ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 137 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 7 ՅՈՒԼԻՍ 1966 ՀԱՏԸ ՁԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. عدد رقم ١٣٧ – الخميس ٧ يونيه ١٩٦٦

ԹԵՄԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱՌԻԹՈՎ

ԿՈՉ ԳԱՀԻՐԷԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Գահիրէի Ազգ. Քաղաքական ժողովը իբրեւ ընտրութեան թուական որոշած է 16 Հոկտեմբեր 1966ը։

Բոլոր ազգայինները եւ առաջին հերթին՝ կազմակերպութիւնները, չեն կրնար անտարբեր մնալ մեր գաղութի կեանքին մէջ ճակատագրական հանգրուան մը նշող այս թուականին հանդէպ։ Արդարեւ, այդ օր, ԱՄՀի բարեխնամ կառավարութեան շնորհած ազատութեամբ եւ մեր ազգայիններու գիտակից քուէներուն ուժով՝ իշխանութեան գլուխ պիտի գայ ազգային նոր վարչութիւն մը, որ մեր Կազմական Կանոնագրին տրամադրութեանց ծիրին մէջ մեր համայնքի գործերը պիտի վարէ յառաջիկայ տարիներուն ընթացքին։

1955էն ի վեր կայացող ամբողջական, մասնակի եւ լրացուցիչ երեք ընտրութիւնները մեզ դէմ յանդիման բերին ազգային որոշ իրադրութեան մը, եւ այդ իրադրութեան տուեալներուն հիմամբ՝ գաղափարակից անհատներ ու կազմակերպութիւններ, ներդաշնակելով իրենց գործունէութիւնը՝ մասնակցեցան ընտրապայքարին։ Այդ ընտրապայքարին արդիւնքը ծանօթ է բոլորին։

Այսօր, Թեմական նոր ընտրութեանց նախօրէին, ազգային նոյն իրադրութիւնն է որ կը դիմագրաւէ մեզ, հաստատուած տասնամեակի մը ազգային բուռն իրադարձութեանց շարանով մը։

Ամէն իրաւ հայ, որ տակաւին խլրտումը ունի ազգային ոգիի մը իր կուրծքին ներքեւ՝ պէտք է որ խղճմտանքով մօտենայ ընտրութեանց նախապատրաստական աշխատանքներուն եւ ապա՝ քուէատուփին։

Երբ այդ խղճմտանքի ձայնին անսալով կը մօտենանք այս ընտրութեանց, մեր առջեւ կը ցցնենք կարգ մը հարցումներ, որոնց պէտք է տանք շիտակ եւ առողջ պատասխաններ։

Անցնող տասնամեակին կարգ մը հիմնական տեղաշարժներ բազմապատկեցին մնացող ազգայիններու հոգն ու պարտականութիւնները։ Ազգային կարգ մը կենսական պաշտօններու պատասխանատուներու հեռացումով՝ որոշ աշխատանքներ ընկերկումներ կրեցին, եւ անմիջական դարմաններու անհրաժեշտութիւնը զգացուեցաւ։

Միւս կողմէ, անցնող տասնամեակը մեր Եկեղեցւոյ պատմութեան համար ամենանշանակալից ցնցումներով ու վերիվայրումներով եկաւ երկփեղկել մեր ազգային ու կրօնական կեանքը։

Ս. Էջմիածնի Աստուածակառոյց Մայր Աթոռին դէմ սանձազերծուած տխուր պայքարի մը արձագանգներով պառակտուեցաւ բովանդակ սփիւռքահայութիւնը։ Ամէն գաղութ եւ ամէն Էջմիածնասէր կազմակերպութիւն դատապարտութեան իր խօսքը լսելի դարձուց եւ ամէն միջոցներով նկրտեցաւ պահպանել միասնականութիւնը Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ։

Դժբախտաբար, մեր կամքէն անկախ, այդ պայքարը իր փեռեկտիչ ալիքները տարածեց նաեւ Եգիպտահայ խաղաղ ու համերաշխ գաղութին վրայ եւս եւ խորհրդածութեան ու պայքարի ասպարէզ հրաւիրեց մեր նուիրականութեանց հանդէպ պաշտամունք եւ Մայր Աթոռի հանդէպ հաւատարմութիւն տածող սրտցաւ ազգայիններն ու կազմակերպութիւնները։

Նախորդ ընտրապայքարները մղուեցան առաւելաբար այդ *փլատֆորմով* եւ, ինչպէս ծանօթ է, աւարտեցան Էջմիածնասէր հայութեան խորտակիչ յաղթանակով։

Այս ընտրապայքարի ընթացքին իրենց սրահներով եւ մամուլի սիւնակներով աշխատանքի իրենց գործակցութիւնը պիտի բերեն Գահիրէի Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութիւնը, Հայկական Ընթերցասրահը, Կոկանեան սրահը, «Ջահակիր» շաբաթաթերթը եւ «Արեւ» օրաթերթը, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ համախոհ եւ համակիր ազգայիններ։

Էջմիածնական հաւատարմութիւն կը նշանակէ ազգային միասնականութիւն։ Էջմիածնասիրութիւնը մենաշնորհը չէ կուսակցութեան մը կամ կուսակցութիւններու, այլ հաւատամքն է բոլոր իրաւ հայերու, անկախ իրենց գաղափարական պատկանելիութենէն։

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

★ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ ★

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԷՆ

Վարչապետ Զաքարիա Մոհիէտտինի նախագահութեամբ՝ դահլիճին 4 Յուլիսի նիստի օրակարգին վրայ քննուեցան հետեւեալ հինգ գլխաւոր հարցերը.

1.— Արտասահմանի մէջ դարմանումի հարցը.

2.— Գահիրէի միջազգ. օդանաւակայանի կազմակերպումը.

3.— Աղեքսանդրիոյ նաւահանգիստի ապակեդրոնացեալ և անկախ վարչութեան մը հարցը.

4.— Տեղական վարչութեան հետ կապ ունեցող խնդիրներ և ապակեդրոնացումի համար ձեռք առնուելիք միջոցներ.

5.— Արտածումներու և անոնց դրամական խնդիրներուն կապակցութեամբ հարցեր:

Այս հինգ գլխաւոր կէտերուն համար առնուեցան որոշումներ:

Դարմանուելու համար արտասահման երթալու արտօնութիւն տալու որոշումը կ'ըսէ՝ թէ նախքան արտօնութիւն տրուիլը, հիւանդը պիտի քննուի Առողջապահութեան Նախարարէն նշանակուած մարմինի մը կողմէ, որ բաղկացած պիտի ըլլայ բժշկ. համալսարանի դասախօսներէ, մասնագէտներէ ու բանակի ներկայացուցիչներէ, և որ պիտի քննէ հիւանդին պարագան և ճշդէ թէ իրապէս կը կարօտի՞ արտասահմանեան դարմանումի: Այս պարագաները նուազեցնելու համար, ԱՄՀի մէջ պիտի հիմնուին կեդրոններ, ուր տեղացի թէ օտար մասնագէտներ բժշկութեան վերջին յառաջդիմութիւնները պիտի կիրարկեն։

Արտասահման դարմանումի մը անհրաժեշտութեան պարագային՝ նիստը որոշեց ծախսերուն վերաբերեալ կանոններ։

Պետական կամ ընկերութեանց պաշտօնեաները պիտի հոգացուին իրենց հաստատութեան կողմէ, մանաւորաբար եթէ հիւանդութիւնը աշխատանքի արդիւնքն է։

Որոշ պարագաներու, վարչապետին մասնաւոր հրամանով, պետութիւնը պիտի օժանդակէ նաև անոնց, որոնք այս երկու դասակարգերուն մէջ չեն գտնուիր:

ԱՄՀ.Ի ԱՆԿԱՐԳԵԼՈՐԴՆԵՐՈՒ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ

Մարաջախտ Ապտէլ Հաքիմ Ամէր ներկայ գտնուեցաւ՝ Կիրակի 3 Յուլիսի առաւօտուն կատարուած Ա. Մ. Հ. ի անկարգելորդներու ամենամեծ ռազմափորձերուն, որոնք տեղի ունեցան արեւելեան անապատին մէջ:

Այս ռազմափորձերուն մասնակցեցան նաեւ ցամաքային և օդային ուժերը ինքնամուղ օդանաւերով, հրթիռային զէնքերով, ծանր հրետանիով։

Թշնամի յարձակում մը կասեցնելու և «գրաւուած» մասերը հակայարձակողականով մը վերագրաւելու այս փորձերը ընթացան խիստ յաջող և ապացոյցը տուին Ա. Մ. Հ. ի բանակային ուժերու անխորտակելիութեան։

Փորձերու վերջաւորութեան՝ Մարաջախտը, որուն կ'ընկերանային զօրավարներ Մոհ. Ֆաուզի, Ապտէլ Մոհսէն Մորթակա, Մոհամէտ Սըտքի Մահմուտ, շնորհաւորեց անկարգելորդներն ու անոնց սպաները:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾԻ ՄԸ ՓՈՐՁԸ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Հինգշաբթի 30 Յունիսի երեկոյեան՝ Իրաքի բանակէն խումբ մը սպաներ, ղեկավարութեամբ նախկին վարչապետ Արեֆ Ապտէլ Ռազաքի, ուզեցին տապալել կառավարութիւնը եւ յարձակեցան Պաղտատի ռատիոկայանին վրայ, ինչպէս եւ փորձեցին ռմբակոծել նախագահին պալատը։ Ապստամբները փորձեցին նաեւ գրաւել Մուսուլի օդանաւակայանը։

Այս բոլոր յարձակումներն ալ չէզոքացուեցան։ 53 ապստամբներ ձերբակալուեցան, որոնք պատերազմական ատեանի պիտի հանուին։

Իրաքի ժողովուրդը մահապատիժ կը պահանջէ ապստամբներուն համար։

Կեանքը այժմ խաղաղ է Իրաքի ամբողջ հողամասին վրայ։

ՔՐՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ԼՈՒԾՈՒՄԸ ԳՈՀԱՑՈՒՑԻՉ ԱՐԴԻՒՆՔԻ ՄԸ ՀԱՍԱՒ

Չորեք. 29 Յունիսին՝ Պաղտատի մէջ հրատարակուած հաղորդագրութեամբ մը յայտարարուեցաւ, որ վերջ գտած է Իրաքի հիւսիսային մասին մէջ ստեղծուած արտասովոր կացութիւնը եւ ազգային միութեան մը հիմը դրուած է։

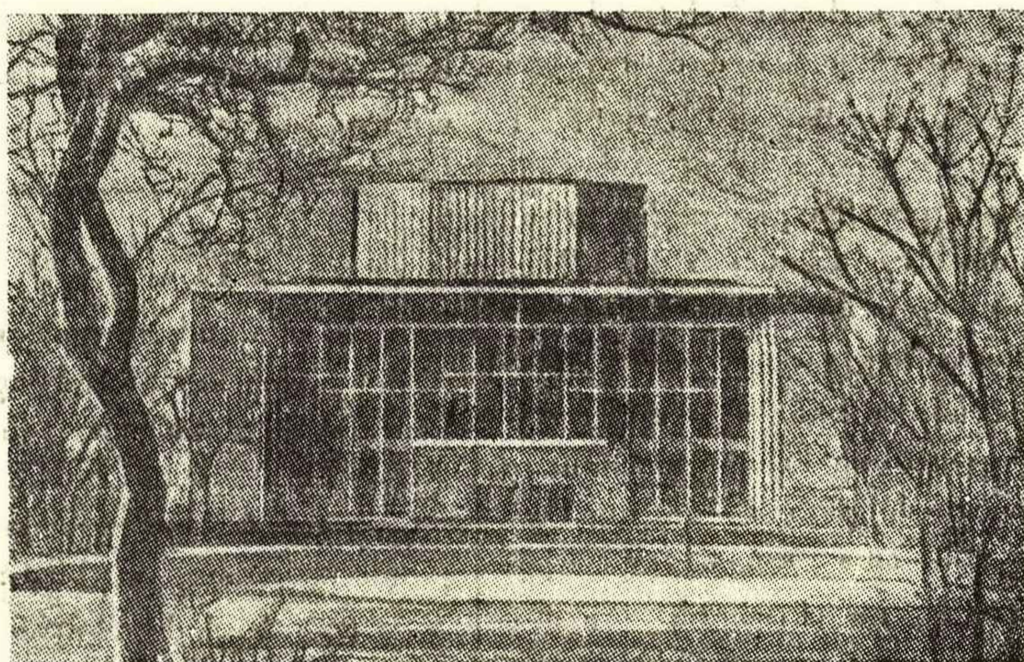
Քրտական պատուիրակութիւնը՝ Իրաքի կառավարութեան հետ համաձայնութիւն գոյացուցած է վերահաստատելու խաղաղութիւնը երկրին հիւսիսային սահմաններուն վրայ ու 12 յօդուածներէ բաղկացած յայտարարութիւն մը ստորագրած՝ քրտական հարցին վերջնական լուծման մը առնչութեամբ։

Մոլլա Մուսթաֆա էլ Պարզանի հեռագրով մը իր համաձայնութիւնը յայտնած է Նախագահ Ապտէլ Ռահման Արեֆի եւ վարչապետ Տոքթ. Պազազի։

ՖՐԱՆՍԱ ԿԸ ՔԱՇՈՒԻ ՕԹԱՆԷՆ

Ֆրանսացի զօրավար Ժան Գրեվիէն հրաժեշտ առաւ իր հրամանատարութեան ներքեւ դրուած Միջին Եւրոպայի դաշնակից բանակներէն, ու այսպէսով ֆրանսական ուժերը կը նկատուին Ատլանտեանի Ուխտէն պաշտօնապէս քաշուած։

(Շար. տես էջ 6)

Գ. Սունդուկեանի անուան պետական ակադեմական թատրոնի նոր շէնքը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Օ. ՏՈՒՐԵԱՆԻ ՀԱՄԵՐԳՆԵՐԸ ԼԵՀԱՍՏԱՆՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ արուեստի վաստակաւոր գործիչ Օհան Դուրեանը վերջերս երկու համերգ տուեց Լեհաստանի մայրաքաղաքում, ղեկավարելով Վարշաւայի Ֆիլհարմոնիայի սիմֆոնիկ նուագախումբը։ Կատարուել են Պերգոլեզեի «Էզմոնտ» նախերգանքը, Մուսորգսկի-Ռավելի «Պատկերներ ցուցահանդէսից» եւ Պրամսի չորրորդ կոնցերտը։

Հայ ղեկավարի համերգները բացառիկ յաջողութիւն են ունեցել։ Նրան հրաւիրել են եկող տարուայ Փետրուարին՝ ղեկավարելու Կրակովի Ֆիլհարմոնիայի սիմֆոնիկ նուագախմբի չորս ելոյթները։

Այդ խմբի հետ Տուրեանը նախկինում հանդէս է եկել երկու անգամ։ Երրորդ հանդիպմանը խումբը կը կատարի Վէրտիի «Ռեքվիեմ»ը, Պրամսի 4րդ սիմֆոնիան, ինչպէս նաեւ Ղազարոս Սարեանի սիմֆոնիկ պատկերները՝ Մարտիրոս Սարեանի «Իմ Հայաստանը» նկարաշարի թեմաներով։

Երեւան վերադառնալուց յետոյ բողոքակցին ասաց, որ մի շարք հետաքրքիր հանդիպումներ է ունեցել լեհ երաժիշտների, որոնց թւում հայ գրականութեան եւ երաժշտութեան երկրպագու, ղեկավար Ձեսլաւ Կվեչինսկու հետ։ Կվեչինսկին կազմել է «Արեւելքը երգի եւ բանաստեղծութեան մէջ» մեծ համերգաշար, որը Լեհաստանում արժանանում է ջերմ ընդունելութեան։ Նրա ղեկավարութեամբ կայացած համերգներում հնչել են Ալ. Սպենդիարեանի, Խաչատուր Աւետիսեանի երգերը, կատարուել են Աւետիք Իսահակեանի, Սայաթ-Նովայի, Եղիշէ Չարենցի բանաստեղծութիւնները։

ՀԱԼԷՊԻ Հ·Մ·Մ·Ի «ՌՈՒՊԻ» ԷՍԹՐԱՏԱՅԻՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ ՓԱՅԼՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ծանօթ է մեր ընթերցողներուն՝ Յունիսի 10ին՝ «Արմենիա» պերճանաւով, հայրենիք մեկնած էր Հալէպի Հ. Մ. Մ.ի «Ռուպի» էսթրատային («ճազ») նուագախումբը, ելոյթներ ունենալու համար Հայաստանի գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

Այս առթիւ՝ Հայրենիքէն՝ Յակոբ Թիւթիւնճեանի կողմէ ստացուած հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ Երեւանի Հայֆիլհարմոնիայի համերգային մեծ դահլիճին մէջ «Ռուպի»ն տուած է իր անդրանիկ համերգը, որուն ներկայ գտնուած են հազար հինգ հարիւր հանդիսականներ։ Նուագախումբի և մեներգողներու կատարումները մեծ ընդունելութեան արժանացած են, իրենց արձանագրած յաջողութեան համար։

«Ռուպի» էսթրատային նուագախումբի գտած ջերմ ընդունելութեան պատճառով՝ որոշուած է անոնց ելոյթները երկարաձգել մինչև Յուլիսի 7, կը գրէ «Արարատ»։

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՕՐ· ՄԱՏԼԷՆ ԳԱՐԱՅԵԱՆ՝ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԿ· ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆ ԹԱԳՈՒՀԻ

Լիբանանի Ատամնաբուժական Համալսարանի աշակերտներու յանձնախումբը Շէյխ Փիէռ Ժէմայիլի եւ համալսարանի Տնօրէնին հովանաւորութեամբ՝ անցեալ շաբաթ մեծ պարահանդէս մը սարքեց քաղաքին Ֆենիսիա շքեղ պանդոկին մէջ։

Հանդէսին ներկայ էր աշակերտ - աշակերտուհիներու հոծ թիւ մը. վերջիններուն մէջէն՝ դատական կազմը ընտրեց Ատամնաբուժական Համալսարանի գեղեցկուհին։ Այդ տիտղոսին արժանացաւ հայազգի շնորհալի օր· Մատլէն Գարայեան։

ՏԽՐՈՒՆԻ

Խոր ցաւով կը տեղեկանանք՝ որ 26 Յունիս 1966ին Անգլիոյ մէջ իր մահկանացուն (յանկարծամահ) կնքած է մեր բարեկամ եւ ծանօթ ժամագործ ԱՐԱՄ ՏԷՏԷՅԱՆ, որ արձակուրդով Եւրոպա մեկնած էր իր տիկնոջ հետ։

Մեր ցաւակցութիւնները կը ներկայացնենք ողբացեալի այրիին՝ Տիկ· Յասմիկին, եղբօրը՝ թերթիս աշխատակից Պր· Խորէն Տէտէեանին եւ բոլոր ազգակից պարագաներուն։

ԸՆԿ· ԼՈՒՍԻ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Ցաւով կը տեղեկանանք «Եր· Հայաստան»էն, որ Ս. Դ. Հնչակեան Տիթրոյթի մասնաճիւղը կորսնցուցած է իր եռանդուն անդամներէն ընկերուհի Լուսի Սարգիսեանը, 9 Ապրիլ 1966ին, յետ վիրաբուժական գործողութեան մը։ Ան ծնած է 1904ին՝ Ափրինկֆիլտ եւ 1922ին ամուսնացած է ընկ· Անդրանիկ Սարգիսեանի հետ։ Ունեցած է երկու զաւակներ եւ թոռներ։ Ծագումով լիբանանցի, ընկերուհի Լուսի, իր ամուսինին հետ եղած է Տիթրոյթի Հնչակեան կազմին սիւներէն։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Տիթրոյթի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ եւ մարմինը ամփոփուած է Վուտմըր գերեզմանատունը։ Կուսակցական մարմիններու կողմէ դամբանական խօսած է ընկ· Մարտիկ Օգնեան։

Մեր ցաւակցութիւնները ընկ· Անդրանիկ Սարգիսեանին եւ ազգակից պարագաներուն։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Իր անձնական զբաղումներուն հետեւանքով եւ ընդառաջելով իր բաղձանքին, Յուլիս 1էն սկսեալ Ընկ· Հայկ Ժամկոչեան ազատ կացուցուած է թերթիս խմբագրութեան աշխատակցութենէն։

Ընկ. Հայկ Ժամկոչեան կը մնայ սակայն «Ջահակիր»ի բարեկամը եւ կը խոստանայ աշխատակցիլ անոր՝ ինքնագիր յօդուածներով։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

Պատուոյ Գիր եւ Շքանշան ստացան Պուէնոս Այրէսի մեր ընկեր-ընկերուհիները

Ս·Դ· Հնչակեան Կուսակցութեան 11րդ Համագումարի որոշումով, շրջանէս ընկեր—ընկերուհիներ արժանացան մասնաւոր ՊԱՏՈՒՈՅ ԳԻՐԻ ԵՒ ՇՔԱՆՇԱՆի։

Այս ուրախալի որոշումին բանբերն էր Կեդր· Մարմնի Պաշտօնական ներկայացուցիչ ընկեր Նազարէթ Ճէրէճեան (Կուժունի),

Այս առթիւ, Մասնաճիւղիս Ս. Դ· Հնչակեան Կուսակցութեան Վարչութիւնը, բարի գալստեան սեղան մը սարքեց ընկ· Ն· Կուժունիի ի պատիւ, Արժանթինահայ Ընկերակցութեան շքեղ սրահին մէջ։

Շնորհիւ Շարժում Մշակութային Միութեան Տիկնանց Յանձնախումբի եռանդուն ընկերուհիներու թափած ջանքերուն, հաւաքոյթը փայլուն յաջողութեամբ պսակուեցաւ։

Հաւաքոյթին բացումը կատարեց ընկ· Ա· Գարասանեան, որ ձեռնարկին նպատակը բացատրելէ ետք, ընթացք տուաւ յայտագրին, ներկայացնելով օրուան համակրելի ընկերոջ Ն· Կուժունիի գործունէութեան զանազան փուլերը։

Փոքրիկն Գ· Մուշեան երգեց երկու երգ· շնորհալի ընկերուհիներ Ա· Էօլմէզի եւ Ա· Ֆէրմանեանի կողմէ կատարուած արտասանութիւնները (ոգեւորեցին ներկաները։ Ե· Չարենցի «Ես իմ Անուշ Հայաստանի»ն եւ «Երեւանն է խօսում» Յովհ. Շիրազի)։

Ընկ· Ա· Գարասանեան կարդաց Լիբանանի Յառաջդիմական Սոցիալիստ Կուսակցութեան Նախագահ Պր. Քամալ Ճամպլաթի պատգամը՝ ուղղուած Հարաւային

(Շար· տես էջ 6)

ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք, որ Գալուստեան Ազգ· Վարժարանի այս տարուան քսան աշակերտները (Բարձրագոյն Նախակրթարանի աւարտականէն) հարիւր առ հարիւր յաջողած են Է'տաթիէի քննութեանց մէջ և կ'անցնին Երկրորդական Վարժարան (Սանասար)։

Յաջողած աշակերտներն են՝ Բամպուքճեան Սարգիս, Գազանճեան Արմէն, Գրիգորեան Լևոն, Լիյլոզեան Գէորգ, Լուսինեան Հայկ, Մովսէսեան Աւետիս, Անլեան Արմինէ, Բէմպէճեան Մարի, Գույումճեան Մարի, Եփրեմեան Ալիտա, Թրայեան Նուարդ, Կորկիսեան Սիրան, Մարզուանեան Աստղիկ, Մխիթարեան Հայկուհի, Նազարէթեան Սիպիլ, Նալպանտեան Ժիզէլ, Պալեան Մայտա, Պատանեան Գ·ոյժառ, Սագլարեան Վարդանոյշ և Սիմոնեան Անահիտ։

Ջերմօրէն կը շնորհաւորենք վերոյիշեալ աշակերտները, անոնց ուսուցիչները և ծնողները։

ԿՈՉ ԳԱՀԻՐԷԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

(Շար Ա. էջէն)

Այսօր երբ Էջմիածնի հանդէպ հաւատարմութեան պայքարը կը պահէ իր նախկին սրութիւնն ու այժմէութիւնը, միւս կողմէ բարենորոգչական անյետաձգելի աշխատանքները աւելի ծանր կը կշռեն պատասխանատուութեան գիտակցութիւն եւ ողողութեան պատրաստակամութիւն ունեցող ազգայիններու մօտ։

Ահա այս երկու հիմնական առաջադրութիւններով այսօր՝ դարձեալ հրապարակ կ'իջնէ նախորդ ընտրութեանց պայքարներուն մէջ կոփուած Էջմիածնական ճակատի մեր կորիզը եւ կոչ կ'ուղղէ բովանդակ Եգիպտահայութեան՝ պատասխանատուութեամբ եւ պատմական պահին վայել լրջութեամբ մօտենալու Եգիպտահայ Թեմական ընտրութեանց։

Այս առթիւ կազմուած մարմինս կը կոչուի «ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱԿԱՏ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԹԵՄԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ», նպատակ ունենալով Էջմիածնասէր կազմակերպութեանց շուրջ համախմբել բոլոր այն ազգայինները, որոնք մտահոգուած են մեր գաղութի Էջմիածնական հաւատարմութեան պահպանումով։

Մենք կը հաւատանք թէ մեր Թեմական ընտրութիւնները նաեւ կը ստեղծեն առիթը իսկական եւ առողջ համերաշխութեան մը՝ հրաւիրելով բոլոր համերաշխասէր հայերը՝ որ իրենց գործակցութեամբ եւ քուէներով թիկունք կանգնին գաղութիս փորձուած Էջմիածնասէրներուն, այդպիսով հաստատելով իրենց աննախապաշար հաւատարմութիւնը՝ հանդէպ Սուրբ Էջմիածնին եւ անկեղծ գործակցութիւնը՝ ազգային անյետաձգելի աշխատանքներուն շուրջ։

Մենք կը հաւատանք նոյնպէս, որ այսպիսի առաջադրանքներով թարգմանը հանդիսացած կ'ըլլանք բովանդակ Եգիպտահայութեան իրաւ մտահոգութեանց եւ ազգային—եկեղեցական հարցերու նկատմամբ՝ անոր խորունկ զգացումներուն։

Մեր ճակատը տրտմանց պիտի ողջունէ ամէն գործակցութիւն որ կը բխի վերոգրեալ հիմնական մտահոգութիւններէն եւ ազգային դաւանանքէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ՃԱԿԱՏԸ՝

Գիտակից իր առաքելութեան լրջութեան,

Համոզուած իր տեսակէտներու արդարացիութեան,

Ուրբաց ու անկեղծ՝ գործակցութեան իր հրաւէրին մէջ,

Այսու կուգայ ձեռնարկել Գահիրէի թեմական ընտրութեանց աշխատանքներուն, որոնք անկասկած պիտի վերահաստատեն նախորդ տարիներու տոյգ յաղթանակները։

Այդ յաղթանակները վեր պիտի մնան հատուածական ու փառասիրական իմաստէ եւ պիտի նշանակեն յաղթանակը ողջախոհութեան եւ յաղթանակը Էջմիածնի հանդէպ մեր գաղութի հաւատարմութեան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ՃԱԿԱՏ
ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԹԵՄԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԵՐԳԱՀԱՆ ԱՄՊԸՐ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ

Ամպըր Ռուբէնեանը մեր օրերի ամենատաղանդաւոր կին երգահաններից մէկն է։ Նրա ստեղծագործութիւնները չեն գալիս պրկելու եւ սղոցելու առանց այն էլ անհանգիստ մեր ջղերը, այլ հակառակ են անդորր պարգեւելու մարդկային չարչրկուած հոգուն եւ ջղերին, որ անչափ ճնշուած են մերօրեայ քա-

ղաքակրթութեան կողմից։ Իր գործակիցներից շատերը այն կարծիքին են, որ «Ամպըրը ստեղծագործում է տղամարդու նման»։

Ամպըրը այս մասին ասում է, որ մենք Ամերիկայում ունենք բազմաթիւ կին երգահաններ, որոնց ստեղծագործութիւնները շատ երկար են մնում մարդկանց յիշողութեան մէջ, մինչ տղամարդ երգահանների գործերը շուտ մոռացւում են։

Վերջին երկու տարուայ ընթացքին, նա աւելի աշխատել է եկեղեցական ու խմբական երգերի վրայ։ Ամպըրը հակառակ է տալ այն, ինչ որ փնտռում է համերգի սրահները յաճախող հասարակութիւնը· որովհետեւ այդ հասարակութիւնը արդէն յոգնել է միշտ կրկնուող միեւնոյն ստեղծագործութիւններն ու կատարումները ունկնդրելուց։

Ինչքան յայտնի է Ամպըր Ռուբէնեանը առաջին եւ միակ հայուհին է, որ գործում է այդ մարզում եւ անդամ է ամերիկեան երգահանների կազմակերպութեան։

Տիկ. Ամպըր Ռուբէնեանի դուստրն էլ օժտուած է երաժշտական ձիրքով ու խոստմնալից է գալիքի տեսակէտից։

Ամպըր Ռուբէնեանի ամուսինն էլ արուեստագէտ է եւ գործում է բանաստեղծութեան ու երաժշտութեան ասպարէզներում։ Յայտնի են Ամպըրի «Հսկում» եւ «Խաչակրութիւն» կտորները, որոնք քանիցս կատարուել են մեծ երգչախմբերի կողմից։

«Ամպըր Ռուբէնեանի երկու կատարումները *«Հսկում»* եւ *«Զոյգ վարդեր լուսնի միջով»*,— իր ստեղծագործութիւններից·— շատ հետաքրքրական էին ու տպաւորիչ։ Այդ պալլատների եղանակաւորումը եւ կատարումը թէեւ ոչ-սովորական եւ սակայն շատ առինքնող էին, մանաւանդ որ երգեցիկ խումբը մեծ յաջողութեամբ ընկերակցում էր մենակատարներին»։

«The Armenian»
«M rror-Spectator»

ԼՍՈՒՄ Է ԿՈՄԻՏԱՍԸ

ԿԱՐՊԻՍ ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ

Հեռւում Արարատը։

Լռութիւն, խաղաղութիւն, շոգ։

Ոչ թէ պարզապէս հարաւային, այլ երեւանեա՛ն շոգ։ Ցեսումիջօրէ։

Արեւի լոյսն ուժեղ է, շատ ուժեղ, որ նման է կոմիտասեան երգի՝ լուսառատ ու թախծոտ։ Քելէր, ցոլէր իմ եարը···

Այգում, որ Կոմիտասի անունն է կրում, այգում, որ երկարում է Հրազդանի կիրճի վերեւ, լուռ է։ Ծառերն անշարժ են, ստուերների շրջագծերը՝ յստակ, օդը լցուած է տերեւների բարկ բուրմունքով։

Այգու մի անկիւնում, ուր ծառի ստուեր չկայ, ուր մի խուլ պատ ծածկում է Հրազդանի ձորը, արեւի տակ, այրո՛ղ արեւի տակ, քարեղէն անշարժութեամբ խոկում

Տիխոն Խրեննիկով

են Կոմիտասը, Իսահակեանը, ինչ-որ դժգոհութեամբ ինչ-որ տեղ է նայում Շիրվանզադէն։ Հայկական մոխրագոյն բազալտից քանդակուած Իսահակեանը· գլուխը յենած ձեռքին, միտքն առեղծուածին է սեւեռել իր զանգուածեղ պատուանդանի վրայից, որի ստորոտին ուղտերի երթն անշարժացել է։ Սեւ, փայլուն գրանիտէ Կոմիտասը, կիսանդրիով կանգնած կլոր պատուանդանին, գլուխը թեթեւ մի կողմ է թեքել, լսում է··· լսում հողի թրթիռը, դարերի խորքից եկող ձայները, յաւիտենականութեան խորհուրդը։ Արեւի տակ, ուժեղ, այրող, թախծոտ արեւի տակ։ Լռութեան մէջ։

Եւ նրանց շուրջը մէկ-երկու տասնեակ դամբանաքարեր են՝ սեւ, սպիտակ, մոխրագոյն· Վահան Տէրեան, Լէօ, Հրաչեայ Ներսիսեան... Պանթէոնն է։ Արարատեան դաշտի արեւի տակ, մերկ, լուռ։ Արեւ, քար, մեսրոպեան երկաթագիր տառեր։ Ծիծղ ու ճիծղ հայկական գիւղի գերեզմանատուն։

Մէջտեղում՝ Կոմիտասը, սեւ, փայլուն գրանիտէ Կոմիտասը, որ լսում է...

Լռութիւն։

Համարեա դատարկ է այգին։ Հեռւում, ծառերի տակ, երեւում են միայն հատուկենտ պատանիներ կամ երեխաներ՝ մի թեթեւ շապիկով կամ կիսամերկ։ Նստել են գետնին կամ խաղում են։ Մէկ-մէկ հասնում է պողոտայից անցնող մի աղմկոտ բեռնատարի հնդիւնը։ Ուրիշ ոչինչ։ Ժամը հինգի մօտ է։

Ծառուղիով գալիս են երեք մարդ։ Սեւ, պաշտօնական զգեստով՝ այս շոգին։ Դանդաղ գալիս են դէպի Պանթէոն։ Եւ չհասած կանգ են առնում ծառի ստուերում։ Հեռուից նայում են Կոմիտասին եւ շարունակում զրուցել։ Խօսում են մեղմ, լրջադէմ, ասես գտնուում են տաճարում։

Նրանցից մէկը Տիխոն Խրեննիկովն է, Ռուս յայտնի կոմպոզիտոր։ Սովետական կոմպոզիտորների միութեան քարտուղարը։

Ցետոյ ուրիշներ էլ են գալիս այս ու այն կողմից, Թուխ, արեւախանձ դէմքով հայորդիներ, շիկահեր, արեւից կարմրած ռուսներ։ Կանգնում են ծառերի տակ։ Սպասում են։

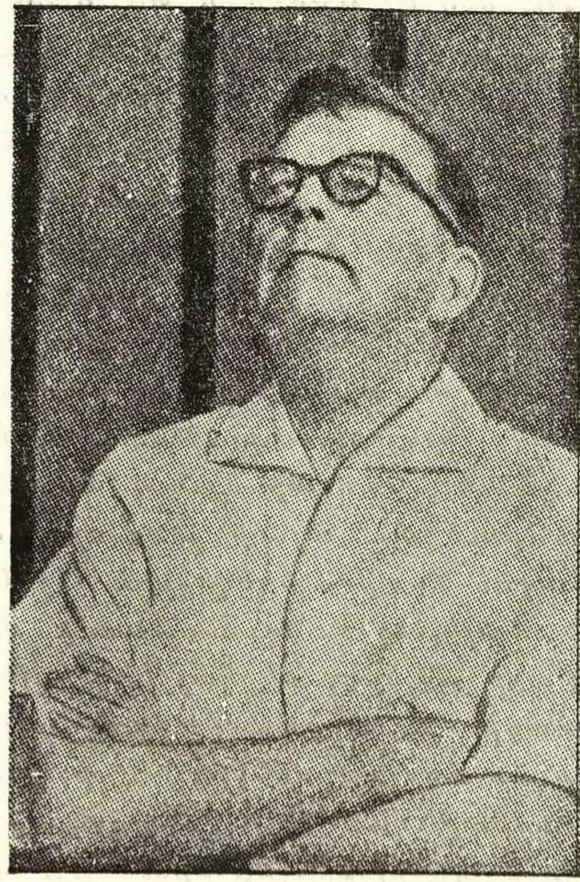
Լռութիւն։

Եւ ծառուղու խորքում մի բազմութիւն է երեւում։ Անսովոր մի բազմութիւն այս ժամին։ Այս շոգին։ Այս լռութեան մէջ։ Դանդաղ մօտենում է բազմութիւնը, որի առջեւից մի մեծ ծաղկեպսակ են բերում։ Ծաղկեպսակի մօտ թեթեւ կաղալով քայլում է աշխարհահռչակ կոմպոզիտոր Շոստակովիչ։

Թափօրը մի պահ կանգ է առնում Պանթէոնից քիչ հեռու, դառնում աւելի հաւաք, աւելի կանոնաւոր, ապա հանդիսաւոր մօտենում է Կոմիտասին։ Եւ թւում է, թէ Կոմիտասն ականջ է դնում ոտնաձայներին, որոնք մօտենում են լռութեան մէջ։

Շոստակովիչն ու Խրեննիկովը քնարաձեւ ծաղկեպսակը իջեցնում, դնում են Կոմիտասի առաջ։ Ապա կանգնում են մի պահ եւ նայում հայ մեծ Տեսանողին ու Տառապեալին, որն իր կիսատ մնացած կեանքն աւարտեց օտարութեան մէջ՝ գլխին կրելով մի ամբողջ ժողովրդի ողբերգութեան ծանր փշապսակը։ Եւ հիմա թւում է, թէ սեւ, փայլուն գրանիտէ Նրա դէմքը հակուել է իր առաջ դրուած հսկայ ծաղկեպսակին ու թախծոտ ժպտում է։

Ժպտում է միայն ինքը։ Նրա առաջ, կիսաշրջան կազմած, ծիսական լռութեամբ ու ակնածանքով կանգնած են արուեստագէտներ՝ ռուս եւ հայ, որոնցից ոմանք յայտնի են ամբողջ Երկրի մոլորակին։ Նրանց ետեւ կանգնած են եւ արեւայրուկ երեխաներն ու շապիկների թեւերը սոթթած պատանիները, որոնք վազել եկել են այգու խորքից։ Բոլորը արեւի տակ։ Լռութեան մէջ։

Տիմիթրի Շոստակովիչ

Եւ լռութեան մէջ խօսում է Խրեննիկովը։

— Խոր յուզմունքով կանգնած ենք հիմա այստեղ, մեծ կոմպոզիտոր Կոմիտասի գերեզմանի առաջ։ Երգի համաշխարհային տիտան է Կոմիտասը, բազմակողմանի երաժիշտ ու գիտնական, այն բացառիկ դէմքերից, որոնք էական դեր են կատարում իրենց ժողովրդի հոգեւոր կեանքում։ Խօսքերով չի կարելի գնահատել այն, ինչ նա արեց հայ ժողովրդի համար...

(Շար. տես էջ 4)

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԲԱՐԵՐԱՐ ԱՐՄԵՆԱԿ ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ

1862—1941 (ՄԱՀՈՒԱՆ 25 ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Երեւանցի Խաչատուր Կամսարականի որդին է Արմենակ Կամսարական։ Ծնած է Պոլիս 1862 թուականին, իր կրթութիւնը ստացած է Կ. Պոլսոյ մէջ, յետոյ կանուխէն աշխատակցած է իր հօրը ծխախոտի առեւտրական տան մէջ։

Խաչատուր Կամսարականի մահէն ետք՝ իր հարազատները Արմենակ եւ Տիգրան Կամսարական եղբայրները կը շարունակեն իրենց հօր ծխախոտի առեւտրական գործը Կ. Պոլսոյ մէջ, մինչեւ 1894 թուականը։

1895ին կը հաստատուի Եգիպտոսի Զագազիգ քաղաքը, հիմնելով ծխախոտի գործատուն մը, ընկերակցութեամբ Ս. Սարգիսեանի «Կամսարական եղբարք եւ Սարգիսեան» անուան տակ։ Այս ընկերութիւնը կը լուծուի 1897ին։

Ծխախոտի գործարանը կ'աշխատի «Կամսարական եղբարք» անուան տակ 1897էն 1919՝ երբ Տիգրան Կամսարական կը բաժնուի իր եղբօրմէն, անշուշտ ստանալով իր բաժինը։

1919-1930 Արմենակ Կամսարական անունով կը գործէ՝ իրեն վաճառանիշ ունենալով ծանօթ «Աստղ» եւ «Թագ» անունները· մեծ համբաւ ստացած էր Եգիպտոսի մէջ այս գործարանը, ուր կ'աշխատէին մօտաւորապէս 300-400 հայ պաշտօնեաներ, որոնք կը հիմնեն միութիւն մը, կոչելով զայն «Կամսարական Տան Հայ Պաշտօնէից Միութիւն», որ Զագազիգի հայ գաղութին ազգապահպանման գործին մէջ մեծ դեր ունեցած է, ինչպէս իր կարգին Զագազիգի Երիտասարդաց Միութիւնը։

Արմենակ Կամսարական 1910ին Աղեքսանդրիոյ Հ.Բ.Ը.Մ. տեղական մասնաժողովին ատենապետ կ'ընտրուի։ 1911ին Եգիպտոսի Առաջնորդ հանգուցեալ Տ. Մկրտիչ Եպիսկ. Աղաւնունիի օրով Զագազիգի մէջ կը կազմուի «Եկեղեցիի եւ Դպրոցի Շինութեան Յանձնախումբ» մը, որուն կ'անդամակցի իբրեւ ատենապետ եւ այս առթիւ եկեղեցւոյ շինութեան հանգանակութեան կը մասնակցի 100 եգ. ոսկիի գումարով մը։

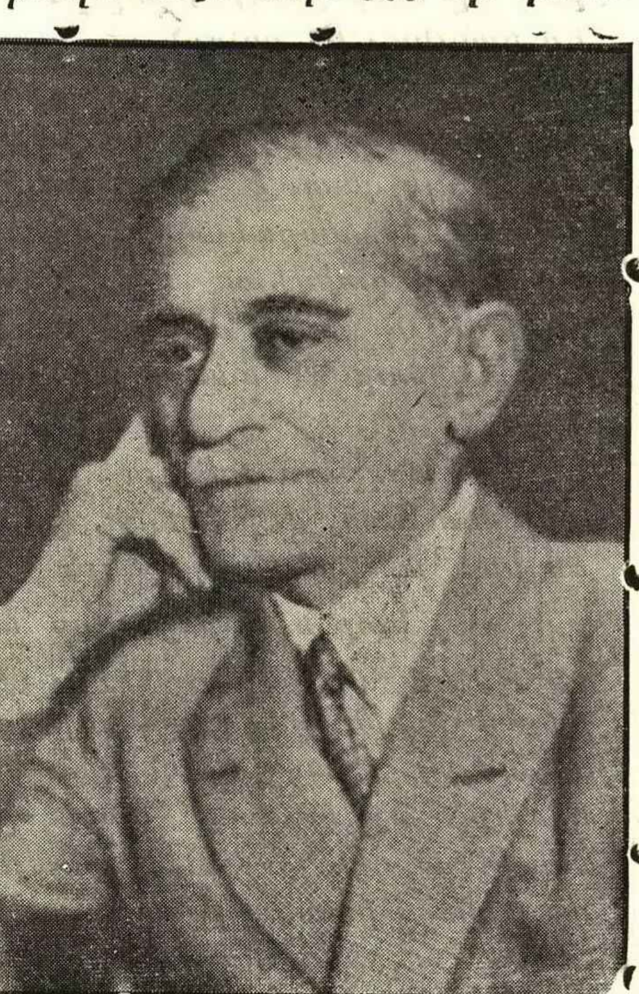
1907ին, Աղեքսանդրիոյ Պօղոսեան վարժարանի աղքատ աշակերտներուն ցերեկեայ ճաշի ֆոնտին կը մասնակցի տարեկան 8.400 եգ. դահ.ով, 1909ին, Կիլիկիոյ հայկական ջարդին առթիւ Հ.Բ.Ը.Մ.ի կողմէ՝ «Կիլիկիոյ Արկածելոց Յանձնաժողովին» իբր անդամ մեծ աշխատանք կատարած է։ 1912ին Աղեքսանդրիոյ մէջ «Կամք» մարմնամարզական միութեան կազմութեան առթիւ, Կամսարական եղբարք կը նուիրեն 100 եգ. ոսկի։ 1915ին եգիպտահայ նպաստամատոյց մարմինին գանձապետ կ'ընտրուի եւ սոյն ընկերութեան կը նուիրէ 240.000 եգ. դահկ.։ 1915ին «Ազգային շահերու ֆոնտին» կը մասնակցի 100.000 եգ. դահ. նուիրատուութիւնով։ 1907ին Գալուստեան վարժարանի շինութեան առթիւ բացուած հանգանակութեան կը մասնակցի 4.000 եգ. դահ. գումարով մը։

1916ին Զագազիկի Հայոց Ազգ. Գերեզմանատան մէջ մատուռի մը շինութեան համար կը տրամադրէ 100 եգ. ոսկի. 1917ին «Հայրենիքի» տուրքի հանգանակութեան կը մասնակցի 3.600 ոսկի գումարով մը։

1908-1917 Աղեքսանդրիոյ Թեմական ժողովի անդամ, իսկ 1921ին Թեմականի ատենապետ։

1918 Յուլիսին Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց Վանքին խնամակալութեան յանձնաժողովին անդամ կ'ընտրուի։ 1919ին Աղեքսանդրիոյ Որբախնամ ընկերութեան կուտայ 25.000 եգ. դահ.։ 1920ին Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին կոչին հետեւանք տալով արկածեալներուն ի նպաստ՝ «Կիլիկիոյ եղբայրական օգնութեան ֆոնտին» կը նուիրէ 500 եգ. ոսկի։ 1924ին «Հայաստանի վերաշինութեան» ի նպաստ կուտայ 200 եգ. ոսկի, 1931ին Զանգեզուրի երկրաշարժի աղէտեալներու օգնական ֆոնտին կը նուիրէ 3.000 եգ. դահ.։

1936ին Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան, Անթիլիասի եկեղեցիին շինութեան 5.000 եգ. դահ., Զագազիկի Օշական Ազգ. վարժարանին ամէն ամիս 500 եգ. դահեկան գումարով կը նպաստէր։ 1927ին եգիպտական կառավարութենէն կը ստանայ «Պէյ»ութեան աստիճան՝ հանգուցեալ Ֆուատ Ա. թագաւորին Զագազիկի Կամսարական Ծխախոտի Տան այցելութեան առթիւ։ Նոյն տարին Գէորգ Ե. Կաթողիկոսէն կը ստանայ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի պատուանշանը։ Հ.Բ.Ը.Մ. Աղեքսանդրիոյ մասնաճիւղի Ատենապետութիւնը վարած է օգտակարապէս։

1928ին Զագազիկի մէջ հայոց Ս. Խաչ եկեղեցիին շէնքը կառուցուած է Արմենակ Պէյի ծախքով, ի յիշատակ իր հօր Խաչատուր Կամսարականի։

Եկեղեցւոյ մայր դրան վրեւ կը կարդացուի հետեւեալ յիշատակարանը։

«Ի լոյս երեսաց Իւրոց հանգուցէ Տէր զհոգի Խաչատուր Կամսարական, որոյ որդի ազնուական ազգասէրն Արմենակ Պէյ Կամսարական կառոյց զայս եկեղեցի նուիրեալ յանուն Աստուածընկալ Սրբոյ Խաչին, ի վայելս Ազգին Հայոց ի Զագազիկ քաղաքի Եգիպտոս ի Հայրապետութեան Ամենայն Հայոց Տէրն Տէրն Գէորգայ Ե. Սրբազնագոյն Կաթողիկոսի եւ յառաջնորդութեան Հայոց Եգիպտոսի Տէրն Թորգոմայ Սրբազան Արք.ի 1929 ՌՅՀԸ»· Արմենակ Պէյ Կամսարական կը վախճանի Աղեքսանդրիա, 18 Մայիս 1941ին, 79 տարեկան հասակին մէջ։

Հանգուցեալը կը մեծարուի ազգային յուղարկաւորութեամբ եւ թաղման կարգը կը կատարուի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ, ներկայութեամբ Առաջն. փոխանորդ Գեր. Տէր Մամբրէ Եպիսկ. Սիրունեանի, Ազգային իշխանութեանց անդամներուն եւ իր մտաւոր ազգականներուն, 20 Մայիս 1941ին եւ իր մարմինը կ'ամփոփուի Աղեքսանդրիոյ Պապ Շարգիի Հայոց Գերեզմանատունը։

Հանգուցեալին մահուան առթիւ Գահիրէ հրատարակուող «Յուսաբեր» թերթը իր 24 Մայիս 1941ի թիւին մէջ հետեւեալ տողերը նուիրած է.

«Արմենակ Պէյ Կամսարական եգիպտահայ յարգուած դէմքերէն էր, իբրեւ գործարանատէր պատուաւոր դիրք սեղծած էր տնտեսական հրապարակի վրայ, եւ օգտակար եղած է ոչ միայն Եգիպտոսի ճարտարարուեստի զարգացման, այլ եւ իր ազգակիցներուն։

Հայ էր սրտովը, ազգասէր ու ազնուական իր խառնուածքովը։ Հետաքրքրուած էր ազգային կեանքով ու գործերով եւ նպաստած իր կարելի միջոցներովը։

(Շար. տես էջ 4)

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԵՏ

«ԼԻԲԱՆԱՆԷՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»

(ԱԼՊԷՐ Ս. ԹԷՄԻՐԵԱՆԻ)

Հեղինակը այս գիրքին — որ տպուած է Պէյրութի Մշակ տպարանին մէջ 1964ին — լիբանանեան նախկին ոստիկան մըն է, պարկեշտօրէն ծառայած իր երկրին (Լիբանանին) եւ օգտակար հանդիսացած նաեւ իր ցեղին (հայութեան)։ Հանգստեան կոչուելէ ետք՝ մեկնած է Հայաստան եւ ճամբու նօթերն ու տպաւորութիւնները ամփոփած է 190 էջնոց գիրքի մը մէջ։

Թէմիրեան — որ հեղինակն է եղած է նաեւ «Քէսապ» շահեկան հատորին (տասնեակ մը տարի առաջ) — ո՛չ գրագէտ է եւ ո՛չ ալ մտաւորական։ Սովորական հայերէնով եւ պարզ, ծայրայեղօրէն պարզ-անկախ ոճով գրի առած է իր տեսածն ու լսածը, իրապաշտ եւ արդարամիտ բնոյթով։

Այս հատորին մէջ՝ ան կը պատմէ թէ ի՛նչ նպատակով գնաց Հայաստան (անշուշտ հայրենաբաղձութենէ մղուած)։ կը խօսի անցագրի ձեւակերպութիւններու այլանդակութեան մասին, ամենուրեք. կը նկարագրէ Պէյրութ-Երեւան իր ճամբորդութիւնը, Արմենիա պանդոկը, Էջմիածինը, Զուարթնոցը, Գեղարդը, Սեւանը եւ Կիրովականը։ Զուգակշիռ մը կ'ընէ Հայաստանի եւ Լիբանանի միջեւ։ Յետոյ կը խորհրդածէ Լենինի եւ Ստալինի ազդեցութեան մասին՝ Հայաստանի մէջ. կը խօսի ներգաղթի եւ հայրենադարձներու մասին, կը պատմէ անոնց նեղութիւնները, անոնց յաջողութիւնները. կը դատապարտէ Բերիայի հալածանքները։ Ապա կը ներկայացնէ իր վերադարձը՝ Մոսկուայի վրայով։ Լայնօրէն եւ ազատօրէն կը խորհրդածէ Հայաստանի եւ արտասահմանի յարաբերութեանց շուրջ, անվեհեր կերպով կը դատապարտէ դատապարտելի երեւոյթները, մեր չտեսութիւնները, մեր անուղղայութիւնը եւ կ'եզրակացնէ՝ հրաշագեղ գտնելով Հայաստանի իրականութիւնը ու զայն միակ ապաւէնը կը հռչակէ ամբողջ հայութեան։

Ըլլայ անհատ էջերէն, ըլլայ նպաստաւոր հատուածներէն՝ մեր տպաւորութիւնն այն եղաւ որ համեստագոյն Ալպէր Ս. Թէմիրեանը՝ Հայաստանի հետ եղած է եւ կը մնայ սակաւաթիւ ԱՆՇԱՀԱԽՆԴԻՐ իրաւ «Թուրիսթ»ներէն (այսպէս կը կոչէ ան ինքզինք)։ Ո՛չ մէկ խմբակցական նկատում, ոչ մէկ շահադիտական ձգտում, քիչ մը խենթուկ ձեւով՝ բայց խիստ անկեղծ, արդարամիտ։ Շատ է թիւը այն ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄՆԵՐՈՒՆ, զորս ոչ ոք կարող է ընել առանց վախնալու կամ հաշուելու։

Թէմիրեանի գիրքը խիստ շահեկան է։

Գ. ՋԱՀԱԿԻՐԵԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆԸ

Ի՛ՆՉ ԳՈՐԾԵՐ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՀՐԱՉ ԳԱԼԸՆԵԱՆ

Արտասահմանի մէջ գրեթէ ամէն որ գիտէ թէ Սիլվան ինչ գործեր տեսաւ գաղութներուն մէջ, ո՛ր աստիճանի խանդավառութիւն ստեղծեցին իր անմոռանալի ելոյթները և հանդիպումները, որոնք ալեկոծեցին ու նոր թթուածին տուին հիւանդագին ու իրերամերժ գաղութներուն...: Շատեր այնպէս կարծեցին վայրկեան մը, թէ ստեղծուած էր ցանկացուած միասնականութիւնը...: Զմեկնած իսկ սկսաւ Ամերիկեան փոթորիկը փչել և մէկը գրեց «Երեւանն է խօսում»...: Տաք ջուրին մէջ լեցնելով պաղ ջուր...: Եւ մեր թանկագին Սիլվան մեկնեցաւ, կատարեալ յաղթական, առանց որ այդ չարամիտ սլաքները սեւ սրտերէ բղխած լուցկիի մը չափ ազդէին հանրային կարծիքին վըրայ... Ժողովուրդը սկսած էր պաշտամունքի առարկայ դարձնել Սիլվան և չէր ալ սխալած...: Ժողովրդական մասսան դժուար կը սխալի... երբ կը սիրէ՝ կը սիրէ...:

Այս տպաւորութիւններու տակ գացի Հայրենիք և բնաւ չէի ըսպասեր որ Սիլվան այնտեղ ալ կարենար ընել այն, ինչ որ ըրաւ Սփիւռքի մէջ...: Սխալած էի և ահա թէ ինչպէս:

Երբ Մոսկուայէն Երեւան եկայ, իրիկունը ճաշասեղան կար Վեհափառին կողմէ, այնտեղ երբ գացի, Հայաստանցի հիւրերու կարգին առաջին գիծի վրայ ներկայ էր նաև Սիլվան, որ արտասահմանի իր հիւրերը կ'ընդունէր գրկաբաց իրեն յատուկ անկեղծ ժպիտը երեսին: Ան խանդավառեց և փայլ տուաւ Կաթողիկոսի հանդիսութեանցը: Հոկտեմբերեան և Նոյեմբերեան Յեղափոխութեանց հանդիսաւոր նիստերուն իր ոտանաւորները կը թնդացնէին սրահները, ուր ես ներկայ գտնուեցայ...: Սիլվան և իր ջերմացնող շունչը ամէն տեղ է...: Ցանկարծ զինքը կը տեսնես Ինստուրիստի սրահներուն, ճաշարաններուն մէջ խառնուած եկուորներուն հետ, ամէն մէկուն բան մը ունի ըսելիք, բոլորն ալ կը ճանչնայ եւ բոլորն ալ զինքը կը ճանչնան ու զինքը կը սիրեն, Շէն ու տնտեսիք բանաստեղծուհի մը ըլլալէ զատ, է՛ նաև առաջնակարգ հասարակական գործիչ մը կամ ագտիվիստ մը, իրենց բառով: Օր մը տեսայ զինքը Ինթուրիստի սանդուխներուն վրայ:

— Խնդրում եմ այս երեկոյ գալ ինձ մօտ, մեր տանը, գալու են նաև մի քանի ուրիշներ:

Քիչ ետք նշմարեցի որ ան գրեթէ կը հրաւիրէ շատերը, իւրաքանչիւրին դուռը բախելով և անձնապէս հրաւիրելով զանոնք: Ու երբ երեկոյեան գացի իր տունը՝ արդէն 35—40 հոգի այնտեղ էին: Արտասահմանէն կային, Ա. Ծառուկեան, Շահան Նաթալի, Փրոֆ. Մանասէ Սեւակ, Լոնտոնէն Ս. Քիւրքճեան, Գահիրէէն Հայկազ Քիւրքճեան, և մնացածը Երեւանցի մտաւորական հոյլ մը: Կերուխում և բաժակաճառեր: Խանդավառութիւն աննկարագրելի: Կարող եմ ըսել որ Երեւանեան երեկոյթներէս լաւագոյն

օրերէն մէկն էր այդ երեկոյթը՝ իր Հայրենասիրական վեհ մթնոլորտովը: Կ'անցնին օրեր, ես զբաղած այցելութիւններով, կը մոռնամ Սիլվան, ան ալ զիս կը մոռնայ, ու ահա օր մըն ալ հեռախօսը կը հնչեցնէ:

«Ընկեր Կալինեան, Սիլվան է խօսում, այսօր Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէն մի հանդէս կազմակերպել է ի պատիւ Լուսին Ամարայի, խնդրում եմ դուք էլ եկէք»:

Շնորհակալութիւն կը յայտնեմ և կը պատասխանեմ որ սիրով պիտի գամ: Որոշեալ ժամուն ներկայ կ'ըլլամ: Սփիւռքահայութեան Կոմիտէի տունը, աւելի ճիշդը պալատը ունի սրահ մը որը 100—150 հոգի կը բովանդակէ, իրարանցում, կը լեցուի սրահը, կը խօսի Սիլվան ըստ սովորականին բուռն հայրենասիրական ճառ մը, դրուատիքը կ'ընէ Լուսին Ամարայի, կը խօսի նաև ինքը՝ Լ. Ամարան, և ուրիշներ ու քիչ ետքը երեսուն հոգի կ'անցնինք յարակից սրահ մը, սեղան, կոնեակ, ճառեր, ներկայ են Ցիցիլիա Բրուտեան, Տաթեւիկ Սազանդարեան, Մեստաքսա Սիմոնեան, Պատրիկ Սելեան, ելեքտրական ֆապրիքի մը տնօրէնուհին՝ Պապաճանեան Մարիանա, Ամերիկայի Ազգային Խորհուրդի քարտուղար Օգսէն Սարեան և ուրիշներ: Կենացներ, բաժակաճառեր, սեղանը կը վարէր Կոմիտէի Նախագահ Վարդգէս Համազասպեան: Այդտեղ դարձեալ բաժակաճառ խօսեցաւ Սիլվան ու խօսքը ինծի տալով խնդրեց որ ես ալ իմ բաժինս բերեմ:

Ըսի հետեւեալը՝

«Սիրելի Լուսին Ամարա,

Մենք Միջին Արեւելքի Հայերըս այնպէս կը կարծէինք որ Ամերիկահայութիւնը դատապարտըւած է ոչ երկար ատենէն լուծուելու եւ դառնալու ամերիկացի...:

«Որ մենք Արեւելքի հայերս աւելի Հայ ենք...: Սակայն դուք Մեթրոփոլիթէնի արթիստի բարձրութիւնը մոռնալով երբ կուգաք մինչեւ Երեւան երգելու ու ապրելու որպէս Հայ... մենք մեր տեսակէտը կը փոխենք եւ կը յուսանք որ դուք ալ մեզի չափ ու առաւել Հայ էք եւ կը մնաք Հայ...:

Ապրին Լուսին Ամարայի նման հայերը»:

Ինքը չըսաւ թէեւ, սակայն Երեւանի մէջ կը պատմէին, որ Եղեռնի Յիսնամեակին երբ 50 հազար հոգի խաղաղ ցոյց կը կատարէին, Սիլվան սեւեր հագած եւ սեւ շղարշ մը գլխուն ժողովուրդի յառաջապահը եղած է ու քալած դէպի Օփերայի դահլիճը...: Ահա այսպիսի կեանք մը կ'ապրի մեր աննման Սիլվան... ՔԱԼԵԼՈՎ ԿԱՐԱԻԱՆՆԵՐՈՒ ԳԼԽԻՆ...:

ԻՐԱՆ

Ս. ԽԱՉԻԿԵԱՆԻ ԺԱՊԱՒԷՆԸ

Թեհրանի պաստառներուն վըրայ ցուցադրուեցաւ Սամուէլ Խաչիկեանի «Ընդվզում» (Օսիան) ժապաւէնը, տռամ իրական կեանքէ, ուր խումբ մը վայրենի արկածախնդիրներ դժոխքի կը վերածեն համեստ ընտանիքի մը կեանքը: Գըլխաւոր դերը կը խաղայ իրանահայ յայտնի դերասան Արման. կը մասնակցին Բուքիմար, Ազար, Բէյք Իմանվերդի, Լէյլա, Աննիկ Թովմասեան եւն.:

ԼՍՈՒՄ Է ԿՈՄԻՏԱՍԸ

(Շար. Գ. էջէն)

Շոգ է: Հիւսիսի չիկահեր դաստրերը, չդիմանալով ուժեղ արեւին, պատսպարուել են Իսահակեանի մոխրագոյն պատուանդանի տակ, փոքրիկ ստուերում: Վերեւից նայում է Իսահակեանն իր բազալտէ անշարժութեամբ, գլուխը յեցած ձեռքին, յօնքերը չեզած դէպի վեր: Միտքն առեղծուածին սեւեռած: Շոստակովիչի խոհուն, խորացող հայեացքը ոչ մի վայրկեանի չի կտրւում Կոմիտասից:

— Նրա կեանքը ողբերգական եղաւ,— շարունակում է Խրեննիկովը:— Բայց հակառակ դրան՝ նա հասցրեց անել գործեր, ստեղծել երկեր, որոնք ոչ թէ պարզապէս կարեւոր նշանակութիւն ունեցան, այլ եղան ամուր հիմնաքար: Այսօր մենք առիթ ունեցանք լսելու նրա խմբերգները, որոնք ցնցեցին մեզ: Դրանք այնպիսի անսովոր գոհարներ են, վարպետութեան այնպիսի փայլով գրուած, ունեն այնպիսի ազգային բուրմունք և մարդկային խորութիւն, որ կարող են աւետարան լինել ոչ միայն հայ, այլև բոլոր ազգերի երաժիշտների ու երաժըշտասէրների համար: Եթէ այսօր Կոմիտասը տեսնէր, թէ ինչպիսի փայլուն յաջողութիւնների է հասել հայ երաժշտութիւնը, ինչպիսի համընդհանուր ճանաչում են գտել հայ կոմպոզիտորները, գոհունակութեամբ կարող էր ասել, որ իզուր չեն անցել իր կեանքը, իր երազներն ու տառապանքը: Կոմիտասի գործն անմահ է ոչ միայն իր անկրկնելի երկերով, այլև իր սքանչելի արդիւնքով, որ ժամանակակից հայ երաժշտութիւնն է: Եւ այսօր մենք յարգանքով ու սիրով, մեր ամբողջ երկրի երաժշտական մշակոյթի կողմից, խոնարհում ենք մեր գլուխները Կոմիտասի աճիւնի առաջ:

Մի պահ գլուխները խոնարհած են մնում:

Ցետոյ խօսում է Էդուարդ Միրզոյեանը: Պերճախօս ու սրամիտ Միրզոյեանի բերնից հիմա դժուար են ելնում բառերը, որովհետև դժուար է խօսել... հօր գերեզմանի առաջ:

— Մեր ժողովրդի համար,— ասում է նա,— Կոմիտասը ոչ միայն մեծ երաժիշտ է, մեր այսօրուան երաժշտութեան նախահայրը, այլև մեր ազգային զարթօնքի, դրան յաջորդած օրհասական ողբերգութեան և չմարած յոյսերի խորհրդանիշը:

Լռութիւն:

Կիսաշրջանակը դեռ մի քանի րոպէ կանգնած է մնում սև, փայլուն գրանիտէ Կոմիտասի առաջ: Ցետոյ, լռութեան մէջ, սկսում են դանդաղ հեռանալ: Ոչ թէ թափօր է այլևս, հանդիսաւոր ընթացքով, այլ անհատներ են, որոնք սրբավայրից դուրս են գալիս ու տարտղնւում՝ արարողութեան տպաւորութեան տակ: Ոմանք քայլում են առանձին, ոմանք երկուսով, երեքով, անջատ-անջատ, լուռ կամ մեղմաձայն խօսելով:

Եւ յանկարծ հնչում է հզօր ֆա-մաժորը: Զի՛գ տու, քաշի՛... Երգչախումբն է Կոմիտասի ետև, խիտ կանգնած: Այրող արևի տակ:

Բոլորը կանգ են առնում, հեռու թէ մօտիկ, առանձին թէ երկուսով կամ երեքով, ետ են նայում և անշարժանում իրենց կանգնած տեղում, արևի տակ կամ ստուերի մէջ: Կենդանի մարդիկ արձանանում են, և թւում է, թէ սև, փայլուն գրանիտէ արձանը յանկարծ առանձնանում է շրջապատից, տարօրինակ կենդանութիւն ստանում:

Լռութիւնը չքացել է: Զքացել է շոգը: Գարուն է: Լեռների գագաթներին ու ծերպերին դեռ նստած է ձիւնը: Լանջերի վրայ տեղ-տեղ կանաչն սկսել է թառամել: Սևին տուող արտում դանդաղ գնում է գութանը: Զի՛գ տու, քաշի՛, այ եզը, արա հօ՜... Դիմացի լանջից՝ մի ուրիշը հօ՜... Առաւօտ է, արևը պայծառ է, բայց մեղմ, և զո՜վ է, զո՜վ է օդը, թէև գութանավարի ճակատից քրտինքն է կաթում, հողից բարձրանում է գոլորշին՝ ցնծագին, թրթռալով...

Լսում է Շոստակովիչը, առանձին կանգնած, ձեռքերը խաչձևած կրծքին, ծնօտը բարձրացած բարի ժպիտով: Լսում է Խրեննիկովը, ձեռքերը կողերն ի վար, աչքերը խոնարհած, լրջադէմ: Լսում է Միրզոյեանը, ձեռքը բաճկոնի կռճակին, մի քիչ առաջ թեքւած, գլխահակ:

Նորից լռութիւն, նորից շոգ: Շարժւում են արձանացած մարդիկ,— դանդաղ գնում ծառուղիով:

Ժամը վեցի մօտ է: Ցունիսի 5-ը, 1965 թուական:

Այրող արև, քար, մեսրոպեան երկաթագիր տառեր: Պանթէոնն է՝ մերկ, լուռ: Ճիշդ և ճիշդ հայկական գիւղի գերեզմանատուն: Մէջտեղում՝ Կոմիտասը, որ լսում է հողի թրթիռը, դարերի խորքից եկող ձայները, յաւիտենականութեան խորհուրդը: Նրա առաջ մի մեծ, քնարաձև ծաղկեպսակ կայ: Ծաղկեպսակի վրայ՝ մի ոսկեգոյն ժապաւէն. «Հայաստանում ռուսական երաժշտութեան տասնօրեակի մասնակիցների կողմից»:

Լռութիւն, խաղաղութիւն, շոգ:

Հեռւում Արարատը:

ԿԱՐԳԻՍ ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ

ԱՐՄԷՆԱԿ ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ

(Շար. Գ. էջէն)

Աղեքսանդրիոյ հայ համայնքը մասնաւորապէս լաւագոյն յիշողութիւններ կը պահէ հանգուցեալէն և իր աննետացումը ցաւալի կորուստ մը կը կազմէ համայնքին համար, որուն այնքան օգտակար եղած է թէ իր օժանդակութիւններովը և թէ իր վարած ազգային պաշտօններովը երկար տարիներ:»

«Արեւ» օրաթերթը իր 22 Մայիս 1941ի թիւին մէջ կը գրէ. «Ոչ եւս է Արմենակ Պէյ Կամսարական եգիպտահայութեան հմայքոտ դէմքերէն և հասատատուն սիւներէն մէկը: Աղեքսանդրիոյ հայ գաղութը իր ամենէն ականաւոր ու մեծ դէմքերէն մէկուն կորուստը ողբալու և իր վերջին յարգանքը մատուցանելու համար ողբացեալին յիշատակին, եկած էր խուռներամ, յուղարկաւորութեանը Արմենակ Պէյ Կամսարականի, որ կատարուեցաւ այսօր տեղւոյս Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցւոյն մէջ մեծավայելուչ հանդիսութեամբ մը: Բացի հայերէ, ներկայ էին եգիպտացի և եւրոպացի բազմաթիւ անձնաւորութիւններ: Ողբացեալ Կամսարական Պէյի չքեղ դագաղը, որ ծաղկեպսակի մը երեւոյթը ըստացած էր, բազմաթիւ միութիւններու ու անձնաւորութիւններու կողմէ ղրկուած հոյակապ ծաղկեպսակներով, շրջապատուած էր Պօղոսեան Ազգային վարժարանի, ինչպէս նաեւ Հայկազեան Կրթարանի հարիւրէ աւելի աշակերտ ու աշակերտուհիներով, որոնք լուռ ու թախծալից կը հետեւէին եկեղեցական տխուր արարողութեան:»

«Արեւ» օրաթերթը իր 24 Մայիս 1941 թիւին մէջ կը գրէ.

«Ամբողջացնելու համար իր դիմագծութիւնը և անցնիլէ առաջ իր հանրային գործունէութեան, Արմենակ Պէյ հաւասարապէս կը սիրէր թէ առանձնութիւնը և թէ ընկերութիւնը, իր խօսակցութիւնը համեղ չէր միայն այլ և լեցուն, ինք թէև վաճառական, սակայն աւելի մտաւորական էր իր խօսքին և գիրին մէջ:

Դարձեալ ազգային կեանքի իր խորունկ ծանօթութիւնը որ անպայման իր հետաքրքրութենէն յառաջ կուգար, ըրած էր Արմենակ Կամսարականը շատ հետաքրքրական, միաժամանակ հրահանգիչ և հաճելի խօսակից մը:

Ազգասէր հայը, բարեսէր հայ մըն էր նաեւ:

Իր բարեսիրութիւնը, զոր կանուխէն սկսած էր ցուցնել, յայտնեց աւելի լայն չափով երբ գործի մէջ ունեցաւ յաջողութիւններ:»

Սուրէն Պարթեւեան 1916ին իր «Անապատի Ցուշարձան»ին (բ. հատոր էջ 19) մէջ, հետեւեալը կը գրէ Ա. Կամսարականի մասին.—

«Ոչ մէկ տպագրուած թուղթի կտոր տուած է ցարդ Տիար Ա. Կամսարականի դիմագծութիւնը, ինքն ստուերածումի մարդն է որ իր մէջ ամենէն աւելի ուշագրաւ կը հանդիսանայ հակառակ իր գրաւած անհատական ու հանրային կարկառուն դիրքին:

Աղեքսանդրիոյ թեմականին Ատենապետը, Պոլսահայ ազգայինճիւղեան լաւագոյն աւանդութիւններով տոգորուած, նրբամիտ, ինքնատիպ ու գերազանցապէս չահեկան անձնաւորութիւն մըն է:

Ազգային քաղաքական համոզումներով պահպանողական մը նկատուած է, բայց հայկական իտէալին ջերմեռանդօրէն հաւատացած է մինչև մեր ազատագրական շարժումին իր օժանդակութեան բաժինը չէ սակարկած:»

ԱՐՏԱՇԷՍ Հ. ԳԱՐՏԱՇԵԱՆ

Գահիրէ, 1966

ԿԱՐՕՏԻ ՃԱՄԲՈՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ՔՐՈՋ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ

Ընթերցելով ձեր նամակը՝ հազիւ կարողացայ զսպել իմ հեկեկոցը։

Այդ օրը իմ հարսանեաց հանդէսն էր, հայկական սովորութիւնների համաձայն՝ առաջին գաւաթը պէտք է խմէին նորապսակների կենացը, սակայն հայրս վերցնելով իր գաւաթը՝ առաջարկեց իմ եղբայրների, այսինքն օտարութեան մէջ ապրող իր որդիների կենացը։

Ընթերցելով ձեր նամակը՝ հարսանիքատունը տիրում էր քար լռութիւն. շղարշի տակից ես տեսնում էի յուզուած դէմքեր. նրանց այտերից գլորւում էին արտասուքի կաթիլները։

Սրտի անհուն կարօտով եմ սպասում ձեր այցին՝ Մայր Հայաստան։ Այդ օրը ինձ համար նուիրական և անմոռաց օր պէտք է լինի։ Դուք գրել էիք, որ ձեր մայրը, որին յետ մահու ես էլ եմ մայր ասել, ցանկացել է մի աղջիկ ունենալ և այդպէս էլ անմուրազ յանձնուել է հողին։ Ես ձեզ համար հարազատ ու նուիրուած քոյր կը լինեմ, կը յարգեմ հայրենասէր, խելացի, պարկեշտ ուսուցչուհի մօրս յիշատակը և ամէն կերպ կ'աշխատեմ այցի գնալ այդ երկիրը, որտեղ հանգչում է նրա աճիւնը։

Այո՛, դուք մաքառել էք կեանքի դառնութիւնների դէմ, ճաշակել դառնաքաղցրահամ օրեր, կտրելով փշալարերը՝ անցել էք կեանքի ճանապարհով, հասել մարդկութեան վեհ բարձունքի և այնտեղից մատնացոյց էք անում հայ գիրն ու գրականութիւնը՝ չմոռնալով Մեսրոպեան տառերը և զգացական մարզով՝ չէզոքացրել էք հայրենաբաղձ պանդուխտի ձեր վիշտը։

Ես հպարտ եմ և իրաւունք ունեմ, որովհետեւ իմ եղբայրները սրբութեամբ են կատարում իրենց ծնողների պատուէրները։ Ընթերցելով ձեր նամակը՝ աւելի անհամբեր եմ դառել. սպասում եմ անհամբեր, որ պէտք է եղբայրներս գան մի գեղեցիկ օր այցի ի Մայր Հայաստան։ Ես կարողանամ նրանց ցոյց տալ Արարատը, Արագածը, Կապոյտ Սեւանը, Արարատեան դաշտավայրը, Էջմիածինը և Զուարթնոցը, հայոց կանաչ հագած լեռնաշխարհը։

Երբ հայրենիք գաս, իմ ազիզ եղբայր...
Քո ճանապարհին ծաղիկ կը ցանեմ.
Երբ կը շառաջեն մրրիկներն կենաց,
Ուղեկից լինի իմ սիրտը բարի:

Երբ կը կարօտես Մայր Հայաստանին,
Գլուխդ մի՛ կախիր, յոյսդ մի՛ կտրիր,
Ուր էլ որ լինես կեանքի դժւար պահին
Ուղեկից կը լինի իմ սիրտը բարի:

Եթէ ցանկանաս մայր հողը տեսնել
Ու ճամբադ փակեն ամպերը խաւար,
Իմ սիրտը որպէս մի պարզ արեգակ
Շողեր կը գցի քո ճանապարհին:

Թանկագին եղբայրք իմ, ես ընկեր Հ.ից ստացայ ձեր ուղարկած արժէքաւոր նուէրները։ Ինձ համար ամենամեծ նուէրը կը լինի այն պահը՝ երբ կը տեսնենք իրար։

Այսուհետեւ ամէն մի նամակ ինձ կը բերի թէ՛ ուրախութիւն և թէ հեռաւոր կարօտով լեցուն թախիծ։ Ես ձեզ հետ կապուած եմ քրոջական հարազատ լարերով։

Ընթերցելով ձեր տողերը՝

Իմ կրծքին դիպաւ տաք մի ալիք
Եւ ինչ որ մի բան զարթեց իմ սրտում.
Թրթռաց իմ հոգում մեղմ քնքշալի,
Եւ այդ քնքշանքի մէջ հառաչ կար տրտում:

Այդ ձեր նամակի տողերն են այդպէս,
Շաղոտ ծաղկի պէս իմ ջահելութեան,
Արդեօք կը տեսնեմ, կարօտով սիրազեղ
Այն չքնաղ պահը իմ երջանկութեան:

Իմ կրծքին դիպաւ ալիք մի նուիրական,
Ու սիրտս լցուեց մի քաղցր հուրով,
Դա մի կարօտ է քոյր–եղբայրական
Որ սպասում է անչափ հրայրքով:

Մայր Հայաստանից ուղարկում եմ յասամաններով լեցուն, քաղցր կարօտներով բարեւներ ձեզի, ձեր ընտանիքներին, միաժամանակ ձեր գործակից ընկերներին, Աղեքսանդրիոյ Ընկեր Հ.ին։ Ձեզ ողջունում են հայրս Սերգոն, մայրս Նազիկը, քոյրերս, եղբայրներս և ամուսինս։

Սպասում եմ ձեր պատասխանին։

Համբուրում եմ ձեզ ամուր, ամուր։

Ձեր կրտսեր քոյրիկ՝
ՌԻՄԱ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

27 Մայիսի 1966 թ Ք. Երեւան

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏ ԿԱՐԳԻ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ԹԵԶԵՐՈՒ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Տեղի կ'ունենայ Վարժարանիս Մատենադարանին մէջ

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԹԵԶԵՐՈՒ

Ուրբաթ, 8 Յուլիս 1966, կ.ե. ժամը 6,30ին

Մուտքը հրաւէրով

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՔԱՌԵԱԿԻՆԵՐ

«ՊԱՊԱ ԹԱՀԷՐ»ԷՆ

(Հետեւողութեամբ Ց. Զ. Միրզայեանցի թարգմանութեան)

Եթէ դէմքդ հրապուրիչ
Աչքս բնաւ չը տեսնէ՞ր,
Սիրտս ինչպէս ըմբռնէր
Ի՞նչ ըսել է զգլխիչ:

Քեզմէ զատուած իսկ օրէս
Կսկիծ մտաւ սրտէս ներս,
Բայց պատկերդ երբ տեսայ
Փախան ցաւերս, բուժուեցա՞յ:

Դուն՝ որ ինձ հետ, սիրուհիս,
Խօսիլ նոյնիսկ չես ուզեր,
Ինչո՞ւ մութին՝ մինչ գիշեր
Կուգաս՝ մէջը երազիս:

Աշխարհիս մէջ թէ բաժնեն
Սրտիս վիշտերն հաւասար,
Ոչ իսկ մէկ սիրտ չի մնար
Որ չը դառնայ վշտահար:

Սիրտ մը ունիմ՝ խե՛նթ, ազատ,
Մտքէն չ'անցներ խելքի գալ.
Կարդա՛ գլխին բիւր խրատ,
Ականջ նոյնիսկ չ'ուզեր տալ:

Ձայն լքեցի քամիին
Հովը կրկին ետ բերաւ,
Երբ նետեցի կրակին
Բոցը վախէն մարեցաւ:

Ամէն մրջիւն ու թռչուն
Իրեն յարմար ունի բոյն,
Սոսկ ես խեղճս է որ չունիմ
Աւերակ մ'իսկ իբրեւ տուն:

Տաղաչափեց Հ. ԿԱՐԻՆԵԱՆ
Աղեքսանդրիա

«Ջահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ,
Հելիոպոլիս փող. թիւ 18
Ռամլէ, Քան Տը Սեզար:

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի ամավերջի՝ վկայականներու եւ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի ունեցաւ Կիրակի, 26 Յունիս 1966 կ.ե. ժամը 6.30ին, նախագահութեամբ Առաջնորդ Տ. Մամբրէ Ս. Արք. Սիրունեանի:

Նուագուեցաւ ԱՄՀի քայլերգը եւ երգուեցաւ Վրժ.ի մաղթանքը։ Լիւսի Եազուպ արտասանեց արաբերէն, Ժիրայր Փափազեան՝ հայերէն (Կապուտիկեանի «Խօսք իմ որդուն»ը):

Երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մօ. Եդուարդ Յակոբեանի, երգեց Դպրոցական Երգ, Ցնծութեան Երգ, Մարզանքի Երգ եւ Միսր—Միսր: Նորա Կէրիկեան արտասանեց անգլերէն, Ճորճ Թարութիւնեան՝ արաբերէն, Ժիզել Նալպանտեան՝ հայերէն։

Հանդէսին բ. մասը սկսաւ Տնօրէնուհի Տիկ. Տատրեանի տեղեկագրով, ուրկէ տեղեկացանք, որ վրժ.ը ունեցած է 334 աշակերտ, 35 ուսուցիչ (29ը մնայուն եւ 6ը այցելու), 24508 ե. ոսկի ծախք, որմէ ներքին հասոյթի բաժինն է 7748։ Ազգ. Իշխանութիւնը հոգացած է 16760 ե. ոսկի: Կիւլպէնկեան Հաստատութիւնը այս տարի 1250 տոլար տրամադրած է սաներու համար եւ մասնակցած է շինութեանց, որոնց սիրայօժար հսկած է Ճարտ. Հ. Պալեան: Բժիշկներ Փեսերեան եւ Տէր Գէորգեան կը հսկեն աշակերտութեան առողջութեան: 23 շրջանաւարտ ունի Մանկապարտէզը: Նախակրթարանէն 111 աշակերտ յաջողած են, 22ը ունին վերաքննութիւն։ Նախակրթարանէն շրջանաւարտ կ'ըլլան 42 հոգի։

Բարձրագոյն նախակրթարանի Գ. Կարգի 20 աշակերտներն ալ յաջողած են: Նախակրթարանը՝ բերած է 81,5 առ հարիւր (51,09 առ հարիւր պետական միջինի վրայ) եւ Բարձր. Նախակրթարանը 97,03 առ հարիւր։ 39 հոգի կը ստանան մրցանակ՝ Հայ Գեղ. Միութեան շարադրութեան, արտասանութեան, դաշնակի ունկնդրութեան եւ գծագրութեան մրցումին, որոնցմէ 7ը՝ առաջին մրցանակ։

Հայերէն տեղեկագրէն ետք՝ խօսեցաւ դպրոցին արաբական մուշրիֆը՝ Շոյեպ Ալի, կրկնելով արդիւնքները արաբերէնով: Խօսք առաւ նաեւ Կրթական Շրջանի Ընդհ. Քննիչը՝ Ուսթազ Ռաաֆաթ եւ յայտնեց հիացում, մաղթելով համագործակցութիւն՝ ուսուցիչներուն եւ արդիւնքներուն մէջ ալ աւելի լաւը: Տեղի ունեցաւ վկայականներու յանձնում եւ մրցանակներու բաշխում: Սիրան Կորկիսեան կարդաց հրաժեշտի ողջոյնը՝ յանուն շրջանաւարտներուն:

Տիկ. Տնօրէնուհիին յորդորներէն ետք, խօսք առաւ Առաջնորդ Ս. Հայրը։ Ան յորդոր կարդաց որ ուսանողները աշխարհի կեդրոնին եւ խաբեբայութեան, դաւաճանութեան եւ անբարոյութեան անձնատուր չըլլան: Կոչ ըրաւ ծնողներուն ալ՝ որ չերթան Գանատա եւ Աւստրալիա: «Գալ տարի աւելի լաւ պիտի ըլլայ այս վարժարանը՝ շնորհիւ Ազգ. Իշխանութեան» ըսաւ եւ փակեց Պահպանիչով։

Հանդէսէն ետք ժողովուրդը հրաւիրուեցաւ այցելելու աշակերտական ցուցահանդէսը, ուր տեսանք նկարներ, ձեռագործներ, ձեռական աշխատանքներ, եւայլն: Զմայլեցանք մեր տղոց եւ աղջիկներուն կարողութեանց վրայ, շնորհաւորեցինք այդ ուսուցիչները, որոնցմէ Տիկ. Նորա Իփէքեան (գծագրթ. ուսուցչուհի) հրաշքի հաւասար աշխատանք կը տանի 4—5 տարիէ ի վեր: Շնորհիւ Տիկին Նորայի ջանքերուն՝ մեր զաւակներուն միտքը եւ ճաշակը դէպի իրական աշխարհ լայնօրէն բացուած կը զգենք:

Ժողովուրդը երկար մնաց ցուցահանդէսի սրահին մէջ:

Ն. Մ.

ԿԻՆԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Մարդկութիւնը գիտակցութեան տէր դառնալէն ի վեր՝ կինը առեղծուածի մը վերածուած է այր մարդուն համար։ Դիպուածաւ չէ որ Սֆինքսը Յունաստանի մէջ ներկայացուած էր կնոջ մը գլուխով եւ ծոցով: Արդէն իսկ կը խորհրդանշէր այրերու անձկութիւնը կանանց անթափանցութեան առջեւ։ Փոյթ պիտի ըլլայ մեր մատենադարաններու գիրքերուն մէջ ուսումնասիրել կանանց խորհուրդին խորքը, քանի այդ գիրքերէն շատեր այրերու կողմէ գրուած են։

Նոյնիսկ հոլանտացի գիտնական Պիւյթէնտիժի, որ վերջինը եղաւ կինը վերլուծողը, բացառութիւն մը չկարողացաւ կազմել: Ան թուանշաններ եւ վիճակագրութիւններ տալով հանդերձ՝ իր նախորդներուն նման բախեցաւ յուզական հակազդեցութիւններու:

Կինը բացարձակապէս համադրել ուզուելէ կուգայ ամէն չարիք:

Արդ, իր դիրքը, յատկութիւնները եւ թերիները, իրականութիւններէ աւելի առարկայական մանրամասնութիւններ են: Կինը կ'ապրի եւ կը գործէ ոչ թէ դէպքերու, այլ իր իսկ կամքին համաձայն:

Այս իրականութիւնը ցոյց տուող խորհրդանշական փոքր մանրամասնութիւնը հայելիի առջեւ իր ման գալն է:

Իր դէմքին ուղղեալ քննադատական ակնարկը պճնասիրութեան արարք մը չէ, ինչպէս կը խորհին այրեր: Կը քննէ ան ինքզինքը մանրակրկիտօրէն եւ շապիկի մը նման վրան կ'անցընէ անհատականութիւնը՝ քանի հինէն ի վեր, նախ քան ամէն բան, Ֆիզիքական երեւոյթ մըն է կինը։

Եթէ դէմքը յանկարծ ցոյց տայ իր տարիքը կամ տարիքէն աւելին, իր շուրջիններուն համար անբացատրելի շարք մը հակազդեցութիւններ ծայր կուտան: Տիկնոջ կամ օրիորդին տրամադրութիւնը իսկոյն կ'աւրուի, անհանդուրժելի մթնոլորտ մը ստեղծելով իր շուրջ։

Կիներէն ոմանք մինչեւ իսկ անձնասպան կ'ըլլան չկարողանալով հանդուրժել ապերախտ տարիքի Ֆիզիքական անպատեհութիւններուն: Մարթին Քարոլ մորֆինով կը մխիթարուի, իսկ Էւա Կարտնըր քառասունըհինգ տարեկանին քաշուեցաւ արդէն սպիտակ պաստառէն:

Կիները չեն հանդուրժեր որ անցեալ եղանակը գործածուի իրենց համար. ինչպէս «ատենօք գեղեցիկ եղած էր» ըսել։

Կիներուն բարոյական անկումը հոգեբանական պատճառներէ առաջ կուգայ յաճախ: Վիճակագրութիւնները ցոյց կուտան թէ 40—45 ամեայ 750 հազար կիներ ալքոլամոլութեան հետեւանքով կը դարմանուին հիւանդանոցներու մէջ։ Բոլորն ալ կը տառապին նոյն ախտէն: Ծերանալու մղձաւանջէն...։

Ահա թէ ինչո՞ւ առանց պատմութեան կինը, առտնին գործերով զբաղող կատարեալ տանտիկինը, օրին մէկը ձանձրացած իր անշուք դիրքէն եւ ամուսնոյն կողմէ «բնական առարկայ» նկատուելէ, կ'ուզէ դուրս ելլել իր միջավայրէն՝ ջանալով չափուիլ իրմէ աւելի փայլուն եւ վայելուչ կիներու հետ:

Գալով արդիական կնոջ, հոգեբաններու եւ մասնաւորաբար համբաւաւոր հոգեբոյժ Յունկի աշակերտ՝ Տոքթ. Հարինկի համաձայն, «Կանանց յեղաշրջումը հասած է իր դժուարին շրջանին»։

Ներկայիս կիները գրեթէ հաւասարած են այրերուն բոլոր մարզերու մէջ, առանց հրաժարելու իրենց կանացի շնորհներէն։ Չեն նմանիր անոնք երբեմնի անհրապոյր «Ֆեմինիսթ»ներուն։

Վալանթինա Թերեշքովա, գեղեցկագիտական հաստատութեան մը մէջ դիմայարդարանք եւ վարսայարդարանք անթերիօրէն կատարելէ յետոյ, արձակուեցաւ անջրպետին մէջ: Ժագլին Օրիոլ ալ համաշխարհային իր մրցանիշը տօնեց Փարիզեան ամենավերջին նորոյթի համաձայն զգեստաւորուած:

Կա՞յ միթէ Ադամը փորձութեան մատնող եւ Դրախտի կորստեան պատճառ դարձնող Եւայէն աւելի խորհրդաւոր կին մը...:

ՄԻՄԻ

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔՆԵՐ

Մ. Նահանգներու հարաւային նահանգներէն Նոր Օրլէանի մէջ երիտասարդ սեւամորթ մը փողոցի խաչուղիին վրայ կարմիր ազդանշանին մօտէն կը կտրէ փողոցը։ Ոստիկանը անմիջապէս կը կեցնէ ու կը հարցնէ։

— Ի՞նչ է այս կամայականութիւնը։

— Գիտէ՞ք,— կը ժպտի սեւամորթը,— տեսայ որ սպիտակները կ'անցնին կանաչ լոյսի մօտէն ու կարծեցի, թէ կարմիրը սեւերուն համար է։

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

7 ՅՈՒԼԻՍ 1966

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՖՈՒԹՊՈԼ

Ո՞Ր ԵՐԿԻՐԸ ՊԻՏԻ ՏԻՐԱՆԱՅ ԱՇԽԱՐՀԻ ԲԱԺԱԿԻՆ

Չորս օրէն կը սկսին աշխարհի բաժակի ախոյեանութեան մրցումները Անգլիոյ մէջ։ 16 երկիրներ կը մրցին՝ բաժնուած 4 խումբերու, հետեւեալ կազմով.

—Անգլիա, Ֆրանսա, Ուրուկուէյ եւ Մեքսիկա։

— Գերմանիա, Սպանիա, Զուիցերիա եւ Արժանթին։

—Փորթուկալ, Պուլկարիա, Պրազիլ եւ Հունգարիա։

—Իտալիա, Խորհ. Միութիւն Չիլի եւ Հիւս. Գորէա։

Վերոյիշեալ 16 խումբերը նախապատրաստական միջազգային բազմաթիւ մրցումներ ունեցան՝ ուսումնասիրելու համար թէ ի՛նչ արդիւնք կրնան ձեռք բերել աշխարհի ախոյեանութեան մրցումներուն։

Պրազիլի խումբը կը թուի ըլլալ ամենավստահաւորը՝ որովհետեւ իր խաղացած բարեկամական բոլոր մրցումներուն յաղթական դուրս եկաւ։ Ան Մատրիտի Աթլեթիքօ խումբին յաղթեց 6ով 3, Հոլանտայի՝ 3ով 1 իսկ Շուէտի՝ 6ով 2։

Իտալիոյ խումբը յաղթեց Արժանթինի 3ով 0։ Մեքսիկա պարտուեցաւ Անգլիոյ Թոթընհամ խումբէն՝ 1ով 0 եւայլն։

Անգլիոյ խումբի ընդհանուր պատասխանատուն յայտարարեց, որ իրենց խումբը Ա. կրնայ հանդիսանալ իր բաժնին մէջ, նաեւ Սպանիոյ պատասխանատուն ըսած է, որ Սպանիա լաւագոյնն է իր բաժնին մէջ առանց աշխարհահռչակ Բուշկասի եւ Տի Ստեֆանոյի, որոնց տեղ ուրիշներ պատրաստուած են։

Իտալիոյ պատասխանատուն իր կարգին ըսած է, որ Իտալիոյ խումբը Ա.ը կրնայ հանդիսանալ իր բաժնին մէջ, սակայն պէտք չէ անտեսել հիւսիսային Գորէայի խումբը, որ կրնայ մեծ անակնկալներ պատճառել։ Այս կարծիքը արտայայտած է նաեւ Սըր Սթանլի Ռաուս համաշխարհային Ֆութպոլի Ֆետերասիոնի նախագահը։ Փորթուկալի պատասխանատուն ըսած է, որ իրենց խումբը ամենազօրաւոր բաժնին մէջ ինկած է եւ դժուար պիտի ըլլայ իրենց յաղթանակ ապահովելը։ Պրազիլ, որ բաժակին տէրն է, ամէն կարելին պիտի ընէ կրկին իր մօտ պահելու Աշխարհի բաժակը։ Հունգարիոյ եւ Պուլկարիոյ խումբերն ալ զօրաւոր են, հետեւաբար դժուարութեամբ պէտք է մրցիլ այս երկու խումբերուն հետ, լաւ արդիւնքի կարենալ հասնելու համար։

ՎՈԼԷՅՊՈԼ

Չեխոսլովաքիա կազմակերպած է աշխարհի ախոյեանութեան մրցաշարքը, որ տեղի պիտի ունենայ Փրակայի մէջ յառաջիկայ Օգոստոս եւ Սեպտեմբեր ամիսներու ընթացքին։ Պիտի մասնակցին 24 երկիրներ, որոնք բաժնուած են 4 խումբերու։

ԱԶԱՏ ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Միացեալ Նահանգներու Թոլիտոյի մէջ կազմակերպուած մրցաշարքը վերջացաւ Թուրքիոյ յաղթութեամբ՝ առաջին անգամ ըլլալով 1957էն ի վեր։ Բ. հանդիսացաւ Խորհրդային Միութիւն, Գ. Միացեալ Նահանգներ, Դ.՝ Իրան, Ե. Պուլկարիա եւ Զ.՝ Ճափոն։

ԱԹԼԵԹԻԶՄ

Վերջերս Լոնտոնի մէջ տեղի ունեցան աթլեթիզմի մրցումներ՝ Խորհրդային Միութեան եւ Անգլիոյ միջեւ, որոնց մասնակցեցան երկու երկիրներու արական եւ իգական խումբերը։

Խորհրդային Միութեան երկու խումբերն ալ յաղթական դուրս եկան կէտերու մեծ տարբերութեամբ։

Արական

Խորհրդային Միութիւն	134 կէտ
Անգլիա	87 կէտ

Իգական

Խորհրդային Միութիւն	71 կէտ
Անգլիա	53 կէտ

ԹԵՆԻՍ

Ուէմպլըտոնի (Անգլիա) մէջ կազմակերպուած աշխարհի թենիսի ախոյեանութեան մրցումներուն, ըսպանացի Սանդանա պարտութեան մատնեց Ամերիկացի Ռալսթընը 6-4, 11-9 եւ 6-4, որ այս մրցաշարքին ամենամեծ անակնկալը եղաւ, ու Սանդանա կրցաւ աշխարհի ախոյեանութիւնը փոխադրել Եւրոպա, ուրկէ 11 տարիներէ ի վեր հեռացած էր չեխ. Տրոպնիի պարտութենէն ետք։

Էմէրսըն, որ Աւստրալիոյ ու աշխարհի ախոյեանն էր՝ մեծ յոյս ունէր որ պիտի կրնար անգամ մը եւս պահել իր տիտղոսը. դժբախտաբար ան պարտուեցաւ իր հայրենակից Տէյվիտսընէն 3-6, 4-6 եւ 4-6։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՕՐ. ԷԼԻԶԱՊԷԹ ՃԵՐԷՃԵԱՆ
ՊՐ. ՌՈԺԷ ՂՈՒՏԱՍ

ամուսնացեալք

Պէյրութ 3-7-66

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

ՕՐ. ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՄԵԼԻՏՈՆԵԱՆ
ՊՐ. ՊԵՐՃ ՔԻՒՓՖԷԼԵԱՆ

ամուսնացեալք

Գահիրէ 3-7-66

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

ՕՐ. ՎԵՐԱ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ
ՊՐ. ՆՈՒՊԱՐ ՔԻՉԻՐԵԱՆ

ամուսնացեալք

Աղեքսանդրիա 3-7-66

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Պերճ Քիւփֆէլեանի ընդ Օր. Վարդուհի Մելիտոնեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ վասն շնորհաւորութեան կը նուիրեն.

	ե.դ.
Տէր եւ Տիկ. Խորէն Իսկէնեան	100
» » *Նուպար Պալեան*	100
» » *Եզնիկ Վեցիկեան*	100
» » *Մակար Գումրուեան*	100
» » *Զաւէն Պալեան*	100
» » *Մինաս Պահատրեան*	100

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

(Շար. Ա. էջէն)

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՈՃՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄՆԵՐԸ

Ամերիկեան ոյժերը, որոնք ապօրինաբար կը միջամտեն Վիեթնամի ներքին խնդիրներուն եւ հսկայ բանակ մը կեդրոնացուցած են հար. Վիեթնամի մէջ, անկարող ըլլալով պատուաւոր կռիւ մղելու Վիեթքոնկի ոյժերուն դէմ, սկսան իրենց անմարդկային եւ ոճրագործական ռմբակոծումներուն հիւս. Վիեթնամի քաղաքներուն վրայ, ռմբակոծելով Հանոյն ու Հայֆոնկը՝ սպառնալով համաշխարհային խաղաղութեան։

Ճոնսընի այս ոճրագործային արարքին հետեւանքով՝ հազարաւոր խաղաղ բնակիչներ, կին, երախայ, ծեր թէ պատանի անխնայօրէն կը ռմբակոծուին ու կը մահանան շաբաթէ մը ի վեր։

Այս վայրագ յարձակումները մեծ դժգոհութիւններ պատճառեցին աշխարհի շատ մը ժողովուրդներու եւ կառավարութեանց ու ամէն կողմէ կը բարձրանան բողոքի, խղճահարութեան եւ սպառնալիքի ձայներ։

Ամերիկացի բազմաթիւ ծերակուտականներ, որոնց կարգին Ուայն Մորս, Մայք Մանսֆիլտ, Ուիլեամ Ֆուլպրայթ, Ռոպէր Քենետի դիտել կուտան՝ թէ այս բարբարոսական արարքը ոչ միայն անկարելի կը դարձնէ ամէն բանակցութիւն, այլ եւ կը սպառնայ համաշխարհային խաղաղութեան։

Աշխարհի բոլոր երկիրներուն մէջ բողոքի եւ ցասումի ցոյցեր տեղի կ'ունենան, վերջ մը պահանջելով այս վայրագ ռմբակոծումներուն։

Չինաստան պաշտօնական հաղորդագրութիւնով մը ինքզինքը ազատ կը կացուցանէ որեւէ պատասխանատուութենէ՝ Վիեթնամի իր տալիք օգնութեան համար։

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Յառաջիկայ Թեմական ընտրութիւններուն առթիւ, ընտրելու իրաւունք ունեցող ազգայիններէն կը խնդրուի նկատի ունենալ ստորեւ նշանակուած պայմանները.

1.— Բոլոր այն ազգայինները, որոնք անցեալ ընտրութեանց յայտարարութիւն լեցուցած են, պէտք չունին նոր յայտարարութիւն լեցնելու։

2.— Բոլոր այն ազգայինները, որոնք կը մասնակցին ընտրութեանց իրենց հօր հպատակութեամբ եւ որոնք տակէ առաջ մասնակցած են ընտրութեանց՝ պարտին ներկայանալ Ազգային Առաջնորդարան արձանագրելու համար իրենց ինքնութեան թուղթին թիւը, իրենց հին յայտարարութիւններուն վրայ։

3.— Բոլոր այն ազգայինները, որոնք կը լեցնեն նոր ընտրական յայտարարութիւն, պարտին իրենց հետ ունենալ իրենց հպատակութեան թուղթի բնագիրը եւ ինքնութեան թուղթը — պթագա չախսիյէ —։

4.— Բոլոր այն ազգայինները, որոնք կը մասնակցին իրենց հօր հպատակութեամբ եւ որոնք կը լեցնեն նոր ընտրական յայտարարութիւն՝ պարտին իրենց հետ բերել իրենց հօր հպատակութեան բնագիրը, ծնընդեան վկայականը եւ ինքնութեան թուղթը — պթագա չախսիյէ —։

5.— Ընտրութեան օրը անձնական հպատակութեամբ ընտրութեան ներկայացողը պէտք է հետը բերէ իր հպատակութեան թուղթին բնագիրը։

Կը վերյիշեցնենք՝ որ համայնքին ուեւէ անդամը կրնայ ընտրող ըլլալ, եթէ կը լրացնէ հետեւեալ պայմանները.

ա. Եթէ Հայց. Առաքելական եկեղեցւոյ զաւակ է.

բ. Եթէ 21 տարեկանը լրացուցած է.

գ. Եթէ Գահիրէի կամ Գահիրէի շրջանին պատկանող վայրերուն մէջ կը բնակի առնուազն երկու տարիէ ի վեր.

դ. Եթէ կը վայելէ քաղաքական իրաւունք եւ անուանարկիչ դատապարտութիւն կրած չէ.

ե. Եթէ արգելումի ենթարկուած (interdit) կամ սնանկացած չէ։

Իսկ, Թեմական Ժողովի իբր անդամ ընտրուող անձը պէտք է լրացուցած ըլլայ 30 տարեկանը եւ օժտուած ըլլայ նախորդ յօդուածի մէջ կանխագծուած միւս բոլոր պայմաններով, զորս պարտի լրացնել ընտրող մը։

Կը հրաւիրենք յարգելի ընտրողները ներկայանալ Պր. Օննիկ Բաթըրկեանի, Ազգային Առաջնորդարան, 179, Ռամսէս պողոտայ, կէսօրէն առաջ ժամը 10էն մինչեւ կէսօրէ վերջ ժամը 2, բացի Կիրակի եւ տօնական օրերէ։

Վերոյիշեալ թիւ 2.3, եւ 4 պայմաններու գործողութիւնները կատարելու համար վերջնական թուական որոշուած է 31 Յուլիս 1966։

Առաջնորդական Փոխանորդ
Գահիրէի Հայոց
ՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆՑ. ՇԱՔԱՐԵԱՆ

ՆԱԽ. ՏԸ ԿՈԼԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԸ Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Կիրակի 2 Յուլիսին՝ զօրավար Տը Կոլ զինուորական համազգեստով ներկայ եղաւ հիւլէական ռազմափորձերու, Մոսկուայի մօտերը։ Զին. պատուիրակութեան անդամները՝ Մարաջախտ Ռոտիոն Մալինովսքիի հետ դիտեցին «Թամանեան» զօրաբաժնին կատարած ռազմափորձերը, որոնց ընթացքին պայթեցան կեղծ հիւլէական ռումբեր։

Երեկոյեան՝ Մոսկուայի հեռատեսիլէն զօր. Տը Կոլ. խօսեցաւ Ֆրանքօ-ռուս բարեկամութեան մասին. շեշտեց Եւրոպայի ցամաքամասին միացման կարեւորութիւնը ի նպաստ համաշխարհային խաղաղութեան։ Տը Կոլ յայտարարեց նաեւ իր համոզումը՝ որ Ս. Միութիւնը շուտով պիտի կարենայ աստղանաւորդ իջեցնել լուսնին վրայ։

Մոսկուայի Ֆրանսական դեսպանատան մէջ մեծ ընդունելութեան ներկայ եղան 5 հարիւր հրաւիրեալներ։

Հրատարակուեցաւ միացեալ հաղորդագրութիւն մը, որուն մէջ կ'ըսուի թէ՝

1) Վիեթնամի պատերազմը կը սպառնայ համաշխարհային խաղաղութեան, ուստի անհրաժեշտ է վերջ տալ օտար միջամտութեան.

2) Հեռաձայնի ուղղակի գիծ մը պիտի հաստատուի Քրեմլինի եւ Շան զ'Էլիզէի միջեւ.

3) Երկու երկիրները պիտի գործակցին անջրպետային հետազօտութեան մէջ.

4) Պիտի կազմուի յանձնախումբ մը, որ պիտի հետեւի եղած համաձայնութիւններու կիրարկումին եւ անոնց նպատակներու իրագործումին։ Նախագահ Փոտկորնի Գերագոյն Սովետի նախագահութեան եւ կառավարութեան կողմէ իր մեծ գոհունակութիւնը յայտնեց Տը Կոլի այցելութեան եւ Ֆրանքօ-Սովետ բանակցութեանց յաջողութեանը առթիւ։

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ Ս. ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ

Տասնըմէկ օրերու պաշտօնական այցելութենէ մը ետք, որուն ընթացքին շատ մը կարեւոր խօսակցութիւններ ունեցան եւ միջազգային զանազան մարզերու շուրջ ընդհանուր համաձայնութիւններ կնքեցին, Ֆրանսական պատուիրակութիւնը՝ գլխաւորութեամբ նախագահ Տը Կոլի, վերադարձաւ Ֆրանսա, Ուրբաթ Յուլիս 1ին։ Մեկնումի պահուն զօր. Տը Կոլ ռուսերէն լեզուով բացագանչեց. «Կեցցէ՛ Ռուսիան, կեցցէ՛ Ս. Միութիւնը»։

Փարիզի օդանաւակայանը հասնելուն՝ Նախագահ Տը Կոլ իր մեծ գոհունակութիւնը արտայայտեց կատարած իր այս արդիւնաւէտ ճամբորդութեանը համար։

ՊԱՏՈՒՈՅ ԳԻՐ ԵՒ ՇՔԱՆՇԱՆ...

(Շար. Բ. էջէն)

Ամերիկայի Լիբանանեան ու հայկական գաղութներուն։

Հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօս ընկ. Նազարէթ Կուժունին, որ բազմազան ակնարկներով տուաւ Մայր Կուսակցութեանս ութսուն տարիներու գործունէութեան համապատկերը. ականատեսի վկայութիւններ տուաւ, Միջին Արեւելքի մէջ Կազմակերպութեանս արձանագրած բազմաթիւ յաղթանակներուն։

Ոտնընդոստ ծափահարութիւններու մէջ ընկ. Նազարէթ յայտնեց շքանշանի եւ պատուոյ գիրի արժանացած ընկեր—ընկերուհիներու անունները.—

Ընկերուհի Տիկ. Աղաւնի Պագչէճեան
Ընկերուհի Տիկ. Սառա Ճուռեան
Ընկերուհի Տիկ. Հայկանուշ Էօլմէսէքեան
Ընկեր Կարապետ Էքէեան
Ընկեր Առաքել Էօրէնեան
Ընկեր Միսաք Սէրվէրեան
Ընկեր Աւագ Կտիկեան
Ընկեր Սահակ Օհանեան
Ընկեր Յակոբ Մկրտիչեան
Ընկեր Խաչիկ Պուչագճեան

Յուզումնալից պարգեւատրութեան յաջորդեց, ընկերներ Նուպար Պարսամեանի, Աբրահամ Պուչագճեանի եւ Հեգթոր Դարբինեանի, տեղւոյն վրայ կազմուած եռեակ նուագախումբի ելոյթը։

Հանդիսական ընկեր-ընկերուհիներ վերանորոգեցին իրենց ուխտը յանուն Ազգին ու Հայրենիքին ծառայութեան՝ երգելով Մայր Կուսակցութեանս քայլերգը «Հեռաւոր Երկիր»ը, որով վերջ գտաւ օրուան հանդէսը։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ · ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيردبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél.915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 138 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 14 ՅՈՒԼԻՍ 1966 | ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٣٨ – الخميس ١٤ يوليو ١٩٦٦

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ԴԱՏԸ

Հնչակեան կուսակցութեան ժամանակակից հիմնական առաջադրութիւններէն մէկն է Հողային Դատի հետապնդումը, հայութեան վերամիաւորման իրականացումը Պատմական Հայաստանի սահմաններէն ներս:

Կազմակերպութիւնը իր ուրոյն հասկացողութիւնը ունի այդ դատի շուրջ, զայն հետապնդելու, յաջողութեան հասցնելու յարմարագոյն եղանակին եւ սկզբունքային ուղիին մասին: Կուսակցութիւնը ունի նաեւ իր ընկերային նախասիրութիւնը ապագայ ամբողջական Հայաստանի կառուցման կապակցութեամբ: Սոնք քննուած են Կազմակերպութեան ընդհանուր համագումարներուն կողմէ. որոնց վերջինն էր 11րդ Համագումարը, որ կայացաւ տարի մը առաջ:

Հնչակեան Կուսակցութիւնը, իր բոլոր Շրջաններով, Մասնաճիւղերով եւ խումբերով, եղած է եւ կը շարունակէ մնալ հետեւողական ընդհ. համագումարներուն կողմէ որոշուած սկզբունքային առաջադրութիւններու հետապնդումին եւ կենսագործումին մէջ: Այդ որոշումները անվերաքննելի եւ անվերանայելի են կուսակցական առանձին հատուածներու կամ շարքային անհատներու կողմէ, որոնք պարտ են յարգել զանոնք, դաւանիլ որպէս սկզբունք եւ յամառ ու նուիրեալ ծառայութեամբ, անոնց յաջողութեան համար աշխատիլ ու պայքարիլ: Ընդհ. Համագումարներու կողմէ որդեգրուած տեսակէտ մը կրնայ վերանայուիլ կամ փոխուիլ համապատասխան ժողովներու ընթացքին միայն:

Հնչակեան Մամուլն հարազատ մեկնաբանն ու բանբերն է ու պարտի ըլլալ Կազմակերպութեան ազգային, քաղաքական եւ սկզբունքային ուղղութեան: Անոնց պարտականութիւնն է անհրաժեշտ ճկունութիւն, խորացում եւ գիտական դատողութիւն ցուցաբերել սկզբունքային դրոյթներու պարզաբանման, գործելակերպի եղանակներու մեկնաբանման եւ առաջադրման մէջ: Հնչակեան Մամուլի աւանդութեանց օտարոտի եւ անընդունելի են մակերեսային մօտեցումները, անհատական տպաւորութիւններու ազդեցութեան ներքեւ դիրքորոշումը եւ կամ, վերջապէս, երեւոյթներու վրայ հիմնուելով հետեւութիւններ հանելը:

Հնչակեան Մամուլը, ամէնուրեք, կը դրսեւորէ միատեսակ դատելակերպ ու գործելակերպ: Սկզբունքային նոյնութիւնը Կազմակերպութեան շրջանային օրգաններէն արտացոլող առաջին եւ հասարակաց յատկանիշն է: Իւրաքանչիւր օրգան, հաշուի առնելով տեղական պայմաններն ու պատշաճութիւնները, կրնայ ձեւական կամ երանգի տարբերութիւն ցուցաբերել: Սակայն մօտեցումի եւ արտայայտութեան տարատեսակութիւնը չի կրնար սկզբունքային տարբերութիւն կամ հակասութիւն բացատրուիլ, եւ ոչ ալ կրնայ իրաւունք տալ թերթեւամիտներու՝ որ Հնչակեան մամուլէն ներս ինքնաժխտումի երեւոյթներ գտած ըլլալու խաբկանքը ապրին: Անգա՛մ երբ նկատողութեան տուրի յօդուած մը, որ իր առաձգական տողերով թիւրիմացութիւններու դուռ բացած ըլլայ, զայն վրիպումի արդիւնք կարելի է նկատել, ինչ որ տուեալ յօդուածագիրը խնդրոյ առարկայ կը դարձնէ եւ ոչ թէ Կազմակերպութեան ընդհ. ուղղութիւնը կամ Հնչակեան օրգաններու միասնութիւնը: Բոլոր օրգանները գործակից եւ հետեւորդ են Կեդրոնի Օրգանին, արտայայտելով նոյն սկզբունքներն ու համոզումները, որոնք առաւել ժայռացած ու կոթողացած են այսօր, իրենց 79 ամեայ անշեղութեամբ ու պայծառութեամբ:

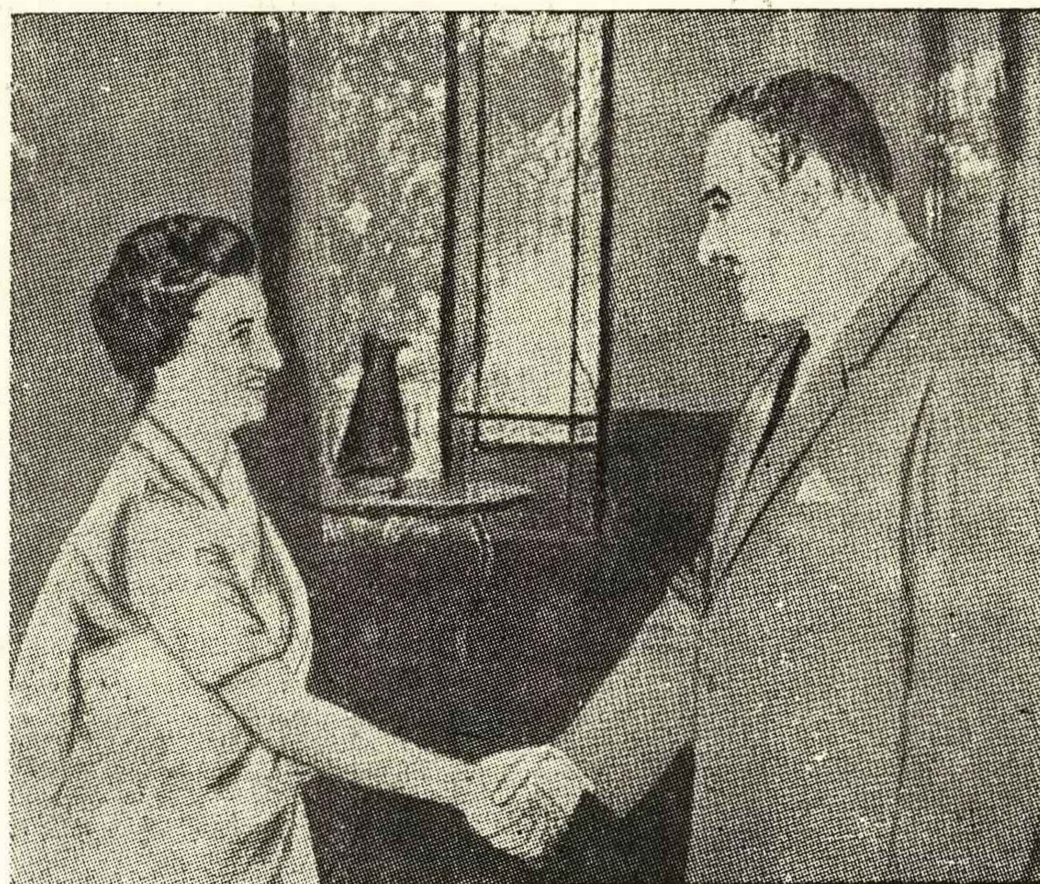
Հնչակեան Մամուլի միասնութեան դրսեւորումին կարելի է հանդիպիլ ժամանակակից ազգային թէ միջազգային կեանքի այլազան երեւոյթներուն տրուած մեկնաբանութիւնները աչքի առաջ ունենալով: Ինչ որ կը գրէ մին, Միջերկրականի արեւելեան եզերքին վրայ, անոր արձագանգն է որ կու տայ Ատլանտեանի արեւմտեան ափը: Ինչ մեկնութիւն որ տայ Հարաւային Ամերիկան, անոր ընկերանալու կու գայ Մերձ. Արեւելքը: Հնչակեան օրգաններու անքակտելի միասնութեան ուրիշ ապացոյց մը կը կազմէ հասարակաց, անշեղ եւ յստակ դիրքորոշումը՝ զոր կը ցուցաբերեն անոնք Հողային Դատի հետապնդման, հայութեան Մեծ Երազի իրականացման հարցերուն նկատմամբ: Այդ կեցուածքը վճիտ արտացոլացումն է Կազմակերպութեան 11րդ Համագումարին, որ կ'ըսէր, ի մէջ այլոց.— Իրականացնել ազգային վերամիաւորումը հայ ժողովուրդին Սոցիալիստական Հայաստանի մէջ: Պահպանել Սփիւռքահայութիւնը Արտասահմանի մէջ, զօրացնելով անոր կապերը հայրենի իրականութեան հետ:

Հնչակեանութենէն ներս երկու տեսակէտ չկայ նաեւ պատմական դժբախտ պարագաներու բերումով Մայր Հողէն անջատուած հողամասերու ճակատագրին նկատմամբ: Այդ մասին եւս յստակ է 11րդ Համագումարին որոշումը.— Հետապնդել Թուրքիոյ կողմէ բռնագրաւուած հայկական հողերուն ազգային դատը, եւ խաղաղ միջոցներով իրականացնել հայ ժողովուրդի արդար իրաւունքը եղող անջատուած հողերու վերադարձը Խ. Հայաստանին— Հողային Դատի առնչութեամբ 11րդ Հա-

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐԸ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՏԻԿԻՆ ԻՆՏԻՐԱ ԿԱՆՏԻ Ա.Մ.Հ.Ի ՄԷՋ

Նախագահ Ապտէլ Նասէր կը ձեռնուի Վարչապետ Տիկ. Ինտիրա Կանտիի հետ

ԱՄՀի պաշտօնական հիւրը եղաւ Տիկին Ինտիրա Կանտի, որ ընկերակցութեամբ Հնդկաստանի արտ. գործոց Նախարար Սուարան Սինկի եւ այլ պետական անձնաւորութիւններու, անցեալ Ուրբաթ, 8 Յուլիս, առաւօտեան ժամը 5ին Գահիրէի միջազգային օդանաւակայանը ժամանեց եւ դիմաւորուեցաւ ԱՄՀի Վարչապետ Զաքարիա Մոհիէտտինի կողմէ: Մեծ հիւրը առաջնորդուեցաւ Քուպպէի պալատը: Նոյն օրը, կէսօրին Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր բարի գալստեան այցելութիւն մը տուաւ Տիկին Կանտիին: Երեկոյեան՝ տեղի ունեցան տեսակցութիւններ ի ներկայութեան երկու պատուիրակութիւններուն: Շաբաթ, 9 Յուլիս, Քուպպէի պալատին մէջ Նախագահ Նասէր եւ Տիկին Ինտիրա Կանտի նախագահեցին բ. պաշտօնական խորհրդաժողովին:

Տիկին Կանտի այցելութիւն տուաւ Արաբական Լիկայի պալատը եւ ընդունուեցաւ ընդհ. քարտուղար Ապտէլ Խալէք Հասսունայի կողմէ:

Շաբաթ կէսօրէ ետք, Նախագահ Ապտէլ Նասէր եւ Տիկին Կանտի ներկայ եղան Կիզէի բուրգերու «Լոյս եւ Ձայն»ի ներկայացման:

Հրատարակուեցաւ մամլոյ հաղորդագրութիւն մը՝ տեսակցութեանց առընչութեամբ, որուն մէջ կը շեշտուի խօսակցութիւններու ընթացքին տիրող բարեկամական ջերմ մթնոլորտը, քննարկուած բազմաթիւ հարցեր, որոնք են՝ չէզոք դիրքաւորում եւ համաշխարհային խաղաղութեան պահպանման համագործակցութիւն:

Որոշուեցաւ Հնդկաստանի մէջ հանդիպում մը ունենալ յառաջիկայ 21 Հոկտեմբերին, ուրիշ բանակցութիւններ եւս կատարելու համար:

Քննարկուեցան նաեւ առեւտրական, տնտեսական, մշակութային եւ այլ մարզերու մէջ համագործակցութեան աւելի լայն կարելիութիւններու միջոցներ:

Կիրակի, 10 Յուլիս, առաւօտ ժամը 6ին Տիկին Ինտիրա Կանտի եւ պատուիրակութեան միւս անդամները մեկնեցան դէպի Եուկոսլաւիա:

ԻՐԱՔԻ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այսօր, 14 Յուլիս, մեծ շուքով կը տօնուի Յեղափոխութեան 8րդ տարեդարձը Իրաքի մէջ: Նախագահ Ապտէլ Ռահման Արէֆ խիստ կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի:

Զօր. Ալի Ալի Ամէր, միջարաբ. զին. հրամանատարութեան պետը, ներկայ կը գտնուի այս հանդիսութեանց:

ՄՈՆԱ ԱՊՏԷԼ ՆԱՍԷՐ ԱՄՈՒՍՆԱՑԱՒ

Հինգշաբթի, 7 Յուլիս, Ա.Մ.Հ.ի Նախագահ Նասէրի բնակարանին մէջ մեծ շուքով տեղի ունեցաւ ամուսնութիւնը Մոնա Ապտէլ Նասէրի՝ դուստրը ԱՄՀի Նախագահին, ընդ. ա. տեղակալ Աշրաֆ Ապուլ Ուաֆա Մարուանի:

Հարսանիքին ներկայ գտնուեցան փոխ Նախագահները, վարչապետը, փոխ վարչապետները, ընտանեկան պարագաներն ու մասնաւոր հրաւիրեալներ:

Նորապսակ ամոլը իր մեղրալուսինը պիտի անցընէ Սիտի Ապտէլ Ռահմանի եւ Աղեքսանդրիոյ Զինեալ ուժերու ծովեզերեայ մեծ շէնքին մէջ:

ԱՄՀ·Ի ՄՆԱՅՈՒՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄՀի Սահմանադրութեան պատրաստութեան յանձնախումբի Նախագահ Պր. Մոհամէտ Ապու Նոսէյր, մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց, որ սոյն յանձնախումբին պատրաստած ծրագիրը կը բաժնուի երկու գլխաւոր մասերու. Ա. Պետութիւնը եւ իրաւակարգը, Բ. Համայնքի կառուցման ընդհ. սկզբունքներ:

Պր. Ապու Նոսէյր աւելցուց՝ թէ մշակելու վրայ են սահմանադրական կանոնները, որոնք շատ մը հարցերու կարգին պիտի հաստատեն.

—Արաբ. Միացեալ Հանրապետութեան ընկերվարական—ռամկավար պետութիւն մը ըլլալը, որուն կրօնքը իսլամն է եւ լեզուն՝ արաբերէնը եւ որ հիմնուած է բանուոր ժողովուրդի ուժերու համադրութեանց վրայ.

—Ընկերվարական Միութիւնը պիտի նկատուի բանուոր ժողովուրդի կեդրոնական ուժը. ան պիտի ներկայացնէ ժողովուրդի կամքը եւ պետութեան ընդհ. քաղաքականութեան եւ անոր գործադրութեան վրայ հսկողութեան պաշտօն պիտի ունենայ:

ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻԱՏԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄՀի արտաքին գործոց նախարարը Կիրակի, 10 Յուլիս, Դամասկոս մեկնեցաւ՝ Սուրիոյ փոխ վարչապետ Իպրահիմ Մախոսի հրաւէրով:

Նախարարին կ'ընկերակցին ՊՊ. Հասան Սապրի էլ Խոլի, Մոհամէտ Շուքրի, Ատէլ էլ Կարհի եւ Ֆուատ Շէրիֆ:

Պատուիրակութիւնը Յուլիս 12ին ժամանեց Պաղտատ եւ այսօր ներկայ պիտի ըլլայ Իրաքի Յեղափոխութեան տօնակատարութիւններուն ու վաղը պիտի վերադառնայ Գահիրէ:

ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐԱՔԷՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱՅԷՆ

ԵՐԵՒԱՆ.— Հայրենադարձներու փոքր խումբ մը, 24 հոգիէ բաղկացած, Հայաստան հասաւ: Անոնք եկած են Իրաքէն եւ Թուրքիայէն: Հայաստանի նոր քաղաքացիները տեղաւորուեցան Լենինականի մէջ, ուր անոնց տրամադրուեցան նորաշէն յարկաբաժիններ, որոնք ամէն կարգի յարմարութիւններով օժտուած են: Պետութիւնը նիւթական օժանդակութիւն կատարեց: Հայրենադարձները 15 օր վճարովի արձակուրդ ստացան: Աշխատանքի սկսելէ առաջ՝ առիթ պիտի ունենան շրջելու հայրենիքին մէջ եւ առաջին շփում մը հաստատելու անոր կենսայորդ կեանքին հետ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՍՈՒԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԿԱՐԻՆԷ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ ՏԱՂԱՆԴԸ ՀԻԱՑՐԻՑ ԲՈԼՈՐԸ

Կարինէ Գէորգեան մրցանքի պահուն

Աշխարհի բոլոր ծագերէն Մոսկուա հաւաքուած էին տաղանդաւոր երիտասարդ երաժիշտներ՝ մասնակցելու համար Պ. Ի. Չայքովսկիի անուան միջազգային Գ. մրցանակաբաշխութեան: Արդէն յայտնի են թաւջութակահարներու եւ ջութակահարներու մրցոյթներու յաղթականները: Թաւջութակահարներու մէջ առաջին մրցանակը միաձայնութեամբ շնորհուեցաւ Կարինէ Գէորգեանի (վերջին չորս տարիներուն անոր ղեկավարն է համաշխարհային անուն վայելող թաւջութակահար՝ փրոֆ. Մ. Ռոստրոպովիչ)։

Ջութակահարներու մրցումին Զ. մրցանակը շնորհուեցաւ երեւանցի Ռուբէն Ահարոնեանի եւ Էրիք Ֆրիտմանի (ԱՄՆ):

Ահա թէ ինչ կը գրէ ականաւոր թաւջութակահար Դանիէլ Շաֆրան՝ Կարինէ Գէորգեանի մասին.

«Ասիկա հրաշալի շնորհով օժտուած երիտասարդ արուեստագիտուհիի բացառիկ յաջողութիւնն է։

Երեք ունկնդրութիւններուն ալ առաջին տեղը գրաւեց Գէորգեան։ Բայց յատկապէս կ'ուզեմ նշել անոր նուագը երրորդ ունկնդրութեան։ Հայտընի Գոնչերթոյի ընտրութիւնը, ստեղծագործութիւն մը, որ բարդ է ոչ միայն ոճական առումով, այլեւ «վտանգաւոր»՝ մրցութեան համար, աւելի ցայտուն կերպով ցոյց տուաւ յաղթողի տաղանդը: Իսկ անոր կատարմամբ «Վարիասիոններ Ռոգոգոյի թեմաներով»ը, ի հարկէ, լաւագոյնն էր։ Այդ ամենադժուար ստեղծագործութիւնը շատ քիչեր յաջողեցան կատարել, ինչպէս որ հարկ էր: Իսկ Գէորգեան պարզապէս փայլուն նուագեց:

Ռուբէն Ահարոնեան

Մրցոյթի յաղթանակը այնքան արժէքաւոր է, որքան ուժեղ են մրցակիցները: Եւ Կարինէն ունէր այդպիսի մրցակիցներ: Անոնցմէ, ամենէն առաջ, պէտք է նշել տաղանդաւոր երաժիշտներ Արտօ Նորասին եւ Ստեֆան Կէյտսին, որոնք երկրորդ մրցանակի արժանացան»:

ՀԱԼԷՊԻ Հ.Մ.Մ.Ի «ՌԻՒՊԻ» ԷՍԹՐԱՏԱՅԻՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ ՅԱՋՈՂ ԵԼՈՅԹՆԵՐԸ ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանէն «Արարատ» Օրաթերթին ուղղուած հեռագիր մը՝ ստորագրուած ընկերներ Թիւթիւնճեանի և Տէր Գէորգեանի կողմէ՝ կը տեղեկացնէ թէ Հալէպի Հ.Մ.Մ.ի «Ռիւպի» էսթրատային («ճազ») նուագախումբը՝ Երեւանէն ետք յաջորդական չորս ելոյթներ ունեցած է նաեւ Հայաստանի երկրորդ քաղաք Լենինականի մէջ. Սոյն համերգները մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալով՝ արժանացած են ջերմ ընդունելութեան։

«Ռիւպի» էսթրատային նուագախումբի անդամները «Լաթվիա» նաւով Օտեսայէն ճամբայ կ'ելլեն Յուլիս 8ին։

ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ԱԼՊԷՐ ԱԶԱՐԵԱՆ ՍՈՒՐԻԱ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ

Միեւնոյն հեռագրէն կ'իմանանք՝ թէ Հալէպի Հ. Մ. Մ.ի պատասխանատուներն ու «Ռիւպի» էսթրատային նուագախումբի անդամները՝ յիշատակելի օր մը անցուցած են ճատրակի աշխարհի ախոյեան Տիգրան Պետրոսեանի, ինչպէս նաեւ ժիմնասթիքի (օղակներու) աշխարհի նախկին ախոյեան Ալպէր Ազարեանի հետ։ Այս առթիւ՝ Հ. Մ. Մ.ի ներկայացուցիչները Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայկական գաղութներն այցելելու հրաւէրներ ուղղած են աշխարհահռչակ զոյգ վարպետներուն։

ՎԻԵԹՆԱՄԻ ՄԷՋ

ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Ամերիկեան օդուժը կը շարունակէ իր բարբարոս ռմբակոծումները Հիւս. Վիեթնամի մէջ։

Բարձր շրջանակներու համաձայն՝ եթէ այս վայրագութիւնները շարունակուին խաղաղ ժողովուրդի մը վրայ, շատ մը երկիրներ ստիպուած պիտի ըլլան կամաւորներ և պատերազմական օգնութիւն հասցնել Հիւս. Վիեթնամի։

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՏՈՔԹ. ՃՈՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ՇՔԱՆՇԱՆ ՍՏԱՑԱՒ

Սինեմա Բլեմանտոյի մէջ, Հինգշաբթի 23 Յունիս 1966, կ.ե. ժամը 7ին, Հայկազեան Գոլէճը կատարեց Պսակաւոր Արուեստից աստիճանով վկայականներու բաշխումը:

Հանդիսութեան ներկայ գտնուեցան կղերականներ, պետական անձնաւորութիւններ, հիւրեր և ծնողներու ու բարեկամներու հոծ բազմութիւն մը:

Հանդիսութիւնը բացուեցաւ Լիբանանեան քայլերգով։ Պատուելի Զ. Իլանճեանի բացման խօսքէն ետք, երգչախումբը երգեց «Տէր կեցո»ն և Մոցարթէն կտոր մը, ղեկավարութեամբ երգահան խմբավար Աշոտ Պատմագրեանի:

Գոլէճի Տնօրէնին, Տոքթ. Ճոն Մարգարեանի Ամերիկա մեկնումին առթիւ, 11 տարուան իր բոլորանուէր ծառայութենէն ետք Լիբանանեան կառավարութիւնը զինքը պատուեց Լիբանանեան Ա. Կարգի Ոսկեայ շքանշանով, որուն, տուչութիւնը կատարեց Հանրապետութեան Նախագահին անունով՝ Փրոֆ. Սալիպի։

Երգչախումբին կողմէ երգըուած «Հայրենեաց սիրով» երգէն ետք, Վերապատուելի Ահարոնեան խօսեցաւ Հայկազեան Գոլէճի առաքելութեան մասին, մշակութային, եկեղեցական ու գիտական գծով։

Հանդիսութիւնը վերջ գտաւ Տոքթ. Ճ. Մարգարեանի օրհնութեան աղօթքով։

ՖՐԱՆՍԱ

ՊԱՏՈՒԱԲԵՐ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Քաղցկեղի դէմ միջազգային ընկերութեան կողմէ արիւնի քաղցկեղի (լէօսէմի) հետազօտութեան համար 23 բժիշկներէն երեք ֆրանսացի բժիշկներու յատկացուած է թոշակ։ Այս երեք բժիշկներէն մէկն է հայազգի Արման Դաւիթեան, կը գրէ «Լը Մոնտ»։

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք ամուսնութիւնը «Ջահակիր»ի Աղեքսանդրիոյ բարեկամներէն՝ Տէր և Տիկին Թովմաս Մանճըլըքեաններու աղջկան Օր. Տիանայի ընդ Պր. Պերճ Գաֆեսճեանի, որ տեղի ունեցած է Մոնրէալի (Գանատա) մէջ անցեալ Մայիսի 15ին, կնքահայրութեամբ փեսին եղբօր Պր. Արթին Գաֆեսճեանի:

«Ջահակիր» ջերմօրէն կը շնորհաւորէ նորապսակ ամոլը, իրենց ծնողներն ու ազգականական պարագաները։

ԹՈՒԹ-ԱՆԽ-ԱՄՈՆԻ ԳԱՆՁԵՐԸ ՊԻՏԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԻՆ ԼՈՒՎՐԻ ՄԷՋ

Փարիզի Լուվրի թանգարանի եգիպտական հնութեանց բաժնի տնօրէնուհի՝ Տիկին Տէրոշ Նոպլգուր այցելեց Ազգ. Ուղղութեան և զբօսաշրջիկութեան գործերու փոխ-վարչապետ Տոքթ. Ապտել Քատէր Հաթէմի և բերանացի պատգամ մը հաղորդեց Ֆրանսայի Մշակոյթի նախարար Պր. Անտրէ Մալրոյի կողմէ, յառաջիկայ Նոյեմբերին կայանալիք Թութ-Անխ Ամոնի արժէքաւոր իրեղէններու ցուցահանդէսին վերաբերեալ։

ԱՄՀի փոխ վարչապետը ներկայ պիտի գտնուի այդ ցուցահանդէսի բացման հանդիսութեանց։

ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍՓԻՒՌՔԻ ՄԷՋ

Սփիւռքահայութիւնը մեծ շուքով նշեց «Քսաններու» նահատակման 51րդ տարեդարձը:

Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի տօնակատարութիւններէն բացի, Ֆրանսահայութիւնը ոգեկոչեց անոնց յիշատակը անցեալ 19 Յունիսին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ՝ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտամունքով մը:

Ա. Մ. Նահանգներուն մէջ, 12 Յունիսին, տեղի ունեցաւ Յուշատօն, Ուստրի Հնչակեան Ակումբի սրահին մէջ. բանախօսեց ընկ. Ե. Սիրվարդ. խօսք առաւ նաեւ Հոգշ. Տ. Միւռոն Ծ. Վրդ. Կրնիկեան. Տեղի ունեցաւ հոգեհաց. Նոյն օրը՝ առաւօտեան կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն Ս. Փրկիչ եկեղեցիին մէջ.

Պուէնոս Այրէսի մէջ 24 Յուլիսին, կազմակերպուած է Համազգային Յուշատօն՝ Նախագահութեամբ Հար. Ամերիկայի Կաթ. Պատուիրակ Գերշ. Տ. Բաբգէն Արք. Ապատեանի: Կը բանախօսեն ընկեր Յարութիւն Կուժունի (Լիբանանէն հրաւիրուած) եւ Պ. Այրէսի համալսարանի Գրական եւ Փիլիսոփայական Կաճառի դասախօս-տնօրէն փրոֆ. Լուիս Ազնար.

ԱԶՐՊԷՅՃԱՆԻ ՀԱՅԿ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐԸ

Ազրպէյճանի հայկական վարժարաններու մօտաւորապէս 4000 աշակերտները յաջողութեամբ անցուցին իրենց աւարտական քննութիւնները:

Հայկական վարժարաններուն թիւը տեւապէս կ'աւելնայ Ազրպէյճանի մէջ: Միայն վերջին դպրոցական տարեշրջանին, աւելի քան տասը նոր վարժարաններ բացուեցան. երկրորդական վարժարաններ Պաքուի, Կիրովապատի, ինչպէս նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար շրջանին մէջ, որուն բնակչութեան մեծամասնութիւնը հայերէ կը բաղկանայ:

Իրենց աւարտական քննութիւնները յաջողութեամբ անցուցած բոլոր թեկնածուներն ալ, երկրորդական ուսման վկայականէն զատ, արհեստ մը սորված ըլլալու վկայագիրներ ալ պիտի ստանան. Դպրոցը աւարտած իւրաքանչիւր աշակերտ պիտի կարենայ գործ մը գտնել արդիւնաբերական ու երկրագործական ձեռնարկութիւններու մէջ,— յայտարարեց Ազրպէյճանի Կրթական փոխ—նախարար Ռաֆայէլ Պալայեան: Իրենց ուսումը շարունակել փափաքողները բարձրագոյն վարժարաններ պիտի ընդունուին,— աւելցուց ան:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ ՊԱՔՈՒԻ ՄԷՋ

Հայկական գրականութեան նուիրուած փառատօնը, որ Յունիս 25 ին վերջ գտաւ Պաքուի, Կիրովապատի ու Ստեփանակերտի մէջ, մեծ շահագրգռութիւն արթընցուց։

Հայ դասականներու՝ Ռաֆֆիի, Պերճ Պռոշեանի, Յովհաննէս Թումանեանի և ժամանակակից գրողներ՝ Նայիրի Զարեանի, Գէորգ Էմինի, Գարեգին Սեւունցի 20.000 գիրքերը ծախուեցան Ազրպէյճանի մէջ։

Պաքուի հրատարակչականները հայերէն բնագրով ու ազրպէյճաներէնով լոյս կ'ընծայեն հայ դասական գրողներու և Ազրպէյճանի մէջ ապրող հայ գրողներու գործերը: Սայաթ-Նովայի, Յակոբ Յակոբեանի և Ալ. Շիրվանզադէի գործերը ազրպէյճաներէնով ու մեծ տպաքանակով հրատարակուեցան վերջին ժամանակներուն։

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ԴԱՏԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

մազումարը կ'ըսէ նաեւ.— Հողային Դատի հետապնդման պայքարին մէջ յենուլ... Աշխարհի Սոցիալիստ երկիրներուն, նորազատ տէրութիւններուն եւ ազատասէր ժողովուրդներուն—: Իսկ ինչ կը վերաբերի այդ դատի իրականացման ուղիին.— Հնարաւոր միջոցներով աջակցիլ խաղաղութեան եւ զինաթափութեան իրականացման, հողային հակամարտութիւնները խաղաղ միջոցներով լուծելու սկզբունքին միջազգային օրէնք դարձնելուն, ունենալով այն համոզումը, որ հայ ժողովուրդին հողային դատը պատերազմով պիտի չլուծուի—:

Այս պաշտօնական ու սրբազան առաջադրութեան թելադրութիւնն է Հնչակեան ներկայ գործունէութիւնը ամէնուրեք. Այս սկզբունքը կ'արտայայտեն եւ անոր համապատասխան գործընթաց կ'որդեգրեն ու կը դրսեւորեն Կազմակերպութեան բոլոր օրգանները: 11րդ Համագումարի սկզբունքային եւ տակտիկական որոշումներու լոյսին տակ կը մեկնաբանեն ազգային եւ միջազգային իրադարձութիւնները, դիրք կը ճշդեն կամ կեցուածք կը թելադրեն Հնչակեան օրգանները. Իրենց ուղեցոյցի եւ մեկնաբանի առաքելութեան մէջ, անոնք կը խուսափին թեթեւամիտ վերագրումներէ, ժողովուրդին զգացումները աժան միջոցներով հրահրելու եւ երեւակայութիւններու բորբոքման ճամբով բարեմտութիւններ շահագործելու անազնիւ նպատակներէն: Հնչակեան Մամուլը լուրջ է, իրատես. գիտէ՝ շինիչ քննադատութիւնը զանազանել «Արջու Օգնութիւն»էն, այլ գիտէ նաեւ անդիմակ հակառակորդներուն եւ դիմակաւոր բարեկամներուն ջաղացքին ջուր չլեցնել:

Հնչակեան Կուսակցութիւնը իր մամուլով, շարքերով ու համակիր զանգուածով կը շարունակէ անտեղիտալի հաւատարմութիւն ցուցաբերել հայութեան ազգային եւ ընկերային շահերուն հանդէպ. Ուղին, զոր ընտրած է ան, իրականացնելու համար Մեծ Երազը, կրնայ զինք տարբերել ուրիշներուն նոյն նպատակի հանդէպ ունեցած դիրքէն: Սին լաւատեսութիւն եւ դիւրին յաղթանակ չի խոստանար գուցէ այդ ուղին. Ազգային զանազան հատուածներուն դժուար եւ մինչեւ իսկ անկարելի կրնայ թուիլ այդ ուղին. Յամենայն դէպս ա՛ն է, որ պիտի ծաղկեցնէ, մարմին եւ ձեւ տայ մեր Երազին, եւ ոչ թէ աժան ու անհիմն խանդավառութիւններու ճամբան, ուր յոյսերը կը կորսուին վազող ամպերուն պէս, իսկ արշալոյսին ծլած ակնկալութիւնները ալ կը թառամին նոյն օրուան մայրամուտին հետ.

խմբ. «ԱՐԱՐԱՏ»ի

Մ Ո Ռ Ա Ց Ո Ւ Մ

Քանի՜ անգամ վճռեցի ա՛լ չյիշել քեզ երբեք,
Քեզ՝ որ համբոյս վրայ ցից՝ հանդիպեցայ հրաշքով,
Ու ապրեցայ պահ մ'արբշիռ՝ նայուածքիդ տակ հոգեթով։
Մինչ մեկնումովդ եղայ ա՛յնքան անյոյս, սրտաբեկ։

Չի հեռացար վաղաժամ, նենգ ուղեկից մը որպէս,
Մեկնումէն վերջը որուն պիտի ինքզինքըդ ա՛յնքան
Զգաս մինակ, անընկեր, զարմանալով թէ ինչպէ՞ս
Քալած էիր առանձին, սէրերուդ հետ անկենդան։

Հոգիէս ներս, գիտեմ թէ, ասուպային անցքեդ ետք
Պիտի խաւարը դաժան տիրապետէ վերստին,
Ու ժամանակը անգութ՝ ջնջէ քեզմէ ամէն հետք։

Բայց հաւատրիմ ես մինչեւ այն ահաւոր պարապին
Հէտ որ մեկնումդ ապաժամ թողուց այսօր հոգւոյս մէջ,
Պիտի լլկէ զիս ուժգին սիրոյդ կրակը անվերջ։

Երուսաղէմ Գ. ՃԱՐՏԱՐ

ՀԻՆ ՍԵՐԸ

ԱՊՏԷԼ ԱՊՈՒ ՇԱՀԱՊ

Յանկարծ տեսայ նրան դրան մէջ, կանգնած իմ առաջ:

Երկու տարի էր չէինք հանդիպել. ես փախել էի իմ կեանքից, թաղուել սենեակի խորքում, գրքերիս մէջ, որտեղ աղմուկից հեռու ինձ համար մխիթարանք էի փնտռում։

Նրա աչքերն առաջուայ պէս սիրուն էին եւ այնքան գրաւիչ, որ յուշերը՝ ըմբոստ ձիու պէս, մի ակնթարթում զարթնեցին իմ երեւակայութեան մէջ։

Դէմքի վրայ, սակայն, հակառակ նրա թարմութեան, երեւում էին հոգսերի եւ տխրութեան պարզորոշ նշաններ։

— Բարո՜վ, բարո՜վ էք եկել... համեցէ՛ք,— ասացի նրան, չկարողանալով սակայն զարմանքս թաքցնել։

Առանց վարանելու ներս մտաւ, արագ հայեացք գցեց չորս կողմը, հանեց վզի շարֆը, կախեց մեխից, որից սովորաբար կախում էր իր շորերը, ապա նստեց բազմոցի վրայ։ Նրա դէմքին երեւում էին վախի նշաններ։ Նա աչքերը յառած նայում էր ինձ եւ մտքում կարծես որոշ յիշողութիւններ գրգռում։

... Ամէն անգամ, երբ նա գալիս էր մօտս, նետւում էի նրա վրայ, դէմքը ծածկում համբոյրների անվերջ տարափով եւ ասում. «Ինչո՞ւ ուշացար»։ Իսկ նա համեստօրէն վրդովւում էր թէ՛ ժամանակի վրայ եւ թէ իմ չդադարող համբոյրների վրայ։

Նա հայեացքը յառել էր ինձ, իսկ դէմքին կար ինչ-որ նոր, քաղցր արտայայտութիւն ու թւում էր, թէ այդ հայեացքով ուզում էր ասել, մի՞թէ այսքան տժգոյն էին լինում մեր գրկախառնութիւնները...

Նրա գալն ինձ համար բոլորովին անսպասելի էր. իմ սենեակում նրա ներկայութիւնը կրկին կեանքիս թարմ էջերից մէկն էր բացում, եւ չնայած դէմքս մռայլուել էր, այնուամենայնիւ այդ պահին ինձ երջանիկ էի զգում, կարծես վաղեմի բարեկամիս էի գտել։

— Զարմանո՞ւմ ես . . . — հարցրեց նա յանկարծ եւ թեւը երկարելով բարձի վրայ սկսեց խաղ անել իր նուիրած մատիտներից մէկով, ճիշդ այնպէս, ինչպէս երկու տարի առաջ ինձ հետ խօսելուց. չգիտեմ ինչու՝ նրա այդ շարժումն ինձ շատ դուր եկաւ. այդ մատիտը երկար ժամանակ մնացել էր անգործ։

— Հիմա՞... իսկապէս զարմանում եմ,— պատասխանեցի նրան:

Նա չպատասխանեց, այլ սկսեց ուշի ուշով զննել չորս կողմը. ամէն ինչ իր տեղումն էր. վառարանի մօտի բազմոցը, բարձը, ռատիօընդունիչը, պահարանը, վկայականս՝ սիրուն շրջանակի մէջ ամրացրած, գրքերս, սենեակի մշտական խառնափնթորութիւնը, հօրս նկարը՝ որսորդական տարազով, իմ նկարը եւ իր հին, մեծ նկարը... Նրա դէմքը փայլեց հաճոյքից, կարծես վայելքի ու հաճելի երազանքի մէջ սուզուեց: Այն, որ իր նկարը մինչեւ հիմա կախուած էր պատից, նա գուցէ բացատրում էր նրանով, որ հին սէրն իմ սրտում պահպանուել է այնպէս, ինչպէս առաջ. ցանկանալով երկարաձգել այդ երազը, նա քնքշօրէն փակել էր աչքերը:

Ինչքան քաղցր էր ու զմայլելի այն օրը, երբ նա եկաւ ինձ մօտ՝ նուիրելու այդ նկարը, ասաց, որ ուզում է միշտ ինձ հետ լինել, նոյնիսկ իր բացակայութեամբ, եւ նկարը հանելով պայուսակից մեկնեց ինձ... Ես մերժեցի, ասելով, որ այն պատից չեմ կախի, քանի որ չեմ ուզում գիշեր ցերեկ հսկողութեան տակ լինել, եւ յետոյ՝ նկարի առկայութիւնը ինձ կը խանգարի ուրիշ աղջիկներ ընդունել... Նա բռնկուեց, սկսեց ինձ հայհոյել, իսկ ես ամէն մի հայհոյանքից յետոյ ջերմ համբոյրներ էի դրոշմում նրա այտերին...

— Շնորհակալ եմ նկարի համար, ասաց նա, աչքերը յանկարծ բաց անելով:

— Այսքան երկար բացակայութիւնից յետո՞յ ես գալիս ինձ մօտ։

— Կինն ուզում է մի՛շտ վստահ լինել այն մարդու նկատմամբ, որին մի ժամանակ սիրել է,— պատասխանեց նա ծիծաղելով։

— Ուրեմն աշխատիր խուսափել անախորժութիւնից։

Ինձ թւում էր, որ նա խօսում էր հենց այնպէս, առանց ներշնչման. նա արդէն ամուսնացել էր եւ գուցէ երեխայ էլ ունէր, իսկ մեր սէրն արդէն շատ էր հնացել, այն մէկ-մէկ էինք միայն յիշում. անցած օրերի հետ ամէն ինչ ծալել, մի կողմ էինք դրել. մեր յուշերը շատ էին տժգունել եւ սենեակն այնքան էր կորցրել իր հրապոյրը, որ նա բազմոցի վրայ նստել էր պարզապէս հանգստանալու համար: Այնուամենայնիւ, այդ պահին ես նրան կարող էի սիրել, աւելի քան երբեւէ... գուցէ նրա համար, որ նա ինձ չէր մոռացել, եկել էր։

Նա ուզում էր ինչ-որ բան ասել, սակայն չէր կարողանում.

(Շար. տես էջ 4)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԻՐԱՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀՐԱՆԴ ԳԱՆԳՐՈՒՆԻ

Անհրաժե՞շտ է, որ գրող մը ներկայի կեանքի ընկերային ու քաղաքական հարցերուն հանդէպ դիրքորոշում, կամ չմասնակցի մեր դարու տագնապներուն, կիրքերուն, աւելի լաւ պայմաններու ստեղծումին համար չբերէ գրական իր նպաստը։

Հարցեր են ասոնք, որոնց մասին մեզի համար երկու տեսակէտ, երկու կարծիք գոյութիւն չի կրնար ունենալ:

Այս ըսելով հանդերձ, հարց պէտք է տալ, թէ գրողը իր տաղանդը պարտադրելու համար միայն դիրքորոշումով, թէկուզ ճիշդ դիրքորոշումով, լուծած կ'ըլլա՞յ արժէքաւոր գիրք մը հրատարակած ըլլալու հարցը։

Եթէ քառասուն տարուան խորհրդահայ գրականութիւնը աչքի առաջ ունենանք եւ որոշ չափով արտասահման մշակուած արդիական, իմա՛ ընկերվարական իրապաշտութեամբ գրուած գիրքերը, մենք կը հասնինք այն ճշմարտութեան, թէ ի վերջոյ հանգամանքներէն վեր կայ գրողի տաղանդին ոյժը:

Եթէ Զարենցն ու Սեւակը, Քոչարն ու Բակունցը, Թոթովենցն ու Շիրազը, Կապուտիկեանը եւ Վ. Դաւթեանը իրենց գիրենց վերջնականապէս կրցեր են պարտադրել, ատիկայ միայն չեն պարտիր իրենց համոզումներուն կամ մարդկայնական վիճակներ նկարելու իրողութեան, եւ ո՛չ ալ միայն աշխատաւորները իբրեւ թեմա ընտրելու արարքին: Այլ կը պարտին՝ անկէ անդին՝ տաղանդին եւ ինքնատիպ ոճին հաւասարապէս։

Ճիշդ է, որ հոս կամ հոն, երբ պայքարը կը սրի հինին եւ նորին միջեւ, դասապարտուած ընկերութեան մը փլատակներուն վրայ, նորի դըժուարին կերտումին, անպայման չէ որ ոճին տիրապետութեան եւ անոր շնորհքներուն հարկ կ'ըլլայ ապաւինիլ: Նոր կացութիւնը մեր երկրի զանազան մասերուն վրայ, կը պահանջէ որ երբեմն անտեսուի փողկապն ու կօշիկի ներկը, կամ առանց վերարկուի դուրս գալ ստիպուին մարդիկ. այս պարագային՝ գրողը պարտի նակաս մեկնիլ, չըհանդուրժելով կեանքի մէջ երեւան եկող անարդարութեանց:

Ժամանակի ընթացքին նոյն կացութիւնը նոյն ձեւով չի ներկայանար բոլորին՝ ամէն տեղ:

Սխալ գնահատում մը, կամ ընդօրինակութիւն մը տարբեր միջավայրէն՝ պատուաստի դերը չի կրնար միշտ կատարել։

Օրինակով մը բացատրելու համար ըսենք, թէ ներկայիս Հայաստանի մէջ հիւլէական դարը կ'ապրին: Հոն նոր ստեղծագործութիւններով նպատակակէտի մը հասնելու համար կիրարկուող եղանակն ու մեթոդը՝ չեն համապատասխաներ, աւատապետական կարգերու տակ տարրական իրաւունքներէ զրկուած միջավայրերու պայմաններուն։ Հետեւաբար, պայքարի զէնքն ալ տարբեր է հոն եւ չի կրնար նոյն ձըգտումին համար գործածուիլ, ընդունելով հանդերձ՝ թէ հաւաքական է մտահոգութիւնը:

Պատերազմի ատեն ինքնաթիռը չէ որ անպայման յաղթանակը կ'ապահովէ: Երբեմն պարզ ատրճանակն ալ, դաշոյնն ալ, ռումբն ալ կրնան, նայած կռուի միջավայրին, իրենց անժխտելի խոշոր դերը կատարել:

Մեր կարծիքով, իւրաքանչիւր դիրք պաշտպանող գրողը, պարտի ուսումնասիրել իր միջավայրը, խորապէս զննել այդ միջավայրին մէջ հասակ նետած սերունդի հոգեբանական վիճակները, անոր մտային զարգացման աստիճանը, ապա ճշդել թէ ի՞նչ մեթոտ կարելի է կիրարկել՝ ազդելու համար մարդոց հոգեկան աշխարհին վրայ։

Այն ատեն է որ կը ծագի հետեւեալ հարցումը. այդ բոլորը ուսումնասիրելն ալ, զէնքի տեսակը ճշդելն ալ բաւարա՞ր են սոցիալիստական իրապաշտութեամբ գրողներու յաջողութեան:

Հրանդ Գանգրունի

Մեր կարծիքով այդ ալ բաւարար չէ։ Գրողը արժէք կ'ունենայ՝ *եթէ յայտնաբերէ կարողութիւնը իր աշխարհն ու շրջապատը համոզիչ ձեւով եւ սեփական ակնոցով մեկնաբանելու։*

Այս պարագային կը մնայ, որ գրողը այդ վերի ճշմարտութեան հասնելու միջոցները որոնէ, դառնալով *ինքզինքը*, սրբագրելով, աւելցնելով իր գիտելիքներու պաշարը, ու դեռ օգտուելով իրմէ առաջ կամ իր շրջանին գրողներու ստեղծագործական յաջողութիւններէն:

Տեսական լաւ պատրաստութիւն մը բաւարա՞ր է գրողի մը համար, մէկ խօսքով ծանօթութիւններու լայն պաշար մը, գիտական մեթոտով բարձրագոյն ուսման մը հասնիլը, դեռ կը նկատուի՞ լուծում մը՝ ինքզինք պարտադրելու բոլորին:

Հոս դարձեալ կը տեսնենք, որ տեսական (թէորիք) բարձր ուսումը, տալով մէկտեղ լայն ծանօթութիւններ կեանքի երեւոյթներուն եւ անոնց մեկնաբանութեան համար, չի՛ կրնար ամբողջական նկատուիլ. եւ կատարեալ լեզուաբան մը ըլլալն ալ, մաքուր հայերէն գրելն ալ, դեռ չեն նկատուիր վաւերականութիւն մը ամբողջացնող պայմաններ։

Այդ բոլորին վրայ գրողը պէտք է ունենայ *փորձառութիւն*՝ տեսական եւ գործնական մարզի մէջ, ու գիտնայ հոգեմտաւոր եւ ընթացիկ աշխարհներու ընձայած կեանքը մասամբ ապրած ըլլալ եւ մասամբ ալ իւրացուցած ըլլալ: Առանց փորձառութեան գրող մը չի կրնար տալ աշխարհը:

Փորձառութիւնը մեծ դպրոց է: Մեծ գրողները՝ Պալզաք, Շաթոպրիան, Կորքի թէ Վիքթոր Հիւկօ, Թոլսթոյ թէ Տոսթոյեւսքի, Զօհրապ թէ Զարենց եղած են փորձառու անհատներ։ Տասը ապրած եւ մէկ ըստեղծագործած են: Այդ երեքի ապրումները այսօրուան նոր ապրումով մը շղթայուած տրամաբանութեան, յուզական աշխարհէ դուրս եկած պատմուածքներն ու քերթուածները, վէպերն ու յուշագրութիւնները, եւ ինչո՞ւ չէ՝ գրական-քննադատական որոնումները, ցոյց կուտան, որ փորձառութենէ դաս քաղած գրողներն են, որ կրնան ճիշդ դաս տալ ուրիշներուն:

Յաճախ արձակ թէ ոտանաւոր գրութիւնները կը տառապին

(Շար. տես էջ 5)

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

ԱՐԱՄ ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ 80ԱՄԵԱԿԸ

Հայաստանի Արուեստի Աշխատաւորներու Տան սրահին մէջ, վերջերս տօնուած է հայ խմբերգային արուեստի մեծագոյն վարպետներէն Արամ Տէր Յովհաննիսեանի ծննդեան 80ամեակը։

Ծերունազարդ խմբավարի կեանքին ու գործին մասին խօսած է արուեստագիտութեան թեկնածու Ցիցիլիա Բրուտեան, որ շեշտած է, թէ հնչիւններու կախարդ վարպետին համար խմբերգային արուեստը եղած է պաշտամունք: Ան իր ուսումը ստացած է Թիֆլիսի Ներսիսեան վարժարանին մէջ, ուսուցիչ ունենալով Ստեփան Մալխասեանը եւ Մակար Եկմալեանը։ Փեթրոկրատի Երաժշտանոցը իրեն տուած է երաժշտական բարձրագոյն կրթութիւն։ Այնուհետեւ, մօտաւորապէս 35 տարի, Տէր Յովհաննիսեան եղած է Լենինկրատի Փոքր Թատրոնի օփերային սթիւտիոյի գեղարուեստական ղեկավար, շնչաւորելով, կեանքի կոչելով օփերային երաժշտութեան շուրջ 30 ստեղծագործութիւններ:

1940ին, Երեւան հաստատուելով, ստանձնած է պետական երգչախումբի ղեկավարութիւնը։ Համերգային բարձրարուեստ կատարումներով հնչեցուցած է Չայքովսկիի «Եոլանտա»ն, Մոցարդի «Ռեքուիէմ»ը, Պեթհովէնի «9րդ Համանուագ»ը, Կոմիտասի, Կարա Մուրզայի եւ ուրիշներու խմբերգները։ Ան աշխատած է նաեւ Երեւանի Քոմեդի Թատրոնին մէջ, որպէս գեղարուեստական ղեկավար:

Չերքեզիստանի Ֆրունզէ քաղաքին մէջ, մէկուկէս տարի աշխատելով՝ արուեստի բարձր մակարդակի հասցուցած ու բեմադրած է չերքեզեան առաջին ազգային օփերան՝ «Մանաս»ը:

Վերջերս ալ ստանձնած է իր ուսուցչին՝ Մակար Եկմալեանի երկերու խմբագրման ծանր ու պատասխանատու գործը։

Խօսած է նաեւ Հայաստանի Երգահաններու Միութեան նախագահ Եդուարդ Միրզոյեան, որ յուզիչ խօսքերով ողջունած է մեծ արուեստագէտը։

Ողջոյնի ջերմ խօսքեր ըսած են նմանապէս, Հայաստանի մշակութային զանազան միութիւններու եւ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները։ Հեռագիրներ կարդացուած են՝ Խորհ. Միութեան ականաւոր երգահաններէ եւ խմբավարներէ։

Ամենէն վերջը խօսած է վարպետը, որ ըսած է, թէ ինք մէկն է այն երջանիկներէն, որոնք բախտը կ'ունենան իրենց կենդանութեան ժամանակ իսկ տեսնելու՝ թէ ինչպիսի սիրով կը գնահատեն մարդը եւ իր արուեստը։

Հանդէսի վերջաւորութեան, երկու ալեհեր վարպետները՝ հռչակաւոր նկարիչ Մարտիրոս Սարեան եւ Արամ Տէր Յովհաննիսեան, ողջագուրուած են երկար՝ ներկաներու բուռն ծափերուն մէջ։

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդը պատուոյ գիր շնորհած է Արամ Տէր Յովհաննիսեանին։

ԳԻՐՔԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ(*)

Կը դժգոհինք յաճախ, որ անջրպետ կայ Ներկայ Հայաստանի եւ Սփիւռքահայութեան միջեւ, եւ ըլլա՛յ հայրենի հայութիւնը, ըլլա՛յ արտասահմանի հայութիւնը, զիրար լաւ չճանչնալէն, իրարու արժէքներուն եւ ցաւերուն լաւատեղեակ չըլլալէն զատ, յաճախ գաղութէ գաղութ ալ անծանօթներու կը նմանինք։

Ձուլման եւ ուծացման դէմ պայքարելու համար, պահանջեր էինք՝ որ դիւրանան Հայաստան-Սփիւռք մշակութային եւ համբորդական յարաբերութիւնները, գաղութէ գաղութ յաճախ պատուիրակութիւններ (գրական, գեղարուեստական եւ մարզական) դրկուին, ու մենք միասնականանանք։

Այս դժգոհութիւնը եւ այս հոգը կերպով մը դարմանուիլ սկսան 1945ին հրամանագրուած հայրենադարձութեամբ։ Յետոյ՝ սովետահայ մտաւորականներու եւ զբօսաշրջիկներու այցը Սփիւռք, նաեւ սփիւռքահայ գրողներու եւ արուեստագէտներու եղած հրաւէրը մայր հայրենիք այցելելու, մեծ չափով կրցան փարատել ոգեկան եւ ազգային այն տարանջատ կացութիւնը, որ սպառնագին էր դարձած։

Այժմ Հայաստան կ՚ողողէ մեզ մշակոյթի իր տրմփինկով․ իսկ գաղութները միջոցը կը գտնեն մայր հայրենիք եւ իրարու յղելու պարբերական խումբեր։ Սկսած է, ուրեմն, Հայրենիք-Սփիւռք ոգեկան միաձուլումը՝ որուն մէջ մեծագոյն դերն ու տեղը վերապահուած է Ս. Էջմիածնին եւ անոր արժանաւոր Գահակալ Վեհ. Վազգէն Ա.ին։

Այժմ, աւելին ըլլալով, սովետահայ պատմաբաններ եւ բանասէրներ, սկսած են այնքան մօտէն հետաքրքրուիլ մեզմով, որ ձեռնարկած են գրելու մեր պատմութիւնը։ Փոխադարձաբար, սփիւռքահայ մամուլը մեծ տեղ կը յատկացնէ հայաստանեան գիրքերու եւ հարցերու։

Սփիւռքի պատմութիւնը գրելու փորձերէն մէկն ալ Լ. Ա. Խուրշուդեանի այս գիրքն է, «Սփիւռքահայ Կուսակցութիւնները ժամանակակից էտապում»։

Խուրշուդեան հազիւ թէ առած է վերջին քանամեակը, այսինքն 1942–1963ի շրջանը։ Ու կը ներկայացնէ, տառացի խղճամտութեամբ, հարազատ պատկերը սփիւռքահայ երեք կուսակցութիւններու — Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Ռ.Ա.Կուսակցութեան եւ Ս. Դ. Հ. Կուսակցութեան։ Գիրքը չի խօսիր Յառաջդիմական Միութեան եւ Կոմունիստ հայերու մասին, հաւանաբար խոհեմութեան համար, կամ այն պատճառով որ անոնք դեռ կազմակերպուած չեն, կամ մաս կը կազմեն տեղական մարմիններու (միջազգային)։

Խուրշուդեան կը ներկայացնէ մեր կուսակցութիւնները իրենց ՍԵՒ եւ ՃԵՐՄԱԿ կողմերովը, լոյսերովն ու ստուերներովը, հակասութիւններովը, տկարութիւններովն ու յուսալքութեամբը։

Անդրադառնալ իւրաքանչիւրին յատկացուած վերլուծականներուն, այստեղ, դուրս է մեր հնարաւորութիւններէն։ Միայն ողջունելի է այն առողջ ոգին, բանէք ողջամտութիւնը, զոր սովետահայ պատմաբան-բանասէրն ի գործ կ՚ածէ իր դատումներուն ժամանակ։

Ան Դաշնակցութիւնը չի ներկայացներ իր գրիչով, այլ Վ. Նաւասարդեաններու, Ս. Վրացեաններու, Ռ. Դարբինեաններու, Մ. Թէօլէօլեաններու եւ Գ. Լազեաններու գրածներովը, որոնք առանց որեւէ մեկնաբանութեան բաւական են դատապարտութեան սիւնին առաջնորդելու այս կազմակերպութիւնը։ Սովետահայ գրողը, սակայն, կ՚ընդունի որ Հ. Յ. Դ. այսպէս ըլլալէն զատ ուրիշ բան չի կրնար ըլլալ ու պիտի շարունակէ այդպէս, մինչեւ շիրիմ... Իրենց իսկ գրածներէն կ՚երեւի, որ հին ազգակերտ ոգին եւ իտէալը գոյութիւն չունին Հ.Յ.Դ.ին մէջ, որ այժմ պարզ փոխանորդութիւն մըն է՝ մեծ յետադիմութեան անիւին կապուած։

Հեղինակը չի թաքցներ Ռ. Ա. Կ.ին պուրժուական ծագումը, բայց ներկային մէջ կը ճանչնայ անոր հայրենասիրական ուղին եւ գործերը։ Չի ծածկեր նաեւ Ս. Դ. Հնչակեանութեան մասին կարգ մը դիտողութիւններ, բայց կ՚արձանագրէ անոր այս վերջին քանամեակի ուղիղ աշխատանքը։

Խուրշուդեան կը յիշէ իր օգտագործած բոլոր աղբիւրները — Ս. Գասպարեան, Ա. Միասնիկեան,

(Շար. տես էջ 5)

(*) «Սփիւռքահայ կուսակցութիւնները ժամանակակից էտապում» գրեց Լենդ. Արշակի Խուրշուդեան, հրատ. Գիտ. Ակադեմիայի, Երեւան, 1964։

ԺՊՏՈՒՆ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ

(Մահուան 8րդ տարելիցին առթիւ)

Ժպտուն Ոսկերիչեան՝ ծնեալ Զուխաըղեան, 19 Օգոստոս 1921ին՝ Պէյրութ, ուր հաստատուած էին Տէր Զօրի դժոխքէն ազատուած իր ծնողքը, Թոռնիկն էր Համբարձում Պօղոսեանի, որ իր Ս. Դ. Հնչակեան գործունէութեան համար բանտարկուած և կախաղան բարձրացած էր, Սեբաստիոյ մէջ։

1915ի եղեռնը կը խլէ իրենց տոհմական բազմանդամ ընտանիքին գրեթէ բոլոր անդամները։ Պատահաբար ողջ կը մնայ Ժըպտունի մայրը։ Ժպտուն իր դեռատի մանկութեան շրջանին կը սկսի ճաշակել ազգային հալածանքներու և խտրութեանց, գաղթականի և նեւթական զըրկանքի բոլոր դառնութիւնները։ Այս ամէնքը իրենց դրոշմը կը դնեն իր մանկական առողջական կազմին վրայ։

Ժպտուն շատ կանուխէն կը մտնէ Ֆրանսայի յառաջդիմական պատանեկան, երիտասարդական կազմակերպութեանց մէջ։

Պատերազմի ծանր օրերուն, մաս կը կազմէ Էֆ. Թէ. Փէ. ներու հերոսական կազմակերպութիւններուն։ Հարաւային Ֆրանսայի մէջ ան կը գործակցի Քոթի և Նշան Տէր Մարտիրոսեանի, կատարելով կապ պահելու և զէնք փոխադրելու դժուարին պարտականութիւնը։ Նշան Տէր Մարտիրոսեանի սպանութենէն յետոյ, ան կ՚ուղարկուի Լիոն, ուր կը շարունակէ իր գործունէութիւնը, Ռեզիսթանսի և Էֆ. Թէ. Փէ.ներու շարքերուն մէջ։ Ժըպտուն եղած է պատերազմի ժամանակ ընդյատակեայ գործող «Հայ Հայրենասէր Երիտասարդական Միութեան» կազմակերպիչներէն մին։

Մանուշեանի անունը կրող Էֆ. Թէ. Փէ.ներու Լիոնի հայկական ջոկատի կազմակերպման մէջ եւս գործօն դեր մը խաղացած է։ Մասնակցած է այս ջոկատի Վիլէօրպանի ապստամբութեան և Լիոն քաղաքի ազատագրութեան կռիւներուն։

Ազատագրութենէն յետոյ շարունակած է իր գործունէութիւնը «Հայ Հայրենասէր Երիտ. Միութեան» մէջ, ինչպէս նաև «Ֆրանսահայ Երիտասարդական Միութեան» մէջ՝ որուն փոխ-նախագահութիւնը վստահուած էր իրեն։

Իր աշխատասիրութեամբ, բարեկամներու հանդէպ իր ցոյց տուած անձնուիրութեամբ շահած էր զինքը ճանչցողներու բոլորին համակրութիւնը։

1958 Յունիս 7ին իր յուղարկաւորութեան ներկայ էին, յարգանքի և համակրութեան իրենց արտայայտութիւնը բերելու համար, աւելի քան երեք հարիւր անձեր, թէ՛ հայ և թէ ֆրանսացի և գրեթէ բոլորն ալ կ՚արտասւէին՝ բաժնելով անոր սգակիր ամուսնոյն և ծնողքին մեծ վիշտը։

ՏԻՐԱՆ

Հ Ի Ն Ս Է Ր Ը

(Շար. Գ. էջէն)

սենեակի մթնոլորտը նրան կարծես կաշկանդում էր։ Նրա ծամկալները դեռեւս մնացել էին իրենց տեղում, հայելու առաջ, ինչպէս ինքը թողել էր. նրա գործուած թաշկինակը, որ մոռացել էր՝ կախարանից կախած էր. ամէն ինչ թողել էի նոյն վիճակում։

Սենեակում իր թողած հետքերը տեսնելով, յանկարծ դարձաւ ինձ ու հարցրեց.

— Ինչո՞ւ չամուսնացար ինձ հետ...

Այդ հարցը, որ մտքովս չէր անցել, այժմ ինձ երկիւղ ներշնչեց. նա համոզուած էր, որ ես միայն նրան էի սիրում և որ իր համար կ՚անէի ամէն ինչ. և ահա այժմ, չնայած որ երկար ժամանակ էր անցել, շփոթուած չգիտէի ի՛նչ պատասխանել։ Եւ երբ հայեացքս հանդիպեց նրա հայեացքին, նա կարդաց իմ աչքերի տառապանքը։ Նա յամառօրէն ու անթարթ նայում էր ինձ, կարծես գաղտնիքը դուրս կորզելու համար։

— Դա անցած պատմութի՛ւն է... թէեւ ես փորձեցի...

Իմ այս խօսքի վրայ նա ըսթափուեց յուզմունքից և ասաց.

— Ո՛չ, ամենաթեթեւ փորձն անգամ չի՛ արուել քո կողմից։

Սենեակում զարհուրելի լռութիւն տիրեց։ Իսկապէս ինչո՞ւ նրա հետ չամուսնացայ...

Այն ժամանակ ինքս ինձ ասում էի, որ ամուսնութիւնը շատ լուրջ խնդիր է. նրանից է կախուած մարդու ապագան. ամուսնութիւնը երկու անձի ճակատագիրը կապում է մէկի վզին, ուստի մարդ նախքան ամուսնանալը պէտք է հարց տայ իրեն, թէ ի՛նչ է անում։ Եւ այսքանը բաւական էր, որ ես տատանուէի ու խուսափէի վճռական քայլից... Սակայն ա՞յժմ. այժմ ես նրա առաջ կանգնած զգում էի, որ այդ պատճառաբանութիւնը բոլորովին անհիմն էր, որ ես դրանով միայն ինձ էի խաբում։ Ես կարող էի նրա հետ ամուսնանալ առանց վախի ու կասկածի, քանի որ նրան էի սիրում։

Նա շարունակում էր նայել ինձ, աչքերը լի էին տառապանքով ու տխրութեամբ։ Ես զգացի, որ ընտանեկան անախորժութիւններն էին նրան մղել այդքան երկար լռումից յետոյ կրկին գալու ինձ մօտ, առաջին անգամ զգացի, թէ ինչքան եմ սխալուել։ Այդ կինն իմն էր մի ժամանակ, իսկ այժմ տեսնում էի, որ իմ սէրը, որքան էլ ուժգին լինէր, չէր կարող նրա մէջ զարթեցնել նախկին զգացմունքը։ Գուցէ ձեռքս մեկնէի և նրան սեղմէի կրծքիս, սակայն դա չէր խանգարի, որ իմ աչքի առաջ երեւային փոքր, յուզող պատկերներ. ամուսնու համբուրուելը նրա հետ, պեխերը, որոնք ծակծկում էին նրա այտերը, և այն ամէնը, ինչ տեղի կ՚ունենայ նրանց միջեւ...

Հայեացքս որսալով նա հարցրեց.

— Խնդրում եմ ճիշդն ասես, իսկապէս սիրո՞ւմ էիր ինձ...

Ապա ինձ ազատօրէն պատասխանելու հնարաւորութիւն տալու նպատակով սկսեց հաւաքել սեղանը. այդ բանը նա անում էր ամէն անգամ, երբ որեւէ դէպք անսպասելիօրէն նեղացնում էր մեզ։ Նա վերցրեց նախշած յախճապակեայ ամաններից մէկը, որի եզրը մի օր ինքն էր կոտրել, և քնքշօրէն դրեց դարակի վրայ, հացի մնացունները հաւաքեց մի փոքրիկ տոպրակի մէջ, որտեղ երկու տարի առաջ միասին հաւաքում էինք հացի փշրանքը, որպէսզի գետափ գնալիս դրանցով կերակրէինք բադերին. նրա երջանկութիւնն ակներեւ էր։

Նա չհամարձակուեց ինձ հարցնել գետի բադերի մասին և այն մասին, թէ ես արդեօք շարունակո՞ւմ էի կերակրել նրանց։

Անցան լռութեան մի քանի ծանր րոպէներ. ապա նա կրկնելով իր հարցը, աւելացրեց.

— Ուզում եմ, որ անկեղծ պատասխանես։

Խօսել չէի կարողանում. ի՞նչ կարող էի ես հիմա տալ այդ կնոջը, որը գուցէ եկել էր իր առօրեայ ցաւերը նախկին սիրոյ քաղցր յուշերով պարուրելու, վըստահ լինելու, որ այդ օրերն ի զուր չեն անցել։

— Այո՛, իսկապէս սիրում էի քեզ,— պատասխանեցի նրան ու շրջուեցի։

Այո՛, երկու տարի առաջ այդ պատանուհին իմ հոգեկան աշխարհն ու կեանքը լցնում էր այնպիսի հրճուանքով, որն անհնարին է նկարագրել, և երբ ամուսնացաւ, ես զգացի, որ շատ սիրելի ու թանկագին մի բան կորցրի։ Սաստիկ տխրեցի, սակայն ամենեւին չպայքարեցի նրա համար, այլ բաւարարուեցի միայն քաղցր յուշերը կիտոյի ժապաւէնի նման կրկին ու կրկին յիշելով...

Վերջին անգամ ինձ մօտ գալով նա յայտնեց, որ մի մարդ ցանկանում է իր հետ ամուսնանալ, և ուզեց, որ անձամբ նրան պարզեմ իրերի դրութիւնը. սակայն ես կասկածում էի ուժերիս վրայ և մտածում, որ աւելի լաւ կը լինէր, եթէ ինքը յայտնէր նրան ամէն ինչ։

Իսկ այժմ, երբ նա արդէն ամուսնացել էր, նրան ուղղեցի սովորական դարձած և ոչ սրամիտ հարց.

— Ինչո՞ւ չմերժեցիր նրան, դու կարող էիր ասել, որ ես ուրիշին եմ սիրում. հարուստ էր, դրա՞ համար...

— Ամենեւի՛ն, դու սխալւո՛ւմ ես։ Ես միշտ սիրել եմ քեզ, սակայն դու ինքդ տատանուեցիր, թուլացար և ահա այժմ տառապում եմ այդ պատճառով։

Սաստիկ ընկճուած էի. թւում էր, թէ անցած ժամանակն իր հետ տարել է նաեւ իմ սխալ արարքի հետքերը, սակայն այժմ, երբ դէմ առ դէմ կանգնել էի իրականութեան առջեւ՝ զգում էի, որ իմ ուսերի վրայ է ծանրանում այդ կնոջ ողբերգութիւնը, որը միայնակ է մնացել չսիրած մարդու հետ... մեղաւո՛ր էի։

— Ամուսինս իմ հին սէրն անընդհատ երեսովս է տալիս և ասում, որ դու շարունակում ես դեռեւս նրան սիրել,— ասաց նա հեկեկալով և աւելացրեց.— այժմ ես ահա քո սենեակումն եմ, սակայն թւում է, թէ ամէն ինչ փոխուել է...

— Մի՞թէ ամուսինդ այդքան խանդոտ է,— հարցրի նրան։

Նա չպատասխանեց. նրա աչքերի մէջ սաստիկ հիասթափութեան նշաններ երեւացին։ Մտածում էի գրկել նրան, ականջին փսփսալ, որ սիրում եմ այնպէս, ինչպէս նախկինում։ Սկսեցի մօտենալ նրան, նրա շունչն զգում էի դէմքիս վրայ։ Նա դեռեւս նոյն օծանելիքն էր օգտագործում... սակայն ես ոչինչ չկարողացայ անել. իսկապէս որ մի բան փոխուել էր։

Այդ րոպէին զգում էի այն բոլոր մանրուքները, որոնք զարմանալիօրէն ջերմացնում, քնքշացնում էին մեր սէրը. դէմքը, սենեակը, նրա բուրմունքն ու շարժումները, զգացմունքները և գուցէ ամէն ինչ մնացել էր նոյնը, սակայն ինչ որ բան կորցրել էինք...

Առաջին անգամ զգացի, թէ ի՛նչպէս տրտմութեան ցաւը թունաւոր նետի նման ծակում էր սիրտս, իսկ նա, չկարողանալով զսպել իրեն, հեկեկալով պոռթկաց և սկսեց ամենուրեք փընտռել ինձ... սենեակում, շորերի, ամանների, կօշիկների մէջ, սկսեց պտտուել, ձեռքով շօշափել ամէն ինչ՝ բազմոցը, որի վրայ յաճախ նստած ծխում էր, իր նկարը, իմ նկարը, սպիտակ բարձը, հին հայելին, իմ սանրը, իր ծամկալները, գործած թաշկինակը, գըրքե՜րս... ծխամո՜րճս...

Չէի կարողանում հետեւել նրան... խեղդւում էի. ինձ թըւում էր որ նա ամէն ինչ ողողելու է իր արցունքներով, շօշափելու է իր մատներով։

Սենեակում երկար շրջագայելուց յետոյ՝ նա ուժասպառ կանգ առաւ. հեւացող կուրծքը արագօրէն իջնում-բարձրանում էր, ապա ձեռքը մեկնեց դէպի կախուած շարֆը...

— Չէ՛, այդ բանը չե՛ս անի,— ասացի նրան խռպոտ, ցածր ձայնով. մի՞թէ այսպէս պիտի բաժանուենք իրարից։ Բռնեցի նրա ձեռքից. ձեռքը սառն էր և լռեցինք. իրար ասելու ոչինչ չունէինք։

Ես ինձ լրիւ կորցրել էի, իսկ նա բարձրաձայն հեկեկում էր. մտածում էի ընկնել նրա ոտները, խոստովանուել, որ ե՛ս եմ մեղաւորը, ե՛ս...

Նա ձեռքը ետ քաշեց և գընաց առանց նոյնիսկ ցտեսութիւն ասելու. նրա լացի ձայնը դեռեւս ականջումս է։ Ամբողջ մարմնով փուլ եկայ բազմոցի վրայ և սկսեցի իմ հերթին ուշի ուշով զննել ամէն ինչ. նրա նկարը դեռեւս կախուած էր պատից...Նրա հայեացքը երջանիկ էր ու կենսախինդ. ապա սկսեցի մտաբերել անցեալի քաղցր, երջանիկ յուշերը բոլոր մանրամասնութիւններով... ու մտածել... երկա՜ր մտածել։

«Արաբական Պատմուածքներ»

Թրգմ. ՅԱՐՈՒԹ. ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Հ.Բ.Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԹՈՐՈՆԹՈՅԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ
ՆՈՐԱԿԱԶՄ ՊԱՍՔԷԹՊՈԼԻ ԽՈՒՄԲԸ

Ձախէն – աջ, ոտքի՝ Ճորն Պէյլէրեան՝ խումբի վարիչ, Սթիվ Ճանլեան, Պետրոս Չիլինկիրեան, Ռուբէն, Մածունեան, Ճերի Ճանլեան, Սեպուհ Դումանեան, Լօժէն Գարանեան, Նուպար Թոռունեան: Նստած՝ Հայկ Եղուշեան, Վրէժ Քէօշկէրեան, Արմենակ Պէյլէրեան, Վազգէն Չիլինկիրեան, Բէնիկ Խունկանեան, Արթօ Արթինեան եւ Ռոժէ Ղուկաս:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԲՆԱԳԱՒԱՌԷՆ ՆԵՐՍ
ՍԱՀԱԿԵԱՆ ՇՐՋ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԸ

(Սեփական թղթակցութիւն «Ջահակիր»ի)

Սահակեան Լիսէի շրջանաւարտից Միութիւնը, հաւատարիմ իր աւանդութիւններուն եւ մեծապէս հաւատացող իր լուսաւոր խտէալին, մարզահանդէսին յաջորդ օրն իսկ բացումը կատարեց 13 Յունիսէն մինչեւ 18 Յունիս տեւող իր մարզական շաբաթին: Հարիւրաւոր մարզասէրներ եւ բազմաթիւ Սահակեանցիներ, յաջորդական վեց օրերու ընթացքին՝ երեկոյեան ժամը եօթէն ըսկսեալ կը փութային Սահակեան Լիսէի Գ. Կիւլպէնկեան դաշտը՝ ուր տեղի կ'ունենային փինկ-փոնկի, վոլիպոլի եւ պասքէթպոլի մրցումները՝ մասնակցութեամբ տասնըհինգ խումբերու: Այս մարզական շաբաթին հովանաւորն էր սիրուած մարզասէր անձնաւորութիւն եւ Սահակեանի պատուական ու լաւագոյն բարեկամ՝ Տիար Սարգիս Սարգիսեան:

Առաջին երեք օրերուն՝ յաջորդաբար տեղի ունեցան փինկ-փոնկի, վոլիպոլի եւ պասքէթպոլի զտումի մրցումները: Հինգշաբթի 16 Յունիսին տեղի ունեցան փինկ-փոնկի ֆինալի վերջին մրցումները՝ մասնակցող երեք զօրաւորագոյն խումբերուն միջեւ՝ ՃՕ ԳԼԱՊ, ԱԼԱՄ եւ Ս. Շ. Մ: Առաջին երկուքին յաղթականը՝ ՃՕ ԳԼԱՊ մրցեցաւ Ս. Շ. Մ. ի դէմ եւ երկար պայքարէ ետք՝ տարաւ արդար յաղթանակը՝ տիրանալով Ա. բաժակին: Իսկ Ս. Շ. Մ. ստացաւ Բ. բաժակը: Ուրբաթ օր տեղի ունեցան վոլի-պոլի հետաքրքրական մրցումները ֆինալիստ երեք խումբերուն միջեւ՝ ԱՇՊԱԼ, ԻՆԹԻԼԱՔ եւ Ս. Շ. Մ: ԻՆԹԻԼԱՔ կը յաղթէ ԱՇՊԱԼի եւ կը խաղայ օրուան վճռական մրցումը Ս. Շ. Մ. ի դէմ: Առաջին երկու հանգրուաններուն՝ ԻՆԹԻԼԱՔ կը յաղթէ, սակայն Երրորդ եւ չորրորդ հանգրուաններուն Ս. Շ. Մ. կը խաղայ գեղեցիկ եւ օրինակելի խաղ մը, որ իրեն կ'ապահովէ հաւասարութիւն մը, բայց վերջին հանգրուանին հակառակ Ս. Շ. Մ.ի ցուցադրած վճռակամութեան՝ ԻՆԹԻԼԱՔ կը տանի յաղթանակը եւ կ'ապահովէ վոլի-պոլի Ա. բաժակը, իսկ Ս. Շ. Մ. Բ. բաժակը:

Անկասկած թէ մարզական շաբաթին վերջին օրը եւ մանաւանդ այդ օր տեղի ունեցող պասքէթ-պոլի ֆինալին մրցումները եւ բաժակներու յանձնումը շատ մեծ թիւով մարզասէրներ հրապուրած էին:

Հ. Մ. Մ. Պէյրութի պասքէթի խումբը առաջին առթիւ յաղթեց Հ. Մ. Մ. Ճինիլի կազմին: ԱՇՊԱԼի երիտասարդները օրուան երկրորդ մրցումին յաղթեցին ՌՕՊԻՆՋԻ տղոց եւ մնացին ֆինալին Հ. Մ. Մ. ի դէմ, Ֆինալիստներուն հանգստանալու առիթ մը տալու համար Ս. Շ. Մ. ի մարզական պատասխանատուները կազմակերպած էին բարեկամական բաժակի մրցում մը ԷՕ-ԷՍ-ՊԷ. ի դէմ: Երկար եւ հետաքրքրական պայքարէ մը ետք՝ Ս. Շ. Մ. յաղթեց, տիրանալով այս մրցումին մասնաւոր բաժակին:

Հ. Մ. Մ. Պէյրութ խաղաց իր լաւագոյն խաղերէն մին եւ մեծապէս տպաւորեց ներկաները: Ան տիրացաւ պասքէթի Ա. բաժակին, իսկ ԱՇՊԱԼ՝ Բ. բաժակին:

Մարզական շաբաթին հովանաւորը անհանգստութեան պատճառաւ չկարողանալով ներկայ գտնուիլ բաժակներու յանձնումին, իր տեղ ուղարկած էր երիտասարդ մտաւորական Հ. Մ. Մ.ի Պէյրութի շրջանի վարչութեան ատենադպիր՝ Տիար Գէորգ Տարօնին: Երիտասարդ մտաւորականը, Տիար Սարգիս Սարգիսեանի անունով, գնահատեց Ս. Շ. Մ. ի տարած այս մեծ աշխատանքը եւ Լիբանանին ու Հայութեան օգնելու ձգտող անոր գնահատելի կորովը եւ նուիրուածութիւնը: Ան շնորհաւորեց բոլոր յաղթական խումբերը եւ մանաւորապէս Սահակեանը, որ անկասկածօրէն տարաւ բարոյական գերագոյն յաղթանակը՝ իր կազմակերպած մարզական շաբաթին աննախընթաց յաջողութեամբը:

Ապա տեղի ունեցան բաժակներու յանձնումը եւ յաղթական խումբերուն խմբապետները ստացան գեղեցիկ բաժակներ՝ ներկաներու ծափողջոյններուն տակ:

Կը շնորհաւորենք բոլոր մասնակցող խումբերը՝ իրենց ցուցաբերած մարզական ոգիին համար եւ նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք յաղթական խումբերուն՝ ինչպէս նաեւ Ս. Շ. Մ.ի երիտասարդ անդամ-անդամուհիներուն, մարզական եւ մշակութային մարզերէն ներս հաւասարապէս:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԹՈՒՐՔ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԻԻ ԱՒԵՐԱԿՆԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ԱՆՑԵԱԼ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅ ՓԱՌՔԵՐՈՎ

Միլլիյէթ *կը գրէ Անիի աւերակներուն մասին.— Անիի աւերակները ամէն տարի հազարաւոր զբօսաշրջիկներու հետաքրքրութեան առարկայ կ'ըլլան: Անի գիւղ մըն է, որ կապուած է Արփաչայ գաւառակին, ունի պատմական եւ զբօսաշրջիկային արժէք, 40 քլմ. հեռու է կեդրոնէն, ցամաքի ճամբով պէտք է հոն երթալ: Անի հիմնուած է Քրիստոսէ առաջ 300-350 թուականներուն, Արշակունեաց Հարստութեան կամսարական ազգատոհմին կողմէ: Արշակունիք 450 տարիէ աւելի իշխած են, 772ին իրենց իշխանութիւնը վերջ գտած է եւ Բագրատունիք յաջորդած են, 1258ին Անի՝ Իլհանիններու արշաւանքին ենթարկուած է: 961-977 թուականներուն, Աշոտ Գ.ի օրով, եղած է արքայական մայրաքաղաք. Սմբատ Բ. շինած է Անիի պարիսպները, աւելի վերջ անոնք ամրապնդուած են Օսմանցիներու կողմէ: Անի իր ամենէն փայլուն շրջանը ապրած է 990-1200ին, ուր տիրապետած է Գագիկ Ա.: Վրացիներու եւ Հարզէմշահներու կողմէ գրաւուած է զանազան թուականներու, 1239ին՝ Մոնկոլները արշաւած եւ քարուքանդ ըրած են Անին՝ որ աւելի վերջ գրաւուած է Բիւզանդացիներու եւ Պարսիկներու կողմէ: 1064ին, Սելչուքներու թագաւորը՝ Ալփասլան, պաշարած է Անին եւ գրաւած: Կ'ենթադրուի թէ Անին 1319ին կործանած է երկրաշարժի մը հետեւանքով: Զանազան թուականներու, Քըփչաքլը Սիւլէյման Խան եւ պարսից թագաւոր Նեւշիրվան Խան Անիի մէջ ոսկի դրամներ կոխած են:*

Իր ներկայ վիճակով կ'արժէ տեսնել Անին, ուր կան բազմաթիւ մզկիթներ եւ եկեղեցիներ, իբր շրջանի մը քաղաքակրթութեան պատկերացումը: Փոքր պանդոկ մը կայ Անիի մէջ, ուր երթալու համար պէտք է արտօնութիւն ստանալ զինուորական հրամանատարութենէն:

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԻՐԱՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Շար. Գ. էջէն)

գրողներու փորձառութեան պակասէն: Ասոր հետեւանքը կ'ըլլայ՝ անտրամաբանական, երեւակայութեամբ կերտուած, շինծու նկարագրութիւն, ուր կը վխտան բնական եւ հոգեբանական սխալներ:

Այս բոլորէն ետք, մենք կը կարծենք, թէ ինքնաքննադատութիւնը, ի՛ր իսկ թերիները սրբագրել կարենալու ճիգը, ապա անցեալի եւ իր ժամանակի բոլոր արուեստներուն, գիտութեանց նուաճումներուն, շրջապատի մարդոց առօրեային հետ լայն շփումները՝ կասկածէ վեր է որ գրողին ներաշխարհը հարստացնելու կը նպաստեն եւ զայն իրա՛ւ, ինքնատիպ, մարդկայնական, եւ ինչո՞ւ չէ, նաեւ սոցիալիստական իրապաշտութեան մեթոտը արժանաւորապէս մշակող վաւերական տաղանդի կը վերածեն:

Ասկէ օգտուողը կ'ըլլայ իր երկը եւ ասկէ օգտուողը կ'ըլլայ իր իսկ երգելիք ընկերութիւնը, ժողովուրդը:

Հ. ԳԱՆԳՐՈՒՆԻ

Հրապարակային Ունկնդրութիւն

Այս տարի, Գալուստեան Ազգ. Բարձրագոյն Նախակրթարանի աւարտական դասարանի աշակերտները (20 հոգի) Կրօնի, Հայերէնի եւ Ազգ. Պատմութեան որպէս ամավերջի քննութիւն՝ ընտրուած նիւթերու շուրջ աշխատասիրութիւններ պատրաստած էին: Քննութեան այս նոր ձեւի նախաձեռնողը եղած է Կրօնագիտութեան ուսուցիչ Արժ. Տէր. Արշամ Քհնյ. Պողոյեան:

Վարժարանի Տնօրէնուհին, համախորհուրդ յիշեալ նիւթերու ուսուցիչներուն, յարմար նկատած էր կարգ մը աշխատասիրութիւններ հրապարակաւ ներկայացնել՝ զանոնք պատրաստող աշակերտներուն կողմէ:

Առաջին ունկնդրութիւնը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ, 1 Յուլիս 1966, կ.ե. ժամը 6.45ին վարժարանի մատենադարանին մէջ:

Դժբախտաբար ներկաներու թիւը մեծ չէր, ասոր գլխաւոր պատճառը կը կարծենք՝ որ մուտքը հրաւիրատոմսով ըլլալն էր:

Ներածական խօսքին մէջ՝ Արժ. Տ. Հայրը արտայայտուեցաւ այս տեսակ աշխատասիրութեան ձեւին աշակերտութեան մէջ յառաջացուցած խանդավառութեան մասին եւ աւելցուց որ ելոյթ պիտի ունենան հինգ յաջողագոյնները միայն:

Դատական կազմը բաղկացած էր Գեր. Տ. Մամբրէ Արք. Սիրունեանէ, Հայր Բարսեղ Վրդ. Ֆերհաթեանէ եւ Պատուելի Մանուէլ Ճինպաշեանէ:

Սիրան Կորկիսեան ներկայացուց «Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Խորհուրդները», Նուարդ Թրայեան՝ «Քրիստոնէական կրօնի բարոյական ուսուցումները», Սարգիս Բամպուքճեան՝ «Տիեզերական Ժողովները», Ժիզէլ Նալպանտեան՝ «Եկեղեցիներու տարբերութիւնը» եւ Մայտա Պալաեան՝ «Հայ Եկեղեցին Ազգային նկարագիրը եւ մեր պատմութեան մէջ անոր կատարած դերը»:

Բոլոր ելոյթ ունեցողներն ալ կրցան մեկին ու համոզիչ կերպով ներկայացնել իրենց ընտրած նիւթերը: Անոնց կատարած պրպտումներէն ու աշխատանքէն անկախ, խանդավառիչ էր անոնց ցուցաբերած համարձակութիւնն ու ինքնավստահութիւնը:

Մինչ դատական կազմը կը խորհրդակցէր, ներկաները հիւրամեծարուեցան օշարակով եւ քաղցրաւենիներով:

Պատուելի Մ. Ճինպաշեան իւրաքանչիւր աշխատասիրութեան մասին գնահատական խօսքեր ըրաւ, իսկ Գեր. Սրբազան Հայրը հաղորդեց դատական կազմի կատարած հետեւեալ դասաւորումը.

Ա.– Մայտա Պալաեան
Բ.– Սիրան Կորկիսեան
Գ.– Ժիզէլ Նալպանտեան
Դ.– Նուարդ Թրայեան
Ե.– Սարգիս Բամպուքճեան:

«Պահպանիչ»ով վերջ գտաւ հրապարակային այս առաջին ունկնդրութիւնը:

***

Հայերէնի եւ Ազգ. Պատմութեան աշխատասիրութեանց հրապարակային ունկնդրութիւնը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ, 8 Յուլիս 1966, կ.ե. ժամը 6.45ին:

Ներածական խօսքը ըրաւ Տնօրէնուհի Տիկ. Ի. Տատրեան:

Դատական կազմը կը բաղկանար Հայր Բարսեղ Վրդ. Ֆերհաթեանէ, բանաստեղծ Սարգիս Սահակեանէ եւ գրող Արմէն Տատուրէ:

Հայերէնի նիւթը «Հայ հեղինակներու կեանքն ու գործն» էր:

Սարգիս Բամպուքճեան ներկայացուց Համաստեղը (շատ համառօտ):

Գէորգ Լիլլոզեան արտայայտուեցաւ Գրիգոր Զոհրապի մասին եւ վերլուծեց «Ճիտին Պարտքը»:

Նուարդ Թրայեան ընտրած էր Ռուբէն Սեւակը: Կարդաց «Կռունկը», որուն վերլուծականը ըրաւ:

Մայտա Պալաեան ներկայացուց Յակոբ Պարոնեանը՝ ծանրանալով «Մեծապատիւ Մուրացկաններուն» վրայ:

Կարճ դադարէ մը ետք, որուն ընթացքին հրամցուեցան օշարակ եւ անուշեղէն, Ազգ. Պատմութեան աշխատասիրութիւնները ներկայացուեցան:

Բոլոր ելոյթ ունեցողներն ալ «Հայ Դատ»ին մասին արտայայտուեցան (նիւթն էր): Սիրան Կորկիսեան ծանրացաւ «Միջազգային Դաշնագրերուն» վրայ, Նուարդ Թրայեան՝ «Սան Ստեֆանոյի եւ Պերլինի դաշինքներուն» վրայ, իսկ Մայտա Պալաեան «Հայ կուսակցութիւններու դրական ու ժխտական գործունէութեանց» մասին խօսեցաւ:

Դատական կազմին կողմէ խօսք առաւ Հայր Բարսեղ Վրդ. Ֆերհաթեան, որ իր գոհունակութիւնն ու գնահատանքը յայտնեց կատարուած շինիչ աշխատանքներուն համար եւ տեղեկացուց առնուած որոշումները:

Հայերէնի աշխատասիրութեանց յաջողագոյնը նկատուած էր Մայտա Պալաեանինը, Բ. Նուարդ

(*Շար. տես էջ* 6)

ԽՂՃԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

(Շար Դ. էջէն)

Կ. Դալլաքեան, Զ. Կիրակոսեան, Յ. Յակոբեան, Հ. Դաբրիկեան, Գ. Խրլոպեան, Աշոտ Յովհաննիսեան, Խ. Թիւթիւնճեան, Լ. Թիւթիւնճեան, Ա. Անդրէասեան, Սարգիս Իգմիրլեան, Ա. Յովակիմեան, Ա. Կիտուր, Ս. Քալանդարեան եւ ուրիշներ: Կը յիշէ նաեւ յետադիմականներու անուններն եւ երկերը: Չի յիշատակեր Արտակ Դարբինեանը, Ա. Թերզիպաշեանը, Հրաչ-Երուանդը, Արշակ Ալպօյաճեանը, Մուշեղ Սերոբեանը եւ Գ. Ճիզմէճեանը (պատմ. Ամերիկահայ կուսակցութեանց). անոնց գիրքերը, որոնք հարուստ նիւթ կը պարունակեն, ժամանակակից էտապին նախորդող շրջանին կը պատկանին:

Արդարեւ, հայ կուսակցութեանց նախանոյեմբերեան շրջանի գործունէութիւնը (Կովկասի մէջ), ինչպէս եւ Կիլիկեան շրջանի գործունէութիւնները կրնան նիւթը կազմել 500 էջնոց այսօրինակ ուրիշ հատորի մը կամ հատորներու:

Հատոր մըն ալ կարելի է նուիրել Օսմ. Սահմանադրութեան եւ պատերազմի (1914) շրջանի հայ կուսակցութեանց գործունէութեան, եւ ատիկա կ'ըլլայ լրացումը Լէօի երկերուն:

Աւելորդ չըլլայ այստեղ միջանկեալ արձանագրել՝ որ ողբացեալ Արշակ Ալպօյաճեան ծրագրած էր նաեւ գրել «Հայ Կուսակցութեանց Պատմութիւնը» երեք հատորով: Նիւթերը պատրաստ էին (Նոթերը ղրկուած են Հայաստան այժմ) եւ ծրագիրը մեզի ծանօթ էր իր բոլոր մանրամասնութիւններովը: Կը յուսանք հայրենի բանասէրները, որոնց մէջ խղճամիտ Խուրշիդեան, լայնօրէն պիտի օգտագործեն այդ նոթերը:

Տուեալ պայմաններուն մէջ՝ Խուրշիդեանի այս գիրքը պատմական արժէք ունենալէ ետք, հայրենիքի հայութիւնը սփիւռքահայութեան մասին բաւական իրազեկ դարձնելու ծառայող կարեւոր երկ մըն է:

Հ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
14 ՅՈՒԼԻՍ 1966

ՊԷՅՐՈՒԹ

ՌՈՒԲԻՆԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Ռուբինեան Ազգ. վարժարանի ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ 19 Յունիս 1966, կէսօրէ առաջ ժամը 10ին, Գալուստ Կիւլպէնկեան սրահին մէջ՝ նախագահութեամբ ազգ. բարերար Պր. Գէորգ Զաթուլպաշեանի։ Հանդիսականները ունեցան գեղարուեստական վայելք՝ ամբողջ հանդէսի տեւողութեան։ Նշանակալից յաջողութիւն մըն էր Ռուբինեանի ամավերջի հանդէսը, որուն համար շնորհաւորութեան արժանի են մանկապարտիզպանուհի Տիկ. Արշալոյս Անմահունի և իր անմիջական գործակիցներէն՝ պարերու բաժնի պատասխանատու Օր. Վեհանոյշ Խանճիհանեան։

Հայկական պարեր տեսարան մը

Լիբանանեան քայլերգէն ետք, սկսաւ գեղարուեստական պարերու շարքը. «Մարշ Պարը», «Խրախճանք կենդանիներու»ն, «Մովեզերեայ Մարզանք»ը, «Հարսնիք»ը, արաբական «Տէպքէն», հայկական «Եաման եար» պարը և «Ռուսական պարը», որ կրկնուեցաւ։

Ա. դասարանի աշակերտներուն կողմէ ներկայացուեցաւ «Քնացող իշխանուհին» պալէթը։ Ինքնատիպ մտայղացում մըն էր «Հայկական Պարերու չքերթ»ը։ Աւարտական դասարանի աշակերտներէն Արամ Ճէրահեան արտասանեց Յ. Շիրազի «Կը պարծենամ որ հայ եմ ես»ը, Հայկուհի Տէր Ստեփանեան և Արամ Թաշճեան արտասանեցին անգլերէն և արաբերէն կտորներ։

Խօսք տրուեցաւ Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ հոգ. հովիւ արժ. Տէր Պօղոս Քհնյ. Եթարեանին, որ ունեցաւ իմաստալից ելոյթ մը։ Տէր հայրը իր խօսքին մէջ անդրադարձաւ Ռուբինեան վարժարանի կատարած ազգանուէր դերին, նոր սերունդի դաստիարակութեան մէջ. քաջալերանքի խօսքեր ըրաւ ուսուցչական կազմին, ծրաջան թաղական կազմին և տնօրէն Գրիգոր Խաչերեանին։

Բեմ հրաւիրուեցան հանդիսութեան նախագահ Տիար Գէորգ Զաթուլպաշեան և թաղ. ատենապետ Տիար Յ. Լաչինեան, որոնց ձեռամբ տեղի ունեցաւ վկայականաց և մրցանակներու բաշխումը, որմէ յետոյ Ռուբինեան վարժարանի յարգարժան տնօրէն Տիար Գրիգոր Խաչերեան կատարեց հանդիսութեան փակումը։

Պէյրութ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՊԱՔԱԼՈՐԷԱՅԻ ՔՆՆՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ՈՒՍԱՆՈՂ ՄԸ ՌԱՏԻՈՅՈՎ ԿԸ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԷՐ ԻՐ ՅՈՒՇԱՐԱՐԻՆ ՀԵՏ

Լիբանանեան Պաքալորեայի գրաւոր քննութեանց ընթացքին, որոնք տեղի ունեցան Քարմ էլ Զէյթունի (Աշրաֆիէ) աղջկանց պետական վարժարանին մէջ, քննիչը գրաւեց ընկալուչ փոքր գործիք մը, որուն միջոցով աշակերտ Ժոզէֆ Քարամ հաղորդակցութեան մէջ մտած էր անձի մը հետ, որ հարցումներուն պատասխանները հաղորդումներով կը թելադրէր իրեն։

Պէյրութի ընդհանուր դատախազ Ժորժ Մալուլի հրահանգեց ձերբակալել ճարպիկ թեկնածուն։

Քննիչները գործի լծուած են գտնելու համար «յուշարարը», որմէ՝ կրնան օգտուած ըլլալ ուրիշներ ալ, տրուած ըլլալով որ մեծ թիւով թեկնածուներ (մօտաւորապէս 70) քննութեանց առտուն «թրանզիստր»-ներ բերած էին իրենց հետ։ Զեղծարարը կրնայ 6 ամիսէն 3 տարի բանտարկութեան դատապարտուիլ։

Երկու տարի առաջ եւս պաշտօնական քննութեանց ընթացքին յայտնաբերուած է նման դէպք մը։

«ԱՅԳ»

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

(Շար. Ե. էջէն)

Թրայեանին, Գ. Գէորգ Լիլլոզեանին եւ Դ. Սարգիս Բամպուքճեանին։

Իսկ Ազգ. Պատմութեան համար, դասական կազմը որոշած էր երեք ելոյթ ունեցողներու աշխատասիրութիւններն ալ հաւասար նկատել։

Արդար ըլլալու համար պէտք է ըսել, որ Կրօնի աշխատասիրութիւնները աւելի խնամքով պատրաստուած էին։

Դասաւորման կարգով մրցանակներ տրուեցան բոլոր մասնակցողներուն։ Մրցանակները կը բաղկանային արժէքաւոր գիրքերէ եւ նիւթական վարձատրութենէ։

Առաջ. Փոխ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի «Պահպանիչով» վերջ գտաւ հաւաքոյթը։

Կը շնորհաւորենք վերոյիշեալ նիւթերու ուսուցիչները եւ ելոյթ ունեցող բոլոր աշակերտ-աշակերտուհիները։

Ն.

ՏՈՔԹ. ԱՐԵԳ ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
ՕՐ. ՓԵՐՈՒԶ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

խօսեցեալք

9-7-66 Գահիրէ-Խարթում

Մեր սրտագին խնդակցութիւնները խօսեցեալ զոյգին, Ընկեր և Տիկին Հայկ Օհաննէսեանին, ինչպէս նաև կողմերու ընտանեկան պարագաներուն։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տոքթ. Արեգ Օհաննէսեանի ընդ Օր. Փերուզ Դարբինեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան Տէր և Տիկին Տիգրան Սաաաթէթեան կը նուիրեն.

Հայկ. Ընթերցասրահին	100 ե.դ.
«Ջահակիր»ին	100 ե.դ.

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Ընկ. Մարթին Յակոբեան (Շիգակօ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ Պր. Կարապետ Պէրպէրեանի (Ֆրեզնօ)։

Պր. Մեսրոպ Գույումճեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ իր զաւկին՝ Նուպար Գույումճեանի (Մոնրէալ)։

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Տէր և Տիկին Անդրանիկ Միսքճեան (Աղեքս.) կը նուիրեն 100 ե.դ.։

Իրենց եղբօր թոռան Օր. Անի Տէր Սարգիսեանի ընդ Պր. Արթին Մաճակեանի (Մոնրէալ) բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, վասն շնորհաւորութեան կը նուիրեն.

Տիկին Նազելի Բարսեղեան	50 ե.դ.
Ընկեր Հայկ Տէօքմէճեան	50 ե.դ.

Պր. Պերճ Քիւփէլեանի ընդ Օր. Վարդուհի Մելիտոնեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, վասն շնորհաւորութեան Պր. Սեդի Գօչունեան կը նուիրէ 50 ե.դ.։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Տոքթ. Արեգ Օհաննէսեանի ընդ Օր. Փերուզ Դարբինեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան կը նուիրեն.

	ե.դ.
Տէր և Տիկին Հրաչ Թապաքեան	100
» » Սարգիս Պալաեան	100
» » Մարկոս Էմիրզեան	100
» » Նուպար Պալաեան	100
Պր. Խօսնակ Շամլեան	100

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՉԵԱՐԳԵՑ» (պատմուածքներ), գրեց Հրանդ Գանգրունի, հրատ. «Տօնիկեան» տպարանի (Պէյրութ), 1966։ Գինն է 500 Լ. դահեկան։ Ունենալու համար դիմել հեղինակին՝ Նամակատուփ թիւ 756, Պէյրութ (Լիբանան)։

«ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԲԱՐԵԿԱՄԻՍ» գրեց Յ. Նորունի։ Հրատ. «Տօնիկեան» տպարանի (Պէյրութ), 1966։ Դիմել հեղինակին՝ Հօթել Սիկալ, Պէյրութ (Լիբանան)։

«ՄԵՐ ԱՇԽԱՐՀԷՆ» գրեց Վեր. Յրթ. Հէլվաճեան, հրատ. Պէյրութ, 1966։ Գին՝ 3 Ֆրանք կամ մէկ տոլար։ Հասոյթը ԼԸ ՖՈՅԻ բնակավայրի հայ մանուկներու գործին։ Ունենալու համար դիմել.

Assoc. Jeunesse et Action
6, Place de la Rotonde
St. Jérome-MARSEILLE 13

«Ջահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ,
Հէլիոպոլիս փող. թիւ 18
Ռամլէ Քան Տը Սեզար։

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ-ԽՐԱԽՃԱՆՔ

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ
14ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, 30 Յուլիս 1966, կ. ե. ժամը 9էն սկսեալ

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻ ՄԱՐԶԱՎԱՅՐԻՆ ՄԷՋ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ՝

ԿՈԿԱՆԵԱՆ ՍՐԱՀԻ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ԵՒ
ՀԱՅ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով

Հ. Մ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՊԱՆԾԱԼԻ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ 14ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

եգիպտահայեր, խուռներամ փութացէ՛ք
ներկայ գտնուիլ
Հ. Մ. Ը. Մ.-ի կազմակերպած՝

ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ ՏԻԱՐ ՎԱՀԱՆ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ
մասնակցութեամբ
ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԲՈԼՈՐ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
Ուրբաթ 22, Շաբաթ 23 եւ Կիրակի 24 Յուլիս 1966ին
Մանրամասն յայտագիրը յաջորդով

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

«Ջահակիր»ի Գրադարանին Կը Նուիրեն

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք.

— Ընկեր Հայկ Տէօքմէճեանէ (Աղեքս.) 150 հատ գիրք, պրակներ և զանազան հրատարակութիւններ։

— Աղեքսանդրիոյ մեր աշխատակիցներէն Պր. Հայկ Կարինեանէ 25 օրինակ զանազան գիրքեր (հայերէն և ֆրանսերէն)։ Բ. նուիրատուութիւն։

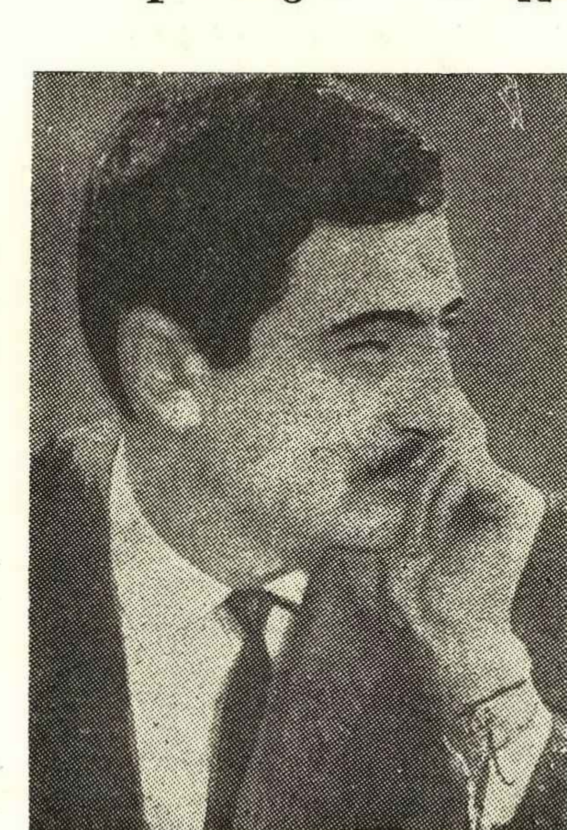
— Ընկեր Մելքոն Սէֆէրեանէ (Պէյրութ) 30 հատոր հայերէն գիրքեր։

— Ընկեր Սարգիս Պօղիկեանէ (Գահիրէ) թերթերու և ամսագիրներու հաւաքածուներ։

— Ընկեր Կիրակոս Ֆօնիկեանէ (Պէյրութ) 10 հայերէն գիրքեր։

★ ՍԻՆԵՄԱ ★ ՍԻՆԵՄԱ ★

«ԲԱՐԵՒ, ԵՍ ԵՄ» Ֆիլմի բեմադրիչ՝ Ֆրունզէ Տէօվլէթեան Փարիզի մէջ

Ֆ. Տէօվլէթեան

Վերջերս Հայաստանէն Ֆրանսա այցելած է խորհրդահայ շարժանկարի բեմադրիչներէն Ֆրունզէ Տէօվլէթեան։ Ինչպէս ծանօթ է մեր ընթերցողներուն, Հայրենի երիտասարդ բեմադրիչին վերջին ֆիլմը՝ «Բարեւ ես եմ»՝ Խորհրդային Միութեան կողմէ արժանի նկատուած էր ղրկուելու Գանի Շարժանկարի Միջազգային Փառատօնին։

Ֆրանսական մամուլը լայնօրէն արձագանգ հանդիսացած է այս ֆիլմին, բաւական գրական գնահատումով։ Ընդհանրապէս, սակայն, երկարապատում կը նկատուի երկու ժամ տեւող այս ժապաւէնը, զոր՝ փոքր ինչ կտրելով, ըստ «Լէ Լէթրը Ֆրանսէ»ի, կարելի է ունենալ յաջողած ֆիլմ մը։

Ֆրանսահայ Մշակութային Միութիւնը կը յուսայ մօտերս այս ֆիլմը ցուցադրել Ֆրանսայի բոլոր հայաշատ քաղաքներուն մէջ։

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ֆրունզէ Տէօվլէթեան ծնած է 1927ին, Նոր Պայազիտի (այժմ Կամօ) մէջ։ Նախնական ուսումը իր ծննդավայրին մէջ ստանալէ ետք՝ անցած է Երեւան։ Պատերազմի ընթացքին՝ դերասանական իր առաջին քայլերն առած է Երեւանի պետական թատրոնին մէջ։ Ապա մեկնած է Մոսկուա, ուր աւարտած է համամիութենական շարժանկարի ուսումնարանը, ստանալով բեմադրիչի վկայական։

Ֆրունզէ Տէօվլէթեան իր բեմադրական ասպարէզին սկսելէ առաջ, գլխաւոր դերերով յայտնուած է խորհրդահայ ֆիլմերու մէջ։ Սփիւռքահայերը կը յիշեն իր գեղեցիկ խաղարկութիւնը «Անահիտ» ֆիլմին մէջ, Վաչականի դերով։

Որպէս բեմադրիչ՝ Ֆ. Տէօվլէթեան, Մոսկուայի մէջ, պատրաստած է «Տիմա Գորինի Գարիէրա»ն եւ «Առաւօտեան գնացքներ» (1962)։ Իր վերջին ֆիլմն է «Բարեւ ես եմ»։

Ֆրունզէ Տէօվլէթեան հայկական հանրապետութեան արուեստի վաստակաւոր գործիչ է եւ պետական մրցանակի արժանացած։

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ · ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م." - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 139 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 21 ՅՈՒԼԻՍ 1966 | ՀԱՏԸ ՋԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٣٩ - الخميس ٢١ يوليو ١٩٦٦

ՈՂՋՈՅՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ 14ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐ

(ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ 14ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Տասնըչորսերորդ տարին կը տօնենք հիմա. տասնըչորսերորդ տարեդարձը այն մեծ եղելութեան, որ կոչուեցաւ Արաբական Յեղափոխութիւն։

1952 Յուլիս 23էն սկսեալ, Նեղոսի հովիտին մէջ, ապա արաբական և ափրիկեան այլ երկիրներու մէջ, տեղի ունեցան վերիվայրումներ, յեղաշրջումներ, որոնք հին ու հիւցած աշխարհ մը փլցուցին ու շինեցին նոր աշխարհ, նոր ընկերութիւն, նոր կեանք, որ օրէ օր սրընթաց կը յառաջդիմէ ու կը ծաղկի։

Այն օրհնեալ հողամասը, որ կը կոչուէր Եգիպտոս և որ վերամկրտուեցաւ Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւն անունով, ճորտ ու գերի երկիր մըն էր՝ ազատ և անկախ կեղծ ու խաբուսիկ ստորոգելիի տակ։ Անոր բուն տէրերը, քաղաքական իմաստով, արեւմըտեան կայսերապաշտներն էին. արքան, որ կը բազմէր գահուն վըրայ, իր պորտը բուծանող սովորական քուիզլինկ մը կամ կուլայթըր մըն էր: Երկիրը զուրկ ամէն կարգի վեհապետական իրաւունքներէ, ոտնակոխուած մըն էր դրամատիրական աշխարհին հրամանին տակ՝ ընդդէմ բոլոր յառաջդիմականութեանց։ Կարելի չէր որեւէ յառաջդիմական այլ ազգի հետ բարեկամութիւն և յարաբերութիւն ունենալ. կարելի չէր նաեւ, ներքին կեանքին մէջ, յառաջդիմական և ազատական գաղափարներ և գործունէութիւն ցոյց տալ: Եգիպտոս, յետադիմութեան զոհն էր և քաղքենիութեան օառան։

Տնտեսական մարզին մէջ՝ դրամատիրական հրէշութեան շահագործումի դաշտն էր Եգիպտոս մինչեւ 23 Յուլիս 1952։ Ժողովուրդը, մեծ մասով գիւղացիութիւն և փոքր չափով բանուորութիւն, կը շահագործուէր օտար դրամագլուխի տէրերէն, իր վաստակն ու արիւնը հոսեցնելով անոնց գրպանն ու որովայնն ի վար։ Աշխատաւորութիւնը զուրկ էր իր տարրական իրաւունքներէն և առարկան՝ դրամատէր դասակարգի քմահաճոյքին։ Հողագործը (ֆելլահը) կը մեռնէր ամէն օր և բանուորը կը ուծէր տուապէս։

Բարոյականը և մտաւորական կեանքը նոյնպէս զբօսահող էին քաղքենի ու աւատական դասակարգին։ Նկատի չէին առնուեր եգիպտական դարաւոր քաղաքակրթութիւնն ու ժողովրդական հոգեաշխարհը, աւանդութիւնները, ժողովրդային տոհմիկ բարքերը (ֆոլքլոր) և հասարակական ձգտումները։ Փճացած ու անբարոյացած դասակարգը՝ տուն կուտար իր կենցաղը և կը պարտադրէր իր ապականութիւնը միջավայրին ու զանգուածին։ Մտաւորականութիւնը շղթայուած, ապրելու համար պարտ էր տիրող դասակարգին ու կայսերապաշտ ուժերուն փառաբանութիւնն ընել։ Անսաստողները կը հալածուէին, կ'աքսորուէին, կը բանտարկուէին և յայտնօրէն կամ անյայտ կը մահացուէին։

Ազատութի՜ւն կար ծառայելու յետադիմական ամէն ինչի. ազատութի՜ւն կաշառելու և խարդախելու, ազատութի՜ւն պաշտօնապէս իւրացնելու և կեղեքելու, ազատութի՜ւն վաշխառութեան ու շահագործումի, ազատութի՜ւն հարստանալու՝ որեւէ միջոցով, ներելի կամ աններելի, բաւ էր որ բաժին հանուէր տիրող դասակարգին ու իր պետին, հովանաւորին, տեղացի թէ օտար։

Երկրին վարիչները, նախարարնե՜ր, խաղալիկներ էին օտար կայսերապաշտութեան ձեռքը։ Կը ջնջուէին, եթէ չծառայէին անոր շահերուն։

Ու կը տառապէր ժողովուրդը
Կը մեռնէր աշխատաւոր զանգուածը, ամէն օր։

Սակայն, պատմութեան արի ռահվիրաներուն, մեծ գաղափարախօսներուն՝ Կամալէտտին էլ Աֆղանիի, Շէյխ Մոհմ. Ապտուի, Ռիֆաի էլ Թահթաւիի, Ահմէտ Օրապիի, Մուսթաֆա Քամէլի, Մոհամէտ Ֆարիտի և Սաատ Զաղլուլի ցանած սերմերը ծլեր էին ու գաղտնաբար կ'աճէին։

Անցա՛ն։ Ու մուտք գործեցին եգիպտական բանակին մէջ։ Եւ բանակը, տասնըմէկ նուիրեալ սպաներու (որոնք կոչուեցան «Ազատ Սպաներ») առաջնորդութեամբ, 1952 Յուլիս 23ին վերջ տուաւ մենատէր և միատէր Ֆարուք թագաւորի իշխանութեան ու դուրս ըրաւ զայն պաշտպանող օտար ուժերը (կայսերապաշտութիւն և դրամատիրութիւն)։

Ազատարար բանակը, անմիջապէս և շարունակաբար՝ երկիրը դարձուց սեփականութիւնը իր ժողովուրդին, բոլոր մարզերուն մէջ։ Գիւղացին ունեցաւ հող և սերմնցու, բանուորը դարձաւ տէրը իր ճակատագրին, մտաւորականը սկսաւ ստեղծագործել ազատօրէն, արուեստագէտը՝ երգել ու քանդակել ըստ իր պոռթկումներուն, ուսանողին առջեւ բացուեցան համալսարանները՝ ինչ ալ ըլլային իր տնտեսական կամ դասակարգային պայմանները։ Շունչ առաւ ժողովուրդը։

(Շարունակութիւնը տես էջ 5)

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Արաբ. Յեղափոխութեան 14րդ տարեդարձին առթիւ, վաղը, Ուրբաթ 22 Յուլիս, կ.ե. ժամը 8ին, ԱՄՀի Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր քաղաքական կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի Կումհուրիէ հրապարակին վրայ տեղի ունենալիք ժողովրդային մեծ միթինկին, կազմակերպութեամբ Արաբ Ընկերվարական Միութեան։

Շաբաթ առաւօտեան ժամը 9ին, Նախագահը ներկայ պիտի ըլլայ փոխ-նախագահներու, վարչապետին եւ փոխ-վարչապետներու, նախարարներու եւ օտար դիւանագիտական անձնաւորութեանց եւ հիւրերու հետ մեծ տողանցքի մը, Նասր Աւանի մեծ մարզարանի հողին վրայ։ Այնտեղ ճառ պիտի խօսի Փոխ-Նախագահ եւ զինեալ ուժերու ընդհանուր Փոխ-Հրամանատար Մարաջախտ Ապտէլ Հաքիմ Ամէր: Այս տողանցքին պիտի մասնակցին որոշ զօրախումբեր՝ ցամաքային, օդային եւ ծովային։

Վարչապետ Զաքարիա Մոհիէտտինի հրաւէրին վրայ, Իրաքի Վարչապետը, Ապտէլ Ռահման Էլ Պազզ, վաղը առաւօտ Գահիրէ պիտի հասնի՝ մասնակցելու Յեղափոխութեան 14րդ տարեդարձի տօնակատարութեանց։ Վարչապետ Պազզի պիտի ընկերանան Իրաքի Պաշտպ. նախարար Լեւա Շաքէր Մահմուտ Շուքրի եւ բարձրաստիճան սպաներ:

Կիրակի երեկոյեան՝ հանրապետական սրահին մէջ նախագահը ներկայ պիտի ըլլայ երիտասարդական փառատօնին, որուն պիտի մասնակցին 15 հազար երիտասարդներ-երիտասարդուհիներ:

«ԷԼ ՆԻԼ» ԴԵՂՕՐԱՅՔԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

Երկուշաբթի, 18 Յուլիս 1966, ԱՄՀի վարչապետ Զաքարիա Մոհիէտտին բացումը կատարեց «Էլ Նիլ» դեղօրայքի ընկերութեան նոր գործարանին՝ Ամիրիէի մէջ։

Իր խօսքին մէջ, վարչապետը շեշտեց որ կառավարութիւնը կը ջանայ իւրաքանչիւր գործարանի տնտեսական ինքնավարութիւն մը տալ։ Բայց անոր արտադրութիւնը կարելի չէ վաճառել՝ որքան ատեն որ ժողովուրդին վստահութիւնը չէ շահած:

Ապա, վարչապետը իրեն ընկերացող առողջապահութեան նախ. Էլ Նապաուի Էլ Մոհամէտի, Բարձր. ուսման նախարար Հիւսէյն Սաիտի եւ իր հետեւորդներուն հետ այցելեց Էմպապայի սրտի վիրաբուժութեան նորակառոյց շէնքը, որ օժտըւած է գերարդիական սարքերով։

←

ԵՐԳԻԾԱՆԿԱՐ՝
ԱՀՄԷՏ ԹՈՒՂԱՆԻ
Յատկապէս «Ջահակիր»ին
տրամադրուած

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

Տ. Մամբրէ Ս. Արք. Սիրունեան

Վարդավառի տօնին առթիւ, Կիրակի 17 Յուլիսի առաւօտուն քաղաքիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց եւ պատշաճ քարոզ մը խօսեցաւ Առաջ. Փոխանորդ Արժ. Տ. Սահակ Աւագ Քհնյ. Շաքարեան։

Նոյն օրը, Ե. Գ. Հոգաբարձութեան կողմէ կազմակերպուած էր Յոբելինական հանդիսութիւն մը՝ Եգիպտահայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մամբրէ Արք. Սիրունեանի կուսակրօն քահանայութեան օծման 50ամեակին առթիւ։

Հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ, Ս. Պատարագէն ետք, Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ։ Ներկայ էին հոգեւորականներ, Ազգ. Իշխանութեանց անդամներ, ակումբներու, միութիւններու եւ լրագիրներու ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը։

Պատրաստուած էր գեղարուեստական ճոխ յայտագիր մը։

«Շնորհալի» երգչախումբը Մօ. Եդ. Յակոբեանի ղեկավարութեամբ, երգեց «Տէր Կեցո»ն եւ «Իմ Հայրենեաց Պսակադիր»ը։

Օրք. Սեդա Ծիզմէնեան եւ Աստղիկ Կոնամանեան արտասանեցին, իսկ պպ. Միքայէլ Գարանֆիլեան, Գրիգոր Փարքամեան, օր. Վերա Հացունի եւ Տոքթ. Հրանդ Թերզեան մեներգեցին։

Առաջին խօսողը եղաւ Առաջ. Փոխ. Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան, որ տուաւ Սրբազան Հօր կենսագրականը եւ խօսեցաւ անոր յիսնամեայ գործունէութեան մասին։

Կարդացուեցաւ Աղեքսանդրիոյ Առաջ. Փոխ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեանի շնորհաւորական նամակը։

Ազգային Իշխանութեան կողմէ խօսեցաւ պր. Արթօ Պըլըքտանեան. Կաթողիկէ Հայոց Առաջնորդարանի անունով Հայր Բարսեղ Վրդ. Ֆէրհաթեան, Ազգ. Առաջնորդարանի պաշտօնէութեան կողմէ՝ բանաստեղծ Սարգիս Սահակեան։

Գնահատական արտայայտութիւններ ունեցաւ պր. Կայծ Կոկանեան «Յուսաբեր»ի կողմէ։ Նախընտրելի էր որ այդքանով բաւականանար եւ անտեղի ու օրուան հանդիսութեան հետ անկապ խօսքեր չընէր։

«Ջահակիր»ի կողմէ՝ ընկ. Հայկ Օհաննէսեան երկար կեանք մաղթեց Սրբազան Հօր, որպէսզի երջանիկ օր մը Վարագի կամ Աղթամարի եկեղեցիին մէջ Ս. Պատարագ մատուցանէր։

«Արեւ»ի կողմէ խօսեցաւ պր. Համբարձում Գարայեան, որ գլխաւորաբար արտայայտուեցաւ «հաւատարիմ եկեղեցականին եւ հայրենասէր»ին մասին։

Նուպարեան Ազգ. Վարժարանի Տնօրէն պր. Տիգրան Պապիկեան խօսք առաւ յանուն Եգիպտահայ Ազգ. Վարժարաններու աշակերտութեան։

Ապա Սրբազան Հայրը կտրեց Յիսնամեակի կարկանդակը։

Վերջին խօսողն էր յոբելեար Սրբազանը։ Յուզուած էր ան, բայց կրցաւ կեդրոնանալ եւ իր խօսքը ընել։

Ան շնորհակալութիւն յայտնեց յայտագրին իրենց մասնակցութիւնը բերողներուն եւ Եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբին, եւ «Պահպանիչ»ով փակեց հանդիսութիւնը։

Հրապարակաւ, անգամ մը եւս կը շնորհաւորենք Գերշ. Տ. Մամբրէ Արք. Սիրունեանը՝ եւ առողջ ու երկար կեանք կը մաղթենք։

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Երևանցի պարիթոն Արշաւիր Կարապետեանի մասնակցութեամբ՝ Տիմիշոարա (Ռումանիա) քաղաքի թատերախումբը ներկայացուց «Ռիկոլեթթօ»ն և «Թրաւիաթա»ն։

Երևանի օփերայի ու պալէի թատրոնի գլխաւոր պարիթոն Արշաւիր Կարապետեան 36 տարեկան է, փայլուն կերպով լրացուցած է Երևանի երաժշտանոցը և երիտասարդութեան և ուսանողներու Մոսկուայի համաշխարհային փառատօնին մէջ (1957) մրցանակ շահած է։ Արշաւիր Կարապետեան երեք տարի ուսումը շարունակած է Հռոմի «Սանթա Սեսիլիա»յին մէջ։ Հանրածանօթ Փրոֆ. Ճիորճիօ Ֆաւերեթթօ՝ Կարապետեանի մասին ըսած է, թէ ան կրնայ լաւագէս մեկնաբանել իտալական օփերաները, որոնց ոգին ու ոճը հրաշալիօրէն կը հասկնայ։

ՊԷՅՐՈՒԹ

ԴԵՐԵՆԻԿ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՈՃՐԱԳՈՐԾԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Դերենիկ Սրբազանի ոճրագործ Սահակ Տէմիրճեանի դատին վերաքննութիւնը վերջ գտաւ Ուրբաթ, 1 Յուլիսին։

Վճռաբեկ Ատեանը արձակեց իր վճիռը, ոճրագործը դատապարտելով 15 տարուան տաժանակիր աշխատանքի։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓՈԽ-ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՍՈՒՐԷՆ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Վերջերս Լոնտոնի մէջ գումարուեցաւ միջազգային գիտական համաժողով մը, որուն մասնակցեցան շուրջ 2000 Քոմփիւթըրի մասնագէտ գիտականներ, աշխարհի տարբեր երկիրներէն։ Սոյն համաժողովին մասնակցելու համար Լոնտոն եկած էին Հայաստանէն Սուրէն Մովսէսեան, Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների Սովետի Նախագահի Առաջին տեղակալ (փոխ-վարչապետ) իր տիկնոջ հետ, Երևանի Պոլիթեկնիք Ինստիտուտի դասախօսներ՝ Նուբի Խոջամիրեան և Ալպերդ Սակոյեան։

ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԱՅՐԵՆԻ ՀԻՒՐԵՐՈՒՆ

Լոնտոնի ազգային և եկեղեցական խորհուրդը ի պատիւ փոխ-վարչապետին, տիկին Մովսէսեանին և հայ գիտականներուն, Քենզինկթըն Փալաս պանդոկին մէջ ճաշկերոյթ մը տուաւ Շաբաթ, Յուլիս 2ին։ Ճաշկերոյթին ներկայ գտնուեցան նաև յայտնի գիտնական աթոմագէտ, Անդրանիկ Պետրոսեանի որդին, տնտեսագէտ Ռուբէն Պետրոսեան իր տիկնոջ հետ։ Բացի ազգային և եկեղեցական խորհուրդի անդամներէն՝ ճաշկերոյթին ներկայ գտնուեցան լոնտոնահայ կազմակերպութիւններու վարիչ անդամները։

Յանուն լոնտոնահայութեան՝ հիւրերը ողջունեց Կաթողիկոսական Պատուիրակ, Գերշ. Տ. Պսակ Արքեպիսկոպոս Թումայեան և բաժակ առաջարկեց մայր հայրենիքի և Ս. Էջմիածինի անսասանութեան համար։ «Մեր սրտագին ողջոյնները տարէք, ըսաւ Սրբազանը, հայրենիքի մեր ժողովուրդին և մեր հաւատարմութիւնը՝ Ամենայն Հայոց Հայրապետին»։

Այնուհետև, Պր. Հայկ Գալուստեան առաջարկեց յոտնկայս խմել Վեհափառ Հայրապետի կենացը։ Հայրենիքի բարգաւաճման, հայ ժողովուրդի բարօրութեան ու յաւերժութեան համար, Պր. Յարութեան Մութաֆեան, Ս. Մովսէսեան և ուրիշներ բաժակ առաջարկեցին։

Պր. Ս. Մկրեան, յանուն Լոնտոնի ազգային և եկեղեցական խորհուրդին, արտասանեց սրտաուչ ճառ մը. «Ինծի համար, ըսաւ ան, չէր կրնար ըլլալ աւելի մեծ ներշնչում, քան Հայաստանի փոխ վարչապետը ողջունել Լոնտոնի մէջ։ Այդ ներշնչումը կ'ըմբռնեն անոնք, որոնք տեղեակ են մեր ժողովուրդի պատմութեան, դարերով օտարներու լուծին տակ հեծած մեր ժողովուրդի պատմութեան։

(Շար. տես էջ 6)

ՀԱԼԷՊԻ Հ.Մ.Մ.Ի «ՌՈՒՊԻ» ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

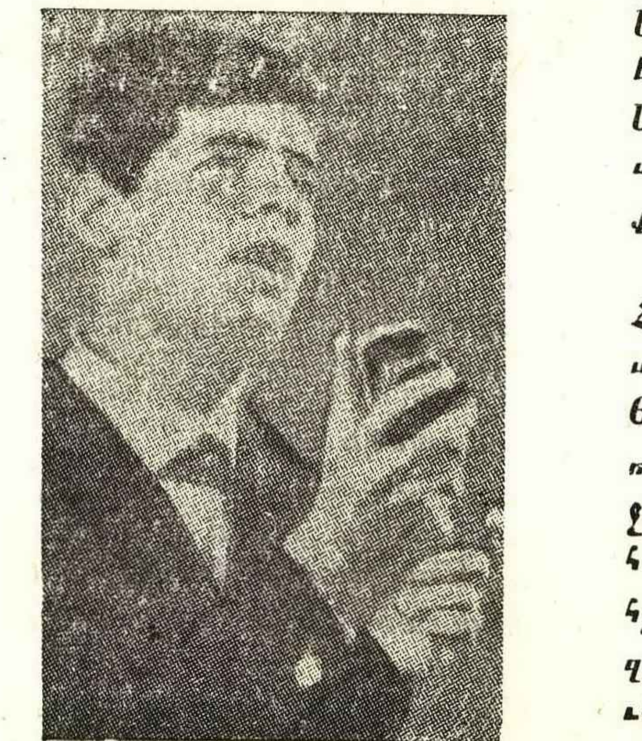
Անգլիական մեղեդիներու մարող հնչիւններուն կը յաջորդեն բուռն ծափահարութիւններ։ Լուսաւորուած բեմահարթակէն սիրալիր կը ժպտին վեց հայ երիտասարդներ։ Անոնք Հալէպի Մարզական Միութեան «Ռուպի» Նուագախումբի անդամներն են, որոնք քանի մը օր է՝ որ կը հիւրընկալուին մայր հայրենիքի մէջ։

«Ռուպի» Նուագախումբը հիմնուած է Հալէպի Մարզական Միութեան հովանաւորութեամբ, 1963 թուականին և իր ստեղծման օրէն մասնակցած է միութեան բոլոր երեկոյթներուն, ելոյթներ ունեցած է Հալէպի, Դամասկոսի, Հոմսի և Գամիշլիի մէջ։

Խումբի գեղարուեստական ղեկավարն է շնորհալի արուեստագէտ Սուրէն Գահվէճեան։

Խումբի անդամները տարբեր մասնագիտութեան տէր սիրող երաժիշտներ են, որոնք յարատեւ փորձերու և յամառ աշխատանքներու շնորհիւ կարողացած են հասնիլ նշանակալի արդիւնքի, նուաճելով Հալէպի երաժշտասէր հասարակութեան համակրանքը։

«Ռուպի»ն Հալէպի լաւագոյն էսթրադային խումբերէն մէկն է։ Հայկական երգերու հետ՝ ան իր հարուստ յայտագրին մէջ ունի նաև արաբերէն, ֆրանսերէն, անգլերէն, իտալերէն, սպաներէն և յունարէն երգեր։

Մեներգիչ Կարպիս Տէվիրեան

Խումբին միակ երազը եղած է՝ հայրենիք երթալ և երգել հայրենի բեմին վրայ։ Եւ ահա, Յունիսի 23ին, Հայֆիլհարմոնիայի համերգային մեծ դահլիճին մէջ կայացաւ «Ռուպի»ի երևանեան առաջին համերգը։ Տարբեր լեզուներով կատարուող երգերը իրարու յաջորդեցին և արժանացան ունկնդիրներու ջերմ ծափահարութիւններուն։

Խումբին սիրուած երգիչը՝ Կարպիս Տէվիրեան ներկաները գերեց անգլիական «Նարնջագոյն լուսին», Մարգ Արեանի «Օր մը» և «Քաթի» երգերով։ Թմբկահար Մարտիրոս Մարտիրոսեան վարպետօրէն կատարեց հայկական ժողովրդական քանի մը երգեր։

Համերգէն ետք՝ մօտեցանք Հայկական Մարզական Միութեան ատենապետ և խումբի ղեկավար Յովհ. Տէր Գէորգեանի։ Ան յուզուած էր «Ռուպի»ի առաջին յաջողութենէն։ «Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէի հրաւէրով իրականացաւ մեր երազը, ըսաւ ան։ Խստապահանջ, արուեստասէր երևանցիներու ջերմ ընդունելութիւնը մեծ ոգևորութիւն հաղորդեց մեր Նուագախումբի տղաներուն։ Հալէպի Մարզական Միութեան բոլոր անդամներուն անունով, հալէպահայութեան կողմէ ջերմ ողջոյններ բերած ենք հայրենի ժողովուրդին։ Վստահ ենք, որ հայրենիքը ստեղծագործական նոր ներշնչանքներ կուտայ խումբին»։

Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ
«Հ. Ձայն»

ՊԱՂՊԱՂԱԿԱՍԵՂԱՆ

Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութեան և Հ. Ա. Հ. Կոկանեան Սրահի Երիտասարդաց Յանձնախումբերը, ի պատիւ հայ շրջանաւարտներու, սարքած էին պաղպաղակասեղան մը, որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, 17 Յուլիս 1966, կ. ե. ժամը 7. 45ին Հելիոպոլսոյ Կոկանեան Սրահի պարտէզին մէջ։

Ներկայ էին Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, զոյգ միութիւններու վարչութեան անդամները, հրաւիրեալներ, ուսուցիչներ, ուսանող-ուսանողուհիներ և ծնողներ։

Բացման խօսքը ըրաւ պր. Կարպիս Նազըճեան, որ անմիջապէս հրաւիրեց օրուան նախագահ պր. Տիգրան Պապիկեանը (Տնօրէն Նուպարեան Ազգ. Վարժարանի) որ իր խօսքն ընէ։

Պր. Պապիկեան արտայայտուեցաւ դպրոցէն դուրս ուսանողին կատարելիք գլխաւոր աշխատանքներուն մասին՝ ինքնազարգացման համար։ Ան թելադրեց կարդալ, շատ կարդալ, մանաւանդ՝ հայրենի հեղինակներու գործերը։

Մանուկ Թուլումպաճեան մեներգեց, Նայիրի Պօղոսեան և Ժիզել Նալպանդեան արտասանեցին։

Երիտասարդաց կազմակերպիչ Յանձնախումբերուն կողմէ խօսք առաւ պր. Բիւզանդ Շղթայեան, որ արտայայտուեցաւ «Սորվի՛լ, սորվելու» մասին և մաղթեց, որ ուսանողները այդ կարողութեան կարենան տիրանալ։ Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ պր. Էտմոն Կոտալազեան («Արեւ»ի պատասխանատու խմբագիր), որ օգտուելով «այս թանկագին ու վերջին առիթէն», ըրաւ կարգ մը թելադրութիւններ տուաւ խրատականներ՝ լաւ ճանչնալու հայրենիքը, հայ ժողովուրդը և եկեղեցին։

Տրուած ըլլալով որ նոյն առաւօտուն Առաջնորդարանի Դահլիճին մէջ տօնուած էր Գերշ. Տ. Մամբրէ Արք. Սիրունեանի կուսակրօն քահանայական օծման 50 ամեակը, պր. Է. Կոտալազեան յարմար նկատեց հոս ևս անդրադառնալ Սրբազան Հօր կեանքին ու եկեղեցական գործունէութեան մասին։

Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի նախակրթարանի շրջանաւարտներէն չորսը (Արա Շամլեան, Ժիրայր Բաքալեան, Մանուկ Թուլումպաճեան և Հայկ Մանուկեան)՝ ներկայացուցին «Դդումի վաճառականը» միարար կատակերգութիւնը։ Շնորհաւորելի են Տիկ. Նորա Իփէքեանը (ներկայացումը պատրաստողն ու դերուսոյցը) և բոլոր դերակատարները, որոնք յաջող խաղարկութիւն մը ցուցաբերեցին։

Խօսեցաւ նաև Առաջնորդ Սրբազանը, որուն «Պահպանիչ»ով վերջ գտաւ հաւաքոյթը։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԸ ԵՒ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

(ԶՐՈՅՑ ԵՐԳԻԾԱՆԿԱՐԻՉ ԱՀՄԷՏ ԹՈՒՂԱՆԻ ՀԵՏ)

Ժամադրուեցանք երեկոյեան ժամը 9ին համար։ Ու երբ մտանք ներս՝ քաղաքին կեդրոնը գտնուող իր աշխատանոցէն, ընկերակիցս՝ նկարիչ Սիմոն Սամսոնեան դիտել տուաւ ինծի ընդարձակ սրահին կահաւորման ոճը, որ կը ցոլացնէր տիրոջը ճաշակը, նկարագիրը, ապա նոյնիսկ անոր կենսազգացումը եւ աշխարհըմբռնումը։

Ահմէտ Թուղան, «Ալ Կումհուրիա» օրաթերթի այժմու երգիծանկարիչը, քառասուն տարեկան թուխ, արաբի իսկական դիմագիծերով ու արտայայտչութեամբ, բարձրահասակ եւ ջղուտ մարդ մըն է։ Իր դեղնուկ դէմքը կամարուած է լայն ճակատով մը եւ լուսաւորուած՝ երկու կայծկլտուն աչքերով, որոնք ամբողջութեամբ գիտակցութիւն, յստակութիւն, վճռականութիւն, հաստատամտութիւն, կորով եւ իմացականութիւն կ'ենթադրեն։

Պահ մը մեզ առանձին կը թողու՝ ըսելէ ետք, թէ «աւելի քան տարի մըն է որ գիրար չենք տեսած։ Արդեօք առի՞թ տալու համար մեզի, որ իր բնաւորութեան եւ ձգտումներուն ընտելանանք իր ներաշխարհին պատկերովն ալ։ Բայց ընկերս՝ Սամսոնեան, գրեթէ օրն ի բուն իր հետն է, եւ չի՛ մոռնար յիշեցնել ինծի.

— Գիտե՞ս, Թուղան յառաջդիմական միտք է եւ յառաջդիմական արուեստագէտ ու կը հիանայ հայ ժողովուրդին վրայ, ու կը հաւատայ անոր արաբասիրութեանը...

Թուղան կը վերերեւի սպասաւորին հետ, որ բեռնաւորուած է գաւաթներով եւ շիշերով...

— Ինծի համար գեղեցիկ օր մըն է այս օրը. պիտի ապրիմ բարեկամներուս հետ, որոնք կը պատկանին ազգի մը, որ իմ ազգիս՝ արաբ ժողովուրդին նման տառապած է, շահագործուած, ճնշուած, հալածուած, սրածուած, ապա պայքարած, շինած ու վերջապէս յաղթած է։ Խմենք յաղթականներուն կենացը...

Կը նստինք, իրարու շատ մօտիկ։ Ու Թուղան կը յայտնէ ինծի, որ ինք մեծ ուսում չունի։ Առեւտրական միջնակարգ ուսում ստացած է եւ այդքան, բայց տասնըվեց տարեկանէն սկսեալ կը գծէ, երգիծանկարնե՛ր...

— Գծելու տուի ես գլխս, կ'ըսէ ան, որովհետեւ հաւատք ունէի տաղանդի կայծին, որ կը վառէր իմ մէջ. հաւատք ունէի մարդու իմ իսկութեան։ Կը գիտակցէի որ կրնամ գործ մը կատարել ի նպաստ իմ ցեղին եւ ի նպաստ մարդկութեան եւ քաղաքակրթութեան։

— Ի՞նչպէս սկսաք...

— Սկսայ սքէչներով, ուրուագիծերով, պատկերազարդումի նկարներով։ Տասը տարի այս մարզին մէջ գործելէ ետք, 1936ին իմ մէջ տեղի ունեցաւ հիմնական յեղաշրջում մը...։ Ես ծնած եմ Էլ-Ագիզիէ գիւղը, Պէտրէշէյնի մօտ։ Հայրս եղած է տեղւոյն երեւելիներէն եւ չէր գտնուեր անհատ մը, արաբ կամ օտար, որ մեր գիւղը մտնէր՝ առանց պատուելու իմ հօր սեղանին առջեւ։ Իմ մայրը եղած է Ասիութի աղջկանց վարժարանին տնօրէնուհին։ Անգլիացիները զինք եւ միւս ուսուցչուհիները, քաղաքական պատճառներով, երեսուն օր բանտարկեցին դպրոցին մէջ։ Իսկ ասպնջական հայրս, հալածանքի ենթարկուեցաւ դարձեալ անգլիացիներու կողմէ. եւ ատիկա իրեն ծանր եկաւ. յարգուած մարդ՝ անգլիացիներու հետապնդումներէն ազդուեցաւ եւ սրտին

Գեղագէտ Ահմէտ Թուղան

ցաւէն մեռաւ։ Ես, ըլլայ իմ ծնողքիս դէմ կատարուած արարքներէն, ըլլայ անգլիացիներու տիրակալական ընդհանուր ներկայութենէն ազդուած, յարեցայ դէպի քաղաքական նկարչութիւնը։ Եւ որովհետեւ երգիծանկարը ամենէն արագ, ուղիղ եւ հատու միջոց մըն է, ես դարձայ կայսերապաշտութեան դէմ գործող «գարթոնիստ» մը։ Եղան շրջաններ, ուր վտանգուեցայ եւ ազդարարութիւններ ստացայ, բայց... մեր առջեւն էր յեղափոխութիւնը...

— Զուտ ազատագրակա՞ն նպատակներ կը հետապնդէիք ձեր արուեստը ի գործ դրած ատեն...

— Կ'աշխատակցէի վեց թերթի, միաժամանակ։ Խորքը, այո՛, ազատագրական էր՝ երբ կը գծէի։ Բայց որովհետեւ զօրաւոր հաւատք ունիմ խաղաղութեան մէջ բոլոր ժողովուրդներու համագործակցութեան (որովհետեւ մէկ է մարդկայնական փլաթֆորմը ամենուն մէջ), կը սեւեռէի իմ ձգտումս դէպի մարդուն մարդկային արժանաւորութեան բարձրացման, եւ ասիկա հնարաւոր չըլլալով ճնշման տակ գտնուող ժողովուրդին մէջ, հարկ էր՝ իբրեւ առաջին հանգրուան՝ազատագրել զայն...։Բնական է, ժամանակի հոլովման հետ՝ եկան լուսաւոր նոր գաղափարներ եւ պատկերազարդեցին նախ իմ ժողովուրդս փրկելու գաղափարը, ապա՝ կառուցելու համար բաղձալի եղբայրութիւնը նախ մեր կիսագունտին, ապա եւ ամբողջ երկրագունդի ժողովուրդներուն միջեւ։

— Պայքարի ձեր ուղեգի՞ծը...

— Օ՜, յայտնի է ատիկա։ Նախ՝ կայսերապաշտութեան դէմ, յետոյ՝ զայն մեր մօտ յաւերժացնելու կոչուած թագաւորութեան դէմ, յետոյ՝ յետադիմականութեան դէմ (շահագործում, աղքատութիւն, տգիտութիւն, հիւանդութիւն եւ աւատականութիւն)։«Իլէլ էմէմ» (դէպի յառաջ) նշանաբանով։

— Ըսել կ'ուզէք՝ յառաջդիմականութեամբ...

— Այո՛։ Այս բնաշրջումին մէջտեղ՝ Անուար Սատաթի անձնաւորութիւնը դեր ունեցած է իմ վրաս։ 1951ին (յեղափոխութեան նախօրէին) ես մասնակցեցայ ֆետայիական աշխատանքներու, Զըբանցքի շրջանի ազատամարտիկներուն զէնք յանձնելու երկրորդական աշխատանքով, օգտագործելով թղթակիցի իմ հանգամանքս։

— Ձեր գործնական աշխատանքները յայտնի են, բայց կ'ուզէ՞ք տալ ձեր նկարներուն մէջ՝ պայքարի մասէն ետք՝ հիմնական գաղափարականութեան բնոյթին սահմանումը։

— Հիմնական գաղափարականներ եւ հեռանկարներ կարելի էր կոչել՝ ձգտումը յեղաշրջման իրականացումին (թահագգէգ էլ Թաթաուրաթ), երկաթեայ կամք եւ բարձրագոյն իմացականութիւն (իրատէ հատիտիէ վէ զէքէէ գարէք), ինչպէս նաեւ՝ զինուորութեան մօտ անհատական զօրութիւն եւ կորով (չախսիէ գավիէ վէ թագա)։ Ասոնց է որ հետեւեցան յեղափոխութիւնը յաջորդող 11 ազատ սպաներու վեց սկզբունքները։

— Կրնայի՞ք ըսել զանոնք։

— Ա) հաստատուն ժողովրդավար կեանքի ստեղծում (իգամէթ հայաթ տեմոքրաթիա սէլիմէ)։ Բ) հաստատում ազգային զօրաւոր բանակի մը (իգամէթ կէյշ վաթանի)։ Գ) վերջ կայսերապաշտութեան եւ իր գործակալներուն (էլ գատաա էլ էսթէմար վէ ավանուհու)։ Դ) վերջ աւատականութեան (էլ գատաա էլ իգթաա)։ Ե) Վերջ դրամագլուխի տիրակալութեան (էլ գատաա ալա սայթարէթ ռաս էլ մէլ)։ Զ) հաստատում ընկերային արդարութեան (իգամէթ ատալա իկթիմաիէ)։

(Շար. տես էջ 4)

ՎԵՐՅԻՇՈՒՄՆԵՐ

(ՏԻԿ. Զ. ԾԱՂԿՈՒՆԻԻ ՄԱՀՈՒԱՆ Ե. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Երկրորդ դասարանի աշակերտուհի էի երբ առաջին անգամ ճանչցայ Տիկ. Ծաղկունին։ Միջահասակ, նրբակազմ, սեւ փայլուն մազերով կին մըն էր ան, հայերէն լեզուի մեր նոր ուսուցչուհին։ Շուտով զգացինք որ պահանջկոտ էր. կոկիկ տետրակ, մաքուր եւ յստակ գիր անպայման էին։ Ընթերցանութեան դասը հետաքրքրական կը դառնար որովհետեւ կը խուսափէր միօրինակութենէ։ Բազուկի լայն շարժումներով, ձայնի ելեւէջներով կը համեմէր իր կարդացածը եւ մենք յաճախ փոխանակ գիրքին յետեւելու զինք կը դիտէինք մեր աչքերը խոշոր բացած, լաւ տպաւորուելու համար, որպէսզի մենք ալ նոյնը կարենայինք ընել յաջորդ դասին եւ արժանանալ իր «ապրիս աղջիկս»ին։

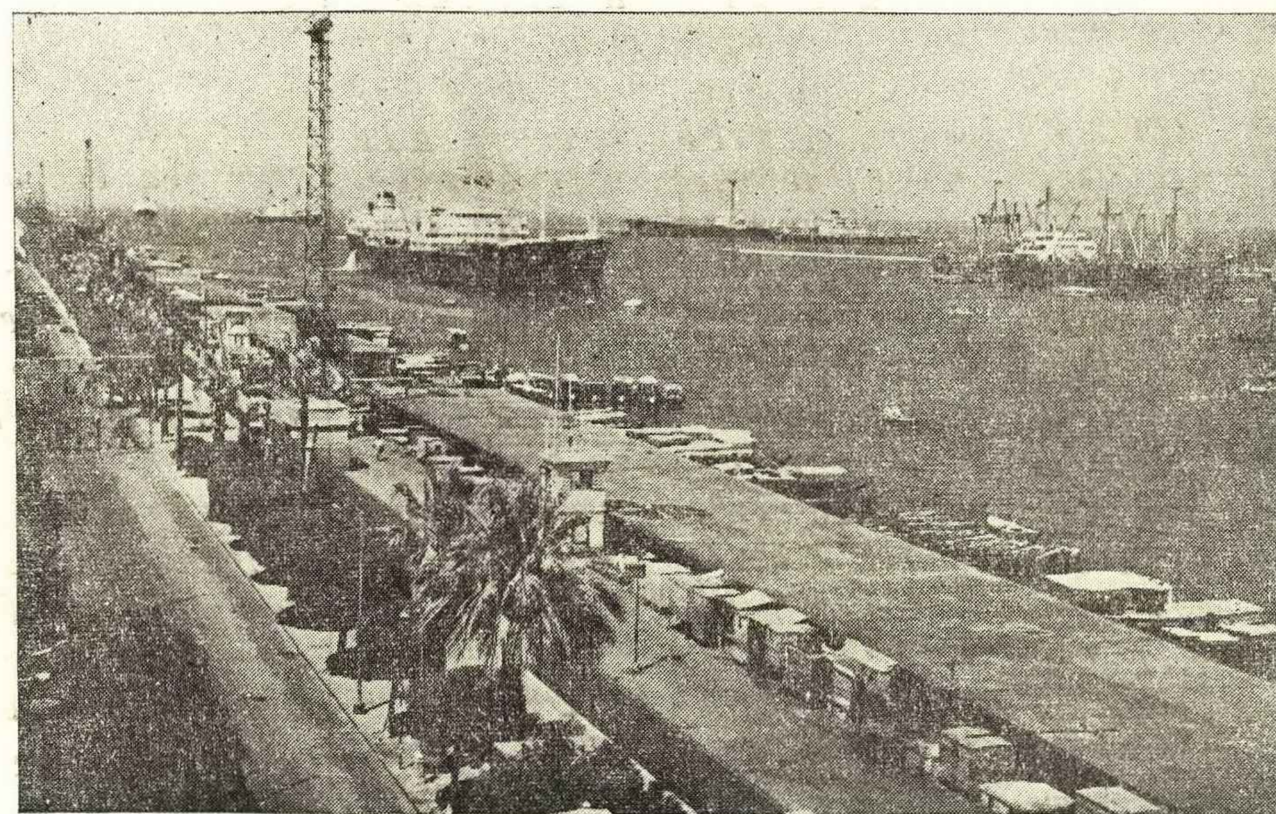
Երրորդ կարգին Տիկ. Ծաղկունին մեր դասարանապետ ուսուցչուհին էր, նոյն ատեն կը մնար մեր հայերէնի դասատուն։ Ալ մեծցած էինք. մեզի այդպէս կ'ըսէր քանի որ սկսած էինք քերականութեան դասերու։ Որքա՛ն լաւ կը կրկնէր օրէնքները, որոնք կիրարկել կուտար մեզի ուղղագրութեան պահուն։ Բայց այս բոլորէն աւելի կը յիշեմ իր հպարտութիւնը Վարուժանի աշակերտուհին եղած ըլլալուն։ Երբեմն ալ կ'ըսէր մեզի կատակելով «դուք տեսակ մը իր թոռնիկներն էք, չէ՞...»։ Այսպէս հետզհետէ սորվեցանք մեծ բանաստեղծին «Անդաստան»ը, «Կարօտի նամակ»ը, «Օրհնութիւն»ը։ Ինք բոլորն ալ գոց գիտէր եւ մենք յափշտակուած՝ կը լսէինք զինք երբ բացատրելէ վերջ քերթուածը կ'արտասանէր ոտքի՝ ամպիոնին վրայէն... մեղեդի մը նման կը հասնէր մեր ականջներուն ու կը սպրդէր մեր հոգիներէն ներս ու եթէ ոչ լիովին՝ գէթ մասամբ սկսեր էինք հաճոյք առնել այս նոր դասէն։

Յաջորդ տարին ծանօթացուց մեզի Իսահակեանը իր «Հէյ ջան հայրենիք»ով եւ Չարենցը իր գլուխ գործոցով, «Գովք Հայաստանի»ով։ Տարիներ ետք՝ երբ ես արդէն մայր դարձած մանչուկիս լսել կու տայի Սաթեանի հոյակապ յօրինումով կրկնակի գեղեցկացած «Գովք»ը՝ Հայաստանի Անսամպլին կատարմամբ, նկատեցի որ տղաս ապշած ինծի կը հետեւէր եւ չկրնալով աւելի երկար համբերել ըսաւ, «Մամա՛, դուն ուրկէ՞ գիտես այս նոր երգին բառերը»։ Տիկ. Ծաղկունին լաւ էր սերմաներ մեր մէջ սէրը հանդէպ մեր լեզուին եւ գրականութեան եւ այդ միջոցով ալ սէրը հանդէպ մեր հայրենիքին։

(Շար. տես էջ 4)

ՍՈՒԷԶԸ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆՆ Է ԻՄ ԺՈՂՈՎՐԴԻ

ՀԱՖԸԶ ԻՊՐԱՀԻՄ

Ասացէք, վայե՞լ է բանաստեղծին
Զանհանգստանալ, չյուզուել, երբ որ
Խլում են բունի մօրից մանուկին։
Չի՞ խոցուի միթէ նրա սիրտը խոր,
Մի՞թէ կարող է մնալ անտարբեր։
Արհամարհում եմ ես նրանց, ովքեր
Սովոր են պահել քթները քամուն՝
Հայրենիքն իրենց մոռացման տուած.
Խլուրդների պէս նրանք միշտ մթնում՝
Ամօթն է ստոր ուղեկցում նրանց։
Դողում են նրանք երկրի սեւ ժամին,
Դողում, ինչպէս շուն ծեծուած, անօթի։
Արհամարհում եմ այդ երկչոտներին,
Եւ արհամարհանքն իմ սահման չունի։
Եգիպտոսը թող տնքայ, նրանց ի՞նչ...
Միայն թէ մտրակ չդիպչի նրանց։
Դժբախտ է եղել ջահելութիւնն իմ,
Բայց Եգիպտոսն իմ սիրել եմ սրտանց։
Իսկ հիմա, երբ ես ծեր եմ, ալեհեր,
Չունեմ այլ մտքեր եւ զգացումներ,
Սէրն հայրենիքի, օ՜, ջերմ օդի պէս
Լցնում է կուրծքս. Երազում եմ ես,
Եւ իմ ուսերին բուսնում են թեւեր,
Ու թռչում եմ ես դէպի ապագան։
Օ՜, հայրենիք իմ, անբասիր դու սէր,
Օ՜, դու իմ միակ յոյս անդաւաճան.
Երկիր իմ, խաղաղ տուն իմ հայրենի,
Դո՛ւ ես սիրով լի մեր սրտում այսօր։
Նայում եմ հեռուն փարաւոնների,
Երբ թագաւոր էր Եգիպտոսն հզօր,
Եւ քաջութիւնն էր օրէնք մարդկանց,
Եւ էին ապրում ուժով առանձնակ
Ամէն մի վտանգ, օրհասն հայրենեաց,
Նայում եմ հեռուն փարաւոնների,
Եւ նրանք մարդիկ էին իսկական։
Ընդունիր ողջոյնս, օ՜, ջահել անցեալ։
Քայլել է երկար ժողովուրդն իմ հին.
Մեր հիւրն է ծծում թշնամին դարձել,
Քամել է ուզում իմ ժողովրդին,
Ազատութիւնից զրկել է փորձում,
Բերում նորանոր աղէտներ ու լաց.
Կողոպտում են մեզ ու շահագործում,
Յափշտակում են մեր քրտինքն ու հաց։
Բռնութեան պէս, որ բժիշկների
Զայրոյթն է շարժում, օտարերկրացին
Զզուանքն է բերում իմ հայրենիքի
Եւ զայրոյթ՝ նրա քաջ զաւակներին։
Կը կանգնի երկիրն անդունդի եզրին,
Երբ ժողովուրդը չէ միասնական։
Մեզ ուժասպառ են արել մշտական
Պառակտումներն ու վէճերը ներքին։
Դարձել է կեանքը մեր սարսափելի,
Ամէն ժամ մի նոր հարուած չարանենգ.
Մենք ոչ թէ խօսքով պայքարենք պիտի,
Այլ արիութեամբ պէտք է որ զինուենք։
Նեղոսից, որ մեզ կեանք է բերել յար,
Թող որ հեռանայ օտարերկրացին.
Մեր տգիտութիւնն ու արիւնը ալ
Օգուտ են բերում մեր նենգ ոսոխին։
Մենք մեր Սուէզը եթէ տանք նրան,
Նա մեզ բոլորիս խեղդաման կանի.
Սուէզի ափին պարանի նման
Կանգնենք, որ մեզնից ոչինչ չտանի։

1954

Թարգմանեց Խ. ՀՐԱՉԵԱՆ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ

Փրցուած էջեր երգիծաբանի մը յուշատետրէն

Պարոն Վահրամ Տավուլճեան իր խոստումը պահեց, առտուն՝ հազիւ թէ նախաճաշս աւարտեր էի, ներս մտաւ։

— Է՛հ, այսօր եկայ որ քեզ խնդացնեմ, ըսաւ: Մարդ Աստուծոյ, ի՞նչ եղեր է քեզի, բնաւ չես խնդար։ Կեանքը ինքնին կատակերգութիւն է արդէն։ Խնդուքը կեանքի աղն է։ Առանց խնդուքի ողբերգութիւն կը դառնայ. խնդա՛ որ կեանքն ալ երեսիդ խնդայ...։

— Զոռով խնդալ չըլլար, ըսի, երբ խնդացնող բան մը չկայ։

— Շատ լաւ. հիմա ես քեզ պիտի խնդացնեմ, ըսաւ և սկսաւ իր պատմութիւնը... Փրթիկեան Պաղտասարի անունը լսեր ես, մեր քաղաքի միլիոնատէրներէն է, բայց անոր անցեալէն ու ներկայի մութ գործերէն տեղեկութիւն չունիս։ Այս մարդը՝ Վանի մէջ ալ հարուստ էր։ Անոր համար կը պատմեն թե դաշնակները առենօք 100 ոսկի պահանջեր են, չտալու պարագային ատրճանակի գնդակով գլուխը պիտի ղրկէին էնդիի աշխարհը։ Փրթիկեան Պաղտասարը 100 ոսկի տա՞յ... ասիկա չըլլալիք բան էր. մարդը յօժար էր կեանքը վրայ տալ քան թէ 100 ոսկին ցնծալ։ «Կնիկ, կ'ըսէ իր կողակիցին, ասկէ վերջ իմ հին վերարկուս տուր որ հագնիմ, գիտեմ զիս պիտի սպաննեն ատրճանակով, թող իմ հին վերարկուս ծակի»։ Եւ Փրթիկ Պաղտասարը միշտ իր հին վերարկուով փողոց կելնէ: Բայց մարդը կը խորհի թէ այդպէս վախվխելով ապրիլ չըլլար, կ'որոշէ Վանէն հեռանալ և անցնիլ Ամերիկա։ Իր հայրը Գալիֆորնիա կը գտնուէր, իսկ հօրեղբայրը՝ Ջըլփ քաղաքը, Պոսթընի կողմերը։ Փրթիկ Պաղտասարը կնոջ հետ կուգայ Ամերիկա, իր հօրը քով։ Հայրը. սակայն, տարապայմանօրէն ջղային բարկացոտ մարդ եղեր է և Փրթիկ Պաղտասարի կինը չ'ուզեր ապրիլ նոյն տանը մէջ այդ դիւրաբորբոք մարդուն հետ։ — «Կնի՛կ, հայրս արդէն ծեր է, կ'ըսէ Փրթիկ Պաղտասարը իր կնոջ, քիչ մը համբերէ. այսօր, վաղը կը մեռնի։ Հիմա մենք եթէ նոր տուն տեղ ըլլանք, ահագին ծախսի կ'ենթարկուինք՝ ասկէ զատ հայրս մեզմէ կը բարկանայ և եղած չեղածը իր եղբօրը կը կտակէ, մենք չորը կը մնանք, մեր ձեռքը բան չ'անցնիր»: Կինը, որ կծծիութեան ու ագահութեան կողմէ իր էրկան գլուխն էր լուացեր՝ կը համակերպի. լեզուն կը քաշէ ու կը լռէ: Աղուոր տուն, ցանկապատով ընդարձակ պարտէզ, ասոնցմէ զատ պանքայի մէջ կուտակուած դրամ, ասոնք կորսընցընել կ'ըլլա՞յ.... Փրթիկ Պաղտասարին գուշակութիւնը կը կատարուի. երկու տարի վերջ ծերուկը կը մեռնի: Փրթիկ Պաղտասարը պահ մը կը շուարի. հայրը մեռաւ. այդ լաւ էր. բայց անոր թաղումը ահագին ծախսի դուռ կը բանար... ինք ըլլալով սրամիտ մարդ մը, անմիջապէս ընելիքը կ'որոշէ.— «Կնի՛կ, մտիկ ըրէ», կ'ըսէ անոր. հօրս մեռնիլը մարդու չենք յայտնէր։ Ես գիշեր ատեն պարտէզին մէջ փոս մը կը փորեմ, զայն հոն կը թաղենք։ Գիտե՞ս, շատ խոշոր ծախս կ'ըլլայ Ամերիկայի մէջ մեռել մը թաղելը. 800 տոլար պիտի տամ գերեզմանոցին մէջ հող պիտի գնեմ, անուննիս հարուստ հաներ են, ամենէն քիչը՝ հազար տոլար սնտուկի պիտի տամ, հազար տոլար մեռելաթաղը կ'առնէ. անկէ յետոյ՝ քանի մը 100 տոլար հոգեճաշի կ'երթայ. տէրտէրին պիտի տանք, եկեղեցիին պիտի տանք. յետոյ՝ երկու հազար տոլար գերեզմանաքարի կ'երթայ. մէկ խօսքով՝ վեց հազար տոլար ըսէ՛, գնա՛... երբ այս ծերուկը պարտէզին մէջ թաղենք, վեց հազար տոլարը մեր գրպանը կը մնայ...»։ Տիկինը այդ հսկայ գումարին անունը լսելուն պէս կը յօժարի, միայն մէկ բան խելքին չէ պառկիր. «Հապա եթէ քեզի հարցնեն թէ հայրդ ո՞ւր է, ի՞նչ եղաւ, ի՞նչ պիտի պատասխանես'», կը հարցնէ էրկան։ Փրթիկ Պաղտասարը, պատրաստաբան մարդ՝ կը պատասխանէ։

— Ամա՛ն դուն ալ, կնի՛կ, կ'ըսեմ թէ Պոսթըն գնաց, եղբօրը քով, քանի մը տարի վերջ՝ կը յայտարարեմ թէ մեռաւ... այսպիսով հաշիւը կը փակուի, կ'երթայ...։ Էրիկ կնիկ ծերուկին դիակը քաշքշելէն կը տանին ու կը թաղեն պարտէզին մէջ և կը վերջացնեն գործը, անոր վրան ալ կը դնեն լռութեան կափարիչը։ Մի քանի անգամ այցելեցի իրենց, էրիկ կնիկ հիւրասէր էին, մանաւանդ կինը, չէնչող, կատակող և շատ քաղաքավար էր։ Փրթիկ Պաղտասարը երբեմն կը խօսէր իր հօրը մասին.— «Եղբայրս, կ'ըսէր, չեմ գիտեր հայրս ի՞նչ կը փնտռէր Պոսթընի մէջ գնաց մնաց հոն... խեղճ ծերուկը այս ձմեռը ի՞նչպէս պիտի անցընէ»։ Օր մըն ալ, լսեցի որ հիւանդ էր. երբ այցելեցի իրեն, տեսայ որ Փրթիկ Պաղտասարը իր հիւանդ վիճակին մէջ, ցուրտին, պարտէզին մէջ կ'աշխատէր։ «Պարոն Փրթիկեան, ըսի. մէկու մը քանի տոլար կրնայիր տալ և ան քեզի համար կը գործէր. ի՛նչ է, եթէ մեռնիս հետդ բնաւ չես կըրնար տանիլ»: Մարդը քրտներ էր, քրտինքը սրբեց ճակտէն ու պատասխանեց». Եղբա՛յր, ինծի համար կ'ըսեն թէ Փրթիկեանը հարուստ է. ի՛նչ հարուստ եմ. ի՞նչ ունիմ. մէկը եթէ կանչեմ գործելու, օրական 20 տոլար կ'ուզէ. է՛հ, ես կամաց կամաց կը գործեմ, ամէն ատեն կռնակի վրայ պառկիլ չ'ըլլար։ Անցեալ ամսուն, ակռաներս փտեր էին, քաշել տուի, կեղծ ակռաներ շինել տուի, վեց հարիւր տոլարս առին, զիս գոհ չթողուցին, երբ կը խնդամ կամ կը հազամ, ակռաներս կը նետուին բերնէս դուրս։ Կը տեսնե՞ս, եղբայրս, ուր որ դառնաս, քեզ կը կողոպտեն, քովդ դրամ չեն թողուր»։ Մարդը այնքան կը տրտնջար, որ կարծես մուրացկան աստիճանին մօտեցեր էր...։ Պարտէզին մէջ աչքիս զարկաւ ուռած հողաթումբ մը. «Պարոն Փրթիկեան, այդ ի՞նչ է. ըսի։ Կ'երեւի թէ գանձ հող ես թաղեր...» բանէ տեղեկութիւն չունէի. կատակ էր ըրածս։ Մարդը յոգնած ըլլալուն՝ գոյնը կարմիր էր, յանկարծ դէմքը դեղնեցաւ, խէթ նայուածք մը նետեց ինծի ու «Չէ, եղբայրս, չէ, պատասխանեց. ի՛նչ գանձ, ի՛նչ բան... Անցեալ տարի պարտէզի ծառերուն տերեւները հաւաքեցի ու թաղեցի։ Գիտե՞ս ապագային պատուական պարարտանիւթ կ'ըլլայ...»։ Հաւատալիք բան էր ու ես հաւատացի...։ Վեց ամիս վերջը յանկարծ իմացայ որ պարոն Փրթիկեանը մեռեր էր...։ Ես ալ հիւանդ էի, անոր յուղարկաւորութեան չկրցի երթալ։ Հիւանդ վիճակիս մէջ ակռաներուս նեղութիւնն ալ վրայ հասաւ։ Բժիշկը

(Շար. տես էջ 5)

Ա.Մ.Հ.Ի ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԸ

ԱՄՀի մէջ հեռատեսիլի առաջին կայանը ըստեղծուեցաւ 21 Յուլիս 1960ին։ Այդ թուականին՝ առաջին անգամ ըլլալով քաղաքացիները տեսան ԱՄՀեան հեռատեսիլի պաստառին վրայ «Ազգային ժողովին բացումը»։ Պատկերասփռումը սկսաւ մէկ կայանի վրայ (թիւ 5) ամիսը մօտաւորապէս հարիւր ժամ։ Այսօր եղած է 288 ժամ՝ ամիսը։

1961 թուականին շինուեցաւ երկրորդ կայանը (թիւ 7), որ սկսաւ ամիսը 195 ժամով ապա բարձրացաւ 255 ժամի։

1962 Յուլիսին բացուեցաւ երրորդ կայանը (թիւ 9)՝ ամիսը 151 ժամով։

ԱՄՀի հեռատեսիլը ոչ միայն հոգ տարաւ աւելցնելու իր պատկերասփռումի ժամերը, այլեւ մեծ ճիգ թափեց ժողովուրդի բոլոր դասակարգերու մակարդակին և մշակութային պահանջքին յարմարցնելու իր ելոյթները։

Ասիութի մէջ նոյնպէս շինուեցաւ կայան մը, որ Գահիրէի բոլոր յայտագիրները կը ներկայացընէ:

Մշակոյթի և Ազգային Ուղղութեան Նախարարութիւնն է, որ ստանձնած է այս աշխատանքներուն հովանաւորութիւնը՝ բազմաթիւ վարչութեանց միջոցով կառավարելով զանոնք։ Մշակոյթի նախարարն է աշխոյժն Տոքթ. Մոհամէտ Ապտէլ Քատէր Հաթէմ, որ փոխ վարչապետ է միաժամանակ:

Անցեալ տարի աւարտեցաւ հեռատեսիլի մեծ ու ընդարձակ շէնքը Նեղոսի ափին, իր յարակից սթիւտիոներով։

Հեռատեսիլը ԱՄՀի մէջ մշակութային յեղափոխութիւն մը ստեղծեց։

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԸ ԵՒ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն Գ էջէն)

— Իբրեւ քաղաքացի՞ ալյարեցաք յեղափոխութեան՝ 23 Յուլիս 1952էն առաջ:

— Անշուշտ։ Ի՞նչպէս կարելի է բաժնել անհատը մասնիկներու. մարդը՝ նախ մարդ է, մի՛և անբաժանելի, ըլլայ իբրեւ ցեղային գործօն, ըլլայ իբրեւ գրող կամ արուեստագէտ, ըլլայ իբրեւ քաղաքացի կամ ընտանիքի հայր։ Յաջողած կարելի՛ է նկատել յեղափոխութիւնը, երբ զայն յառաջացնող կամ անոր հետեւող անհատները իրենց անհատականութեան միութիւնն ու ներդաշնակութիւնը պահեն...։ Մեր յեղափոխութիւնը, որ նուազագոյն արիւնը հոսեցուց, զինուորական յեղափոխութիւն մը ըլլալէ ետք՝ եղաւ ընկերային յեղափոխութիւն մը, և հո՛դ է իր յատկանշական յաջողակութիւնը: Արաբները ունեցան ամրապնդում եւ խորացում հաւատքի՝ առ յեղափոխութիւն (ստեղծիմէն պիլ սաւրա):

— Ի՞նչ կը խորհիք յեղափոխութեան սկզբնական գործերուն մասին:

— Շատ կարեւոր հարցում մըն է որ կ'ուղղէք։ Տասնըչորս տարուան նիւթական քաղաքակըրթութեան մարզին մէջ մեր նուաճումները — քաղաքական թէ ընկերային — հաստատուած են բնկզընական երկու մեծ աքթերու վրայ. առաջին՝ հաշուեյարդար քաղաքական ոստիկանութեան (փոլիս էլ սիասի) և հաշուեյարդար գաղութարարութեան (էլ–կալաա): Իմ պայքարը, երգիծագծագրութեան և քարթոններու միջոցով, արդէն ասոնցմով էր կլանուած։ Մենք յաջողեցանք անէացնել թագաւորին քաղաքական ոստիկանութիւնը, այդ խսկական պատուհասը, և վռնտեցինք (մեր սպաներուն 90 առ հարիւրին մասնակցութեամբը՝ Ջրանցքի գօտիին մէջ) բրիտանացիները, որոնք մեր երկիրը Հնդկաստանի իրենց մեծ գաղութին ճամբան ըրած էին և լորտերու բերնով քանիցս յայտարարած, թէ «բրիտանական կղզիներէն կը հրաժարին, բայց Եգիպտոսէն ոչ»...։ Այս մարզին մէջ՝ պատմականօրէն աննախընթաց գործ տեսաւ մեր յեղափոխութիւնը։

— Ըսիք, թէ յաջողեցաւ արաբական յեղափոխութիւնը...

— Հասկցայ թէ ի՞նչ կ'ուզէք հարցնել: Յաջողեցաւ իբրեւ իրականութիւն, բայց յեղափոխութիւնը դեռ չիրացուց իր նպատակները։ Պայքարի մէջ ենք տակաւին, և մե՛նք՝ գիրի և գիծի աշխատաւորներս ալ, դեռ շատ անելիք ունինք... Ընկերս՝ Սիմոն Սամսոնեան ես, իբրեւ ԱՄՀի զինուորեալ զաւակ, կ'ըմբռնէ ասիկա և կ'աշխատի ալ, այդ ուղղութեամբ...: 1960-61ին Ալճերիա գտնուեցայ, ակէ ետք հինգ անգամ գացի Եմէն ու վերջին անգամ մնացի երկու ամիս... Արաբականութեան պայքարը՝ հիմա դուրս եկած է եգիպտական նեղ սահմանէն ու կը մղուի մեծ ծաւալով...։ Կայսերապաշտութիւնը չի ձգեր մեր օձիքը և փոխվրէժի անցած է... Պաղեստինի ազատագրումը արգիլելու անոր յամառութիւնը, Հիւս. Ափրիկէի և Եմէնի (գրաւեալ Հարաւի) հարցերուն հետ, մաս կը կազմէ աշխարհին տիրելու իրենց դարաւոր ունակութեան... Եւ արաբականութիւնը խոչընդոտ է ատոր առջեւ...

— Ուրեմն դեռ կը շարունակուի...

— Այո՛, կը շարունակուի մեր յեղափոխութիւնը, և մենք երբեք ապահովութեան, խաղաղութեան և յառաջդիմութեան մէջ պիտի չմտնենք՝ քանի կայսերապաշտութիւնը ձեռքը քաշած չէ իրեն չպատկանող գործերէն...։

— Կամալ Ապտէլ Նասէրի մասին ի՞նչ ունիք ըսելիք...

— Իմ նկարներուս մէջ ըսած եմ... Իր հասակը, քալուածքը, ապա մանաւանդ իր կազմը, դիմագիծը, լայն ու անկլւնաւոր իր կզակը, քիթը և ճակատը, առաջին մէկ օրէն բոլորիս ներշնչած են հաւատք իր կորովի անձնաւորութեան մասին։ Կամալ Ապտէլ Նասէր խորհրդանիշ և դրօշ ըլլալէ առաջ՝ յեղափոխութեան փիոնիէն է և իր ընկերները կը քալեն նոյն ուղիին վրայ...։ Ինչ որ արաբները կ'ուզեն, մոլեռանդական զիրքաւորում մը չէ՝ պատմութեան կարգ մը երեւոյթներուն տեսակէն. մենք մեզ կը դաւանինք ստեղծագործող, խաղաղասէր և եղբայրական մարդկութեան մէկ մասնիկը, որ համագործակցութեան գերագոյն յղացքին է տիրացած: Մենք կ'ուզենք մեր բաժինը բերել տիեզերքի արդար վերակառուցման գործին և կը հաւատանք որ ատիկա կրնայ իրականանալ միայն ցեղային ինքնորոշման և ազատագրման ուղիով։ Դէմ ենք պլոքային դրութեանց, որ աշխարհին մէջ հակամարտութիւնները յաւերժացնելու կը ծառայեն: Պիտի տեսնէք, Եմէնի շուրջ իմ ցուցահանդէսիս գլխաւոր ձգտումը այս ուղղութեամբ մեկնուած է...:

Երկու ժամէ աւելի ժամանակ մը սահած անցած էր՝ առանց որ անդրադառնայինք։ Մէջընդմէջ բաժակներ կը պարպուէին՝ արաբ և հայ եղբայրակցութեան, արուեստագէտին յաջողութեան, ապա յեղափոխութեան վերջնական յաղթանակին համար...։

Ողջագուրուելով, և ակամայ՝ բաժնուեցանք արուեստագէտ և յեղափոխական Ահմէտ Թուղանէն։

ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Գահիրէ, 10-7-66

ՎԵՐՅԻՇՈՒՄՆԵՐ

(Շար Գ. էջէն)

Մեծնալէ վերջ, երբ յաղթանակ մը կ'արձանագրէինք՝ անչափելի էր իր երջանկութիւնը եւ հպարտութիւնը:

—Ես ձեւաւորեցի զիրենք... Ես դրի հիմը... Ես եւայլն։

Անցնող տարիները քայքայեցին իր առողջութիւնը։ Երբ կը խօսէր սակայն կը մոռնար ամէն տկարութիւն, կը խանդավառուէր, կ'երիտասարդանար.

—Շատ տկար է Տիկ. Ծաղկունին, ըսին:

Այցի գացի եւ այդ եղաւ մեր վերջին հանդիպումը: Շատ նիհարցեր էր. այտերը փոսացեր, աչքերուն փայլը գրեթէ անհետացեր: Նըստեցաւ անկողինին մէջ, բարձերու վրայ հանգչեցուց իր գլուխը եւ խօսեցաւ գրեթէ անվերջ: Պատմեց նորէն աշակերտական իր յուշերէն, ուսուցչական ասպարէզին մէջ իր ունեցած խանդավառութեան եւ դառնութեան մասին, իր կուսակցական գործունէութենէն, իր գրական գործերուն մասին, որոնց անտիպ մնալը կը չարչարէր իր հոգին:

Շաբաթ մը չանցած, Յուլիսի մէջ Կիրակի կէսօրէ ետք մը առինք լուրը... Տիկ. Ծաղկունին մեռած էր։

Ան կրնա՞յ մեռնիլ երբ իր բազմահարիւր աշակերտները դեռ կը խօսին ու կը գրեն հայերէն, երբ իր շիրմին վրայ միշտ թարմ ծաղիկներ դնող կայ։

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Յեղափոխութեան շեփորներն ահա
Ամէն կողմերէն մարտագոռ հնչեն,
Ու նուիրուածներ, բանուորներն անանք
Մեծ ոգորումին համար կը կանչեն:

Ընկերվարութեան սերմերը ցանուած,
Վաղուց հասունցած կ'արդիւնաւորուին:
Ելէ՛ք ընկերներ ժամըն է հասած
Պէտք է՝ տիրանանք մեր իրաւունքին:

Տե՛ս արիւնաներկ դրօշն հողմերէր
Հպարտ ծածանքով հրաւէր կուտայ.
Ճանիդ գիտակից ընկեր անձնուէր
Անոր հետեւէ՛, ռազմի դաշտ փութայ:-

Հնչած է ժամը ահեղ պայքարի,
Տեսէ՛ք օրէ օր կռիւն սաստկանայ.
Թող ամէն կտրիճ իր զէնքին փարի,
Որ մեր փրկութիւնն իրականանայ:

Անարգ բռնութեան շղթաները հին,
Փշրենք, խորտակենք, կոշտացած ձեռքով,
Տիրացած արդար մեր իրաւունքին,
Կերտենք նոր-կարգեր, ազատ, ապահով:

1945

Բ. ՀԱՃՆԼԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Շար. Ա. էջէն)

Ցայտարարուեցաւ դեմոկրատիա և սոցիալիզմ՝ արաբականութեան աւանդական ամուր հիմունքով: Վերջ գտաւ անստուգութիւնը քաղաքացիին ու աշխատաւորին համար: Անոր ապագան, անոր առողջութիւնը, զաւակներուն կրթութիւնը և ծերութեան օրերը ապահովագրուեցան ու ապահովուեցան:

Երկրագործութիւնը վերածաղկեցաւ, ճարտարարուեստը՝ հազարաւոր առաջնակարգ գործարաններու հիմնադրումով՝ հսկայաքայլ յառաջդիմեց, անպէտ ու անշարժ մնացող արժէքները (դրամագլուխներ) ազգայնացուեցան, օտարներէ շահագործուող հաստատութիւններ (Սուէզի ջրանցքը, հաղորդակցութեան միջոցներ, դեղորայք եւն.) պետականացուեցան ու դարձան ազգին կալուածները, համայնքին սեփականութիւնը: Ծնաւ նո՛ր ընկերութիւն, նո՛ր հասարակակարգով, նո՛ր ըմբռնումներով, յառաջդիմական ու կենսագործող: Կրօնքը մնաց Աստուծոյ համար պաշտամունք ու դադրեցաւ շահագործումի նիւթ դառնալէ: Աւատապետները զրկուեցան իրենց ստրկացուցիչ և անբարոյացուցիչ ոյժերէն ու չէզոքացուեցան՝ երբ չուզեցին օրինապահ և արտադրող քաղաքացիներ դառնալ:

Շինարարական մարզին մէջ կատարուեցան մեծ կառուցումներ բաւարարելու համար աճող բնակչութեան կարիքները:

Մեր յեղափոխութիւնը շինեց պատմութեան մեծագոյն գործը և աշխարհի ութերորդ հրաշալիքը հանդիսացող Ասուանի Բարձր Ջրամբարը՝ օժանդակութեամբ Սովետական Միութեան: Անապատները, յառաջիկայ տասնամեակներու ընթացքին, պիտի վերածուին ծաղկեալ հովիտներու՝ առատութիւն և երջանկութիւն բերելով երկրին:

Յուլիսեան Յեղափոխութիւնն էր որ ըսաւ արաբ մարդուն՝ «Վե՛ր առ գլուխդ, ե՛ղբայր...» (Կամալ Ապտէլ Նասէր):Եւ ան ձերբազատուեցաւ ստորադասութեան դարաւոր բարդոյթէն ու երկիրը դարձուց — նաեւ քաղաքական աշխարհին մէջ — առաջնակարգ պետութիւն: Ու այս բոլոր հրաշալի գործերը կատարուեցան նախագահութեամբը անզուգական և անկրկնելի Կամալ Ապտէլ Նասէրին: Այսօր, ԱՄՀի կարծիքն ու ձայնը տեղ ունին միջազգային հարցերուն մէջ:

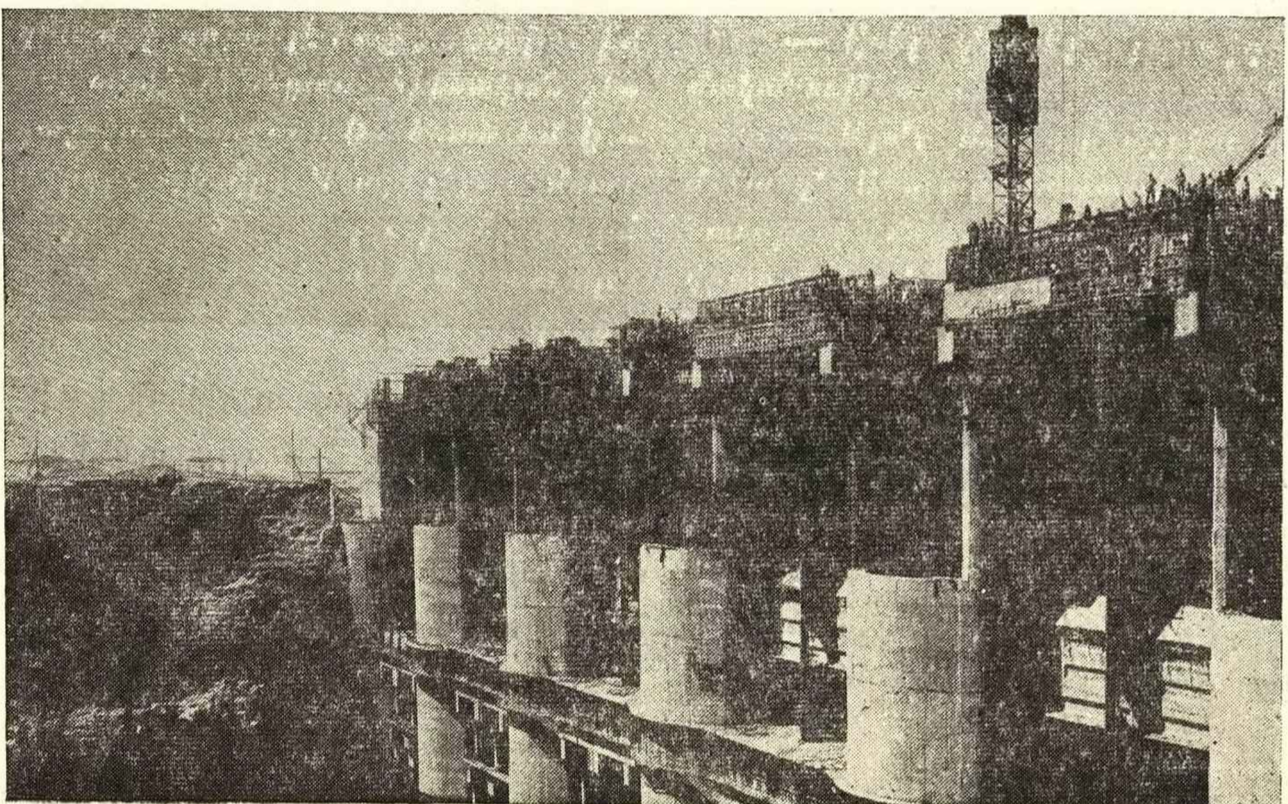
Դարձեալ, մեր Յեղափոխութիւնն էր՝ որ հրահրեց քոյր երկիրներու — Ալճերիոյ, Եմէնի և Ատէնի — ազատագրական շարժումները և յաջողեցաւ ալ: Ձեռնարկեց Պաղեստինի ազատագրումին ու կը շարունակէ: Օգնեց ափրիկեան նորազատ և ազատագրուելիք շատ մը երկիրներու: Ապա ճակատեցաւ կողմնակի և կործանարար ուխտերու, որպիսիք են՝ Պաղտատի Ուխտը, ՆԱՏՕՆ, ՍԵՆԹՕՆ, Ատլանտեան Ուխտը և Իսլամական Ուխտը:

ԱՄՀի յեղափոխական իշխանութիւնը՝ նոյնպէս՝ միացաւ արդար դատերուն, ինչպէս Յունաստանի, Կիպրոսի, Վիեթնամի և Ռոտեզիոյ դատերը: Ու, եղբայրակցած ընկերվարական երկիրներու (Եուկոսլաւիա, Չեխոսլովաքիա, Լեհաստան, Արեւելեան Գերմանիա, Ս. Միութիւն եւն.), Հնդկաստանի, Ինտոնեզիոյ և այլոց հետ՝ կը դարմանէ խաղաղութիւնը աշխարհի մէջ ու կը հետապնդէ ժողովուրդներու բարեկամութեան յաւերժացումը:

Տասնըչորս տարեկան մեր Յեղափոխութիւնը սակայն, իր հզօրագոյն կազմակերպութեան՝ Արաբ Ընկերվարական Միութեան առաջնորդութեամբ և Կամալ Ապտէլ Նասէրի հնոցապետութեամբ, դեռ շատ գործ ունի կատարելիք, դառնալու համար իսկական և ամենավստահելի ոյժը այս աշխարհամասին մէջ:

Ապրի՜ն զայն կերտողները...

Ապրի՜ն զայն պահպանողներն ու զարգացնողները...:

Ասուանի Բարձր Ջրամբարին տեսարան մը

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ

(Շար. Գ. էջէն)

իմ հիւանդութեան արմատը կապած էր ակռաներուս.— Ակռաներդ պէտք է քաշել տաս, ըսաւ: Բժիշկս իրապէս ամէն բանէ կը հասկնայ եղեր... ակռաներս քաշել տալի, սրունքներուս անտանելի ցաւն անցաւ: Ատամնաբոյժը կեղծ ակռաներս պիտի պատրաստէր և ես կը սպասէի լինտերուս որ վէրքերը բուժուէին: Երբ մարդ ակռայ չունի. չի գիտեր թէ ի՛նչ կ'ուտէ. և անոր ստամոքսն ալ կը սկսի անհանգստութեան նշաններ ցոյց տալ: Ինչ որ է, թողունք այդ նեղութեանց մասին խօսիլը, անցնինք մեր պատմութեան: Տիկին Փրթիկեան, երբ իր ամուսինը կորսնցուցեր էր, պարտք մըն էր ինձ համար այցելել իրեն ու մխիթարել զինքը: Գէշ կին չէր, վայելեր էի իր հիւրասիրութիւնը...: Շատ զուարթ գտայ զինքը, սգաւոր կնոջ չէր նմաներ. «Լաւ էր, որ առանց երկար տանջուելու մեռաւ, ըսաւ. ինք ալ ազատեցաւ, ես ալ: Ամէն ատեն բժիշկ, ամէն ատեն դեղօրայք... Տոլար էր որ կը քաշէին բժիշկներն ու դեղագործները...»: «Է՜հ, հիմակ ալ միայնակ էք, ըսի. առանձնութիւնը տեսակ մը տառապանք է»:— Ի՞նչ ընեմ, պատասխանեց կինը ուսերը թօթուելով, «Աստուած մէկ դուռը կը գոցէ, անշուշտ ուրիշ դուռ մը կը բանայ: Ես հասկցայ իր միտքը... Տիկինը կ'երազէր նոր ամուսին մը ունենալ. և ինչո՞ւ չէ. թէև եօթանասունը անցած կին էր, բայց հարուստ էր և քաղաքին մէջ հարուստ կին փնտռողները շատ էին:

Մեր խօսակցութեան ընթացքին՝ ես նկատեցի որ տիկինը ուշադրութեամբ բերնիս կը նայէր... յանկարծ ըսաւ. «Ձեր խօսելու ձեւէն կը հասկնամ որ ձեր ակռաները քաշել տուած էք... խե՜ղճ ամուսինս, ան ալ այդպէս էր...»: «Այո՛, ըսի, երկու շաբաթ է երեխայի պէս եմ և կը սպասեմ որ ատամնաբոյժը շինծու ակռաներս պատրաստէ»: «Սպասեցէք, ըսաւ և մէկ անգամէն ոտքի ելնելով, ներս գնաց և սենեակէն թուղթով փաթթըւած բան մը բերաւ ու սեղանին վրայ զայն բանալով շարունակեց. ասոնք իմ ամուսնոյս կեղծ ակռաներն են, տարի մը հազիւ գործածեց խեղճը... վեց հարիւր տոլար տուինք ասոնց: Ամուսինս երբ մեռաւ, բերնէն հանեցի. 600 տոլարը ինչո՞ւ հողին տակը պիտի երթար... Անհաւասիկ այս երկու շարք ակռաները քեզի կուտամ 50 տոլարի. աւելի չեմ ուզեր... ըհը՛ տար, խարտոցէ, յարմարցուր, բան մը ըրէ... 600 տոլար ինչո՞ւ պիտի տամ...»:

Տիկինը, որ մերթ «դուն»ով կը խօսէր, մերթ «դուք»ով, իրապէս կատարելապէս պիղծէսէն հասկցող կին էր, բայց ես զարմացայ մնացի...— Տիկի՛ն, ըսի, ի՞նչ կը խօսիք, իմ բերանս և ձեր ամուսնոյն բերանը նո՞յնն են... Ատամնաբոյժը իմ բերնիս չափով կը պատրաստէ իմ շինծու ակռաները: Պահեցէ՛ք զանոնք, կարելի է ուրիշի մը ծախէք հարիւր տոլարի:

Այնպէս գէշ զգացի, որ զըզւանքով գլխարկս առնելով դուրս ելայ, այլեւս հոն չայցելելու որոշումով: Հիմակ կը հարցնեմ քեզի, խնդալիք բան չէ՞ աս:

Վահրամ Տավուլճեանի պատմութիւնը լսելէս վերջ՝ «Այո՛» ըսի, խնդալիք բան է... բայց երանի թէ այդ կինը հայ անունը չկրէր...

ԸՆԿԵՐ ՕՁՈՒՆԻ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՍՈՒՏ ԶՐՈՅՑԸ

Քանի ընկերութեան մէջ պիտի ապրինք, ստիպուած ենք նշաւակ դառնալ նաև այն դժբախտութեան, որ կը կոչուի «սուտ զրոյց»:

Սուտ զրոյցները կը շինուին տարօրինակ մարդոց կողմէ՝ գիտակցաբար: Անգիտակցաբար սուտ զրոյց կը ստեղծուի՝ «բերնէ բերան, ասեղը կ'ըլլայ գերան» առածի հիման վրայ: Բարեմտաբար կ'ըսէք, որ այդ առտուն՝ պարոն Երուանդը ջղային դուրս ելաւ իր տունէն: Ձեր ունկնդիրը քիչ մը կը փոխէ և կը փոխանցէ ուրիշին, ըսելով՝ «պարոն Երուանդը կնոջը հետ կռուեր է այս առտու»: Այս խօսքը շրջելով, շրջելով՝ մինչեւ իրիկուն կը վերածուի սա «զգայացունց լուր»ին. «Պարոն Երուանդը իր կինը ձգելու վրայ է եղեր...»

Եթէ փնտռէք՝ թէ ո՞վ, ի՞նչպէս և ինչո՞ւ հանեց այս զրոյցը, մէկ տարի կը կորսնցնէք, առանց պատասխանատուները գտնել կարենալու: Հետեւաբար, լաւագոյն դարմանը, սուտ զրոյցին դէմ ցոյց տալու է արհամարհանք և զարմանք:

Անգիտակից և ժողովրդային առասպելներէն ու զրոյցներէն դուրս, կան գիտակցաբար, չարամտաբար, նպատակով հրապարակ նետուած զրոյցները:

Մարդիկ կան, որոնք շահ ունին ուրիշները վարկաբեկուած տեսնելուն մէջ: Կը տեսնեն, օրինակ, որ պարոն Մակարը շատ է զօրացած՝ ժողովրդականութեամբ, և ատով ան արգելք կը հանդիսանայ իրենց որոշ գործունէութեան: Կը սկսի այսպէս.

— Պարոն Մակարը ի՞նչ ունի ձեզի հետ, կ'ըսեն այն ազդեցիկ անձին՝ որուն կը գործակցի ան:

Մարդը յանկարծակիի կու գայ:

— Բան չունի, կ'ըսէ. մենք լաւ բարեկամներ ենք:

— Եթէ իմ անունս ըսէք կ'ուրանամ. բայց տեղեակ եղէք որ ան ձեր մասին խիստ աննպաստ կերպով արտայայտուեցաւ...

Շատ քիչ է թիւը այն մարդոց, որոնք այսօրինակ խառնակչութեան մը դիմաց առնական կեցուածք կ'ունենան և կ'ըսեն.

— Վատութիւն է ձեր ըրածը. եթէ ճիշդ է ըսուածը՝ դէմ յանդիման զանք: Եթէ չէք ուզեր, ձեր մասին ստիպուած եմ այլ կերպ մտածել...

— Ինծմէ լսած մի՛ ըլլար, բայց գիտցիր որ վարչութեան մէջ քեզի դէմ կը գործէ...

— Ինծմէ լսած մի՛ ըլլար, բայց ըսաւ որ քենիիդ հետ յարաբերութիւն ունիս...

Արդէն թոյնը սրսկուած է և կը սկսի իր աւերը գործել:

Վերջերս ազգային մը կը հեռաձայնէ ազգապետի մը: Կը հարցնէ անոր առողջութիւնը:

— Դուն կը հետաքրքրուի՞ս իմ առողջութեամբս, կը հարցնէ ազգապետը:

Ազգայինը կը բողոքէ:

— Ինծի ըսին թէ դուն ինծի համար ըսած ես. «մեռնէր, ազատէինք»...

— Որո՞ւ ըսեր եմ...

Չի՛ ըսուիր թէ որո՞ւ ըսեր է այդպէս, որովհետեւ այդ սուտը գլորող չարամիտը յայտարարած է նախապէս, որ եթէ իր անունը յայտնէ, պիտի ուրանայ...

Է՜հ, պիտի ըսէք դուք, այդ ի՛նչ տեսակ ազգապետ է, որ խառնակիչի խօսքերուն կը հաւատայ...

Դարձեալ վերջերս, որոշ հիմերու վրայ, մարդիկ չեն ուզած գործակցիլ ուրիշ մարդոց հետ՝ եթէ այսինչ և այնինչ բաները չլտկուին: Փրկելու համար իրենց «վիրաւորուած արժանապատուութիւն»ը զրոյց հանած են.

— Մենք չե՛նք գործակցիր Կիրակոսեաններու հետ: Պատճառը մեզի կը վերապահենք:

Լսողները, հիմա, պիտի մտածեն. արդեօք Կիրակոսեանները ի՞նչ շիլ ընթացք ունին, որ Պետրոսեանները չեն ուզեր գործակցիլ անոնց...

Սուտ զրոյցին դէմ պայքարելու լաւագոյն միջոցն է զարմանալն ու արհամարհելը: Օր մը կը կշտանայ սուտ զրոյց շինողը, կամ մթերքը կը սպառի, կամ... դիմակազերծ կ'ըլլայ ու դուք կը յաղթէք...: Հոգ մի՛ ընէք:

Ա. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
21 ՅՈՒԼԻՍ 1966

ՖՈՒԹՊՈԼ

Աշխարհի Բաժակի Մրցումներու Մասին

Եղանակի միջազգային ամենահետաքրքրական մարզական իրադարձութիւնը, Ֆութպոլի Աշխարհի Բաժակի ախոյեանական խաղերն են, որոնք սկսան Լոնտոնի մէջ եւ կը շարունակուին մինչեւ Յուլիսի 30։ Արդարեւ համաշխարհային չափանիշով մը, առաջին անգամ ըլլալով տեղի կ'ունենայ Անգլիոյ մէջ։

Այս առթիւ Ֆութպոլի միջազգային Ֆետերասիոնի նախագահ Սթանլի Ռաուսը յայտարարեց. «Այս տարուան մրցումները՝ ներկայ օրինակով վերջին մրցումներն են։ Երկու տարի ետք՝ այս օրէնքները հիմնական փոփոխութեան պիտի ենթարկուին եւ այս վինաքանութիւններուն շուրջ կարծիքներ պիտի յայտնեն Լոնտոնի խաղերուն մասնակից երկիրները»։

Սթանլի Ռաուսը ըսաւ՝ թէ գլխաւոր բարեփոխութիւնները պիտի կատարուին հետեւեալ մարզերու մէջ։

—Միջազգային ախոյեանական խաղերու եւ աշխարհի բաժակի մրցումներու ժամանակ՝ բարեփոխել Ֆետերասիոնի ծիրէն ներս գտնուող շրջաններու աշխարհագրական բաժանումները, զանոնք հեռու պահելու քաղաքական եւ գաղափարական նասամժողովներէ։

— Աւարտական խաղերու մասնակից երկիրներու թիւը՝ 16էն 12ի իջեցնել։

—Իրաւարարներու ընտրութիւնը կատարել աշխարհի բաժակի խաղերէն առաջ, միջազգային հանդիպումներու առթիւ ներկայացուած տեղեկագիրներու հիման վրայ։

— Պէտք է վերցուին այն պատնէշները, որոնց հետեւանքով Ափրիկէի եւ Ասիոյ կարգ մը երկիրները հեռու կը մնան աշխարհի բաժակի մրցումներէն։ Արդարեւ, անոնք՝ Ֆետերասիոնի անդամ երկիրներու քառորդը կը կազմեն։

Պր. Սթանլի մաղթեց որ, Լոնտոնի խումբերու մասնակից 16 խումբերը լաւ օրինակ հանդիսանան աշխարհի ռանդիտականներուն առջեւ, որոնց թիւը 400 միլիոնի պիտի հասնի (մարզադաշտեր եւ հեռուստացոյց)։

Ան մաղթեց, որ խաղացողները գիտակցին իրենց բարձր պատասխանատուութեան եւ անիկա՝ կրնայ իր անդրադարձը ունենալ Ֆութպոլի ապագային վրայ. «Կը յուսամ որ

1962ին Չիլիի մէջ տեղի ունեցած կատակերգութիւնները չեն կրկնուիր» աւելցուց ան։

ՈՐՈ՞ՆՔ ԵՆ 16 ԽՈՒՄԲԵՐԸ

Ֆութպոլի աշխարհի ախոյեանութեան բաժակի Լոնտոնի մրցումներուն կը մասնակցին 16 երկիրներ։ Անոնք են՝ Ֆրանսա, Ուրուկուէյ, Հիւսային Քորէա, Մեքսիկա, Հունգարիա, Արժանթին, Պուլկարիա, Սպանիա, Պրազիլիա, Իտալիա, Փորթուկալ, Զուիցերիա, Արեւմտեան Գերմանիա, Անգլիա, Խորհրդային Միութիւն եւ Չիլի։

1.125.000 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻԻ ՏՈՄՍ ԾԱԽՈՒԱԾ

Մինչեւ 8 Յուլիս 1966, Ֆութպոլի աշխարհի բաժակի մրցումներուն համար կանխօրօք ծախուած տոմսերուն գինը կը գնահատուի շուրջ 1.125.000 Անգլ. ոսկի։

Մարզական այս մեծ իրադարձութեան լուրերը հաղորդելու համար աշխարհի 55 տարբեր երկիրներէն 1478 լրագրողներ Անգլիա ժամանած են։ Հեռուստատեսութեան բազմաթիւ ընկերութիւններ համաձայնագրութիւններ կնքած են՝ մրցումներու պահուն ուղղակի հեռասփռումներ եւ կամ նկարահանումներ կատարելու համար։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓՈԽ-ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

Հայրենի հիւրերը ողջունեցին նաեւ սրտառուչ խօսքերով Ա. Կիւզելեան, Տիկին Ա. Կորկոտեան, Հոգեշն. Տաթեւ Վրդ. Սարգիսեան և ուրիշներ, յանուն «Արեգակ» ամսաթերթի, Տիկնանց Ցանձնախումբի և Երիտասարդաց Միութեան։

Ներկաները ջերմ խօսքերով ողջունեց Հայաստանի փոխ-վարչապետ Սուրէն Մովսէսեան, ակնյայտ էր որ ան չափազանց յուզուած էր՝ ի լուր արտասանուած սրտառուչ խօսքերուն։ «Մենք չէինք սպասում, ըսաւ ան, որ Անգլիայում կը հանդիպենք հայերի, այն էլ այսպիսի հայրենասէր հայերի։ Ես իմ և իմ ընկերների անունից խորին շնորհակալութիւն եմ յայտնում մեր պատուին կազմակերպուած այս գեղեցիկ ընդունելութեան համար»։ Այնուհետեւ փոխ—վարչապետը շեշտեց, որ անհրաժեշտ է ալ աւելի ամրապնդել հայրենիքի և սփիւռքի հայութեան փոխ—յարաբերութիւններու կապը։

Հայրենաշունչ խօսքերով ներկաները ողջունեցին նաեւ տիկին Ն. Մովսէսեան և Ե. Խոջամիրեան։

Հաւաքոյթին Թամատա ընտրուեցաւ Ա. Կիւզելեան։ Ստեղծուեցաւ ջերմ ու մտերմիկ մթնոլորտ մը։ Ներկաներու բուռն փափաքին վրայ Պասկ Արքեպիսկ. երգեց «Հայաստան» երգը՝ արժանանալով հիւրերու հիացումին։ Մեներգեցին նաեւ տիկիններ Ալեքսեան, Կիւզելեան և Գասապեան։

Հաւաքոյթը ունեցաւ նաեւ հայկական պարերու և խմբերգներու իր բաժինը, որուն մասնակցեցան բոլոր ներկաները։

Ճաշկերոյթի վերջաւորութեան՝ Սուրէն Մովսէսեան իր գոհունակութիւնը յայտնեց, որ Լոնտոնի հայութիւնը կ'աշխատի ամէն գնով պահպանել իր ազգային դիմագիծը։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Ծ Ն Ո Ւ Ն Դ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ Տէր եւ Տիկին Վահան Տ. Ալեքսանեան (Աղեքս.) 16 Յուլիսին բախտաւորուած են մանչ զաւակով մը, զոր անուանակոչած են Լիպարիտ։

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները երջանիկ ծնողքին։

ՀԱՅ ԵՐԳԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՌԱՏԻՈԿԱՅԱՆԷՆ

Եգիպտական ռատիոկայանի երգիչ Պարոյր Սարգիսեան (պարիթոն) Երեքշաբթի 26 Յուլիսի հայկական ժամուն (կ.ա. ժամը 10ին) պիտի երգէ Գահիրէի ռատիոկայանէն, հետեւեալ յայտագիրով.–

1. Կարմիր վարդը (Ա. Մելիքեանի)
2. Հերիք որդիակք (Տ. Չուհաճեանի)
3. Հայրենիք (Ա. Խաչատուրեանի)
4. Մօր կարօտը (Յ. Բադալեանի)։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իրենց ուղեւոյն՝ Տոքթ. Արեգ Օհաննէսեանի ընդ Օր. Փերուզ Դաբբինեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, Տէր և Տիկին Հայկ Օհաննէսեան կը նուիրեն.

Հայկ. Ընթերցասրահին 100 ե.գ.
«Ջահակիր»ին 200 ե.գ.

Իր շատ սիրելի Տոքթ. Արեգ Օհաննէսեանի ընդ Օր. Փերուզ Դաբբինեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան Տիկին Ազնիւ Հիւսիսեան կը նուիրէ.

Հայ Գեղ. Միութեան 100 ե.գ.
Հայկ. Ընթերցասրահին 100 ե.գ.

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Իրենց ամուսնութեան արծաթեայ յոբելեանին առիթով՝ Տէր և Տիկին Միսակ և Ժընեւ Տերտերեան (Սփրինկֆիլտ, Մ.Ն.) կը նուիրեն 25 տոլար։

Առ ի գնահատութիւն Թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Տէր և Տիկին Գաբրիէլ Տօսթումեան (Աղեքս.) կը նուիրեն 100 ե.գ.։

Տոքթ. Արեգ Օհաննէսեանի ընդ Օր. Փերուզ Դաբբինեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան Տիկին Էօժէնի Տէր Կարապետեան և Պր. Ժիլպեր Զաքար Ճանիկեան (Աղեքս.) կը նուիրեն 100 ե.գ.։

Նոյն առթիւ՝ Տիկին Մելինէ Չիւրմիւզեան (Հելուան) կը նուիրէ 100 ե.գ.։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Տոքթ. Արեգ Օհաննէսեանի ընդ Օր. Փերուզ Դաբբինեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան կը նուիրեն.

	ե.գ.
Սավա, Գարասավա և ընտանիք	100
Տիկին Զարուհի Յովէլեան	100
Տիկին Սրբուհի Պետիկեան	100
Տէր և Տիկ. Խորէն Իսկէնեան	100
Տէր և Տիկ. Մարտիրոս Սուլթանեան	100
Մօ. և Տիկ Եդուարդ Յակոբեան	100
Տէր և Տիկ. Վաղինակ Մարտիրոսեան	100

Պր. Պերճ Յովակիմեանի ընդ Օր. Շաքէ Մխճեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան Տէր և Տիկին Խաչիկ Թաշգաբուլեան կը նուիրեն 100 ե.գ.

Օր. Փերուզ Դաբբինեանի ընդ Տոքթ. Արեգ Օհաննէսեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան Տէր և Տիկին Խաչիկ Թաշգաբուլեան կը նուիրեն 100 ե.գ.։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Հ.Մ.Ը.Մ.ԻՆ

Պր. Նուպար Քիզիրեանի ընդ Օր. Վերա Մկրտիչեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ, Տէր և Տիկին Կարպիս Ազարեան կը նուիրեն 50 ե.գ.։

Տիկին Մարի Վարժապետ, առ ի գնահատութիւն մարզարանի «փերկոլա»յին բացման հանդիսութեան՝ կը նուիրէ 100 ե.գ.։

Սկովտիացի այր ու կին մը նաւի կը հրաւիրուին. ծրի ըլլալուն՝ երկուքն ալ նաւելու առթիւն կ'ուտեն. ամուսինը կնոջը դառնալով կամացուկ մը կը հարցնէ.

— Կշտացա՞ր։

— Շիտակը ըսե՞մ, ծամել կրնամ տակաւին, բայց չեմ կրնար կուլ տալ։

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز السيدة عايدة سيروبيان

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 140 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 28 ՅՈՒԼԻՍ 1966 — ՀԱՏԸ ՉՆՈՒՐԲ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. — عدد رقم ١٤٠ – الخميس ٢٨ يوليو ١٩٦٦

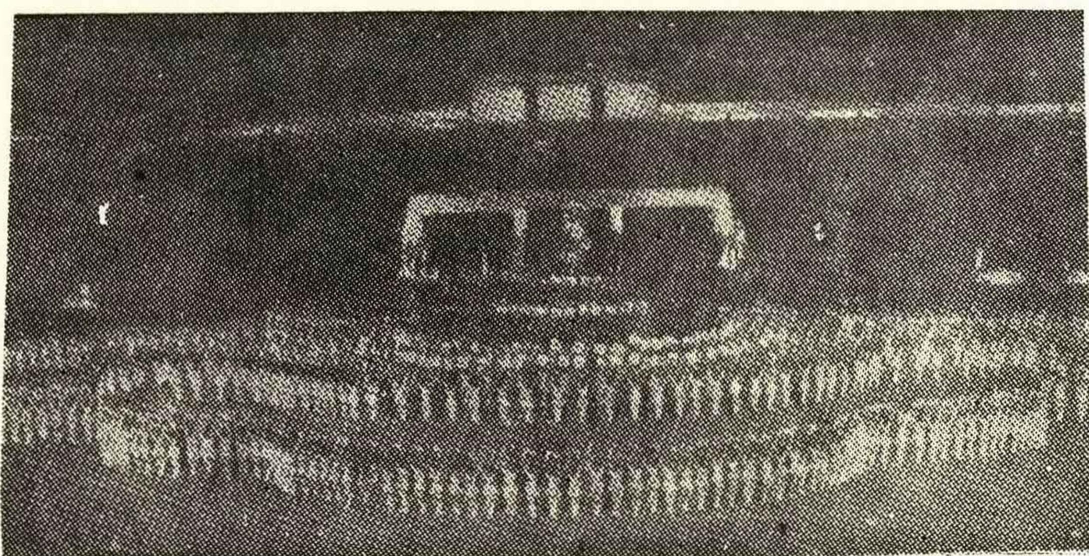
ՅՈՒԼԻՍԵԱՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա.Մ.Հ.ի Յեղափոխութեան 14րդ տարեդարձի տօնակատարութիւնները սկսան Ուրբաթ, 22 Յուլիս, երեկոյեան, ժողովրդական մեծ հաւաքոյթով մը՝ Գահիրէի Կումհուրիէ հրապարակին վրայ։ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր հայրենասիրական երկար ճառ մը խօսեցաւ եւ հետեւեալը յայտարարեց.

—Ազատութիւնը, որուն տիրացանք արեամբ, բնաւ պիտի չվաճառենք փոխան Ամերիկայի ցորենին։ Կոչ ըրաւ ժողովուրդին՝ պատրաստ գտնուելու առաւել զոհողութիւններու, կարենալ օտար դրամանիշով գնելու՝ 100 միլիոն տոլարի ցորենը, որ Մ.Ն.ը մերժած են եգիպտական դրամով ծախելու Ա.Մ.Հ.ի։

—Ա.Մ.Հ. պիտի չմասնակցի Արաբ Գագաթի վեհաժողովներուն:

—Սուէզի Ջրանցքին ազգայնացման տասը տարիներու ընթացքին մեծ յառաջդիմութիւններ եւ յաջողութիւններ արձանագրըւած են. ու այսօր մեր ժողովուրդը հպարտօրէն կը տօնէ այդ ազգայնացման 10րդ տարեդարձը:

Յեղափոխութեան 14րդ տարեդարձի «կենդանի կարկանդակ»ը, կատարողութեամբ մարմնակրթանքի բարձրագոյն հիմնարկի ուսանողուհիներուն

—Մեր Յեղափոխութիւնը է՛ եւ կը մնայ միշտ զօրաւոր, եւ ի դերեւ կը հանէ կայսերապաշտներուն բոլոր սադրանքները:

—Յառաջացէմ երկիրներու մակարդակին հասնելու համար տասնեակ տարիներու լուրջ եւ տեւական աշխատանք պէտք է կատարենք, ինչպէս ըրած են միւս երկիրներու ժողովուրդները:

—Մեր Թերիները աննշան կարելի է համարել երբ նկատի ունենանք մեր ժողովուրդին կատարած աշխատանքները, որոնք իր կարողութենէն աւելի մեծ թափով կը կատարուին։

— Նախագահը յայտարարեց որ ինք նոյնքան տեղեակ կը պահուի երկրին Թերիներուն՝ որքան արձանագրուած յաջողութիւններուն։

—Նպատակները փափաքով չէ որ կ'իրագործուին, այլ պայքարով, աշխատանքով եւ կամքով. ու աշխատանքիու յաղթանակի լաւագոյն միջոցն է դժուարութեանց դիմադրել ուղղակիօրէն։ Այս առթիւ շեշտեց անհրաժեշտութիւնը պետական վարչամեքենային մէջ հիմնական փոփոխութիւններ կատարելու, շըրջանային վարչութիւններուն զօրավիգ կանգնելու, պատրաստելու նոր սերունդ մը, որ ամէն ասպարէզէ ներս առաջնորդող դառնայ։

—Մօտ ատենէն Արաբական Ընկերվարական Միութիւնը պիտի ունենայ իր կեդրոնական կոմիտէն եւ առաւել եւս պիտի ընդլայնի բոլոր շրջանակներէն ներս:

Անդրադառնալով արաբ երկիրներու քաղաքական կացութեան, Նախագահը իր ուրախութիւնը յայտնեց քրտական հարցին խաղաղ լուծման համար՝ Իրաքի մէջ։ Թունուզի նախագահը կայսերապաշտ երկիրներու անբնական գործակալ ըլլալը շեշտեց ու յայտարարեց թէ ի՞նչպէս Սէուտական Արաբիա 5 միլիոն տոլար վճարած էր ամերիկեան ընկերութեան մը՝ որպէսզի Մ.Ն.ի ծերակուտականներուն բաժնէր Ա.Մ.Հ.ը վարկաբեկել փորձող գիրք մը։ Միւս կողմէ Նախագահը ըսաւ թէ Ա.Մ.Հ. միշտ Սուրիոյ հետ մէկ ճակատ կը կազմէ որեւէ յարձակումի դէմ։

—Նկատի առնելով որ Ա.Մ.Հ.ի բնակչութեան աճը աշխարհի երկրորդն է, անհրաժեշտ է որ ժողովուրդը չափաւորէ իր սպառման քանակը։ Գալով Գահիրէի փոխադրամիջոցներուն, ան կարելի պիտի ըլլայ լուծել միայն երբ մայրաքաղաքին ներքեւ մեթրոյի ցանցը կառուցուի՝ ըստ Ս. Միութեան հետ կնքուած համաձայնութեան մը։

Նախագահը իր ճառը վերջացուց, իր վստահութիւնը յայտնելով գաղափարաբանութեան յաղթանակին եւ յայտարարելով որ յեղափոխութիւնը կը շարունակուի։

Շաբաթ, 23 Յուլիսի առաւօտեան, Նասըր քաղաքի մեծ մարզավայրին վրայ տեղի ունեցաւ շքեղ զօրահանդէս եւ տողանցք։ Ցամաքի, ծովի եւ օդի ուժերէն որոշ միաւորներ տողանցեցին իրենց զէնքերով։ Տողանցեցին նաեւ Պաղեստինի Ազատագրական Կազմակերպութեան զօրախումբերէն մասեր։

Հանրապետութեան առաջին Փոխ-Նախագահ եւ զինեալ ուժերու ընդհ. փոխ - հրամանատար Մարաջախտ Ապտէլ Հաքիմ Ամէր ճառ մը խօսեցաւ, հաստատելով, անգամ մը եւս, բանակին պատրաստակամութիւնը իր պարտքը հաւատարմութեամբ կատարելու:

(Շար. տես էջ 2)

ԱՐԱԳ ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ ՀԱՅ-ԱՐԱԲ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՎՐԱՅ

Հայոց յարաբերութիւնը եգիպտացիներուն հետ սկսած է պատմութեան ամենահին ժամանակներէն՝ Քրիստոսէ երկար դարեր առաջ, մեր Թուականէն չուրջ քսան դար առաջ։

Ստորև պիտի յիշուին պատմութենէն դէմքեր և դէպքեր, որոնք առնչութիւն ունեցած են հայ-արաբ յարաբերութեանց զարգացման հետ:

Պատմութեան մէջ իր գեղեցկութեամբ և ճարտարութեամբ շատ ծանօթ Թագուհին՝ Նեֆերթիթին, Հայաստանի կողմերէն եկած էր Եգիպտոս։ Եգիպտոսի Ամենոֆիս Գ. փարաւոնը ուզած էր ամուսնանալ Նեֆերթիթիի հետ, սակայն Ամենոֆիս Գ. մեռնելով, Նեֆերթիթիի հետ ամուսնացաւ Ամենոֆիս Դ. (Գ.ի որդին)։ Շատ պարզ է թէ Նեֆերթիթի առանձին պիտի չգար Եգիպտոս, հապա՝ աղախիններով, ծառաներով և շքախումբի անդամներով, որոնց մեծ մասը մնացած է Եգիպտոս։ Բնական պիտի ըլլայ ըսել թէ Նեֆերթիթին պատճառ եղած է նաև շատ մը ուրիշ ազգակիցներու Եգիպտոս գալուն և հոն հաստատուելուն, մանաւանդ որ շատ մեծ վարկ ունէր ինք։ Այսպէս ուրեմն, Քրիստոսէ տասնըհինգ դար առաջ, շատ յստակապէս, Հայաստան բնակողներ գաղթած են Եգիպտոս:

Հայոց յարաբերութիւնները Եգիպտացիներու հետ, վաճառականական, մշակութային թէ կրօնական գետիններու վրայ, շարունակւած են պտղոմէական, հռոմէական և բիւզանդական շրջաններուն և փաստերը շատ են ցուցնող՝ թէ այդ շրջաններուն մեծ թիւով հայեր գաղթած և բնակած են Եգիպտոսի կամ հիւսիսային Ափրիկէի մէջ։

Տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը, որ թերեւս իր նշանակութիւնն ալ ունի եգիպտացի և հայ ժողովուրդներու պատմական բաղդակցութիւնը ցուցնելու, արաբները Եգիպտոս և Հայաստան մտած են ճիշդ նոյն Թուականին՝ Ք. ե. 641ին։ Եգիպտոս մտնող հրամանատարն եղած է Ամր էպն էլ-Աս, իսկ Հայաստան մտնողը՝ Ապտէլ-Րահիմ։ Այդ Թուականէն սկսեալ Եգիպտոս եւ Հայաստան ենթարկըւած են նման, եթէ ոչ նոյն

(Շար. տես էջ 6)

نظرة سريعة للعلاقات العربية ـ الارمنية

إن العلاقات بين الأرمن والمصريين قد بدأت منذ أقدم عصور التاريخ ، منذ قرون كثيرة قبل الميلاد ، منذ عشرين قرنا تقريباً . وسوف نذكر فيما بعد وجوه وحوادث من التاريخ تتصل بنمو العلاقات العربية ـــ الأرمنية

فالملكة نفرتيتى المعروفة فى التاريخ بجمالها ومهارتها أتت إلى مصر من بعض جهات آرمنيا . فقد كان فرعون أمنحتب الثالث يرغب فى الزواج من نفرتيتى ولكن نتيجة لوفاته تزوجت نفرتيتى من أمنحتب الرابع (إبن الثالث) وبديهى جداً أن نفرتيتى لم تأت إلى مصر بمفردها بل جاءت ومعها وصيفات وخدم وحاشية وجلهم بقوا فى مصر فمن الطبيعى جداً أن نفرتيتى تسببت فى كثير لمواطنها أن يأتوا إلى مصر ويقيموا فيها وخاصة أنها كانت لها شهرة كبيرة جداً وهكذا سكان آرمنيا بدأوا يهاجرون إلى مصر ليقيموا بها منذ القرن الخامس عشر قبل الميلاد .

وقد استمرت علاقات الأرمن مع المصرين فى ميادين التجارة والثقافة والدين فى عصور البطالمة والرومانيين والبيزنطيين والدلائل كثيرة التى تبين لنا هجرة الأرمن وإقامتهم فى مصر وشمال أفريقيا .

ومن الصدف الغريبة التى لها مغزاها أن المصريين والأرمن كان لهم نفس الحظ من التاريخ ـــ إن العرب دخلوا أرمنيا ومصر فى نفس التاريخ فى عام ٦٤١ م والقائد الذى دخل مصر عمرو والذى دخل آرمنيا عبد الرحيم ومنذ ذلك التاريخ خضعت آرمنيا ومصر لظروف تاريخية متشابهة إن لم تكون مطابقة وخاصة عصور الاحتلال العثمانى الطويلة المظلمة وبعدها النهضة وعصر التقدم والصعود الباهر .

وإذا أريد إحصاء الأرمن الذين خدموا مصر فعددهم كبير لا يحصى وربما وصل بعضهم إلى أعلى المراتب خاصة فى العهد الفاطمى ومن ألمع وجوه ذلك العصر ويزيد عددهم عن المائة ، سوف يذكر واحد فقط ، لبيان الثقة التى كان يتمتع بها الأرمن فى مصر ومن حكامها . . . ذلك هو بدر الجمالى الذى كان أعظم وزراء العصر الفاطمى فقد استدعاه الخليفة المستنصر إلى مصر ليخلص البلاد من الفوضى ، وفعلا خلص بدر الجمالى البلاد داخليا بالحد من الفتن وخارجيا بإبعاد الخطر السلجوقى المحقق ، ومن

(البقية ص ٦)

Ա.Մ.Հ.-ԻՐԱՔ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, 24 Յուլիս, Գահիրէի մէջ հրատարակուեցաւ մամլոյ հաղորդագրութիւն մը Իրաքի Վարչապետ Տոքթ. Ապտիւլ Րահման էլ Պազզազի Ա.Մ.Հ. այցելութեան աւարտին։

Վարչապետ Զաքարիա Մուհիէտտինի ողջերթ կը մաղթէ Իրաքի վարչապետ Տոքթ. Ապտիւլ Րահման էլ Պազզազի

Սոյն հաղորդագրութիւնը մասնաւորաբար կ'ընդգծէ՝ որ Ա.Մ.Հ.ի եւ Իրաքի միացեալ քաղաքական ղեկավարութիւնը նիստ մը պիտի գումարէ Պաղտատի մէջ, յառաջիկայ Սեպտեմբերին։

Գալուստեանցիներու Փայլուն Յաղթանակը

Ուրախութեամբ կը տպենք՝ Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի տնօրէնութեան կողմէ հրատարակութեան խնդրանքով ստացուած՝ Կրթական Շրջանի Տնօրէնին շնորհաւորական նամակը։ Այս առթիւ, մենք եւս կը շնորհաւորենք Վարժարանի Տնօրէնութիւնը, Ուսուցչութիւնը եւ յաղթական աշակերտները։

ԳԱՀԻՐԷԻ ԿԱՌԱՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ԳԱՀԻՐԷԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԻՋԻՆ ՇՐՋԱՆԻ
ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ,
Ազնուափայլ Տիկին Իսկուհի Տատրեան
Տնօրէնուհի Գալուստեան Բարձրագոյն Նախակրթարանի,

Աստուծոյ օրհնութեամբ կ'ողջունենք Ձեզ։

Վարժարանէդ ներս կրթական գործին Ձեր նուիրումը տուաւ չօչափելի արդիւնք, ինչպէս կը վկայէ 1966ի էտատիէի քննութեանց՝ Ձեր վարժարանին առաջին հանդիսանալը, մասնաւոր վարժարաններուն մէջ։

Այս յաջողութիւնը կ'ապացուցանէ, որ մեր հայրենիքին հաւատարմօրէն ծառայող զաւակները միշտ ալ ուսման առաջիններէն պիտի ըլլան։

Կը շնորհաւորեմ Ձեզ, Ձեր թափած ջանքերուն համար եւ կը խնդրեմ որ իմ շնորհակալութիւններս յայտնէք Ձեր գործակիցներուն, որոնք ձեզի հետ տարին այս աշխատանքը։

Կ'աղօթեմ, որ Աստուած մեզ առաջնորդէ ուղիղ ճամբէ, յօգուտ մեր ժողովուրդին։

Ընդունեցէք խորին յարգանացս հաւաստիքը:

Կրթութեան եւ Ուսման Ընդհ. Տնօրէն
ՄՈՀԱՄԷՏ ԹԱՈՒՖԻՔ ԷԼ ՍԱՅԷՏ

6 Յուլիս 1966

ՅՈՒԼԻՍԵԱՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
(Շար Ա. էջէն)

Մարաջախտը յայտարարեց, որ Ա.Մ.Հ.ի զինեալ ուժերը միշտ պատրաստ են պաշտպանելու որեւէ արաբական երկիր՝ որ սպառնալիքի տակ կը գտնուի թշնամի ուժերու կողմէ։ Խօսեցաւ երկրին ճարտարարուեստի մարզին մէջ զինեալ ուժերու բերած գործօն մասնակցութեան մասին:

Գիշերը, Սպայից Ակումբին մէջ տեղի ունեցաւ գեղարուեստական հանդէս մը՝ մասնակցութեամբ Հանրապետութեան բոլոր արուեստագէտներուն: Ներկայ եղան նաեւ Իրաքի եւ Ալճերիոյ պատուիրակութիւնները։

Կիրակի երեկոյ ժամը 8ին, Գահիրէի Մարզաւանին մէջ տեղի ունեցաւ Երիտասարդական Մարզական Փառատօն, որուն ներկայ եղան Նախագահը, Ա.Մ.Հ.ի պետական բոլոր բարձր անձնաւորութիւնները եւ 80 հազարի հասնող ժողովուրդ:

Այս փառատօնին մասնակցեցան 12 հազար երիտասարդ-երիտասարդուհիներ, որոնք ցուցաբերեցին շատ գեղեցիկ կշռութաւոր շարժումներ։

Երիտասարդութեան Նախարար Թալաաթ Խայրի «Երիտ. Խորհրդանշանը» իբր նուէր յանձնեց Նախագահին՝ յանուն Ա.Մ.Հ.ի երիտասարդութեան։

Եղան հրախաղութիւններ, արձակուեցան պալոններ եւ հըրթիռներ։

1500 բանուոր – բանուորուհիներու «Երկրին ճարտարարուեստական արտադրութիւնը» ներկայացնող կշռութաւոր շարժումներէն ետք, մարմնակրթանքի բարձրագոյն հիմնարկի ուսանող ուսանողուհիները կատարեցին գեղեցիկ ցուցադրումներ ու փառատօնը վերջացաւ ընդհանուրին գնծութեան մէջ։

Երեքշաբթի երեկոյեան, 26 Յուլիս, Ֆարուքի գահընկէցութեան ու վտարման օրը, Նախագահը Աղեքսանդրիոյ քաղաքապետական սթատին մէջ խօսեցաւ յատկանշական ճառ մը։

ՕՐ. ԼՈՒԻԶ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՊՐ. ՊԵՐՃ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
ամուսնացեալք

Աղեքսանդրիա 10-7-66

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին և իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

ՕՐ. ՎԻՎԻԱՆ ՃԱՄՃԵԱՆ
ՊՐ. ՀՐԱՉ ՍԻՄՈՆԵԱՆ
ամուսնացեալք

Գահիրէ 24-7-66

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին և իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Պր. Թովմաս Մանճըլիքեան (Աղեքս.) կը նուիրէ 200 ե.գ.։

Տէր և Տիկին Յարութիւն Նալպանտեան և զաւակը 100 ե.գ. կը նուիրեն Պր. Հրաչ Սիմոնեանի ընդ Օր. Վիվիան Ճամճեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Իր բարեկամին Տոքթ. Արեգ Օհաննէսեանի ընդ Օր. Փերուզ Դաբբինեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան Պր. Կաբրիէլ Ճերմակեան (Հելուան) կը նուիրէ 100 ե.գ.։

Պր. Հրաչ Սիմոնեանի ընդ Օր. Վիվիան Ճամճեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ՝ վասն շնորհաւորութեան կը նուիրեն.

	ե.գ.
Տոքթ. և Տիկ. Նուպար Սուլթանեան	200
Տէր և Տիկ. Գէորգ Կէրիկեան	100
Տէր և Տիկ. Արմենակ Յակոբեան	100
Տէր և Տիկ. Նուպար Պալաեան	100
Տէր և Տիկ. Խորէն Իսկէնեան	100

Ճ Շ Դ Ո Ի Մ

Տոքթ. Արեգ Օհաննէսեանի ընդ Օր. Փերուզ Դաբբինեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան կը նուիրեն Սավա, Գարասավա և ընտանիք 200 ե.գ. (փոխան 100 ե.գ. ինչպէս ծանուցուած էր մեր անցեալ թիւով):

Շ Ն Ո Ր Հ Ա Կ Ա Լ Ի Ք

Տէր և Տիկին Նուպար Քիզիրեան ներկայիւս կուգան իրենց խորին շնորհակալութիւնները յայտնել Աղեքսանդրիոյ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Զաւէն Եպսկ. Չինչինեանի, Արժ. Տ. Գէորգ Քհնյ. Սէմէրճեանի, Եկեղեցական դպրաց դասուն, ինչպէս նաև բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, հեռագրով և կաս բարեսիրական միութիւններու նուիրատուութիւններ ընելով շնորհաւորեցին իրենց ամուսնութիւնը։

Հայրենադարձութիւնը Եգիպտոսէն

Պաշտօնապէս կը տեղեկացուի՝ թէ Երեւանի Ներգաղթի Կեդր. Կոմիտէէն ստացուած հեռագրի մը համաձայն, այս տարի եւս Եգիպտոսէն Հայրենադարձութիւնը պիտի ըլլայ հաւաքական, միանուագ եւ մասնաւոր շոգենաւով, որ հաւանաբար Աղեքսանդրիա ժամանէ Հոկտեմբերի կիսուն:

Նկատի ունենալով, որ կարճ ժամանակամիջոց մը միայն կը մնայ մեկնումի թուականին, բոլոր հայերը՝ որոնք վերջնականապէս որոշած են այս տարի հայրենիք հաստատուիլ, պարտին շուտափոյթ ներկայանալ Գահիրէի Սովետական Դեսպանատունը (Էլ-Կիզէ փողոց թիւ 95, Ալ Կալաա կամուրջէն վերջ՝ ձախին), կամ Աղեքսանդրիոյ Սով. Հիւպատոսարանը, ամէն օր կ. ա. ժամը 8-10, ստանալու իրենց մեկնումին անհրաժեշտ հարցարանը եւ տեղեկութիւնները։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

"ՏԻԳՐԱՆ ԵՐԿԱԹ" ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ՓԱՅԼՈՒՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

«Հ.Ու.Մ.»ի յոբելինական հանդէսի նախագահ Պր. Վահան Ալեքսանեան եւ միութեան գործօն նախկին անդամներէն Պր. Արթօ Րեիզեան։

Շաբաթ, 16 Յուլիս, Աղեքսանդրիոյ «Տիգրան Երկաթ» Հայ Ուսանողական Մարմինը արժանավայել շուքով տօնեց իր հիմնադրութեան Յիսնամեայ Ոսկեայ Յոբելեանը։

Հանդէսին կը նախագահէր Ուսանողականի նախկին Ատենապետ և Ազգ. Իշխանութեան անդամ Պր. Վահան Ալեքսանեան։

Ներկայ էին Աղեքսանդրիոյ Առաջն. Փոխանորդ Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեան, Ազգ. Իշխանութեան անդամներ, մշակութային ու մարզական միութեանց ներկայացուցիչներ։

Կատարուեցաւ գեղարուեստական ճոխ յայտագիր մը, որուն ընթացքին ելոյթ ունեցան երիտասարդ տարրեր։ Դաշնամուրի վրայ նուագեցին օրք. Անայիս Սարգիսեան (Մազուրքա), Զուարթ Պասմաճեան (Սուրբերու պարը), Լիւսի Մածունեան (Կազուլըման տը Փրենթան) և Պր. Պարգեւ Նազարէթեան (Թոքաթթա)։ Արտասանութեամբ հանդէս եկան Օր. Անահիտ Օրջանեան («Կռունկը») և Անահիտ Մամուրեան («Հայերի դարձը»)։

Յիսնամեակը շնորհաւորած էին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէն, Երեւանի ձայնասփիւռը, Հայաստանէն, Գանատայէն և Աւստրալիայէն նախկին անդամներ, Գահիրէի և Աղեքսանդրիոյ մշակութային միութիւնները։

Օրուան զոյգ բանախօսներն էին երիտասարդ և կարող ուժեր. Պր. Նուպար Մամուրեան ներկայացուց Ուսանողականի պատմականը և ունեցած գործունէութիւնը, իսկ Պր. Բարսեղ Գարթալեան կուռ ճառով մը վեր առաւ Ուսանողականի գաղափարականը:

Կը շնորհաւորենք զոյգ բանախօսները, ինչպէս նաև օրուան յայտագրին մասնակցող երիտասարդ ուժերը։

Յոբելինական հանդէսը վերջ գտաւ Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս.ի փակման խօսքով ու «Պահպանիչ»ով։

Կը շնորհաւորենք «Տիգրան Երկաթ» Հայ Ուսանողական Մարմինը՝ իր Յիսնամեայ Ոսկեայ Յոբելեանին սեմին և կը մաղթենք նորանոր յաջողութիւններ։

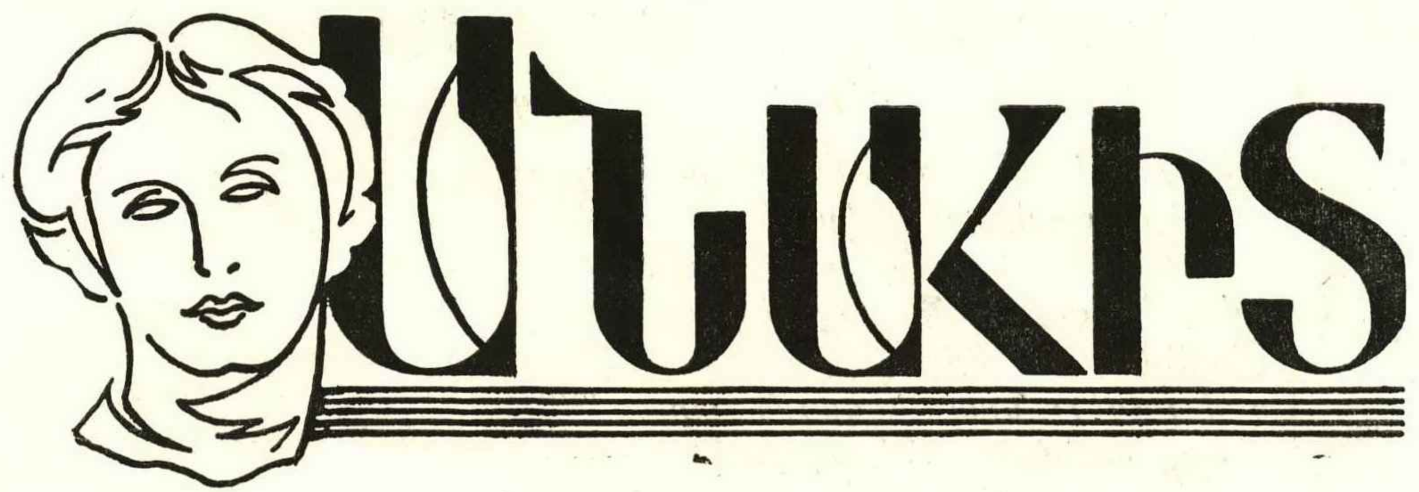
ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՏԻԳՐԱՆ ԵՐԿԱԹ» ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ

Ձախէն աջ նստած՝ Օր. Նուրեան Էլիզ (Խորհրդական), Օր. Օրջանեան Անահիտ (Ատենադպրուհի), Պր. Գարթալեան Բարսեղ (Ատենապետ), Օր. Տուրունեան Վերժին (Խորհրդական), Օր. Սարգիսեան Անայիս (Փոխ-Գանձապետուհի)։

Ձախէն աջ ոտքի՝ ՊՊ. Սեմերճեան Յակոբ (Խորհրդական), Արթինեան Յակոբ (Գանձապահ), Մամուրեան Նուպար (Փոխ-Ատենապետ), Գարթալեան Նազարէթ (Խորհրդական), Շիշմանեան Հրաչ (Ատենադպիր):

ԿՆՈՋԱԿԱՆ ԷՋ

ԹԻՒ 9

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Հայ կինը պատմութեան մէջ շատ անգամ է հանդէս եկել որպէս Հայրենիքի պաշտպանների հաւատարիմ օգնական ու մարտական զինակից։

Սակայն այնպիսի մասսայական մարտական հերոսութիւն ու անձնազոհութիւն, որ ցուցաբերեցին հայ կանայք Հայրենական մեծ պատերազմում, երբեք չի եղել:

Նրանք մարտնչեցին գրեթէ բոլոր ռազմաճակատներում՝ ցուցաբերելով անասելի սխրագործութիւններ:

Հայ ժողովրդի պանծալի դուստրերը գործնականօրէն մասնակցեցին նաեւ Կովկասի հերոսական պաշտպանութեանը, Սոնա Սինոյեան, Յասմիկ Քամազեան, Աղաւնի Յետիսեան, Քնարիկ Յարութիւնեան, Վիգթորիա Մալաքեան, Լիւսիա Պողոսեան եւ շատ ուրիշներ:

Մենք կը պատմենք այդ քաջուհիներից մէկի՝ Անահիտ Շահնազարեանի մասին:

«Սանդրօ Սարգսեաններ» անուն-ազգանունով մարդկանց մաշուած ցուցակը հասաւ Երեւանի Մայիսեան փողոցի 28 տունն ու շունչ քաշեց:

Տանտիրոջ հիւրասենեակն առաջնորդեց մի միջահասակ, բարալիկ աղջիկ. «հայրիկ, քեզ են հարցնում»:

Կարճատեւ լռութիւնը խորհրդաւոր էր։ Տանտիրոջ բարի, ժպտացող հայեացքը կարծես ասում էր. «Քո փնտռած Սանդրոն եմ ես»:

— Ներեցէք, դուք Անահիտ Շահնազարեանին...,— այսքանը միայն, տանտէրն յանկարծ այլայլուեց. «Ո՞ւմն է պատահել, որտեղի՞ց գիտէք նրան...»:

Հակառակ հրամանատարի անհանգստութեանը՝ ուրախութիւնից կորցրի ինձ. վերջապէս փնտռածս մարդը գտնուեց, եւ ինչպէս երեւում է ակնարկիս հերոսուհին էլ կենդանի է։ Այ քեզ անակնկալ։

Վերջապէս Սանդրօ յոգնած Սարգսեանների ցուցակը շունչ քաշեց:

Տասնըմեկերորդ Սանդրօ Սարգսեանը ոչ Ալավերդու Յարութիւնի, ոչ Լենինականի Փաշայի, ոչ Կիրովականի Մաքսոսի, ոչ Երեւանի Ստեփանի ու Գալուստի, ոչ... Սանդրոն չէր, այլ 1942 թուականի «Մարտիկ» դաշտային թերթի համարներից մէկում յիշատակուած Հիւսիսային Օսեթիայում կռուող դեսանտային գումարտակի քաղղեկ Սանդրոն։ Այդ անուան հետ է կապուած հայրենական մեծ պատերազմի օրերին հերոսաբար կռուող աւտօմատաւոր Անահիտ Շահնազարեանի անունը։

Եւ ահա հայրենասէր հայուհու սխրանքների կենդանի վկան:

— Ուրեմն Անահիտ Շահնազարեանը կա՞յ, կենդանի՞ է...

— Այո. կենդանի է պատերազմից յետոյ ես նրան գտայ Թբիլիսիում, մի սիրունիկ աղջիկ ունէր, բայց յետոյ կորցրինք իրար... Պատմութիւնը երկար է: Իսկ դուք ինչպէ՞ս գտաք ինձ։

— Ձեզ գտնելու պատմութիւնն էլ կարճ չէ,— պատրաստւում էի մի քանի խօսք ասել այդ մասին, տանտէրն ընդհատեց. «Լաւ, կը զրուցենք։ Բարձրանանք վերեւ»։

... Առանձնատան վերնայարկից լսւում էին ռիթմիկ երաժշտութեան հնչիւններ:

— Փոքր աղջիկս է... Ոչինչ, այնտեղ աւելի յարմար է, խանգարող չի լինի, ասելով, տանտէրը, մաքրութիւնից փայլող փայտէ կարմիր աստիճաններով առաջնորդեց։

Դուռը բացուելուն պէս դաշնամուրի ստեղները քարացան աղջկայ մատների տակ: Դաշնամուրը լռեց, որ պատերազմական տարիների յուշեր արթնանան այնտեղ, լռեց, որ խօսեն հրամանատարն ու նրա քսաներեքամեայ յուշատետրի դեղնած, խունացած էջերը:

... Ընկեր հրամանատար, լէյտենանտ Պանտիլեւը յանձնարարել է քաղաք գնալ, թոյլ տուէք գնալ:

Հրամանատարը շեշտակի նայեց զգաստ կանգնած Վասիլի աչքերին, ժպտաց՝ գնա։

«Գլխի է ընկել», մտածեց տղան ու դուրս եկաւ:

Մի քանի օր անց հրամանատար Սարգսեանը նորից կանչեց Վասիլի Ռիչկովին.

— Քաղաք գնալ չէ՞ս ուզում, մեքենայ է գնում:

— Ոչ, ընկեր հրամանատար։

— Ուզում ես, ի հարկէ, բայց ոչինչ, վաղը կ'ուղարկեմ, իսկ այժմ նստիր ու պատմիր, ինչ ռոման ունես Թբիլիսիում, մի ամաչիր, մենք էլ ենք ջահել եղել:

— Ընկեր հրամանատար, չեմ թաքցնում, այո, կայ, ձեզ հայրենակից է, անունը՝ Անահիտ, լաւ աղջիկ է, տղան ոգեւորուեց ու սիրտը բաց արեց հրամանատարի առաջ:

— Իսկ ես կարո՞ղ եմ ծանօթանալ քո ընկերուհու, իմ հայրենակցուհու հետ։

— Մեծ սիրով, ընկեր հրամանատար:

Տղայի գնալուց յետոյ Սարգսեանն ընկաւ մտքերի մէջ. «Գեղեցիկ, ջահել աղջիկ, Թբիլիսիում մենակ... մտերմութիւն դեսանտային վաշտում ծառայող զինուորականի հետ... սատանան տանի, ինչու Վասիլին շեշտեց նրա հայ լինելը, ո՞վ իմանայ, պատերազմ է, ինչ մարդիկ ասես, որ լոյս աշխարհ չեն ընկնում: Ամէն դէպքում հարկաւոր է զգոյշ լինել...»:

Անահիտի հետ Սարգսեանը ծանօթացաւ «Թբիլիսի» հիւրանոցի մօտ։ Վասիլին ներկայացրեց նրան։ Աղջիկը սկզբում յանկարծակիի եկաւ. այդ մասին նախապէս ոչինչ չգիտէր, իսկ յետոյ նրա փոքրիկ սենեակում հրամանատարի հետ ծանօթութիւնն ու զրոյցը շարունակուեց մինչեւ ուշ գիշեր...

Երբ ամսեկան հասակում Անահիտը զրկւում է մօրից, Հայրը վերցնում է երեխաներին ու հայրենի Փիփ գիւղից տեղափոխւում Կիրովական: Անահիտը այնտեղ էլ մեծանում, սովորում։ Գեղեցիկ ձայնով ու երաժշտական ընդունակութիւններով օժտուած աղջիկը դեռ աշակերտական տարիներին հրաւիրւում է Կիրովականի ռադիոստուդիա՝ երգելու: Նրան խորհուրդ են տալիս երաժշտական կրթութիւն ստանալ, չտարուել ժամանակաւոր յաջողութեամբ: Անահիտը որոշում է գնալ Թբիլիսի, ընդունուել երաժշտական տեխնիկում։ Ու մի օր, նա իր երկու ընկերուհիների հետ ճանապարհ է ընկնում։ Առաջին տարին աղջիկներից ոչ մէկին չի յաջողւում տեխնիկում ընդունուել: 16ամեայ Անահիտը յաջորդ տարին տեխնիկում ընդունուելու յոյսով մնում է Թբիլիսիում, անցնում աշխատանքի: Իսկ յաջորդ տարին պայթում է պատերազմը...

— Աղջկան օգնել է պէտք, տեղնուտեղը որոշում է հրամանատարը։

— Եթէ հաստատ վճռել ես կամաւոր զինուորական ծառայութեան մտնել, արի մեզ մօտ, քեզ համար վատ չի լինի: Իսկ հիմա քեզ մօտ գրի կնոջս հասցէն՝ այստեղ է, Թբիլիսիում, կապ պահպանիր նրա հետ, ես կ'ասեմ, բոլոր հարցերում կ'օգնի քեզ:

Հրամանատարի խորհուրդը ոգեւորեց տասնութամեայ աղջկան: Հենց նոյն օրն էլ նա տուեց իր համաձայնութիւնը Վազեանում գտնուող դեսանտային գումարտակում ծառայելու համար։

1942 թուականի Մարտ ամիսն է։ Վազեանի դեսանտային գումարտակի դաշտից պոկւում են վարժական «Ու-2» ինքնաթիռները, պտտւում երկնքում։ Հրամանատար Սարգսեանը, Ռիչկովն ու նրա ընկերները սպասողական վիճակում են. ոչ ոք չի համարձակւում մի խօսք ասել, բոլորն էլ անհանգիստ, լարուած հետեւում են ինքնաթիռների ընթացքին:

Ընդամէնը երեք պարապմունք, ու Անահիտը օդ է բարձրացել։ Կը յաջողուի՞ նրան...

Ո՞վ իմանայ. զուցէ չթռչի: Շատերն առաջին անգամ չեն համարձակւում, ման են գալիս օդում եւ ինքնաթիռով էլ վերադառնում են։ Իսկ նա աղջիկ է անփորձ։

Ինքնաթիռներից մէկը ուղղահայեաց բարձրանում է վեր, թւում է մի պահ կանգ է առնում, ու ինչ որ բան պոկւում է նրանից:

— Անահիտն է, համոզուած ասում է Սարգսեանը, թեթեւացած շունչ քաշում:

Կէտը գնալով մեծանում է, մեծանում, ու պարզ նկատելի է դառնում աղջկայ փոքրիկ մարմինը։

Այդ օրը Անահիտին շնորհաւորելու եկաւ նաեւ Սարգսեանի կինը՝ Վարսիկը:

— Ապրես, Անօ ջան, Սանդրոն շատ էր անհանգստանում...

Մարտ ամսից մինչեւ Սեպտեմբեր Անահիտը կատարեց 25 բարաշուտային վարժական թռիչք: Իսկ Նոյեմբեր ամսին գումարտակի հրամանատար Գէորգի Նարիմանիձէն հրաման ստացաւ՝ թռնել հակառակորդի թիկունքը։ Բարաշուտային-դեսանտային գումարտակը կազմ ու պատրաստ ճանապարհ ընկաւ։ Տիկին Վարսիկը մեկնելուց առաջ շտապեց Անահիտին հասցնել Թբիլի-

(Շար. տես էջ 4)

ԲԵՄԻ ՄԵԾ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

ՏԱԹԵՒԻԿ ՍԱԶԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՍՍՌՄ ժողովրդական արթիստուհի

Լուսին Ամարա...

Ուրիշ անուն կը սազէ՞ր, արդեօք... Թերեւս։ Եւ ոչ միայն այն պատճառով, որ լուսինը լոյս է, բայց ոչ կրակ, իսկ նա՝ Լուսինը տաք է և ջերմ, ասես արեւից էլ բաժին ունի, արեւի պէս վառ, արեւի պէս պայծառ։

Լուսին Ամարա...

Մեր հայրենակիցը, դուստրը մեր հողի, ջրի։

Այո՛, մեծագոյններից մէկը մեր բոլոր գիտցած հայ և օտարազգի երգչուհիներից, երգչուհի՝ աշխարհահռչակ անունով, երգչուհի ծնուած մեծ, ճշմարիտ արուեստի համար։

Արդեօք ճիշտ չէ՞ որ երջանիկ օրեր ապրեցին մեր չքնաղ Երեւանում բոլոր նրանք, ովքեր լսեցին Լուսին Ամարային, իսկ լսեցին հազարներ, լսեցին և ժպտացին, լսեցին և արտասուեցին. ջերմ, առատ արցունքներով, յուզմունքի, ուրախութեան, հպարտութեան արցունքներով...

Մենք արտասուեցինք և ժպտացինք՝ ազդուած նրա մեծ արուեստից, արուեստի գագաթին հասած վարպետութեան համար, իսկ Լուսինը՝ երջանկութիւնից։

Չէր տեսել, բայց լսել էր ու կարդացել, լսել էր ուրիշի երգածից «Ծելեր-ցոլեր», «Անտունի», «Գարուն ա, ձիւն ա արել»... իսկ տեսաւ, լսեց. Հայաստան. Հայրենիք, Ակադեմիա, Բիւրական, էլեկտրակայան և «Նայիրի»։

Լսել էր սազ, սրինգ ու ջութակ, տեսաւ հայկական ֆիլհարմոնիա, Հայաստանի օփերային թատրոն և ոչ միայն տեսաւ, այլեւ երգեց, երգեց իր այն հայրենակիցների մօտ, որոնք վերածնուած ժողովրդի արուեստը աշխարհի սրահներն են հանել։

Ծիծաղելու և արտասուելու իրաւունք ունենք թէ՛ մենք, թէ՛ Լուսինը. արցունքները սակայն մի պահ էին, երեւացին և կորան, բոլորիս համար մնաց երջանկութիւնը, որ մեզ հետ կը լինի դեռ երկար։

Արթիստական իր սենեակը մտայ հիացմունքս յայտնելու, ձեռքը սեղմելու համար: Երգչուհու աչքերում ժպիտ կար, ուրախութիւն, իսկ հայելու առաջ, փոքրիկ սեղանի վրայ արդուզարդերի թւում՝ Պուտտայի մի փոքրիկ արձան՝ Արեւելքից, ճերմակ, թաւամազ մի շնիկ՝ Փարիզից, ուրիշ յիշատակներ՝ Լոնտոնից, Միլանից և ծաղիկներ... Հայաստանից։

Պուտտան լուռ էր, շնիկը՝ անտարբեր, իսկ ծաղիկնե՞րը... Նրանք շնչում էին, ճերմակ էին ու թարմ, կենդանի նրանցից մի քանիսն արթիստուհու ձեռքին էին։ Հայրենիքի՜ ծաղիկներ... ինձ մի պահ թուաց. թէ այս օրերին հայ պարտիզպանները ցրտից ու քամուց պահել, պահպանել էին իրենց ծաղիկները, որպէսզի նրանցից ամենագեղեցիկները բերեն Լուսին Ամարային, բերեն և ասեն. «Քարաստան-Հայաստանը» չկայ, վերացել է, մոռացուել. կայ նոր, երջանիկ Սովետական

Լուսին Ամարա Այտայի դերով՝ Երեւանի Օփերայի բեմին վրայ

Հայաստանը, և նրա ջրով հագեցած հողն ունի անթիւ, անհամար ծաղիկներ, հայկական հրաշալի ծաղիկներ... Նրանց համար, ովքեր ապրում են ստեղծելու համար...

Ամարան ստեղծագործում է, Ամարան երաժիշտ է։ Երաժիշտ է, երբ կատարում է Տեպիւսիի փոքրիկ երգ-տրամադրութիւնները, երաժիշտ է, երբ մեծ պատկեր պարահանդէս է ներկայացնում Ֆելիքս Ֆուրդրենի «Գառնավալը» երգելիս և, ի հարկէ, երաժիշտ է ու մտածող, երաժիշտ է և մեծ վարպետ, երբ ըս-

(Շար. տես էջ 4)

«Բոլորդ ալ մեկիկ մեկիկ կը համբուրեմ» կ'ըսէ Լուսին բեմէն

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԻ ԱՂՋԻԿԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

սի ու լուսանկարուել նրա հետ. առաջաւոր գիծ էին գնում. զուցէ եւ··· «Դէ գնա՛ աղջիկ ջան, բարի վերադարձ, յաղթանակով վերադարձ, Սանդրոյից չհեռանաս, զգոյշ եղէք···», Վարսիկը ինչքան աշխատեց զսպել իրեն, չկարողացաւ. Երկու թանկագին մարդ էր ուղարկում մահուան բերան:

— Մի՛ յուզուիր, կը գնանք, կը յաղթենք, կուգանք, ուրախ ուրախ համբուրեց Վարսիկին ու բաժանուեցին:

Աղջիկը ուրախ էր եւ ինքնաթիռի մէջ. իր համար այնքան վերացական «առաջաւոր գիծը», «պատերազմը», «կրակոցը», «թշնամին» շօշափելի պիտի դառնային:

— Ի՞նչ ես մռութդ կախել, ուզո՞ւմ ես մի լաւ բայաթի ասեմ, լաց լինես, հոգիդ դընջանայ։ Շմաւոնի թեւին է խփում Անահիտը։

— Է, երեխայ ես Անո ջան, լուրջ ու խորհրդաւոր ասաց Շմաւոնը: Պահ, մեծիս նայէք, տասը տարին ինչ է, պապիս նման ես խօսում:

Երգով, կատակով, ուրախութեամբ Անահիտն այնպէս զբաղեցրեց տղաներին, որ չիմացան, թէ երբ հասան Նիժնի Տամինսկ (Հիւսիսային Կովկաս):

Առաջաւոր գիծ: Այստեղ կռւում էին գեներալ Մայոր Սերգայկոյի զօրքերը։ Դեսանտայիններին առաջադրանք էր տրուած թափանցել թշնամու թիկունքը։ Այդ մասում Կովկասեան լեռնաշղթան անանցանելի էր: Գեներալը քարտէզներ տուեց, մանրամասն բացատրեց, թէ որ մասում են գործում պարտիզանները, ինչպէս կարելի է հասնել նրանց։ Ցեխ, ձիւնախառն անձրեւ, անանցանելի անտառ: 350 տղամարդ ու 6 աղջիկ գիշեր ցերեկ քայլեցին։ Անահիտը, բամպակէ հագած շալվարով ու կիսավերարկուով, մէջքին՝ ատրճանակ, ուսին՝ աւտոմատ, առանց տրտնջալու, տղամարդկանց հաւասար քայլում էր, երգում, լիաթոք ոգեւորում տղաներին:

Քարտէզն օգնեց, 40քմ.ի վրայ դեսանտային զումարտակն հանդիպեց պարտիզանական ջոկատին։ Պետը՝ Ալագիրի շրջկոմի քարտուղար Բեկոեւը ուղեկցող տուեց եւ յանձնարարութիւն՝ զումարտակը հասցնել գերմանացիների գրաւած Ցրաու գիւղը (Հիւս. Օսեթիա): Նախատեսուած էր լոյսը չբացուած յարձակուել այդ գիւղի վրայ, ինչ էլ որ լինի գրաւել այն։

Զումարտակը դիրքաւորուեց գիւղի անտառում: Սպասողական վիճակ է: Անահիտը չի հեռանում Սանդրո Սարգսեանից, սիրտը խփում է սովորականից արագ։ Առաջին մարտը, առաջին կրակոցը···

Գիշերուայ ժամը 4ին հրթիռը նշան արեց: Անեան ու Վասեան հրաժեշտ տուին։ Յարձակումն սկսուեց:

Գերմանացիները նախապէս իմանալով այդ մասին, 2 մեծ զնդացիրներ էին դրել կանխելու համար հալածուող ջոկատի յարձակումը:

Աւագ Բեզաբրազովը ներկայացաւ Սարգսեանին.

— Ընկեր հրամանատար, զընդացիրները խանգարում են, թոյլ տուէք լռեցնել:

— Միւսն էլ ես կը լռեցնեմ, ասելով՝ Անեան սողեսող հետեւեց Բեզաբրազովին։ Նրանք անցան թշնամու թիկունքը: Շատ չանցած խիզախ աւտոմատաւորները շարքից դուրս բերին զնդացիրները: Հնարաւորութիւն ստեղծուեց գրոհելու թշնամու դասաւորութեան վրայ։ Գերմանացիները սարսափելով «անտառի մարդկանցից» տանկեր դուրս բերին: Սանդրո Սարգսեանը, Անահիտի օգնութեամբ, նռնակներով ու վառուող շշերով մի տանկետկա այրեց, 2-3 տանկ էլ շարքից հանեցին Արխիպովի ու Նուռեֆի ջոկատները: Թշնամին մեծ կորուստով խուճապի մատնուեց: Դեսանտները գրաւեցին գիւղը, գրաւեցին 25 թանկագին կեանքի կորստի գնով։ Անահիտի հետ թշնամու թիկունքն անցած Բեզաբրազովն էլ չվերադարձաւ։

Անահիտը աւտոմատը փոխարինեց սանիտարական պայուսակով: Ռադիստուհի Նատալեա Ֆրեչկոյի հետ նա արագ-արագ մաքրեց ու կապեց վիրաւորների վէրքերը. անտառում, տղաների օգնութեամբ նրանց համար հանգստի պայմաններ ստեղծեց: Այդ բոլորից յետոյ էլ աղջիկը մտահոգուեց ուտելու հարցով։ Գիւղը գրաւել էին ու նորից քաշուել անտառ. այդպէս էր կարգադրուած: Սնունդ մատակարարող ինքնաթիռը ուշանում էր: Անահիտը կանչեց Գեորգին:

— Լսիր, Գեւ ջան, էլի դու մի բան անես։

Հարեւան գիւղի մօտ եգիպտացորենի ընդարձակ դաշտ կար, բայց գերմանացիների հսկողութեան տակ էր։ Երբ մութն ընկաւ, Գեորգը վերցրեց ճանապարհորդական պարկն ու սողեսող անհետացաւ։

Մինչեւ «Գեւի» վերադարձը՝ աղջիկը մի քանի անգամ գունատուեց եւ ուշքի եկաւ. եթէ իմանային պլանները խորտակուած էր:

Մինչ Անահիտը քողարկուած կրակի վրայ կ'եփէր եգիպտացորենը, տղաները մի խոզ էլ հայթայթեցին, քերթեցին, կտրատեցին։

— Դէ, խոհարար ջան, քեզ տեսնենք, չորս կողմից վրայ տուին Անահիտին։ «Կոտելոկները» գործի անցան:

Աղջիկը հազիւ ոտքի վրայ էր կանգնում։ Մարմինը կարծես ծեծուած լինէր, կոտրտուած···

Դեսանտներն այսպէս եօթ օր, կիսաքաղց ապրեցին, մինչեւ որ իւրայիններին կարողացան հաղորդել իրենց տեղը։ Ինքնաթիռը օգնութեան հասաւ:

Ժամանակը կարճ էր. դեսանտները պատրաստւում էին նոր գրոհի: Այս անգամ նշանակէտը Վազգացուկ գիւղն էր:

Զինուած տղաները անտառ բերեցին գիւղի անտառապահին, զրուցեցին, բայց նրա հաղորդած տուեալները բաւարար չէին: Անհրաժեշտ էր հետախուզել: Անդրկովկասեան ճակատից հաղորդել էին, որ Վազգացուկում դասաւորուած է պահնորդական մի զումարտակ, այն ուղարկուած է դեսանտներին ու պարտիզաններին ոչնչացնելու նպատակով: Ինչ անել։ Ստոյգ տեղեկութիւններ էին պէտք։

Շտաբը որոշեց անտառապահի հետ գիւղ ուղարկել Անահիտին։ Յանձնարարութիւնը դժուարին էր, պատասխանատու։ Սանդրո Սարգսեանը մտատանջութեան մէջ էր. «Իսկ եթէ չվերադառնայ···»։ Անհանգիստ էին նաեւ միւս ընկերները, որոնց համար Անեան (այդպէս էին անւանում) այլեւս գեղեցիկ, հմայիչ աղջիկ չէր, այլ մի անվախ, նուիրական ընկեր, շատ օգնութիւն, խոհարար, բժիշկ, երգչուհի, երգիծաբան··· Նրան սիրում էին բոլորը։ Ու երբ գիւղացու կնոջ հնամաշ շորերով, բրդեայ շալը գլխին դուրս եկաւ անտառից, շատերը հոգոց հանեցին։

— Անո ջան, փաքաքուեց «Գեւը», Աստուած քեզ հետ։

— Կուգայ, այ մարդ, ճարպիկ է, խելօք, հազար պահնորդականի կը խաղացնի··· հանգստացնում է Շուրան։

Վասիլին լուռ է: Նա հարցական նայում է Սարգսեանին. «կը վերադառնա՞յ···»:

Աղջկայ մէկուկէս օրուայ բացակայութիւնը ամիսներ թուացին: «Անտառի կեանքը» տժգունեց: Ընկերները անհամբեր սպասում էին:

Հետախոյզը յայտնուեց անտառում Դեկտեմբերի 31ի գիշերը: Նա հաղորդեց. «Անտառապահի տուեալները ստոյգ են: Պահնորդականները տեղաւորուած են դպրոցի շէնքում ու մօտակայ տներում. Տեխնիկա ունեն։ Անտառի ուղղութեամբ պաշտպանութիւնն ուժեղ է։ Ահաւոր վախենում են «անտառի մարդկանցից»։ Առաջիկայում վտանգ չեն սպասում։ Նոր տարուայ առիթով մեծ քանակութեամբ Ֆրանսական ռոմ ու շամպայն գինի են ստացել: Ամբողջ ցերեկը խոզի նման կերել են ու խմել··· Հաղորդածիս համար պատասխանատու եմ»։

Հենց նոյն գիշեր զումարտակը մասերի բաժանուեց։ Հարուածող ջոկատը Արխիպովինն էր, աջից՝ Ռիչկովինը, ձախից՝ Սաֆրոնենկոյինը։ Ունէին նաեւ պահեստային ջոկատ։ Անահիտը Ռիչկովի մօտ էր։

Լուսադէմին շարժուեցին գիւղի վրայ։ Ոչ մի դիմադրող։ Նոյնիսկ պարեկներ չկան: Շշուկներ են տարածւում. «հետախուզական տուեալները ճիշդ չեն, գիւղում գերմանացիներ չկան»։ Անձայն առաջ են շարժւում: Երբ «անտառի մարդիկ» մտնում են զօրանոց դարձած տները, նոր միայն պարզւում է, որ գերմանացիները ամբողջ գիշերը խմել, քէֆ են արել, լուսադէմին քնել, նոյնիսկ մոռանալով պարեկներ նշանակել գիւղում։

Երբ ուշքի եկան, սկսուեցին փողոցային կատաղի կռիւները:

Պահնորդական ջոկատը դիմացաւ ընդամէնը մէկուկէս ժամ։ Ջոկատի հրամանատարը գերի վերցուեց, երկու ճամպրուկ կարեւոր փաստաթղթերով։

Երբ մարտն աւարտուել էր ու Արխիպովին հանդիսաւոր հողին յանձնելուց յետոյ՝ տղաները դեռ լուռ գլխիկոր կանգնած էին, յանկարծ՝ աւտոմատի ուժեղ կրակոցներ։ Խառնւում են իրար: Ի՞նչ է պատահել։ Պարզւում է, որ Անահիտը մտնում է մի կիսաքանդ տուն ու այնտեղից յանկարծ նկատում է, որ մատներով զինուած երեք գերմանացիներ գալիս են դէպի խմբուած տղաները եւ ուր որ է կրակ են բաց անելու:

Առանց յապաղելու աղջիկը գործի է դնում աւտոմատը ու ոչնչացնում նրանց՝ փրկելով հարիւրաւոր կեանքեր:

«Անտառի մարդիկ» նորից անտառ քաշուեցին: Հարկաւոր էր հանգստանալ եւ նախապատրաստուել յաջորդ առաջադրանքին···

Անահիտի սխրագործութեան մասին գրուեց մարտական թերթում։ Նրան պարգեւատրեցին «մարտական ծառայութեան համար» մեդալով:

Աւտոմատաւոր աղջիկը տղամարդկանց հաւասար մասնակցում է նաեւ միւս առաջադրանքներին։

Երբ Հիւսիսային Կովկասից, թշնամին արդէն նահանջում էր, առաջադրանք ստացուեց կտրել թշնամու ճանապարհը, ոչնչացնել:

Նորից անտառ···

Նալչիկ տանող ճանապարհից գերմանական աւտոշարասիւն էր անցնելու։ Անահիտը մի քանի տղաների հետ, կամուրջը ականապատելուց յետոյ, դարան մտաւ։ Ճանապարհին ոտքերը սառել էին։ Այդ վիճակով նա մնաց այնքան ժամանակ, մինչեւ որ մքանը շարասիւնը անցաւ ու ոչնչացուեց։ Մի մեքենայ էլ Անահիտը շարքից հանեց···

Դրանից յետոյ Սանդրո Սարգսեանը վիրաւորուեց կրծքից ու չիմացաւ, թէ ինչպէս կորցրեց Անահիտին···

Խիզախ աւտոմատաւոր Անահիտ Տահնազարեանի մասին համառօտակի տեղեկութիւններ տալուց յետոյ, հենց այստեղ էլ հրամանատարի դեղնած ու խունացած յուշատետրը լռեց։

— Վիրաւորուելուց յետոյ չկարողացայ գրել այլեւս, շարունակեց Սարգսեանը։ Շատ էինք անհանգստանում՝ ես էլ, կինս էլ, թէ ուր մնաց Անահիտը: Պատկերացրէք ուրախութիւնս, երբ 46ին Թբիլիսի Զենլանէ փողոցում պատահմամբ հանդիպեցի նրան։ Ամուսնացել էր: Պայմանաւորուեցինք հանդիպել իրար, նամակ գրել, բայց կորցրինք։ Ես գիւղ գնացի աշխատանքի։ Երկար ժամանակ ծանր հիւանդութեամբ պառկեցի: Երբ առողջացայ կնոջս հետ Բջնիից մեկնեցինք Թբիլիսի՝ Անահիտենց այցելութեան, չգտանք։ Փոխել էր բնակարանը, չարչարուեցինք, նոր բնակարանը չգտանք ու այդպէս էլ կորցրի աղջկաս։

Սկսուեցին հրամանատարի աղջկայ որոնումները···

Գտնուեց։

··· Երեւանի երկաթուղային կայարանի կառամատոյցում ենք. Թբիլիսի-Երեւան գնացքը կարծես ուշանում է։ Սանդրո Սարգսեանը մի մեծ ծաղկեփունջ ձեռքին անհանգիստ վեր ու վար է անում: Ծաղիկներով եմ նաեւ ես:

Անբացատրելի մի զգացում է համակել մեզ:

Վերջապէս գնացքը կանգ է առնում։ Հայեացքով կլանում ենք ամբողջ կառամատոյցը:

Մի սիրունիկ կին՝ սպիտակամաշկ, սեւ մազերով, սեւ աչքերով, այտին մի շականակագոյն խալ, փոքր ճամպրուկ ձեռքին, 10-12 տարեկան մի տղայի հետ դուրս է գալիս վագոնից:

Հազիւ հասցնում եմ նկարի նմանողութեամբ ճանաչել ակնարկիս հերոսուհուն, երբ Սարգսեանը «Անահիտ» գոռալով հասնում է վագոնի մուտքի մօտ։

Կինը իրեն կորցրած փաթաթւում է, համբուրում իր հրամանատար հօրը, իսկ հայրիկն էլ՝ իր կորցրած դստերը։

Տղան զարմացած նայում է մերթ մօրը, մերթ լացող անծանօթ տղամարդուն։

— Հեռագիրս ժամանակին ստացա՞ք, ինձ հետ էլ մտերմանալուց ու ողջագուրուելուց յետոյ, ասաց Անահիտը։ Ճիշդն ասած, ձեր նամակը ստանալուց յետոյ այլեւս չկարողացայ համբերել։ Գիտէի, որ Երեւան գալով անպայման կը գտնեմ քսան տարուայ կորցրած հրամանատարիս, նրա կնոջը։ Ինչքան ուրախ եմ, որ հենց կայարանում գտայ··· յուզուած խօսում է Անահիտը փաթաթւում Սարգսեանին։ Ես կը գտնէի, բայց չորս երեխայ մեծացնելը հեշտ չէ, Դաւիթիկն էլ պնդեց, եկաւ. «ամա, կը գամ, հա կը գամ»։

Տիկին Վարսենիկը գիւղում էր, աղջկայ տանը, երբ հեռախօսով իմացաւ Անահիտի գալու մասին, հենց նոյն օրն էլ թողեց հիւանդ թոռնիկին ու շտապ մեկնեց Երեւան։ Աղջիկները սրտաբաց ընդունել էին իրենց թանկագին հիւրին:

Հինգ օր շարունակ, երեկոները բացւում էին հրամանատարի՝ Անահիտին ծանօթ ու հարազատ յուշատետրի դեղնած, խունացած էջերը··· Հինգ օր շարունակ հրամանատարն ու աւտոմատաւոր դուստրը քաղցր ու դառը յիշողութիւնների մէջ էին···

— Յիշո՞ւմ ես, Անահիտ···

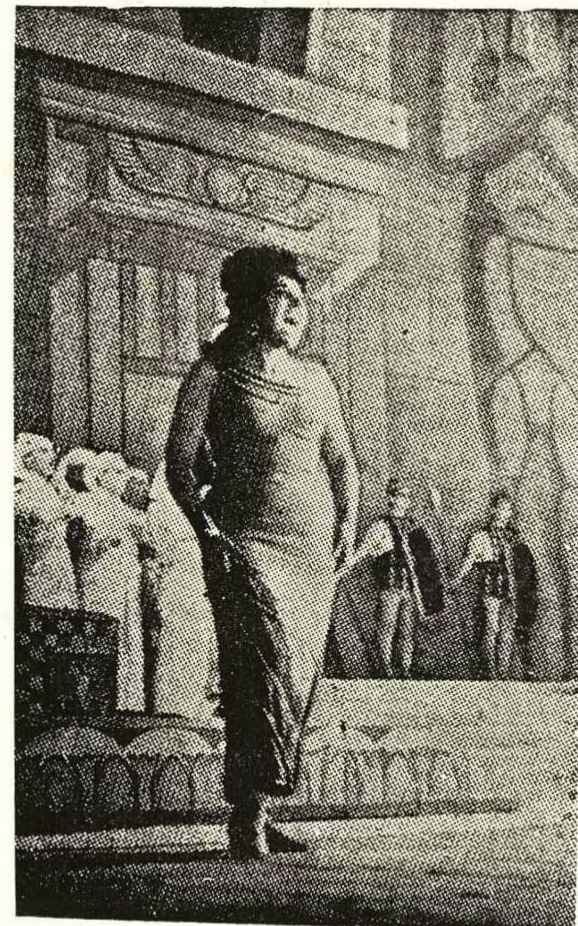
Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԲԵՄԻ ՄԵԾ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

տեղծում է, կերտում, ապրում և ապրեցնում Վերտիի Այտան։

Կատարողական արուեստի դժուարագոյն ճանապարհն է ընտրել Ամարան. երգով իշխել, երգով յուզել։ Նրա երգային արուեստը սահման չունեցող ջութակի աղեղի է նման, երգում է ամէն վանկ, խօսք, ֆրազ։ Նա գիտէ թէ ի՛նչը և ինչպէ՛ս պիտի

Այտայի դերով

երգել, որովհետեւ չի կարող չերգել։ Լուսինը չի երգում զարմացնելու, հիացնելու համար, Լուսինը երգում է յուզելու, ապրեցնելու համար։ Սա՛ է դժուարը, սա՛ է անկրկնելին արթիսթուհու մեծ արուեստում։

Երբ երգում է Ամարան, ասես թէ խօսում է, այդ է պատճառը, որ նրան հասկանում են բոլորը։ Աշխարհահռչակ երգչուհի Մարիան Անտերսոնը մի առիթով ասել է. «Բոլորից ուժեղ, զօրաւոր երգողը դեռ բոլորից լաւ երգողը չէ»։ Լուսինը գիտէ և այս մեծ ճշմարտութիւնը, նա «զօրաւոր» չի երգում, նա միմիայն լա՛ւ է երգում և ունի վոկալ արուեստի ապշեցուցիչ հարըստութիւն։

Ամարան ոչինչ ինքնանպատակ չի երգում։ Նա երգում է մեծ միտք, մեծ յոյզ, իսկ պատմելու համար աւելի՛ք շատ ունի Ամարան։ Մեծ ներկայացման ընթացքում նա անտարբեր չեղաւ ոչ մի րոպէ։ Նա այդ օրը Լուսին չէր, Այտա էր։ Այտա այդ պահին, երբ երջանիկ էր Ռադամէսի հետ, Այտա այն պահին, երբ կորցնում է այդ երջանկութիւնը, Այտա՝ երբ ծառայում է Ամներիսին։ Նա Այտա էր անգամ այն պահին, երբ նստած էր արթիստական սենեակում և սպասում էր բեմ ելնելու պահին:

Բնութիւնից շնորհքով օժտուած մարդիկ երջանիկ են։ Ամարան օժտուած է մեծ շնորհքով. սակայն նա կրկնակի երջանիկ է, որովհետեւ չի գայթակղւում, երջանիկ է, երբ իր շնորհքը բերում է մարդկութեանը։

Հրաժեշտի պահին իմ՝ նրան մեկնած ներկայացման ծրագրի վրայ Ամարա-Արմաղանեանը շատ թանկագին յիշատակ թողեց. «ԻՄ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՅՍ ՋԵՐՄ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԻՆՁ ՆՈՐԻՑ ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԿԸ ԲԵՐԻ, ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ»: Վերջացրեց և ստորագրեց. Լուսին Ամարա։ Յետոյ էլ աւելացրեց. «իսկական անունս Թագուհի է, Լուսինը բեմի համար է»։

Լուսինը բեմի համար էլ Թագուհի կարող է լինել, իսկական մեծ Թագուհի։

Թող երջանի՛կ լինի, թող մի՛շտ այդպէս հրաշալի երգի Լուսին-Թագուհին···

ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ ԶԻՐԱՐ ԿԸ ԳՏՆԵՆ 52 ՏԱՐԻ ԵՏՔ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

(ՆԱՄԱԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ ԱՌ ՋԱՀԱԿԻՐ)

Երեւան 8 Յունիս 1966

... Սիրելիներ, ձեզի այնպիսի մի նորութիւն պատմեմ, որը համոզուած եմ՝ «Ջահակիր»ի նիւթ կը դառնայ։

Ես որ ծնուել եմ ու մէկ տարեկանից մայրս մահանում է. սրգակիր հայրս գլխ գիշում է տատիկիս եւ մեկնում է Թուրքական ճակատ՝ մօրս կսկիծը մոռանալու համար. 1914 թուին մեկնել է հայրս եւ մենք կարծում էինք որ նա մահացել է, մի քանի հոգուց էլ լսել էինք որ մահացել է. սակայն յանկարծ՝ 1966 թուին, 52 տարի յետոյ, Երեւանում զրոյց է շրջում որ հայրս ողջ է եւ գտնւում է Քաղաքամերձ Ղամարլու շրջանում...։ Չէք կարող պատկերացնել յուզումս։ Վերցնում եմ հին նկարներ մօրս, հօրս եւ տատիկիս եւ ուղեւորւում եմ դէպի Ղամարլու... Իմ գրիչը ոյժ չունի նկարագրելու այն ինչ պատահեց. ամէն ինչ պարզուեց... եւ հայրս, պատկառելի մի ծերունի, մօտ 80 տարեկան, փաթաթուեց վզիս... պատկերացնում էք, 52 տարի յետոյ հայրը զաւակին է գտնում։

Կախաւի տան մէջ հաւաքոյթի մը ընթացքին, ուր ինք բաժակաճառ կ'արտասանէ։

Ուրեմն, այսպէս է պատահում. հայրս Կահիրէից, ոնց որ ասի, կսկիծը սրտին մեկնում է Թուրքական ճակատ. երկար կռիւներից յետոյ՝ թուրքերը բռնում են 12 հոգով, տանում են գնդակահարելու. եւ գնդակահարում են... Դիպուածով գնդակը հօրս չի դպչում, բայց միւս ընկածների հետ հարս էլ է ընկնում՝ իր ընկերների արիւնով շաղախուած... Որոշ ժամ յետոյ ուշքի է գալիս եւ շարժւում է, եւ մի կերպ սպանդանոցից փախչում է հեռու եւ սկսում է թափառական կեանք, Ադանա, Հալէպ, Պոլիս եւ վերջապէս մի գեղեցիկ օր Թուրքիայից փախչում է դէպի Յունաստան, որտեղ եւ ամուսնանում է. եւ նոր կնոջ հետ 1932 թուին ներգաղթում է Հայաստան...։ Ներկայումս ունեմ երկու քոյր եւ երկու եղբայր։ Յարգելի ընկերներ «Ջահակիր»ի խմբագրութեան, ձեզ եմ թողնում նկարագրութիւնը այս յուզիչ պատմութեան։ Ես գրելու ձիրք չունեմ... բայց ապրումը ունիմ... Երջանկացած եմ աւելի...։

* * *

Էլի սրտաշարժ մի երեւոյթ, որ հաղորդում եմ ձեզ, դա Բեգլար Նաւասարդեանի Հայաստան գալն է։ Դուք գիտէք որ ես էլ էի Դաշնակցութեան մէջ, բայց 1933 թուից հեռացայ եւ հակուեցի դէպի ձեզ, այսինքն Սոց. Դեմ. Հնչակեան Կուսակցութեան կողմը, եւ դրանից յետոյ եկայ Հայաստան։ Ադկից ի վեր անցել է 33 տարի, երբ մենք բաժանուեցինք Բեգլարից՝ գաղափարական պատճառներով անշուշտ։ Պատկերացրէք այն ուրախութիւնը, որ զգացել ենք. Բեգլարը՝ ճի՛շդ է՝ մի քիչ ուշ, բայց յամենայն դէպս ընդունում է որ հայրենիքի համար ծառայելը հայրենիք գալն է... Յուզիչ էր մեր հանդիպումը մանկութեան օրերի իմ սիրելի ընկերոջ հետ, որը վերջապէս կանգնել էր ճիշդ ուղու վրայ։ Գիրկընդխառնում, ջերմ արցունքներ...։ Բեգլարը ինքզինքը շատ լաւ է զգացում։

Սիրելիներ, հայրենիքի սէրը դեռ շատ ու շատ հայերի կը քաշի դէպի իրան։ Մի քանի անգիտակիցները, որոնք ձգում են հայրենիքը, որոշ ժամանակ յետոյ կը տեսնենք որ փոշմանել են... վըստահաբար կը փոշմանեն։ Եւ յետոյ, մի բան պէտք է գիտենալ որ հայրենիքը սիրել չի նշանակում քաղցր խուրմա ուտել. հայրենասէրը պիտի գիտնայ պայքարել, դժուարութիւնների տոկալ, պիտի իմանայ զոհողութիւն անել։ Մեր նախնիները իրանց արիւնն են խառնել հայրենի հողին. իսկ մենք մեր քրտինքն ենք խառնում. միթէ պիտի զլանա՞նք մեր քրտինքը այն սուրբ հողին, որի համար դարեր շարունակ պայքարել են մեր հայրերը, մայրերը։ Փա՜ռք նրանց, ովքեր կը պայքարեն եւ կը շէնցնեն մայրենի հողը. պատմութիւնը ոսկէ տառերով կ'արձանագրի նրանց անունները։

Սիրալիր բարեւներս եւ համբոյրներս Գ. եղբայրներին, Հ.Ժ.ին, ընկ. Խ. Ի. ին, Տիկ. Ա. Օհանեանին, ընկ. Գ. Նիկողոսեանին եւ բոլոր նրանց՝ ովքեր ինձ յիշում են։

Մնամ «Ջահակիր»ի ջերմ հաւատացող՝

ԿԱՔԱՒ

(Յարութիւն Բամպուքճեան)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Բոլոր այն ազգայինները, որոնք տակաւին չեն լեցուցած իրենց ընտրական յայտարարութիւնը, պարտին ներկայանալ Ազգային Առաջնորդարան՝ ամէն օր կ.ա. ժամը 10էն մինչեւ կ.ե. ժամը 2, ամենաուշը Շաբաթ, 30 Յուլիս 1966։

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՄԸ, ՊԱՐՈՒՀԻ ՄԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Գրեց ՍԵԴԻ ԳՕԶՈՒՆԵԱՆ

Ծանօթ անուն մըն է։

Նուպար Կիւլպէնկեան։

Ինքը՝ քարիւղի արքայի որդին։

Կինը՝ շամփանիայի արքայի աղջիկը. (Այալաներէն սերած օտարուհի մը)։

Հասէր է 70 տարիքը և Յունիս 5ին տօներ է իր ծննդեան 70 ամեակը։ Պատկառելի իր պեխովն ու մօրուքովը, միապակեան աչքին և օրձաձաղիկը լամբակին, Հիլթըն պանդոկին մէջ ընդուներ է իր 400 հրաւիրեալները։ Բոլորը միջազգային միլիոնատէրներ։ Քարիւղի արքայ Կէթին, պանքէր Ռոչիլտը, Ռոչիլտները, Ռոքֆէլլըրները և այլ մեծագոյն անուանի դէմքեր։ (Թերեւս մէկ քանի հայեր ալ սպրդած են)

Կիւլպէնկեան դրամ չէ խընայեր իր միլիոնատէր բարեկամները գոհացնելու համար։

Մոսկուայէն բերել տուեր է հինգ հարիւր քիլօ ձկնկիթ (խավեառ)։ (Այսքան ձկնկիթ Եւրոպա մէկ տարուան մէջ՝ կը սպառէ)

Ուիչըրտ Այալա Ռէմսի այգեստաններէն բերել տուեր է հարիւր շամփանիայի շիշեր։

Հավանայէն մաքսանենգութեամբ բերել տուեր է խոշոր տակառ մը՝ իր նախասիրած սիկարներէն։

Կիւլպէնկեան քառասուն տարիներէ ի վեր սովորութիւն ունի լամբակին վրայ օրձաձաղիկ մը դնելու, զոր բերել կուտայ աշխարհի բոլոր կողմերէն՝ օդային ճամբով, մասնաւոր տուփերու մէջ, որպէսզի թարմ մնան։ Բայց այդ օր, Հիլթըն պանդոկի սրահներուն յարդարմանը համար մեր մօրուաւորը, Չիլայի մէջ տեղի ունեցող օրձաձաղիկներու բովանդակ ցուցահանդէսը ծախու առեր է։

Իսկ Էտի Ռոչիլտ իրեն նուիրեր է օրձաձաղիկի հազուագիւտ մէկ քանի տեսակներ։

Զուգեցինք խօսիլ այդ օրուան ուտելիքներուն, անուշեղէններուն, պտուղներուն, ճելլիներուն, և այլըններուն մասին։

Չխօսինք ալ...

Բայց այսքանով չի վերջանար Կիւլպէնկեանի օրժին։

Այդ օրուան փայլը աւելցնելու համար Կիւլպէնկեան մեծ յղացում մը ըրած է։ Հրաւիրել Շեհերազատը՝ ըլլալու օրուան «Գլուն»։

Բայց ո՞վ է Շեհերազատը։ Իսթանպուլի «Նայթ գլապ»ներու կիսամերկ և յաճախ մօրէ մերկ պարող Թրքուհին։

Անհաւասիկ «գլու»ն։ Այդ Թուրք պարուհին, որ քանի մը քիլօ ոսկիի փոխարէն, Թրքացած հայու մը տարեդարձին պարելու եկած է։

Բայց այսքանով ալ չի վերջանար Կիւլպէնկեանի տօնախըմբութիւնը։

Մեր մարդուկը զմայլելով Թրքուհիին սպիտակ մարմնին, ծափիկներով «Թէմբօ» բռնած ու Թրքերէն «Չօք եյի, չօք եյի» գոչած է։

Ասով ալ չի վերջանար։

Այդ գիշեր Թուրք Շեհերազատին վիճակուած է, կիսամերկ՝ 70 մոմերով զարդարուած տարեդարձի հսկայ կարկանդակը կտրելու և բաշխելու պաշտօնը։

Ահա՛ այսպէս տօնախմբած է իր ծննդեան 70 ամեակը, քարիւղի և արտառոցութեանց արքայ «ազնուական» Կիւլպէնկեան Նուպարը։

Օտարութեան մէջ, օտարներու հետ, Թուրք պարուհիով մը։

Ամօ՛թ, երիցս ամօթ։

Այսպէ՞ս պէտք էր տօնէիր տարեդարձդ։ Պէ՞տք է հրաւիրէիր Թուրք պարուհին, ու վճարել ոսկիներդ, անդին հալածելով հայ կրօնապետ մը և զրկելով զայն իր ամսաթոշակէն։

Հրաւիրէիր սրբազանը։

Հրաւիրէիր Լոնտոնահայ պատկառելի անձնաւորութիւններ և նաև օտար միլիոնատէր բարեկամներդ։

Հրաւիրէիր հայ երգիչ մը, հայ երգչուհի մը, հայ երաժիշտ մը, հայ պարախումբ մը։

Շեհերազատը աւելի՞ լաւ էր՝ քան Փէհլիվանեան մը, Բաբիքեանը, Գանթարճեան մը, Արմէն Կիրակ մը, երգի պարի հայ համոյթ մը։

Քի՞չ են մեր տաղանդաւորները։

Փոխանակ Թրքական պորտախաղի, հայկական երգ մը, հայկական պար մը, կարելի չէ՞ր քու օտար բարեկամներուդ հրամցնել։

Թուրք պարուհի՞ մը, հանրածանօթ հայ օտարի մը տարեդարձին...

Շեհերազատին հայրերը մէկ ու կէս միլիոն ջարդեցին քու ցեղէդ։

Խե՜ղճ Ապրիլ 24...

Հայ մը, որ հայ ըլլալուն պատիւ չի զգար։

Ի՞նչ ունի մեր հայկական երգն ու պարը, գաղափար ունի՞ս, դիտա՞ծ և ունկնդրա՞ծ ես։

Ի՞նչ ունի Կոմիտասը, կը ճանչնա՞ս զինքը, Շեհերազատին հայրիկնե՛րը աքսորեցին...

«Կուժն արա»ն քու ծափահարած «կէօպէկ հաւասի»էն աւելի լաւ չէ՞ր։

Իրաւունք ունիս, բան չես հասկնար ասոնցմէ։

Օտարացած ես...

Թուրք «չըլըխդի»ի մը մարմինը քեզ աւելի կրնայ հրապուրել։ Այո՛, հայ կինը չի գիտեր մերկանալ լումայի փոխարէն։ Իր մարմնի շնորհները ծախու չի հաներ և երբեք ալ պիտի չհանէ։ Հայ կինը մայր ըլլալու սահմանուած է միայն, ոչ թէ քեզի և քու նմաններուդ «էյլէնճէ»ն ըլլալու։

Ճանչցա՞ծ ես հայ կինը։

Ոչ՛, կինդ ալ օտար է։

Գիշեր մը «վայելեցիր» Շեհերազատը փոխան ոսկիներուդ։

Իսթանպուլի մէջ, Թուրք «Փողոցային»ները ամէն գիշեր կը վայելեն զինքը... պէշէշի՜...

Դուն այդ գիշեր Շեհերազատին համար անմահացար։

Ան երբեք պիտի չմոռնայ քեզ, իր քունին մէջ իսկ պիտի երազէ Լոնտոնի «ախմախ էրմէնի»ն։

Կեսարը ըսեր է, «Եկայ, տեսայ և յաղթեցի»։

Շեհերազատը ըսաւ, «Եկայ, պարեցի և շորթեցի»։

Թուրք պարուհիին ծափիկ կը զարնես, մինչ անդին հայ կրօնապետ մը կը հալածես։

Այսքան մոռնալ 70 տարիքիդ, 70 անգամ ամօ՛թ քեզի։

Թրքավայե՜լ տօնախմբութիւն...

Օյնա Շեհերազատ, օյնա...

Կէլ քէֆիմ, կէլ Կիւլպէնկեան...

Թրքերէն երկու բառ ալ կ'ըսես, հաճելի ըլլալու համար։

Որո՞ւն, Շեհերազատի՞ն։

Հայերէն խօսեցա՞ր այդ գիշեր։

Ի՞նչ մնաց քու հայկականութիւնէդ.

Հա՞յ ես, թէ հայ չե՛ս։

Գնա՛ Տաճկաստան, մտիր հարեմլըխ, հոն շատ Շեհերազատներ կան, ամէ՛ն օր, ամէ՛ն ժամ, ամէ՛ն վայրկեան։

Ծախսեր ես խղճիդ վրայ բեռցուած մեղքերուդ ծանրութեան չափով ոսկինե՜ր...

Ծախսր... ծախսեր... մսխե՜ր...

Բայց 70ամեակիդ առթիւ ի՞նչ տուիր հայուն, 70 փենի իսկ չլացար տալու հայկական բարեգործական կազմակերպութեան մը։

Մոռցա՞ր մեր վարժարանները։

Մոռցա՞ր Ազունիէյի բուժարանը.

Մոռցա՞ր Սուրբ Փրկիչի հիւանդանոցը։

Մոռցա՞ր...

... որ այնքար պէտք ունին։ Որոնք տունէ տուն, փողոցէ փողոց դրամ կը հաւաքեն իրենց կարօտեալներուն, որբանոցներուն, ծերունիներուն, աղքատիկ սաներուն։

Հայը 70 անգամ երախտապարտ պիտի ըլլար քեզի։

Տարեկան եկամուտդ տասը միլիոն տոլար է, իսկ ընդհանուր հարստութիւնդ մէկ միլիառ 700 միլիոն տոլար։

Եթէ նոյնիսկ բան մը տուեր ես, տրիկա փշրանք մը իսկ չէ քեզի համար։

Ձկնթիկ, շամփանիա, հավանա սիկար, օրձաձաղիկ, Շեհերազատ և դե՜ռ... դե՜ռ...։

Կերա՞ծ ես հայկակ՛ան համեղ կերակուրները։ Կերցնէիր։

Բարեկամներուդ «էկզ էնտ չիփս»ն ալ կը բաւէր։

Անոնք աւելէ աւելին չեն արժեր։

Ալպալի շամփանիա... խըմա՞ծ ես Հայաստանի գոնեակը։

Գիտե՞ս ինչ գրած է ֆրանսերէն թերթի մը Լոնտոնի թղթակիցը. «կոկորդը մնայ»։

Մենք այդպէս չենք ըսեր, այլ...

Հայ չե՛ս դուն, «ԿԻՒԼՊԷՆԿՕՂԼՈՒ»։

Գաբրէ

ՕՄԱՐ ԽԱՅԵԱՄԻ ՔԱՌԵԱԿՆԵՐԸ

- ՌՈՒԲԱՅԱԹ -

Հետեւողութեամբ Գ. Փառնակի, Արամ Չարըգի եւ Լեւոն Մեսրոպի թարգմանութիւններուն։

182

Սիրոյ մեծ հուրէն երբ սիրտըդ վառի.
Սիրոյ մէջ գրքին անունդ ալ գրուի,
Մզկիթ կամ խաչին՝ ինչ պաշտօն ըլլաս
Դրախտ, դժոխքի հոգեր կը մոռնաս։

183

Դու շաղուեցիր կաւըս ծուռ մուռ, այդ վնաս եմ
Դու լարեցիր բախտիս ցանցը, այդ ալ գիտեմ,
Խեղճ կեանքիս մէջ, չար թէ բարի ինչ որ ըրի
Գրած էիր, ճակտիս վրայ,– Ես ի՞նչ ընեմ։

184

Այս աշխարհի արիւնաներկ փոշոտ ճամբան
Մի կարծէք թէ ես եմ քալողն – շուքս է միայն,
Ալիֆին է էութիւնըս անէական
Հապա ինքըս – ո՞վ եմ, ո՞ւր եմ, ուրկէ՞ կուգամ...

185

Սաղի նորէն քովս են հուրիս, բանիս գինին
Սաղի ըսէ՛ յաւերժ կ'ըլլա՞յ զղջումը իմ,
Հերիք կրկնես այդ եկածը գլխուն Նոյին...
Սաղի, հոգիս՝ նիրհել կ'ուզէ, լից զուտ գինին։

Աղեքսանդրիա

Տաղաչափից ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
28 ՅՈՒԼԻՍ 1966

ԱՐԱԳ ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ ՀԱՅ-ԱՐԱԲ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՎՐԱՅ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

պատմական շրջաններուն, յատկապէս օսմանեան գրաւման երկար և մութ շրջանին, որուն յաջորդած է զարթօնքը և այժմու նախանձելի յառաջդիմութեան և վերելքի շրջանը։

Իբրև օգտակարութիւն անհամար թիւով հայեր ծառայած են Եգիպտոսի և թերևս ամենաբարձր դիրքերու հասած են՝ յատկապէս ֆաթիմեան շրջանին։ Այդ շրջանի հարիւրաւոր ամենակարկառուն հայ դէմքերէն միայն մէկը կարելի է յիշել, իբր օրինակ հայոց վայելած մեծ վստահութեան Եգիպտոսի մէջ և անոր ղեկավարներուն կողմէ։ Պատր էլ-Կամալին, որ նկատուած է ֆաթիմեան շրջանի մեծագոյն նախարարը։ Օրուան խալիֆան՝ էլ-Մուսթանսէր զինք Եգիպտոս կը կանչէ, փրկելու համար երկիրը իր անկարգ վիճակէն։ Պատր էլ-Կամալի փրկած է երկիրը թէ ներքնապէս՝ կասեցնելով խառնակութիւնները և թէ արտաքնապէս՝ հեռացնելով սելճուքեան սպառնացող վտանգը։ Իր շատ մը շինութեանց կարգին, ան Գահիրէի շուրջը շինել տուած է երեք հսկայական պարիսպներ՝ Պապ Զուէյլա, Պապ էլ-Ֆութուհ և Պապ էլ-Նասր և Մոքաթթամի էլ-Կիուշի մզկիթը, որոնց հետքերը մինչև այսօր կան։ Ան իշխեց Եգիպտոսի մէջ շուրջ քսանըերկու տարի։ Իր օրով Եգիպտոսի մէջ կար մօտաւորապէս եօթը հազար զինուորներէ բաղկացած հայ բանակ մը, որ կարևորագոյն դերը կատարած է օգնելու Պատր էլ-Կամալիի՝ երկրին մէջ խաղաղութիւն հաստատելու և բարեկարգութիւններ մտցնելու համար։

Հայ-արաբ յարաբերութեանց մասին խօսելու ժամանակ, կարելի չէ մոռնալ այնքան հերոս Նախագահին՝ Կամալ Ապտէլ-Նասրի նմանցուած Սալահ էլ-Տին էլ-Այուպին, որ Հայաստան ծնած՝ ծագումով քիւրտ մըն էր։ Այս մեծ անձը նշանաւոր է խաչակիրներու դէմ մղած պատերազմներով և յաղթանակներով։ Ոմանք այն տպաւորութիւնն ունին, որ ան կրօնական պատերազմ մղած է խաչակիրներուն դէմ։ Փաստացիօրէն կարելի է շեշտել թէ Սալահ էլ-Տին բնաւ չէ պատերազմած Քրիստոսի վայրերը ոտնձգութենէ պահպանել ուզող խաչակիրներուն դէմ, հապա պատերազմած է գաղութարար և յափշտակիչ խաչակիր կոչեցեալներու դէմ։ Մինչ կիլիկեան հայկական կառավարութիւնը ակամայօրէն կը թոյլատրէր խաչակիրներու բանակներուն հոնկէ անցնիլը, այսինքն երևութապէս և անուղղակիօրէն հայերը թշնամի կ'ըլլային Սալահ էլ-Տինի, անդին, Սալահ էլ-Տինի ենթարկուած Երուսաղէմի մէջ, Սարգիս Պատրիարքին օրով, հայոց կրօնական և Ս. Տեղերու իրաւունքները ոչ միայն անխախտ կը մնային, այլ աւելին, հայոց մասնաւոր շնորհներ կ'ըլլային։ Ասիկա մեծագոյն ապացոյցն է Սալահ էլ-Տինի մեծհոգի և կրօնական ազատութեան գիտակցութիւնն ունեցող անձ մը ըլլալուն։

Գալով Եգիպտոսի պատմութեան նոր շրջաններուն, սկսելով Մոհամէտ Ալիի շրջանէն, կը տեսնենք որ հայերը միշտ առաջին դիրքի վրայ եղած են իբրև ծառայողներ այս թանկագին հայրենիքին և իբրև արդար գնահատութեան արժանացողներ։

Մոհամէտ Ալի իր փոքր տարիքէն սկսեալ շփում ունեցած էր հայերու հետ և մօտէն ճանչցած զանոնք իբր անկեղծ բարեկամներ և հաւատարիմ ու խելացի գործակիցներ։ Երբ Եւրոպա կը ղրկէր ուսանողներ, ո՛չ մէկ զանազանութիւն կը դնէր եգիպտացիին

Արամ Մովսէսեան

և հայուն միջև։ Հպարտութեամբ կրնանք արձանագրել, որ այսպէս եգիպտացիի հաւասար վստահութիւն վայելող և նոյնպէս եգիպտացիի հաւասար հաւատարմութիւն ցուցնող, միայն հայեր կային, իբրև ոչ-եգիպտացիներ։ Եւրոպայի մէջ բարձր ուսում ստացած այս հայերէն ոմանք, Արթին Չրաքեան, Առաքել Նուպար և ուրիշ շատեր, ստանձնեցին բարձր պաշտօններ, եղան Մոհամէտ Ալիի խորհրդականը, Ա. քարտուղարը, ևլն։

Մոհամէտ Ալիի օժանդակած հայերու մասին երբ գրուի, առաջին գիծի վրայ կու գայ Պօղոս Եուսուֆ։ Ան եղած է Մոհամէտ Ալիի ամենէն մտերիմ խորհրդականը և շատ մեծ դերը կատարած է Եգիպտոսի արտաքին գործոց և ելեւմտական վարչութեանց տնօրէն (Նախարար) եղած ատեն։ Ապացոյց թէ այս մեծ հայը խոր վստահութիւն կը վայելէր երկրի կառավարիչէն, իր մահէն վերջ իր մօտ գտած են Մոհամէտ Ալիի ստորագրութիւնը կրող ճերմակ թուղթեր, որպէսզի զանոնք գործածէր յարմար դատած եղանակով, Մոհամէտ Ալիի երկրէն բացակայած ժամանակ։

Անցողակի կերպով յիշենք Յովսէփ անունով հայ մը, որ Մոհամէտ Ալիի կողմէ Ֆրանսա ղրկուած ուսանող մըն էր։ Ան 1832ին Մալթա կղզիէն Եգիպտոս բերաւ մանտարինի տունկեր, հոս բազմացնելու համար այդ պտուղին բուսականութիւնը։ Մանտարինը դարձաւ ժողովրդական օգտակար պտուղ մը և մինչև այսօր կը կոչուի «Եուսուֆի»՝ այդ պատուական հայուն անունով։

Նախքան վերջացնելը այս արագ ակնարկը, հարկ է երկու խօսք ընել տասնևիններորդ դարու Եգիպտոսի մեծ ծառայողին՝ Նուպարի մասին։ Ցաւով կ'իմացուի ոմանց կողմէ Նուպարի հասցէին ըրուած անպատշաճ արտայայտութիւններ։ Նուպարի մասին շատ երկար կարելի է գրել, սակայն քանի մը կէտեր միայն պիտի նշուին, որոնք առնչութիւն ունին իր ծառայութեանց և հաւատարմութեան հետ՝ հանդէպ Եգիպտոսի։ Անիկա է որ առաջին անգամ կը խորհի և անգլիացիներու համաձայնութեամբ, գործադրութեան փուլին մէջ կը դնէ, 1850ին, Գահիրէ-Աղեքսանդրիա Եգիպտոսի առաջին երկաթուղագիծը։

Նուպար տեւականօրէն կը ձգտէր Եգիպտոսի իսկական յառաջդիմութեան համար ապահովել, յատկապէս իր շրջանին այնքան կենսական երկու ազդակներ՝ «արդարութիւն և ջուր»։ Նուպար հսկայ պայքար տարած է համոզելու Թուրքիան, Եւրոպան և նոյնիսկ փոխարքայ Իսմայիլը, որ Եգիպտոսի մէջ հաստատուի խառն դատարաններու դրութիւնը։ Այսօրուան ակնարկով, բնական է թէ խառն դատարանները կատարելապէս թերի են, բաղդատուած կանոնաւոր և բծախնդիր դատարաններուն, որոնք գոյութիւն ունին։ Բայց երբ երեւակայենք այն ժամանակուան վիճակը, երբ իսկական դատարան գոյութիւն չունէր և եւրոպարացիները ամէն ձեւով կը կեղեքէին եգիպտացիները, Նուպարի խառն դատարանները փրկութիւն մը եղան եգիպտացիին համար և նախաքայլ մը այսօրուան դատաստանական փայլուն վիճակին։

Նուպար նոյնպէս ճիգեր թափած է գիւղացիին վիճակը բարւոքելու, հակառակ ընդհանուրին գիւղացին կեղեքելու մտայնութեան։ Իր տարած աշխատանքներուն համար, ան հպարտօրէն կոչուած է «գիւղացիին հայրը»։

Նուպարն է, որ այն ատենուան (1888) հզօր և եգիպտացիներու արիւնը ծծող անգլիացիներու ներկայացուցիչին՝ Լորտ Քրոմըրի երեսին ըսած է «Դուք արեւմուտքի թուրքերն էք», որովհետեւ գիտէր թէ մինչ ինք կը ջանար կանոնաւորել Եգիպտոսը և դուրս հանել զայն նեղ դրութենէն, անդին անգլիացիները ճիգ չէին խնայեր իր շինածը քանդելու համար։

Ի վերջոյ այսօր ալ քիչ չեն այն հայերը, որոնք անկեղծօրէն կը ծառայեն Եգիպտոսի՝ այնպէս ինչպէս պիտի ընէր եգիպտացի մը։ Հսկայ է թիւը այն հայերուն, որոնց անունները կ'երեւին ամէն ազնիւ մարզի և արհեստի մէջ, մասնաւորաբար ոսկերիչներ, լուսանկարիչներ, մետաղագործներ, ևլն։ Իբրև յատուկ դէմքերու օրինակներ, կան համայն Եգիպտոսի ծանօթ և համաշխարհային հռչակ ունեցող երգիծանկարիչ Սարուխանը և մեծ ճարտարապետ Հրազդան Պալեանը։ Մեծ հրճուանքով կարելի է արձանագրել այսօրուան կառավարութեան ինչքան արդարադատ ըլլալը և տարբերութիւն չդնելը եգիպտացիին և հայուն միջեւ, որ ան ալ եգիպտացի մըն է, հիմնուելով սա շատ հպարտանալի երեւոյթին վրայ, որ մեր սիրելի Նախագահ՝ Կամալ Ապտէլ Նասէր գնահատած է ճարտարապետ Պալեանը Ա. կարգի շքանշանով մը, հաւասար եգիպտացի նոյն դիրքին վրայ գտնուող ճարտարապետի մը, իր այս հայրենիքին կատարած ծառայութեանց առթիւ։

Այսպէս ահաւասիկ հայերը եգիպտացիներէն գտած են, երկար տարիներու ընթացքին, անկեղծ վերաբերմունք և ամենաբարի զգացումներ։ Դեռ վերջերս միայն արաբներն ու եգիպտացիները եղած են միակները, որոնք ճշմարիտ օգնութեան ձեռք երկարած են թուրքերու ջարդերէն փախող հայերուն։ Դարերու ընթացքին և այսօր, հայերը վայելած են և կը վայելեն օրինաւոր Եգիպտոսի մէջ ամէն իրաւունք, կրօնական, կրթական, մամուլի, ևլն. ինչպէս հարազատ եգիպտացիներ։ Եգիպտացիները հայերը նկատած են եղբայրներ, պարագայ մը՝ որ իւրաքանչիւր հայու սիրտն ու հոգին կը լեցնէ ուրախութեամբ և հպարտութեամբ... արաբ ու եգիպտացի ազնիւ ժողովուրդին եղբայրը նկատուելը։

ԱՐԱՄ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

نظرة سريعة للعلاقات العربية ـ الارمنيه

(تابع ص ١)

المنشآت الكثيرة التى أقامها فى مصر ولا تزال آثارها باقية حتى اليوم هى الأسوار الثلاثة التى بناها حول القاهرة وهى باب زويلة وباب الفتوح وباب النصر ، وكذلك مسجد الجيوشى عند المقطم . وقد حكم فى مصر إثنين وعشرين عاما وكان فى مصر فى وقته جيش مكون من سبعة آلاف جندى أرمنى ، وقام هذا الجيش بأهم دور فى مساعدة بدر الجمالى الأرمنى فى استتباب الأمن فى البلاد والقيام بالإصلاحات اللازمة.

وعند الحديث عن العلاقات العربية ـ الأرمنية لا يمكن أن ننسى صلاح الدين الأيوبى الذى يشبهونه كثيراً برئيسنا البطل جمال عبد الناصر ، فصلاح الدين الأيوبى الذى من أصل كردى ومولود فى آرمنيا مشهور فى التاريخ بالحروب التى خاضها ضد الصليبيين وانتصر عليهم ، ويعتقد البعض أنه خاض حربا دينية ضد الصليبيين ، إلا أنه من المستطاع أن نبرهن على أن صلاح الدين لم يحارب أبداً صليبيين جاءوا ليحموا الأماكن المقدسة كما يقال ، بل حارب مستعمرين وسالبين سموا أنفسهم بالصليبيين ففى حين كانت الحكومة الأرمنية فى فيليفيا تساعد الصليبيين مضطرة بالسماح لجيوشهم بالمرور من آرمنيا أى حين كان الأرمن ظاهريا وعن طريق غير مباشر أعداء لصلاح الدين فإن هناك فى القدس الخاضعة لصلاح الدين كان الأرمن أيام البطريرك ساركيس لا يتمتعون بكل حقوقهم الدينية والأماكن المقدسة فحسب ، بل منحهم صلاح الدين المزيد من الامتيازات ، فهذا أكبر برهان لشهامة صلاح الدين ، وأنه كان يفهم فهماً جيداً معنى الحرية الدينية .

وبالنسبة للعهد الجديد من تاريخ مصر فبدءا من عصر محمد على نجد أن الأرمن كانوا دائما فى الصدارة كخادمين لهذا الوطن العزيز وكنائلين للتقدير العادل

كان محمد على منذ حداثته متصلا بالأرمن وعرفهم من قرب أنهم أصدقاء مخلصون ومعاونون أمناء وأذكياء ، وفى مصر عندما كان يرسل البعوث إلى أوروبا للتعلم لم يكن يفرق بين المصرى والأرمنى ونسجل هنا بكل اعتزاز أنه من بين العناصر غير المصرية كان الأرمن هم الوحيدون الذين كانوا يتمتعون بثقة مساوية للثقة فى المصريين ، وكانوا كذلك يتساوون مع المصريين فى إخلاصهم لمصر فأولئك الأرمن الذين تعلموا فى أوروبا تعليما عاليا شغلوا فى مصر عند عودتهم وظائف حساسة مثل مستشار محمد على أو سكرتيره الأول ووظائف أخرى ومن أولئك المعروفين أرتين تشراكيان واراكيل نوبار وغيرهما كثيرون .

وعند الكتابة عن الأرمن الذين خدموا محمد على يأتى بوغوص يوسف فى الصف الأول ، فكان هو أقرب المقربين لمحمد على وقام بأكبر دور فى مصر حين كان ناظر (وزير) الخارجية والمالية وكدليل لمدى الثقة التى كان يتمتع بها هذا الأرمنى العظيم من حاكم البلاد أنه بعد وفاته وجدت عنده أوراق بيضاء تحمل توقيعات محمد على ليستعملها كما يرى عند تغيب محمد على خارج البلاد .

ولنلق نظرة فى طريقنا على أرمنى يدعى يوسف كان قد أرسله محمد على إلى فرنسا ليتعلم هناك ، وفى سنة ١٨٣٢ أتى من جزيرة مالطة إلى مصر بنبات اليوسفى للاكثار من زراعة هذه الفاكهة هنا ، وفعلا صار اليوسفى فاكهة شعبية مفيدة ولا يزال حتى اليوم يسمى « يوسفيا » باسم ذلك الأرمنى الجليل .

وقبل أن نختتم هذه النظرة السريعة ينبغى أن نقول كلمة عن خادم مصر العظيم فى القرن التاسع عشر وهو نوبار إذ للأسف يهاجم البعض نوبار بما لا يليق به ويمكن الكتابة عن نوبار طويلا جدا ولكن يكفى ذكر بعض النقط التى لها علاقة بخدمات نوبار وإخلاصه لمصر فكان نوبار أول من فكر واتفق مع الإنجليز ليضع فى حيز التنفيذ فى عام ١٨٥٠ مشروع أول خط حديدى بين القاهرة والاسكندرية .

ومن أجل تقدم مصر الحقيقى كان نوبار دائما يرمى إلى توفير مؤثرين حيويين حقاً هما « العدالة والماء » فقد بذل نوبار جهداً جباراً لإقناع تركيا وأوروبا بل الخديو اسماعيل نفسه لإدخال نظام المحاكم المختلطة فى مصر وإذا نظرنا إلى المحاكم المختلطة اليوم نجد أنها لا تفى بحاجات مصر إطلاقا وخاصة بالمقارنة بالمحاكم المنتظمة والدقيقة الموجودة اليوم ولكن إذا تصورنا حال ذلك الوقت حين لم تكن محاكم حقيقية لها وجود وكان الأوروبيون يسلبون المصريين بكل الطرق حقوقهم فإن المحاكم المختلطة التى أوجدها نوبار كانت نجدة المصريين والخطوة الأولى لجعل القضاء فى حاله البراقة اليوم .

وبذل نوبار كذلك جهودا لتحسين حال الفلاح على الرغم من الرأى السائد بسلب الفلاح وللجهود التى بذلها من أجل الفلاح سمى نوبار بكل اعتزاز « أبا للفلاح » .

وكان نوبار هو الذى صاح فى وجه اللورد كرومر ممثل الإنجليز الأقوياء إذ ذاك (١٨٨٨) الذين كانوا يمتصون دم المصريين « أنتم أتراك الغرب » لأنه كان يعلم علم اليقين أنه كلما كان يحاول تنظيم مصر وإخراجها من المأزق كان الإنجليز لا يدخرون وسعا فى هدم ما يبنيه .

وأخيراً فليس بقليل عدد الأرمن الذين يخدمون مصر اليوم كأى مصرى فهناك عدد ضخم من الأرمن الذين تظهر أسماؤهم فى كل ميدان جليل وحرفة وخاصة فى الصياغ والمصورين والمشتغلين بالمعادن وغيرهم وكأمثلة لبعضهم هناك صاروخان المعروف لمصر كلها وله شهرة عالمية فى فن الكاريكاتير وهناك أيضا المهندس العظيم هراستان باليان ويسرنا أن نسجل ظاهرة يفخر بها الكل لبيان مدى عدالة حكومة اليوم وعدم التفرقة بين المصرى والأرمنى الذى هو أيضا مصرى فعندما قدر رئيسنا المحبوب جمال عبد الناصر بعض المهندسين لخدماتهم لهذا الوطن منح المهندس باليان وساما من الدرجة الأولى أسوة بمهندس مصرى فى نفس الظروف .

وهكذا فقد وجد الأرمن من المصريين أثناء القرون الطويلة أخلص معاملة وأطيب شعور وقريبا جدا كان العرب والمصريون الوحيدين الذين ساعدوا الأرمن الفارين من مذابح الأتراك واللاجئين إلى مصر مساعدة حقيقية وعلى مر القرون واليوم تمتع ويتمتع الأرمن فى مصر المباركة بكل الحقوق الدينية والثقافية والصحفية وغيرها كمصريين صميمين . إن المصريين يعتبرون الأرمن أخوة لهم ، الشىء الذى يملأ قلوب ونفوس كل الأرمن بالسرور والفخر . . . وذلك لاعتبارهم أخوة للشعب العربى المصرى الكريم .

آرام موسسيان

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 141 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ՕԳՈՍՏՈՍ 1966 | ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٤١ – الخميس ٤ أغسطس ١٩٦٦

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԿԱՆՉԸ

(ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Թերթերը արձագանգեցին այն ուրախաբեր լուրը, որ Եգիպտաբնակ Հայ գաղութին կը տեղեկացնէր՝ թէ անցեալ տարիներու նման Հայրենադարձութիւն տեղի պիտի ունենայ, եւ այս տարուան կարաւանը պիտի մեկնի յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին։

Այսպէսով, Եգիպտահայութեան անգամ մը եւս առիթը կը տրուի, որ եթէ անհատական զանազան բնական պատճառներով որոշած է վերջնականապէս թողուլ այս հիւրընկալ երկիրն ու անոր ազնիւ ժողովուրդը, կրկին անգամ իր լուրջ ուշադրութեան առարկայ դարձնէ իր հաստատուելիք վայրը, ու փոխանակ երկրորդ արտագաղթի մը — դէպի օտար եւ այլասերած երկիրներ — նախընտրէ եւ վ ճ ռ ա կ ա ն օ ր է ն որոշէ ներգաղթել դէպի իր Մայր Հայրենիքը, որ լայն բացած իր դռները, հայրական զգացումով եւ եղբայրական ոգիով տունդարձի կը հրաւիրէ սփիւռքի տարածքին սփռուած իր զաւակները, ամենայն աջակցութիւնները կուտայ անոնց՝ ապահովելով առաջնակարգ եւ անվճար համբորդութիւն, հանգստաւէտ բնակարան, կրթութիւն ու բժշկական ամէն խնամք, իրենց կարողութիւններուն համապատասխան գործ, արտասահմանի մէ՛ջ իսկ իրենց ապրուստը աշխատանքով վաստկած եւ տարիքի որոշեալ սահմանը անցնողներու կենսաթոշակ եւ մանաւանդ ստոյգ եւ ապահով ապագայ։

Հայրենիքը բոլորին անխտիր կուտայ նաեւ ամէն հնարաւորութիւն, զարգանալու եւ յառաջդիմելու, յօգուտ իր անձին եւ Հայրենիքին։

Այս յայտարարութիւնը՝ ԱՄՀէն մեկնելու պատրաստուող իւրաքանչիւր հայու պէտք է վերջին առիթը տայ ինքնամփոփման, հրահրէ անոր ազգային, հոգեկան, մարդկային եւ հայրենասիրական զգացումները, որպէսզի ան լրջօրէն մտածելէ ետք միայն տայ իր վերջնական որոշումը. անվերադարձելի որոշում մը՝ որ իր՝ ընտանիքին ու զաւակներուն ֆիզիքական ապահովութեան հեռանկարի սահմաններէն անդին՝ կարենայ նշել իր պատկանած ազգին ու հողին — հայ ժողովուրդին եւ հայ հայրենիքին — վիճակուելիք ապագան, որուն համար մեր ողջ պատմութեան ընթացքին միլիոնաւոր զոհեր եւ նահատակներ տուած ենք։

Հայը իր երկարամեայ պատմութեան ամբողջ տեւողութեան, մի՛ միայն արտագաղթած է իր հայրենիքէն։ Հաստատուած է մօտակայ թէ հեռաւոր երկիրներ, եւ այս՝ կամայ թէ ակամայ, յօժարակամ կամ բռնի։ Սակայն ուր որ ալ գացած ու հաստատուած է, նոյնիսկ հոծ զանգուածներով եւ ամենակազմակերպեալ գաղութի մը պայմաններով, դարձեալ ենթարկուած է ձուլման վտանգին։

Եւ հայը օտար ափերու վրայ դարերով երգած է.

«Մայր Հայրենիք զիս կը կանչէ,
Հեռու եմ Հայաստանէն...»

Եւ սակայն պատմական շատ մեծ անկիւնադարձ մը կազմող՝ հայրենի կառավարութեան ներգաղթի որոշումը մեր պատմութեան տառապալից էջերուն մէջ արձանագրուած հայրենիքի առաջին կանչն է։

Հայը ազատ է այլեւս վերադառնալու իր պապերուն հայրենիքը, հոն՝ իր հարազատ հողին վրայ ապահով ապրելու, աշխատելու եւ յառաջդիմելու։ Շնորհիւ Սոցիալիստական կարգերու եւ եղբայրական ժողովուրդներու օժանդակութեան՝ հայրենիքի մեր քոյրերն ու եղբայրները կ՚ապրին խաղաղ եւ անվտանգ, եւ նոյնպիսի կեանք մը ապրելու հրաւէրը կը կարդայ հայրենի մեր կառավարութիւնը Սփիւռքահայութեան. աւելին՝ հիւրի մը վերապահուած պատիւներով ու հարազատի մը ցուցաբերուած զգացումներով տուն կ՚ընդունի օտար ափերուն վրայ ապաստանիլ ստիպուած իր զաւակները։

«Մայր Արաքսի ափերով
Քայլամոլոր գնում եմ,
Հի՜ն, հի՜ն դարուց յիշատակ
Ալեաց մէջը պտրում եմ։»

Մայր Արաքսի ափերով քայլամոլոր չ՚երթար այլեւս հայը այսօր. Մայր Արաքսի ափերով հայը կ՚ապրի ուրախ եւ երջանիկ, Մայր Արաքսի ափերով հայ զինուորը հպարտօրէն կը պաշտպանէ իր երկրին առժամեայ սահմանները. այն սահմանները, որոնք վաղ թէ ուշ պիտի մղուին ետ, դէպի Եփրատի ափը, դէպի հայուն արդարութեան ափը։

Սակայն ե՞րբ եւ ի՞նչպէս կարելի կրնայ ըլլալ ազատագրել հայուն Արարատը, հայուն Անին, հայուն գերի մնացած հողերն ու արտավայրերը։

Այս հարցումներուն միակ եւ մեկին պատասխանը իր մէջ կ՚ամփոփէ «ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ»։

Հայ ժողովուրդի ամենամեծ երազն ու, դարերու բաղձանքը կարելի պիտի ըլլայ իրականացնել, միայն ու միայն, երբ հայը, սփիւռքի մէջ ցիրուցան, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ երթայ եւ իր վերջնական

(Շարունակութիւնը տես էջ 5)

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

«Մեր Յեղափոխական փորձառութեան պտուղ՝ Արաբական Ընկերվարական Միութիւնը ժողովուրդի ընկերային եւ տնտեսական ույժերուն իսկական արտայայտութիւնն է»

ՇԵՇՏԵՑ Ա.Ը.Մ.Ի ԸՆԴՀ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

ԱԼԻ ՍԱՊՐԻ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ Ա.Մ.Հ.Ի ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ԿԱՏԱՐԱԾ ԻՐ ՀՈՅԱԿԱՊ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

«Կուրօրէն չենք ընդօրինակեր ուրիշ ժողովուրդներու կատարածները, այլ Գիտութիւնն ու Յառաջդիմութիւնը կը կիրարկենք մեզի յատուկ պայմաններու սահմանին մէջ»

ԸՆԴԳԾԵՑ Ա.Ը.Մ.Ի ԸՆԴՀ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄ ԵՒ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

ՔԱՄԱԼԷՏՏԻՆ ՌԻՖԱԱԹ

ԻՐ ԲԱՑՄԱՆ ՃԱՌԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, 31 Յուլիս, Ուսանողական մեծ համաժողովին, Ա. Մ. Հ.ի փոխ-նախագահ և Արաբ Ընկ. Միութեան Ընդհ. քարտուղար պր. Ալի Սապրի խօսեցաւ «Ժողովրդային կազմակերպութիւնները և ռամկավարութիւնը» նիւթին շուրջ: Յարգելի բանախօսը շեշտեց մասնաւորաբար որ Ա. Ը. Մ.ը ամենախոր կերպով կ՚արտացոլացնէ ժողովուրդի աշխատաւոր ուժերուն ներդաշնաւորումը։

Արտասահմանի մէջ իրենց ուսումը շարունակող Ա. Մ. Հ.ի ուսանողներու համագումարը սկսաւ անցեալ Շաբաթ, 30 Յուլիս, Աղեքսանդրիոյ համալսարանի սրահին մէջ: Մասնակցեցան 1965 տարուան ընթացաւարտներէն 100 հոգի և 250 ուսանողներ, որոնք այս առթիւ Ա. Մ. Հ. վերադարձան օտար զանազան երկիրներէ։

Համագումարը պիտի տեւէ 12 օր։ Քննութենէ կ՚անցընեն արտասահմանի Ա. Մ. Հ. եան ուսանողութիւնը շահագրգռող շատ մը հարցեր։

Ալի Սապրի ելոյթ կ՚ունենայ. իր կողքին Ա.Ը.Մ. անդամներէն Քամալէտտին Ռիֆաաթ եւ Տոքթ. Հիւսէյն Քամալ Պահաէտտին, որոնցմէ ա.ին վստահուած է գաղափարական եւ բ.ին՝ երիտասարդական հարցերու պատասխանատուութիւնները։

Բացման հանդիսութեան ներկայ գտնուեցան Ա. Ը. Մ.ի Գերագոյն ժողովի անդամներ, փոխ վարչապետներ, Նախարարներ, Աղեքսանդրիոյ կառավարիչ պր. Համտի Աշուր, ղեկավար անձեր և համալսարանի ուսուցչութիւնը։

Առաջին խօսքը տրուեցաւ երիտ. հարցերու պատասխանատու ղեկավար Տոքթ. Հիւսէյն Քամալ Պահաէտտինի, որ իր բարի գալստեան խօսքէն ետք, շեշտեց այս համաժողովին կարեւորութիւնը, որովհետեւ այս երկրին երիտասարդներուն վստահուած է կարեւոր պաշտօններ ստանձնել, ինչպէս յայտարարած է Նախ. Կամալ Ապտէլ Նասէր՝ Գիտութեան Տօնին արտասանած իր ճառին մէջ։

Համագումարի Նախագահ պր. Քամալէտտին Ռիֆաաթ խօսք առնելով նախ ողջունեց արտասահմանեան մեր ուսանողութիւնը. ապա խօսեցաւ Յեղափոխութեան կատարած մեծ յառաջդիմութեանց մասին։

«Մեր ժողովուրդին կատարած նշանակելի իրականացումները, քաղաքական, ընկերային, մշակութային և տնտեսական բոլոր մարզերուն մէջ, պտուղներն են աշխատաւոր ժողովուրդի ուժերու սերտ մերձեցման». ըսաւ ան իր խօսքի վերջաւորութեան։

ԱՄՀ Ի ՅԵՂԱՓՈԽ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՆՇՈՒԵՑԱՒ ԱՐԺԱՆԱՎԱՅԵԼ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

Գահիրէի հայրենասէր երեք կազմակերպութիւններու (Հ.Ա.Հ Կոկանեան Սրահի, Հայկական Ընթերցասրահի և Հայ Գեղ. Միութեան) միասնական նախաձեռնութեամբ ԱՄՀի Յեղափոխութեան 14րդ տարեդարձը նշուեցաւ արժանավայել տօնախմբութեամբ։

Շաբաթ, 30 Յուլիս 1966, երեկոյեան Հելիոպոլսոյ Հ.Մ.Ը.Մ.Նուպարի կանանչազարդ և օդասուն պարտէզին մէջ տեղի ունեցաւ շքեղ պարահանդէս մը, ուր ներկայ էին պաշտօնական անձնաւորութիւններ, Ազգ. Իշխանութեանց անդամներ և հոծ թիւով հանդիսականներ։

Հայ տիկիններու պատրաստած համեղ կերակուրներու, երիտասարդներու կողմէ ղեկավարուած կանոնաւոր սպասարկումէն և ճաշակումէն ետք, գործադիր ունեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը, զոր ձեռնհասօրէն վարեց Պր. Արամ Մովսէսեան (Գալ. Ազգ. Վարժ.ի արաբերէնի ուսուցիչ)։

Օրուան պատշաճ ներածական խօսքը ընելէ ետք՝ Պր. Մովսէսեան բեմ հրաւիրեց Հերմինէ Պալուեանը, որ հայկական երաժշտութեան հնչիւններու ներքեւ՝ տոհմիկ զգեստաւորումով պարեց հայկական քնքուշ պար մը։ Ծանօթ երգիչ Պր. Միքայէլ Գարանֆիլեան իր գեղեցիկ ձայնով մեներգեց։ Կոկանեան Սրահի և Հայկական Ընթերցասրահի աղջկանց պարախումբը շատ հարազատ կերպով ներկայացուց ա-

(Շար. տես էջ 2)

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

ՄԱՀ ԸՆԿԵՐ ՕՆՆԻԿ ՓԱՉԱՃԵԱՆԻ

Պուլկարահայ գաղութի և Սոֆիայի «Երեւան» Մշակութային Միութեան շատ սիրուած ու յարգըւած անդամներէն ընկ. Օննիկ Փաչաճեան իր անակնկալ մահով (Յուլիս 5ին՝ Սոֆիայի իր բնակարանին մէջ) անդարձ բաժնըւեցաւ մեզմէ՝ խոր սուգի մատնելով իր պարագաները, ընկերներն ու ծանօթները։

Յուղարկաւորութեան արարողութիւն կատարուեցաւ յաջորդ օրը, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան, Սոֆիայի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ։

Թաղման կարգէն ետք՝ Արժ. Տ. Մեսրոպ Քհնյ. Պետլեճեան կարճ ու պատշաճ դամբանական մը խօսելով՝ թուեց ողբացեալին բարեմասնութիւնները և մատուցած ծառայութիւնները. ըսաւ որ ան սիրուած ու յարգուած անձ մըն էր Սոֆիայի հայութեան կողմէ՝ իր բարի ու ազնիւ բնաւորութեամբ։

* * *

Հանգուցեալ ընկերը ծնած է 1910ին՝ Թուրքիոյ Ռոտոսթօ քաղաքը, եղբայրն է յայտնի պատմաբան և ուսուցիչ ընկ. Սարգիս Փաչաճեանի։ 1922ին եղբօր ու քրոջ հետ եկած ու հաստատուած է Պուլկարիոյ Սոֆիա մայրաքաղաքը։

Երիտասարդ տարիներուն անդամագրուած է «Վիչապ» մարզական ակումբին, ապա մտած է Հնչակեան շարքերուն մէջ։

Ան բեղուն գործունէութիւն մը ունեցաւ. ջերմ սիրով կապուած էր մեր սիրելի Սով. Հայաստանին, անդամ եղած է «ՀՕՄ»ին և իր հովանաւորութեամբ կազմած է Երիտասարդաց Նուագախումբը։

Պուլկարիոյ Ֆաշիստական կառավարութիւնը փոխուելով, 9 Սեպ. 1944ին, երկրի փ.քրամասնութեանց տրուեցաւ գործունէութեան ազատութիւն. այդ թուականէն ան անդամագրուեցաւ Նորակազմ «Երեւան» Մշակ. Միութեան և գործօն դեր մը ունեցաւ։

Ան եղած է անդամ Եկեղեցական Վարչութեան, որուն օժանդակած է թէ՛ բարոյապէս և թէ նիւթապէս։

Իր մահը իսկապէս անդարմանելի կորուստ մը եղաւ իր հարազատներուն և մեզ բոլորիս համար։

Ա՛յս թող ըլլայ իմ յարգանքի և սիրոյ տուրքս՝ ողբ. Օննիկ Փաչաճեանի անմոռաց յիշատակին։

ՅԱԿՈԲ ԱԲԷԼԵԱՆ

18 Յուլիս 1966
Ռուսճուք

«Ջահակիր» կը փութայ իր զգածուած ցաւակցութիւնները յայտնել ողբացեալ ընկերոջ եղբօր՝ ընկ. Սարգիս Փաչաճեանի և բոլոր սգակիր պարագաներուն և ընկերներուն։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՇՔԱՆՇԱՆՆԵՐ ՀԱՅ ԱՆՁՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Պուլկարիոյ Ազգային Ժողովին (Խորհրդարանին) Նախագահութիւնը, Պուլկարիոյ ու Հայաստանի միջև մշակութային կապերու սերտացման ու զարգացման մէջ իրենց ունեցած մեծ արժանիքներուն համար «Սիրիլ ու Մեթոտի» առաջին կարգի շքանշան յատկացուց քանդակագործ Գրիգոր Ահարոնեանին, գրական քննադատ Կարօ Ծինկէօզեանին, Մշակոյթի նախկին նախարար և այժմ Հայաստանի Կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի քարտուղար Ռոպեր Խաչատուրեանին և Թարգմանիչ Արմենակ Թագւորեանին։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

ՓՐՈՖ. Ն. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Վերջին պահուն ցաւով տեղեկացանք յանկարծական մահը մեր առաջին աշխատակից, յայտնի լեզուաբան եւ Չեխ Համալսարանի դասախօս Տոքթ. ՆՇԱՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆի, որ տեղի ունեցած է Յուլիս 16ին, Փրակայի մէջ։

«Ջահակիր» կու գայ իր խորին ցաւակցութիւնները յայտնել ողբացեալի այրիին՝ Տիկին Արուսեակին, զաւկին՝ Հայկին եւ բոլոր սգակիր պարագաներուն։

ՄՈՆԱԳՕ

ՌԻՇԱՐ ՃԵՐԱՆԵԱՆ ԱՐԺԱՆԱՑԱՒ ՆԿԱՐՉՈՒԹԵԱՆ «ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄՐՑԱՆԱԿ»ԻՆ

Յուլիսի 15ին, վերջ գտաւ Մոնագոյի մէջ կազմակերպուած նկարչութեան միջազգային ցուցահանդէսը, որուն հովանաւորութիւնն ստանձնած էր Ն.Վ. Ռէնիյէ Գ. Իշխանը։

Ուրախ ենք նշելու, որ տաղանդաւոր արուեստագէտ՝ նկարիչ Ռիշար Ճերանեանի «Անտառ» և «Մանկամարդուհի» ստեղծագործութիւնները արժանացան «Եւրոպայի Մրցանակ»ին։

ԲԱԽՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ուրախութեամբ կը տեղեկացնենք, որ Տէր եւ Տիկին ընկեր Մելքոն Մ. Սեֆերեան (Պէյրութ) բախտաւորուած են մանչ զաւակով մը:

Այս ուրախ առիթով մեր խրնդակցութիւնները՝ բախտաւոր ծնողաց եւ կողմերու պարագաներուն:

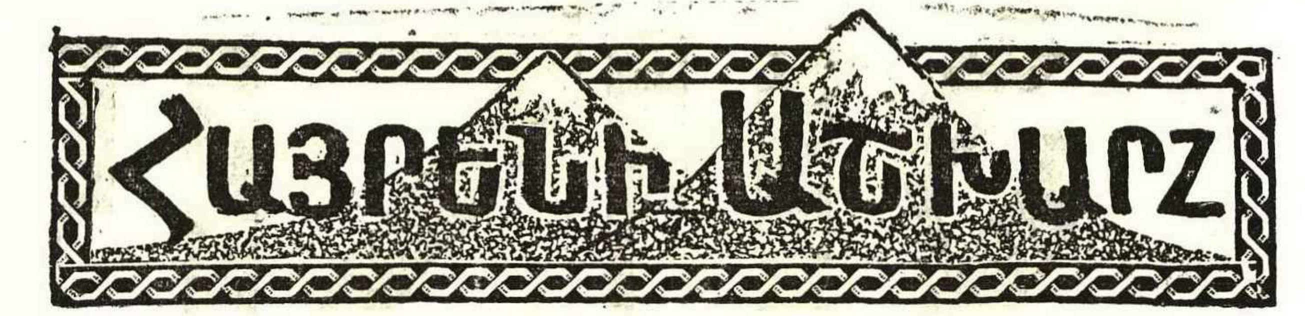
ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿ. ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱԼԵԱՆ
ՕՐ. ԱՆՈՅՇ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ամուսնացեալք

Պէյրութ 31-7-1966

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին, կրնքահայր—կնքամայր Թորոս եւ Անոյշ Պալեաններուն, ծնողաց եւ պարագաներուն։

Ս. Հայաստան հսկայ գործարան մը կը կառուցանէ Իրաքի մէջ

Ս. Հայաստանի ճարտարարուեստական կարողականութիւնը այնքան աճած է, որ ան այժմ կրնայ օժանդակել նաև ուրիշ երկիրներու ճարտարարուեստի զարգացման։ Օրինակի համար Իրաքը, որուն տարածութիւնը 15 անգամ աւելի մեծ է քան Հայաստանինը և որուն բնակչութեան թիւն ալ եռապատիկն է, Սովետ. Միութեան հետ կնքած է համաձայնութիւն մը, որուն համաձայն փոքրիկ Հայաստանն է, որ պիտի կառուցանէ ելեքտրական ճարտարարուեստի արդիական գործարան մը, որ պիտի արտադրէ ելեքտր.մոթէօրներ, ուժեղ թրանսֆորմաթէօրներ, ցած վոլթաժով կազմածներ և ուրիշ կարգ մը ելեքտ. արտադրութիւններ։ Իրաքի այս գործարանը իր տեսակին մէջ՝ Մերձ. Արեւելքի ելեքտ. ճարտարարուեստի մեծագոյնը պիտի ըլլայ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՊԱԼԷ ՄԸ՝ «ՅԱՒԵՐԺԱԿԱՆ ԿՈՒՌՔ»

Երեւանի Ալեքսանդր Սպենդիարեանի անուան օփերայի և պալէի թատրոնը՝ վերջերս բեմադրեց Հայաստանի «Յաւերժական Կուռք» նոր պալէն։

Պալէի դերուսոյցն է Մ. Մնացականեան։ Նկարչական ձեւաւորումը կատարած է քանդակագործ Ա. Զաքմաքճեան։ Գլխաւոր դերերով հանդէս եկան Զ. Քալանթարեան (Աթինէ), Վ. Գալուստեան (Բիւրատ) և Վ.Խանամիրեան (Գոռ իշխան):

ՎԱՍԻԼԻ ԿՐՈՍՄԱՆԻ ԳԻՐՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

«Հայաստան» հրատարակչականը 15000 օրինակով լոյս ընծայեց սովետական ականաւոր գրող Վասիլի Կրոսմանի մէկ գիրքը, որ մերօրեայ Հայաստանին նուիրուած է:

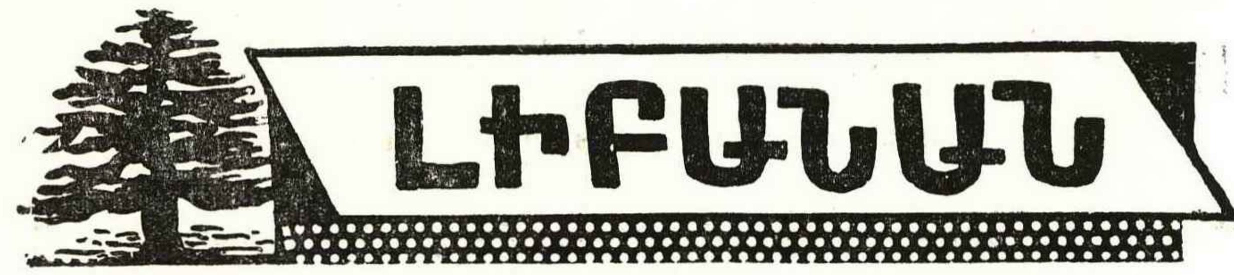
Հայ ընթերցողներուն մօտ մեծ ընդունելութիւն գտաւ այս գիրքը, որ կը նկարագրէ հայ ժողովուրդին կեանքը, կ'ոգեկոչէ Հայաստանի վերածնունդը եւ կը խօսի անոր ապագային մասին։

Վասիլի Կրոսման հեղինակն է «Սովետական սպայ մը» գիրքին, ուր կը պատմուի զօրավար-գնդապետ Համազասպ Բաբաջանեանի քաջագործութիւնները:

Հայրենադարձութիւնը Եգիպտոսէն

Պաշտօնապէս կը տեղեկացնի՝ թէ այս տարի եւս Եգիպտոսէն Հայրենադարձութիւնը պիտի ըլլայ հաւաքական, միանուագ եւ մասնաւոր շոգենաւով, որ հաւանաբար Աղեքսանդրիա ժամանէ Հոկտեմբերի կիսուն:

Նկատի ունենալով, որ կարճ ժամանակամիջոց մը միայն կը մնայ մեկնումի թուականին, բոլոր հայերը՝ որոնք վերջնականապէս որոշած են այս տարի հայրենիք հաստատուիլ, պարտին շուտափոյթ ներկայանալ Գահիրէի Սովետական Դեսպանատունը (էլ-Կիզէ փողոց թիւ 95, Ալ Կալաա կամուրջէն վերջ՝ ձախին), կամ Աղեքսանդրիոյ Սով. Հիւպատոսարանը, ամէն օր կ. ա ժամը 8-10, ստանալու իրենց մեկնումին անհրաժեշտ հարցարանը եւ տեղեկութիւններ։

ՍԱՀԱԿԵԱՆ ԼԻՍԷԻ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Պէյրութի Սահակեան Լիսէն՝ մեծ հոգատարութեան և գուրգուրանքի առարկայ դարձուցած է իր Անդրանիկեան մանկապարտէզը, որուն վարիչն է վաստակաւոր ուսուցչուհի և ֆրանսական մըշակութային առաքելութենէն վըկայեալ մանկապարտիզպանուհի Օր. Ազատուհի Նազարեան։

Իր աշակերտներու տարեկան հունձքը ծանօթացնելու նպատակով՝ վարիչ մանկապարտիզպանուհին մեզ կ'առաջնորդէ ցուցահանդէսի տարբեր բաժանմունքները:

Դիտելէ ետք իւրաքանչիւր դասարանի վերապահուած ձեռային աշխատանքներու երախայրիքը եղող տարեկան այս ցուցահանդէսը՝ չենք կրնար չշնորհաւորել ժըրաջան մանկապարտիզպանուհի Օր. Ազատուհի Նազարեանն ու իր օգնականուհիները, որոնք արտաքնապէս այս համեստ կրթական հաստատութենէն ներս, կը ջամբեն մանկավարժական նորագոյն մեթոտներու համապատասխան դաստիարակութիւն, որ մեծապէս գնահատելի է:

Կը շնորհաւորենք նաև Սահակեան Լիսէի հոգաբարձութիւնն ու տնօրէնութիւնը, որոնք իրենց կարելին կ'ընեն նորանոր նըւաճումներ արձանագրելու և բարձր պահելու Սահակեանի դրօշը:

Գ. Մ.

ՀԱՅ ԵՐԳԻՉՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Լիբանանահայ ծանօթ երգիչներ Արփինէ Փեհլիվանեան եւ Գէորգ Կակոսեան Հռոմ մեկնած են՝ հետեւելու համար ձայնական արուեստի եւ մեկնաբանութեան մասնագիտական դասընթացքներուն։

Անոնք յաջողութեամբ անցուցած ըլլալով Հռոմի Չիճիանա Ակադեմիայի «Արթէ Վոգալէ»ի եւ «էն բէրփէրեքասիոն տը լ'օփերայ»ի քննութիւնները, արդէն սկսած են աշխատանքի մօ. Ֆավարէթթոյի եւ Ճինօ Պեքքի հսկողութեան տակ։

Նորանոր նուաճումներ կը մաղթենք մեր զոյգ հայրենակիցներուն։

ՓՐՈՖ. ՄՈՐՈՒՍ ՀԱՍՐԱԹԵԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Երկու տարի Պէյրութի Հայկազեան Գոլէճի և Հ.Բ.Ը.Մ.ի Երուանդ Հիւսիսեան հայագիտական ամպիոնի մէջ շահեկան դասախօսութիւններ տալէ ետք՝ Ուրբաթ, 22 Յուլիս կ.ե. ժամը 4ին, «Արմենիա» ջերմանաւով Հայրենիք մեկնեցաւ Փրոֆ. Մորուս Հասրաթեան։

Մեկնումի նախօրեակին՝ «Նայիրի» շաբաթաթերթի կողմէ ողջերթի ընդունելութիւն մը կազմակերպուած էր ի պատիւ անուանի հայագէտին։

Փրոֆ. Մորուս Հասրաթեան իր հրաժեշտի խօսքին մէջ ըսաւ՝ թէ լաւագոյն տպաւորութիւններով կը մեկնի Լիբանանէն։ հիւրընկալ երկրէն։ Ան իր խորին շնորհակալութիւնները յայտնեց լիբանանահայ գաղութին և Լիբանանի կառավարութեան։

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ «ԱՐՄԵՆԻԱ»ՅՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԵՑԱՆ

Յուլիս 22ին «Արմենիա» ջերմանաւով Մայր Հայրենիք մեկնեցան լիբանանահայ տարբեր վարժարաններէն 8 ուսուցիչ—ուսուցչուհիներ և 13 աշակերտներ: Իրենց կ'ընկերակցէին նաև սուրիահայ, յորդանանահայ եւ կիպրահայ մանկավարժներ։ Անոնք պիտի այցելեն Հայաստանի պատմական ու տեսարժան վայրերը, երթ․․․ կան ու մշակութային հաստատութիւններն ու պիոներներու ամառնային ճամբարները:

Ծնողներու, ազգականներու և համակիր բազմութիւն մը ողջերթ մաղթելու եկած էր նաւահանգիստ։ Ժամը 4.15ին՝ «Արմենիա»ի էսթրատային նըւագախումբի «Էյ ջան Երևան» եղանակի խանդավառ հնչիւններով, նաւը հրաժեշտ առաւ Պէյրութի ջուրերէն, իր հետ տանելով հայրենակարօտ հայերու ընտրանի հոյլ մը։

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՀԱՄԱՐ ԹԵՐԹԻՍ 142ՐԴ ԹԻՒԸ ԼՈՅՍ ՊԻՏԻ ՏԵՍՆԷ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 25 ՕԳՈՍՏ. 1966ԻՆ

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(Շար. Ա. էջէն)

րաբական պար մը, և խլեց բուռն ծափահարութիւն։ Պր. Արամ Մուրատեանի գրած ոտանաւորը յստակ արաբերէնով մը կարդաց ընկ. Գաբրիէլ Հանէթեան: Պր. Հայրօ Հինայէկեան արտասանական լիրայատուկ ոճով կարդաց բանաստեղծ Հաֆըզ Իպրահիմի «Սուէզը հարստութիւնն է իմ ժողովրդի» բանաստեղծութեան արեւելահայերէն թարգմանութիւնը, կատարուած Խ. Հրաչեանի կողմէ:

Ապա խօսք առաւ Պր. Ա. Սարուխան, որ բաղդատական մը ընելով 1952էն առաջուան շըրջանի և Յեղափոխութենէն ետք գոյութիւն առած Եգիպտոսներու միջեւ՝ խօսեցաւ կատարուած հրաշքին մասին.

Պր. Ա. Սարուխանի խօսքը ամբողջութեամբ արաբերէնի թարգմանեց Պր. Ա. Մովսէսեան:

Մինչեւ առաւօտեան ժամը երեք՝ ներկաները չկրցաւ բաժնուիլ այս խանդավառ մթնոլորտէն, զոր կրցան ստեղծել կազմակերպիչ միութիւնները։

ՈՐՈՆՈՒՄ

Այս գիշերին սօնական երբ կ'որոնեմ քեզ կրկին,
Ու վեր ճանել կը փորձեմ դէզին տակէն յուշերուս,
Որ մեր սիրոյ պատմութեան վրայ սփռեմ քիչ մը լոյս,
Քեզ կը գտնեմ անքափանց՝ խորհուրդ մ'ինչպէս անմեկին։

Ու կը խորհիմ ես տրտում–ինչո՞ւ դիպուածը դաժան
Հոգիս պարզուկ, հոգիս բարդ, բերաւ իրար ա՛յնքան մօտ,
Պիտի բաժնէր երբ այսպէս մեզ քմայքովն իր աժան,
Ու բերէր յուշն այս այրող ինծի անէն առաւօտ։

Սակայն գիտեմ թէ հոգիդ, կուղպ գանձատուն մը ինչպէս,
Մնաց միշտ փակ, անհաղորդ, նայուածքին դէմ բոլորին,
Մատուռ մ'ինչպէս ուր չկայ ո՛չ պաշտամունք եւ ո՛չ ծէս։

Այսպէս ահա այս գիշեր յանախանքին տակ նորէն
Այն օրերուն՝ որոնք լոկ ներկայութեամբդ էին շէն,
Խորհուրդ մ'ինչպէս անմեկին ես կ'որոնեմ քեզ կրկին։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ — Գ. ՃԱՐՏԱՐ

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՈՒԹԻՒՆԸ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ

Ակներեւ է, որ 1952ի յեղափոխութենէն ի վեր զբօսաշրջիկութիւնը Եգիպտոսի տնտեսութեան յայտնի երողութիւններէն մին եղած է։ Ասիկա նկատելի է զբօսաշրջիկներու տեւաբար աճող թիւէն եւ Աղեքսանդրիայէն մինչեւ Ասուան՝ բոլոր մեծ քաղաքներուն մէջ պանդոկներուն ցուցադրած արդիական ճակատներէն։

Արդարեւ, Ա.Մ.Հ.ը ունի գրեթէ բոլոր այն առաւելութիւնները, որ զբօսաշրջիկային կեդրոն մը ըլլալու ձգտող որեւէ երկիր պիտի ուզէր ունենալ։ Ան ունի առողջարար ու մեղմ կլիմայ, հարիւրաւոր հաճելի ու տեսարժան վայրեր, Միջերկրական եւ Կարմիր ծովերու եզրին հազարաւոր քիլոմեթրներով գեղեցիկ ծովափներ, կը պահէ հին քաղաքակրթութեան մը ժառանգն ու նշանները, որոնք դարերուն ասպարէզ կարդացած են, ինչպէս նաեւ՝ քրիստոնէական ու մահմետական հարուստ հնութիւններ։

Կարճ խօսելով, զբօսաշրջիկները հմայելու ամէն առաւելութիւն ունինք, բայց միայն յեղափոխութենէն ետք է որ անոնք օգտագործուեցան. միայն այդ թուականէն ետք է որ պանդոկներու շինութիւնը տեղի ունեցաւ արագ թափով, զբօսաշրջիկային վայրեր առաջնորդող ճամբաները սալայատակուեցան. հանգստաւէտ ինքնաշարժներ (բարեխառնուած օդով) կ'ապահովեն զբօսաշրջիկներու տեղափոխումները։ Քաղաքի յատակագիծերը օտար լեզուներով պատրաստուած՝ զետեղուած են հրապարակներու եւ գլխաւոր փողոցներու վրայ։

Զբօսաշրջիկային գրասենեակներ յանձն կ'առնեն բաժնել զանազան հրատարակութիւններ, որոնք անհրաժեշտ են պտոյտներու ընթացքին։ Յատուկ ուշադրութեան առարկայ են թանգարաններն ու մասնաւոր յատկացումներ կատարուած են հին թանգարաններու նորոգութեան եւ նորերու շինութեան համար։

Տրուած ըլլալով, որ կարգ մը զբօսաշրջիկային վայրեր հեռու կը գտնուին բնակելի կեդրոններէն, զբօսաշրջիկային վարչութիւնը նոյն շրջաններուն մէջ ստեղծած է հանրային օգտակարութիւն ներկայացնող կազմակերպութիւններ. մեծ գումար մը յատկացուած է ճամբաներու բարելաւման։

Օդանաւային մարզին մէջ Ա.Մ.Հ.ը կարգ մը երկիրներու հետ ստորագրած է երկկողմանի համաձայնագրեր։

Ինչ կը վերաբերի գետային ճամբորդութեան, բազմաթիւ նաւեր յատկացուած են զբօսաշրջիկներու փոխադրութեան համար, հանգստաւէտ ճամբորդութիւն մը կատարելու բոլոր կարելիութիւններով օժտուած։

Տոքթ. Ապտէլ Գատէր Հաթէմ
Մշակոյթի եւ Զբօսաշրջիկութեան Նախարար

Արտասահմանի մէջ զբօսաշրջիկային շարժումը կը յանգի Ա.Մ.Հ.ի նպաստ փրոփականտին եւ մեծ ընկերութիւններու հետ համաձայնագրերու ստորագրութեան։

Այսպէս՝ գրեթէ բոլոր օտար պետութիւններու մէջ զբօսաշրջիկային գրասենեակներ ստեղծուած են Ա.Մ.Հ.ի նպաստ փրոփականտը կազմակերպելու համար։

Զբօսաշրջիկային վարչութիւնը կ'ընդունի օտար անձնաւորութիւններ, մամուլի ներկայացուցիչներ, օդային եւ ծովային ճամբորդութեանց գրասենեակներու պատասխանատուներ եւ անոնց կը շնորհէ բոլոր հարկաւոր դիւրութիւնները։ Զբօսաշրջիկային վարչութիւնը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ փառատօներուն ներքին զբօսաշրջիկութեան բարեկարգման։

Միջազգային կազմակերպութիւններու հետ իր յարաբերութիւնները հաստատելու եւ զանոնք Ա.Մ.Հ.ի կատարած յառաջդիմութեանց տեղեակ պահելու միջոցով՝ զբօսաշրջիկային վարչութիւնը կը մասնակցի միջազգային զբօսաշրջիկային ժողովներու։

Եթէ մեր յեղափոխութիւնը այսքան մեծ կարեւորութիւն ընծայած է զբօսաշրջիկութեան՝ պատճառը միայն ազգային կարեւոր եկամուտ մը կամ օտար դրամանիշերու ապահովումը չէ, այլ՝ ազգու միջոց մը, աշխարհի ցոյց տալու մեր վերածնունդը եւ բոլոր ճիւղերուն մէջ կատարած յառաջդիմութիւնները։ Ան նոյնպէս կը ծառայէ ժողովուրդներու միջեւ բարեկամական կապերու սերտացման։

ՍՈՀԷՅՐ ԻՄԱՄ ՍՈՒԼԷՅՄԱՆ

Թրգմ. Է.

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԱՆՈՒԱՆ ՔԱՌԵԱԿԸ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Իրօք, որքան արագ է անցնում ժամանակը եւ մարդը յուշերով լի որքա՜ն տարիներ է թողնում իր ետեւում։ Զորս տասնամեակ՝ մի ամբողջ կեանք է։ Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատման առաջին տարիներն էին։ Անցած հարիւրամեակների ծանր վէրքերը բուժելու համար գիշեր ու զօր տքնում էին մեր հանրապետութեան աշխատաւորները, օգնութեան ձեռք էին մեկնում եղբայրական միւս ժողովուրդները, եւ առաջինը, ի հարկէ, ռուս ժողովուրդը։ Տնտեսական շինարարութեան հետ մէկտեղ պէտք էր սկսել նաեւ մշակութային լայնածաւալ կեանք։ Սկսեցին գործել թատրոններ, հատ ու կենտ կատարողական խմբեր։ Եւ ահա 1925 թուականին Մոսկուայի երաժշտանոցի մի խումբ հայ ուսանողներ (Ա. Գաբրիէլեան, Լ. Օհանջանեան, Մ. Տէրեան եւ Ս. Ասլամազեան) կազմակերպում են լարային քառեակ, որը 1932 թուականին ձեւաւորւում է որպէս Կոմիտասի անուան պետական քառեակ եւ իր ամբողջ գործունէութիւնը նուիրում է հայ դասական, ռուսական եւ արեւմտաեւրոպական երաժշտութեան լաւագոյն նմուշների կատարման։

Դեռ քառեակի գործունէութեան առաջին տարիներին՝ նրա կատարողական արուեստի մասին սովետական երաժշտութեան յայտնի գործիչները բարձր գնահատական են տուել։ Այսպէս, Կ. Իգումնովը գրել է․ «Այս քառեակը մեծ արժէք է ներկայացնում։ Պէտք է ասել, որ երկու տարուայ ընթացքում նա բացառիկ նուաճումներ է ձեռք բերել»։ Իսկ Ա. Վասիլենկոն ընդգծել է․ «Համոյթի հիւթեղ ու գեղեցիկ նուագը, յուզական ու ճկուն արտայայտչականութիւնը, մեկնաբանութեան խորութիւնը, համոյթային ներդաշնակ հնչեղութիւնը»։

Այդ հոյակապ համոյթը 1929 թ. համերգաշրջանում չորս ծրագիր պատրաստեց, դրսեւորելով երաժշտական տարբեր ոճերի վերարտադրութեան իր շնորհը եւ երաժշտական կատարողական բարձր մշակոյթը։ Հետագայ բոլոր տարիներին համոյթի ստեղծագործական, կատարողական աճը ՍՍՌՄ-ի բոլոր հանրապետութիւնների երաժշտասէր հասարակութեան եւ մամուլի ուշադրութեան կենտրոնում էր։ Այսօր Կոմիտասի անուան քառեակը շարունակում է զօրեղանալ իր ստեղծագործական կատարողական արուեստով։

Կոմիտաս Քառեակը Ելոյթ կ'ունենայ Մոսկուայի Հայ Մշակոյթի տան մէջ

Դեռ 1939 թուականին Մոսկուայում կայացած հայկական արուեստի եւ գրականութեան առաջին տասնօրեակի կապակցութեամբ «Փրավդա» թերթը գրեց, որ Կոմիտասի անուան քառեակը «մեր երկրի լաւագոյն երաժշտական համոյթներից է»։ Իր այդ փառքը քառեակը կրկնապատկեց 1956 թ. Մոսկուայում կայացած հայկական արուեստի եւ գրականութեան երկրորդ տասնօրեակի օրերին եւ 1964 թուականին Կրեմլեան Մեծ պալատում հայկական երաժշտութեան շաբաթուայ ընթացքում։

Լինելով հայ երաժշտական մշակոյթի խանդավառ փրոփականտիստը, քառեակը միաժամանակ հիանալի է կատարում ռուսական դասական ու սովետական ժամանակակից երգահանների ստեղծագործութիւնները։ Դա հանդիսանում է նրա քառասնամեայ բեղմնաւոր գործունէութեան արգասիքը։ Նա իրաւամբ մեծ տեղ է տալիս ռուս երգահանների գործերի կատարմանը, եւ քառեակը հանդիսանում է հայ եւ ռուս երաժշտական մշակոյթների փոխհարստացման կարեւոր օղակներից մէկը։ Քառեակի ծրագրի մէջ մշտական տեղ են գտել Չայքովսկու, Բորոդինի, Մեասկովսկու, Շոստաքովիչի եւ միւս երգահանների ստեղծագործութիւնները։

Դեռ 1931 թուականին, երբ լրանում էր քառեակի վեցերորդ տարին, Իպոլիտով-Իվանովը ճիշդ կանխագուշակեց նրա լուսաւոր ապագան, նշելով որ այս երիտասարդ քառեակը ոչ հեռու ապագայում կը գրաւի առաջին տեղերից մէկը։ Այո՛, իր կատարողական բարձր արուեստի շնորհիւ քառեակը շատ բարձր գնահատականների է արժանացել, համերգներով հանդէս գալով ոչ միայն մեր անծայրածիր հայրենիքում, այլեւ արտասահմանեան շատ եւ շատ երկիրներում։

Արտասահմանեան երկիրների երաժշտական հասարակայնութիւնը եւ քննադատութիւնը խօսելով Կոմիտասի անուան քառեակի մասին, բարձր գնահատեց նրա կատարողական վարպետութիւնը, երաժշտական մեկնաբանման խորութիւնը, արտայայտչական նրբութիւնը եւ յստակ ոճը։ Լայփցիգի երաժշտանոցի փրոֆ. Վալտեր Շուլցը քառեակը գնահատել է այսպէս. «Համաշխարհային կարգի լարային քառեակ»։ Նոյնանման գնահատականի արժանացաւ քառեակը երբ հանդէս եկաւ ԱՄՆ-ում։ Կոմիտասի անուան քառեակը այստեղ տուեց աւելի քան քսան համերգ, որոնք ջերմութեամբ եւ մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցին ունկնդիրների կողմից։ Այդ օրերին

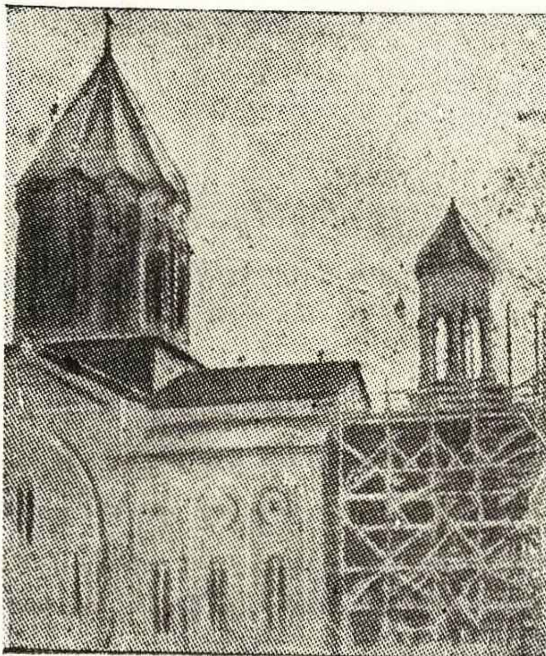
(Շար. տես էջ 4)

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԱԾ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

Լենինական քաղաքի կեդրոնը, Մայիսեան ապստամբութեան ընդարձակ հրապարակի հարաւային կողմը կանգնած է սուրբ Աստուածածին եկեղեցին։ Հինէն ծանօթ այս շինութիւնը հիմա փայտամածներ հագած է. կը վերանորոգուի։ Հանրապետութեան պատմական յուշարձաններու պահպանման բաժինը նոյնութեամբ կը վերականգնէ ժամանակին աղէտի ենթարկուած փոքր գմբէթը (զանգակատունը) եւ հիմնական վերանորոգման կ'ենթարկէ ամբողջութեամբ այս կերտուածքը։

Ի՞նչ եկեղեցի է այդ։

Շատ ժամանակ չի բաժներ մեզ եկեղեցիի կառուցման թուականէն. մօտ մէկ դար։ Տարիքն առած կիւմրեցիները, որոնք իրենց կարգին լսած են աւելի մեծերէն, այսօր ալ կը պատմեն, որ եկեղեցին յատուկ հանգամանքով սկսած է կառուցուիլ անցեալ դարակէսին՝ հռչակաւոր ճարտարապետ Թադէոս Արիկեանց Թաթոսի եւ հիւսն վարպետ՝ «Արդար» Մանուկի գլխաւորութեամբ՝ Անի քաղաքի Մայր Տաճարի (հեղինակ՝ Տրդատ ճարտարապետ, 10րդ դար) նմանութեամբ։ Կառուցման ընթացքին, Ալեքսանդրապոլի մէջ հռչակուած «Ժամ շինող» այդ երկու արհեստաւորները, տարին անգամ մը, կամ ամիսը մէկ երկու անգամ, կառք նստած, Ալեքսանդրապոլէն Անի մեկնած են, չափածչափագրած են Մայր Տաճարի ամէն մէկ մասն ու մասնիկը, սեւ ու կարմիր տուֆաքարերու համադրութիւնն ու զարդաքանդակները եւ առանց մասնագէտ ճարտարապետի, մօտ 14 տարուան մէջ կառուցած են սոյն կերտուածքը։

(Շար. տես էջ 5)

00936

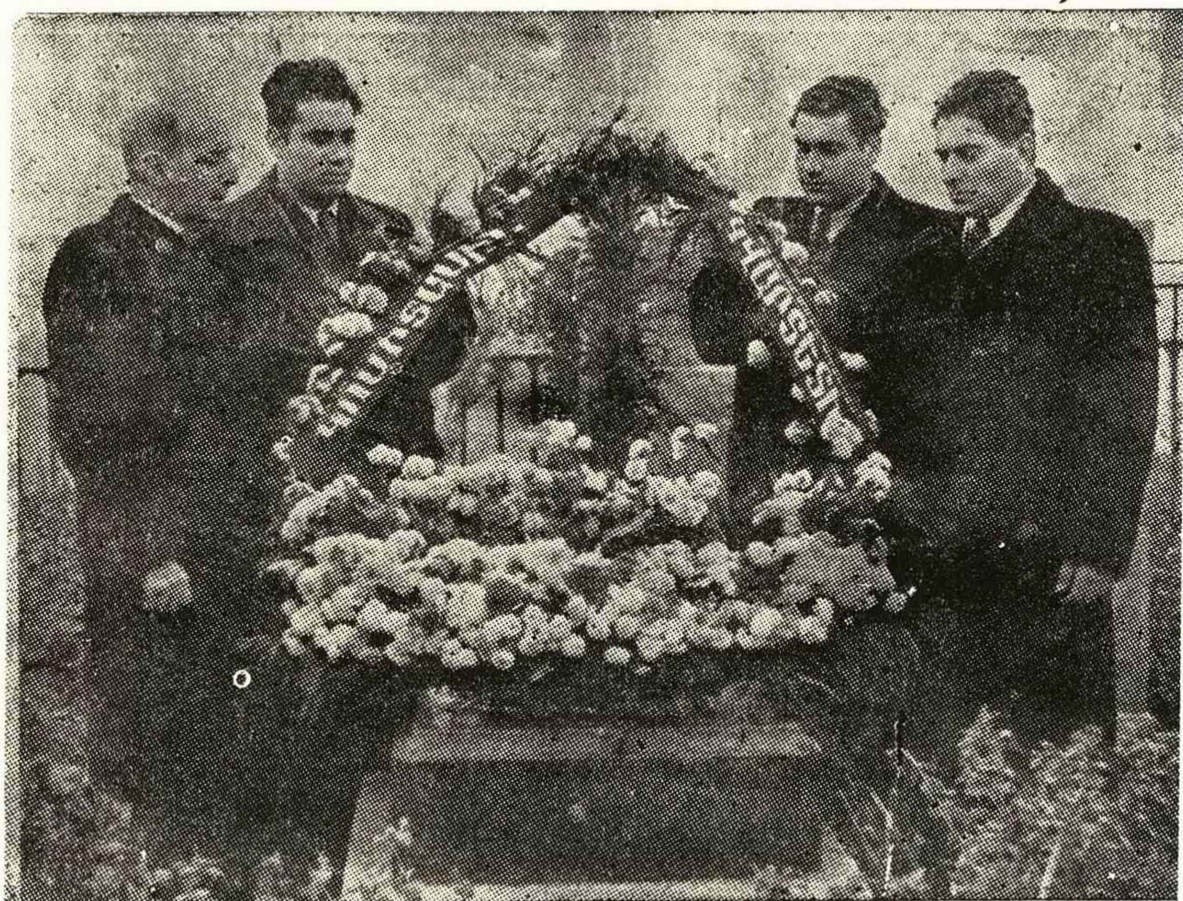
ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԱՆՈՒԱՆ ՔԱՌԵԱԿԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

ամերիկեան մամուլի էջերում տպագրուեցին բազմաթիւ նիւթեր, որտեղ բարձր գնահատուեց քառեակի կատարողական վարպետութիւնը: Նախագահ Քենետին քառեակի ընդունելութեան ժամանակ ասել է. «Հայ արուեստագէտների այցը կարեւոր նշանակութիւն ունեցաւ ոչ միայն մեր երկու ժողովուրդների, այլ և բոլոր ժողովուրդների կուլտուրական կապերի հետագայ ամրապնդման գործում»:

Բրիւսելում կայացած միջազգային կամերային մրցանակաբաշխութեան ժամանակ, քառեակին շնորհուեց առաջին մրցանակ: Նա Պետական մրցանակաբաշխութեան դափնեկիր է, ինչպէս նաեւ միութենական բազմաթիւ մրցանակների դափնեկիր:

Կոմիտասի քառեակը իր կատարողական բարձր վարպետութեամբ, ամբողջ գործունէութեամբ իր արժանի աւանդն է ներդրել հայ երաժշտական արուեստի պատմութեան մէջ:

Քառեակը ծաղկեպսակ կը դնէ Կոմիտասի գերեզմանին վրայ

Հանդիսատեսը միշտ էլ հաճոյքով է ունկնդրել նրան, և միշտ էլ նկատել է, որ նա հաւատարիմ է իր ընտրած գեղարուեստական կատարողական ոճին, որն աւելի ու աւելի է կատարելագործւում:

Ահա այդ ամէնի շնորհիւ էլ դեռ 1935 թուականին նրան շնորհուեց Հայկական ՍՍՌ վաստակաւոր քառեակի կոչում: Նրա այժմեան բոլոր մասնակիցները (և աւագ սերնդի ներկայացուցիչներ Ա. Գաբրիէլեանն ու Ս. Ասլամազեանը և՛ միջին սերնդի ներկայացուցիչներ Ռ. Դաւթեանն ու Ց. Թալալեանը) Հայկական ՍՍՌ ժողովրդական արտիստներ են: 1933 թուականին, լարային քառեակների համամիութենական մրցանակաբաշխութեան ժամանակ, քառեակին շնորհուեց առաջին մրցանակ: ...

Ուրախալին այն է, որ քառեակի անդամներն իրենց համերգային ընդարձակ գործունէութիւնը յաջողութեամբ զուգակցում են երաժշտական, հասարակական և մանկավարժական աշխատանքի հետ:

Մեծ պատիւ է քառեակի համար, որն իր կատարողական բարձր վարպետութեան համար արժանացաւ Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատման՝ Նոյեմբերի 29ի առթիւ յայտարարուած մրցանակի առաջին դափնեկիրների բարձր կոչմանը:

Մեր շատ սիրելի քառեակին ցանկանք ստեղծագործական նորանոր յաջողութիւններ: Ա.Շ.

ՄԻՐԶՈՅԵԱՆԻ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆՑ

Ամերիկեան Առաջին Ունկնդրութիւնը

Հայ Մշակոյթի Բարեկամների Ընկերակցութեան նախաձեռնութեամբ (Ուրբաթ, Յունիս 10) Պոսթընի Սիմֆընիի սրահին մէջ կայացաւ հայ երաժշտութեան 14րդ Փառատօնը, մասնակցութեամբ Պոսթընի աշխարհածանօթ Սիմֆընի Նուագախումբի:

ԵԴՈՒԱՐԴ ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ

Անցնող տարիների ընթացքում նոյն համերգների յայտագրերի վրայ Ամերիկեան առաջին ունկնդրութեան պատուին են արժանացել Բաբաջանեանի «Հերոսական Բալադ»ը Թաւջութակի քոնչերթօն, Խաչատրեանի Ջութակի Ռապսոտիան, տարբեր յայտագրերի մաս են կազմել՝ Սպենդիարեանի, Տէր Ղեւոնդեանի, Խաչատրեանի, Տիգրանեանի, Եարտումեանի Ա. Յովհաննէսի, և ուրիշ հայ երգահանների զանազան գործերը:

Այս տարուայ յայտագիրը բացուեցաւ հայ տաղանդաւոր երիտասարդ երգահան Եդուարդ Միրզոյեանի «Տօնական Նախերգանք»ով: Առանց դոյզն կասկածի, Միրզոյեանը երաժշտական իրական և բարձր ըմբռնումով արդի երաժշտական մշակոյթի մէջ պատուաւոր տեղ է ապահովել, մանաւանդ իր վերջին գործը, «Սիմֆոնի լարաւոր նուագախումբի և Թիմրանիի համար»ը, որ վերջերս գրուած լաւագոյն գործերից մէկն է: Իր գործերում ամէն քայլափոխի զգալի է հոյակապութիւն, ոգի, ներշնչում, կշռոյթ, անկեղծութիւն և անմիջականութիւն: «Տօնական Նախերգանք»ը հարազատ իր վերնագրին՝ տօնական է, հարուստ, հնչուն, փառաւոր, լաւատեսութեամբ ապրող և մանաւանդ հայկական:

Մի քանի խօսք նաեւ Ալեքսանդր Յարութիւնեանի փողի (Թրոմփիթ) Քոնչերթոյի մասին: Գործիական երաժշտութիւնը (ինքնուրոյն մէնագիր) մեր երաժշտութեան մէջ նոր է, առաջնութեան պատիւը պատկանում է Արամ Խաչատրեանին (դաշնամուրի, ջութակի, թաւջութակի քոնչերթոները): Գեղեցիկ գործ է Ա. Յարութիւնեանի դաշնակի քոնչերթօն: Եթէ չենք սխալւում, փողաւոր գործիքի քոնչերթոյի առաջնութեան պատիւը վերապահուած է իրեն: Պէտք է խոստովանիլ որ քոնչերթոյի մէջ գեղեցկօրէն հաշուի են առնուած փողի առանձնայատուկ բնոյթը և թեքնիք հնարաւորութիւնները: Գործիքի համապատասխան, քոնչերթօն առնական է, փայլուն, զգալի է հայ տոհմիկ երաժշտութեան բոյրը և կշռոյթը խելացիօրէն համադրուած երաժշտական ձեւքի մէջ (ֆորմ):

Մի երկու խօսք էլ մենակատարի՝ Ռաճըր Վուազէնի մասին: Չափազանցութիւն չէ, եթէ նըշենք, որ Պր. Վուազէնը աշխարհի լաւագոյն թրոմփեթիստներից մէկն է. հակառակ իր յոգնած և բազմազբաղ լինելուն, սիրով յանձըն առաւ մենակատարի դժուարին և պատասխանատու դերը, իրեն վերապահելով Ամերիկեան առաջին ունկնդրութեան պատիւը: Արդէն Պր. Վուազէնին կատարումը լաւագոյն երաշխիքն է Յարութիւնեանի քոնչերթոյի յաջողութեան:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Յայտագրի մէջ մաս ունեցան Պ. Էնտրու Փուլիմէնոսը (Մեթրոփոլիթընի օփերայի նիւ Ինկլենտի մրցումների երրորդ մրցանակաւորը) Տիգրանեանի «Անուշ» օփերայից Մոսիի արիայով: Յայտագրի մէջ էր նաև Խաչատրեանի Մասքարադ Սուիթը:

Առիթից օգտուելով, շնորհակալութեան խօսք ունենք Հայ Մըշակոյթի Բարեկամների Ընկերակցութեան, Սիմֆընիի Վարչութեան, Գարնանային Համերգների ղեկավար Արթըր Ֆիդլըրին, ինչպէս նաև Պոսթընի հայ համայնքին, որոնց թանկագին աջակցութեամբ հնարաւոր է դարձել 14 տարի շարունակ ապահովել այդ երեկոն, ի փառս հայ երաժշտութեան:

ՌՈՒԲԷՆ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Ի՞նչ Կ՛ըսէ Թուրք Մամուլը

Իսթանպուլ հրատարակուող «Ճումհուրիէթ» օրաթերթին մէջ Էճվէտ Կիւրէսին յատկանշական խմբագրական մը հրատարակած էր օրուան խնդիրներուն շուրջ: Կ'արտատպենք հայոց մասին գրուածը.—

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Կայ նաև ուրիշ խնդիր մը, Հայկական Հարցը: Անցեալ տարի, հայոց ջարդի յիսնամեակին առթիւ, Լիբանանի մէջ կազմակերպուած ցոյցերը տարածուեցան ամբողջ աշխարհի մէջ: Եւրոպայի և Ամերիկայի հեռատեսիլները օրերով սփռեցին Հայկական խընդիրը, բանախօսութիւնները յաջորդեցին իրարու: Արտաքին նախարար Չաղլայանկիլ ըսաւ՝ թէ տասը միլիոն տոլար հաւաքուած է «Հայոց ջարդերուն» ֆիլմը պատրաստելու համար: Պէտք է յիշել Հայերու կատարած ձեռնարկները Լօզանի խորհրդաժողովի ընթացքին. «Հայկական Երկիր» մը կ'ուզէին և դաշնակիցները ջանքեր թափած էին այս ուղղութեամբ, որպէսզի ինքնավարութիւն տրուէր Հայերուն: 44 տարի առաջ պատահած այս դէպքերը զուգահեռական մը կը կազմեն այսօրուան բախումներուն հետ:

Այս վտանգները եկած հաւաքուած են մեր դրան առջև, և մենք ելեր ենք գզուըտելու աջի—ձախի, կղերական—ազգայնականի, հաւատացեալ—անհաւատի պառակտիչ վէճերով: Բաց խօսինք, Թուրքիա ոչ մէկ ատեն այսպիսի քաոսի մը մատնուած էր, նոյնիսկ ամենէն անբաղձալի շրջանին:

* * *

Քեմալի սպանութեան երկրորդ տարելիցին առթիւ, ծանօթ թուրք հրապարակագիր Նիզամետտին Թեփեթէլէնօղլու հետեւեալը կը գրէ «Պայըալըտէ Սապահ» թերթին մէջ.—

«Մեր նպատակն է հակիրճ կերպով յիշեցնել մեր հին դաւադիրներն ու դաւադրութիւնները, որոնք շատ սուղ արժած են այս ազգին և հսկայ պետութիւն մը մէկ ակնթարթի մէջ փլցուցած: Զոր օրինակ Թալէաթ, զոր օրինակ Էնվէր, զոր օրինակ Միտհատ...: Դաւադրութեան դրութիւնը մեր երկրին մէջ հիմնող պոլիտիկոսին անունը Ջըրպանլը Թալէաթ է: Թէև Միտհատ անկէ շատ առաջ դաւադրութիւն կիրարկել ուզած է, բայց պատճառ դարձած էր վերջին շունչը բանտի մէջ փչելու: Դաւադրութիւնը քաղաքական դրութեան վերածած Թալէաթ ալ տօրին խուէն եպարքոսութեան կրցած է բարձրանալ: Թալէաթի ամբողջ կեանքը դաւադրութեան փոթորիկի մը մէջ անցած է: Արիւնալի կեանքը դաւադրութիւններուն փարելով գործի ձեռնարկած, դաւադրութեան մը թիրախ դառնալով վերջ

(Շար. տես էջ 5)

ՀԱՅ ԲԵՄԱԴՐԻՉԻՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսա եւ Իտալիա կատարած ուղեւորութենէն Երեւան վերադարձաւ Հայկական ՍՍՀ արուեստի վաստակաւոր գործիչ Ֆրունզէ Դովլաթեան:

Տեսարան մը «Բարև, ես եմ» ժապաւէնէն

Ան եւ «Բարեւ, ես եմ» ժապաւէնի գլխաւոր դերակատար Արմեն Ջիկարխանեան մասնակցեցան Գանի միջազգային 20րդ փառատօնին:

Հայկական այս ժապաւէնի մասին ֆրանսացի ժորժ Սադուլ գրած է. «Ֆիլմը առաջին անգամ ես դիտեցի Մոսկուայի մէջ, անգամ երկրորդ անգամ ես ներկայ եղայ նոյն հանդէսին: Եթէ ֆիլմ մը երկար չըլլար, ան կրնար դառնալ ժամանակի լաւագոյն ժապաւէններէն մէկը եւ նոյնիսկ այնպիսի աղմուկ հանել, ինչպէս՝ «Կռունկները կը թռչին»ը: Լաւը այն է, որ ֆիլմեն մեզ տեղեկացնէ ժամանակակից Հայաստանի, անոր սինեմային եւ պրպտումներ կատարող մտքերուն մասին...»

«Բարեւ, ես եմ» ժապաւէնը ֆրանս-սովետական ընկերակցութեան նախաձեռնութեամբ ցուցադրուած է նաեւ Սէն-Ռաֆայել, Անտիպ եւ Նիցա քաղաքներուն մէջ: Հանրութեան՝ հայ սինեմայի նըւաճումներու մասին զեկուցումներ

(Շար. տես էջ 6)

Ա. ԱՂԱԲԱԲՈՎ
սենարիոյի հեղինակ

Ա. ԽԱՎՈՒՐԵԱՆ
օփերաթէօր

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎՈԼԻ-ՊՈԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՒՄԲԸ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Ս. Հայաստանի վոլի-պոլի Ազգային Խումբը, 16 անդամներէ բաղկացած պատուիրակութեամբ, Աէրոֆլոթ օդանաւային ընկ. ինքնաթիռով Դամասկոս ժամանեց, 28 Յուլիս 1966, Հինգշաբթի օր։ Կարճատեւ հանգիստէ մը ետք, նոյն օրը, հայրենի մարզիկները ցամաքի ճամբով հասան Պէյրութ։

Հայաստանի Ազգային Խումբը Լիբանան կու գայ փոխադարձելու համար այն այցելութեան, զոր անցեալ տարի Լիբանանի վոլի-պոլի Ազգային Խումբը տուաւ մեր Մայր Հայրենիքին, նախագահութեամբ՝ Մէթր Սամի Լահուտի։

Հինգշաբթի երեկոյեան, իրենց ժամանումէն անմիջապէս ետք, Հայաստանի վոլի-պոլի Ազգային Խումբի պատուիրակութեան անդամները պիտի բարձրանան Պրումմանա, լիբանանեան այս օդասուն ամարանոցին մէջ լման երեք օր հանգչելու համար։

Լիբանանի մէջ, հայրենի մարզիկները իրենց բարեկամական առաջին հանդիպումը կ'ունենան 1 Օգոստոս 1966, Երկուշաբթի կ.ե. ժամը 7ին, Ամշիթի (Ճպէյլէն առաջ) դաշտին վրայ, Պէյրութի խումբերուն խառն կազմին դէմ։ Միւս խաղերուն որպէս թուական նկատի առնուած են 3,5 և 7 Օգոստոս։

Ս. Հայաստանի վոլի-պոլի Ազգ. Խումբին Լիբանան ժամանման առիթով, Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի պատասխանատուները հանդիպում մը ունեցան, 26 Յուլիս 1966, Երեքշաբթի երեկոյ՝ Լիբանանի վոլի-պոլի Ֆետերասիոնի անդամներուն հետ։

Սիրալիր այս տեսակցութեան ընթացքին, Հ.Մ.Մ.ի ղեկավարները լիբ. Ֆետերասիոնի դիւանի նկատողութեան յանձնեցին Պէյրութի մէջ եւս, Հայաստանի Ազգային Խումբին համար բարեկամական հանդիպումներ կազմակերպելու պարագան, որպէսզի պէյրութահայութիւնը եւս կարենայ իր լիբանանցի եղբայրներուն հետ ողջունել մեր Մայր Հայրենիքի վոլի-պոլի ախոյեանները։

Լիբանանեան Ֆետերասիոնի անդամները խիստ կարեւոր գտան Հ.Մ.Մ.ի այս առաջարկը ու խոստացան անհրաժեշտ բոլոր միջոցառումները ի գործ դնել։

Լիբանանի երկսեռ մարզասէրները, ջերմ ընդունելութիւն ցոյց պիտի տան հանդէպ Հայաստանի վոլի—պոլի Ազգային Խումբին, որ առաջին անգամ ըլլալով շրջապտոյտի կ'ելլէ դէպի Լիբանան։

ՊԱՍՔԷԹ—ՊՈԼ

— Եգիպտոսի ախոյեանութեան մրցաշարքը կանոնաւորապէս կը շարունակուի։

Կէզիրէի զօրաւոր խումբը պարտութեան կը մատնէ Աղեքսանդրիոյ Իթթիհատի խումբը՝ 87 ով 67 (կիսախաղ՝ 41 ով 39 ի նպաստ Կէզիրէի)։

Մրցումը, սկիզբէն գրեթէ մինչեւ վերջաւորութիւնը, արագ և խելացի խաղարկութեան մը ցուցադրութիւնը եղաւ երկու խումբերուն կողմէ և ի վերջոյ Կէզիրէ իր խաղացողներէն Թալաաթ Թաուֆիքի ըրած ճիգերուն շնորհիւ՝ յաղթեց Իթթիհատի։

— Այս նոյն մրցաշարքին Զամալէք կը յաղթէ Թալաաթ Հարպի՝ 86 ով 65 (կիսախաղ՝ 45 ով 26 ի նպաստ Զամալէքի)։

Զամալէք շատ լաւ խաղարկութիւն մը ունեցաւ և այս յաղթանակով իրաւունքը ստացաւ խաղալու աւարտական մրցումը՝ Կէզիրէի դէմ։

— Աղեքսանդրիոյ Սփորթինկի խումբը պարտութեան մատնուեցաւ Կէզիրէէն՝ 51 ով 69 (կիսախաղ՝ 40 ով 25 ի նպաստ Կէզիրէի)։

Ամբողջ խաղի տեւողութեան Կէզիրէ տիրապետած էր դաշտին, միայն Բ. կիսախաղի սկզբնաւորութեան՝ Սփորթինկի խումբը սկսաւ յառաջանալ։ Ցուցատախտակը ցոյց կուտար 45-44՝ ի նպաստ Սփորթինկի։ Անկէ անշուշտ ցնցեց Կէզիրէի խաղացողները, որոնք կրցան մրցումը վերջացնել ի նպաստ իրենց՝ 69 ով 51։

ԹԵՆԻՍ

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ՇԱՖԷԻԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Փէնսիլվանիոյ շրջանի Հավերֆորտ քաղաքին մէջ, այս օրերուն տեղի կ'ունենան թենիսի ախոյեանական խաղեր։ Եգիպտացի Իսմայիլ էլ Շաֆէին՝ յաղթական դուրս եկաւ ամերիկացի Տիք Տէլի դէմ իր ունեցած մրցումէն, 6-3 8-6 արդիւնքով։

ԿՌՓԱՄԱՐՏ

— Աշխարհի ախոյեան Մոհամէտ Ալի Գլէյ նոր համաձայնագիր մը ստորագրած է Գերմանացի կռփամարտիկ Գարլ Մելտընպէրկըրի հետ՝ 10 Սեպտեմբերի համար։

— Բրիան Լոնտոն Անգլիոյ ախոյեանը հանդիպում մը պիտի ունենայ աշխարհի ախոյեան Մոհամէտ Ալի Գլէյի հետ Օգոստոսի 6ին՝ աշխարհի ախոյեանութեան տիտղոսին համար։

— Գանատայի ախոյեան Ժորժ Շոֆալլօ իր Բ. պարտութիւնը կըրեց Նիւ Եորքի մէջ, արժանթինցի Օսգար Պոնտոֆինայէն՝ 10րդ ռաունտին։ Շոֆալլօ իր Ա. պարտութիւնը կրեց Մոհամէտ Ալի Գըլէյէն։

ՈՒԱԹԸՐՓՈԼՕ

Անգլիոյ Ֆիլիփ Էշխանը ընտրըուած է Ուաթըրփոլոյի ֆետերասիոնին կողմէ՝ մաս կազմելու այն խումբին, որ պիտի ներկայացնէ Անգլիան, յառաջիկայ Հոկտեմբերին Արժանթինի կազմակերպած մրցաշարքին։ Ասիկա առաջին անգամն է որ արքայական ընտանիքէն մարզիկ մը ընտրուած է ներկայացնելու իր երկիրը։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԻՆ՞Չ Կ'ԸՍԷ ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼԸ

(Շար. Դ. էջէն)

գտած է։ Թալէադը իթթիհատականներուն ղեկավարութեան բարձրացնողը ոչ իտէալիստութիւնը, ոչ ալ հանճարն է։ Ատրճանակն է, ատըրճանակը…։ Ո՞վ է այս իրարայաջորդ ոճիրները գործող, ընել տուող և յետոյ զոհերուն յոլուզակ, անամօթ ըսել կարողացող մարդը։ Ոչընչութիւն մը… և յետոյ եպարքոս, յետոյ… դարձեալ ոչնչութիւն։ Բայց երկու ոչնչութեանց միջեւ ինչքան արիւն, ինչքան արիւն, ինչքան արիւն…։

Ահա, դուք կը կարծէք որ այս աշխարհի վրայ միայն Քեննետի դաւադրութեան զոհ գնաց։

Փալովէնվէրի, «ազատութեան հերոս հռչակման» այդ հերոսը ոչընչութիւն մը անգամ չէր»։

ԲԱԽՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Հաճոյքով կը տեղեկացնենք, որ «Ջահակիր»ի ընտանիքէն ընկեր—ընկերուհի Մինաս եւ Ալիս Պահատրեաններ բախտաւորուած են մանչ զաւակով մը, եւ զայն անուանակոչած՝ Մուրատ։

«Ջահակիր»ի աշխատակիցներն ու Հայկական Ընթերցասրահի անդամները կը խնդակցին ծնողաց եւ պարագաներուն՝ բախտաւոր ու երջանիկ կեանք մաղթելով նորածինին։

Այս առթիւ կը շնորհաւորենք նաեւ նորածին մանկան մեծ հայրն ու մայրը, ընկեր—ընկերուհի Խորէն եւ Եփրուհի Իսկէնեանները։

Հաճոյքով կը տեղանանք, որ Տէր եւ Տիկին Միհրան Տիւրկէրեան բախտաւորուած են առջինեկ աղջիկ զաւակով մը եւ զայն անուանակոչած ՍԻԼՎԻԱ։

Մեր խնդակցութիւնները՝ բախտաւոր ծնողաց եւ պարագաներուն, եւ երկար ու երջանիկ կեանք նորածինին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Պերճ Քիւփէլեան իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն Գերշ. Տ. Մամբրէ Ս. Արք. Սիրունեանի, Արժ. Հայրեր՝ Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի, Տ. Պսակ Ա. Քհնյ. Համբարձումեանի, Տ. Արշամ Քհնյ. Պոզոյեանի, Մօ. Ե. Յակոբեանի, «Շնորհալի» երգչախումբի անդամներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով, ծաղկեփունջ ղրկելով կամ բարեսիրական հաստատութիւններու նուիրատուութիւններ ընելով շնորհաւորեցին իրենց ամուսնութիւնը։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Տոքթ. Կարպիս Լ. Մերճանեան 100 ե. գ. կը նուիրէ Պր. Հրաչ Սիմոնեանի ընդ Օր. Վիվեան Ճամճեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ։

Պր. Հրաչ Սիմոնեանի ընդ Օր. Վիվիան Ճամճեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ՝ վասըն շնորհաւորութեան կը նուիրեն.

Տէր և Տիկին Սիմոն Սամսոնեան 100 ե. գ.

Տէր և Տիկին Բաբէլ Հանճնլեան և Տէր և Տիկին Գրիգոր Փարթամեան 100 ե. գ.

Պր. Նուպար Թօսունեանի ընդ Օր. Սեդա Մարանճեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ (Թորոնթօ-Գանատա)՝ ՊՊ. Խորէն և Գարեգին Թօսունեան Եղբարք կը նուիրեն ե. գ. 200։

Իրենց ազգականին՝ ողբ. Կիւլիզար Ըըլանճեանի մահուան տխուր առթիւ Տատուրեան ընտանիք կը նուիրեն 100 ե. գ.

Տիկ. Մարի Վարժպետ՝ պր. Սեդի Գոչունեանի յօդուածին (Թիւ 140) առ ի գնահատանք կը նուիրէ 100 ե. գ.

Պր. Յակոբ Կրպոյեանի ընդ Օր. Մարթա Տէր Գալուստեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ՝ Տիկ. Էլիզ Կէնտիմեան և զաւակը Աւետիս կը նուիրեն 100 ե. գ.։

Առ ի գնահատութիւն Թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Տէր և Տիկ. Նուպար Քիպիրեան (Աղեքս.) կը նուիրեն 50 ե. գ.։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԸՆԿԵՐ ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

Միացեալ Նահանգներու մեր գործունեայ, անձնազոհ և վեթերան ընկերներէն ընկ. Լեւոն Մըկրտիչեան Օգոստոս 4ին կը մեկնի Տիթրոյթէն դէպի Երեւան։

Մօտ երեք շաբաթ ան պիտի մնայ հոն և այցելէ հայրենիքի բոլոր, տեսարժան վայրերը։

Վերադարձի ճամբուն վրայ ընկ. Մկրտիչեան վստահաբար պիտի այցելէ նաև Մերձ. Արեւելքի հայաշատ գլխաւոր կեդրոնները։

Բարի ճանապարհ կը մաղթենք մեր յարգելի ընկերոջ և կը յուսանք զինք ողջունել Նեղոսի այս հիւրընկալ ափերուն վրայ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ կեանք

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Հաճոյքով կը տեղեկանանք, որ աղեքսանդրահայ ծանօթ ազգային և «Արաքս» շաբաթաթերթի խմբագիր ընկ. Հրաչ Գալըճեան վերադարձած է դէպի Լիբանան, Սուրիա, Ֆրանսա և Եւրոպական զանազան երկիրները կատարած իր շրջապտոյտէն։

Երկու շաբաթ առաջ՝ Ազն. Տիկ. Ա. Գալըճեան եւս կը վերադառնար Միացեալ Նահանգներ և Եւրոպայի զանազան երկիրներ գտնուող իր հարազատները, ազգականներն ու բարեկամները տեսնելու համար իր կատարած ճամբորդութենէն։

Բարի ժամանում կը մաղթենք մեր բարեկամ ընկ. և Տիկ. Հրաչ Գալըճեաններուն։

ԱՊԱՔԻՆՄԱՆ ՄԱՂԹԱՆՔ

Աղեքսանդրահայ գաղութի միակ և ժրաջան քահանայ հայրը՝ Արժ. Տ. Գէորգ Սեմերճեան շընչարգելութենէ տառապելուն պատճառաւ իտալական հիւանդանոց փոխադրուած է։ Բարեբախտաբար ախտաճանաչումը կատարուած է և պէտք եղած խնամքն ու դարմանը կը տրուի անոր։

Շուտափոյթ ապաքինում կը մաղթենք Արժ. Տէր Հօր։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Շար. Ա. էջէն)

բնակութիւնը հաստատէ իր մայր հողին վրայ, ու իր հայրենի հերոս քոյրերուն եւ եղբայրներուն հետ կողք կողքի լծուի շինարար աշխատանքի, ստեղծագործէ եւ ա՛լ աւելի հզօրացնէ մեր հայրենիքը, որպէսզի ան ապաւինելով իր զօրաւոր ուժին, կարենայ *պահանջել* եւ ոչ թէ *խնդրել*. որովհետեւ զօրաւոր ուժի շնորհի՛ւ միայն կարելի է խաղաղօրէն ստանալ այն, ինչ որ կռիւով անհրարին է։

Սփիւռքահայո՛ւն կը մնայ ուրեմն պատասխանել հայրենիքի կանչին՝ որպէսզի օր մը – մօտաւոր եւ բաղձալի – ինք կամ իրեն յաջորդող սերունդները կարողանան վերահաստատուիլ իրենց պապենական գիւղին կամ քաղաքին մէջ, վերաշինելու համար խորտակուած երդիքն ու քանդուած օճախը, ու բարձրացնելու՝ հայ հերոսներուն փառքը պատմող յուշարձաններ ու կոթողներ։

Ներգաղթելո՛վ միայն հայը կրնայ փրկել արտասահմանի մէջ կարստեան դատապարտուած իր ժողովուրդը։

Ներգաղթը միակ եւ ապահով միջոցն է, որպէսզի հայը տիրանայ իր ազգային ամբողջական իրաւունքներուն։

Հետեւաբար, սփիւռքահայ եղբայրնե՛ր, հաստատակամ քայլերով եւ հայրենասիրական վեհ զգացումներով, հպարտօրէն՝

ԴԷՊԻ ԵՐԿԻ՛Ր, ԴԷՊԻ ՀԱՅՐԵՆԻ՛Ք։

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

(Շար. Գ. էջէն)

Այն, որ Ալեքսանդրապոլի Ս. Փրկիչ («Ամենափրկիչ») եկեղեցին Անիի Մայր Տաճարի մօտաւոր պատճէնն է, այս մասին կը վկայէ նաեւ մեծ հեղինակութիւն մը՝ բանաստեղծ, բանասէր ու գիտնական Ղ. Ալիշան։ Ան կը նշէ.– «Ամենափրկիչ», համաձեւ կաթողիկէին Անւոյ. կերտեցաւ յամս 1859-1873», («Շիրակ» էջ 154)։

Այժմ արդէն յայտնի է, որ քաղաքի գրեթէ ամենաբարձր այդ կառոյցը եթէ պահպանած է Անիի Մայր Տաճարի նմանութիւնը, ապա չափը ստուգապէս նոյնը չէ։ «Ամենափրկիչ»ը աւելի ծաւալուն շրջագիծ ունի։

Կը պատմեն նաեւ, որ այն ժամանակուան թեքնիքի պայմաններուն մէջ մեծ դժուարութիւն յարուցած է յատկապէս կեդրոնական գմբէթի խաչը վեր բարձրացնելն ու տեղադրելը։ Այս յոյժ դժուարին գործը իր վրայ առած է հնարամիտ վարպետ Մանուկը։ Հատուկենտ շինուած ճախարակներու օգնութեամբ (կան նաեւ պատմուած տարբեր փոփոխակներ), ան կը բարձրացնէ եւ անձամբ կ'ամրացնէ խաչը, որուն համար կը վաստկի «Արդար» Մանուկ մականունը։

Ս. Փրկիչ եկեղեցիի զանգակատան վերականգման գործին մէջ իր հմտութիւնը ցուցաբերած է քաղաքի գլխաւոր ճարտարապետ Ռաֆիկ Եղոյեան։ Քիչ ջանքեր չէ գործադրած իր նախահայրերու արուեստը շարունակող վարպետ Գէորգը։

Քաղաքային խորհուրդը իր կարգին մերձեկեղեցւոյ զաւիթը ձեւաւորած է հայ ժողովուրդի մեծանուն երախտաւորներ Անանիա Շիրակացիի, Մեսրոպ Մաշտոցի եւ Մովսէս Խորենացիի կարմրատուֆ յաղթաքանդակներով։

ԱՐՏ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Արամ Էմիրզեանի ընդ Օր. Անահիտ Զանաքեանի ամուսնութեան ուրախ առթիւ (Աւստրալիա) ընկեր և Տիկին Հայկ Օհաննէսեան կը նուիրեն 100 ե. գ։

Պր. Յակոբ Կրպոյեանի ընդ Օր. Մարթա Տէր Գալուստեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ՝ ընկեր և Տիկին Հայկ Օհաննէսեան կը նուիրեն՝ 50 ե. գ։

Պր. Հրաչ Սիմոնեանի ընդ Օր. Վիվիան Ճամճեանի ամուսնութեան ուրախ առթիւ կը նուիրեն.

Տէր և Տիկին Վահան Գազանճեան 100 ե. գ.

Տէր և Տիկին Վարդգէս Պօսնոյեան 100 ե. գ.։

Ողբ. Կիւլիւզար Ըըլանճեանի մահուան տխուր առթիւ կը նուիրեն՝

Տէր և Տիկին Գոպէռ Էսկիճեան 100 ե. գ.

Տէր և Տիկին Նուպար Պալաեան 100 ե. գ.

Պր. Պերճ Քիւփէլեանի ընդ Օր. Վարդուհի Մելիտոնեանի ամուսնութեան ուրախ առթիւ՝ Տէր Տիկին Վարդգէս Պօսնոյեան կը նուիրեն 100 ե. գ.։

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
4 ՕԳՈՍՏ. 1966

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Ճատրակի աշխարհի ախոյեան Տիգրան Պետրոսեան՝ դիտուած նկարիչ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԸՆԿՃԵԱՆԻ կողմէ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ «ԱՐԱՐԱՏ» ԽՈՒՄԲԸ ՅԱՂԹԵՑ ՊԷՅՐՈՒԹԻ «ՄԱԶՐԱԱ»ԻՆ, 6—1

ԵՐԵՒԱՆ.– Պէյրութի Մազրաա Ֆութպոլի խումբը, որ Խորհրդային Միութիւն կը գտնուի, Ֆութպոլի միջազգային բարեկամական հանդիպում մը ունեցաւ Երեւանի մէջ Հայաստանի «Արարատ» խումբին հետ, որ ԽՍՀՄի առաջին դասի ախոյեանական խաղերուն կը մասնակցի ներկայիս:

Հայաստանցիներու կողմէ առաջին կիսախաղի 9րդ վայրկեանին առաջին կէտը նշանակեց Սպանդարեանը, անկիւնային տուգանքային հարուածով մը:

Լիբանանցի խաղացողներուն մէջէն ուշագրաւ էր բերդապահ Քասէրը, որ քանի մը անգամներ կրցաւ իր բերդը պաշտպանել բռնոյզ հարուածներէն: Հիւրերը իրենց միակ կէտը նշանակեցին խաղի 58րդ վայրկեանին, Ժորժ Մանրուֆի շնորհիւ, որուն խաղարկութիւնը կը յատկանշուէր իր արագութեամբ ու աշխուժութեամբ:

«ՄԱԶՐԱԱ»Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ «ՇԻՐԱԿ»Ի ԵՒ «ԼՕՌԻ»Ի ՀԵՏ

Իրենց Երեւան գալէն առաջ՝ Լիբանանի «Մազրաա» ակումբի Ֆութպոլիստները, բարեկամական մրցում մը ունեցան Լենինականի քաղաքի «ՇԻՐԱԿ» խումբին հետ։ Մրցումը աւարտեցաւ 4-1 արդիւնքով՝ յօգուտ լենինականցիներուն։

Պէյրութցիները բարեկամական մրցում մը ունեցան նաեւ Կիրովական քաղաքի «Լօռի» խումբին հետ, որ վերջ գտաւ հաւասար արդիւնքով՝ 1—1։

«ՌԱՍԻՆԿ» ԽՍՀՄ ԵՒ ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Պէյրութի «Ռասինկ» Ֆութպոլի խումբը կը շարունակէ իր ամենօրեայ մարզումները քանի մը օրէն միջազգային բարեկամական հանդիպումներ ունենալու համար Խորհրդային Միութեան խումբերուն հետ։ Այնուհետեւ լիբանանեան Ֆութպոլի խումբը Հունգարիա պիտի ուղեւորուի պաշտպանելու համար իր երկրի գոյները:

ԲԱՄԲԱՍԱ՞ՆՔ ԱՆԳԼԻՈՅ ԴԷՄ...

Լատինական Ամերիկայի այն երկիրները, որոնք մասնակցեցան Ֆութպոլի աշխարհի բաժակի ախոյեանական խաղերուն՝ այժմ համախմբուած են եւ խորհրդակցական հանդիպումներ կ՚ունենան, քննելու համար ախոյեանական մրցումներուն իրաւարարներու կեցուածքը: Արժանթինի ուսիոկայանը պահանջած է որ Անգլիան դուրս ձգուի խաղերէն, քանի որ իր մարզիկները աշխուժացման դեղահատեր առած են մրցումներէն առաջ:

Ֆութպոլի Միջազգային Ֆետերասիոնի նախագահ՝ Սըր Սթանլի Ռաուսը պաշտօնական հաղորդագրութիւն մը հրապարակելով՝ հիմնովին հերքեց այդ տարաձայնութիւնը, որուն աղբիւրը նախապէս հանդիսացած էր նաեւ *Լասօշիէյթըտ Փրէս* մամլոյ գործակալութիւնը, Սթանլի Ռաուսն ըսաւ՝ թէ ցարդ ոչ մէկ մարզիկ աշխուժացման դեղահատ առած է...

Նշենք նաեւ որ Անգլիա-Արժանթին մրցումի ընթացքին՝ իրաւարարը դաշտէն դուրս հանել տուած էր արժանթինի խմբապետն ու երկու այլ խաղացողներ, իբրեւ թէ մարզական ոգիին դէմ գտնուած են։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱԽՈՅԵԱՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Յառաջիկայ Օգոստոս ամսուան ընթացքին՝ տեղի պիտի ունենան աթլեթիզմի լիբանանեան ախոյեանական խաղերը։

Աւարտական մրցումները տեղի պիտի ունենան Օգոստոս 26ին (մարզաւանի դաշտը) եւ Օգոստոս 28ին (Պհամտունի քաղաքապետարանի մարզադաշտը):

ՍԻՆԵՄԱ ★ ՍԻՆԵՄԱ

ՊՐԻԺԻԹ ՊԱՐՏՕ ՎԵՐԱՄՈՒՍՆԱՑԱՒ

Պրիժիթ Պարտօ եւ իր նոր ամուսինը՝ Կունթըր Սաքս

Համաշխարհային համբաւ վայելող շարժանկարի Ֆրանսացի դերասանուհի Պրիժիթ Պարտօ եւ գերմանացի գործարանատէր Կունթըր Սաքս՝ միայն չորս վկաներու ներկայութեան ամուսնացան Լաս Վեկասի մէջ, Չորեքշաբթի՝ 13 Յուլիս 1966ին։

Սաքս Պարտոյի երրորդ ամուսինն է։

Ամուսնութեան արարողութիւնը, որ միայն ութը վայրկեան տեւած է, տեղի չունեցաւ Ֆրանսայի մէջ՝ խճողումի տեղի չտալու եւ ամբոխէն խուսափելու համար:

Պսակի արարողութենէն ետք Կունթըր ըսաւ. «Ես ամուսնացայ աշխարհի ամենագեղեցիկ կնոջ հետ։ Մեղրալուսինի համար Մեքսիքօ պիտի մեկնինք»։ Իսկ Պարտօ ոչ մէկ արտայայտութիւն ունեցաւ։ Նոր ամուսինը կը նախընտրէ անոր լռութիւնը...

Ամուսնութեան այս լուրը ռումբի մը նման պայթեցաւ Սէն-Թրոփէզի մէջ, ուր ոչ ոք տեղեակ էր Պարտօ-Սաքս ամուսնութեան մասին:

Տիկ. Պարտօ նաեւ տեղեկութիւն չունէր իր հաջակաւոր աղջկան ամուսնական ծրագրէն, յամենայն դէպս յայտարարեց՝ որ ուրախ է երրորդ փեսայ մը ունենալուն համար։

Պրիժիթ Պարտօ 32 տարեկան պիտի ըլլայ, իսկ Կունթըր՝ 34։

Հ·Մ·Մ·Ի ԼԵՌՆԱԼԻԲԱՆԱՆԻ ՈՒ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐԸ

Հ. Մ. Մ.ի Լեռնալիբանանի — Հ. Մ. Մ. ՄԱՍԻՍ — ու Դամասկոսի — Հ. Մ. Մ. ՏԱՂՈՒՈՐԻԿ — Շրջանները, մարզական հանդիպումներ ունեցան 24 Յուլիս 1966, Կիրակի օր, Պէյրութի մէջ։

Այս հանդիպումներու ծիրէն ներս կ՚իյնային փինկ-փոնկի ֆութպոլի եւ պասքէթ-պոլի խաղերը:

Փինկ-փոնկի մրցաշարքը տեղի ունեցաւ առաւօտեան ժամը 10ին, Հ. Մ. Մ. ՄԱՍԻՍ-ի Պուրճ-Համմուտի սեփական ակումբի սրահին մէջ։ Մարզական մաքրամաքուր մրցակցութեան աւարտին, Դամասկոսի Հ. Մ. Մ. ականները տարին փայլուն յաղթանակներ, անհատական թէ խմբային խաղերու գծով:

Ֆութպոլի հնտաքրքրական հանդիպումը, կէսօրէ ետք ժամը 4ին, Տըքուէնիի դաշտը համախմբած էր ծովածաւալ բազմութիւն մը, որ հակառակ կիզիչ տաքին, եկած էր գնահատելու Հ. Մ. Մ.եան երկու կազմերու խաղարկութիւնը:

Պատուոյ թրիպիւնին վրայ, տեղ գրաւած էին օրուան հովանաւոր՝ Տըքուէնիի Քաղաքապետ՝ Պր. Անթուան Ապու-Ապտօ, օրուան Նախագահ՝ ընկեր Սարգիս Սարգիսեանի ներկայացուցիչ՝ Հ. Մ. Մ.ի Պէյրութի Շրջանի Ատենադպիր՝ ընկեր Գէորգ Տարօնի, Հ. Մ. Մ.ի Քոյր Շրջաններու ղեկավարներ եւ արաբ ու հայ անձնաւորութիւններ եւ հիւրեր։

Եղբայրական մթնոլորտի ներքեւ կայացած այս խաղը վերջացաւ հաւասար արդիւնքով 1-1։ Երեկոյեան ժամը 8ին, Սահակեան Լիսէի դաշտին վրայ մրցեցան Հ. Մ. Մ. ՄԱՍԻՍի եւ Հ. Մ. Մ. ՏԱՂՈՒՈՐԻԿի պասքէթ-պոլի կազմերը:

Ծայրէ ծայր տաք ու արագ խաղէ մը ետք, Լեռնալիբանանի Հ. Մ. Մ.ականները ապահովեցին յաղթանակը՝ 59-55 արդիւնքով։

Կը շնորհաւորենք Հ. Մ. Մեան այս երկու Շրջանները, այս յաջող կազմակերպութեան համար։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ՅԱՂԹԵՑ ԵԳԻՊՏՈՍԻ (112—76)

Յունաստանի մայրաքաղաք Աթէնքի մէջ տեղի ունեցած աթլեթիզմի միջազգային մրցումի մը ընթացքին՝ Յունաստանի ազգային հաւաքական կազմը յաղթեց Եգիպտոսի, 112—76 արդիւնքով:

★ ԳԱՆԻ ՓԱՌԱՏՕՆԸ ★

Գանի Շարժանկարի Միջազգային 20րդ Փառատօնը վերջ գտաւ։ Ահաւասիկ փառատօնի վերջնական արդիւնքները:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐ

× *Ոսկեայ Պսակը՝ միաձայնաբար ստացան Գլօտ Լըլուշի «Մարդ մը եւ կին մը» ժապաւէնը (Ֆրանսա), եւ Փիէթրօ Ճերմիի «Գեղեցիկ Տիկնայք եւ Տգեղ Պարոնայք» ֆիլմը (Իտալիա)։*

× *Դատական կազմի յատուկ մրցանակը.— Լեվիս Կիլպերթի «Ալֆի» ժապաւէնը (Մեծն Բրիտանիա):*

× *Լաւագոյն Դերասանուհիի տիտղոսին արժանացաւ անգլուհի Վանեսսա Ռէտկրեւ, «Մորկըն» ֆիլմին համար։*

× *Լաւագոյն Դերասանը.— Շուետացի Փէր Օսքարսըն, Տանըմարքական «Անօթին» ֆիլմին մէջ իր խաղարկութեան համար:*

× *Յատուկ յիշատակութեան արժանացաւ Իտալացի Թոթօն, «Մեր չար թռչունները» ֆիլմին մէջ իր խաղարկութեան համար։*

× *Գլուխ - Գործոցի առաջին մրցանակը.— «Ձմեռը բոցերու մէջ» ժապաւէնը (Ռումանիա)։ Այս ֆիլմին բեմադրիչն է՝ Մերսիս Մուրեան:*

× *Լաւագոյն Բեմադրութեան մրցանակին արժանացաւ Սերժ Սէնթքեւիչի «Լեհաստանի մէջ» ֆիլմը (Ս. Միութիւն)։*

ՈՉ-ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐ

× *Կաթողիկէ Գրասենեակի մրցանակը՝ «Մարդ մը եւ կին մը» ֆիլմը (Ֆրանսա):*

× *Տը Լա Ֆիպրեսքի մրցանակը՝ «Լէ Տէզարրուա Տիւ Ժէօն Թէօրլէս» ֆիլմը (Գերմանիա)։*

ՄՐՑԱՆՔԷ ԴՈՒՐՍ

× *Փառատօնին 20ամեակին նուիրուած մրցանակը տրուեցաւ Օրսըն Ուէլզի, իր մասնակցութիւնը բերելուն համար սինեմաշխարհին (մրցանքէ դուրս) «Ֆալսթաֆ» ֆիլմով։*

ՀԱՅ ԲԵՄԱԴՐԻՉԻՆ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

(*Շար. Դ. էջէն*)

տուած է բեմադրիչը: Շրջագայութեան ընթացքին Ֆ. Դովլաթեանի ընկերացած է Ռոզի Արմէն, որ ժապաւէնի ներկայացումէն ետք քանի մը կտորներ երգած է:

Ֆրանս-սովետական ընկերակցութեան հետ համաձայնութիւն կայացած է Ֆրանսայի մէջ հայկական ժապաւէններու փառատօն մը կազմակերպելու շուրջ: Նախատեսուած է՝ որ փառատօնը տեղի ունենայ այս տարուան Հոկտեմբերին:

Ֆ. Դովլաթեան Ֆրանսայէն մեկնած է Իտալիա, ուր մասնակցած է Պեզարօ քաղաքին մէջ կազմակերպուած սինեմայի փառատօնին։

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ · ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م." - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرديان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՏԵՍ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 142 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 25 ՕԳՈՍՏՈՍ 1966 ՀԱՏԸ ԶԵՐՈՒԲԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. عدد رقم ١٤٢ – الخميس ٢٥ أغسطس ١٩٦٦

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՈՎ

Արաբ եւ Հայ Եղբայրութիւնը

Արաբ և Սովետ. ժողովուրդներու բարեկամական կապերուն օրէ օր աւելի ամրապնդումը ապացոյցն է այդ երկու երկիրներուն և մանաւանդ անոնց ժողովուրդներուն խաղաղասիրական զգացումներուն։

Այսօր, այդ բարեկամութիւնը հասած է այնպիսի աստիճանի մը՝ որ Արաբ եւ Սովետ. իշխանութիւններն ու ժողովուրդները իրարու հանդէպ ոչ միայն ունին կատարեալ վստահութիւն եւ համագործակցութեան ամէն բարի տրամադրութիւն, այլեւ խոր յարգանք ու սէր։

Ասոր ապացոյցներէն են այն մեծ հանդիսութիւնները, որոնք տեղի կ'ունենան ամէն տարի Ս. Միութեան մայրաքաղաքին մէջ, Արաբ-Սովետ. ընկերութեան նախաձեռնութեամբ և մասնակցութեամբը վերին իշխանութիւններուն, և որոնց ներկայ կը գտնուին ոչ միայն դիւանագիտական և պաշտօնական անձնաւորութիւններ, այլեւ ժողովուրդը, ու գեղարուեստական ճոխ յայտագրի ընթացքին կ'ըլլան սիրալիր արտայայտութիւններ և մաղթանքներ երկու երկիրներուն բարեկամութեան յարատեւման համար։

Այս տարի ա՛լ աւելի հրճուեցանք՝ երբ լսեցինք, որ մեր Մայր Հայրենիք, Սովետ. Հայաստանն ալ իր կարգին ժողովրդական մեծ հանդիսութեամբ տօնած է Ա.Մ.Հ.ի Յեղափոխութեան 14րդ տարեդարձը, կազմակերպութեամբ Արաբ-Հայ ընկերութեան։

Այս լուրը ոչ միայն կը հրճուեցնէ մեզ՝ հայերս, այլև ապացոյցը կը հանդիսանայ այն մեծ բարեկամութեան, որ գոյութիւն ունի տասնեակ դարերէ ի վեր երկու ազատատենչ և խաղաղասէր ժողովուրդներուն միջև։

Ու Հայը դարերու ընթացքին ըլլալով լաւագոյն և երախտապարտ բարեկամը արաբներուն, չինած, ծաղկեցուցած, օժանդակած եւ հնազանդ քաղաքացին եղած է որեւէ արաբ երկրամասի, ուր ապրած է, վայելելով այդ երկրի իշխանութեան ու բնակչութեան կատարեալ վստահութիւնը։

Ս. Հայաստանի կառավարութիւնը քաջատեղեակ արաբ ժողովուրդներու այս ազնիւ վերաբերմունքին, ու նպատակ ունենալով ա՛լ աւելի սերտացնելու երկու երկիրներու բարեկամական ըզգացումները, իր կարգին կազմակերպած է այս շքեղ տօնակատարութիւնը։

Հայերս և մանաւանդ Եգիպտահայերս, չենք կրնար այս առթիւ երախտագիտական զգացումներով չյիշել այն ազնիւ վերաբերմունքը, զոր ցոյց տուին Ա.Մ.Հ.ի իշխանութիւնները դեռ անցեալ տարի, երբ ընդառաջելով Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահի խնդրանքին, պաշտօնապէս արտօնեցին՝ որ մեր Մայր Հայրենիքի, Ս. Հայաստանի 45րդ տարեդարձը տօնուի այս երկրին մէջ, զայն նկատելով տօնը հայ ժողովուրդին։

Ու 28 Նոյեմբեր 1965ի Կիրակին՝ Եգիպտահայերուս համար ցնծութեան օր մը եղաւ, որովհետեւ այդ օրը ան ազատօրէն նշեց ու տօնեց և իր որդիական զգացումները արտայայտեց հանդէպ Մայր Հայրենիքին, իր երկրորդ հայրենիքին ու անոր ազնիւ ժողովուրդին։

Հայկական Ընթերցասրահի օրինակին հետեւեցան նաև Գահիրէի և Աղեքսանդրիոյ հայկական ուրիշ ակումբներ և միութիւններ։

Այսօր, այս ուրախ երեւոյթներուն դիմաց ինչպէս չհրճուիլ ու անսահմանօրէն չուրախանալ, երբ հոս՝ Ա.Մ.Հ.ի մէջ արաբ ժողովուրդն ու իր ղեկավարները լայնախոհութեամբ ու սիրով կ'արտօնեն մեզի արժանավայել կերպով և անկաշկանդ նշել մեր Մայր Հայրենիքին տարեդարձը, մինչ միւս կողմէ՝ մեր հայրենիքի իշխանութիւնները ի տես այս ազնիւ զգացումներուն, սիրով եւ համոզումով իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Ա.Մ.Հ.ի Յեղափոխութեան տարեդարձի տօնակատարութիւններուն, Երեւանի մէջ իսկ կազմակերպելով շքեղ հանդիսութիւններ, եւ ուր իրենց

(Շար. տես էջ 6)

ԱՄՀ-Ի ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ 14ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մեծ Հանդիսութեամբ Տօնուեցաւ

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՓՈԽ ՆԱԽԱՐԱՐ ԵՒ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ՆԵՐԳԱՂԹԻ 1963Ի ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԸՆԿԵՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՇԱՀԻՆԵԱՆ ԿԸ ԳՐԷ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Յուլիս 22ին Երեւանի Արուեստի Աշխատողների տան մէջ հայ-Արաբական բարեկամութեան ընկերութիւնը կազմակերպեց հանդիսութեան երեկոյ մը, նուիրուած՝ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան Յեղափոխութեան 14րդ Տարեդարձին: Ներկայ եղան պետական անձնաւորութիւններ, արուեստագէտներ, գրողներ եւ նախկին եգիպտահայեր:

Գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր եւ եղան բանախօսութիւններ:

18000 Ուսանողներ ընդունուած են այս տարի Ա. Մ. Հ.ի համալսարաններուն մէջ

Տոքթ. Հիւսէյն Սաիտի նախագահութեան տակ գումարուեցաւ համալսարաններու գերագոյն խորհուրդը, որուն ընթացքին խորհուրդի ընդհ. քարտուղար Տոքթ. Մուսթաֆա Հելմի յայտարարեց, որ որոշուած է 18000 երկրորդական ուսմանց վկայական ստացած ուսանողներ ընդունիլ համալսարաններու մէջ այս տարեշրջանին, և տուաւ խորաքանչիւր մասնագիտութեան համար ընդունուած ուսանողներու թիւը։

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԵԱՆ ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԷ

ԵՐԵՒԱՆ.— «Կը դատապարտեմ Վիեթնամի պատերազմը, որ անմիտ և անարդար արարք մըն է» — յայտարարեց Մարտիրոս Սարեան, ԹԱՍՍի Թղթակիցին։

Ամերիկեան զինուորական քլիքին կողմէ կատարուած անմարդկային արարքները զայրոյթ և պժգանք կը պատճառեն 86 տարու մեծ նկարիչին։ «Կոչ կ'ուղղեմ Մ. Նահանգներու բոլոր պարկեշտ մարդոց, որ պայքարին այս խելառ պատերազմին դէմ յանուն յաւիտենական խաղաղութեան ու մարդկութեան երջանկութեան։

«Մարդկային հանճարը հազարամեակներու ընթացքին կերտուած քաղաքակրթութեան բնաջնջման պէտք չէ ծառայէ։ Ան պէտք է ծառայէ աշխատանքին, ստեղծագործութեան։

«Մարդը բնութեան ամենայատկանշական ստեղծագործութիւնն է, որ կոչուած է աւելի գեղեցկացնելու և փառաւորելու կեանքը։ Անհրաժեշտ է, այս ազնիւ նպատակին հասնելու համար, որ խաղաղութեան սրբազան գաղափարները յաղթանակեն — յայտարարեց Սարեան»։

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՈՎ ԵՐԵՒԱՆ ՀԱՍԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ.— Հայ զբօսաշրջիկներ, որոնք Փարիզ - Երեւան հեռաւորութիւնը ինքնաշարժով կտրեցին, Հայաստանի մայրաքաղաքը հասնելնուն յայտարարեցին, որ շատ լաւ ընդունուած են Խ. Միութեան մէջ: Ռուսները, ուքրայնացիները, վրացիները եւ ուրիշներ հետաքրքրուած են Ֆրանսա ապրող հայերու կեանքով:

Ֆրանսահայ զբօսաշրջիկները Փարիզէն Երեւան հասնելու համար 5000 քմ. ճամբայ կտրած են։ Անցած են Արեւմտեան Գերմանիայէն, Աւստրիայէն եւ Չեխոսլովաքիայէն: Անոնք եղած են Լվով, Քիեւ, Ռոստով, Օրճոնիկիձէ եւ Թիֆլիս, ու այցելած՝ անոնց յուշարձանները ու տեսարժան վայրերը։

ՎԻԵԹՆԱՄ

ԿԱՅՍԵՐԱՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅ ԶՈՀԸ

Ի շարս այլ զոհերու՝ կը յիշուի նաև հայ զոհ մը, Վիեթնամի պատերազմին մէջ։ Կը կոչուի Մայքլ Նաճարեան, որ կը պաշտօնավարէր Ամերիկեան նաւատորմին մէջ, որպէս անդամ՝ հիւանդանոցի անձնակազմին:

Գոյժը հաղորդած է Միացեալ Նահանգներու պաշտպանութեան քարտուղարութիւնը։

Արդեօք առաջին ամերիկահայ զինուո՞րն է՝ որ կ'իյնայ օտար հողի վրայ, կը գրէ «Մասիս»։

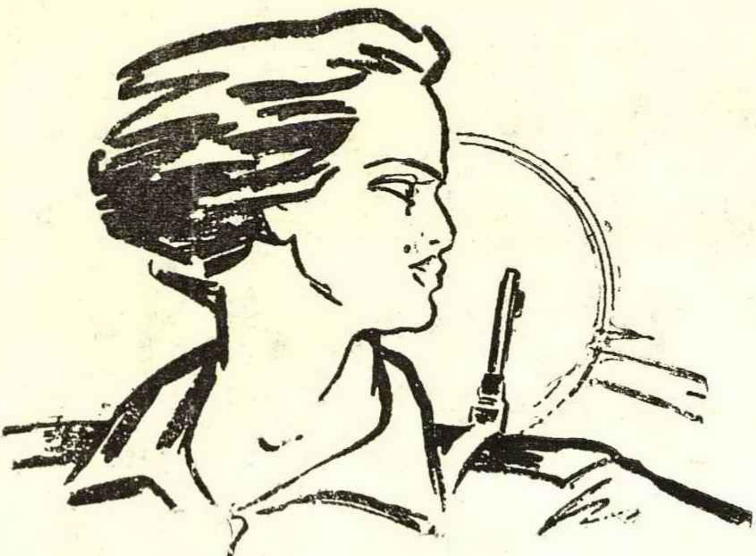
ԱՅՍ ԹԻՒՈՎ

Պէյրութի մեր աշխատակից Ընկ. ՀՐԱՆԴ ԳԱՆԳՐՈՒՆԻԻ «Արշալոյսէն առաջ» պատմուածքը կարդալ էջ 2 եւ 5:

ՁԻԱՐՇԱՒ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի մայրաքաղաքին ձիարշաւի դաշտը ուր տեղի կ'ունենան մրցումները

Առաջին իսկ առթիւ քեզ ընկճող և իր գեղեցկութիւնը պարտադրող էակի մը դէմ ինչպէս որ կը դառնաս միամիտ ու շփոթ, այդ տպաւորութիւնը կրեցի, երբ Դամասկոսի ինքնաշարժի կայանէն տոմսակ մըն ալ ան գնեց և ճամբայ ելլելու պատրաստուած մեծ Տը Սոթօ փայլուն ինքնաշարժէն ներս մտաւ, ստեղծելով կենդանութիւն մը իր ժպիտով:

Քովս նստած էր միականի պարսիկ մը՝ որուն միակ մտահոգութիւնն էր սահմանէն անցընել իր կնոջը համար գնուած երկու զոյգ հողաթափները, իսկ վարիչին քով՝ Քուէյթի էմիրին հեռաւոր ազգականներէն ծերունի մը՝ որ Պէյրութ կուգար զինք տանջող հազէն փրկուելու համար և որուն շնչառութեան աղմուկը թեթև սուլոցի պէս՝ ծիծաղ կ'առթէր ներկաներուն: Վարիչը ամենօրեայ երթևեկէն զզուած իսլամ արաբ մըն էր, որ սկզբունք չունենալուն, Սուրիոյ մէջ՝ Նասըրեան՝ իսկ Լիբանանի մէջ զգոյշ և տարբեր բանաձևեր որդեգրելու ճամբան ընտրած էր և որուն համոզումները քաղաքական՝ ոչինչ կը պարզէին իր հաշիւներուն մէջ կորսուած մտահոգութիւններէն:

— Ապտէլ-Նասէր մեր միա՛կ յոյսն է, արաբները կը պաշտեն զինքը, գոչեց վարիչը, պատասխանելով թթուած դէմքով իր պարսիկ յաճախորդին մէկ հարցումին:

— Իսլամութեան միա՛կ պաշտպանն է, Սալահետտինի արժանի յաջորդը, գոչեց Քուէյթցին իր ապառօշը փաթթելով եւ հազը ընդմիջելով:

— Բայց անոր պէս կրօնամոլ չէ եւ ա՛յդ է կարեւորը,— ըսաւ հաստատ եւ վճռական թոնով մը քովս նստած եւ ծախակողմեաններու թերթը կարդացող աղջիկը՝ որուն ինքնութեան թուղթը քիչ ետք պիտի մատնէր իր Ռուշտիա կոչուիլը:

Քուէյթցին շրթունքները խածած ետեւ դարձաւ եւ հօր մը գուրգուրանքը կեղծելէ ետք.

— Աղջիկս, ըսաւ, չեմ վայելցներ քեզի որ կրօնի դէմ այդ ձեւով արտայայտուիս, մանաւանդ ճշմարիտ կրօնին՝ Միւսլիմանութեան դէմ: Աւուզը՛ պիլլահ, բացականչեց ու զօրաւոր հազէ մը ետք, Աստուած կը պատժէ իր դէմ խօսողները, եզրակացուց:

Ռուշտիա թերթը ծալլեց, աղուոր դէմքը մարդուն կողմը դարձուց եւ պատասխանեց.

— Ներեցէք համարձակութեանս, մենք առանց մեր կրօնին ալ կրնանք լաւ հայրենասէրներ դառնալ, շահ չունինք ներքին կրօնական պայքարներէն եւ ատիկա կը նպաստէ միմիայն օտար բռնագրաւիչներու շահերուն... Հինգ անգամ մզկիթ երթալը չէ՛ կարեւորը, այլ ազնիւ եւ հաւաքական շահեր պաշտպանելն է... Կարեւորը արաբական երկիրներէն իսթի՛մարին հեռացումն է...

— Կարեւորը Աստուծոյ օրէնքները յարգելն է. եթէ Իրեն դէմ խօսիք (այստեղ ան սատանային դէմ անէծք մը մրթմրթաց) բոլորդ ալ պիտի վնասուիք...

Ռուշտիա չպատասխանեց. վարիչը նիւթը փոխել տալու համար ռատիոյին կոճակը դարձուց եւ արաբերէն սիրային երգի բառերը լսուեցան. «Շրթունքներս չեն կրնար ըսել այն ինչ որ կը մտածեմ, այն ինչ որ կը զգամ... դիպուածն այս վայրկեանի ամենէն գեղեցիկն է, գեղեցկութիւնդ գինովցուց զիս»...

Պարսիկը օ՜ֆ մը քաշեց, շարժավարը փորձեց իր խռպոտ ձայնով ընկերանալ երգին, Ռուշտիա՝ լուռ՝ հեռուները կը դիտէր, երբ յանկարծ՝

— Պատուհանին ապակին կը բանա՞ք, խնդրեց ինծմէ: Շնորհակալութիւն յայտնեց, ապա աչքերուս խորը զննելէ ետք, մէկուն պէս որ առաջին անգամէն մտերմիկ կը թուի կամ կ'ուզէ ստուգել իր քննութեան արդիւնքը, ըսաւ.

— Դուք հա՛յ էք, այնպէս չէ՞, ձեր աչքերէն եւ շեշտերէն հետեւցուցի. կը տեսնէ՞ք մեր մէջ որքա՜ն ժամանակ պէտք է դեռ զիրար հասկնալու համար... Ներքին միասնականութիւնը դժուարին գործ է. այս մարդը օրինակ (Քուէյթցին ցոյց տալով) բաւարարուած է... խորքին մէջ օտարներու փշրանքներով վարժուած է ապրիլ. իր հո՞գն է թէ պաղեստինցի մեր եղբայրները համաճարակներու զոհ կը դառնան ներկայիս:

Արշալոյսէն առաջ

— Մեր եւ բոլոր ժողովուրդներուն մօտ ալ իսթիմարը իր տխուր դերը կը խաղայ.— 17 դարերէ ի վեր Էջմիածինի Պատրիարքը ունինք. հիմա՛ կ'ուզէ անոր դէմ նոր տիպի գործիքներ ճարել, եկեղեցիներ փակել, սակայն օրիո՛րդ, կրնա՛ք վստահ ըլլալ որ մենք կշտացեր ենք իսթիմարի խոստումներէն... Մեր պատմութիւնը եթէ ծանօ՜թ ըլլար ձեզի... Մենք ծովու չափ արիւն թափեր ենք բռնագրաւիչներուն պատճառով... խոստացեր են օգնել մեզի, յետոյ օգներ են մեզ ջարդողներուն... Երկա՜ր է պատմութիւնը, դո՛ւք հայերը քանի մը հոգիով կը դատէք,— եզրակացնել ուզեցի, լաւ զինուորներ ենք մենք եւ երախտապարտ՝ մեր ապրած երկրի ժողովուրդներուն:

Ռուշտիա լրջօրէն մտիկ կ'ընէր. ուրախացաւ որ առանձին չէր իր համոզումներուն մէջ եւ թէ ուրիշ ժողովուրդի մը մէկ զաւակն ալ ճիշդ իրեն պէս կը խորհէր...

— Հասկցայ, հասկցայ, ըսաւ, դուք խալըն դաշնակ չէք. անոնք ղովմիներու հետ նոյն տիրոջը կը ծառայեն:

Աչքերուն փայլը սաստկացաւ, կարճ մազերը ճակտին եւ քիչ մը հաստ շրթները փոքր բերանին վրայ՝ անապատի մը ջերմութեամբ կը լեցուէին, մինչ թեւերէն ներդաշնակութիւն մը կ'իջնէր բարակ մատներուն ու կուրծքը խրոխտ կ'ամբողջացնէր իր սլացիկ հասակին աղուորութիւնը: Ռուշտիա նայեցաւ ինծի. գոհ էր:

Տիրեց կրկին լռութիւն, Քուէյթցին կը հազար, իսկ վարիչը կը պատմէր դիմացը ճամբու եզրին խորտակուած ինքնաշարժի մը աղէտին մասին իր լսածները: Քուէյթցին անէծք տեղացուց սատանայի հասցէին, Ռուշտիա եւ ես ժպտացինք, մանաւանդ որ Քուէյթցիին շնչառութիւնը տարօրինակ ձայներ կը հրամցնէր:

Ինքնաշարժը սահմանագլուխ հասաւ. Սուրիացի պահակները ստուգելու եկան մեր ինքնութեան թուղթերը: Անոնցմէ թուխ եւ պեխաւոր սպայ մը մօտեցաւ Ռուշտիային եւ՝

— Դուք սպայ Համտիի... Օմար Համտիի ի՞նչն էք, հարցուց:

— Հա՛յրս էր, կակազեց Ռուշտիա...

Սպան գորովոտ նայուածք մը նետեց աղջկան դէմքին եւ հարցուց.

— Անո՞ր ուղիով...

— Այո՛, անոր ուղիով, պատասխանեց Ռուշտիա, միայն թէ... չշարունակեց, մինչ կզակը սկսաւ դողդղալ եւ վճիտ արցունքներ վար սահեցան իր կլոր դէմքէն...

Սպան յուսադրիչ խօսքեր ըսաւ, ապա քովի զինուորին հետ հեռացաւ:

Ուրեմն, կը մտածէի ես, այս աղջիկը Համտիին, նշանաւոր հայրենասէրին աղջիկն էր, որ զոհ գացած էր Ղովմի Սուրի մարդասպաններուն:

Ռուշտիա հիմա գեղեցիկ չէր միայն, այլ մաքուր եւ ներքին գեղեցկութիւն մը ունէր, զոր կ'ըմբոշխնէի անոր կրակէ խօսքերուն մէջէն: Անիկա չէր նման գեղեցիկ պուպրիկներու՝ որոնցմով լեցուն է մեր քաղաքը. յանուն արդիականութեան իրենց շրջապատին մէջ ծայրայեղութիւններու դիմող պուպրիկ մը չէ՛ր ան. կընայիր վստահիլ իրեն որեւէ գաղտնիք, կրնա՛ր քեզի հետ մինչեւ վերջին հանգրուանը քալել.— Այսպէ՛ս պէտք է ըլլային բոլոր աղջիկներն ալ, կը մտածէի ես ափսոսանքով:

— Հայրս հազիւ 45 տարու կար երբ զարկին զինքը, խզեց լռութիւնը Ռուշտիա, որովհետեւ չուզեց ան իր արիւնին, սուրիացիի արիւնին գերագոյն շահերուն դէմ դաւել: Պետութիւնը մեզի կ'օգնէ, սակայն հայր կորսնցնելը ծանր կը կշռէ:

Շուարուն եւ եղբայրական կարեկցութեամբ մը դիտեցի իր աղուոր հրեշտակային դէմքը: Դեռ քանի սահմաններուն չհասած Ռուշտիան ցած ձայնով մրմնջեց:

— Պարոն, չեմ գիտեր թէ ո՞վ էք, սակայն ես գութ եւ կարեկցութիւն չէ որ կ'ուզեմ, ես հպարտ եմ որ Համտիի աղջիկն եմ, ես հպարտ եմ որ իմ ընկերուհիներուս հետ զինուորական փորձերու հետեւած եմ. ես ուրախ եմ որ հօրս նման պիտի գիտնամ պայքարիլ մեր երկրի բոլոր թշնամիներուն դէմ, եւ ասիկա կ'ըսեմ հպարտօրէն՝ որպէս Սուրիական երկրի ազատ քաղաքացի:

Նայեցայ դէմքին, կանխահաս լրջութիւն մը ունէր, եւ սեւ աչքերը այս անգամ զայրոյթի պէս բան մը ունէին իրենց ետին:

— Ձեր հօր մասին լսած ենք թերթերու մէջ, եւ ուրախ ենք որ ձեզի նման աղջիկ մը ունի, ըսի...

— Արաբական ջինք երկիրներ տակ տեղ չկայ դաւաճաններուն՝ որոնց վախճանը կը մօտենայ կարծուածէն շատ աւելի արագ քայլերով...

Ինքնաշարժը կանգ առաւ զանազան ծառերով և ծաղիկներով զարդարուն լեռնալանջի մը մօտ: Քուէյթցին և պարսիկը մաքուր սրճարան մը մտան, չէչոտ ու նիհար վարիչը կասկածոտ նայուածք մը նետեց իմ և Ռուշտիայի վրայ, ապա ինքն ալ միացաւ անոնց:

Ռուշտիան և ես անխօս քալեցինք ծառազարդ պողոտայէն. գարուն էր չորսդին, երգ էր ու ծիծաղ ամէն կողմ. ինքզինքս այնքա՜ն ուրախ կը զգայի այս աղջկան կեանքի հանդէպ ունեցած անկեղծ և գիտակից դիրքաւորման համար:

— Ձեր հայրենիքը Երեւա՞նն է,— հարցուց:

— Երեւանը մեր հայրենիքի սիրտն է, ըսի, մարմինը Հայաստան կը կոչուի...

— Գիտեմ, ըսաւ, Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնը փրկեց ձեզ ալ... Նոր ժամացոյց մը ունինք տունը Երեւան վաճառանիշով... հայրս կը պատմէր այդ յեղափոխութեան մասին և հայ բարեկամներ ալ ունէր...

Արեւը կէս լոյսի մէջ կը ցոլար. առուակէն կաղամախիներն շա՛փ շա՛փ կը ծափէին, երբեմն ջուրին մէջ նետելով սպիտակին տուող պարելէ յոգնած իրենց տերեւները:

Ուզելով նիւթը փոխել, հարցուցի՝ թէ ինչո՞ւ Պէյրութ կ'երթար:

Մինչ այդ փոքր խանութ մը մտաւ, կանչեց զիս, հացին մէջ մածուն դնել տուաւ, աղ ցանեց, ես վճարել ուզեցի, մերժեց, ընդունեց սակայն կտոր մը տուրմը, երբ պարտադրեց որ ես կիսեմ մածունով հացը:

— Հա՜ց և ա՜ղ... գոչեցի, ճշմարիտ բարեկամներ ենք այլեւս:

Անոյշ ժպիտ մը պատկերացաւ դէմքին:

— Ինչո՞ւ չէ, ըսաւ:

Քիչ ետք ինքնաշարժը կրկին սուրաց, Ռուշտիա և ես վերացեր էինք: Անդրադառնալով Պէյրութ երթալու մասին ուղղած հարցումիս, ան յիշեց թէ ազգականներէն մէկուն մօտ պիտի երթար և թէ խօսք-կապը կրնար տեղի ունենալ Ուահիպ անունով

իրենց ընտանիքին ծանօթ երիտասարդի մը հետ, որուն քաղաքական համոզումները առողջ էին: Ան օրը օրին ապրող մըն է, սակայն ես իրեն կ'օգնեմ, ըսաւ. ձաքբիլօ գիտեմ, տեսնենք, դեռ ժամանակ կայ, մայրս քանի մը օր ետք պիտի գայ. մայրս համաձայն չէ որ Լիբանան հաստատուինք... ամուսնին յիշատակը դեռ թարմ է...

Կեցաւ պահ մը, դիտեց դուրսը վազող աղբիւրը:

— Հայրիկս շատ կը սիրէր զիս, կը յիշեմ, ամէն անգամ որ տուն կուգար, առաջին անգամ զիս կը հարցնէր, ասիկա իմ զինուոր աղջիկս է, կ'ըսէր մօրս, անհո՛գ եղիր, եթէ դժբախտութիւն մը պատահի՝ իմ փոխանորդս է ան... ու կը համբուրէր զիս... դեռ երէկ էր կարծես ու ինծի այնպէս կը թուի, թէ հայրս ողջ է եւ կ'առաջնորդէ զիս ամէն տեղ: Անոր սպանութիւնը դառնացուց կեանքը իմ աչքերուս, սակայն «պայքարը առանց զոհեր կը պահանջէ» կ'ըսէր լուսահոգի հայրս. ի՜նչ փոյթ թէ այդ զոհերէն մին ալ ի՛նքը եղաւ...

Շարժավարը կրկին նայեցաւ մեզի, զարմացած թէ իսլամ աղջիկ մը այդքան մտերմօրէն կը խօսէր հայու մը հետ, եւ գլուխը օրօրեց...

— Կարեւորութիւն մի՛ տար, ըսաւ աղջիկը, միշտ այդպէս են մարդիկ, խեղճը չի գիտեր թէ մեր բարեկամութիւնը տարբեր է իր երեւակայածէն...

— Չի գիտեր մանաւանդ, աւելցուցի ես, թէ քաղաք հասնելէ ետք կը վերջանայ անիկա... մեր կամքէն անկախ...

— Չէ՛ ըսաւ Ռուշտիա, ինչո՞ւ չկարենանք կրկին տեսնել զիրար, կը ներկայացնեմ Ձեզ մերիններուն, կը ծանօթանանք աւելի, կը սպասեմ որ մեզի գաս երբ Դամասկոս հանդիպիս: Տան թիւը եւ փողոցին անունը տուաւ:

— Հիմա, ըսի, դեռ ներելի չէ՛ որ հայ երիտասարդ մը Ձեր տունը այցելելու համարձակութիւնը ունենայ... սակայն կրնաք վստահ ըլլալ որ անջնջելի կը մնաք իմ յիշողութեանս մէջ...

— Հա՛, գոչեց, ամուսնացած էք եւ կը վախնաք ըսի ըսաւէ...

Չկրցայ պատասխանել: Ու լռութենէս քիչ մը դժգոհ մնաց կարծեմ:

Ինքնաշարժը Պէյրութի արուարձաններուն մօտեցած էր: Ըսի իրեն, թէ օր մը կը հանդիպինք զուգէ իրարու եւ կը խօսինք աւելի երկա՜ր, բայց ո՞վ կ'ըսէ թէ հեռու եղած ենք երբեւիցէ իրարմէ: Եթէ դո՛ւն Դամասկոսի փողոցներէն քալեր ես հպարտ՝ զէնքը ուսիդ, մենք ալ բռնութեան դէմ մեր համեստ բաժինը բերած ենք մեր սրտերով, մեր բազուկներով... Մենք ալ վիրաւորներ եւ մեռեալներ տուեր ենք... բայց ասոնք մանրամասնութիւններ են, զորս պէտք չկայ պատմելու... սակայն Ռուշտիա՛, մենք երբեք բաժնուած չէինք որպէսզի միանալու, կրկին խօսելու եւ զիրար խանդավառելու մասին մտահոգուինք... Չէ՞ որ տարբեր վայրերու մէջ նոյն նպատակին կը ձգտինք մենք ալ, դո՛ւք ալ...

— Ճշմարիտ բարեկամութիւնը սիրոյ կրնայ փոխուիլ, սիրոյ՝ որ շաղախն է պայքարողներու մտածումներուն... «Աչքէ հեռու, սրտէ հեռու չըլլանք» մրմնջեց...

— Աչքէ հեռո՞ւ, բայց հարիւրաւոր ու բիւրաւոր սրտերու մօտ կարելի է գտնուիլ, ըսի, թէեւ սաստկօրէն կը տառապէի ես իմ մէջս: Ժամանակ չկար. Ինքնաշարժը դանդաղեցուց իր վազքը, երթեւեկը անտանելի ըսուելու չափ էր. մայթերէն

(Շար. տես էջ 5)

ՀԻՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

Հին Եգիպտոսում չա՛տ է բանաստեղծութիւնը, եւ այլազան։ Նրա գլխաւոր նիւթը (թեման) կրօնն է, եւ սէրը։

Ես ուզում եմ իմ ընթերցողներին ծանօթացնել մի քանի այդպիսի բանաստեղծութիւնների հետ։

Այստեղ բերուած բանաստեղծութիւնները ես թարգմանել եմ իսկականից — նախատիպ բնագրից եւ չատ մօտ են բնագրին։

Պէ՛տք է յիշել թէ Եգիպտոսի մէջ երկու տեսակ կրօն կար. բազմաստուածութիւն—*ամբոխի համար—եւ* միաստուածութիւն-*ընտրեալների համար։ Ընդ որում, ընտրեալը կարող էր լինել, նոյնիսկ, ամենայետին գիւղացի (հողագործ) տղայ։*

Կաստա *գոյութիւն չունէր Հին Եգիպտոսում, սուրբ գրքերը նոյնն էին երկու կրօնների համար էլ։ Բայց ամբոխը մէկ աստծու մէջ տեսնում էր բազում աստուածներից միայն մէկին, իսկ ընտրեալները տեսնում էին — երբ խնդիրը վերաբերում էր չատ աստուածների — թէ ուրի՛շ յատկութիւններ ունէր այդ մէկ աստուածը։ Այսպէս օրինակ՝* Թօթ *աստծոյ մէջ նրանք տեսնում էին իմաստութիւնը՝ մէկ աստծու և կոչում էին նրան (կոչւում էր) Իմաստութեան աստուած։*

ՀԻՄՆԸ ՄԻԱԿ ԱՍՏԾՈՒ

«Փա՛ռք տիեզերքի լուսափայլ ջահիդ,
Տէ՛ր, Դո՛ւ ես միակն ու կատարեալը.
Տէ՛րն ես յաւիտեան չփտող կեանքի.
Դու ինքնածին ես, գեղածո՛ղ փայլովդ։

Դո՛ւ ստեղծեցիր երկի՛նք, երկի՛ր, մա՛րդ,
Գազաննե՛ր, լեռնե՛ր, ջրե՛ր, անտա՛ռ, դա՛շտ.
Օ՛, ստեղծողդ յաւիտենական
Կեանքի գոյութեան. Դո՛ւ աղբիւր լոյսի,
Հաճոյքի՛, հրաշքի՛. Դու մի՛շտ անհաս ես.
Ո՛չ մի արարած չի՛ կարող սուզուել
Քո էութեանդ խոր գաղտնիքի մէջ.
Միլիոն տարիներ կը սահեն հերթափոխ,
Բայց դու կա՛ս, կը մնաս յաւե՛տ անփոփո՛խ։

Դո՛ւ ես պատրաստում կերն անասնոց,
Դո՛ւ ես աճեցնում հողից հաց մարդոց,
Հաւքերին տալիս սահանք օդի մէջ,
Ձկներին լողանք բիւրեղ ջրերում.
Չե՛ս մոռցել վերջին ճճուն փոշու մէջ»։

15րդ *գլուխը* Աշխարհամուտ *գրքի առաջին մասի*։

ՀԻՄՆԻ ՎԵՐՋԸ

«Նեղոսի վարարման տօն»ի առթիւ.
Չե՛ս թողնում դու քո սիրտը ներթափանց,
Բայց փայփայում ես հօր պէս դու մարդկանց.
Իմաստուն տիրոջ պէս չորացնում արցունք,
Ամենքին տալիս բարիք հիացմունք։

Որտեղ որ վիշտ կար, խնդուք կայ հիմա,
Գո՛հ են բոլորը, ամենքն են օծուել.
Եւ ոսկուց էլ վառ հասկերն են փայլում,
Մեծարժէք քարից թա՛նկ է նա հիմա։

Գովեցէ՛ք Աստծուն նուագի երգերով—
Ծընծղայով, տաղով։ Նրա սիրտը լի
Փառաբանեցէք հզօր տաղերով.
Բարի՛քի աստուածն է նա մեր սուրբ հողի։

(Տուրինական պապիրոս).

Միստերեան ժողովուրդը հասկանում էր բառացի մտքով, իսկ ընտրեալները՝ այլաբանօրէն, խորհրդական մտքով։

Պէ՛տք է ասել, թէ Օզիրիսը *եգիպտականօրէն կոչւում է* Ազար, *իսկ* Իզիդան՝ Ազես։

ԻԶԻԴԱի լացը ՕԶԻՐԻՍի կրօնական խորհրդի ծիսակատարութեան ժամանակ.

«Օ՛, մօ՛տ եկ ու մտիր այս սուրբ օթեւան,
Գեղանի՛ կտրիճ, շո՛ւտ արի ինձ մօտ
Տէր նահանջազարդ, արքայոյն իշխան,
Սիրելի Ազար մի՛ տանջիր, եկ մօտ.

Հոգիս լեցուն է թախծի կրակով,
Գրգռուած է նա տանջող ցաւերից.
Աչքերըս զո՛ւր են փնտռում կարօտով,
Օ՛, շուտ տուր դու ինձ, տեսակցել քեզ հետ։

Ե՛կ քո քրոջ մօտ, քո ընկերուհուդ.
Դո՛ւ, սէր իմ, աւա՛ղ, լռում ես հիմա,
Ե՛կ շուտով դու քեզ զրգւող կընոջ մօտ,
Որ այրըւում է կըրքից ըսպասման.

Աւա՛ղ, չե՛ս լըսում իմ հեկեկանքը.
Ինձ հետ լալիս են մարդի՛կ, աստուածնե՛ր
Եւ աշխարհն համայն։ Ամենքից թանկը
Դո՛ւ ես ինձ համար, փարատիր վըշտեր,
Ե՛կ դու հիւր ինձ մօտ ճոխ արքայական

քէֆ—խրախճանքի»։

ԱՂՕԹՔ

Ունկնդրում ես դու քեզ դիմողներին—
Այնտե՛ղ, երկընքում վեհ լռութեան մէջ.
Երբ երկրի խորքից դիմել եմ քեզ, Տէ՛ր,
Կանչել ցաւերիս, տանջանքներիս մէջ՝
Օգնե՛լ ես դու ինձ, ճակատագրի՛ս, Տէ՛ր,
Խեղճ թշուառներին լսում ես դու միշտ
Եւ ընկճուածներին քաջութիւն տալիս»։

(Լէյտէնական պապիրոս)

ՍԻՐԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՂՋԿԱՅ ԵՐԳԸ

«Ջրմիւռսով օծուն *Պունտի* հաւքերին,
Արեւի լոյսով յագեցածներին,
Թակարդ լարելու երբէք միտք չունեմ
Քեզնով եմ միայն տարուած, ըղձալի՛ս
Նոր—նոր ցանկութեամբ, նոր կրքով առ լի
Ինքըս եմ ընկել թակարդը սէրի»։

(Պապիրոս Խարրիս)

ՏԻԱԼՈԿ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐԻ

«Սենս» բառը միենոյն ժամանակ նշանակում է թ՛ե քոյր թ՛ե եղբայր, իսկ «Սեն» բառը՝ եղբայր և սիրեկան։ Այստեղից առաջացել է մի թիւրիմացութիւն նոյնիսկ մի քանի գիտնականների մօտ (բայց ո՛չ եգիպտաբանների մօտ) հաշուելով թէ եղբայրները ամուսնանում են իրենց քոյրերի հետ։ Քոյրերի հետ ամուսնանում են միայն աստուածները *ու, երբեմն էլ,* թագաւորները, *իսկ հասարակ մահկանացուները՝ երբեք։*

* * *

«Ես ըսպասում եմ ժըպիտիդ. սիրելի՛ս,
Ջրում կատակում կայտառ ձկան պէս.
Ես վրաս ունեմ օդից թափանցիկ
Գեղեցիկ հագուստ, ըսպասում եմ քեզ,
Որ գաս, կատարես յոյսերս իմ հեզ»։

* * *

«Քո՛յր իմ, մեզ բաժնեց հեղեղն շառաչիւն.
Կոկորդիլո՛ս է մեր միջեւ պառկել.
Բայց արիութեամբ հոգիս առ լեցուն—
Վառ սէրըս դէպ քեզ՝ ողի է ներշնչել

սիրած եղբօրըդ»

(Գահիրէական կղզի)։

Ահա՛ մի հատուած Հին Եգիպտական յայտնի «Երգ-Երգոց»*ից, որը ստեղծագործուել է Քրիստոսի ծնունդից մի քանի հազար տարիներ առաջ։*

* * *

«Դո՛ւ գեղանի ես, ո՛վ իմ սիրական,
Դո՛ւ գեղեցիկ ես, զգուանքըդ՝ այրող.
Հայեացքըդ պա՛րզ է, բիւրե՛ղ ու կրքո՛տ.
Լինել քո հարսը՝ բախտ է ինձ համար.
Եւ մենք կը լինենք ծաղկոտ պուրակում
Լուսաշող, խորունկ, արքայական սիրով.
Բոլոր աղջիկների մէջ ի՛նձ ես ընտրել.
Եւ ես քո միա՛կ կինըդ կը լինիմ։
Բուրաւէտ այգում երջանիկ պահեր,
Թարմ ծաղիկներից կենաց ջուր կ՛ըմպենք.
Պարտէզն ի՛մ ձեռքովս եմ աճեցրել,
Բոյսով, պուրակով ե՛ս իմ շուրջ պատել.
Զեփիւռը մեղմիկ մեզ զով կը բերի.
Պալատ կ՛ունենանք կանաչութեան մէջ,
Կը լսենք գարնան երգը տատրակին
Եւ գարնան շնչով կը լեցուի մեր հոգին։

Մեղրի պէս քաղցր է հաճելի խօսքըդ,
Անոյշ հանդիպման երջանիկ տեսքըդ,
Որպէս մի քնքուշ ղօղանջ զանգակի
Ձայնըդ, ծիծաղըդ սիրտըս կը լցնի.
Օ՛, քեզ տեսնելը վե՛ր է ինձ համար
Ամէն օծումից. եւ դրա համար
Կը տամ ամենքին ես արքայական
Հիւրասիրութիւն, լիառատ խըմիչք,
Ով առատօրէն սնուել է Կոկեմից»։

* * *

«Սիրտս է թփրտում մորթուած թռչնի պէս,
Միայն թէ մօ՛տ գաս, օ՛, թագուհի՛ հարս։
Փըթթող գաղտնիքով դու մի՛շտ առ լի ես.
Քանց խունկն արաբական անուշաբոյր ես
Վարդագոյն շուրթերդ բացեղ համբոյրով
Նուան հիւթից, գինուց աւելի քաղցր են»։

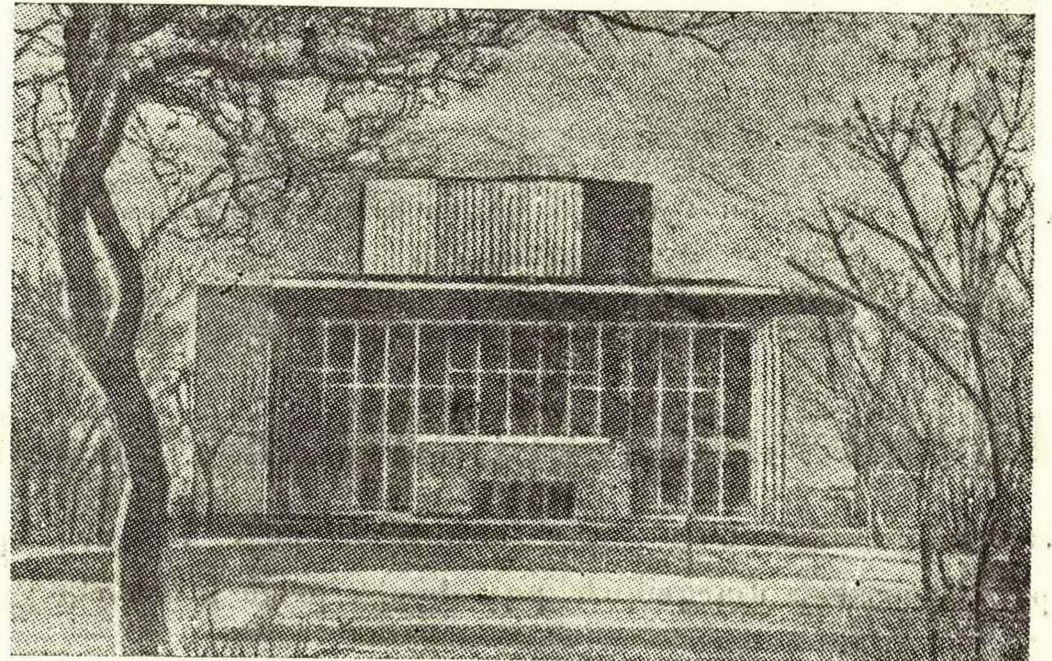
Ազատ Թարգմ. ռուսերէնից՝ Խ. ԵԳԱՆԵԱՆ

★ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ★

ՆՈՐ ԿՈԹՈՂ

Սովետական Հայաստանի մայրաքաղաք Երեւանը հարստացաւ հոյակապ նոր շէնքով մը, արուեստի նոր տաճարով մը։ Հանրութեան առջեւ բացուեցան Գ. Սունդուկեանի անուան պետական ակադեմական թատրոնի նորակառոյց շէնքի դռները։

Կը մտնես մուտքէն ներս, առջեւդ կը բացուին արուեստի այդ վեհաշուք կերտուածքի գեղեցիկ հրաշալիքները։ ՍՍՌՄի ժողովրդական նկարիչ Մարտիրոս Սարեանի, գեղանկարչութեան այդ մեծ կախարդի, վիթխարի համապատկերը ժողովուրդի մեծ վերածնունդը։

Երեւանի Գ. Սունդուկեանի անուան պետական ակադեմական թատրոնի նորակառոյց շէնքի ճակատը

Թատրոնի նոր շէնքը կառուցուած է այնտեղ, ուր հին շէնքն էր՝ 26 կոմիսարներու անուան մշակոյթի եւ հանգիստի զբօսայգիին մէջ։ Բայց ի՜նչ համեմատութիւն։ Ակումբային բնոյթ ունեցող նեղ, անհրաժեշտ յարմարութիւններէ գրեթէ զուրկ, պարզունակ շէնքի փոխարէն այժմ խրոխտ վեր խոյացած է վիթխարի շէնք մը՝ ապակեպատ եւ տուֆակերտ։

կը զարդարէ լայնարձակ ճեմասրահի ճակատային պատը։

Թատրոնի գեղեցիկ դահլիճը ունի 1140 տեղ, եւ ամէն յարմարութիւններով սարքաւորուած բեմ։ Ունի երեք փորձասրահ, հանդերձարաններ, հիանալի ճեմասրահներ, դերասաններու համար աշխատանքի շատ անկիւններ՝ զարդով պատուած, զարդարուած, յարմարաւէտ ու բարձրաճաշակ կահոյքով։ Ապա

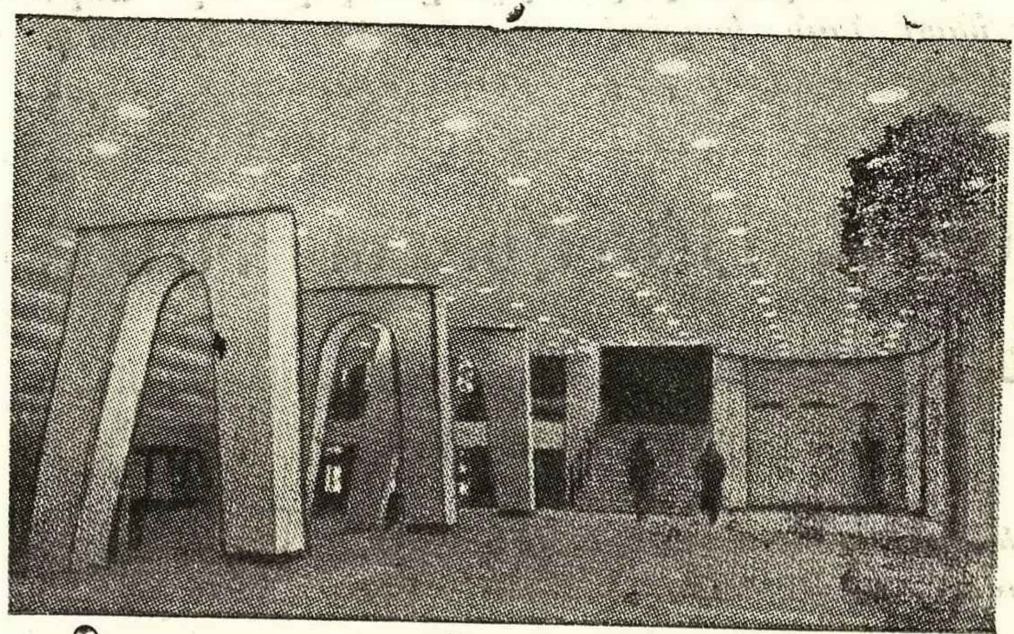
Թատրոնի գլխաւոր մուտքը

Թատերական լաւագոյն շէնքերէն մէկն է այդ՝ կերտուած ճարտարապետ Ռազմիկ Ալավերտեանի վարպետ նախագծով։ Մեծ ջանքեր ու սէր դրած են այդ կառոյցին մէջ շինարարները։ Ոգեշնչուած մեր թատերասէր հասարակութեան մշակոյթի լաւագոյն կոթող մը նուիրաբերելու մղումով, անոնք սեղմ ժամանակամիջոցի մէջ իրականութիւն դարձուցին տաղանդաւոր ճարտարապետի ստեղծագործական բարձր յղացումը։

ձմեռնային այգին...

Հանդիսաւոր պայմաններու մէջ տեղի ունեցաւ հայկական թատերական արուեստի այս հոյակապ տան բ ա ց ու մ ը՝ մայրաքաղաքի թատերասէր հոծ հասարակութեան ներկայութեան։

Հանրապետութեան Երեսփոխաններու սովետի նախագահ Բ. Մուրատեան Հայաստանի աշխատաւորներու անունով ջերմօրէն շնորհաւորեց ներկայ գտնուողները՝ այդ նշանակալից իրադարձութեան առ-

Թատրոնի ճեմասրահ-հանդերձարանը

Ասով պէտք է բացատրել, որ շինարարներու մեծ խումբ մը պարգեւատրուեցաւ Հայկական ՍՍՀ Գերագոյն սովետի եւ մշակոյթի երեսփոխանութեան պատուոգրերով։

Եւ ահա մեր դիմացն է գեղաքանչ կոթողը։

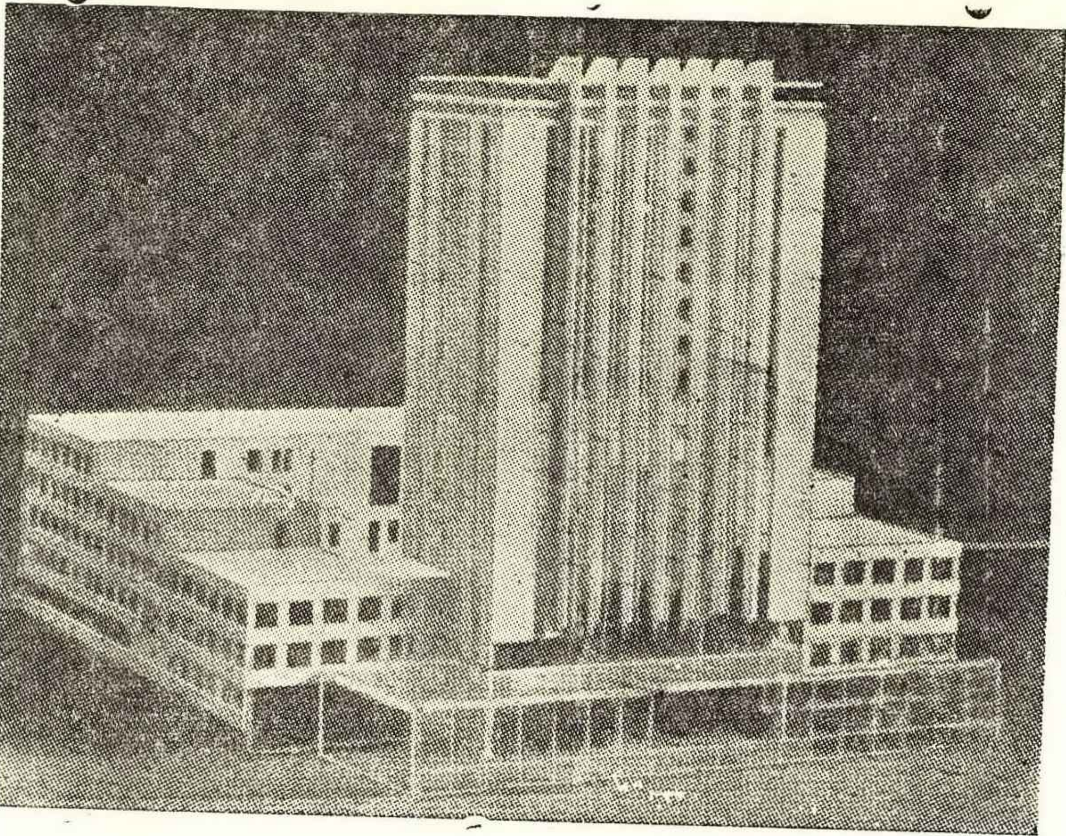
Հանդիսաւոր տեսք ունի թատրոնի գլխաւոր մուտքը։ Հանրապետութեան վաստակաւոր նկարիչ Արա Յարութիւնեանի մուտքի պատը ձեւաւորած է սպաւորիչ խորաքանդակով մը, որ կը խորհրդանշէ հայ

թիւ եւ կտրեց մուտքի ժապաւէնը։

Թատրոնի ճեմասրահները, դահլիճը լեցուեցան մարդոցմով։ Տօնականօրէն զարդարուած էր բեմը։ Այդտեղ կը գտնուէին Գ. Սունդուկեանի անուան թատրոնի ստեղծագործական խումբը՝ վեթերաններ, անուանի դերասաններ, արուեստի գործիչներ, կուսակցութեան եւ կառավարութեան ղեկավարներ։

Գ. Սունդուկեանի անուան թատրոնի նորակառոյց շէնքի բաց-

(Շար. տես էջ 4)

Երեւանի մէջ կառուցուելիք կեդրոնական նամակատան շէնքի նախագիծը

ՄԻ ԱՆԳԱՄ...

Մի անգամ Լիսթի մօտ եկաւ մի երիտասարդ երաժիշտ, որը ձգտում էր յաւերժացնել իր անունը: Նա ցոյց տուեց մի ստեղծագործութիւն և խնդրեց մայեսթրոյի կարծիքը: Լիսթը վերադարձրեց նոթաները, ասելով.

— Ձեր երաժշտական ստեղծագործութիւնը իրօք շատ նոր և գեղեցիկ բաներ է պարունակում:

— Կարծո՞ւմ էք, յարգելի մայեսթրո, ուրախութիւնից կակազեց պատանի «տաղանդը»:

Սակայն Լիսթն ընդհատեց նրան:

— Միայն թէ ափսոս, որ նրանում գեղեցիկը նոր չէ, իսկ նորն էլ գեղեցիկ չէ:

ՕՄԱՐ ԽԱՅԵԱՄԻ ՔԱՌԵԱԿՆԵՐԸ

- ՌՈՒՊԱՅԱԹ -

Հետեւողութեամբ Գ. Փառնակի, Արամ Չարըգի եւ Լեւոն Մեսրոպի թարգմանութիւններուն:

186

Քու վեհ կամքով ծառայ խայեամ ստեղծեցիր
Հարիւրամեայ կեանք մը երկար պարգեւեցիր,
Պիտի փորձեմ, հարիւր տարի զքեզ կրկին...
Տեսնենք զօրեղ՝ մե՞ղքս է թէ ոչ սէրը քուկին:

187

Թուս քաղաքի աւերակին քառած բուն սեւ
Ոտքն էր դրեր Քէյ Քէյուսի գանկին վերեւ,
Ու անկենդան գլխուն կ'ըսէր.— Աւաղ արքայ՝
Պալատ, հիւրեր, խնջոյք ծըխոր ու՞ր են հիմա:

Ծանօթ.
Թուս՝ Պարսկաստանի մայրաքաղաքն էր, Ֆիրդուսի հոն բնակած է: Անոր աւերակներէն քիչ բան կը մնան հիմա:
Քէյ Քէյուս՝ հին հերոս պարսիկ թագաւոր մըն էր:

188

Ձայն մը կանչեց արշալոյսին, գինետունէն.
—Ոտքի ելէք, արբեցողներ՝ խման ցեղէն,
Որ լեցընեմ ձեր բաժակը «ջուրով կենաց»
Ձեր կարճ կեանքին բաժակները դեռ չյորդած:

189

Հոսը վարդին, գարնան հովին անոյշ է,
Գեղ հուրիիս բոյրը շունչին անոյշ է,
Երէկն էր որ անցաւ գնաց անոյշ չէ:
—Անցեալն մոռցիր՝ ներկան միայն անոյշ է:

190

Երազիս մէջ իմաստութիւնն ինծի ըսաւ.
Քունին ոչ ոքի երջանկութիւն թէ չբերաւ
Այն ի՞նչ որ է զոյգը մահուան ինչու կ'ընես.
—Ըմպէ գինին զի ընդ երկար պիտի նիրհես:

191

Չար սիրուհիս - թող վշտիս չափ երկար ապրի,
Նոր ապացոյց իր կարճ սիրոյն, այսօր տուաւ,
Ակնարկ նետեց աչքիս մէջը ու հեռացաւ
Ըսել ուզեց - Դեռ կը յուսա՞ս, խենթ ես իրաւ...

192

Ցիշէ դրախտին նեկտարահոս գետը Քօսէր
Անոր սիրոյն ծախէ փառքդ, գրիչ գիրքեր,
Առ փոխարէն գինի կուժ կուժ խըմէ անվախ
Մընացածն ալ բոցերուն տուր, անհոգ ուրախ:

Քօսէր՝ դրախտի գետ, որուն մէջէն գինի կը հոսի:

193

Հրաժարիմ իսկ՝ բիւր մեղքերէս, խըմելէն ոչ.
Ձեզի թողմ բոլոր ինչքերս, բայց գինիս ոչ.
Պատահի, որ դառնամ մի օր հաւատաւոր
Երբեք մոգին ծախած գինին չեմ լքեր ոչ...

Մոգ եւ գինեպան բառերը հոմանիշ են հին պարսկերէնի մէջ

194

Երբ աշխարհին անցուդարձը ես կը դիտեմ
Մեծ զարմանքով, խոր կսկիծով կը նշմարեմ
—Թէ մարդն անմիտ՝ երջանիկ չէ արեւին տակ
Մինչ կան կողքին՝ կինն ու գինին, մարգն ու առուակ:

195

Ջուրը գետին, հովը դաշտին ինչպէս մէջէն
Օր մ'ալ անցաւ իմ ալ կեանքիս կարճ շրջանէն,
Երկու օր կայ որուն հոգը մտքէս չ'ելլեր
Երէկն որ անցաւ եւ վաղը որ չէ եկած դեռ:

196

Օրէնքըս է, ուրախ գաւաթ ըլլալ խմող,
Հաւատքս է, ոչ անհաւատ, ոչ հաւատացող,
«Ի՞նչ նուէր տամ» չար հարս բախտիս երբ հարցուցի.
«Ուրախ, գաւաթ սիրտդ, ըսաւ, բաւ է ինծի»:

Աղեքսանդրիա — *Տաղաչափեց* ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ Հ.Մ.Մ.Ի ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

Դամասկոսի Հ.Մ.Մ.ի ընդհ. քարտուղար ընկ. Գրիգոր Գլըճեան, Պէյրութի «Արարատ»ի մարզական թղթակիցին ըրած է հետեւեալ յայտարարութիւնները.—

— Վերջերս մեր ակումբը օժտուեցաւ նոր արդիական սրահով եւ բեմով, ելեքտրական սարքաւորումներու սրահին լիակատար կահաւորումը՝ այլ բարեկարգումներու կողքին՝ գլուխ հանուեցան ի գին մեծ ճիգերու եւ զոհողութիւններու:

Ցունիսին «Քսաննները» տօնակատարուեցաւ նո՛ր սրահին մէջ, նո՛ր բեմին վրայ, ժողովուրդի բոլոր խաւերէն հոծ բազմութեան մը ներկայութեան, եւ ձեռնարկը իր յուզիչ խորհրդապատկերներով, արժանացաւ դամասկահայութեան անվերապահ գնահատանքին:

Այժմ, քոյր մասնաճիւղերէ Դամասկոս ժամանող Հ.Մ.Մ.ականները ակումբիս մէջ կը գտնեն բոլոր հանգստաւէտ պայմանները՝ հոգւին եւ ֆիզիքապէս թարմանալու համար:

Տիրացանք սկաուտական նոր տարազներու. այժմ մեր սկաուտները ամենէն ներկայանալիներն են թէ՛ դաշտերու վրայ, թէ՛ պաշտօնական տողանցքներու եւ թէ՛ արշաւներու ընթացքին:

Մեր ճիգերը լարուած են մեր մարզական ընտանիքը բազմացնելու: Ներկայիս 15 նոր անդամներու եւ 25 սկաուտներու յաւելումով մեր մարզական մասնաճիւղին թիւը կը հասնի 210ի եւ բոլոր երաշխիքները ունինք, որ մինչեւ տարեվերջ 300ի հասնի մեր անդամներուն եւ սկաուտներուն թիւը:

Մեր սկաուտական խորհուրդը կը մնայ նոյն կազմով: Սուրիական սկաուտական խորհուրդը մեզի կը ղրկէ ամէն Չորեքշաբթի Արաբ դասախօս եղբայր մը, որ արաբերէն լեզուով սկաուտական գիտելիքներու շուրջ շահեկան դասախօսութիւններ կուտայ մեր տղոց: Հոս միջանկեալ յիշեմ, որ ֆութպոլի ընդհանուր մարզիչն է Հայաստանէն վկայեալ երկրաչափ ընկ. Մովսէս Հալաճեանը: Փինկ փոնկը յանձնուած է կարող մարզիչ ընկ. Երուանդ Քիլլիքեանին: Գեղարուեստական բաժինը օժտուեցաւ պարի խումբով մը, որուն ղեկավար—պարուսոյց նշանակուեցաւ ընկեր Գէորգ Կէօնճեանը եւ պատասխանատու՝ Տիկ. Անժէլ Զէրքէզեանը: Ծրագրած ենք մօտ ատենէն կազմելու Հ.Մ.Մ. Տիկնանց եւ Օրիորդաց Օժանդակ Մարմին մը, որոնք իրենց կարգին պիտի կազմեն արէնոյշները եւ ղեկավարեն զանոնք: Գրադարանիս նոր պատասխանատու կարգուեցաւ ընկ. Ցովսէփ Ճիճիեանը: Մեր նորակազմ թատերախումբը կոչեցինք «Պանդուխտ թատերախումբ» եւ անոր ղեկավար նշանակեցինք սիրող դերուսոյց եւ վեթերան ընկեր Կարապետ Զոլագեանը: Արդէն չորս զաւեշտ եւ Քսան Կախաղաններու դատավարութեան ներկայացումը թատերախումբին փայլուն ապագան կը մատնանշեն: Մօտ ատենէն պիտի ներկայացուի «Զարշըլը Արթին Աղան»:

Միութեանս հաշուական տոմարները, ժողովներու ատենագրութիւններուն կանոնաւորութիւնը Սիւր. Սկ. Խորհուրդին հրահանգներուն ճշգրիտ գործադրութիւնը, ձեռնարկներուն յաջողութիւնը, երէցներու եւ կըրտսերներու ցուցաբերած զոհող. ոգին՝ մարզական եւ մշակութային պարտաւորութիւններուն հանդէպ, այն աստիճան կը բաւարարեն պետական քննիչը, որ վերջերս իր տուած այցելութեան, խոստացաւ բարձրացնել տալ միութեան համար սահմանուած պետական նպաստը:

Որպէս անկախ մարզական կազմակերպութիւն, ուղղակի կը յարաբերինք Սփիւռքահայութեան հետ Հայաստանի Մշակութային Կապի կոմիտէի հետ եւ մեզի անհրաժեշտ մարզական գոյքեր եւ գրական հրատարակութիւններ կը խնդրենք անկէ. վերջերս ստացանք հայկական նոր երգերու 30 ընտիր սկաւառակներ:

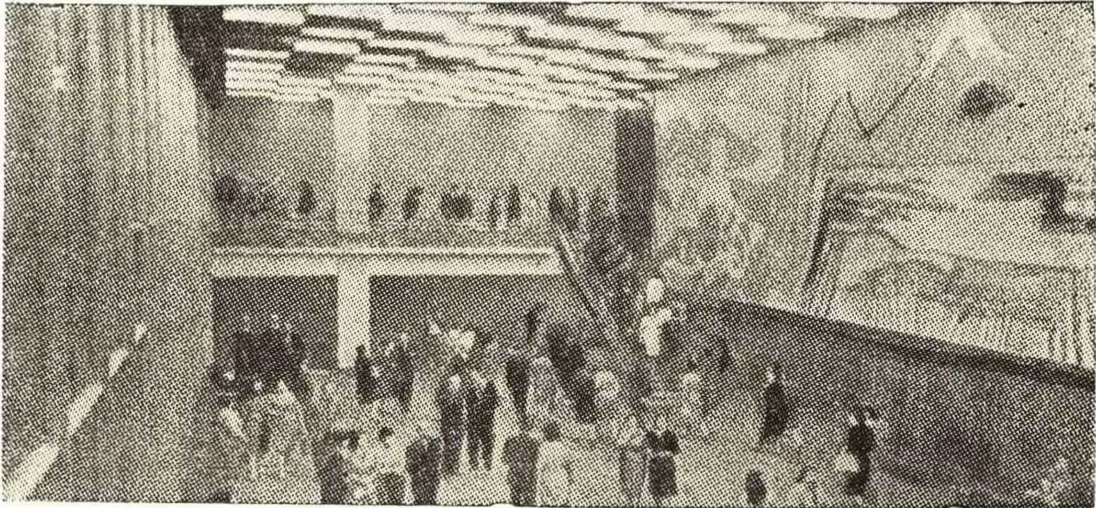
Չունինք պարբերական, ուր ցոլանան մեր ջանքերուն արդիւնքները: Պարբերաթերթ մը ձեռք ձգելու գաղափարը վաղուց կը փայփայէ ղեկավար մարմինը, որ ներկայիս կը խորհի դիմել պատասխանատու վերին մարմնին: Մինչ այդ խմորատիպով մը մեր գործունէութեան արձագանգները լոյս կ'ընծայենք: Ներկայիս ջանք չի խնայուիր «Արարատ» օրաթերթին սպառումը բազմապատկելու համար՝ մայրաքաղաքիս հայ հայրենասէր զանգուածներուն մօտ:

Ցարդ, Հ.Մ.Մ.ի անունով ոեւէ անդամ Հայրենիք մեկնած չէ, որպէս պետութեան հիւրը, սակայն, յառաջիկայ տարի կը կարգադրուի այս յոյժ կենսական հարցը: Միւս կողմէ հպարտանքով կրնամ տեղեկացնել թէ արդէն 10 հայ երիտասարդներ մեր մարզական կազմէն, տարիներէ ի վեր կ'ուսանին Հայրենիքի մէջ, զանազան մասնագիտութեանց տիրանալու եւ ապագային արտերկրի ազգապահպանման գործին նուիրուելու համար:

Դամասկոս — ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՆՈՐ ԿՈԹՈՂ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Թատրոնի ճեմասրահը

ման նուիրուած ջերմագին ողջոյններով հանդէս եկան արուեստի գործիչներ եւ գրագէտներ:

Իրենց ոգեւորիչ խօսքերով անոնք նշեցին այն մեծ հոգատարութիւնը, որ սովետական արուեստի զարգացման նկատմամբ կը ցուցաբերէ սովետ կառավարութիւնը: Ընդգծեցին՝ որ Գ. Սունդուկեանի անուան տրամադիկական ակադեմիական թատրոնը թէ՛ ճարտարապետական ձեւաւորման եւ թէ՛ թատերական արուեստի ժամանակակից պահանջներու տեսակէտէն ստացած է իրեն վայել տեղ մը եւ վստահութիւն յայտնեցին, որ յարմարաւէտ նոր պայմաններուն մէջ, սունդուկեանցիները պիտի տան հասարակութեան այնքան անհրաժեշտ ժամանակակից, խանդավառող նոր բեմադրութիւններ:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԼԻՆՔԸՆԻ ԵՒ ՔԵՆԸՏԻԻ

ԿԵԱՆՔԻ ԴԻՊՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ ԱՊՇԵՑՈՒՑԻՉ ԶՈՒԳԱԴԻՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Միացեալ Նահանգներու երկու նախագահները՝ Լինքըն եւ Քենըտի պարտաւորեցան զբաղելու քաղաքացիական իրաւունքներով:

Լինքըն ընտրուեցաւ 1860ին, Քենըտի ընտրուեցաւ 1960ին:

Երկուքն ալ սպանուեցան Ուրբաթ օր մը, իրենց կիներուն ներկայութեան:

Իրենց յաջորդները՝ երկուքն ալ Ճանսըն կոչուող, Հարաւի ժողովրդավարականներ եւ նախկին ծերակուտականներ էին:

Էնտրիւ Ճանսըն ծնած է 1808ին, Լինտըն Պ. Ճանսըն 1908ին:

Ճան Ուիլքս Պութ (Լինքընի սպանիչը) ծնած էր 1839ին. Լի Հարվի Օսուալտ (Քենըտիի սպանիչը) ծնած էր 1939ին:

Պութ եւ Օսուալտ երկուքն ալ սպանուեցան դատուելէ առաջ:

Պութ եւ Օսուալտ՝ անժողովրդական գաղափարներ տարածող Հարաւի մարդիկ էին:

Լինքըն եւ Քենըտի երկուքն ալ զաւակ մը կորսնցուցին երբ Սպիտակ Տան մէջ կ'ապրէին:

Լինքընի քարտուղարը, որ Քենըտի կը կոչուէր, յանձնարարած էր տիրոջը չերթալ թատրոն, ուր սպանուեցաւ:

Քենըտիի քարտուղարը, որ Լինքըն կը կոչուէր, խորհուրդ տուած էր տիրոջը չերթալ Տալլաս, ուր սպանուեցաւ:

Շատ կը ցաւիմ, հոգեւոր եղբայրներս, սաօր յառաջդիմութիւն կ'ընեն:

ԱՐՇԱԼՈՅՍԷՆ ԱՌԱՋ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

անցորդներու համար: Դարձուածք մըն ալ եւ արդէն անիւները մեզ հասցուցին Ընկերութեան կեդրոնը։

Իջանք վար, անխօս նայեցաւ ինծի եւ «անպայման պէտք է տեսնուինք», ըսաւ, երբ փափուկ մատները կը հեռացնէր ափիս մէջէն. «ուրեմն, խօսք կուտա՞ք», աւելցուց։

— Տեսնենք, ըսի, կը ջանամ… Չեմ գիտեր ինչ պատասխանեմ, մտքերս շփոթ են, կը հիանամ ձեր հօր եւ իր «զինուոր աղջկան», որ պատրաստ է ամէն վայրկեան հայրենիքի համար նահատակուելու։ Նայեցաւ դէմքիս. աչքերուն մէջ ժպիտ կար եւ… արցունք…

Կէսօր էր երբ բաժնուեցանք իրարմէ. իր պայուսակը տեղաւորեցի փոքր ինքնաշարժի մը մէջ. կրկին նայեցաւ ու այս անգամ չկրցայ հասկնալ թէ իր ժպիտը դառնութեա՞ն թէ անջինջ տպաւորութեան մը համար էր. ձեռք ըրաւ ու մեկնեցաւ…։

***

Տարի մը ետք, երբ նոր հոգեպէս թրծուած Ռուշտիաններու թիւը բոլոր երկիրներու մէջ կը շատնայ ու կը բազմապատկուի, երբ կեանքը հսկայածաւալ իր յառաջընթացը կ'առնէ, երբ ամէն կողմ նոր երկիրներէն նոր մարդեր հրապարակ կուգան իրենց ափ մը հողը պաշտպանելու համար, կը յուզուիս պահ մը, որովհետեւ քո՛ւ ժողովուրդդ անցեր է այս ուղիներէն, դառն վիշտերով… ու ահա յանկարծ կը յիշես անցեալ տարուան աղջիկը, ու տետրակիդ մէջ անոր տուած փողոցի թիւը աչքիդ կը բախի. կը քալես վախով, ոչ համարձակ քայլերով, գիտնալով հանդերձ իրենց տան թիւը, կը հարցնես մօտիկ ծեր խանութպանին, որ կը նայի տարակուսանքով դէմքիդ եւ սակայն չի կրնար հասկնալ ներքին աշխարհէդ լայնցող ու տարածուող ապրումներդ եւ սովորական ձեւով մը կ'իմացնէ քեզի թէ՝

— Ռուշտիա՞ն, Համտիի մեծ աղջի՞կը, կը ցաւիմ սիրելի…

— Ի՞նչ կայ որ, հարցուցի ես, չկարենալ զսպելով շփոթութիւնս։

— Մեռա՛ւ, գոչեց մարդը, մեռաւ ծննդաբերութեան ատեն…

Համարձակութիւնս պահ մը թափ տուաւ քայլերուս, արագ քայլերով մօտեցայ իրենց տան, սակայն քանի մը վայրկեան սպասեցի սանդուխներուն մօտ, քանի՛ մը վայրկեանը դող տուաւ ոտքերուս, ապա վեր ելայ։ Ղասայի փողոցն էր, թիւ 86, երկրորդ յարկ… չկա՛ր Ռուշտիա, կլոր դէմքով, անկեղծ նայուածքով և սիրուն աչքերով աղջիկը…

Սեւ քօղը դէմքին բարի գիրուկ կին մը բացաւ դուռը.

— Զո՞վ կ'ուզէք, ըսաւ հաստատ շեշտով մը։

— Եկած եմ ցաւակցութիւններս յայտնելու Ձեզի, գոչեցի, ես շատ յարգանք ունէի Ռուշտիայի հանդէպ, թէև մէկ անգամ միայն խօսած ըլլամ հետը։ Կը սիրէի իր մէջ գաղափարական աղջիկը…

Մայրը ներս հրամցուց զիս, պատին վրայ սպայի տարազով խոշորցուած նկարը կար սուրիացի հերոս Օմար Համտիի, քովը՝ Ռուշտիան զինուորի հագուստով, կը ժպտէ՛ր… Սովորական կահաւորում մըն էր, երեք քոյրերը դպրոց գացեր էին, անկիւնը դաշնակ մը կը հանգչէր՝ վրան մոմակալ մը՝ կարմիր մոմերով — Նախագահին նկարը առանձին գուրգուրանքով մը Համտիին դիմացը կախուած էր։

Կինը նիւթ բանալու համար մանրամասնութիւններ ուզեց մեր ծանօթացման. անոր համար իր աղջկան կեանքին հետ կապ ունեցող ամէն ինչ թանկագին էր։

— Անգամ մը, ըսաւ խօսակցութեան ատեն, յիշեց թէ հայ երիտասարդի մը հանդիպեր էր, որ լաւ տպաւորութիւն ձգած էր իր վրայ և կ'ըսէր թէ օր մը պիտի գայ մեզի…

Կինը սկսաւ լալ։ Շուտով սրբեց արցունքները և խնդրանքիս վրայ պատմեց Ռուշտիային մահուան պարագաները։

— Գոհ էր Ուահիպէն, նոր գործի մտած էր, ամուսնանալէն ետք հոս կ'այցելէր մերթ, ուրախ էր որ զաւակ պիտի ունենար եւ անունն ալ հօրը անունը պիտի դնէր… Տունը շտկած էր եւ կը մտածէր ապագայի բոլոր արաբներուն միասնական ընտանիքի մաս կազմելուն մասին։ Ծննդաբերութեան՝ բժիշկի ուշացնելուն պատճառով թունաւորուեցաւ. փղձկեցաւ, փղձկեցաւ մայրը։

Տրամադրութիւնս խանգարուած էր, ոտքի ելայ.– Ասկէ, ըսի, ցոյց տալով իր նկարը, չունի՞ք աւելի փոքր օրինակ մը…

Պահարանէն հանեց եւ՝ «առէ՛ք» ըսաւ: Նայեցայ. միշտ նոյն ժպիտը, ժպիտ մը սակայն՝ որմէ մարդկայնական զօրաւոր սէր մը կը բխէր. Ռուշտիան էր որ հիմա կը բազմանար, կը դառնար ամբոխ, կը դառնար իգական սեռը ամբողջ չարիքի դէմ պայքարի ելած։

Մխիթարական քանի մը խօսք եւ անզօր յուզումով մը աստիճաններէն վար իջայ, վերջին անգամ նայուածք մը եւս պտտցնելով իրենց տան բաց ձգուած պատուհաններուն՝ նկարը սեղմած ափիս՝ մայթին վրայէն յառաջացայ։

Դուրսը՝ եռուզեռ եւ ամբոխ: Փոր Սաիտի կռուողներուն ի նպաստ կոչեր… Ժողովուրդը կայսերապաշտութեան դէմ լոզունգներ կ'արձակէր եւ խանդավառ ծափեր կ'ընդմիջէին ճառախօսը։

Ճառէն յետոյ երիտասարդներ ու երիտասարդուհիներ կը տողանցէին… Անոնց մէջ էրնաե՛ւ Ռուշտիան…

1958

ԿԵ՞ՂԾ ԹԷ ԱՆԿԵՂԾ

Գիտենք որ ազգային անզուգական հերոս Զօրավար Անդրանիկ իր յեղափոխական առաջին կրթութիւնը ստացաւ Շապին Գարահիսարի Հնչակեան Մասնաճիւղին մէջ և իր խիզախումներով հերոսացաւ։

Գիտենք որ համիտական շրջանին մեր հերոսական պայքարները դիւր չեկան պահպանողական տարրին, և եղան անոնց յարձակումներուն թիրախ։

Անդրանիկ հայութեան ծառայութեան իր ուխտին մնաց հաւատարիմ, երբ ան դուրս եկաւ Հնչակեանութենէն՝ Սասնոյ ճակատամարտէն ետք՝ և գործեց Դաշնակցութեան դրօշին ներքև։

Հնչակեանութիւնը հայութեան ծառայող ճշմարիտ մարտիկներուն հանդէպ եղաւ ուղիղ, յարգալիր և սիրեց զանոնք, հոգ չէ թէ անոնք հեռացան իր դրօշէն ու անցան տարբեր դրօշի ներքև։

Դաշնակցութեան մէջ Անդրանիկ թէև սիրուեցաւ մաքուր, հայրենասէր շարքայիններէն, որոնք անով հպարտացան, սակայն վերին ղեկավարութենէն արհամարհուեցաւ, իր ճշմարտախօսութեան համար։ Ան տեսաւ իր շուրջը անհամակիր, դաւադրող տարրեր — Համաշխարհային Առաջին Պատերազմի վաղօրդայնին Պոլսոյ մէջ, Կամաւորական Շարժման տարիներուն, և մանաւանդ՝ Հանրապետական Հայաստանի շրջանին, երբ իր հեռատեսութիւնովը ջանաց հասկցնել դաշնակ ղեկավարութեան՝ Թուրքին անուղղելիութիւնը և Ռուսաստանի մէջ ստեղծուող նոր կարգերու հայութեան նպաստաւոր ըլլալու հանգամանքը։

Քանի կը տարի է որ «Հայրենիք» թերթը մասնաւոր թիւ մը կը նուիրէ Անդրանիկը գովաբանելու, «ոգեկոչելու հերոսը մեր ժամանակակից ազատագրական պատմութեան» և «ազնիւ խոյանքներու առաջնորդող այն կախարդական ուժը, զոր անձնազոհ և ընտրեալ հերոսներ միայն կ'ունենան»։

«Հայրենիք» այսպէս գրելէ առաջ՝ պէտք էր իր ընկերները անարգանքի սիւնին գամէր, որպէսզի ընթերցողը հաւատք ընծայէր իր գրածին և ո՛չ թէ նկատէր կեղծաւորութիւն, երբ այսօր ողջ Սփիւռքահայութեան և Սովետական Հայաստանի կառավարութեան խոր յարգանքին և սիրոյն կ'արժանանայ Զօր. Անդրանիկ։

Ի՞նչ կ'ըսէ հետեւեալ հեռագիրը, որ «Հանրապետական» Հայաստանի կառավարութիւնը՝ այսինքն դաշնակ վերին ղեկավարութիւնը քաշած է ոճրագործ Էնվերին, 1918 Յուլիս 17ին։

Նորին գերազանցութիւն մեծարգոյ Օսմանեան կառավարութեան զինուորական մինիստր Էնվեր փաշային

Կոստանդնուպոլիս

Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութիւնը պատիւ ունի յայտնելու ձերդ գերազանցութեանը, յանուն մեր բարեկամութեան, իրազեկ դարձնել ձեզ այն մասին, որ Անդրանիկ փաշան խուսափել է մեր կառավարութիւնից, իմանալով, որ զինուորական դատի պիտի ենթարկուի մեր զինուորական մինիստրին չենթարկուելուն համար։

Անդրանիկ փաշան տասնհինգ հազար հայերից կազմել է առանձին զօրաբանակ, նպատակ ունենալով անցնիլ Ջուլֆայի կամուրջը եւ Խոյի ու Սալմաստի շրջանում միանալ Վանից նահանջող ժողովուրդին: Նա մտադիր է ուժեղ բանակ կազմել, ստեղծել սեպարատ պետութիւն եւ յարձակուել ձեր վրայ։ Խնդրում ենք միջոցներ ձեռք առնել նրան վերջնականապէս ջախջախելու համար։

Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութեան
Նախագահ Յ. Քաջազնունի
Հայաստանի Հանրապետութեան զինուորական
Մինիստր՝ Արամ փաշա Մանուկեան
Հայաստանի կառավարութեան խորհրդի
Նախագահ՝ Սահակեան

Այս անհեթեթ հեռագիրը՝ զոր արտագրեցինք «Առաջին Համաշխարհային Պատերազմը եւ արեւմտահայութիւնը» հատորէն, հրատարակուած Երեւանի մէջ 1965ին, յղած է Դաշնակ կառավարութիւնը Էնվեր ոճրագործին, որպէսզի «վերջնականապէս ջախջախէ» Անդրանիկը և անոր հետեւող հարիւր հազարաւոր հայութիւնը, որ թրքական եաթաղանէն հրաշքով ճողոպրած է։

Այս տողերը պիտի չվերարտադրէինք՝ եթէ «Հայրենիք»ի խմբագիրը Անդրանիկի «անմոռանալի և պաշտելի անուն»ին և անոր «հմայք»ին մասին խօսելէ առաջ՝ անոր թանկագին կեանքը ոճրագործ Էնվէրի յանձնող իր ընկերները խարանէր արդարօրէն:

Բայց քանի որ խուսափած է այդ ընելէ, գրածը կեղծիք մը ըլլալէ չի դադրիր բոլոր հայրենասէրներու աչքին։

ԻՐԱԶԵԿ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

Հեռատեսիլը եւ Երախային Առողջութիւնը

Ներկայիս կրթական հաստատութիւններու և ծնողներու գլխաւոր մտահոգութեան նիւթ կը ծառայէ հեռատեսիլի առջև ժամերով իրենց զաւակներուն ժամանակ անցընելու պարագան։

Պէ՞տք է թոյլատրել երախաներուն, որպէսզի իրենց ժամանակը անցընեն դիտելով հեռատեսիլի յայտագիրները, թէ ոչ։ Ո՞րքանով վնասակար է այդ՝ երախաներու առողջութեան: Այս մասին «Սովետական Սոչիէ» թերթին մէջ շահեկան յօդուած մը ստորագրած է բժշկագիտութեան թեկնածու Ն. Գլուշկովա։ Աւելորդ չենք նկատեր կարեւոր հատուածները սոյն յօդուածին՝ ներկայացնել մեր ընթերցողներուն։

Զարմանալի չէ, որ նոյնիսկ փոքրերը գէթ կէս ժամով ամէն օր հեռատեսիլի առջեւ ժամանակ կ'անցընեն։

Որքան երախաները կը մեծնան, այնքան աւելի ժամանակ կը տրամադրեն դիտելու այս հաճելի յայտագիրը:

Շատ մը ծնողներ հարց կուտան թէ ի՞նչ վնաս ունի հեռատեսիլը, չէ՞ որ փոքրիկը շատ մը հետաքրքրական բաներ կը սորվի դիտելով։

Պէտք չէ մոռնալ, որ փոքրերը 5–6 ժամ դպրոցէն ներս, ապա 2–3 ժամ տունը դասելով կը զբաղին։ Իսկ բարձր դասարանի աշակերտները 11 ժամ կը զբաղին իրենց յաջորդ օրուան դասերու պատրաստութեամբ։

Մտքերը յոգնած են լարուած աշխատանքէն: Եւ հետեւաբար փոքրիկը կարիք ունի հանգիստի։ Պատանին այս մարզին մէջ կրնայ հանգստանալ սփորի զանազան խաղերով, որովհետեւ սփորը օգտակար է աճող օրկանիզմին։ Սփորը կը զարգացնէ մարմնին դիմադրականութիւնը և ջիղերու հանգստութիւն կը պարգեւէ։

Բայց ի՞նչ կը պատահի, եթէ տղան անմիջապէս դպրոցէն վերադառնին նստի կապոյտ էկրանի առջեւ։ Ճիշդ է թէ ծնողներու համար, հանդարտ նստած տղան նուազ տաղտկալի է իր պոռուք-պռռչտուքով, հարցումներով, կոտրել — թափելներով, սակայն գիտնականները պարզած են որ դասերէն անմիջապէս ետք, երբ պատանին կը դիտէ հեռատեսիլը, իր յոգնութիւնը ո՛չ միայն չի նահանջեր, այլ ընդհակառակն կ'աւելնայ:

Հեռատեսիլը դիտող մանուկը պարտաւոր է լարել իր միտքն ու ուշադրութիւնը, եւ այդ բեռը շալկելու պարտաւորութիւնը յանձն կ'առնեն գլխուղեղի կեղեւի բջիջները, որոնք յոգնած են դասաւանդութենէն յետոյ։ Այս պատճառով ալ պզտիկները երբ նոյն օրը գտնուած են սինեմայի, համերգի կամ թանգարանի մէջ, յարմար չի նկատուիր երեկոյեան դիտել հեռատեսիլը։

Տպաւորութիններու գեր-բեռնաւորուածութիւնը վատ կ'ազդէ մանկական օրկանիզմին, մասնաւորաբար ջղային դրութեան վրայ։ Երախան կը դառնայ դիւրագրգիռ, գէշ կը քնանայ, առտուն դժուարութեամբ կ'արթննայ և անքնութիւնը արդէն կը հանդիսանայ իր դասերուն ուշադիր հետեւելուն։

Ուրեմն երախաները պէտք չէ՞ դիտեն։

Կարելի է թոյլատրել, որ անոնք արձակուրդի օրերուն և կիրակի օրերը դիտեն, պայմանաւ որ յայտագիրները յարմար ըլլան

(Շար. 6րդ էջ 6)

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
25 ՕԳՈՍՏ. 1966

ՄԵԾ ՀԱՐՍԱՆԻՔ ՄԸ

Կիրակի, 24 Յուլիսին, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ պսակադրութիւնը քաղաքիս սիրուած երիտասարդներէն Հրաչ Սիմոնեանի ընդ շնորհալի հայուհի Օր. Վիվիան Ճամճեանի:

Նկարին մէջ՝ հարսն ու փեսան եւ կնքահայր Պրն. Նուպար Սիմոնեանը արարողութեան պահուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Հրաչ Սիմոնեան իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն Գեր. Տ. Մամբրէ Ս. Արք. Սիրունեանի, Արժ. Քահանայ Հայրերուն, Մօ. Ե. Յակոբեանի, «Շնորհալի» երգչախումբի անդամներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով, ծաղկեփունջ ղրկելով կամ բարեսիրական հաստատութիւններու նուիրատուութիւններ ընելով շնորհաւորեցին իրենց ամուսնութիւնը:

❁ ❁ ❁

ՕՐ. ՍԻՒԶԻ ՏԷՅԻՐՄԷՆՃԵԱՆ
ՊՐ. ՄԻՐՕ ՆԻԶԱՄԵԱՆ
ամուսնացեալք
Սիտնէյ (Աւստրալիա) 9-7-66

ՊՐ. ԶՕՐԱ ՏԷՅԻՐՄԷՆՃԵԱՆ
ՕՐ. ՇԱՔԷ ԵՂԻԿԵԱՆ
ամուսնացեալք
Սիտնէյ (Աւստրալիա) 13-8-66

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլներուն եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Տար. Ա. էջէն)

Ներկայութիւնն ու մասնակցութիւնը կը բերեն Ա.Մ.Հ.էն Մայր Հայրենիք վերադարձած հայերը, երախտագէտ հայեր, որոնք ամէն առթիւ չեն զլանար իրենց շնորհակալութիւնները յայտնելու արաբ եղբայր ժողովուրդին։

Վստահ ենք՝ որ Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ Ազգ. Իշխանութիւնները այս տարի պարտն ու պատշաճը պիտի տնօրինեն, Մայր Հայրենիքի 46րդ տարեդարձը արժանավայելօրէն տօնելու համար Ա.Մ.Հ.ի մէջ, ու առաջին հերթին պիտի հրահանգեն ազգային վարժարաններու Տնօրէնութիւններուն, որպէսզի ո՛չ միայն այդ նուիրական օրը փակ պահեն մեր վարժարանները, այլ՝ աշակերտական հանդիսութիւններ կազմակերպեն Տօնի նախօրէին, եւ ուսանողութեան յստակօրէն եւ ճշգրտօրէն բացատրուին մեր ժողովուրդի պատմութեան, յառաջդիմութեան եւ ազատ ու ապահով գոյութեան մեծ անկիւնադարձը հանդիսացող Նոյեմբերեան Տօնը, Նոյեմբեր 29ը։

Վստահ ենք նաեւ որ Ազգ. Իշխանութեանց նախաձեռնութեամբ, այս տարի կը կազմակերպուին համազգային Տօնակատարութիւններ, որոնց իրենց լայն եւ սիրայօժար մասնակցութիւնը պիտի բերեն Ա. Մ. Հ.ի մէջ գործող բոլոր հայ կազմակերպութիւնները, ակումբներն ու միութիւնները։

Ու եգիպտահայութեան այս գեղեցիկ օրինակին պիտի հետեւին նաեւ Արաբ միւս երկիրներու հայահոծ գաղութները եւ արձագանգը պիտի հանդիսանան երկու ժողովուրդներու անկեղծ եւ ամուր բարեկամութեան։

Հայ ժողովուրդի ամենամեծ առաքինութիւններէն մէկը այ՛ն է, որ իրեն եղած ամէն բարիք կամ օժանդակութիւն տասնապատիկով կը փոխադարձէ։ Ան ո՛ւր որ ալ ըլլայ, ե՛րբ ալ ըլլայ, երբեք չի մոռնար իր բարեկամը, չի մոռնար մանաւանդ իր նեղ օրերու բարեկամն ու օժանդակողը։ Որքա՜ն ազնիւ զգացում, ինչպիսի մարդկային բարձր ոգի է այս, որ մարմնաւորուած է հայ անհատին եւ հայ ժողովուրդին մէջ։

Թող յաւէտ մնան ու գոյատեւեն այսպիսի վեհ զգացումները հայ ժողովուրդին եւ անոր բոլոր զաւակներուն մէջ։

Թող յաւե՛րժ ապրի հայ եւ արաբ ժողովուրդներու անկեղծ եւ սիրալիր բարեկամութիւնը։

Կեցցե՛ն Հայ եւ Արաբ ժողովուրդները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՀԵՌԱԽՕՍԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԱՒԵԼՆԱՅ

Վերջերս սկսան Ստեփանաւանի գործարանը մեծցնելու աշխատանքները։

Հայաստանի մէջ հեռախօսային հաղորդակցութեան մեքենաներ շինող միակ ձեռնարկութիւնն է, որ այսպէսով պիտի եռապատկէ իր արտադրութիւնը:

Գործարանը միակն է, որ իրենց տեսակին մէջ եզակի յարմարանքներ կ'արտադրէ փակումի համար։ Զուգագիր մեքենաներն անոնք, որոնցմէ իւրաքանչիւրը 200 պարզ յարմարանքի մը տեղը կը բռնէ։

ՄԵԾ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՀԱՍՏԱՏՈՒԵՑԱՒ

ԵՐԵՒԱՆ.— «Վերջապէս իրականացաւ կեանքիս երազը։ Երջանիկ եմ Խորհրդային Հայաստանի մէջ կարենալ աշխատելուս համար» — յայտարարեց Վահէ Ոսկանեան, հռչակաւոր աստղաբանագէտը՝ որ Նիւզիլանտայէն Հայաստան հաստատուեցաւ իր ընտանիքով:

Գիտնականը 22 տարի տրամադրած է տիեզերքի առեղծուածային երեւոյթներու պարզաբանման։ Քանի մը տարի առաջ, Բիւրականի մէջ հետազօտութիւններ կատարած էր գաճաճ աստղեր յայտնաբերելով։ Այս մարզի վերաբերեալ իր թէզը հիմնաւորելով՝ Ոսկանեան արժանացաւ Պելկրատի դիտարանի տնօրէնի պաշտօնին:

Վահէ Ոսկանեան Բիւրականի դիտարանի երեց գիտաշխատողի կոչում տրուած է։ Ներկայիս մշակելու վրայ է աստղերու հետազօտման նոր մեթոտ մը: ԹԱՍՍ-ի թղթակիցին Ոսկանեան ըսաւ.— Ձեռնարկած ենք անկայուն եւ սառն աստղերու ուսումնասիրութեան, որ շատ կարեւոր մարզ մըն է։

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ.— «Լուրեր Խորհրդային Հայաստանէն» — այս է անունը Հայաստանի արտասահմանի հետ մշակութ. եւ բարեկամական կապերու հայկ. ընկերակց. կողմէ լոյս ընծայուող պիւլըթէն-ին։ Կը հրատարակուի ռուսերէն եւ անգլերէն, ուղարկուելու համար ընկերային կազմակերպութեանց, թերթերու, եւ օտար մշակութային շրջանակներու։

Առաջին թիւը յատկացուած է Հայաստանի տնտեսութեան զարգացման։ Կը խօսուի ճարտ. նոր կեդրոններու, գիտական եւ թեքնիքի վերաբերեալ նոր յայտնաբերումներու մասին։

Հայաստանի վերաբերեալ, համաշխարհային մամուլին մէջ լոյս տեսած նօթեր հրատարակուած են «Արտասահմանի մեր բարեկամներուն աչքով» գլուխին մէջ։ Զիլիցի Փրոֆ. Կարսխաթել որ վերջերս Հայաստան այցելեց, իր երկիրը վերադարձին կը գրէ. «Զիլի եօթ միլիոն բնակիչ կը հաշուէ, սակայն մեր երկրին զարգացումը, իր ճարտարարուեստը, իր մտաւորականները նուազ հռչակ ունին աշխարհի մէջ՝ քան Հայաստանը իր երկու միլիոն բնակչութեամբ եւ մեծ նուաճումներով»։

ՍՈՒՐԻԱ

ԸՆԿ. ԱՇՈՏ ՆԱՆԱԳԻՒԼԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Հայաստանի Կառավարութեան ներգաղթի լիազօր պատուիրակ ընկ. Աշոտ Նանագիւլեան հասած է Սուրիա եւ ձեռնարկած կազմակերպչական աշխատանքներու։ Այս տարի ներգաղթը տեղի պիտի ունենայ առաւելաբար Ճեզիրէի շրջանէն։

Սուրիական իշխանութիւնները, այս տարի ալ մասնաւոր դիւրութիւններ պիտի ընծայեն ու արդէն հրահանգած են շրջանային վարչութիւններուն հարկ եղած օժանդակութիւնը ընծայելու ներգաղթի լիազօր պատուէրակին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ԵՒ Ս. ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՎՐԺ.Ի ՊԱՏՈՒԱԲԵՐ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Այս տարեշրջանին եւս Դամասկոսի Ազգ. Ճեմարանի եւ Ս. Թարգմանչաց վարժարանի աշակերտութիւնը իր մասնակցութիւնը բերաւ Սուրիական Պետական Պրըվէի քննութիւններուն։ Հաճոյքով եւ հպարտութեամբ կրնանք յայտարարել որ ներկայացող 12 աշակերտներէն 9ը յաջողած են բարձր միջիններով եւ ընդունուած պետական վարժարաններ, ուր կրնան իրենց ուսումը շարունակել ձրիօրէն։

Վարժարանի տնօրէնութիւնը աշակերտներուն մէջէն զատում չէ կատարած, եւ կարգը ամբողջ ներկայացուած է քննութեան։

Նաեւ, Նախակրթարանի աւարտական կարգի աշակերտները ամբողջութեամբ յաջողած են ամավերջի քննութիւններուն մէջ եւ արժանացած համապատասխան պետական վկայականներու։

Այս գոյգ յաջողութիւնները արդիւնք են վարժարանի հոգաբարձութեան ճիգերուն եւ Տնօրէն Պր. Տիրան Ակինեանի դաստիարակչական ու վարչական կարողութիւններուն։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Տիկին Սրբուհի Էքշեան եւ դուստրը Սոնիա (Պուէնոս Այրէսէն)՝ Հայկ. Ընթերցասրահ իրենց այցելութեան առթիւ կը նուիրեն 2500 ե.դ.։

Ոճ՝ Ս. Աստուածածնի Վերափոխման Տօնին առթիւ կը նուիրէ 500 ե.դ.։

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Տիկին Սրբուհի Էքշեան եւ դուստրը Սոնիա (Պուէնոս Այրէսէն)՝ խմբագրատանս տուած իրենց այցելութեան առթիւ կը նուիրեն 2000 ե.դ.։

Իր աղջկան՝ Օր. Նուարդ Մուղալեանի Եգիպտական Համալսարանի Գրականութեան Ճիւղէն (B.A.) փայլուն յաջողութեամբ վկայուելուն ուրախ առթիւ, Տիկին Վարդանոյշ Մուղալեան (Աղեքս.) կը նուիրէ 100 ե.դ.։

Օր. Սիւզի Տէյիրմէնճեանի ընդ Պր. Միրօ Նիզամեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ (Սիտնէյ)՝ Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Կտտըլըշեան կը նուիրեն 100 ե.դ.։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Չորեքշաբթի, 30 Օգոստոս 1966, երեկոյեան, մեծ հաճոյքն ունեցանք խմբագրատանս մէջ ընդունելու այցելութիւնը Պ. Այրէսի մեր վերերան ընկերներէն Կարապետ Էքշեանի Ազն. տիկնոջ՝ Սրբուհիի եւ դստեր՝ Սոնիայի:

Տիկ. Էքշեան, որ տեղւոյն Տիկնանց Եկեղեցասէր Օժանդակ Միութեան ժրաջան եւ գործունեայ անդամուհիներէն է, մեզի տուաւ ուրախացնիչ տեղեկութիւններ Արժանթինի հայ գաղութի կրթական, եկեղեցական մշակութային գործունէութեանց մասին։

Անոնք մօտ 20 օր մնացին Եգիպտոս, այցելեցին Լուքսորի եւ Ասուանի հնութիւնները, Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ տեսարժան վայրերը, ինչպէս նաեւ՝ հայկական սրահներ, ակումբներ եւ հաստատութիւններ։ Լաւ տպաւորութիւններով ձանձրաբեր՝ օդի ճամբով անոնք մեկնեցան Իտալիա։

Պր. Զօրա Տէյիրմէնճեանի ընդ Օր. Շաքէ Եղիկեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ (Սիտնէյ)՝ Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Կտտըլըշեան կը նուիրեն 100 ե.դ.։

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԸ

(Տար. Ե. էջէն)

եւ նախապէս քննուին ծնողքին կողմէ։ Ցարմար նիւթերը կ'օգնեն նոյնիսկ փոքրիկին ջիղերուն հանդարտեցման: Առաւելաբար հեքեաթները, մանկական բեմադրութիւնները դրական ներգործութիւն կը կատարեն, իսկ զրոյցները, դասախօսութիւնները եւ ծանծաղ նիւթերը յոգնութիւն կը պատճառեն։

Ջղային եւ շուտ տպաւորուող երախաները յաճախ չեն կրնար հանգստանալ՝ դիտելէ ետք հեռատեսիլը: Այդպիսիները շաբաթը մէկ անգամ դիտելով բաւարարուելու են։

Հարկաւոր է հաղորդումները ընդհատել քնելէն ժամ մը առաջ, քանի որ նոյնիսկ ամրակազմ փոքրերը չեն կրնար անտարբեր մնալ այն ամէն ինչի մասին, զոր կը տեսնեն կամ կ'ունկնդրեն: Իսկ մեծերու յարմար ֆիլմերը դիտելը աւելորդ գրգիռներու պատճառ կը հանդիսանայ։

14 տարեկանէն վար փոքրերուն կարելի է թոյլատրել 30 վայրկեան իսկ, 14էն վեր եղողներուն՝ մէկ ժամ:

Ճիշդ չէ այն տեսակէտը, թէ աչքերուն անպայման կը վնասէ հեռատեսիլը։

2—5 մեթր հեռաւորութենէն դիտելու է, իսկ երախան եթէ ակնոց կը գործածէ, ակնոցներով պարտի դիտել հաղորդումները։

Տռած կամ պառկած վիճակի մէջ դիտելը նոյնպէս կը վնասէ աչքերուն։

Ինչ կը վերաբերի լոյսերու, բոլորովին մութ սենեակի մէջ դիտելը վնաս է եւ կը յոգնեցնէ աչքերը։ Նախընտրելի է սենեակը թեթեւ մը լուսաւորել։ Լոյսի աղբիւրը պէտք չէ գտնուի երախայի տեսողութեան դաշտին մէջ կամ արտացոլացուի պաստառին վրայ։

Աչքերը յատկապէս աւելի շատ կը յոգնին, երբ պատկերը յստակ չէ։

Վիճակագրութիւնները ցոյց կուտան, որ կարճատես երախաներու թիւը դասարանէ դասարան կ'աճի։ Թէեւ այստեղ գլխաւոր պատճառը հեռատեսիլը չէ, բայց, այնուամենայնիւ փաստը կը մնայ փաստ։

Ահա թէ ինչո՞ւ, ամէն ծնողք մօտէն հետաքրքրուելու է իր զաւկին պարագայով։

Քաղեց՝ Վ.

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Անփոխանատու խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 143 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1966 | ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٤٣ — الخميس ١ سبتمبر ١٩٦٦

ԴԷՊԻ ԱՂԲԻՒՐԸ ԼՈՅՍԻ

(ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Եգիպտահայ դպրոցներու վերամուտի յայտարարութիւններու երեւումը թերթերուն մէջ՝ 1966-67 դպրոցական տարեշրջանի սեմին, մեր սիրտը կը լեցնէ համակ ուրախութեամբ և հրճուանքով։

Արդարեւ, Սփիւռքի և ի մասնաւորի մեր նօսրացող գաղութին հետզհետէ նեղցող պայմաններուն տակ այս տեսակի յայտարարութիւններու երեւումը կը սրտապնդէ ու կը խանդավառէ ամէն սրտցաւ հայ։

Կը գոտեպնդուինք լաւատես գաղափարներով ի տես մեր մատաղ սերունդին, որուն թանկագին կարելիութիւններ կ'ընձայուին հայկական մաքուր մթնոլորտի մէջ զարգանալու հայ գիրով ու մշակոյթով՝ իր արաբական պաշտօնական ծրագրին առընթեր։

Վերամուտի այս օրերուն չենք կրնար չյիշատակել այն ծանր այլ քաղցր պարտականութիւնը, զոր կ'իյնայ հայ ուսուցչի ուսերուն՝ իրեն վստահուած սերունդին անմեղ հոգիներուն մէջ ջամբելու հայկական ոգի և հայրենական մաքուր զգացում։ Իսկապէս դժուար է անոր կատարած դերը, որովհետեւ ան ուրիշ ուսուցիչներէ աւելի ունի ոգի մը, զոր կը ներմուծէ անզգալաբար իրեն յանձնըւած մատղաշ սերունդներու հոգիներէն ներս։

Հայ ուսուցիչը, ինչպէս հայ գիրին ու գրականութեան նուիրուած ամէն անհատ, պէտք է սիրահարուած ըլլայ իր ասպարէզին՝ բառին իսկական առումով, փառք անոր՝ որ իբրեւ նիւթական հատուցում ոչինչ ունի առինքնող իր մէջ եթէ ոչ հոգեկան այն անհուն բաւարարութիւնը, զոր քիչեր միայն (նուիրուածներ) կը զգան հայրենասիրութեան կամ՝ ազգասիրութեան ճանապարհին։

Ահա՛ այս ոգիին կը պարտինք անհաւատալի այն արդիւնքները, զոր կուտան հայ վարժարաններու աշակերտները պաշտօնական քննութեանց ընթացքին։

Ուշագրաւ պարագայ մըն է Գալուստեան Վարժարանի այս տարեշրջանէն սկսեալ անգլերէն լեզուի ուսուցումը նախակրթարանի առաջին կարգէն սկսեալ. (Նուպարեան Ազգ. Վարժ. քանի մը տարիներէ ի վեր որդեգրած է այդ դրութիւնը Զ.)։ Հայ աշակերտը, ուշիմ և ընդունակ ինչպէս միշտ, միւս առարկաներուն հետ դիւրութեամբ պիտի իւրացնէ և այս լեզուն՝ ի մեծ գոհունակութիւն իր ծնողքին ու դպրոցին։

Այսօր, որեւէ պատճառ կամ պատճառաբանութիւն գոյութիւն չունի՝ որպէսզի հայ ծնողք մը իր զաւակները հայկական վարժարան չղրկէ։ Գործադրուած ծրագիրներու նոյնութենէն զատ՝ հայ դպրոցը կուտայ աւելին օտար վարժարանէն, ազգային տոհմիկ դաստիարակութիւն և հայկական ոգի։ Սակայն կայ փոքրիկ պարագայ մը, զոր կ'ուզենք մեր դպրոցներու նկատողութեան յանձնել։ Ըստ կրթական նախարարութեան՝ նախակրթարանի առաջին կարգի ընդունման տարիքը վեց է (ոչ-կառավարական դպրոցներուն թոյլատրըւած է 5 տարեկանը բոլորած մանուկները ընդունիլ նախակրթարանի առաջին կարգ). ուստի, պատշաճեցնելու համար զմեզ վերոյիշեալ դրութեանց, կարեւոր է բողբոջ դասարանի ընդունման տարիք նշանակել 2,5էն 3ը, որպէսզի 5,5էն 6 տարեկանին ընդունուին նախակրթարան (և ոչ թէ 7-7,5 ինչպէս է պարագան հիմա)։

+

Մեր միակ բաղձանքն է, որ եգիպտահայ դպրոցներու վերամուտները յաջորդեն վերամուտներու և դեռ անհատնում սերունդներ վերաբացուող տարիներուն հետ դիմեն դէպի Աղբիւրը Լոյսի։

Վ.

ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ 145 ԱՄԵԱԿԸ

Հնդկաստանի Կալկաթա քաղաքի Հայոց Մարդասիրական Ճեմարանի 145ամեակին առիթով, տեղի ունեցած է յիշատակի հանդէս մը։

Նախ մատուցուած է հանդիսաւոր Ս. Պատարագ և կատարուած հոգեհանգստեան արարողութիւն՝ Ճեմարանի հիմնադիր Մնացական Վարդանեանի հոգւոյն համար։

Ապա Ճեմարանի հանդիսասրահին մէջ, աշակերտութեան կողմէ գործադրուած է գեղարուեստական ճոխ յայտագիր մը։

Հայկազուն Արքեպիսկոպոս Աբրահամեան իր խօսքին մէջ շեշտած է Հայոց Մարդասիրական Ճեմարանի կատարած կրթական մեծ աշխատանքը՝ սփիւռքահայ կեանքէն ներս, ամբողջ մէկուկէս դար։

Ա.Մ.Հ.Ի ԾՈՎՈՅԺԻ ՕՐԸ

Աղեքսանդրիոյ մէջ, անցեալ Երկուշաբթի, մեծ հանդիսութեամբ տօնուեցաւ Ա.Մ.Հ.ի Ծովոյժի Օրը։

Այս առթիւ, Ա.Հ.Մ.ի Ա. փոխ-ծովակալ Սուլիման Էզզաթ մեծ ծաղկեպսակ մը զետեղեց անծանօթ զինուորի յուշարձանին առջեւ։ Տեղի ունեցան նաեւ բանակայիններու տողանցք, մարզական խաղեր և մրցումներ, ծովայիններու հիւանդանոց այցելութիւն հիւանդ նաւազներու և ծովային ոյժի զօրքերուն, պատերազմական նաւերու լուսազարդում, եւայլն։

50.000 Ե.Ո. արժող Մրցանակներ Լաւագոյն Մշակներուն

Հողագործութեան Նախարար Տոքթ. Շաֆիք էլ Խէօրն քննութեան անցուց գիւղացիական տօնին համար ծրագրուած հանդիսութեանց տեղեկագիրը, որ պատրաստուած էր Պր. Մոհս. Ահմէտ Կոմայի նախագահութեան տակ գործող գիւղացիական հարցերու վերին յանձնախումբին կողմէ։

Այս տօնին առթիւ յառաջիկայ Սեպտեմբերի 9ին՝ Հանրապետութեան զանազան շրջաններուն մէջ տեղի պիտի ունենան պաշտօնական հանդիսութիւններ, որոնց ընթացքին պիտի ուսումնասիրուին նաեւ հողագործական արտադրութիւնը յաւելեալ արդիւնքի հասցնելու եւ գիւղացիներուն ձեռք բերած իրաւունքները պահպանելու միջոցները։

Այս հանդիսութեանց պիտի նախագահեն կառավարիչները, որոնց պիտի աջակցին Արաբ Ընկվ. Միութեան հողային բաժանմունքի վարիչները։

Թամպակի եւ եգիպտացորենի հունձքի փառատօն մը պիտի կազմակերպուի, ինչպէս նաեւ 50 000 Ե. Ոսկիի արժէքով մրցանակներ պիտի յանձնուին 1965-66 տարեշրջանի ամենաարժանաւոր գիւղացիներուն։

Վեթերան Ընկեր Լեւոն Մկրտիչեան Մեր Մէջ

Տիրոյթի Ս.Դ. Հնչ. վեթերան ընկերներէն Լեւոն Մկրտիչեան, Ս. Հայաստան կատարած իր բ. այցելութենէն վերադարձին, փափաքելով այցելել Եգիպտոս, Եգիպտահայ գաղութն ու Եգիպտաբնակ իր ընկեր – ընկերուհիները, անցեալ Հինգշաբթի 25 Օգոստոսի, երեկոյեան օդի ճամբով Վիեննայէն ժամանեց Գահիրէ։

Յարգելի ընկերը նոյն գիշերն իսկ այցելեց Կիզէի Բուրգերն ու Գահիրէի զանազան տեսարժան վայրեր։

Ուրբաթ 26 Օգոստոսին, ան այցելեց «Ջահակիր»ի խմբագրատունը, հետաքրքրուեցաւ անոր հրատարակութեամբը, շնորհաւորեց աշխատաւորներն ու խմբագիրները եւ իր հիացումը յայտնեց թերթին կազմակերպչական եւ արխիւային դասաւորմանը ի տես։ Ըստ իւր թէ Ա.Մ.Ն.ի մէջ «Ջահակիր»ը իր բազմաթիւ բաժանորդներով խիստ տարածուած է եւ մանաւանդ գնահատուած բոլորին կողմէ։

Երեկոյեան, այցելեց ետք Հելիոպոլսոյ Հ.Մ.Ը.Մ.– Նուպարի մարզարանը, Նուպարեան վրժ. ը եւ Կոկանեան սրահը, ան հիւրը եղաւ «Ջահակիր»ին։

Շաբաթ 27 Օգոստոսին, ընկեր Լեւոն Մկրտիչեան ընկերակցութեամբ թերթիս խմբագրին, մեկնեցաւ Աղեքսանդրիա, ու իջեւանեցաւ Սեսիլ հիւրանոցը։ Երեկոյեան այցելեց քաղաքին տեսարժան վայրերը։

Նոյն գիշերը ի պատիւ ընկերոջ հիւրասիրութիւն մը տեղի ունեցաւ Շաթպիի Գազինոյին մէջ։

Կիրակի 28 Օգոստոսի առաւօտեան, մեր վեթերան ընկերը այցելեց Աղեքսանդրիոյ Ս. Պօղոս Պետրոս Եկեղեցին, Ազգ. Առաջնորդարանն ու վարժարանը։ Աղեքս. Առաջնորդական փոխանորդ Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեանի հետ ունեցաւ հետաքրքիր զրոյց ազգային, եկեղեցական, Հայաստանեան եւ Ամերիկահայ գաղութային հարցերու շուրջ։ Կէսօրէ ետք այցելեց Մոնթազայի Պալատը, շրջապատուած ընկեր-ընկերուհիներէ։

Կիրակի գիշեր, Գազինօ Սան Սթեֆանոյի մէջ, ընկեր Լ. Մկրտիչեան ճաշկերոյթ մը տուաւ Եգիպտոսի ղեկավար ընկեր – ընկերուհիներուն ի պատիւ։

Ճոխ սեղանին շուրջ բոլորուած, հրաւիրեալները բաժակներ

(Շար. տես էջ 6)

ՆԱԽԿԻՆ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԼԻՏՐ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Ուղղուած Իր Գաղափարական Նախկին Ընկերներուն Եւ Երիտասարդներուն

Կը մնայ մէկ ելք միայն.

— Լուծել կազմակերպութիւնը՝ իբրեւ քաղաքական յաւակնութիւն եւ հեռանկար ունեցող կուսակցութիւն։ Նովին բանիւ, կտրել ամէն կապ, ամէն քաղաքական-միջազգային կեդրոնի հետ եւ զրկուիլ ամէն... եկամուտէ։ Ճանչնալ, թէ այժմու իրականութեան լոյսին տակ արտահայաստանեան որեւիցէ հայ կազմակերպութիւն, որ իրօք կ'ուզէ ազգասէր եւ ազգօգուտ գործ տեսնել, հարկադրուած է խօսքով, բանիւ եւ բացառաբար Հայաստանի ծառայել։ Իսկ ասիկա կը պահանջէ առաջին հերթին ձեռք երկարել սփիւռքի միւս հայ կազմակերպութեանց, շրջանակներուն, կեդրոններուն, եկեղեցիներուն եւ միասնաբար ծրագրել առաւելագոյն դրական արդիւնքի հասնելու գործելակերպը։ Իսկ այս գործելակերպի ե՛ւ խարիսխը, ե՛ւ մայրուղին ուրիշ չեն, բայց եթէ սրտով, մտքով եւ ոգիով առնչուիլ եւ հաղորդակից դառնալ արդի Սովետական Հայաստանի հոյակէն վերելքին, որ առհաւատչեան է հայութեան ոչ թէ սոսկ «ապագայ»ին, այլ երաշխիքն է մտաւոր անոր ծաւալումին։ Եւ այս՝ իբրեւ ինքնարժէք այնպիսի ժողովուրդ, որ մարդկութեան մեծ երթին պիտի բերէ իր սեփական, անկրկնելի որակ ունեցող աւանդը՝ հազարեւմէկ ինքնատիպ հայ ազգային, բայց եւ համամարդկային գանձերով։

«Հայրենիքի Ձայն», Երեւան

ԳԵՂՋԿԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԱՆԱՊԱՏԻՆ ԽՈՐԵՐԷՆ

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

ՀԱՐՍ ԱՂՋԻՆ

Վարի Թաղէն հարս առինք Ոստանիկենց կուսինէն, որ Հայկ հօրեղբօրս կինը եղաւ։ Հազիւ տասնըվեց էր երբ եկաւ մեր տունն ու առաջին օրէն զինք Հարս Աղջի կոչեցինք, հետևելով մեծ մօրս օրինակին:

Նոյն գիւղէն էինք, Հարս Աղջին սակայն կատարեալ օտարական մը դարձաւ տունին մէջ. ոչ ոքի հետ կը խօսէր, բայց երբ մինակ ըլլար, չէր քաշուեր ինձմէ. միայն թէ աչքերը թաց կ'ըլլային: Չէր ուզեր մարդ տեսնէ իր լացը։ Լուրջ, պատիժ կրող աշակերտուհիի մը դիմագիծը կ'առնէր տնեցիներուն առջև ու ես հոգիովս կը խղճայի վրան։ Երբեմն՝ մասնակից ալ կ'ըլլայի իրեն...։

Կրտսերագոյն անդամն էի տունին, Հարսին էլ տարիքը հազիւ։ Չէի հասկնար թէ ի՞նչ յանցանք կամ չարութիւն էր գործեր Հարս Աղջին, որ զինք բաժներ էինք ծնողքէն. եթէ ձեռքէս գար՝ զինք անպատճառ իր տունը կը ճամբէի։

Պզտիկ մը կը նախանձէի իրմէ. գաղտնի վախ մը ունէի թէ այժմ իմ տեղս՝ Աղջին կը սիրեն։ Բայց իր լացին, ա՜խ, չէի դիմանար։ Ու ան, միշտ ու միայն իմ ներկայութեանս կ'արտասուէր.

— Մի՛ լար, Աղջի, ի՛նչ ուզես բերեմ մառանէն։

— Ո՜ւս, կ'ըսէր, ցուցամատը պզտիկ բերանին տանելով. ո՜ւս, չտեսնեն հետս խօսիլդ:

— Արգիլուա՞ծ է։

— Ո՛չ։

Ձեռքովը նշան կ'ընէր որպէսզի իրեն մօտենամ ու՝

— Զգո՛յշ, պէտք չէ խօսիս հետս: Անօթեցայ, քիչ մը յօշուած հում միս կը բերե՞ս...։

Կը վազէի իր ապսպրանքը կատարելու:

Ամենքէն հրաման կ'առնէր և իրաւունք չունէր պատասխանելու: Միայն ե՛ս էի, որուն Հարս Աղջին ազատ ազատ հրաման կ'արձակէր, յաճախ շատ անուշիկ կերպով՝

— Արսէն, այսօր ծիրան կ'ուզեմ:

— Գլխուս վրայ, քո՛յրիկ ճան, բայց դեռ շատ խակ է:

— Այն ատեն, հոգիիդ ղուրպան, շատ հաւաքէ,

Խստիւ արգիլուած էին այգիէն անժամանակ պտուղ քաղելը. «Խակ պտուղին համար չէ, կը բացատրէին ինծի. մեղք է – ծառի՛ն»:

Ես կը յաջողէի սակայն գրպաններս լեցուցած պարկուկը առանց բռնուելու իրեն տալ։

Կ'առնէր ծիրանն իր դողդոջ ձեռքով, ճակատս պաչիկ մը կ'ընէր ու անմիջապէս սուղարին մէջը կը փաթթէր և ծրարն իբր թանկարժէք առարկայ կը պահէր բարձին տակը, ուզածին պէս ուտելու համար տհաս պտուղէն:

— Թթու չէ՞...։

— Շատ ազուոր է, կ'ըսէր հատ մը համտեսելով։

Կը զարմանայի թէ ինչո՞ւ չէր թթուեցներ դէմքը։ Քաջութիւն կը նկատէի ասիկա, ինչպէս, հերոսութիւն կը կարծէի ամէն ինչ որ վե՛ր էր իմ ուժէս: Ու Առաջին օրերու նախանձս՝ հիացման կը փոխուէր տակաւ։

Կ'ատէի ծխախոտը, որուն ոչ բո՛յրը հոտը կը սիրէի, ոչ ալ լեղութիւնը ու կը զմայլէի երբ Հարս Աղջին օրը քանի մը տասնեակ գլանիկ կը փաթթէր մեծ մօրս, իր դէմքին վրայ երջանիկ արտայայտութիւն մը ձեւացնելով։

— Կը մեռնիմ, հոգի՛ կու տամ ծխախոտին, կ'ըսէր ինծի, սիկարէթ շինելը մի՛ա՛կ ձևն է ատոր հա՛մը առնելու։

Յարգանքի համար լոկ, Հարս Աղջին ոտքի և ժամեր շարունակ կը սպասէր գիշերները, եթէ ուզէր քնանալ իսկ, մինչև որ արտօնութիւն ստանար՝ «Կրնաս երթալ»։ Կը կարծէի թէ ինք պարտաւո՛ր էր այս բաներն ընելու, պարզապէս որովհետև Հարս Աղջին էր։

Ցուրտ գիշեր մը ամէնքը գացեր էին պառկելու, մնացեր էինք մեծ հայրիկս՝ Հաճի Աղան, Հարս Աղջին ու ես։

Պատմութիւնը՝ սովորականին պէս, մեծ հօրս մարտիկի օրերու արկածախնդրութիւններն ու քաջագործութիւններն էին: Ե՛ս միայն իր ամենէն հաւատարիմ ունկնդիրն էի: Միւսները գոց գիտէին իր ըսելիքները, սիրտը չկոտրելու համար սակայն՝ կը լսէին։ Ժամանակը երբ յառաջանար, մէկիկ մէկիկ կը քաշուէին իրենց անկողինները: Մեծ հայրիկս կը տեսնէր, բայց առարկութիւն չէր ըներ, ոչ ալ իր պատմութիւնը կ'ընդհատէր: Ու կը պատմէր, մինչև որ, տակաւ, իր աչքերը պզտիկնային — սև ուլիկները գային, ինչպէս կ'ըսէինք և անոյշ քուն մը ողողէր մարմինն ու բերանը բաց՝ զարմացած վիճակ մը առնէր:

— Ետքը, մեծ հայրիկ, ետքը ի՞նչ պատահեցաւ, կը հարցնէի ձեռքովս մշտելով զինք։

— Ի՞նչ պատահեցաւ, կ'ըսէր աչքերը յանկարծ բանալով, չո՛ւտ զէնքս։

— Զէ՞նքդ...

Կ'անդրադառնար թէ ո՞ւր կը գտնուէր ու կը շարունակէր պատմել կամ կ'ըսէր.

— Երթա՛նք. պառկի՛նք։

Հարս Աղջին կը սպասէր դեռ, շարժելու հրամանին։

Հաճի Աղան պէտք էր, երբ տունին գլուխը, ի՛նք արձակէր այս կարգի հրամանները. երբ պատմութիւն պատմէր սակայն, կը մոռնար ամէն ինչ։ Եւ գրեթէ ամէն իրիկուն Հարս Աղջին կը ստիպուէր ոտքի սպասելու մինչև որ մեծ հայրիկս ընդհատէր իր պատմութեան ամենէն հետաքրքրական մասը, երթալ քնանալու համար։

Օր մը, այնքան անոյշ քունը տարաւ, որ մեղքցայ մեծ հայրս արթնցնելու և պատրաստ էի ծունկին վրայ ընկերանալու իրեն, երբ Հարս Աղջին՝ ճարահատ և յոգնաբեկ (ու ինչպէս ետքն ինծի յայտնեց արդէն) մեր ուշադրութիւնը իր վրայ հրաւիրելու ակներև միտքով՝ յանկարծ շունչով գետին ինկաւ մեզ ընդոստ վեր ցատքել տալով մեր քունէն։

— Հարս Աղջի, ըսաւ մեծ հայրս, ծայր աստիճան քաղաքավար. գնա՛, պառկէ, չէ՞ս տեսներ քունդ եկեր է, ալ ինչո՞ւ կը նստիս։ Գիշե՛ր բարի...։

×

Մեր յարկին սովորութիւնները չփոխուեցան անմիջապէս։ Գիտցանք բարբը զանազանել յարգանքէն, բայց այնքան ատեն որ մեծ հայրս ապրեցաւ, Հարս Աղջին անկողին կը դրկէր բոլորէն առաջ: Իբր պատի՞ժ չեմ գիտեր...։

1953

ՈՍԿԵՐԻՉ ՈՍԿԱՆԸ

Կ'արժէ ոսկիէ լաւ հասկցող մը խօսի իր մասին, իր սիրտի՛ն մասին ու ըսէ ձեզի՝ թէ որքա՜ն նրբաճաշակ և բարձրարուեստ մարդ է Ոսկերիչ Ոսկանը։

Խենթ բան մը կար այն պաշտամունքին մէջ, զոր ունէր Ոսկան՝ Հայրենիքին հանդէպ։ Իրը՝ սովորական սէր մը չէր երբեք, գաղտնի, կրծող ու տանջող կարօտ մը՝ հայրենի հողին ու ջուրին, ժողովուրդին ու արևին։

Ամէն մտածում և հոգ, զգացում և սէր կերպով մը պարպուեր էին այս մարդուն հոգիէն և գլուխէն՝ տեղ բանալու համար միայն ու միայն հայրենապաշտութեան։

Ծանօթանալու համար Ոսկանին, բարձրացայ մինչև իր խուցը՝ որ կը գտնուէր հին շէնքի մը տանիքը. մենաստան մը՝ կորուած քաղաքին վըլվըլուկէն։

Կարծեց թէ յաճախորդ եմ ու մերժեց հետս խօսիլ։ Դժկամեցաւ իր սենեակը տանիլ զիս ու պատրուակեց՝ թէ «ներսը տեղ չկայ»,

— Հոգ չէ, հայրենակից, ոտքի վրայ կը խօսինք։

— Ո՞ր տեղացի էք. հարցուց:

Տուի ծննդավայրիս անունը և աւելցուցի.

— Կրնանք նոյն գիւղէն չ'ըլլալ բայց նո՛յն Հայրենիքն ունինք

Ոսկերիչ Ոսկանին սառն դէմքին վրայ երևցաւ տաք ժպիտ մը և առաջին անգամ զինք լաւ մը դիտելու առիթն ունեցայ։ Ինք առողջ էր և այտերը վարդագոյն էին — արտասովոր բան մը այս երկիրին համար։ Արևէն սնանելու առիթը չէր ունեցեր, սենեակին մէջ փակուած ապրելուն պատճառով։ Ածիլեր էր գլուխն ու դէմքին անօրինակ անգեղութիւնը, աչքին պաղ նայուածքը, ունքերուն գրեթէ չգոյութիւնը, զինք կը դարձնէր, արտայայտութեան տեսակէտէն՝ ոչնչութի՜ւն մը։

— Ճի՛շդ էք, ըսաւ իր սենեակն առաջնորդելով զիս. մէ՛կ հայրենիքի զաւակ ենք, ուրեմն՝ եղբայր։

Սենեակն անպաճոյճ էր, հաստ կոնակով սեղան մը, առջևը աթոռակ մը՝ ահա՛ իր աշխատանոցը: Խշտեակ մը և բարձ մը՝ ահաւասիկ իր «ննջարան»ը:

Գործին արգելք չըլլալու համար տեղ գրաւեցի անկողինին մէկ կողմը։ Ինք նստեցաւ ծայրը։

— Կը տեսնէք, հայրենակից, ըսաւ ոսկերիչը, աշխատանոցս հոս եմ փոխադրեր։ Երբ ուզեմ կ'աշխատիմ։ Փողոցները վազելու պէտք չունիմ։ Խօսեցէ՛ք։

— Մասնաւոր ըսելիք մը չունիմ։ Ընդմիջեցի՞ արդեօք ձեր գործը:

Ցոյց տուի սեղանին վրայ վառող ալքոլէ ջեռուցիչը։

Խնդաց.

— Ասիկա իմ լամբս է, կանթեղի պէս կը լուսաւորէ սենեակս: Խնկամանս է, խունկ կը վառեմ։ Ջեռուցիչս է, ատով կերակուր կ'եփեմ...։ Եւ պահ մը ետք աւելցուց.— Առանց աճապարանքի։

Այս մարդը, հիւլէի դարուն մէջ կը թուէր համբերութեան դաս տալ ինծի ու սկսեր էր որոշ դիմագիծ մը առնել — ճերմակ թուղթ մը՝ որուն վրայ ուզածիս պէս կը գծէի...։ Ժամանակի մը մէջ, ուր ամէն ինչ արագութեան և անպարանքի չափանիշն ունի իր հիմ, ուրախալի է իսկապէս տեսնել մէկը՝ որ կ'ապրի բոլորովին անգիտանալով այդ ամէնը։

— Իսկ ձեր յաճախորդնե՞րը։

— Աճապարողին գործը ես կը վերադարձնեմ, չեմ ընդունիր:

Այդ օր ոսկերիչի իր համբաւը չէր որ կը հետաքրքրէր զիս. բայց շարունակեցի.

— Քանի՞ տարի է կ'աշխատիք:

— Քառասուն։ Եգիպտոս հաստատուելէս ի վեր:

Որքան ալ Ոսկան աճապարող մը չըլլար, ոսկեգործի մը համար անբացատրելի էր այս աղքատութիւնը։

Աչքերս պատերուն վրայ կ'որոնէին բան մը, պատասխան մը թերևս՝ միտքիս մէջ ծագող հարցումին։ Տեսա՛յ վերջապէս. հայերէն հին թերթէ մը խնամքով կտրուած և արծաթ պզտիկ շրջանակի մէջ սեղմուած՝ դեղնած բայց շատ որոշ պատկերը՝ զոյգ Մասիսներուն, որ Խաչին տեղը կը գրաւէր՝ անկողինին գլխակողմը:

— Շա՞տ կը սիրէք այս պատկերը։

— Ամէն առտու կ'աղօթեմ ատոր առջև, ամէնգլխէ պառկելէ առաջ նո՛յնը կ'ընեմ: Մի՛շտ կ'աղօթեմ Արարատին, մեր յաւերժական Հայրենիքի Պահապանին.

— Կը հաւատա՞ք աղօթքին.

— Կը հաւատամ Արարատին։ Գիտե՛մ ան մեզ չի մոռնար, չի՛ լքեր երբեք: Հայրենակից, քեզի բան մը ըսե՞մ, Արարատին աղօթելով միայն, հայը հա՛յ կը մնայ: Կու՛զեմ հայ ապրիլ։

— Ե՛ս ալ։

— Բայց կ'աղօթե՞ք. Ցոյց տուաւ՝ ծնրադրելով պատկերին առջև, այսպէս։

— Ո՛չ, ըսի թերահաւատի մը պէս ու ես ինձմէ ամօթ զգացի։

— Մեր երիտասարդութիւնը պէտք է շատո՛վ աղօթել սորվի։ Կենսական է աղօթքը՝ հայուն: Եւ Մասիսէն զատ ուրիշ բարձունքի պէտք չէ ուղղենք մեր աղօթքը։

Հիմա իր դէմքը սկսաւ առնել հմայք մը. երեսը ոչնչութիւն մը չէր այլևս, այլ հին սուրբերու շնորհքովը օծուած պատկեր մը։

— Մեր հոգեկան սնունդը ուրեմն պէտք է Արարատէն առնենք, ըսի։

Ոսկերիչը ժպտեցաւ, պզտիկցուց աչքը զիս լաւ մը տեսնելու համար և ըսաւ «Ապրի՛ք»։ Յետոյ, երկու ափովը ուժով մը բռնեց ձեռքս. յուզուած՝ գրեթէ, յայտնելու համար իր տաք զգացումը:

Պահ մը ետք միտքը բան մը ինկաւ։ Վեր ցատքեց տեղէն ու սեղանին եզերքի ծալուած կաշին հանեց, բերաւ ինծի.

— Տեսէ՛ք, ըսաւ, ասիկա ոսկի փոշի է, դեղին փշուրք՝ իմ աշխատած գործերէս։

— Ի՞նչ կ'ընէք այս փոշին։

— Երկար պատմութիւն է: Նախ սուրճ մը խմենք։

Պատրուակեցի ժամադրութեան մը մասին։

— Մի՛ վախնաք, շուտ կ'եփի: Ոչ ոքի հետ սուրճ կը խմեմ տարիներէ ի վեր: Յաճախորդներս գործը կու տան, կ'երթան։ Դուք գործի համար չէք եկեր, այստեղ կը գտնուիք իբր հաւատացող։

— Մասնաւոր առնչութի՞ւն մը ունիք մարդոց հանդէպ:

— Ո՛չ, ամենևին ոչ, ժամանակ չունիմ Արարատէն զատ ուրիշ բանի մասին խորհելու:

Ու այսպէս պատմեց.

— Քառասուն տարի առաջ երբ դեռ ձեզի պէս երիտասարդ էի, աշկերտն էի Խան Խալիլ ոսկերիչ անուանի վարպետ՝ Խոսնակին: Ետքը՝ աշխատանոց մը վարձեցի և շատ յաճախորդ ունեցայ։ Լաւ շահեցայ և բացառիկ շուայտ կեանք մը վարեցի: Անցնի՛նք...։ Սկսայ հաւաքել դեղին փոշին։ Տարիներու ընթացքին մոռցայ ամէն մոլութիւն բացի փոշի հաւաքելէ՝ որ դարձաւ նպատա՛կը կեանքիս: Ոսկեփոշի դիզեցի տարիներու փոշիին հետ և օր մըն ալ ձուլեցի ու զարմանքով տեսայ թէ ահագին ոսկի ունէի:

Աշխատանոցը խցիկս փոխադրեցի: Կուռքի պէս պաշտեցի ոսկին և ատոր փոշին հաւաքեցի խենթի պէս։ Անցեր էր ընտանիք կազմելու յոյսս ու եռանդս: Եւ չէի գիտեր թէ ի՛նչ պիտի ըլլար ձոյլ ոսկիներուս ճակատագիրը՝ երբ մեռնէի: Շատ տառապեցայ և խորհեցայ ընելիքիս մասին: Ողորմութիւն տալը շատ հասարակ կը գտնէի՝ իբր գաղափար։ Գիտէի՝ որ իմ մահէս ետք մարդիկ պիտի ըսեն. «Ոսկան ագահեցաւ, կեանքին մեծ մասը զրկանքի մէջ ապրեցաւ, որպէսզի ծոյլեր վայելեն իր աշխատանքին պտուղը»: Այո, ծոյլե՛ր: Փարշանք կը զգամ ողորմութիւն ուզողէն, ինչպէս կ'ատեմ դրամ առնող բարեգո՜րծ մարդը։ Աշխատո՛ղ և ապրո՛ղ մարդոց՝ և ոչ թէ ծոյլերու կ'ուզէի նուիրել ունեցածս: Բայց յարմար առիթը կը պակսէր ինծի։

Եօթը տարի առաջ՝ Հայրենադարձի օրերուն՝ խօսեցայ Ներգաղթի Պատուիրակին հետ։ Ըսի.— Այսքան քաշ ոսկի ունիմ, ի՞նչ ընեմ։ Հասկցաւ միտքս, ըսաւ.— Հայրենի լեռներն ու գետերը, ծովերն ու դաշտերը լեցուն են ոսկիով։ Ոսկին՝ աշխատանքն է մեր ժողովուրդին, ոսկին՝ Բնութեան վիթխարի ուժերը երկրին յառաջդիմութեան, մարդոց բարիքին և աշխարհի խաղաղութեան ծառայել տալուն մէջն է։

Կեանքիս մէջ ա՛յնքան երջանկաբեր լուր չէի լսեր, ա՛յնքան ուրախալի, ա՛յնքան յուզիչ և պաշտելի աւետիս չէր հասեր շուրջս ու քարացած սիրտիս խորերը։ Եւ սկսայ փղձկիլ մանուկի մը պէս։ Ես, ոսկերիչ Ոսկան, որ կեանքիս մէջ Հայրենիք, ապրո՛ղ և ամո՛ղ հայ ժողովուրդ ի՞նչ կը նշանակէ չէի գիտեր, ա՛ն որ կը կարծէի թէ ես եմ ոլորանալովս, տունս ու գիւղս ուսումով՝ Հայութիւն և Հայրենիք վերջացեր էին, ատե՛ն լաւ՝ հասայ, նոր սկսայ տեսնել Արարատն իր վերապրած շքեղութեան մէջ, ո՛ր անդրադարձայ թէ իսկապէս խղճալի է այն քարը մը կտոր ոսկին, զոր ես կը պաշտէի ու կը սիրէի աչքիս լոյսին պէս, թէ հեռուն, վեհ Արարատն ու ծեր Արագածը մեր ամբողջ Հայրենիքը՝ ձոյլ ոսկի է։

Խղճալի և յուսահատ վիճակ մը ունէի։ «Առարկութիւն մը ունի՞ք եթէ շինէին, անշուշտ նուէր մը ղրկեմ Հայրենիք», հարցուցի։ Չմերժեց խնդրանքս։ Գտայ նախ՝ Արարատին այս պատկերը և ուխտեցի անոր առջև՝ ամբողջ ունեցած ոսկիովս պզտիկ կրծքազարդեր շինել ու գիշեր ցերեկ աշխատելով յանձնել նուէրս մեկնող կարաւանին, որպէսզի Արարատեան դաշտի աշխատող աղջիկներուն և տղոց ընծայէ զանոնք։ Որոշածիս պէս ալ ըրի։

Այսքան մըն ալ պիտի չապրիմ անշուշտ, չեմ կարծեր թէ շատ ոսկի պիտի կրնամ հաւաքել։ Թէև՝ եթէ առիթն ունենամ, հազա՛ր անգամ ալ նո՛յնը կ'ընեմ։

— Ի՞նչ պիտի ընէք եթէ պատահի որ ձեր ոսկեփոշին տանի մըրրիկը։

Ոսկերիչ Ոսկան բացաւ իր աչքը և շիտակ վազեց Արարատին առջև, երկրպագութիւն ըրաւ ու աղօթք մը մրմնջելով՝ ըսաւ.

— Մե՛նք ալ դեղին փոշի պիտի ըլլանք ոսկիին պէս. հողմերն ու հեղեղները պիտի տանին մեզի, դո՜ւն սակայն՝ ո՜վ Ոսկի Լեռ, պիտի մնաս անխորտակելի, անսասան՝ յաւիտենական Պահակն իմ սիրելի՛ ժողովուրդիս...։

1952

Սփիւռքահայ Մշակոյթի Վաստակաւոր Գործիչներէն

ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

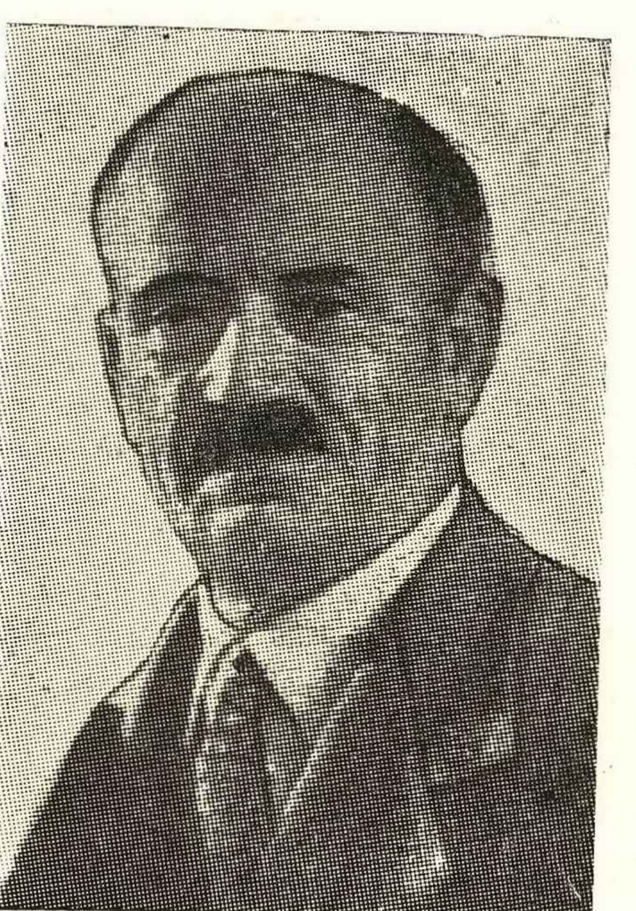
Բենիամին Ժամկոչեանը մօտ կէս դար աննահանջ կամքով ու երիտասարդական աւիւնով մաքառում է ամէն տեսակի դժուարութիւնների դէմ, սփիւռքի հայ մանուկին հայ պահելու ազգանուէր ոգով ու գործունէութեամբ:

Կեանքի եօթներորդ տասնամեակը բոլորած բազմավաստակ մանկավարժը ծնուել է 1895 թուականին, Տիգրանակերտի շրջանի Հայնէ գիւղաւանում: Մանկուց որբացած, ընդունւում է Խարբերդի գերմանական որբանոց: Այստեղ էլ միջնակարգ կրթութիւն է ստանում, իսկ 1915ին չարաղէտ այդ թուականին, աւարտում է գերմանական ուսուցչանոցը: Վերահաս կոտորածից փրկւում է, որբանոցում իբրեւ փոխպան աշխատելով: Յաջորդ տարին փախչում է Տերսիմ ու ապաստանում Աղզունիկում:

Ռուսական բանակը գրաւում է Երզնկան: Ուսուցչական ասպարէզի համար պատրաստուած երիտասարդը թշնամուն զէնքով դիմաւորելու համար անցնում է Երզնկա եւ ընդունւում զօրավար Անդրանիկի կամաւորական բանակը: 1918 թուականի Փետրուարին Կարնոյ առաջխաղացումով, փոխադրւում է Սարիղամիշ, ապա՝ Կարս եւ Թիֆլիս:

1919ին Բաթումից անցնում է Կ. Պոլիս: Երեք ամիս քարտուղար է դառնում Ղալաթիոյ Կեդրոնական վարժարանում ստեղծուած «Տարագրելոց յանձնախմբում»: 1920ին անցնում է Ատանա: Աբգարեան վարժարանում աշխատանքի է անցնում որպէս ուսուցիչ, ապա, տնօրէն, որտեղ եւ ստանում է մանկավարժական մըկըրտութիւնը:

1922 թուականին Կիլիկիոյ հայապարպում: Արհաւիրք, իրարանցում, կոտորած: Իւրաքանչիւրը ջանում է ժամ առաջ գլուխն ազատել օրհասական մահ - տարաժամից: Տեսնելով, որ Աբգարեան վարժարանի գրադարանն անտէրութեան է մատնուել, չնայած խառնաշփոթ իրավիճակին եւ անասելի զրկանքներին, Բենիամին Ժամկոչեանը միայնակ ամբողջ գրադարանը հասցնում է Մերսին, այնտեղից էլ շոգենաւով մինչեւ Պէյրութ:

Լիբանանում իբրեւ ուսուցիչ աշխատել է Ճիպէյլի ամերիկեան, Պէյրութի Քելեկեան որբանոցներում եւ ազգային Ս. Նշան վարժարանում:

1923 թուականին Պէյրութի հայ գաղթականների վրանաքաղաքում կազմակերպուեց եւ ուսումնական աշխատանքն սկսեց հայ ազգային Սահակեան վարժարանը: Բեղմնաւոր մանկավարժի 35 ամեայ գործունէութիւնն անքակտելիօրէն կապուած է այս վարժարանի հետ, որն իր աղքատիկ, թիթեղածածկ կտուրի տակ, անասելի դժուարութեամբ ձեռք բերուած պայմաններով, իր հիմնադրման առաջին օրուանից մինչեւ այսօր իր յարկի տակ պատըսպարել ու պատսպարում է սփիւռքի հայ մանուկին, կրթելով ու դաստիարակելով առաջին հերթին որպէս հայ, որպէս ազնիւ մարդ ու քաղաքացի:

1930 թուականից մինչեւ այսօր Ժամկոչեանը անփոխարինելի տնօրէնն է Սահակեան վարժարանի (այժմ՝ Լիսէ):

1933 թուականի Յունուարի 30ին սկսուած հրդեհը մոխրակոյտի վերածեց ամբողջ վրանաքաղաքն ու Սահակեանի երկյարկանի փայտէ շէնքը: Բայց երեք օր յետոյ, դպրոցի տնօրէն Ժամկոչեանի, ուսուցիչների եւ ծնողների աննահանջ նախաձեռնութեամբ, մի այլ վայրում, առաջին աշխարհամարտի տարիների կառուցուած գերմանական զինուորական սրահները վեր են ածւում դպրոցի, եւ Սահակեան վարժարանը շարունակում է գոյատեւել: Ու մինչեւ այսօր:

... 35 տարի անընդմէջ առաւօտեան ժամը 7ին տնօրէնը իր ձեռքով բաց է անում վարժարանի դարպասը: Աշակերտները չգիտեն, թէ այդ պողպատեայ մարդուն ծանօ՞թ են արդեօք հիւանդութիւնն ու յոգնութիւնը: Եւ 35 տարի անընդմէջ տուն է վերադառնում երեկոյեան ժամը 8ից ոչ շուտ: Իսկ միջոցառումներ՝ անչափ: Ծնողական, ուսուցչական ժողովներ, աշակերտական հաւաքոյթներ, երեկոներ, մայրերի միութիւն, շրջանաւարտից միութիւն, վարդահանդէս, տօնահանդէս, մարզահանդէս, ուսանողական թերթ եւ այլ ու այլ միջոցառումներ, որոնց բոլորի անմիջական ղեկավարն ու ոգեշնչողն ինքը՝ դպրոցի տնօրէնն է՝ Բենիամին Ժամկոչեանը: Ամենակարեւորը, որ բազմավաստակ ուսուցչի գաղափարական անկիւնաքարն է, ամենաջերմ նուիրուածութիւնն է Հայրենիքին ու հայ ժողովրդին: Եւ նա իր ողջ գործունէութեամբ ձգտում է նոյնը փոխանցել հայ մանուկին, նրա սիրտը բորբոքել այդ ամենանուիրական զգացմունքով:

1961 թուականի Մայիսին, որպէս հիւր, նա առաջին անգամ եղաւ Խ. Հայաստանում: Յաջորդ օրն իսկ 60-70 սահակեանցի նախկին սան-սանուհիներ անմիջապէս շրջապատեցին իրենց սիրելի ուսուցիչին, ու Հայրենիքում ծնուեց սահակեանցիների աւանդական օրը, որը որպէս նուիրական տօն

(Շար. տես էջ 4)

ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁ ԱՂՋԿԱՅ ԵՐԳԸ

Մանկութիւնս անցաւ այն օտար աշխարհում
Ինչպէս ծմակում ծուարած ծաղիկ,
Քո կարօտն էր միշտ իմ հոգին այրում,
Հայաստան աշխարհ, իմ նոր Հայրենիք:
Անոյշ Հայրենիք,
Իմ մայր Հայաստան,
Ես՝ շուշան ծաղիկ,
Դու՝ շէն բուրաստան:
Մենք երկրէ երկիր, քաղաքէ քաղաք
Թափառում էինք, անտուն ու թշուառ,
Օտար աշխարհում, օտար երկնի տակ
Մեր կեանքը՝ գիշեր, մեր ճամբան՝ խաւար:
Անոյշ Հայրենիք,
Իմ մայր Հայաստան,
Ես՝ շուշան ծաղիկ,
Դու՝ շէն բուրաստան:
Հիմա քո գրկում, քո գրկում եմ ես,
Մի պահ կարծես թէ լինեմ երազում.
Ամեն տեղ վերելք, ցնծութիւն, հանդէս,
Հնչում է զուարթ մայրենի լեզուն:
Անոյշ Հայրենիք,
Իմ մայր Հայաստան,
Ես՝ շուշան ծաղիկ,
Դու՝ շէն բուրաստան:

ՍԱՐՄԷՆ

Հայ Նշանաւոր Աստղագէտ

ՎԻԳԹՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ ՀԵՏ

Հայ ականաւոր գիտնական Վ. Համբարձումեան, որ անդամ է Ս. Միութեան Գիտական կաճառին, երբ աստղագէտ եւ գիտուն, լրագրող Վ. Րէօթի յայտարարեց թէ մինչեւ 2000 թուականը, մարդիկ պիտի կրնան այցելել բազմաթիւ աստղերու: Գիտունին եւ լրագրողին միջեւ հետեւեալ տեսակցութիւնը տեղի ունեցած է.—

Հ.— Ձեր կարծիքով, մարդիկ ե՞րբ պիտի կրնան ճամբորդել աստղէ աստղ:

Պ.— Իմ կարծիքով, քսաներորդ դարու վերջերը միայն մարդիկ պիտի կրնան այցելել Լուսնին, Հրատին եւ Արուսեակին: Առ այժմ չեն կրնար Լուսնթագ երթալ, որովհետեւ անոր մակերեսը ամոնեաք եւ մեթան կազերով լեցուած է: Մարդիկ 21րդ դարուն միայն պիտի կրնան պայքարիլ թունաւոր կազերու դէմ:

Հ.— Ի՞նչ է այսօրուան անջրպետային արշաւանքներու նպատակը:

Պ.— Ամէն բանէ առաջ աստղաբաշխական կայան մը հիմնել անդրմթնոլորտին մէջ: Ինչպէս գիտէք, մեր աշխարհէն չեն կրնար յստակօրէն ուսումնասիրել անջրպետը: Յաջողելու համար պէտք է փրկուինք մեր մթնոլորտէն եւ անկէ դուրս ելլենք: Կը խորհիմ թէ 1980ի վերջերը պիտի կրնանք դիտարան մը հիմնել Լուսնին մէջ ինչպէս նաեւ տիտան-հեռադէտ մը:

Հ.— Անջրպետային վերջին արշաւանքներուն մէջ ո՞րն է ամենէն ուշագրաւը:

Պ.— Բիւրականի դիտարանին մէջ պրպտումներ կատարեցինք եւ շատ կարեւոր հարցի մը պատասխան ստացանք: Այդ հարցը սա է: Տիեզերքի մէջ նոր ծնած, զարգացած եւ կամ մեռած աստղեր կա՞ն արդեօք: Մեր կատարած պրպտումները առիթ տուին որ վերջնական պատասխան մը գտնենք այս հարցումին: Արդարեւ ստուգեցինք թէ տիեզերքի մէջ նորածին աստղեր կան, ուրիշներ ալ նոր կը զարգանան, եւ թէ աստղերը մի առ մի չեն ծնիր, այլ խմբովին առաջ կուգան:

Հ.— Ներկայիս մշակելի նիւթ մը ունի՞ք:

Պ.— Այո, կը ջանանք ուսումնասիրել խեցգետին համաստեղութեան մէջ տեսնուած երեւոյթները եւ անոնց մասնայատկութիւնները, որոնք մառախուղի կը նմանին. ճշդած ենք թէ խեցգետինի այս մշուշանման մասը լուսարձակ մարմին մը չէ, այլ փոշիէ շոգեր կ'արձակէ, եւ անոնք բարձրագոյն զօրութիւն մը ունին: Ներկայիս գիտուններ կան, որոնք փորձեր կը կատարեն այդ ուղղութեամբ, ելեկտրոններով ռմբակոծելով կարգ մը տարրերային կտորներ եւ ջանալով համարժէք ուժ մը հայթայթել:

Հ.— Անջրպետային պրպտումները կրնա՞ն կապ մը ունենալ մեր առօրեայ կեանքին հետ:

Պ.— Բնականաբար: Կրնանք սապէս բացատրել: Ներկայիս կան

(Շար. տես էջ 4)

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՍԻՐՈՅ ԵՐԳԵՐԸ

Հայ ժողովրդական քնարերգութեան տարածուած եւ գունեղ ստեղծագործութիւններից են սիրոյ երգերը: Նրանց թեման սէրն է, մարդկային ամենաազնիւ ու խոր զգացումներից մէկը՝ կապուած ժողովրդի տնտեսական, հասարակական եւ իրաւական դրութեան, նրա կենցաղային եւ աշխարհագրական միջավայրի ու պայմանների հետ: Սիրոյ երգերի մէջ երեւան են գալիս սիրոյ զգացման տարբեր արտայայտութիւնները, նրա տարբեր երանգները ու նրբերանգները՝ տրուած մէկը միւսից գեղեցիկ պատկերների, համեմատութիւնների ու զուգադրութիւնների միջոցով:

Հայ ժողովրդական սիրոյ երգերի մէջ կարեւոր տեղ են գրաւում սիրոյ առարկայի արտաքին նկարագիրն ու գովքը՝ տրուած գեղարուեստական բազմազան ու կենդանի պատկերների, համեմատութիւնների միջոցով եւ լիրիկական ջերմ շնչով:

Նշանակալից տեղ են գրաւում սիրոյ երգերի մէջ կենցաղային թեմաները, ժողովրդական վարքն ու բարքը: Ցոլանում են՝ վաճառքը կամ գլխագինը, աղջիկ փախցնելու սովորութիւնը եւ այլն:

Սիրոյ երգերի մէջ քիչ չեն նաեւ սոցիալական մոթիւները, այն չափով, որ չափով սիրոյ զգացումը բացւում եւ արտայայտւում է հասարակական միջավայրում, իսկ սիրող զոյգերի յոյզերն ու մտորումները առնչւում ու բախւում են այդ միջավայրում իշխող յարաբերութիւնների ու երեւոյթների հետ:

Ժողովուրդն իր սիրոյ երգերի մէջ բողոքում է բռնի ամուսնութեան դէմ, որպիսի դէպքեր քիչ չեն եղել անցեալում:

Թամամ արև հարըրնոցին,
Ինձի տուին գըկանոցին:

Նա դժգոհութիւն է յայտնում այն բանի համար, որ յաճախ առանց աղջկայ գիտութեան նրան ամուսնացնում են բոլորովին անծանօթ մարդու հետ:

Մարօ, մանա մանածս,
Գնա, քաղա ցանածս.
Պապս հարսնիք ա բռներ,
Չեմ ճանչնար նշանածս:

Գանգատւում է սիրած եարին զրկող այլազգի բռնակալներից (դուշմանից)՝ համեմատելով նրանց անմեղ գառանը յափշտակող գայլի հետ.

Գելը թշէրն էկաւ,
Զարկեց գէր գառին տարաւ.
Հայկի տղին ի՞նչ հըլա,
Եարը դուշմանը տարաւ:

Հայ ժողովրդական սիրոյ երգերի մէջ, իբրեւ առողջ ու առաջատար մոթիւ, բազմազան ձեւերով ու երանգներով հնչում է ազատ անկաշառ ու անկաշկանդ սիրոյ մոթիւը: Աղջիկը կամ տղան այդ առթիւ երգում են.

Բլբուլը թառի վըրայ,
Խընձորը ծառի վըրայ.
Սիրածը սիրածին տային,
Զոր գետնին, քարին վըրայ.
կամ
Ալ ձին նալն ի՞նչ կ'անի.
Սիրուհնը խալն ի՞նչ կ'անի.
Սիրածը սրտով ըլնի,
Աշխարհի մալն ի՞նչ անի:

Սիրոյ երգերը հայ ժողովրդական քնարերգութեան այն ստեղծագործութիւններից են, որոնց մէջ առանձնապէս ցայտուն է արտայայտուած ժողովրդի զուարթ կենսասիրութիւնը, նրա լաւատեսութիւնը, բնութեան զգացումը, գեղեցկութեան պաշտամունքը, առողջ տրամադրութիւնը: Նրանք բոլորովին ազատ են սիրոյ կրքից եւ համակուած են խոր յարգանքով դ'պի կինը:

Սիրոյ երգերի բովանդակութեան բազմազան մոթիւներին միանգամայն համապատասխան եւ ներդաշնակ է նաեւ այդ երգերի երաժշտութիւնը: Կենսուրախ ու զուարթ եղանակների կողքին այստեղ մենք տեսնում ենք նաեւ՝ խոր դրամատիզմ, թախիծ ու վիշտ, ինչպէս նաեւ երգիծական բնոյթ ունեցող եղանակներ:

Վ. Համբարձումեանը իր ընտանեկան կեանքի մէջ:

ԵՐԵՒԱՆԸ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑՈՒՄ

Քայլում ես քաղաքամայր Երեւանի լայնահուն պողոտաներով ու փողոցներով, որոնք օրեցօր զարդարւում են նորանոր տուֆակերտ, բազալտակերտ շէնքերով, հիանում հեքեաթային արագութեամբ ծնունդ առնող այս կամ այն նորակառոյցով՝ լինի դա վարչական որեւէ հոյակերտ շինութիւն, սպորտային լուսաշող դահլիճ, թէ դպրոցի բազմահարկ շէնք, մեծագոյն հրճուանք ես ապրում և հոգուդ խորքում երախտագիտութեան խօսքեր շշնջում շինարարի ու ճարտարապետների հասցէին, որոնք իրենց հոգու ողջ կրակը, շնորհքն ու հմտութիւնը ներդնում են, որպէսզի է՛լ աւելի հմայիչ ու գեղեցիկ դառնայ մեր արեւաշող Երեւանը։

Եւ ահա քայլերը մեզ ակամայից տանում են մայրաքաղաքի ճարտարապետական բոլոր մտայղացումների հաւաքատեղին՝ «Երեւաննախագիծ» ինստիտուտ, որտեղ նրա ժրաջան անձնակազմը մեծ եռանդով ներկայումս ձեռնամուխ է եղել նոր հնգամեակի շինարարական նախագծումների ստեղծմանն ու կենսագործմանը։ Այստեղ է, որ մէկը միւսի ետեւից կեանքի ուղեգիր են ըստանում նորանոր նախագծեր, որոնք այնուհետեւ յանձնւում են շինարարներին։ Այստեղ է, որ մի խումբ շնորհալի ճարտարապետներ մշակում են քաղաքի վերակառուցման նախագիծը՝ շրջանաձեւ զբօսայգու և քաղաքը շրջապատող բլուրների եզրագծով։ Առանձնայատուկ ուշադրութեան կենտրոնում է Լենինի հրապարակից մինչեւ օփերայի ու պալէի թատրոնի շէնքը ընկած տարածութիւնը, այստեղ են կենտրոնացուելու հիւրանոցային նոր շէնքերի, խոշոր համաշխարհային և քաղաքային նշանակութիւն ունեցող շինութիւնների կառուցումը։

Հայ ճարտարապետութեան բազմավաստակ մշակներից մէկի՝ արուեստի վաստակաւոր գործիչ Միքայէլ Մազմանեանի ղեկավարած արուեստանոցում է լուծւում բազմայարկ շէնքերի տեղադրման հարցը՝ կապուած քաղաքի սիլուէտը աւելի արտայայտիչ դարձնելու հետ։

Մայրաքաղաքում գերակշռող հինգ յարկանի շէնքերի միջից երկինք կը խոյանան աշտարակաձեւ և բազմաբաժին 9–16 յարկանի շէնքեր։

Այստեղ է մշակուել նաեւ Երեւանի խոշոր բնակելի հատուածներից մէկի՝ Աջափնեակի նախագիծը՝ 540 հազար քառակուսի մեթր բնակելի մակերեսով և որի կառուցումն արդէն աւարտուել է։ Արուեստանոցում շարունակւում են Նոր Թաղամասերի, Նորքի երկրորդ բնակելի շրջանի յատակագծումները, վերջինս ծաւալուելու է առաջին բնակելի շրջանից հարաւ և տարածուելու է Մարաշի սարահարթում։ Նոր նախագծի (հեղինակներ՝ Մ. Մազմանեան, գըլխաւոր ինժիներ՝ Ց. Չախալեան և ճարտարապետ՝ Գ. Աւագեան) աւարտումով կ'ամբողջանայ Նորքի բնակելի խոշոր կոմպլեքսը, որը կը կազմի քաղաքի 8րդ յատակագծային շրջանը և կ'ունենայ շուրջ մէկ միլիոն քառակուսի մեթր բնակելի տարածութիւն իր մշակութա-կրթական և կենցաղային շէնքերով։

Ճարտարապետներ (աջից՝ ձախ) Մ. Մազմանեանը, Ց. Չախալեանը եւ Գ. Աւագեանը դիտում են Նորքի բարձրավանդակը, որտեղ կառուցուելու է նոր բնակելի զանգուածը։

Այս բազմայարկ գեղեցիկ հիւրանոցը կառուցուելու է Կոնդի բարձունքին, որի դիմաց բացւում է Հրազդանի ձորի եւ Ծիծեռնակաբերդի հոյակապ համայնապատկերը։

ԲԱԶՄԱՎԱՍՏԱԿ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ

(Շար. Գ. էջէն)

նոյն ջերմութեամբ նշւում է նաեւ Պէյրութի սահակեանցիների շրջանակում։

—Երեւանէն Պէյրութ համբան Սահակեանով կ'անցնի, — հպարտութեամբ յայտարարում է ուսուցչապետը, — Սահակեանը ձուլման վտանգին դէմ կանգնած լաւագոյն թումբն է։ Ազգային ամենէն հրատապ շարժումներուն հաւաքավայրըն է Սահակեանը։ Ան իր դռները բոլորովին ձրի բացած է այն բոլոր շարժումներուն առջեւ, զորոնք վստահօրէն նկատած է Հայաստանեայց Եկեղեցիէ և Հայրենիքի նպաստաւոր։

1959 թուականի Նոյեմբերին, երբ Երեւանի «Սպարտակ» ֆուտբոլի խումբը այցելում է Սահակեանցիներին, տնօրէն Բ. Ժամկոչեանը խօսք վերցնելով ասում է.

—Ու հիմա բարի երթաք ըսելու ատեն Սահակեանի ուսուցչական կազմին և սաներուն թարգմանն ըլլալով, կը խնդրեմ որ երբ դառնաք Հայրենիք, ըսէք մեր կառավարութեան. «Սահակեանի ողջ կազմը կը սպասէ այն երջանիկ օրուան, երբ Սահակեանէն 1946ին ներգաղթող 156 Սահակեանցիներու նման երջանկութիւն ունենան լծուելու հայրենիքի շինարարութեան»։

Ու պատուիրակութեան ղեկավարին ցոյց տալով բեմի վրայ հայկական տուֆ քարը, խնդրում է նրա վրայ բարձրանալով իրեն ըզգալ ինչպէս տանը, Հայրենիքում։

Իր մանկավարժական ծանրածանր աշխատանքին զուգընթաց, Ժամկոչեանը նաև մանկական գըրող է ու հրապարակախօս։ Նրա «Մանուկը բնութեան մէջ» պոէմը օպերայի է վերածել նոյն դպրոցի երաժշտութեան ուսուցիչ, տաղանդաւոր երգահան Համբարձում Պէրպէրեանի կողմից ու ամէն տարի բեմ է բարձրանում հենց իրենց՝ աշակերտներին կատարմամբ։

Բ. Ժարկոչեանն օրը օրին գրի է առել ամէն մի մանրամասըն՝ կապուած Սահակեանի հետ և դրանք ամենայն բարեխղճութեամբ ամփոփել երկու հատորների մէջ։ Նա հպարտութեամբ է թերթում Սահակեան վարժարանի 40 ամեայ գործունէութիւնը վերարտադրող երկահատորեակը։ Ահա տարբեր տարիների շրջանաւարտների նըկարները. Նրանցից 70ը մանկավարժական ասպարէզի աշխատողներ են, 50ը՝ բժիշկներ, ատամնաբոյժներ, ճարտարապետներ և դասախօսներ, իսկ 8ը՝ վարժարանների տնօրէններ։ Հոգեպարար և բերկրալի հունձք։

Երբ այսօր 70ամեայ ազնիւ մանկավարժն ու ջերմ հայրենասէրը հինգ տասնամեակի ուսուցչական բեղմնաւոր աշխատանքի բեռը իր հպարտ ուսերին, երիտասարդի կամքով ու կորովով ելնում է կեանքի սանդուխքներով, Սփիւռքի հայ մանկանք հայ պահելու ազգանուէր գործի մտահոգութեամբ, մաղթենք որ նորից մի եօթ տասնամեակ նրա անձնուրաց կեանքի կրկներգը լինի։

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ
Սահակեան վրժ.ի նախկին սան

«Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆ», 1966, Թիւ 5

ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Ժամանակ մը բացակայելէ ետք, վերադարձիս կարդացի Սով. Հայաստանէն՝ անձիս վերաբերեալ՝ արտատպուած յօդուած մը։ Շնորհակալութիւն յօդուածագրին, «Սով. Հայաստան»ի եւ «Արարատ»ի խմբագրութիւններուն։

Սակայն կարգ մը անճշդութիւններ սպրդած են, ուստի կուզամ խնդրել, որ բարի ըլլաք զանոնք սրբագրել։ Ինքնին անարժէք են, սակայն պատմութեան համար անհրաժեշտ կը նկատեմ։

Ա.— Ես երբեք Ատանայի Աբգարեան վարժարանին տնօրէն եղած չեմ։ Տարի մը հոն ուսուցիչ ըլլալէ ետք տնօրէն եղած եմ, առ ի չգոյէ մարդկանց, Ատանայի Ս.Դ. Հնչ. Կեդրոնական Վարժարանին։ Այս անունով կը ճանչցուէր կառավարութենէն։

Բ.— Փոխադրուած գրադարանը Աբգարեան Վարժարանին չէր պատկաներ, այլ Ս.Դ. Հնչ. Ուսանողական Միութեան։

Գ.— Ես Ճիպէյլի Ամերիկեան Որբանոցին մէջ ուսուցիչ չեմ եղած, այլ Ճէլտիպի Նիըր Իսթի որբանոցին։

Դ.— Սահակեան Վարժարանի հիմնադրման առաջին օրէն տնօրէն եղած չեմ, այլ եօթը տարի յետոյ։ Եթէ ըսուէր առաջին օրերէն, կ'արդարանար։

Շնորհակալութիւն։

Յարգանքներով
Բ.Կ. Ժամկոչեան

ԱԶԴ

Կը խնդրուի, այն յարգելի ազգայիններէն որոնք անցեալ տարի Ս. Էջմիածին ուխտագնացութեան համար արձանագրուած էին, հանդիպիլ Դամբրէի Ազգային Առաջնորդարանը ընթացիկ կարգադրութիւններու համար, առաւօտեան ժամը 10էն 2 կ. ե. մինչեւ 31 Օգոստոս 1966։

Քասաններու Տարեդարձը Դամասկոսի Մէջ

Ինչպէս նախապէս գրած էինք, 19 Յունիս Կիրակի, Դամասկոսի Հ.Մ.Մ.ի ակումբին մէջ տեղի ունեցաւ փլչաշուքի հանդէս, նուիրուած Հնչակեան Քսան Անմահներուն։

Նախագահեց առաջնորդ Տէր Շաւարշ եպիսկոպոս Գույումճեան և բանախօսեցին ընկերներ Ժիրայր Նայիրի և Տիրան Ակինեան։

Երկու նկարներ այդ հանդիսութենէն։

Ազգ. Ճեմարանի եւ Ս. Թարգմանչաց Վարժարանի Տնօրէն ընկ. Տիրան Ակինեան կը բանախօսէ

Հանդիսութեան ներկաներէն մաս մը. առաջին շարքին Սրբազան Առաջնորդ Տ. Շաւարշ եպիսկոպոս, Գէորգ վրդ. Կարպիսեան, հոգեւորականներ եւ հրաւիրեալներ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎՐԺ.Ի ՀԱՄԱՐ

Կարող հաշուակալ-քարտուղար մը որ ծանօթ ըլլայ Հայերէն և Արաբերէն լեզուներուն եւ կարող ըլլայ նաեւ ժողովներու ատենագրութիւնները բանել վերոյիշեալ լեզուներով։

Գոհացուցիչ ամսական։

Փափաքողները անձամբ յանձնել Վարժարանիս Հոգաբարձութեան կամ Տնօրէնութեան, ամէն օր, կ.ա. ժամը 9էն 12, Թիւ 20, Շարա էլ Կալա, Պուլաք։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

(Շար. Գ. էջէն)

մեր աշխարհէն միլիոնաւոր փարսախներով հեռու աստեղախումբեր որոնց կորիզին մէջ արեգակնային զանգուածներ կը բնակին, ուր պայթումներու հետեւանքով անթիւ անհամար արեւներ կ'իյնան անջրպետային պարապութեան մէջ։ Այս պայթումներէն գոյացած զօրութիւնը եթէ բաղդատենք աթոմական ռումբին հետ, պիտի համոզուինք թէ աթոմական ռումբին ուժը միւսին քով ժամի մը լոյսին չափ տկար է։ Կը մնայ միայն լուծել այդ պայթումէն գոյացած զօրութեան գաղտնիքը և այն ատեն պիտի գիտնանք թէ մարդկութիւնը տիրացած է աներեւակայելի և անհաւատալի ըլլալու չափ հսկայ զօրութեան մը։ Զօրութիւն մը, որուն շնորհիւ պիտի կրնանք լուծել անթիւ և անհամար խնդիրներ։

Գալուստեան Ազգ. Երկսեռ Վարժարան

Նախակրթարանի վերամուտը տեղի պիտի ունենայ Երկուշաբթի 5 Սեպտ.ին, իսկ Մանկապարտէզի բաժինը՝ Երկուշաբթի 12 Սեպտեմբերին

ԿԱՐԵՒՈՐ

— Արձանագրութիւնները կը սկսին Հինգշաբթի, 1 Սեպտ.ին։

— Նորեկ աշակերտները պարտին միասին բերել իրենց ծննդեան վկայագիրը։

— Վերաքննութիւնները տեղի պիտի ունենան վերամուտին յաջորդող շաբթուան ընթացքին։

— 1966–67 շրջանին, անգլերէն լեզու պիտի սկսի դասաւանդուիլ նախակրթարանի Ա. դասարանէն։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԵՒ ՄԵՐՃԱՆԵԱՆ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ

Վարժարանիս Նախակրթարանի վերամուտը տեղի պիտի ունենայ Երկուշաբթի, 5 Սեպտ.ին, իսկ Մանկապարտէզի բաժինը՝ Երկուշաբթի 12 Սեպտ.ին։

ԿԱՐԵՒՈՐ

— Արձանագրութիւնները կը սկսին Հինգշաբթի, 1 Սեպտ.ին։

— Նորեկ աշակերտներուն համար միասին ունենալ անպայման ծննդեան վկայագիրը։

— Վերաքննութիւնները տեղի պիտի ունենան վերամուտին յաջորդող շաբթուան ընթացքին։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՍԵԴԻ ԳՕՁՈՒՆԵԱՆ

Արդեօ՞ք կարդացած և կամ ունկնդրա՞ծ էք Վահան Թէքէեանի «Եկեղեցին Հայկական»ը։

Ահա քանի մը տուն անկէ։

Եկեղեցին հայկական ծննդավայրն է հոգւոյս՝
Ինչպէս ճառայր մ'ընդարձակ, պարզ ու խորունկ, մութ ու լոյս...
Իր գաւիթով հիւրընկալ, իր լայն բեմով ու հեռուն
Կանգնած իր լուռ խորանով՝ որ կարծես նաւ մ'է ծըփուն...։

Եկեղեցին հայկական ես աչքըս գոց կը տեսնեմ
Ու կը շնչեմ, կը լսեմ՝ իր Յիսուսով մանկադեմ,
Իր սեղանէն մըխացող գուլայ-գուլայ խունկերով
Եւ իր պատերը ցնցող աղօքներով ալեխռով...։

Եկեղեցին հայկական մեծ վարագոյր մ'է բացուած,
Ուրկէ եսեւ, սըկիհին մէջ կ'իջնէ ինքը Աստուած,
Ուրկէ առջեւ՝ գլխահակ կուգայ իմ ազգըս ամբողջ
Հաղորդուիլ անցեալին հաց ու գինով կենսառողջ...։

Անհաւասիկ մեծանուն բանաստեղծին կրօնաշունչ քերթուածէն երեք տուն միայն։ Թէքէեան, իր մահէն քանի տարիներ առաջ, եթէ գերեզմանէն ելլէր և տեսնէր Եկեղեցին Հայկականի այսօրուան վիճակը՝ վստահաբար պիտի ափսոսար։

Գահիրէի մէջ ունէինք երկու եկեղեցիներ, մէկը Պէյն էլ Սուրէյն թաղին մէջ՝ Սուրբ Աստուածածինը և միւսն ալ Ռամսէս Պողոտային վրայ՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչը, որ դեռ իր երկնամբերձ գմբէթը հպարտօրէն կը բարձրացնէ։

Տարիներու ընթացքին, բազմաթիւ հայեր Գահիրէէն Հելիոպոլիս (արուարձան) փոխադրուեցան և ստուար գաղութ մը կազմուեցաւ հոն։

Երբ փոքր էի, լսած էի որ Հելիոպոլսոյ մէջ բարերար Օննիկ Պօտուրեանի 10-12 հազար ոսկիի նուիրատուութեամբը եկեղեցի մը պիտի կառուցուէր։ Մեծցայ և տեսայ այն վիլլան (Նուպարեան Ազգ. Վարժարանի մօտ), որ պիտի քանդուէր և եկեղեցին պիտի շինուէր անոր հողամասին վրայ։

Այդ օրերուն այնքան ալ դժուար գործ մը չէր եկեղեցի շինելը, մանաւանդ երբ 10-12 հազար ոսկի կար, շինանիւթերը շատ աժան էին և չէին պակսեր կարող հայ ճարտարապետներ։

Անցա՜ն տարիներ... բարեբար Պօտուրեան մեռաւ, բայց եկեղեցին չկառուցուեցաւ և ոչ ալ պիտի կառուցուի։ Սուրբ Աստուածածին եկեղեցին որպէս հին շէնք՝ քանդուեցաւ։ Անոր գաւիթին տակ թաղուած Գաբրիէլ Եպիսկոպոսին դամբարանը որոշուեցաւ իր տեղը պահել և մատուռ մը կանգնել անոր վրայ։ Այս բոլորը գըրուեցան, բայց չգործադրուեցան, վստահաբար զանազան դժուարութեանց պատճառաւ։ Տարիներու ընթացքին Թեմականի ընտրութիւններ տեղի ունեցան, մարդիկ աթոռներու վրայ բազմեցան, ոմանք չատերը, գիտնալով հանդերձ որ մօտ ժամանակէն վերջնականապէս պիտի մեկնէին երկրէն՝ փառամոլութենէ առաջնորդըւած, իրենց թեկնածութիւնը դրին, և սակայն շուտով լքեցին ամէն բան ու մեկնեցան։

Պահ մը՝ որոշում առնուեցաւ Հելիոպոլսոյ վիլլային վարի յարկը աղօթատեղիի վերածել ու հոն փոխադրուեցան «գուլայ-գուլայ, մխացող խունկերը»։

Մեծ պահքի օրերուն, հոն տեղի ունեցան արարողութիւնները, և մինչեւ օրս ալ միայն այդ օրերուն է որ կ'օգտագործուի սրահը։

Միւս կողմէ, Պէյն էլ Սուրէյնի քանդուած եկեղեցիի հողամասին համար շատ մը օտար ժառանգորդներ *երեւան ելան։ Դատեր ու դատավարութիւններ տեղի ունեցան։*

Ազգային իշխանութիւնը որոշեց մինչև Նոր Մատուռին շինութիւնը, Գաբրիէլ Եպիսկոպոս Մարաշցիի դամբանը շրջապատել։ Ու շրջապատուեցաւ, բայց այնպիսի ձեւով մը, որ դամբանը դադրած էր այլեւս կրօնական առաջնորդի մը գերեզմանը ըլլալէ և ողբալի կացութեան մը մատնըւած...

Ու այս տխուր տեսարաններուն ականատես ըլլալէ ետք՝ այս սրտցաւ տողերը գրեցի։

Վախճանեալ Եպիսկոպոսին աճիւնները քանի մը ամիսներ առաջ միայն փոխադրուեցան Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց գերեզմանատունը, մինչ քանդուած եկեղեցիին հողամասը տակաւին կը մնայ թափուր...

Պահ մը մոռնանք այս բոլորը ու չմեղադրենք ո՛չ ազգային իշխանութիւնը և ոչ ալ կրօնականները, այլ՝ անցնինք։

* * *

Ճիշդ է որ բազմաթիւ հայեր մեկնեցան, բայց նախքան այդ, երբ Գահիրէն հայաշատ գաղութ մըն էր, պարզ Կիրակի օրերուն եկեղեցիին մէջ հազիւ քանի մը հոգի կը նշմարէինք։ Եկեղեցի երթալը շատերուս համար կարծես լիւքս *կամ* աւելորդ *բան մը նըկատուած է։ Իսկ «Սուրբ Սկիհին առջեւ գլխահակ հաղորդուիլը» շատերու համար տեսակ մը ձեւակերպութիւն է, եւ ոչ թէ Քրիստոնէական պարտականութիւն։ Տօնական օրերուն, ինքնացուցադրողներով կը լորդի եկեղեցին։ Շրջան մը, Ուրբաթ օրերն ալ Պատարագ մատուցուեցաւ՝ որպէսզի այդ օրը արձակուրդ ունեցողները կարենան Ս. Պատարագին ներկայ գտնուիլ... բայց աւա՜ղ... եկեղեցին միշտ մնաց դատարկ ու իր պատերը արձագանգեցին «աղօթքներն ալեխռով»։*

Հակառակ անոր, որ ճշմարիտ քրիստոնեային պարտականութիւնն է ամէն Կիրակի եկեղեցի երթալ, սակայն թերեւս թոյլատրելի ըլլայ երբեմն տունը հանգստանալը կամ մարզարան մը ու սրահ երթալը։ Սակայն դժբախտութիւնը այն է, որ նոյնիսկ տօնական օրերուն, զբօսապտոյտներ կը կազմակերպըւին...։

Եկեղեցիին հանդէպ մեր անտարբերութիւնը իր գագաթնակէտին կը հասնի մանաւանդ այն պարագային՝ երբ այդ զբօսապըտոյտներուն ժամադրավայրերէն մէկը կը նշանակուի նաեւ «Եկեղեցին Հայկական»ը։

Այո՛, սիրելի Թէքէեան, այսօրուան «Եկեղեցին Հայկական»ը իր «գուլայ-գուլայ խունկերով, իր լուռ խորանով, իր Յիսուսով մանկադէմ և պատերը ցնցող աղօթքներով» եղած է ոչ թէ աղօթատեղի, այլ՝ ժամադրավայրը հաճոյքի և պտոյտի մասնակցողներուն համար, որոնք անոր դրան առջև կը հաւաքուին, և ոչ թէ «աչքերնին գոց», այլ բա՜ց աչքերով իսկ չեն տեսներ «խորունկ, մութ ու լոյս քառայրը», և առանց մտնելու «հաւատքի այդ բարձր բերդէն» ներս, հոն մում մը վառելու, իրենց երեսը խաչակնքելու, կամ պահ մը «պատերը ցընցող» արարողութեանց ներկայ գտնուելու, և կամ «հաղորդուելու հաց ու գինով կենսառողջ», կուգան «ճինս»*երով,* «բլաֆս»*ներով,* «շորթ»*երով, գլուխնին գլխարկներով ու գունագեղ* «եազմա»*ներով,* «թրանզիսթր»*ներով,* «քէյֆ»*ի և* «թուիսթ»*ի եղանակներով...։*

* * *

Եթէ այսօր նկատի չառնուի մեր գաղութի կրօնական այս սայթաքումը, քանի մը տարիներ ետք, Միացեալ Նահանգներու մեր համայնքներուն նման, հոս ալ, եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը պիտի հարկադրուի «տանսինկ» *մը կազմակերպելով եկեղեցի հրաւիրել «հաւատացեալ ժողովուրդը»։*

Եթէ ազգային իշխանութիւնը չկարողացաւ Հելիոպոլսոյ եկեղեցին կառուցանել, չկարողացաւ Եպիսկոպոսին գերեզմանը ապականումէ զերծ պահել, կարող չէ միջոցներ ստեղծել եկեղեցի յաճախողներու թիւը աւելցնելու, կը խորհինք թէ կրնայ, եւ պէ՛տք է թելադրէ որ ի յարգանս մեր տօնական օրերուն, զբօսապտոյտներ չկազմակերպուին և մանաւանդ «Եկեղեցին Հայկական»ը ժամադրավայրը չդառնայ նման ձեռնարկներու։

Գահիրէ

ՊՐ. ԿԱՐԳԻՍ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ
ՕՐ. ՍԵԴԱ ՍԻՒԼԱՀԵԱՆ

ամուսնացեալք

Հալէպ 29-8-66

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին և իրենց ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

«ՃԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Տիկին Աղաւնի Մզրաքեան (Աղեքս.) մէկ տարուան «Ճահակիր» կը նուիրէ իր քեռորդւոյն Պր. Մկրտիչ Նալպանտեանի (Լենինական)։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իրենց ամուսնութեան բարեբաստիկ առիթով Տէր և Տիկին Հրաչ Սիմոնեան կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Հայկ. Ընթերցասրահին 100 *ե.գ.*
«Ճահակիր»ին 100 *ե.գ.*

«ՃԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Պր. Խաչիկ Մազլըմեան (Աղեքս.) 100 *ե.գ. կը նուիրէ վասն յաւակցութեան Ողբ. Հերմինէ Յովակիմեանի կսկծալի մահուան առթիւ։*

Առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Աղեքսանդրիայէն ստացանք հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Պր. Մկրտիչ Խանճեան 100 *ե.գ.*
Պր. Արտաշէս Մուղալեան 100 *ե.գ.*

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Օր. Սիւզի Տէյիրմէնճեանի ընդ Պր. Միրօ Նիզամեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ (Սիտնէյ)՝ Տէր և Տիկին Սարգիս Պալեան կը նուիրեն 100 *ե.գ.։*

Պր. Ջօրա Տէյիրմէնճեանի ընդ Օր. Շաքէ Եզիկեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ (Սիտնէյ)՝ Տէր և Տիկին Սարգիս Պալեան կը նուիրեն 100 *ե.գ.։*

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒՄ ԵՆՔ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

«Սովետական Հայաստան» թերթի Յուլիսի 13ի համարում պատմական գիտութիւնների թեկնածու Վ. Յակոբեանը հանդէս է եկել «Գրի եւ Դպրութեան Օր» սահմանելու առաջարկով։

Առաջներում մենք ունեցել ենք այդ տօնը՝ «թարգմանչաց» անունով։ Այժմ էլ սփիւռքում ամէն տարի նշւում է այդ տօնը՝ կապուած Մեսրոպ Մաշտոցի անուան հետ։ Այդ օրը յատկապէս դպրոցներում տեղի են ունենում հանդէսներ նուիրուած հայոց տառերի գիւտին։

Մենք գտնում ենք, որ միանգամայն ճիշդ է «Գրի եւ Դպրութեան Տօնի» սահմանելու առաջարկը եւ ջերմօրէն պաշտպանում եւ միանում ենք այդ առաջարկին՝ խնդրելով Հայաստանի Գերագոյն Սովետի Նախագահութեանը՝ սահմանելու «Գրի եւ Դպրութեան Տօնի»։

Գ. ՍԱՐԵԱՆ, Վ. ՆՈՐԵՆՑ, Ս. ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ, Ա. ԳՐԱՇԻ, ՀՐ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ, Պ. ՍԵՒԱԿ

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆՊԱՐԿԵՇՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ինչպէս տարբեր առիթով մը գրած էինք, «Ճահակիր»էն բազմաթիւ յօդուածներ կ'արտատպուին այլ թերթերու մէջ։ Գոհ կ'ըլլանք ատոր համար՝ երբ կը յիշուի աղբիւրն ու հեղինակին ամբողջական անունը։

Աղեքսանդրիոյ ծանօթ ազգայիններէն և մեր աշխոյժ աշխատակից Ընկ. Հրաչ Գալըճեան անցեալ տարի այցելած էր Մայր Հայրենիք և իր ունեցած տպաւորութիւններն ու զանազան անձնաւորութեանց (գլխաւորաբար գրագէտ) հետ ունեցած տեսակցութիւնները յօդուածաշարքի ձեւով ներկայացուցած էր շաբաթաթերթիս մէջ։

Յովհաննէս Շիրազի մասին գրած յօդուածը՝ «Եռացող և այրըւող Շիրազը» («Ճահակիր» թիւ 131, 26 *Մայիս* 1966) *արտատպած է Պոսթոնի «Հայրենիք»ը* (2 *Յուլիս* 1966), *որմէ՝ Գահիրէի «Յուսաբեր»ը* (5 *և* 6 *Օգոստոս* 1966)։

Ցաւալի է, որ արտատպող թերթերը չեն յիշած գրութեան աղբիւրը և հեղինակին ստորագրութիւնն ալ վերածած են «Հ.Գ.» սկզբնատառերու։

Գրութիւնը ամբողջութեամբ ալ չեն արտատպած, ըստ կամս ջնջած են առաջին մասը, ինչպէս նաև անպարկեշտութիւնը ունեցած են ջնջելու այն թերթին անունը, որուն իբր թղթակիցը ներկայացած է Ընկ. Հրաչ Գալըճեան Շիրազին և իր յօդուածին մէջ յիշած էր այդ մասին։

Լրագրական ցաւալի պարագա մը...

ՊԱՍՔԷԹ ՊՈԼ

Հ.Մ.Ը.Մ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ ՏԻՐԱՑԱՒ «Ն. ՊԵՆ ՕՀԱՆԵԱՆ» ԲԱԺԱԿԻՆ

Աղեքսանդրիոյ «Կամք»ը Մարզական գ. Միութիւնն էր, որ կազմակերպեց 1966*ի համահայկական պասքէթ պոլի մրցաշարքը՝ որուն ղտումը տեղի ունեցաւ Գահիրէի Նիր Իսթ հայկական ակումբին մէջ,* 17 *Օգոստոս* 1966, *ընդմէջ Հ.Մ.Ը.Մ. Նուպարի և Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի, տրուած ըլլալով որ Նիր Իսթ Ակումբը «պայ» մնացած էր քուէարկութեամբ։*

Հ.Մ.Ը.Մ. Նուպար և Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատ մրցումը սկսաւ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան։ Արարատի խումբը տիրապետեց մրցումին ու յաղթեց 72*ով* 55 *(Ա. կիսախաղ՝* 34*ով* 26, *ի նպաստ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի)։*

Քառորդ աւարտական մրցումը տեղի ունեցաւ Աղեքսանդրիոյ Կամքի դաշտին վրայ, Շաբաթ 20 *Օգոստոս* 1966, *մարզասէր հասարակութեան մը առջեւ՝ ընդմէջ Նիր Իսթի և Կամքի, որ կըցաւ դիւրութեամբ յաղթել՝* 62*ով* 30 *(Ա. կիսախաղ՝* 27*ով* 18 *ի նպաստ Կամքի)։*

Բ. մրցումը, որ կարեւորագոյն մրցումներէն մին էր, տեղի ունեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի և Հ.Մ.Ը.Մ. Աղեքսանդրիոյ միջև։ Տաք ու հետաքրքրական մրցումէ մը ետք՝ Արարատի խումբը գլուխը կը խոնարհեցնէ Հ.Մ.Ը.Մ. Աղեքսանդրիոյ խումբին առջև՝ 44*ով* 27 *(Ա. կիսախաղ՝* 19 *ով* 9 *ի նըպաստ Աղեքսանդրիացիներուն)։*

Կիսաւարտական ու աւարտական մրցումները տեղի ունեցան Կիրակի, 21 *Օգոստոս, դարձեալ Կամք Միութեան մարզադաշտին վրայ՝ ի ներկայութեան Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդական Փոխանորդ Զաւէն Եպիսկոպոս Չինչինեանի, Տէր և Տիկ. Նորայր Պեն Օհանեաններու, որոնք սիրայօժար տրամադրած էին բաժակը, ինչպէս նաև՝ Գահիրէցի և Աղեքսանդրիացի հոծ բազմութեան։*

Կիսաւարտական մրցումը ըսկըսաւ ընդմէջ Նիր Իսթ հայկական ակումբի և Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի, որ կրցաւ պարտութեան մատնել իր մրցակիցը 52*ով* 50 *(Ա. կիսախաղ* 25*ով* 22 *ի նպաստ Արարատի)։*

Աւարտական մրցումը տեղի ունեցաւ Աղեքսանդրիոյ երկու խումբերուն միջև՝ Հ.Մ.Ը.Մ. և Կամք։

Մրցումը սկսաւ և Կամք քանի մը վայրկեան ետք արդէն կըրցաւ ապահովել կէտերու առաւելութիւն մը։ Ա. կիսախաղը վերջացաւ 20*ով* 16*՝ ի նպաստ Կամքի։*

Բ. կիսախաղէ սկզբնաւորութեան Կամք կրցաւ կէտերու առաւելութիւնը աւելցնել. վայրկեան մը եկաւ, որ Հ.Մ.Ը.Մ.ի խումբի մարզիկներու դէմքերուն վրայ յուսահատութեան նշաններ երեւցան ու այս տեսնելով Կամքի մարզիկները աւելի զօրացուցին իրենց յարձակողականները։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի «գոչ» Նոնի քանի մը վայրկեան մնացած «Դայմաութ» մը առաւ և իր վերջին թելադրանքները տալով իր մարզիկներուն խաղը վերսկսաւ, տարբերութիւնը 4 *կէտ էր ի նըպաստ Կամքի և* 15 *երկվայրկեան մնացած ցուցատախտակը կը ցուց-*

(Շար. տես էջ 6)

ՃԱՌԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
1 ՍԵՊՏ. 1966

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

«ԿՌՈՒՆԿ» ՀՆԳԵԱԿԸ

Էսթրատային երաժշտութեան երկրպագուներուն համար հաճելի անակնկալ եղաւ «Կռունկ» հնգեակի ստեղծումը: Անիկա կազմակերպուած է Հայաստանի երիտասարդական կոմիտէի կողմէ՝ Ռուբէն Ամիրբեկեանի ղեկավարութեամբ:

Նորաստեղծ խումբը արդէն ելոյթ ունեցած է Լենինականի, Կիրովականի, Դիլիջանի եւ Հայաստանի այլ շրջաններուն մէջ, ամենուր արժանանալով հանդիսականներու ջերմ ընդունելութեան։

Յուլիսի 5ին «Կռունկ»ը ելոյթ ունեցաւ Ալ. Սպենդիարեանի անուան օփերայի եւ պալէի պետական ակադեմիայի թատրոնին մէջ: Ներկաները ծափերով ու ծաղկեփունջերով հասուցին մենակատարներ Ռայա Մկրտիչեանի, Մարկօ Մարգարեանի, Սիմոն Տէրեանի եւ Աշոտ Ղափլանեանի ելոյթները: Կատարուեցան հայկական, ռուսական, ֆրանսական, անգլիական, սպանական եւ լատինամերիկեան երգահաններու էսթրատային ստեղծագործութիւնները:

Շուտով «Կռունկ» հնգեակը կը մեկնի Սոչի, ուր համերգներ պիտի տայ «Սփուտնիկ» միջազգային երիտասարդական ճամբարին մէջ։

ՖՈՍՖՈՐԻ ՀԱՆՔԵՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԵՐԵՒԱՆ. Մասնագէտները կը հաշուեն, որ Հայաստանի մէջ յայտնաբերուած ֆոսֆորի հանքերը կը պարունակեն այնքան հանքանիւթ՝ որքան անհրաժեշտ է ամբողջ Անդրկովկասի 25 տարուան պահանջին համար։

Այս թանկարժէք նիւթի հանքերը գտնուած են Արարատեան դաշտին եւ Հանրապետութեան ուրիշ շրջաններուն մէջ։ Այժմ հնարաւորութիւն կայ առանձին ճարտարարուեստ մը մէջտեղ բերելու:

ՀԱՅՐԵՆԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

Հայաստանի մէջ ինքնաշարժի վարորդները այսուհետեւ կրնան իրենց հետ սկաւառակներ տանիլ եւ իրենց ուզած եղանակը լսել։ Արդարեւ, Կիրովականի «Աւտոմաքիտա» գործարանը սկսաւ արտադրել փոխադրելի սկաւառակ-դարձնողներ, որոնք կրնան ինքնաշարժի ձայնասփիւռի մեքենային կապուիլ: Այս սկաւառակ — դարձնողները «Լալվար» կը կոչուին։

ՆԿԱՐԻՉ Գ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Ռիկա (Լեթոնիա) բնակող նկարիչ Գարուշ Յակոբեանի գործերը ներկայացուեցան Երեւանի ամենակարեւոր պատկերասրահին մէջ եւ բացառիկ տպաւորութիւն արթնցուցին։

Յակոբեան ծնած է Լենինականի մէջ, բայց ուսումը առած է Լեթոնիոյ գեղարուեստից Ակադեմիային մէջ։ Ցուցադրուած գործերուն մէջ կան նաեւ գծագրութիւններ։

ՓԱՐԻԶ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՐՏ. ԳՄԲԷԹԵԱՆ ՖՐԱՆՍ. ՆՈՐ ԺԱՊԱՒԷՆԻ ՄԸ ՄԷՋ

Ֆրանսացի ծանօթ բեմադիր Լէօ Ժուանոն նոր ժապաւէն մը հրապարակ հանած է՝ «Երեք երախաներ չփոթութեան մէջ» տիտղոսով:

Այս նոր ժապաւէնին նիւթը ողբերգական եւ ծիծաղի պահերու համադրութիւն մըն է, ճարտար բեմադրութեամբ մը իրարու հանգուցուած, հանդիսատեսին պատճառելով թէ յուզում եւ թէ ուրախութիւն։

Ժապաւէնին գլխաւոր դերակատարներն են մեծանուն դերասան Պուրվիլ եւ Ժան Լըֆէվրը։ Կարեւոր դերով մը կը մասնակցի նաեւ ֆրանսական բեմերու եւ շարժանկարի ծանօթ արուեստագիտուհի հայազգի Ռօզի Վարդը։

Ֆրանսահայ դերասան Արտաշէս Գմբէթեան եւս կը մասնակցի այս նոր ժապաւէնին, կատարելով դաւադրական խմբակի մը պետին դերը, կը գրէ «Աշխարհ»։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ՓԱՌԱՏՕՆ

Նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի շրջանի բոլոր Հայ Միութիւններուն եւ հովանաւորութեամբ տեղւոյն Քաղաքապետութեան, յառաջիկայ 1 Հոկտեմբեր 1966, Շաբաթ երեկոյ տեղի պիտի ունենայ Հայկական Գեղարուեստի Փառատօնը:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Գահիրէի յառաջիկայ Թեմական ընտրութիւններուն վերջնական թուական որոշուած է 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1966։

Ընտրութեան մասնակցելու իրաւունք ունեցող ազգայիններու անուանացանկը վերջնականապէս պիտի փակուի եւ կախուի Առաջնորդարանի մէջ Սեպտեմբեր 20ին:

Մեր ընտրողներուն ուշադրութեան կը յանձնենք որ բողոքի շրջանն է Սեպտեմբեր 20էն 27:

Ուրեմն կը հրաւիրենք ընտրութեան մասնակցելու իրաւունք ունեցող բոլոր ազգայինները, որ ուշադրութեամբ հետեւին պարբերաբար մեր թերթերուն մէջ հրատարակուող ընտրական յայտարարութեանց, տեղեակ մնալու համար իրենց կատարելիք գործողութիւններուն:

ՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆՅ. ՇԱՔԱՐԵԱՆ
Առաջնորդական Փոխանորդ Գահիրէի Հայոց

ՄԵԿՆՈՒՄ

Երկուշաբթի, 22 Օգոստոսին ծովու ճամբով Լիբանան մեկնեցաւ Եգիպտոսի մեր վերերան ընկերներէն եւ Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադիր անդամ, «Ջահակիր»ի ընտանիքէն ընկեր Խորէն Իսկէնեան, այնտեղ իր սիրելիներուն մօտ անցնելու համար ամառուան իր արձակուրդը:

Բարի ճանապարհ եւ բարի վերադարձ կը մաղթենք իրեն։

* * *

Նոյնպէս ամառնային արձակուրդով Լիբանան կը գտնուի Եգիպտոսի մեր վերերան ընկերներէն, Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադիր անդամ եւ «Ջահակիր»ի աշխատակից ընկեր Բաբէլ Հանրնեան, եւ իր ընտանիքը։ Հաճելի արձակուրդ եւ բարի վերադարձ կը մաղթենք իրենց։

ԾՆՈՒՆԴ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք որ Աղեքսանդրիոյ մեր բարեկամներէն եւ ծանօթ ազգային Տիար Տիրան Ոսկեան եւ Տիկինը բաղդաւորուած են առջինեկ մանչ թոռնիկով մը զոր անուանակոչած են Ստեփան։

Մեր խնդակցութիւնները։

ՊԱՍՔԷԹ ՊՈԼ

(Տար. Ե. էջէն)

նէր մէկ կէտի առաւելութիւն մը դարձնել ի նպաստ Կամքի։ Այս 15 երկվայրկեանին մէջ Կամքի լաւագոյն խաղացողներէն մէկուն սխալը, իրաւունք տուաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի, որ տիրանար այս բաժակին՝ 46-45 արդիւնքով։

Բաժակը Պր. Պեն Օհանեանի ձեռամբ յանձնուեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզիկ Վահրամի, որ իր կարգին յանձնեց խմբապետ Պերճ Տոսթումեանի։

Կամք այս մրցաշարքը յաջողեցաւ կազմակերպել բաւական խուչընդոտներէ ետք։

Գալով իրաւարարներուն՝ իրենց վստահուած պաշտօնէն տկար դուրս եկան։

Մրցումներէն ետք՝ ժողովուրդը բոլորուեցաւ սեղաններու շուրջ ու խրախճանքը տեւեց մինչեւ առաւօտեան առաջին ժամերը։

ՎԱՀԱՆ ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ

ՀԱՅ ԶՈՀԸ

Մեր անցեալ թիւով գրած էինք Վիէթնամի պատերազմին՝ մեզի ծանօթ առաջին հայ զոհին՝ Մայքըլ Նաճարեանի մասին։

Մայքըլ Նաճարեան

Դժբախտութիւնը պատահած է Յունիսի 15ին՝ Տա Նամկի մօտ տեղի ունեցող պատերազմի մը ընթացքին, երբ փամփուշտ մը մըխրճուած է հայ երիտասարդին կուրծքին մէջ, եւ որուն հետեւանքով ան մ ... ցած է երեք օր ետք։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ՀԻՒՍ. ՖԻԼԱՏԵԼՖԻՈՅ ՆՈՐԱԿԱՌՈՅՑ Ս. ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՑ. ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՕԾՈՒՄԸ

Շինարարական աշխատանքներու յաջողման պատճառաւ, որոշուեցաւ Սեպտեմբեր 17ին եւ 18ին, 1966, կատարել Նորք Ֆիլատելֆիոյ Նորակառոյց Ս. Երրորդութիւն Հայց. Եկեղեցւոյ Օծումը եւ Մշակութային Սրահի բացումը։ Եկեղեցւոյ, Ներքնասրահի տասներկու դասարաններու եւ յարակից Մշակութային Սրահի շինութիւնները սկսան 1965ի Ապրիլին եւ կ'աւարտին 1966ի Օգոստոսին:

ԸՆԿԵՐ ԴԱՆԻԷԼ ՍԱՊԱՀ-ԳԻՒԼԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Ընկեր Դանիէլ Սապահ-Գիւլեան, որդին Հնչակեան յայտնի հրապարակագիր, հռետոր եւ մարտիկ տեսաբան ընկեր Ստեփան Սապահ Գիւլեանի, որ ատենէ մը ի վեր Մայամի, Ֆլորիտա հաստատուած էր, իր նորածին թոռան մկրտութեան առիթով Եունիըն Սիթի, Նիւ Ճըրզի հազիւ ժամանած եւ տակաւին բոլոր պարագաները չտեսած, յանկարծ անհանգիստ զգալով սուր ցաւեր կ'ունենայ ու անմիջապէս հիւանդանոց կը փոխադրուի, ուր կ'աւանդէ հոգին 1966 Յուլիս 11ին, Երեքշաբթի օր։

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնք կատարուեցաւ Յուլիս 12ին, Եունիըն Սիթիի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ:

Հանգուցեալի ընտանեկան պարագաներ եւ բազմաթիւ սգաւորներ ներկայ էին յուղարկաւորութեան։ Արժ. Տէր Լեւոն Քհ. Առաքելեան դամբանականով մը անդրադարձաւ հանգուցեալի կեանքին, վեր հանեց անոր բարեմասնութիւնները, շեշտելով ազգային-եկեղեցական օգտապաշտ ծառայութիւնը։

Ընկեր Դանիէլ Սապահ-Գիւլեան ծնած էր Պուլկարիա։ Նախնական կրթութենէ ետք, եղած է բժշկական ուսանող։ Առաջին աշխարհամարտին հետեւանքով ընդհատած է իր ուսումը։ Փոքր տարիքէն հետեւած է երաժշտութեան: Հմուտ եւ վարպետ ջութակահար էր։ Բաւական երկար ժամանակ Նիւ Ճըրզիի Հնչակեան ճիւղին գործօն անդամներէն՝ անխոնջ աշխատանքով կը մասնակցէր կուսակցական ձեռնարկներուն, մասնաւորապէս գեղարուեստական մասին մէջ կ'ունենար իր որոշ բաժինը։ Կ'օժանդակէր նաեւ տեղւոյն հայ գաղութի ազգային եւ բարեսիրական ձեռնարկներուն։

Ընկեր Դանիէլ լաւ բնաւորութեամբ օժտուած, համեստ անձնաւորութիւն մը կը ներկայանէր ու յարգուած էր իր շրջապատէն եւ իր սիրելիներէն։

Իր գերեզմանին վրայ փռուած հողը թող թեթեւ նստի իր վրայ։

Սգակիր ընկեր՝
ԱՐՍԷՆ ՏԷՊԱՂԵԱՆ

ՎԵԹԵՐԱՆ ԸՆԿ. ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ՄԵՐ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

պարպեցին վերերան ընկերոջ կեանքը, «Ջահակիր»ի եւ Հայկական Ընթերցասրահի հայրենասիրական գործունէութիւններուն յաջողութիւններ մաղթուեցան, բաժակ վերցուցին Ամերիկայի Մ. Ն.ու մեր գործօն եւ վերերան ընկերներուն կեանքը։

Այս անմոռանալի երեկոն վերջ գտաւ առաւօտեան ժամը 3ին:

Երկուշաբթի 29 Օգոստոսին, ընկեր Լ. Մկրտիչեան վերադարձաւ Գահիրէ։

Յաջորդ օրը ան այցելեց արեւելեան շուկաները, տեսակցեցաւ բազմաթիւ հայերու հետ։ Չորեքշաբթի օր ան այցելեց Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին ու Ազգ. Առաջնորդարանը, ուր զրոյց ունեցաւ Առաջնորդ Սրբազան Հօր հետ, ապա Թորգոմեան Մատենադարանը, «Արեւ»ի խմբագրատունն ու հնութեանց թանգարանը:

Կէսօրէն ետք ժամը 3ին, օդի ճամբով ընկեր Լեւոն Մկրտիչեան մեկնեցաւ Երուսաղէմ։

Երկու օրեր այցելելէ ետք Ս. Քաղաքին սրբավայրերն ու Հայկ. Կազմակերպութիւնները, ան կը մեկնի Լիբանան շուրջ ամիս մը այնտեղ հանգստանալու եւ նոյն ատեն մօտէն ծանօթանալու Լիբանանահայ գաղութին եւ Հնչակեան կազմակերպութիւններուն:

Լիբանանէն ետք ընկերը մտադրած է Սուրիա (Հալէպ եւ Դամասկոս) եւ կրկին Եգիպտոս այցելել ու մի քանի շաբաթներ մնալ փարաւոններու այս երկրին մէջ, ուրկէ Նոյեմբերին կը վերադառնայ Ա.Մ.Ն. (Տիթրոյթ), անցնելով Ցիւրիխէն, Ժընեւէն եւ Փարիզէն:

Առողջութիւն եւ բարի ճամբորդութիւն կը մաղթենք հայրենասէր եւ ազգասէր մեր վերերան ընկերոջ։

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 144 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1966 | ՀԱՏԸ ՋԵՌՔԻ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٤٤ — الخميس ٨ سبتمبر ١٩٦٦

ՅԱՆՈՒՆ ԻՆՉԻ՞

ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

ԽՄԲ.— Գաղտնիք մը չէ այլեւս՝ թէ ինչո՞ւ կարգ մը երկիրներ, որոնք մինչեւ քանի մը տարի առաջ ամուր կերպով կղպած էին երկիր մուտքի իրենց դուները՝ յանկարծ լայնօրէն բացին զանոնք եւ ամէնազգի խուռներամ գաղթականներ ընդունեցան...

Գաղտնիք մը չէ նաեւ՝ թէ ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս այդ արտագաղթները «զուգադիպեցան» տարիներէ ի վեր սպասուած հայրենադարձութեան, եւ որո՛նք եղան անգամ մը եւս պանդխտութեան ցուպը հայ անտեղեակ զանգուածին ձեռքը տուողները: Քարոզեցին, քաջալերեցին եւ ճամբորդութիւնները դիւրացնելու համար մանաւոր գրասենեակներ ալ հաստատեցին...

Սակայն դժբախտաբար, եւ ասիկա ցաւօք սրտի կ'արձանագրենք, կարգ մը տեղերէ գրջման արտայայտութիւններու հետ տխուր լուրեր սկսան հասնիլ. բռնի զինուորագրութիւն, դէպի Վիեթնամ...

Միացեալ Նահանգներ հաստատուողներուն համար անակնկալ մը չէր ասիկա... բայց Աւստրալիա գաղթողները, մանաւանդ երիտասարդները, իրենք զիրենք գտան անբաղձալի կացութեան մը առջեւ...

Անձնական նամակներէ սկսանք տեղեկանալ՝ թէ մեզի շատ ծանօթ երիտասարդներ արդէն իսկ զինուորագրուած եւ ճամբայ ելած...

Եւ ահա հեռաւոր Ուզպեքիստանի մէջ ապրող իսկական հայու մը սրտցաւ խօսքը սփիւռքահայ երիտասարդութեան «Ջահակիր»ի միջոցաւ:

Դաշնակցական պարագլուխները իրենց հայրենատեաց քաղաքականութեամբ, սփիւռքահայ մեր եղբայրների առաջ ցոյց են տալիս Գանատայի եւ Աւստրալիոյ ճանապարհները, այսպէսով — յուսալով անշուշտ — որ նրանք կը կարողանան իրենց գոյութիւնը քաշքշել:

Բայց սփիւռքահայութիւնը այլեւս չի ապրում մօտաւոր անցեալը. նա ապրում է համաշխարհային ը. աշխարհամարտի վաղորդայնը եւ նրա իսկ աչքերով տեսնում թէ դէպի ո՞ւր է հարւածում դաշնակցութեան մուրճը: Եւ ահա ճիշդ այս օրերին, որ արեւ մեր հայրենիքը կանչում է իր հարազատներին եւ նրանց ապահովում բնակարաններով եւ ամէն ինչով, դաշնակցութիւնը փորձում է առաջնորդել մեր եղբայրներին դէպի հեռաւոր Աւստրալիա: Բայց սփիւռքահայութիւնը պէտք է լաւ իմանայ, որ աւստրալիական կառավարութիւնը մի նոր օրէնքով պարտադիր վիեթնամական ճակատ է ուղարկում եւ գաղթականներից: Եւ այսպէսով՝ մեր եղբայրները նահատակ իրենց մարմինները հո՛ն պիտի թողնեն...: Յանուն ինչի՞...

Իտալական կառավարութիւնը երեք յաջորդ բողոքներով պահանջում է աւստրալիական կառավարութիւնից հեռու մնալ այս բռնատիրական քաղաքականութիւնից:

Յունաստանում, մի շարք կուսակցութիւններ եւ քաղաքական դէմքեր դէմ արտայայտուելով աւստրալիական կառավարութեան այս ընթացքին, պահանջում են հելլենական կառավարութեան անմիջական միջամտութիւնը, որպէսզի հազարաւոր յոյն գաղթականները, որոնք «մի լաւ ապրուստի համար» գաղթեցին Աւստրալիա, մնան իրենց «տանը» մէջ եւ հանգիստ սրտով ճաշակեն իրենց վաստակած հացը:

Բայց ափսո՜ս, որոշումը արդէն ի գործ դրուած է եւ ահա առաջին յոյն զոհերի անունները, մայրական առաջին արցունքները, եւ անվերջ անէծքները Ծոնսընի եւ իրենց «ազատ աշխարհին»...

Ասացէ՛ք դուք, հայրենակիցնե՛ր, ի՞նչ էր յանցանքը 21ամեայ յոյն երիտասարդ հողագործ՝ Բեդրոս Զիրովասիլիսի, որը բռնութեամբ առաջնորդուեցաւ դէպի Վիեթնամի ռազմաճակատը եւ յաւիտեան այնտեղ թողեց իր ոսկորները...

Նա իր հարազատների հետ գաղթել էր Աւստրալիա: Այնտեղ նրա զինուորագրում են եւ վեց ամիս ետք ուղարկում Վիեթնամի

(Շար. տես էջ 2)

ԳԱԳԱԹԻ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԸ

21 Հոկտեմբերին, Նիւ Տելհիի մէջ պիտի գումարուի երեք պետութիւններու նախագահներուն վեհաժողովը (ԱՄՀ., Հնդկաստան եւ Եուկոսլաւիա): Այժմէն իսկ բանակցութիւններ կը կատարուին որոշելու համար վեհաժողովի ընթացքին ուսումնասիրուելիք հարցերը, ի միջի այլոց միջազգային կարեւոր հարցեր եւ համաշխարհային կարծիքը հետաքրքրող խաղաղութեան պահպանման խնդիրներ:

Այս առթիւ երեք երկիրներու արտաքին գործոց Նախարարները Նիւ Եորքի մէջ պիտի մեկտեղուին յառաջիկայ Հոկտեմբերի ըսկիզբները, ճշդելու համար օրակարգի վերջնական հարցերը, որոնք պիտի ենթարկուին, Երրեակ Գագաթի Վեհաժողովին:

Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր Թանզանիա Պիտի Այցելէ 22 Սեպտ.ին

ՏԵՂԻՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ ՃԱՌ ՄԸ ՊԻՏԻ ԱՐՏԱՍԱՆԷ ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՀ ՃՈՒԼԻՈՒՍ ՆԻՅԷՐԷՐԷԻ ՀԵՏ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա.Մ.Հ.ի Նախագահին ճամբորդութիւնը պիտի տեւէ մէկ շաբաթ, որուն ընթացքին ան պիտի այցելէ Թանկանիքայի եւ Զանզիպարի գլխաւոր քաղաքները:

Նախագահ Նիյէրէրէի հետ Ա. Մ. Հ.ի Առաջնորդը պիտի խորհրդակցի Ափրիկէի հողմասի ապագային, ափրիկեան երկիրներու միութեան զօրեղացման եւ անկախութեան համար պայքարող ափրիկեան ժողովուրդներուն օժանդակութեանց մասին:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԿԱՄԱԼ ԱՊՏԷԼ ՆԱՍԷՐԻ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Յեղափոխութեան 14րդ տարեդարձին առթիւ Հանրապետութեան Նախագահին ուղղած «Ջահակիր»ի շնորհաւորական հեռագիրին ի պատասխան՝ խմբագրութիւնս ստացած է հետեւեալ հեռագիրը.

Պր. Սարգիս Պալաեան
Ընդհ. պատ. Տնօրէն «Ջահակիր» Հայկական Շաբաթաթերթի
25, Պէյտար փողոց, Գահիրէ

Շնորհակալ եմ Յեղափոխութեան Տօնին առթիւ ձեր շնորհաւորութիւններուն համար: Ձեզի կը մաղթեմ լաւագոյն յաջողութիւններ:

ԿԱՄԱԼ ԱՊՏԷԼ ՆԱՍԷՐ

ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԷՏՔ Է ՀԱՇՏԵՑՆԵԼ ՔԱՆԻ ԴԵՌ ՈՒՇ ՉԷ

ԱՐՇԱԿ ՎԱՍԻԼԵԱՆ

Իմպերեալիստ Ամերիկայի յաջողութիւնները շարք մը երկիրներուն մէջ առաւելապէս կը պարտինք այն դաւաճաններուն, որոնք դրամի համար կը վաճառեն իրենց հայրենիքը եւ գերութեան կը մատնեն իրենց բովանդակ ժողովուրդը: Ասոր խոշորագոյն ճշմարիտ ապացոյցը մենք կը տեսնենք Լատին Ամերիկայի մէջ, թէ ինչպէս C.S.A. Ամերիկեան լրտեսական այս հուժկու կազմակերպութիւնը միլիոններ կը ծախսէ կաշառելու այդ երկիրներու բանակի զօրավարները, քաղաքական եւ հասարակական գործիչները, մամուլի եւ ձայնասփիւռի խմբագիրները՝ տապալելու ժողովուրդին կողմէ օրինական կերպով ընտրուած կառավարութիւնները:

Այն երկիրներուն մէջ, ուր այդ ոյժերը իրենց ուժովն չեն յաջողիր այդ վատութիւնը գործել, Ամերիկա իր բանակովը մէջ կը մտնէ, կը ջախջախէ ժողովրդական դիմադրութիւնը, իր սիրած խամաճիկներէն իշխանութիւն մը կը կազմէ ու զայն կ'անուանէ դեմոկրատական կառավարութիւն:

Ամերիկա այս դաւաճաններուն օգնութեամբ տապալեց Հոնտուրասի, Կուաթեմալայի, Պրազիլիոյ, Սան Տոմենիկոյի, Պոլիվիոյ, Էգուադորի եւ Փերուի կառավարութիւնները: Ան այսօր տիրացած է այդ երկիրներու բնական հարստութեանց եւ վաճառականութեան: Ամերիկայի խոշոր առեւտրականները իւրացուցած են այդ երկիրներու ընդհանուր տնտեսութիւնը: Բնիկ ժողովուրդը կ'ապրի մերկ, անօթի եւ թշուառ: Հողին 85 առ հարիւրը կը պատկանի խոշոր հողատէրերուն, որոնք ամբողջութեամբ իրենք զիրենք ծախած են ամերիկեան շահերուն: Այդ երկիրներու կառավարութիւնները կորսնցնելով իրենց անկախութիւնը՝ հլու հպատակ դարձած են Ամերիկային եւ անոր ցուցմունքներով կը շարժին ու կը գործեն:

Ամերիկա, այդ յետադիմական խրտուիլակ տարրերէն կազմած է զինուորական զօրաբաժին մը՝ յար եւ նման Նէթոյին, որուն նպատակն

(Շար. տես էջ 2)

Ա.Մ.Հ.— ՍՈՒՐԻԱ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ

Անցեալ Շաբաթ Գահիրէ այցելեց Սուրիական պաշտօնական պատուիրակութիւն մը եւ ԱՄՀի պատասխանատուներուն հետ ունեցաւ խիստ կարեւոր խօսակցութիւններ, կազմելու համար զինուորական համակարգումի ծրագիր մը:

Արաբ յառաջդիմական ուժերու համադրումին համար եղած այս ջանքերու սահմանին մէջ կատարուած սոյն խօսակցութեանց արդիւնքներուն մասին ոչ մէկ ենթադրութիւն յայտնուած է ցարդ:

Սկիզբէն արդէն Եգիպտոս եւ Սուրիա համաձայնած էին իրենց զինուորական գործողութիւնները համակարգելու Իսրայէլի դէմ, երբ այս վերջինը անցեալ Յուլիս ամսուն, օդային յարձակում գործեց՝ Յորդանան գետի ջուրերուն ուղղութիւնը փոխելու համար արաբներու կատարած աշխատանքի կեդրոններուն վրայ:

ՏՈՔԹ. ԱՊՏԷԼ ՔԱՏԷՐ ՀԱԹԵՄԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԱՄՀի Ազգային Ուղղութեան եւ Զբօսաշրջիկութեան փոխ վարչապետը Եւրոպա կատարած իր ուղեւորութեան ընթացքին այցելեց «ԶԱՅՄ» գործարանը, Եէնայի մէջ (Արեւելեան Գերմանիա):

Պերլինի մէջ ԱՄՀի ընդհ. հիւպատոս Պր. Սաատէտտին Էլ Ֆաթաթրի 29 Օգոստոսին տուաւ մեծ ճաշկերոյթ մը, որուն ներկայ գտնուեցան գերման եւ արաբ բարձրաստիճան դիւանագէտներ:

Օրերս Տոքթ. Մոհտ. Ապտէլ Քատէր Հաթեմ կ'այցելէ Եուկոսլաւիա, ուր բանակցութիւններ կ'ունենայ շարժապատկերի, ըզբօսաշրջիկութեան եւ մշակութային յարաբերութեանց զանազան հարցերու մասին՝ եուկոսլաւ պատասխանատուներու հետ:

ԱՄՀի փոխ վարչապետին Եուկոսլաւիա այցելութիւնը պիտի տեւէ 15 օր:

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐԻ ՊՐԻՍՄԱԿԻՆ ԸՆԴՄԷՋԷՆ

ՍՈՒՐԷՆ ՔՈՉԱՐԵԱՆ

Մարդիկ ունին տարբեր գրութիւններ. անոնք կը գրեն «պաշտօնական» պահարաններու և գործի նամակներուն մէջ, «առօրեայ»՝ աճապարանքով գրուած տոմսերու մէջ. «մտերմական»՝ անձնական օրագրի մը մէջ։ Այն որ կը գրէ, ո՞ւր առաւելապէս ինքզինքն է ան։ Կ'ըսեն, թէ գրաճանաչը, ուսումնասիրած ըլլալով այս գրութիւնները, կրնայ քողազերծել անձին նկարագիրը։ Անտարակոյս՝ ատիկա շահեկան է։

Միխայիլ Շոլոխով

Նոյն ձեւով, շահեկան է փնտռել մարդու մը նկարագիրը՝ իրմէ առնուած նկարներու վրայ։ Այս նկարներն ալ այլազան են, կան նկարներ՝ որոնք պատրաստուած են, որպէսզի մարդիկ տեսնեն զանոնք յատկապէս, կան նկարներ, արագ հանուած, պաշտօնական վաւերաթուղթերու համար, և կան նկարներ, որոնք առնուած են՝ առանց որ ենթական նշմարէ։ Այս վերջինները կարող են մասնաւոր ուշադրութեան արժանանալ։

Սակայն, հասկնալի է, որ ամենէն շահեկան կենդանագիրը այն է, զոր կը պարտինք տաղանդաւոր արուեստագէտի մը ձեռքին։

Ի՜նչ շահագրգռական և զարմանալի բաներ կան մարդուն մէջ։ Թափանցել անոնց, ճանչնալ, ըմբռնել և արտայայտել իւրայատուկ կերպով ա՛յն ինչ որ կը տեսնուի, ասիկա՛ է ճշմարիտ արուեստագէտին գլխաւոր նպատակը։ Բնութեան կողմէ մարդուն շնորհուած տաղանդին չափը՝ առաւել կամ նուազ մեծութեամբ իր կարողութիւնն է՝ շրջապատը աշխարհը վերստեղծելու, արուեստին միջոցով։

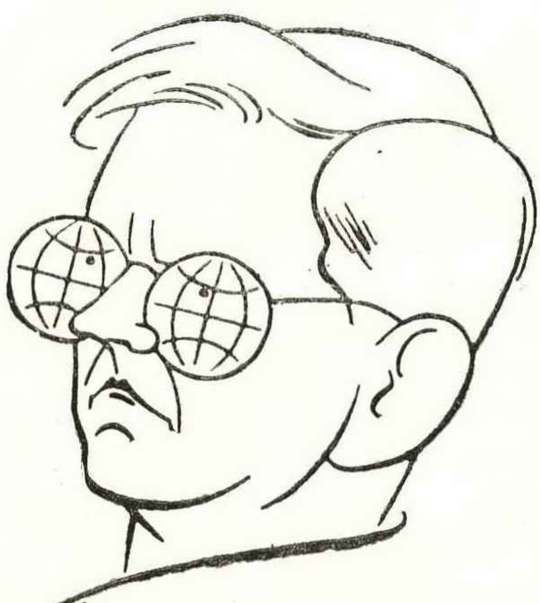
Տաղանդը կը կայանայ կեանքի ծարաւի թափանցումին, ինչպէս և անոր վերծանումին մէջ։ Արդարև, կարելի է կեանքը քննել ու դատել այն ատելութեան պատճառով, զոր մարդիկ կը տածեն անոր հանդէպ։ Սակայն մենք կը խօսինք ի մասին անոնց, որոնք կեանքը կը դատեն այն անյագ սիրոյն ի հաշիւ, զոր կը տածեն անոր հանդէպ։

Ահա՛ այս մասին է որ կ'ուզեմ խօսիլ ես։

Մարդը, որ նկատի ունիմ, կը կոչեն Ժոզէֆ Իկին. ան գծագրիչ է և վարպետ— ծաղրանկարիչ։

Չափազանցել կամ նոյնիսկ ձեւազեղծել ծայրայեղօրէն՝ դէմքի զանազան գիծերը, գիմելով մինչեւ հրէշային այլանդակումին,— սա պատահական արհեստաւորի մը հասողութեան մէջ է։ Բայց արուեստագէտը կը գծէ այնպիսի եղանակով մը, որ համեմատութիւններուն տրուած «վնաս»ը՝ ըլլայ բընաւորութեան ոգեկան խսկութեան ցոլքին արտայայտութիւնը։

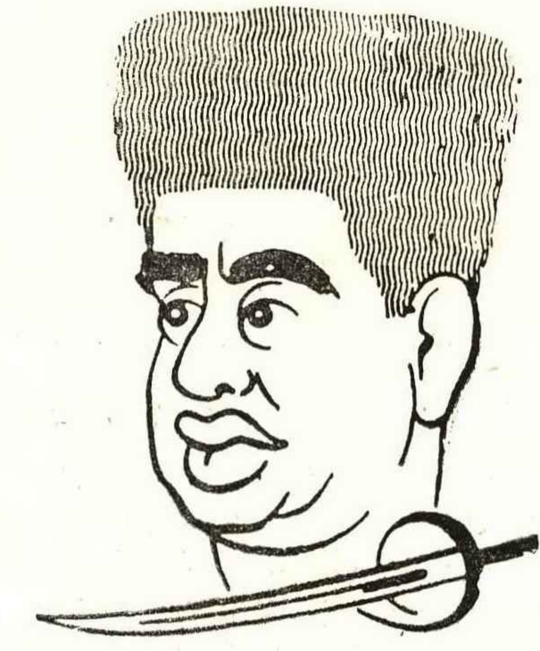
Իրաւացի է առածը. «Աչքը կը տեսնէ ա՛յն, ինչ որ սիրտը կը փափաքէր տեսնել»։ Իմաստութեամբ առլցուն բարութիւն մը

Սերկէյ Օպրազցով

կ'օգնէ Իկինին՝ ճանչնալու ինչ որ հիմնական է բնաւորութեան մէջ և խուսափելու գծուծ չարութենէն, ծաղրանկարելու ժամանակ, չնայած որ հարկ եղած պարագային՝ ան գիտէ իր թշնամին խայտառակել անողոքօրէն։ Եթէ մատի հարուած մը տայ յատկանշական գիծերուն՝ Իկին երբեք չայլափոխեր. պատկերին նմանութիւնը կը մնայ միշտ ակնբախ։ Սակայն, այս նմանութենէն զատ, արուեստագէտը կը ստեղծէ անձնաւորութիւն մը՝ ըստ որուն հեշտ է երեւակայել տիպարին կենսագրութիւնը։

Հոս հասնելու համար՝ արուեստագէտը պէտք է ունեցած ըլլայ խիստ ընդարձակ ծանօթութիւններ, ապա մանաւանդ ճանչցած ըլլայ առարկան (նիւթը) կամ այն տեսարանը, որ կը նկարէ։ Իկին ունի այս բոլորը։ Ան յաճախած է բազմաթիւ ականաւոր դէմքերու, ուսումնասիրած է զանոնք շահագրգռութեամբ, ու յետոյ միայն վերցուցած է իր մատիտը։ Անոր ծաղրանկարները արդէն կը կազմեն նիւթը տասնեակ մը հատորներու։ Մենք այնտեղ կը գտնենք՝ սովետական մշակոյթի մեծ դէմքերուն մէկ ընդարձակ հանդիսարանը։

Արամ Խաչատրեան

Իկինի շատ մը ծաղրանկարները պատրաստուած են հեգներգակ և խայթաբան (երգիծաբան) հեղինակներու աշխատակցութեամբ, ինչպէս Միխայիլ Սվեթլով, Սերգէյ Սմիրնով, Ալեքսանդր Պեզիմենսքի, Ալեքսանդր Ռասքին, Էմիլ Քրոթքի, Ալեքսանդր Ռիյժեւսքի, Կրիկորի Սոլովիև և ուրիշներ։

Անցած տարիներու հաւաքածոներն ու գիրքերը կը մնան խիստ կենդանի։ Մարդ զանոնք դիտելէ չի կշտանար։ Ուրիշներու հետ կարելի չէ շփոթել Իկինի գիրը, ինչպէս չի շփոթուիր Քուքրինիքսիի, Պորիս Էֆիմովի եւ մատիտի այլ իրաւ վարպետներուն գիրը։

Իկին մի՛շտ կեանքին մէջտեղն է։ Զարմանքի և պայքարող, ծեքող և զուարթաբան (երբեմն կը կճէ առանց խնդալու), ոգեշունչ և պատրաստագիր, վարպետ է խայթաբանութեանց մէջ, կը սիրէ զանոնք, միտք կը պահէ՝ և մեծ քանակութեամբ յաճախ կ'արտասանէ։

Իր մէջ կեանքը կ'եռայ. և ատոր համար իր գործը այնքան արդիւնական է։

ԽԵԼՕՔ ՏՂԱՆ ԵՄ ԵՍ ԿՐԿԻՆ...

Ամէն առտու պատուհանէս կը դիտէի անցքըդ հպարտ,
Ժպիտիդ դէմ անմեղունակ՝ կը խայտայի հոգիով ես,
Քայլերուդ դէմ՝ մեղմ, օրօրուն, կ'անցնէր սարսուռ մը հոգիէս,
Ամէն առտու պատուհանէս կը դիտէի անցքըդ հանդարտ։

Քանի՜ առտու այսպէս անխօս դիտած եմ քեզ, իմ հրեշտակ,
Ու լիացած քու հայեացքով՝ չեմ տենչացած ես աւելին,
Երբ կը բացուէր ինծի անով ժամանակի մեծ հայելին.
Քանի՜ առտու այսպէս անխօս դիտած եմ քեզ, սէր իմ միակ։

Երբ կը բացուէր քու հայեացքով ժամանակի մեծ հայելին
Աչքերուս դէմ թախծամշուշ, կը կարդայի զրոյցը հին
Այն օրերուն, մեր սուրբ սիրոյն ու այսօր ալ գիս կը գտնեմ
Սիրոյդ հանդէպ այնքա՞ն տկար՝ որքան հզօ՞ր բայց կեանքին դէմ։

Ու երբ այսօր կը զրկուիմ ես տրտմահար ու արտաքեկ,
Հանդիպումիդ ռոպէներէն՝ մեծախորհուրդ ու մեծարժէք,
Հեռու հեռու սէրը ապրող, սէրը ամբիծ, սէրը վսեմ,
Խելօք տղան եմ ես կրկին. ու վերստին գիս կը գտնեմ,

Սիրոյդ հանդէպ թեւ տկար՝ բայց միշտ զօրեղ այս կեանքին դէմ։

Երուսաղէմ

Գ. ՃԱՐՏԱՐ

ՅԱՆՈՒՆ ԻՆՉԻ՞

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

ճանկըրների մէջ։ Եւ ահա վիեթնամցի հայրենասէրների սրբազան զէնքից՝ Սայգոնից 40 մղոն անդին, ընկնում է յոյն գաղթականը...

Յանուն ինչի՞...

Եւ աւստրալիական զինուորական նախարարութիւնը իմացնում է Զիրովասիլիսի սպանութիւնը նրա ծնողքին։

Այսպէս, երէկ Բեդրոսը, վաղը Յակոբը կամ Կարապետը, Մարկոսը կամ Կիրակոսը պիտի լինեն զոհերը ամերիկեան իմպերիալիզմին։

Մուրճը՝ պէտք է խփել տաք երկաթին և առաջքն առնել կործանումի և մահուայ այս ճանապարհին, որուն ցանկանում են տգէտ խօհարարները, յագուրդ տալու համար իրենց շահախնդրական նպատակներին։

Թանկ է մեր արիւնը, հայու արիւնը։ Մենք պէտք չէ խնայենք մեր արիւնն ու կեանքը մի՛ միայն ի շահ մեր նպատակներին, գաղափարի և հայրենիքի սիրոյն։

Մօտաւոր անցեալը լի է սփիւռքահայ երիտասարդ սերնդի սխրագործութիւններով։ Նրանք կռուեցան, ինկան, վիրաւորուեցան բայց միշտ և ամէն տեղ հիթլերեան դաժան ոսոխների դէմ։ Նրանց մասին խօսում է ողջ աշխարհը։

Իսկ այն Կարապետ, Յակոբ, Մարկոս ու Կիրակոսները, որոնք յանդգնութիւնը պիտի ունենան գաղթել դէպի Աւստրալիա և այնտեղից դէպի Սայգոն, լաւ թող իմանան, որ նրանց գրկաբաց սպասում են հայրենասէր ուժերի մահացու հարուածները...

Մեր արգահատանքն էլ թող լինի նրանցից անբաժան...

Յ. ՍՍԵՑԻ

Տաշքենդ-Ուզպեքիստան

ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԷՏՔ Է ՀԱՇՏԵՑՆԵԼ ՔԱՆԻ ԴԵՌ ՈՒՇ ՉԷ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

է այն երկիրները, որոնք յեղափոխութեամբ մը նկրտին յեղաշրջել բռնապետական կարգերը ու հիմնել ժողովրդական դեմոկրատական կառավարութիւններ, անմիջապէս վրայ հասնիլ և խեղդել զայն իր կոբիզին մէջ։ Սակայն հակառակ այս բոլորին, այսօր ժողովրդական ուժերը Վենեզուելայի, Սան Տոմինիկոյի, Փերուի, Հոնտուրասի, Կուաթեմալայի և Էգուադորի բարձրաւանդակներուն վրայ մշտնջենական բախման մէջ են այդ ֆաշիստ ուժերու հետ՝ խլելով անոնցմէ անհամար զոհեր։

Արդարև, Ամերիկա բովանդակ Լատին Ամերիկան իր քաղաքական և տնտեսական բռնապետական իշխանութեան ներքեւ առնելով, իր ռազմական վերթխարի ուժը դարձուցած է դէպի Ասիա։ Հոս ևս «շնորհիւ» բնիկ կաշառակեր դաւաճաններուն՝ արձանագրած է մեծ յաջողութիւններ։ Այսօր խիզախ Ճափոնը, Ֆիլիպեան կղզիները, Թայլընտը, Ֆորմոզան, Հարաւային Գորէան, Հնդկաստանը, Մալեզիան, Ինտոնէզիան, Հարաւային Վիեթնամ կը հեծեն Ամերիկան քաղաքական և տնտեսական բռնակալական գերիշխանութեան ներքեւ։ Հարաւային Վիեթնամին մէջ անոր ոճիրները գլեցին անցան Հիթլերինը։ Ամերիկեան ռմբաձիգ օդանաւերը, հաւաստի աղբիւրներէն կը տեղեկանք, քիմիական դեղեր կը սփռեն Հարաւային Վիեթնամի դաշտերուն վրայ, թունաւորելու և փճացնելու անոնց ամբողջ հունձքը, սովամահ ընելու այդ տարաբախտ ժողովուրդը։ Նափլան ռումբերով կը վառէ ու կը խանձէ ժողովրդային հոծ զանգուածները և կը հրկիզէ անոնց գիւղերը։

Մինչ Ամերիկա այս անգութ և հակամարդկային արարքներովը կը միտի այս քաջ հայրենասէրները ծունկի բերելու և իր կամքը պարտադրելու անոնց. ընդհակառակն՝ տեղի ունեցած ռմբակոծութիւնները զանոնք կը վառեն վրէժխնդրական ոգիով կռուելու չարքերով դիմադրելու ամերիկեան վայրագութիւններուն։ Կ'ըսուի թէ անցեալ տարուան ընթացքին 96 հազար հարաւային Վիեթնամցիներ միացած են Վիեթգոնկերուն՝ կռուելու ամերիկեան այս անգթութիւններուն դէմ։

Շատեր կը հարցնեն, ի՞նչ է Ամերիկայի նպատակը, ինչո՞ւ այս զարհուրելի սպանդը, որուն զոհ կ'երթան հազարաւոր ծաղիկ երիտասարդներ։ Ամերիկայի նպատակն է իր բռնակալական իշխանութեան ներքեւ առնել բովանդակ երկրագունդը, կրօնապետի օժանդակութեամբ աշխարհի երեսէն մաքրել Սոցիալիստական և Դեմոկրատական բոլոր ազգերն ու ժողովուրդները։ Եւ իրաւամբ, ան օգտուելով Սոցիալիստական երկիրներու գժտութիւններէն և անոնց միջեւ եղած գաղափարական տարակարծութիւններէն և անհամաձայնութիւններէն՝ առաջին անգամ յարձակեցաւ Հարաւային Վիեթնամի վրայ, այն պատճառաբանութեամբ, թէ ինք ըլլալով մեծ ազգ մը, մեծագոյն ուժ մը և համաշխարհային լիտր, ստիպուած էր արձագանգ տալ փոքրիկ ազգի մը օգնութեան կոչին, որ յարձակման ենթարկուած էր համայնավարներու կողմէն։

Մինչդեռ եղածը քաղաքացիական ընդհարումներ էին միեւնոյն ազգի միեւնոյն ժողովուրդին միջեւ, իրենց երկրին մէջ հիմնելու այնպիսի կառավարութիւն մը որ ըլլար ժողովրդական՝ զերծ օտար միջամտութիւններէ, և որ իր ջանքերն ու կորովը ի սպաս դընէր իր ժողովուրդի յառաջդիմութեան ու զարգացման։

Ներկայիս Ամերիկա մտցած իր ներքին քաղաքական և տնտեսական տագնապները, որոնք ան համեմատելի չափերու հասած են, ան իր վիթխարի ռազմական ուժը և տնտեսութիւնը ի սպաս դրած է ջախջախելու սոցիալիստական ազգերն ու ժողովուրդները, այս առընչութեամբ տենդագին պատրաստութեան մէջ է 40 տարբեր երկիրներու մէջ։ Ամերիկա արդէն աւելի քան 2.200 զինուորական կայաններով և մէկ միլիոն զօրքերով պաշարած է սոցիալիստական երկիրները, և օր ըստ օրէ նորանոր կատարելագործուած զէնքեր, միսըլներ, հրետանիներ, ռումբեր կը լեցուին անոր զինարանները։

Արդարև ի զուր են սոցիալիստական երկիրներու խաղաղ գոյակցութեան աղերսները, խոստումները, թէ իրենք պատրաստ են Վարշաւիոյ դաշինքը լուծել, և իրենց բանակները Եւրոպայէն քաշել, եթէ «Նէթօ»ի ազգերը նոյնը ընեն և վերջ տան պաղ պատերազմին։ Ամերիկա նման լուզունքներ կը հեգնէ, ներկայիս անոր թիրախն է Չինաստանը։ Եթէ դժխեմ պատահումով մը Չինաստան արիւնլուայ ու դիապաստ իյնայ Ամերիկայի ոտքերուն տակը, այն ատեն Սովետ Միութեան և միւս սոցիալիստական երկիրներու հաշիւը փակուած է։ Եւրոպայի մէջ կան գաղութարար երկիրները, որոնք երկրորդ համաշխարհային պատերազմէն ետք շնորհիւ սոցիալիստական երկիրներու օգնութեան և փրոփականտին, կորսնցուցած են իրենց գաղթավայրերը։ Ամերիկայի գլխաւորութեամբ միահամուռ կերպով պիտի գրոհեն Սովետ Միութեան վրայ և զայն բզիկ բզիկ պիտի ընեն։ Գերման վրիժառուները արդէն հեւ ի հեւ այդ մեծ օրուան կը սպասեն։ Ուրեմն սոցիալիստական երկիրները այսօր աւելի քան երբեք վերջ պէտք է տան իրենց գաղափարական տարակարծութեանց և անհամաձայնութեանց, ապա թէ ոչ իրենց օրհասականը մօտալուտ է։ Միասնականութեամբ և կուռ շարքերով պէտք է դիմագրաւել այս ահռելի վտանգը, որ համաշխարհային է։

Ֆաշիզմը նոր ուժ և եռանդ ըստացած, վերստին գործի վրայ է։ Սև ռէակցիան թեւեր առած սկսած է սաւառնիլ, կ'աշխատի պատմութեան անիւը ետ մղել, տանիլ մեզ միջին դարերու ստրկութեան, ուր ազատ մտածողութիւնը ոճիր էր և մարդկութեան լաւագոյն զաւակները որպէս հերետիկոս կը հռչակուէին և հաւատաքննութեան խարոյկներուն վրայ կը խարկուէին։ Օ՛ն ուրեմն, գաղափարական տարակարծութիւնները պէտք է հաշտեցնել քանի դեռ ուշ չէ։

ԱՐՇԱԿ ՎԱՍԻԼԵԱՆ

ՄԱՀՈՒԱՆ 350 ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՍԵՐՎԱՆՏԵՍ

ԵՒ ԻՐ ԳՈՐԾԸ

Գրեց ՅԱԿՈԲ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ

Գեղեցկութիւնը՝ պարկեշտ եւ առաքինի կնոջ մօտ՝ կը նմանի լափլիզող հրդեհի կամ անշարժ սուրի. մէկը չ'այրեր, միւսը չվիրաւորեր՝ եթէ շատ չմօտենանք անոնց։

ՍԵՐՎԱՆՏԵՍ

Միկէլ Սերվանտես Սաավեդրա, ո՛չ միայն սպանական գրականութեան վարպետներէն է, այլեւ առաջիններէն բոլոր ժողովուրդներու գրագէտներէն։

Ծնած է Սպանիոյ Ալգալա դէ Հենարէս քաղաքը՝ 1547ին եւ մեռած՝ 23 Ապրիլ 1616ին։

Ազնուական բայց աղքատ ընտանիքի զաւակ, քանիերկու տարեկանին սկսաւ իր գրական փորձերը՝ բանաստեղծութիւններով, որոնք զինք չէին ապրեցներ։ Սակայն, շնորհիւ իր գրական յաջողութեանց, ան կրցաւ շուտով ծանօթութիւն հաստատել երիտասարդ իշխանի մը հետ, որ կը մեկնէր Պապին մօտ իբրեւ պատուիրակ։ Սենեկապանի պաշտօնով այդ ազնուականին հետ գնաց Հռոմ։ Հոն իմացաւ որ Պապը բանակ կը հաւաքէ թուրքերուն դէմ. մտաւ կազմուած գունդերէն մէկուն մէջ եւ մասնակցեցաւ 1571ին Լեպանտոյի ծովակալութեան նաւամարտին, ուր Դոն Ժուան Աւստրիոյ փառաւոր յաղթանակ մը տարաւ թուրքերուն վրայ։ Սերվանտես հերոսական ընթացք մը ունեցաւ եւ ձախ թեւէն վիրաւորուեցաւ, որուն հետեւանքով կորսնցուց այդ թեւին գործածութիւնը։

Անկէ յետոյ թափառական կեանք մը ունեցաւ. անցաւ Թունուզ, յետոյ Իտալիա, եւ երբ Սպանիա կը վերադառնար, Մաւրիտանացի ծովահէններ բռնեցին զինք իր եղբօր հետ եւ երկուքը մատնուեցան գերութեան անտանելի տառապանքներու՝ Ալճերիոյ մէջ։

Սերվանտեսի հայրը լսելով իր զաւակներուն դժբախտութիւնը, ծախեց իր բոլոր ունեցածը՝ վճարելու համար անոնց փրկագինը։ Սերվանտես վերադարձաւ Սպանիա՝ 1580ին։ Ատեն մը մնաց զինուորական ծառայութեան մէջ, բայց շատ յանգած իր սիրած ասպարէզին՝ գրականութեան նուիրուեցաւ։

Իր առաջին գործը եղաւ «Գալաթէա»ն. յետոյ հետզհետէ գրեց ողբերգութիւններ, որոնք սակայն կը նսեմանային Սպանիոյ մեծագոյն թատերագիր Լոպէ դէ Վեկայի գլուխ գործոցներուն քով։ Քառասուն տարեկան էր արդէն, ամուսնացած իրեն նման ազնուատոհմ բայց աղքատ օրիորդի մը հետ եւ կեանքի դժուարութիւնները ծանր կերպով կը ճնշէին իր վրայ։ Զանազան պաշտօններ տրուեցան իրեն, իբրեւ ապրուստի միջոց, ի Սպանիոյ այլեւայլ քաղաքներուն մէջ։ Երբ Մանշ կը գտնուէր, դատաւորի մը հետ վէճ ունեցաւ եւ բանտարկուեցաւ։ Մանշի մէջ էր, որ կ'ըսեն, յղացաւ «Դոն Քիշոթ» իր գլուխ գործոցին առաջին էջերը։

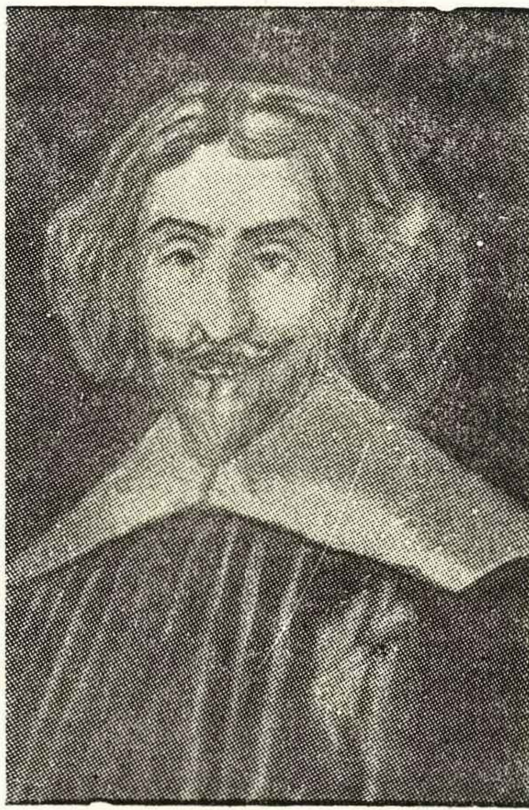
Գիրքը սկիզբները արհամարհուեցաւ հասարակութենէն, որովհետեւ այդ կարգի վէպերով լեցուն էր հրապարակը եւ որոշ ուշադրութեան չարժանացաւ ատիկա։ Յաջողութիւն գտնելու համար, Սերվանտես դիմեց հնարքի մը։ Քննադատական մը հրատարակեց իր գիրքին մասին, ուր՝ գովելով հանդերձ երկը՝ կը յայտնէր թէ խայթիչ ակնարկութիւններ կը պարունակէ ականաւոր անձնաւորութեանց հասցէին։ Հետաքրքրութիւնը ծայր տուաւ եւ ամէն ոք ուզեց կարդալ զայն։ Յաջողութիւնը ա՛յնքան մեծ եղաւ, որ 30.000 օրինակ սպառեցաւ երկու տարուան մէջ ու թարգմանուեցաւ, հեղինակին ողջութեան իսկ, եւրոպական գրեթէ բոլոր լեզուներուն։

Սերվանտեսի համբաւը, ինչպէս կ'ըլլայ միշտ, շատերու նախանձը գրգռեց եւ քիչ չեղաւ զինք դատափետողներու թիւը։ «Դոն Քիշոթ»ի առաջին մասը, լոյս տեսած էր 1604ին. իր նախանձորդներէն մէկը, տասը տարի յետոյ, հրատարակեց գիրքին երկրորդ մասը, բոլորովին անհամ եւ անարժէք գործ մը։ Սերվանտես, զգետնելու համար իր գանան հակառակորդը, շտապեց 1614ին հրատարակել իր գործին երկրորդ մասը, նոյնքան փայլուն եւ թերեւս աւելի քան առաջինը։ Այնուհետեւ Սերվանտես հրատարակեց հետզհետէ նորավէպեր, կատակերգութիւններ, մէկը միւսէն աւելի յաջող, որոնք կը մնան կոթողներ սպանական գրականութեան մէջ։

Սակայն, իր բոլոր գործերուն մէջ տիեզերական համբաւ կը վայելէ «Դոն Քիշոթ»ը։

* * *

Բոլոր հեղինակներն ու քննադատները համաձայն են գովաբանելու այս տարօրինակ վիպասանութիւնը։ Ամէն ոք կ'ուզէ կարդալ զայն եւ կարդացողները՝ վերըստին կարդալ, ա՛յնքան մեծ է հրապոյրը անոր ընթերցումին։

ՍԵՐՎԱՆՏԵՍ

Պատճառը՝ անտարակոյս նիւթին վառ հետաքրքրութիւնն է, դէպքերու անդիմադրելի զուարճալիութիւնը, լեզուի եւ ոճի համեղութիւնը՝ մերթ վսեմ, մերթ ընտանի, միշտ հաճելի. ինչպէս եւ իմաստներու գեղեցկութիւնը, նուրբ երգիծանքն ու սրամտութիւնները, որոնք կը փայլին ամէն մէկ տեղի մէջ, եւ մանաւանդ մարդկային խոր հոգեբանութիւնը՝ որով հիւսուած է այս անզերազանցելի գործը առաջին էջէն մինչեւ վերջինը։

Մարդկային հոգին իր էութեան մէջ տխուր է, որովհետեւ խիստ դաժան են պայմանները, որոնց մէջ այս զգայուն ու բանաւոր էակը կը թեւակոխէ կեանքի սեմէն ներս, ու դաժան այն պայմանները՝ որոնց մէջ կ'ապրի ան։ Նոր վիշտերու եւ տառապանքներու վրայ կ'աւելնան ժառանգականութեամբ մեզի փոխանցուած մեր նախահայրերուն դժնդակ ու անտանելի կեանքին սարսափի ու ցաւի հետքերը։ Բոլոր երգիծաբաններու եւ զուարճաբաններու ճիգերը վերջ ի վերջոյ ուրիշ բանի չեն ձգտիր, բայց եթէ հակազդել մարդկային հոգւոյն բնական տրամադրութեան։ Բայց, որովհետեւ ա՛ն է բնականը, ա՛ն է հիմնականը, ա՛ն է որ կը մնայ ու կը տեւէ ամէն զուարճութեան, ծիծաղէ ետք, Դոն Քիշոթի եւ Սանչօ Պանսայի միջոցաւ մեզի հայթայթուած անվերջ ծիծաղները աւելի խոր ու շեշտուած կերպով կ'արթնցնեն հասկցող մարդու հոգիին մէջ այն վսեմ խանդաղատանքը, յուզիչ զուրգուրանքը մարդկային տիեզերական դժբախտութեան հանդէպ, զոր հեղինակը իր հանճարին մեծութեամբն ու հոգիին բարձրութեամբը դրած ու դրոշմած է իր գործին վրայ։

Ի՞նչ է Թափառական Ասպետութիւնը, որ «Դոն Քիշոթ» վէպին կտաւը կը կազմէ։

Այն դարը՝ ուր ծաղկեցաւ թափառական ասպետութիւնը, կ'երկարի հին քաղաքակրթութեան շիջումէն մինչեւ նորին վերածնունդը. այն խաւար ու կիսաբարբարոս շրջանը, Միջին Դար կոչուած, ուր իրաւունքի ձայնը լռեցուած էր բիրտ ուժէն եւ արդարութիւնը ենթարկուած սուսերմարտի վճիռին եւ ուր աւատական իշխանութիւնը կը բզկտէր երկիրը ու կը տառապեցնէր մարդկութեան հսկայ զանգուածը։ Այդպիսի դարու մը մէջ իրօք որ հոյակապ ու վսեմ բան մըն էր ճնշուածները պաշտպանել։ Ի՞նչ նախախնամական էակ պիտի ըլլար դժբախտներու համար այն հերոսապետը, որ ոտքէն գլուխ զրահազինուած, նիզակը ձեռքը, պտտէր ամէն կողմ՝ անիրաւութիւնները հետապնդելով, չարագործները պատժելով, անարդարութիւնները դարմանելով եւ տկարները պաշտպանելով։

Անոր քաջագործութիւնները բերնէ բերան անցնելով, չափազանցուելով, պիտի դառնէին հրաշալի աւանդութեանց շարքը։ Կիները, գերազանցապէս տկար էակներ, թափառական ասպետներու վեհանձն պաշտպանութեան կը կարօտէին ամէնքէն աւելի, եւ սէրը, անցեալին մէջ անծանօթ նոր ձեւի մը տակ ծնունդ կ'առնէր այդ դարուն. Կնամեծարութիւնը կը դառնար ասպետականութեան անբաժան մաս։

Թափառական ասպետութիւնը կը կազմէր այդ դարուն շատ մը հեղինակներու երկերուն նիւթը եւ ասպետական վիպասանութեան գիրքերը մեծ հաճոյքով ու ծարաւով կը կարդացուէին։ Սակայն այդ գրականութիւնը, փոխանակ հարազատօրէն ցայտեցնելու ժամանակին նկարագիրը, բարքերը եւ սովորութիւնները, շուտով տուաւ անհարազատ գոյն մը։ Հեղինակները իրենց վէպերուն մէջ կը թխմէին ամենէն այլանդակ դէպքերը, աճպարարական, պատմական մեծամեծ սխալներով, բարոյական վատառողջ ըմբռնումներով, հրէշներու եւ կախարդներու արտառոցութիւններով։ Արկածներու ճաշակը ծայրայեղութեան տարուեցաւ։ Երիտասարդներ, թողլով իրենց լուրջ ուսումը, սկսան հետեւիլ իրենց կարդացած երկերու հերոսներու օրինակին։ Հնազանդութիւն կանանց քմահաճոյքին, կեղծ պատուազգածութիւն, արիւնալի վրէժխնդրութիւններ՝ ամենաթեթեւ վիրաւորանքներու փոխարէն, չափազանց զարդասիրութիւն, արհամարհանք ընկերային կարգերու հանդէպ, այս ամէնը կիրարկուեցաւ առօրեայ կեանքին մէջ եւ դարձաւ մարդոց կենցաղին առանցքը։

Եւ հետեւանքը եղաւ աղիտալի։

Շառլ Քէնթ մասնաւոր օրէնքներով արգիլեց Սպանիոյ մէջ թափառական ասպետութեան վերաբերեալ գիրքերու տպագրութիւնը, վաճառումն ու ընթերցումը։ Սակայն ի զուր։ Այնքան մեծ էր հրաշալիի, արտակարգի ճաշակը, որ օրէնքին բռնութիւնները եւ բարոյախօսներուն բողոքը արդիւնք չէին տար։ Ազնուականներէն սկսեալ մինչեւ կրօնաւորներն ու վանական սըրբուհիները կը յափշտակուէին այդ կարգի վէպերով։ Շառլ Քէնթ, ինքն իսկ, մէկ կողմէն օրէնքը կը հրատարակէր, միւս կողմէն գաղտնաբար այդ կարգի ընթերցումներով կը զուարճանար։

Ահա այս վիճակին մէջ էր, որ Սերվանտես յղացաւ իր մեծ երգիծավէպը, ծիծաղելի դարձնելու նպատակաւ ասպետական գրականութիւնը. եւ վէպին սկիզբի գլուխներուն մէջ արդէն մահացու հարուածներ տեղացուցած է այդ սեռի ամենէն երեւելի արտադրութիւններուն դէմ։

Վէպին առաջին հերոսը՝ Դոն Քիշոթ, խենթ մըն է, կապուելիք խենթ մը՝ երբ կը գործէ։ Երկրորդ հերոսը՝ Սանչօ Պանսա, բանձրամիտ ու տգէտ գիւղացի մը։ Սակայն, ինչպէս որ ընդունուած է արդարօրէն, ասիկա արտաքին դիմակն է։ Իր երկու հերոսներուն ետին կանգնած է հեղինակը, որ մէկուն տուած է իր բարձր իմացականութիւնը, ու միւսին՝ առողջ ողջմըտութիւնը, մէկուն՝ իր բարձր խանդավառութիւնը, մաքուր առաքինութիւնը, զոհողութեան վսեմ ոգին ու քաջարտութիւնը, միւսին՝ հասարակ մարդու պահպանողականութիւնը,

(Շար. տես էջ 4)

ԾՈՒԼՈՒԹԻՒՆԸ

ՓՈՔՐԻԿՆԵՐՈՒ ՄՕՏ

Յաճախ կը լսենք հետեւեալ արտայայտութիւնը ծնողներէ և ուսուցիչներէ, երբ խօսակցութեան նիւթն է փոքրիկի մը իմացական կարողութիւնը. «Խելացի է, բայց չաշխատիր, ծոյլ է»։

Ճիշդ է որ կան բազմաթիւ տղաք, որոնք ուշիմ են, սակայն իրենց ուսումնական արդիւնքը յաճախ կը մնայ միջակէն վար, որովհետեւ անոնք իրենց լաւագոյնը չեն տար։

Արդեօք մեր բացատրութիւնը ո՞րքանով ճիշդ է և թէ իսկապէս ծո՞յլ է տղան, թէ իր չաշխատիլը ունի պատճառներ, որոնք շատ հեռու են «ծուլութիւն» կոչուելէ։ Հրաչին անբաւարար աշխատանքը հիւանդութեան արդիւնք կրնայ ըլլալ, Րաֆֆիինը պարզապէս երէցներէն իր ոխը լուծելու միջոց մը։ Յասմիկը արդեօք իր շատ հարուստ երեւակայութեան աշխարհը ունենալուն համար չէ՞ որ կը ծուլանայ։ Կրնայ նոյնպէս ծուլութիւնը արդիւնք ըլլալ պէտք եղածէն աւելի ընծայուած օգնութեան՝ ծնողքին կամ մասնաւոր ուսուցիչի մը կողմէ. ասիկա փոքրիկին մէջ կը հիմնաւորէ ստորադասութեան զգացումը իր կարողութիւններուն հանդէպ։ Ասոր հակառակն ալ կրնայ նոյն արդիւնքը տալ. պզտիկը՝ որ բնաւ օգնող չունի, յաճախ կը յուսահատի դժուարութիւններու դիմաց և կ'ըլլայ անտարբեր։

Երբ պահ մը ետ երթանք դէպի մեր մանկութիւնը, կը յիշենք պարագաներ՝ երբ որոշ դասերու հանդէպ հետաքրքրուած չըլլալով, փայլուն արդիւնք չէինք տար։ Մեր երէցի փորձառութեամբ հիմա կը մտածենք թէ չի կրնար անհետաքրքիր նիւթ գոյութիւն ունենալ։ Սակայն կացութիւնը կը փոխուի երբ նիւթին մօտենար որպէս դպրոցական մանուկ մը, որուն համար անիկա պարտականութիւն մըն է լոկ և ոչ թէ գիտելիքներու պաշար մը, որ հարուստ է ինքնին և ապագային համար օգտակար։

Անհանդարտ փոքրիկներ ալ կան, որոնք երկար ժամանակ կը պահանջեն հանդարտելու և որոշ աշխատանքի մը վրայ կեդրոնանալու համար. ասոնք դասապահի մը վերջին վայրկեաններուն միայն պատրաստ կ'ըլլան հետեւելու դասաւանդութեան։

Կայ նաև բծախնդիրը, որ իր տուած բացատրութենէն միշտ դժգոհ, ըլլայ ան բերանացի կամ գրաւոր, կը վերսկսի պատասխանել ու փնտռելով նոր բաներ և զգուշանալով սխալ մը ընելէ, այսպիսով կամ կորսնցնելով գրաւորին համար սահմանուած ժամանակը և կամ հասցնելով ուսուցիչին համբերութիւնը։

Ի վերջոյ կայ նաև տաքարիւնը կամ ինքնավստահը, որ կ'աճապարէ խնդիր մը լուծած ատեն և կամ հարցումի մը պատասխանելու ժամանակ, և սխալ արդիւնք կուտայ։

Բայց այս բոլորին հետ մէկտեղ կան փոքրիկներ, որոնք պարզապէս լաւ արդիւնք չեն տար և որոնք իրենց թմբիրէն հանելու համար ոչ պատիժ և ոչ ալ վարձատրութիւն օգուտ ունին։ Ասոնք բարեբախտաբար շատ չնչին տոկոս մը կը կազմեն և արդիւնքն են սահմանափակ իմացական կարողութեան։

Ծնողքի եւ ուսուցիչներու դերը

Ծուլութիւն կոչուող երեւոյթին մէջ շատ կենսական և որոշիչ դեր ունին ծնողք և ուսուցիչներ հետեւեալ պարագաներու տակ.—

Փոքրիկին ֆիզիքական առողջութեան մօտէն պէտք է հետեւին։

Պէտք է կարենան փոքրիկին մօտ զատորոշել անոր կարողութիւնները. ձեռային աշխատանքի ընդունակ փոքրիկէն չպահանջել մտային բարձր կարողութիւն։

Պէտք է զգուշանան ենթակային ներկայութեան զինք գովելէ, որպէսզի ան ինքնահաւան դառնալով չըլլայ անհոգ և ծոյլ։

Փոքրիկը յաճախ իր կարողութիւններուն համապատասխան դասարանի մը մէջ չըլլալուն համար կը ծուլանայ. եթէ դասերը դիւրին են իրեն համար, չի խանդավառուիր անոնցմով, իսկ եթէ անոնք դժուար են, ծուլութիւնը արդիւնք կ'ըլլայ անոր յուսալքումին։

Ծնողքը, երբեմն իրենց օրինակով իսկ պատճառ կ'ըլլան տղուն ծուլանալուն. երբ անոնք իսկ կը վարեն անկարգապահ և անհոգ կեանք մը, վատ օրինակ կուտան իրենց զաւակներուն։

Ծնողք երբեմն կը թերանան առաջնորդելու իրենց զաւակները անոնց դպրոցական աշխատանքին մէջ, անկեղծ հետաքրքրութիւն ցոյց չեն տար անոնց ցոյց տուած յառաջդիմութեան նկատմամբ, չըգնահատելով անոնց առօրեայ ջանքերը և հետաքրքրուելով միայն եռամսեայ նիշերով։ Քիչ չէ թիւը

(Շար. տես էջ 4)

ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԻՆ ԵՒ ՋՈՒՐԻՆ ՀՐԱՇՔԸ

(ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ)

Պարսկական մայրաքաղաքը այդ օրը, կը նմանէր արքայական նորապսակ հարսի մը, երեսներուն և շրթներուն գոյն ու բոյր քսած, դուրս կ'ելլէր բաղնիքէն, իրեն ընկերացող ազնուական կիներու հետ՝ կը քալէր ոսկեջրուած ճամբայէ մը պալատ երթալու համար։

Տիզբոն, այդ օրը, երազ էր և անթառամ պատրանք։ Փողոցներու մէջ և պատշգամներու վրայ սոխակները կ'երգէին։ Տիզբոնը՝ կախարդուհի էր և հմայութիւն։ Լոյսի և կրակի աստուած, որուն հետ՝ ո՛չ մէկ քաղաք կրնար մրցիլ, ան՝ Արեւի գինին ըմպած և բազմած Արեւին մէջ՝ Զրադաշտի կրօնը կը սերմէր։ Տիզբոնը՝ ատրուշանն էր և կրակի նուիրականութիւնը, գեղեցկութիւնն և անմահութիւնը, որուն տանիքներուն վրայ աներեւոյթ ոգիները արքայութիւն կը բանէին, պարսկական գորգերու պէս նուրբ և արուեստաւոր։

Տիզբոնը՝ աստուածներու կողմէ նուէր տրուեցաւ պարսիկ Շահնշահներուն, իբրեւ խորհրդանշան անոնց անպարտելի ուժին, անթառամ յաղթանակներու փառքին։ Տիզբոնէն կը սոսկային բոլոր այն ազգերը, որոնք կ'ապրէին Պարսից ծոցէն մինչև Սալամինա և Նեղոսէն մինչև Հիմալայա։

Փարթամ այս մայրաքաղաքը խնճոյքի մէջ էր ցերեկը, իսկ գիշերները՝ արբեցութեան ու վայելքի մէջ, ան՝ քուն չունէր, ոչ ալ հանգստանալու պահեր, միշտ կը ծփար, կը շարժէր, բորբոքուն, ալեխռով քաղաքն էր, կենդանի և յարաշարժ, մանուկի մը պէս անհոգ էր, երիտասարդի նման վայելող։ Պարտեալ երկիրներէն, անզուսպ հեղեղի պէս, ոսկին ու արծաթը, կարագն ու գինին, մեղրն ու կաթը, միսն ու մրգեղէնը, կերպասեղէնն ու զարդեղէնը և դեռ բոլոր միւսները կը հոսէին դէպի մայրաքաղաքը։

Ամէն օր, պարտուած քանի մը թագաւորներ կուգային Շահնշահին ոտքը, անոր գահն ու թեզանիքը կը համբուրէին, կը քծնէին, կը ստրկանային, ինչպէս շունը՝ իր տիրոջ առջև։ Շահնշահը տէրն էր, պարտեալները՝ գերի ու ծառայ։ Տիզբոնը հրամայողն էր, ստրուկները՝ անոր հլու գերիները։

×

Շապուհը արքայից արքայ և պետն էր արեւափառ Իրանի. օր մը, հրաման ըրաւ, որ պարսիկ իշխանները և տիրապետուած երկիրներու արքաները Տիզբոն գան, մասնակցին արքայական հացկերոյթին. հրաւէրը ընդունուեցաւ, եկան ամէնքը, փարթամօրէն հագնուած ու ճոխ նուէրներով լեցուեցաւ փառահեղ խորանը, ամէն մէկը իրեն յատկացուած տեղը բազմեցաւ, համաձայն իր դիրքին ու աստիճանին։ Հայոց Արշակ թագաւորն ալ հոն էր, պարսիկները զայն անարգելու համար՝ նստեցուցած էին խոնարհ տեղ մը, դրան կողմը, փոխանակ զայն բազմիլ տալու Շապուհին կուշտը, ինչ որ իրաւունքն էր հայոց Արշակունի թագաւորներուն։

Պարսիկ քուրմերու խորհուրդով, Արշակը նստեցուցին անվայել տեղ մը, և անոր ոտքերուն տակ փռեցին Հայաստանէն բերուած հողը, փորձելու համար Արշակի ներքին աշխարհը, անոր հոգեկան մտայնութիւնը, այսինքն՝ թշնամութեան չափը՝ պարսիկ գահուն դէմ։

Հայաստանի հողը զգայուն է և հպարտ։

Անոր մէջ՝ աստուածային դիւցազնութիւնը կայ և Վահագնեան թեւածում։

Հայ հողը ըմբոստ է ու հարուածող, անմիջապէս որ Արշակը իրեն յատկացուած տեղը նստաւ և զոյգ ոտքերը հայրենի հողին վրայ դրաւ, օտարին անարգանքը ցնցեց զինքը, մղեց ըմբոստութեան և վրէժի։ Հայրենի սրբազան հո՜ղը, որուն վրայ ցրցքնուած էր Հայաստանէն բերուած ջուրը։

Հողն ու ջո՜ւրը։

Սէր ու կրա՜կ։ Անոնք իրարու միացած հրահրեցին Արշակին ըստըրկանալ, քծնիլ չգիտցող եսը, հայեցի ըմբոստ հպարտութիւնը, զայրացաւ. Արշակը հրաբուխէ բռնուած Մասիսն էր, չկրցաւ համբերել, ոտքի ելաւ և գոչեց խրոխտօրէն.

—Շապո՛ւհ, նստած տեղէդ վա՛ր իջիր, հոն ինծի, մե՛զ՝ Արշակունիներուս կը պատկանի։

Արշակի ձայնը խրոխտ էր և անարգական։

—Ի՞նչ, ի՞նչ, այդ դո՞ւն ես ըսողը, Արշա՛կ։

— Այո՛, ես, Հայերու Թագաւորը, քու նստած տեղը մեզի և միայն մեզի կը պատկանի։

— Զգուշացի՛ր և մի՛ յոխորտար, վաղը կը մեկնիս դէպի Անյուշ բանտը։

— Գիտցի՛ր, Շապո՛ւհ, ես ՄԱՍԻՍՆ եմ, անոր ցնցող հրաբուխն եմ, ես՝ զօրաւոր եմ մահէն աւելի, ես՝ քեզ ու մահը կ'անարգեմ, մարդակեր բորենի, ըրէ՛ այն՝ ինչ որ կը փափաքիս...։

×

Անյուշ բերդը մահն էր ու գերեզմանը, հոն գացողը ազատում չունէր, ոչ ոք կը համարձակէր այդ անունը արտասանել արքային առջև։

Արտասանողը կը մեռցուէր։

Դրաստամատ հայ զօրավարը, հայ և պարսկական բանակի գլուխ անցած՝ կռուեցաւ Հիւսիսային Կովկասի ցեղերու դէմ և յաղթական՝ վերադարձաւ Տիզբոն, երբ Արշակ Հայոց Թագաւորը բանտարկուած էր Անյուշ բերդին մէջ։ Ներկայացաւ Շապուհին, որ ուզեց նուէր մը տալ պարսկական գահին հաւատարիմ և յաղթական հայ զօրավարին, ըսաւ.

— Դրաստամա՛տ, ի՞նչ կ'ուզես որ տամ քեզի, ոսկի՞, արծա՞թ, տուն ու կալուա՞ծ...։

— Տէր արքայ, ես ամէն ինչ ունիմ, շնորհակալ եմ, միայն պիտի խնդրեմ Ձեզմէ, որ ինծի հրամոն տաք, երթամ Անյուշ բերդը, և հոն պահ մը տեսնուիմ Արշակ Թագաւորին հետ։

×

Հրաման տրուեցաւ։

Դրաստամատ գնաց Անյուշ բերդ, գտաւ Արշակը, նոր հագուստներ հագցուց, սեղան պատրաստել տուաւ, միասին ճաշի նստան, կերան ու գինի խմեցին։

Արշակը գինովցաւ, ինկաւ երեւակայութեան մէջ, հեռացաւ Անյուշ բերդէն, գնաց Հայաստան, պտտեցաւ գիւղեր ու քաղաքներ, տեսաւ հայրենի գետեր ու աղբիւրներ, լիճեր ու ջրվէժներ, դաշտեր ու հովիտներ, հոտուըտաց օդն ու բոյսը, համբուրեց Մասիսը, բայց զգաց որ ամէն բանի վրայ տրտմութիւն և մահաբոյր սուգ կար, չէ՞ որ Հայաստանը գերի էր և անոր Թագաւորն ալ բանտարկուած էր Անյուշ բերդին մէջ...։

Արշակ տեսաւ աւերակ ու տխուր Հայաստանը, զայրացաւ, առ ոչինչ համարեց իր կեանքը, սեղանի վրայէն խլեց դանակը, իր կուրծքը խրեց, տագնապեցաւ և հոգին փչեց։ Այս ցաւալի դէպքէն շատ ազդուեցաւ Դրաստամատ, ոտքի ելաւ, Արշակի կուրծքէն դուրս քաշեց դանակը և մխեց իր կուրծքը, մեռցուց ինքզինքը։

Երկու ասպետական նահատակներ՝ Անյուշ բերդին մէջ. արքան և զօրավարը, երկուքն ալ ՀԱՅ, երկուքն ալ հայրենասէր։

Անոնց հոգիները փոխակերպուեցան երկու անմահ արծիւներու, որոնք այսօր կը շարունակեն թեւել Մասիսի շուրջը՝ գիշեր ու ցերեկ, անընդհատ կ'երգեն հայ հողին ու ջուրին յաւերժական փառքը և անոնց անբացատրելի հրաշքը...։

Երգ մը՝ որ լսելի է մի՛այն հայերուն...։

ՍՕՍ-ՎԱՆԻ

ՍԵՐՎԱՆՏԵՍ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Նիւթասիրութիւնն ու երկչոտութիւնը. Դոն Քիշոտ եւ Սանչօ կենդանի հակադրութիւններ՝ մէկ կողմէն հոգեկան, իսկ միւս կողմէն մարմնական կեանքի, վերացական մտքի եւ գործնականի։

Ի՞նչ է Դոն Քիշոտի մենամոլութիւնը, ընտանեկան յարկէն խոյս տալու բաղձանքը, եթէ ոչ՝ հոգիի այն արտակարգ վճռականութիւնը, որ յատուկ է առաքեալին, յատուկ է ամէն գիտական եւ ընկերային բարենորոգիչի։

Այս ոգին չէ՞ր, որ ըստ Աւետարանին դարեր առաջ Մեծ Յեղափոխականը մանուկ հասակին մէջ կը փախցնէր ծնողաց յարկէն ու դարեր յետոյ՝ թափառական կը դարձնէր Տոլստոյը իր կեանքի մայրամուտին։ Խենթեր են, որովհետեւ չեն հասկցուած իրենց ժամանակակիցներէն եւ Դոն Քիշոտ, մարդոց ամենէն առաքինին՝ խենթ մը նկատուած է ախտաւոր ու փճացած ընկերութեան մէջ։ Խենթ՝ որովհետեւ մարդ մըն է, որ ըմբոստացած ընկերային անարդարութիւններուն դէմ, վսեմ խանդավառութեան մը ներշնչուած, կ'երազէ ախոյեանը ըլլալ տկարին պաշտպանութեան, նեցուկը՝ նեղուածին, սարսափը՝ բռնակալին եւ չարին... եւ այս ամէնը ապաւինած իր կոտրած նիզակին եւ ժանգոտած վահանին, սակայն իր դասին արդարութեան հաւատքով։

Իսկ Սանչօ, հողին կապուած գիւղացին իր պարզունակ ուղղամտութեամբ եւ առողջ ողջմտութեամբ, տիպարն է հաւատարիմ հետեւորդին։ Կ'առարկէ, կը տեսնէ վտանգը, կը զգուշացնէ, բայց եւ այնպէս կը քալէ...։

Ի՜նչ հիանալի եւ յուզիչ տեսարան։ Բաց դաշտ մը, օծուած բնութեան հրաշալիքներով։ Դոն Քիշոտ եւ Սանչօ կը քալեն. մէկը բռնած իր ձիուն սանձէն, միւսը քաշելով իր էշուն պարանէն։ Կը քալեն, անօթի, ծարաւ։ Դէպի ո՞ւր։ Դէպի բարին, դէպի գեղեցիկը, դէպի ազնիւը։

Աւելորդ կը սեպեմ ծանրանալ գիրքին գրական արժէքին եւ գեղեցկութեանց վրայ։ Անշուշտ ոչ մէկ թարգմանութիւն կրնայ տալ բնագրին զմայլելի, զուննազեղ ոճը, արտայայտութեանց նրբութիւնն ու ազնուութիւնը եւ բոլոր այլ բարեմասնութիւնները, որոնք իրաւունք տուած են մեծ քննադատներուն՝ «Դոն Քիշոտ»ը հաւասարեցնել «Իլիական»ին, իբրեւ կատարեալ գործ։

Դոն Քիշոտ անունը լեզուական գործածութեան մէջ յաճախ կը հանդիպինք. այդ անունով կը կոչենք այն մարդը, որ առանց նիւթական շահու ակնկալութեան բարձր նպատակ մը կը հետապնդէ, եւ որ առանց վարանումի, առանց իր ուժերը հաշուելու կուրօրէն եւ կոկոզավիզօրէն, ինքզինք կը նետէ ամենամեծ վտանգներու մէջ։

Յ. Ն.

Ծ.Խ.— «Դոն Քիշոտ»ի եւ իր հեղինակին մասին այս վերլուծական յօդուածը գրած է ողբացեալ ՅԱԿՈԲ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ, դասագիրքերու հեղինակ, երբեմնի տնօրէն Պօղոսեան եւ Գալուստեան վրժ.ներու, հմտաբան հրապարակագիր, բանասէր։ Ան 1947ին հայրենիք մեկնեցաւ եւ այնտեղ մահացաւ քանի մը տարի ետք։

ԾՈՒԼՈՒԹԻՒՆԸ ՓՈՔՐԻԿՆԵՐՈՒ ՄՕՏ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

հայերու, որոնք երեք ամիսը անգամ մը միայն կը քննեն տղուն վիճակացոյցը և ըստ իրենց այդ օրուան տրամադրութեան, կը վարձատրեն և կամ կը պատժեն տղան, օր մը վերջ մոռնալու համար անոր գոյութիւնը որպէս դպրոցական։

Ծուլութեան Ֆիզիքական պատճառները

Տեսողութեան տկարութիւնը կրնայ պատճառ ըլլալ որպէսզի տղան չկարենայ սահուն կերպով կարդալ և նոյնիսկ կարդացածը կրնայ սխալ ըմբռնել։

Նմանապէս լսողութեան տկարութիւնը պատճառ կ'ըլլայ՝ որ ենթական յստակ չլսելով, լաւապէս չկարենայ հետեւիլ դասերու բացատրութեան։ Եւ ասոնց նման բազմաթիւ ֆիզիքական տկարութիւններ կրնան նեղել փոքրիկը, ինչպէս ցաւած ակռայ մը, շնչառութեան դժուարութիւն մը՝ որ յաճախ նշմարելի է քիթը միս ունեցող փոքրիկներու մօտ։ Ասոնց շարքին յիշենք նաև անբաւարար սննդառութիւնը, որուն որպէս արդիւնք տղան ֆիզիքապէս տկար կը զգայ և իր մօտ կը պակսի աշխատելու եռանդը։

Խաղամոլ երախաներն ալ հակամէտ են իրենց աշխատանքին հետամուտ չըլլալու. օրուան ընթացքին այնքան կը յոգնին, որ երբ դպրոցէն տուն վերադառնան, միայն սնունդի և հանգիստի մասին կրնան մտածել։

Այսպիսներուն ոչ միայն պէտք է արգիլել դպրոցէն վերջ տունը խաղալը, այլ խնդրել տնօրէնէն՝ որպէսզի օրուան ընթացքին անուղղակիօրէն արգելք հանդիսանայ ֆիզիքական չափազանց յոգնութեան։

Փոքրիկներու մօտ ընդհանուր ֆիզիքական յոգնութիւն մը և անոր որպէս արդիւնք ծուլութիւնն ալ նշմարելի կ'ըլլան դպրոցական տարեշրջանի սկիզբը, երբ տղան ինքզինք դէմ յանդիման գտնէ նոր նիւթերու, նոր ուսուցիչներու և աւելի դժուարացած դասերու, և շրջան մը այդ բոլորին ծանրութեան տակ կքած ըլլալ կը թուի։ Նման վիճակ մըն ալ կը նշմարուի դպրոցական տարեշրջանի վերջաւորութեան, երբ օդերը կը տաքնան և տղան կարծէք ալ յոգնած կը զգայ իննամսեայ աշխատանքէն և հակամէտ կ'ըլլայ ծուլանալու։

Այսպիսի պարագաներու ծնողք և ուսուցիչներ գործակցաբար կրնան տղան առաջնորդել այդ դժուար շրջանին. հոս մեծ դեր կը խաղան առօրեայ հանգիստի պահերը, կիրակնօրեայ բացօթեայ զուարթ պտոյտները, ինչպէս նաև Ծնունդի և Զատկուան արձակուրդներու լաւագոյնս օգտագործումը, տղուն պարգեւելու համար մտքի հանդարտութիւն և ջիղերու ձգանք, որպէսզի ան յառաջիկայ ուսումնական շրջանը դիմագրաւէ նոր աւիւնով։

Ծուլութեան հոգեբանական պատճառները

Փոքրիկին հոգեկան տագնապները կը կասեցնեն անոր մտային աշխատանքին թափը. այն փոքրիկը՝ որ բաւարար գուրգուրանք չի ստանար և իր ծնողքէն լքուած կը զգայ, իր միակ մտասեւեռումը կ'ըլլայ ընել այնպէս որ ծնողք իրմով զբաղին։

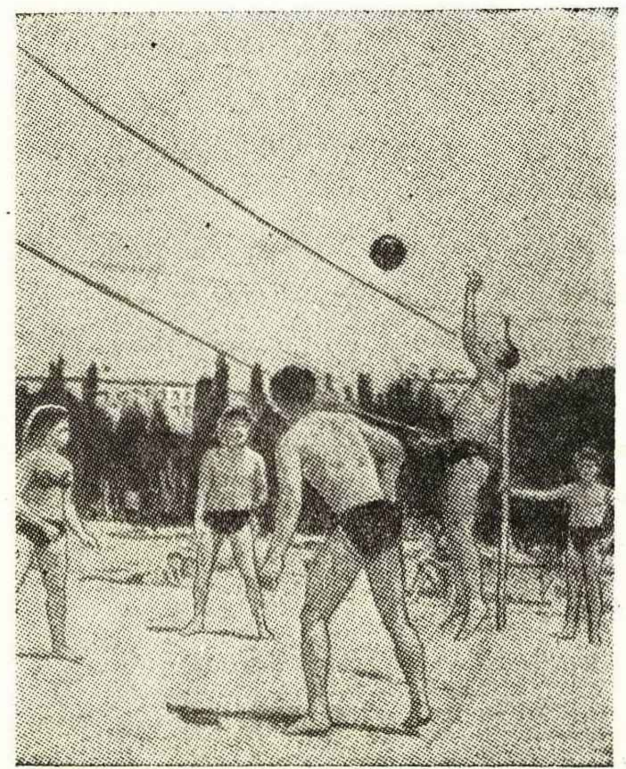
Ծոյլ կը կոչենք տղաք, որոնք անհանդարտ են, անուշադիր. անուշադրութիւնը յաճախ արդիւնք է փոքրիկին զգացած հակակրանքին որոշ նիւթի մը և կամ ուսուցիչի մը հանդէպ։

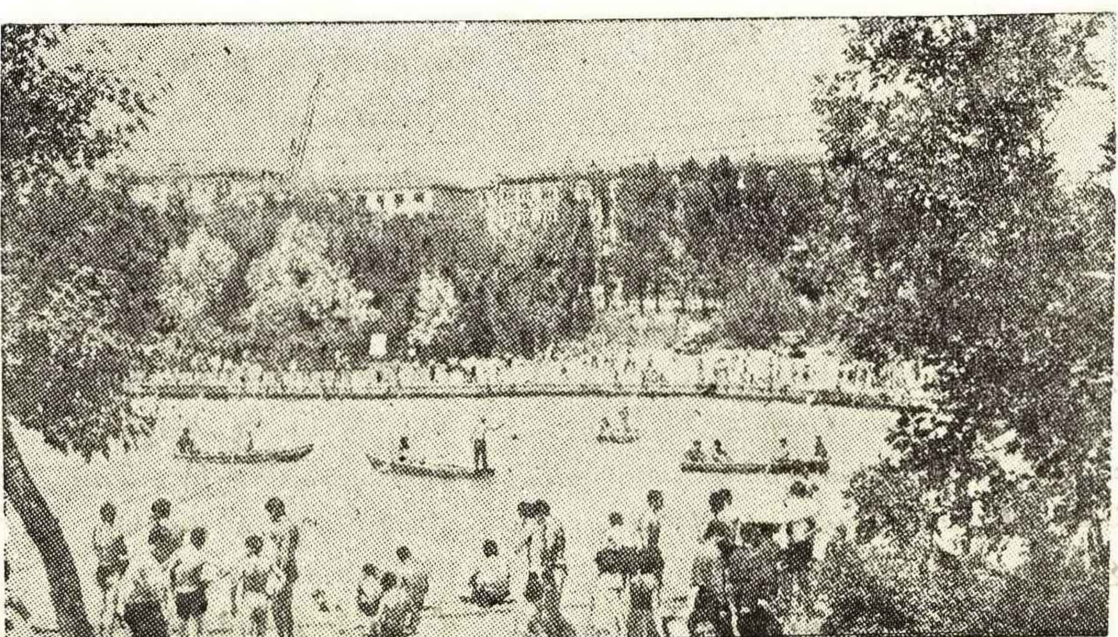
Երբ յիշենք մեր դպրոցական տարիները, կը տեսնենք թէ յաճախ ուսուցիչի մը քաջալերական մէկ խօսքը և կամ նիւթի մը մէջ առաջին անգամ ստացուած նիշը որքան մեծ դեր խաղացած են մեր մէջ արթնցնելու սէր և հետաքրքրութիւն անոր հանդէպ։

Ծուլութիւնը փոքրիկին մօտ յայտնաբերուող անբաղձալի վիճակ մըն է, որ կրնայ դարմանուիլ. սակայն անոր լուծումը կրնայ յաջողութեամբ պսակուիլ միայն ծնողքի եւ ուսուցիչի գործակցութեամբ։

ԱՍՏՂԻԿ ԳՈՃԱՅԵԱՆ

Ամառը Երեւանի Մէջ

Ամառն տաք օրերուն Երեւանի երիտասարդութիւնը կը զբօսնու խաղավայրերու վրայ կամ լճին մէջ։

ԿԱԶՄԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ՀԱՅ ՕՐԹՈՏՈՔՍ ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ

Բազմաթիւ ընթերցողներու խնդրանքին ընթացք տալով, եւ Գահիրէի Թեմականի մօտալուտ ընտրութիւններուն առթիւ՝ անհրաժեշտ նկատեցինք մամուլի միջոցաւ եգիպտահայութեան սեփականութիւնը դարձնել «ՀԱՅ ՕՐԹՈՏՈՔՍ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ»ը։

Համայնքին անդամները.—

1.— Եգիպտոսի հայ օրթոտոքս համայնքը կը կազմուի այս երկրին մէջ բնակութիւն հաստատած բոլոր օրթոտոքս հայերէն։

2.— Եգիպտոսի հայ օրթոտոքս համայնքը ունի համայնքային երկու շրջանակներ (Հէյէ) (*) որոնցմէ առաջինին կեդրոնն է Գահիրէ քաղաքը, իսկ երկրորդինը՝ Աղեքսանդրիա քաղաքը։

3.— Գահիրէի շրջանակին իրաւասութեան տակ կը մտնեն վերին Եգիպտոս, Գալիուպիյէ եւ Շարգիյէ նահանգները եւ Քանալի (Սուէզ) կառավարչութիւնը։ Եգիպտոսի երկրին մնացեալ վայրերը կը մտնեն Աղեքսանդրիոյ շրջանակին իրաւասութեան տակ։

4.— Իւրաքանչիւր շրջանակ կ'ունենայ.—
ա.— Թեմական Ժողով (Մեկլիս Միլլի) մը.
բ.— Քաղաքական Ժողով (Մեկլիս Իտարա) մը.
գ.— Կրօնական Յանձնաժողով (Լէկնէ Տինիյէ) մը.
դ.— Նուիրատուութեանց Յանձնաժողով (Լէկնէթ Հիպաթ) մը.
ե.— Յանձնաժողով (Լէկնէ) մը համայնքի զաւակներուն միջեւ ծագած անձնական իրաւավիճակի խնդիրները դատելու համար ներկայ կանոնագրով ցոյց տրուած սահմաններուն մէջ։

ԱՌԱՋՆՈՐԴ

5.— Առաջնորդը Եգիպտոսի հայ օրթոտոքս համայնքին կրօնապետն է։ Ան է, որ նիստի կը հրաւիրէ Թեմական Համագումար Ժողովը, երկու Թեմական Ժողովները եւ Քաղաքական Ժողովը, ու կը նախագահէ անոնց։

6.— Առաջնորդն է, որ կը նշանակէ Գահիրէ եւ Աղեքսանդրիա քաղաքներէն իւրաքանչիւրին Առաջնորդական Փոխանորդը (Vicaire) համաձայնաբար յիշեալ քաղաքներէն ամեն մէկուն Քաղաքական Ժողովին հետ։

7.— Առաջնորդի բացակայութեան պարագային իր իրաւասութեանց մէջ զինք կը փոխարինէ իր փոխանորդը վերոյիշեալ քաղաքներէն իւրաքանչիւրին մէջ։ Երկու փոխանորդներու բացակայութեան պարագային Առաջնորդը կը ներկայացնէ այս վերջնոյն կողմէ նշանակուած կրօնական մը։

8.— Առաջնորդական Աթոռի թափուր մնալու պարագային, աթոռի թափուր մնալու թուականին յաջորդող երեք ամիսներու ընթացքին կը հաւաքուին Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ երկու Քաղաքական Ժողովները ու երկու Կրօնական Յանձնաժողովները՝ Առաջնորդական Տեղակալ մը ընտրելու համար, եւ հարցը կը տարուի պետական իշխանութեան առժամեայ վաւերացումի համար, մինչեւ որ Առաջնորդին անուանումը տեղի ունենայ Արքայական հրամանագրով՝ ըստ Սահմանադրութեան (Տուսթուր) 153րդ յօդուածին։ Իր ընտրութեան վաւերացումէն ետք Տեղակալը կ'ունենայ Առաջնորդին բոլոր իրաւասութիւնները։

ԹԵՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ (ՄԵԿԼԻՍ ՄԻԼԼԻ)

Կազմութիւն Թեմական Ժողովի.—

9.— Գահիրէ եւ Աղեքսանդրիա քաղաքներէն իւրաքանչիւրին մէջ Թեմական ժողովը կը կազմուի 26 անդամներէ, որոնց 24ը աշխարհական՝ կ'ընտրուին ներկայ կանոնագրի 10րդ յօդուածէն մինչեւ 22րդ յօդուածը բացատրուած ձեւակերպութիւններու համաձայն, իսկ երկուքը կրօնական՝ կը նշանակուին Առաջնորդէն։

Ընտրութիւն Թեմական Ժողովի.—

10.— Համայնքին ոեւէ անդամը կրնայ ընտրող ըլլալ, եթէ կը լրացնէ հետեւեալ պայմանները.—
ա.— Եթէ 21 տարեկանը լրացուցած է.
բ.— Եթէ Գահիրէի կամ Աղեքսանդրիոյ շրջանակին մէջ կը բնակի առնուազն երկու տարիէ ի վեր.
գ.— Եթէ վճարած է 31րդ յօդուածով պայմանադրուած տարեկան տուրքը.
դ.— Եթէ կը վայելէ քաղաքական իրաւունք եւ անուանարկիչ դատապարտութիւն կրած չէ.
ե.— Եթէ արգիլումի ենթարկուած (interdit) կամ սնանկացած չէ։

Ընտրողը պէտք է ստացած ըլլայ ընտրական քարտ մը, որ վաւերացնէ իր ինքնութիւնը եւ հաստատէ թէ ան կը լրացնէ վերոյիշեալ բոլոր պայմանները։

Ընտրող մը չի կրնար քուէ տալ թէ Գահիրէի եւ թէ Աղեքսանդրիոյ մէջ միաժամանակ։

11.— Թեմական ժողովին իբր անդամ ընտրուող անձը պէտք է լրացուցած ըլլայ 30 տարեկանը եւ օժտուած ըլլայ նախորդ յօդուածին մէջ կանխագծուած միւս բոլոր պայմաններով, զորս պարտի լրացնել ընտրող մը։

12.— Առաջնորդական Փոխանորդը գրի կ'առնէ տոմար մը, որուն մէջ այբուբենական կարգով կ'արձանագրուին ընտրութեան պայմանները լրացնող բոլոր անձերուն անունները։ Ընտրութենէն երկու ամիս առաջ ընտրութեան ցանկերը կը փակցուին Առաջնորդարանին մէջ եւ այդ մասին ծանուցում կը տրուի ընտրութիւն կատարուող քաղաքին մէջ լոյս տեսնող թերթով մը։

13.— Ամեն ընտրող, որուն անուան արձանագրութիւնը մոռցուած է, կրնայ պահանջել որ իր անունը արձանագրուի։ Նոյնպէս ամեն ընտրող, որուն անունը արձանագրուած է, կրնայ պահանջել, որ առանց իրաւունք ունենալու արձանագրուած անձին անունը ջնջուի։

(*) Արաբերէն բնագրին Հէյէ բառը, որ տառացիօրէն ձեւ, կազմ կամ մարմին կը նշանակէ, ըստ երեւոյթին գործածուած է circonscription իմաստով։ Այս պատճառով յարմար դատեցինք թարգմանութեան մէջ գործածել շրջանակ բառը։

(Շար. 1)

ՊՐ. ԱՐՏԱԽԱԶԴ ՍԵԼԻՄ ԱՐԹԻՆԵԱՆ
ՕՐ. ՍԵԴԱ ՏԷՐ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ամուսնացեալք

Մելպուրն (Աւստրալիա) 20-8-66

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ընկեր Լեւոն Մկրտիչեան (Տիթրոյթէն)՝ խմբագրատանս տուած իր այցելութեան առթիւ կը նուիրէ 15000 ե.դ.։

Առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Ընկ. Մայք Նազարէթեան (Մեթուէն, Մ.Ն.) կը նուիրէ 20 տոլար։

Առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Աղեքսանդրիայէն շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— ե.դ.

Տէր եւ Տիկ. Հրայր Մարգարեան 500
Պր. Գէորգ Տէյիրմէնճեան 200

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Ընկ. Լեւոն Մկրտիչեան (Տիթրոյթէն)՝ Հայկ. Ընթերցասրահ իր այցելութեան առթիւ կը նուիրէ 500 ե.դ.։

Պր. Կարպիս Նալպանտեանի ընդ Օր. Սեդա Սիւլահեանի (Հալէպ) բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, փոխան շնորհաւորական հեռագրի կը նուիրեն. ե.դ.

Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Պալաեան 100
Տէր եւ Տիկ. Նուպար Պալաեան 100

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտոնի «Արեգակ»ը Կը Դադրի

Այսու ի գիտութիւն յայտնում ենք «ԱՐԵԳԱԿ»ի բաժանորդներին, որ ամսաթերթիս հրատարակութիւնը ժամանակաւորապէս ընդհատելու ենք, մինչեւ որ Լոնտոնում հաստատենք հայկական տպարան, որը յոյս ունենք մօտ ապագայում կարելի կը լինի իրագործել։ «ԱՐԵԳԱԿ»

«ՌՈՒՊԻ»Ի ԹՄԲԿԱՀԱՐԸ

Հալէպի Հ.Մ.Ը.Մ.ի «Ռուպի» նուագախումբի թմբկահար Մարտիրոս Մարտիրոսեան «Գիշերն անոյշ է» կ'երգէ Երեւանի Ֆիլհարմոնիայի բեմին վրայ։

«Ջահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ,
Հելիոպոլիս փող. թիւ 18
Ռամլէ, Քան Ցը Սեզար:
Հեռ. թիւ 21942

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԱՍԸ ՏԱՐԵԿԱՆ Է

Նիւ Եորքի Հայ Գրականութեան Բարեկամներու Միութիւնը կը տօնէ իր հիմնադրութեան տասներորդ տարեդարձը յառաջիկայ Հոկտ. 16ին՝ ճաշկերոյթով մը, Նիւ Եորքի Սթէթլըր-Հիլթըն պանդոկի շքեղ սրահին մէջ, պատշաճ յայտագրով։

Ամերիկայի կեդրոնին մէջ տասը տարիէ ի վեր, հայ գիրի ու գրականութեան շուրջ հետաքրքրութիւնը վառ պահող (պարբերական հրատարակութիւններով եւ գրական սալոններով) ու հայ գրողները քաջալերող (անոնց գործերը տեղաւորելով եւ տարածելով) այս միութեան տասնամեակի տօնակատարութեան հրաւիրուած են աշխարհի բոլոր կողմերէն՝ հայ մտաւորականներ եւ արուեստագէտներ, որոնք պիտի ունենան մեծարանքի խօսք եւ նիւթ։ Ներկայ գտնուիլ չկարողացող գրողները իրենց ողջոյնի եւ շնորհաւորութեան գիրը պիտի յղեն Սեպտեմբեր 20էն առաջ, հետեւեալ հասցէին.—

ARMENIAN LITERARY Society - New York, Inc.
114 First street, YONKERS, N.Y. 10704

«Ջահակիր» այժմէն կը ներկայացնէ իր ջերմ շնորհաւորութիւնները՝ յաջողութեան եւ ապագայ աւելի բեղուն գործունէութեան մը մաղթանքներով։

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

ՀՈԳԵՃԱՇ
Ս.Դ. ՀՆՉ. ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Օգոստոս 5ին, Պ. Այրէսի «Հայ Կեդրոն»ի սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ, Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան, Քսան Նահատակներու հոգեհացը, հովանաւորութեամբ Հարաւային Ամերիկահայոց Կաթող. Պատ. ու բարեխնամ Առաջնորդ Բաբգէն Եպս. Ապատեանի եւ նախագահութեամբ ընկեր Տիգրան Միւրէքեանի: Ներկայ եղան երկու հարիւրէ աւելի հայրենակիցներ, որոնք եկած էին իրենց ներկայութեամբ յարգանքի տուրքը տալու, հայ ժողովուրդի ազատագրութեան համար իրենց թանկագին կեանքերը զոհած քսան առաքեալներուն։

Հոգեհացի սեղանին գլուխը տեղ գրաւած էին՝ Սրբազան Հայրը, Յարութիւն Ծ. Վրդ. Մուշեան, Նախագահ ընկ. Միւրէքեան, ընկ.հի Այրի Տիկ. Ա. Պագչէճեան եւ «Շարժում» Մշակութային Միութեան վարչական կազմին անդամները։ Բացման խօսքը ըրաւ օրուան խօսնակ ընկ. Վահան Գալֆայեան:

«Այսօր թէեւ սուգի օր է եւ սակայն փառքի տօն է միեւնոյն ատեն» շեշտեց խօսնակը, վեր հանելով անմահ դիւցազուններուն մարտիրոսութեան արժէքը մեր յեղափոխական շարժման սկզբնական փուլերուն համար։ Ընկ. Կ. Օհանեան, սպաներէն լեզուով բացատրեց օրուան նուիրականութիւնը: Շատ յաջող արտասանութիւն մը կատարեց Օր. Աստղիկ Ֆերմանեան, Փարամազի յիշատակին նուիրուած:

Օրուան գլխաւոր բանախօսը՝ ընկեր Կուժունի, հանգամանօրէն անդրադարձաւ քսաններու նահատակութեան թողած ազդեցութեան մասին: Ցոյց տուաւ Հնչակեան կուսակցութեան որդեգրած ուղղութիւնը, մանաւանդ հիմա, երբ հողային հարց մը կայ հրապարակը ու մեր դիտաւորութիւնները ուրիշ բան չեն կրնար ըլլալ եթէ ոչ, թուրքերէն պահանջել մեր բռնագրաւուած հողերը, ու զանոնք կցել մեր Մայր Հայրենիքին։

Յարգելի բանախօսը ի վերջոյ թելադրեց որպէսզի անմահ քսաններու յիշատակը օրինակ հանդիսանայ մեզի՝ եղբայրանալու իրարու հետ ու համախորհուրդ նուիրուելու հայ կնճռոտ դատին բարւոք լուծման։ Բանախօսութեան վերջաւորութեան «Թ. Ալբունեան» նուագախումբը նուագեց Հնչակեան քայլերգ՝ *Հեռաւոր Երկիրը*։ Սրբազան Հօր տպաւորիչ խօսքերով ու պահպանիչով վերջ գտաւ այս հոգեհացը։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՍՊԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՈՎ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ «ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ» ՇՈՒՐՋ

Օգոստոս 12ին, Արսլանեան Ազգ. Վարժարանի ընդարձակ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Հայ Համալսարականներու Միութեան նախաձեռնած «Հայոց Պատմութեան» մասնաւոր դասընթացքի առաջին դասախօսութիւնը։

Համալսարանական ուսանողներու ընտիր երկսեռ բազմութիւն մը, մօտ ութսուն հոգի, ժամադրուեր էր հետեւելու դասաւանդութիւններուն, որ ըստ ծրագրուած յայտագրին, պիտի շարունակուին տասնըհինգ օր անգամ մը:

Իբրեւ դասախօս հրաւիրուած էր Պր. Ռուբէն Արծրունի, որ քաջածանօթ մեր պատմութեան, հմտօրէն ներկայացուց հայ ժողովուրդի ծագումը եւ զարգացումը մինչեւ Ե. դար։

Գնահատանքի արժանի ձեռնարկ մըն է Հայ Համալսարանականներու Միութեան սոյն գործունէութիւնը։

ՊԱՍՔԷԹ ՊՈԼ

Հ.Մ.Ը.Մ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ ՄԻՇՏ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Յաջորդական երրորդ բաժակին էր որ տիրացաւ Աղեքսանդրիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.ի պասքէթ-պոլի խումբը անցեալ կիրակի, 4 Սեպտեմբեր, Գահիրէէ Նիըր Իսթ Ակումբին մէջ կազմակերպուած Համահայկական մրցաշարքին, յաղթելով Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐի խումբին (49-46) *եւ արժանանալով «Նոբայր Պեն Օհանեան» բաժակին:*

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
8 ՍԵՊՏ. 1966

★ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ ★

ՏԻԳՐԱՆ ԵՐԿԱԹԻ ՆՈՐ ՀԱՒԱՔԱՎԱՅՐԻ

ԲԱՑՈՒՄԸ

Կիրակի, Օգոստոս 28, բացումը կատարուեցաւ «Տիգրան Երկաթ»ի Իպրահիմիէի (Աղեքսանդրիա) նոր հաւաքավայրի բացումը:

Այս հանդիսութեան ներկայ էին Եգիպտահայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մամբրէ Ս. Արք. Սիրունեան, Աղեքսանդրիոյ Առաջ. Փոխ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան, Վեր. Մ. Ճինպաշեան, Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ Ազգ. Իշխանութեանց անդամներ, Գահիրէի քոյր Միութեանց պատուիրակութիւններ, հիւրեր եւ հանդիսականներ:

Օրուան Նախագահուհին էր Տիկ. Հնազանդ Ալեքսանեան, որուն որդին եւ հարսը՝ Տէր եւ Տիկ. Վահան Ալեքսանեան բարերարներն են այս նոր հաւաքավայրին:

ԱՄՀի պետական քայլերգէն ետք՝ հանդիսաւոր բացումը կատարուեցաւ դրան մօտ զետեղուած յուշաքարին եւ կառոյցին:

Եղան խօսողներ «Տիգրան Երկաթ»ի կատարած գործունէութեան մասին եւ գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը, որուն մասնակցեցան զոյգ քաղաքներու սիրուած արուեստագէտները:

Եղան սրտաբուխ նուիրատուութիւններ, որուն բացումը կատարեց օրուան Նախագահուհին՝ 100 ե. ոսկիով:

Ապա ներկաները հրաւիրուեցան պարի, որ տեւեց մինչեւ ուշ գիշեր:

Շնորհաւորելի է «Տիգրան Երկաթ»ի վարչութիւնը, որ Եգիպտահայ գաղութին համար «տագնապալից» այս օրերուն յանդգնութիւնը կ'ունենայ հայկական նոր հաւաքավայր մը հիմնել:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՆԳԻՍՏ
Տ. ԳԷՈՐԳ ՔՀՆՅ. ՍԵՄԵՐՃԵԱՆԻ

Խոր ցաւով կը տեղեկանանք՝ թէ Աղեքսանդրիոյ Ս. Պօղոս Պետրոս Եկեղեցւոյ միակ քահանայ հայրը՝ ԱՐԺ. Տ. ԳԷՈՐԳ ՔՀՆՅ. ՍԵՄԵՐՃԵԱՆ վախճանած է Երկուշաբթի, 5 Սեպտ 1966, գիշերուան ժամը 10ին տեղւոյն իտալական հիւանդանոցին մէջ:

Թաղման յաւարտի եւ վերջին օծման կարգը տեղի ունեցաւ Երեք, 7 Սեպտ. 1966, առաւօտեան ժամը 10ին, տեղւոյն Ս. Պօղոս Պետրոս Եկեղեցւոյ մէջ, Ս. Պատարագի մատուցմամբ, որուն ներկայ գտնուեցան Եգիպտոսի Հայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մամբրէ Ս. Արք. Սիրունեան, Աղեքսանդրիոյ Առաջ. Փոխ. Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան, քահանայ հայրեր, Թեմական, Քաղաքական եւ Հոգաբարձական ժողովներու անդամներ եւ հոծ թիւով հաւատացեալներ:

«Ջահակիր» իր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնէ վախճանեալ քահանայ հօր բոլոր սգակիր պարագաներուն, ինչպէս նաեւ Աղեքսանդրիոյ Ազգ. Իշխանութեան:

ՏԽՐՈՒԻՆԻ

Խոր ցաւով կ'արձանագրենք յանկարծական մահը՝ Տոքթ. ՏԻԳՐԱՆ ՄՆՍԹՈՒՐՃԵԱՆԻ, պատահած Երեքշաբթի, 6 Սեպտ. 1966, առաւօտեան ժամը 9ին՝ Աղեքսանդրիոյ իր եղբօր բնակարանին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Չորեքշաբթի, 7 Սեպտ. 1966, կ. ե. ժամը 3ին Շաթպիի (Աղեքս.) Ազգ. Գերեզմանատան մէջ:

Մեր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնենք հանգուցեալի եղբօր՝ Տէր եւ Տիկ. Հայկ Մնսթուրճեաններուն եւ սգակիր բոլոր պարագաներուն:

ՏԽՐՈՒԻՆԻ

Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Ճէրճեան եւ զաւակունք (Խարթում), Տէր եւ Տիկին Վահան Աբրահամեան եւ զաւակունք (Աղեքս.), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Քիւրքճեան եւ զաւակունք (Լոնտոն), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Իգմիրլեան եւ զաւակունք (Խարթում) եւ համայն սգակիր պարագաները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն մահը իրենց շատ սիրելի եղբօր, քեռորդւոյն եւ ազգականին՝

ԱՐՍԷՆ ՃԷՐՃԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցած է Չորեքշաբթի, 31 Օգոստոս 1966, իր բնակարանին մէջ, Խարթում:

Մեր ցաւակցութիւնները հանգուցեալի բոլոր պարագաներուն:

ՍՈՒՐԻԱ

ԱԿՆԱՌԱՒՈՐ ՎԻՐԱԲՈՅԺ
ՓՐՈՖ. ՍԱՐԳԻՍ ՄՈՒՇԵՂԵԱՆ

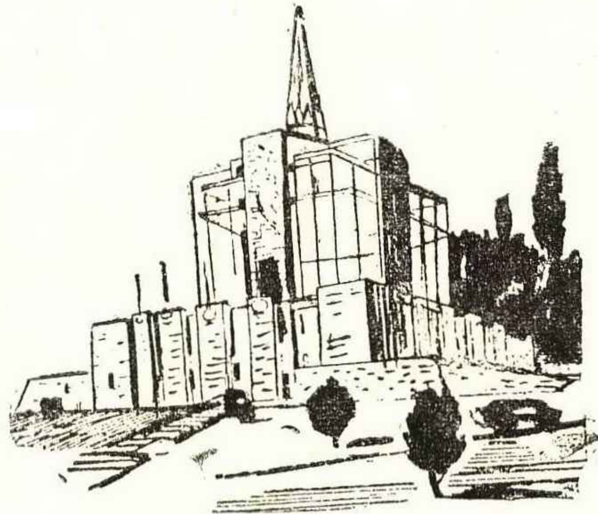
Սուրիական կառավարութեան հրաւէրով Դամասկոս կը գտնուի վիրաբուժութեան նոր սերունդի անուանի մասնագէտ Փրոֆ. Տոքթ. Սարգիս Մուշեղեանը: Սուրիոյ առողջապահութեան Նախարարութեան հիւր՝ մեծանուն փրոֆեսորը Դամասկոսի իր արագ արհեստակիցներուն առջեւ նիւթեր ունեցաւ դասախօսութիւններով, գործնական ցուցադրութիւններով եւ մանաւանդ պետական հիւանդանոցներէն ներս հիւանդներու վրայ գործողութիւններ կատարելով ու մեծապէս գնահատուեցաւ:

Փրոֆ. Մուշեղեան վերադարձին պիտի վերահաստատուի Երեւան: Ան պիտի գլխաւորէ Արկածաբուժային Շտապօգնութեան նոր կեդրոնը, Երեւանի մէջ:

ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ԴԱՇՆԱՄՏՈՒԹԻՒՆ

«ՄՈՒՍԱ ԼԵՌ» ՃԱՇԱՐԱՆ-ՍՐՃԱՐԱՆԸ

Լենինականի քաղաքային ըզբօսայգիին մէջ, Արագածի հայեացքի տակ պիտի բարձրանայ «Մուսա լեռ» անունով ճաշարան-սրճարանը: Անոր լուսաւոր յարկերուն վրայ պիտի տեղաւորուին ամառնային եւ ձմեռնային ճաշարանները:

Կառոյցին կից պիտի ըլլան խաղասենեակներ, բարեկարգ հրապարակ եւ դիտահարթակ, ուրկէ հնարաւոր պիտի ըլլայ դիտել քաղաքի համայնապատկերը եւ Շիրակի գեղեցիկ հովիտը:

Ճաշարան-սրճարանը նախագծած է ճարտարապետ Էդուարդ Սարապեանը:

Վերջերս Լենինականի քաղաքային սովետի գործադիր կոմիտէին կից ճարտարապետական խորհուրդը հաւանութիւն տուաւ «Մուսա լեռ» ճաշարան-սրճարանի նախագիծին:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Այս տարի, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց Նախարարութեան կողմէ Սովետական Միութեան մէջ կազմակերպուած թեթեւ արդիւնաբերութեան ցուցահանդէսը տեղի կ'ունենայ գլխաւոր երեք քաղաքներու մէջ: Ցուցահանդէսին բացումը կատարուեցաւ Օգոստոսի կիսուն ուքրաինական Խարքով քաղաքին մէջ, ուրկէ պիտի անցնի Ռոսթով, եւ ապա՝ Երեւան:

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ արդէն սկսաւ կառուցուիլ Անդրկովկասի ամենամեծ գրադարանը: Երկաթ-պետոնէ ու ապակիէ կառուցուած այս հինգ յարկանի շէնքը պիտի կարենայ 25 միլիոն գիրք պարունակել:

Ֆրանսահայ «Սոսի» Երգի-Պարի Համոյթը Երեւան Հասաւ

ԵՐԵՒԱՆ.- (Թասս Հ.Փ. 5 Սեպտ.).— Փարիզի Հայ Երիտասարդաց «Սոսի» երգի եւ պարի համոյթը Երեւան ժամանեց:

Ֆրանսայի մէջ հանրածանօթ այս խումբը, երկու շաբաթներ պիտի մնայ Ս. Հայաստանի մէջ եւ համերգներ պիտի տայ Երեւանի, Լենինականի, Արտաշատի եւ այլ քաղաքներու մէջ:

ԱՐԱԲԿԻՐ ՊԱՆԴՈԿԸ

«ԱՐԱԲԿԻՐ» հինգյարկանի նոր պանդոկը, որ կը բարձրանայ Կոմիտասեան փողոցին վրայ, արդէն ընդունեցաւ իր առաջին արտասահմանեան հիւրերը:

Այս պանդոկը, որ երեք հարիւր հոգիի համար հանգստաւէտ սենեակներ ունի, առեւտրական գործերով Հայաստան եկած օտարականները պիտի ընդունի:

Պանդոկի գետնայարկը գտնուող «Մանուշակ» ճաշարանը ազգային համեղ կերակուրներ կը մատակարարէ Երեւանի հիւրերուն:

ՄԱՀ ԸՆԿ. ՊԵՏՐՈՍ ԿՊՐԱՅԵԱՆԻ

Հայութեան դարաւոր կաղնիյէն տերեւ մըն ալ ինկաւ: Տրակինեան, Պետրոսը՝ համեստ բանուոր մը, որ երկար տարիներէ ի վեր կը տառապէր թոքատապէ, արդի անողոք հիւանդութենէ, երբ գացած էր Թուլոն, իր աղջկան՝ Մելինէի բնակարանը դարմանուելու համար, ուր 6 Յուլիսին մահացաւ:

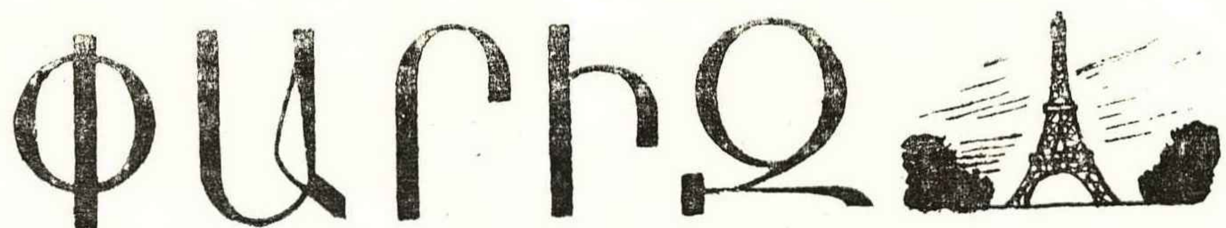
Թաղումը տեղի ունեցաւ Թուլոն. ձեռամբ Գոմոնի Հոգ. Հովիւ Տէր Հմայեակ Քահանայի, ներկայութեամբ Տրակինեանի բարեկամներուն, Թուլոնէն երկսեռ հայ եւ օտար ծանօթներու եւ Մարսէյլէն եկած հայրենակից ընկերներու. մարմինը անփոփուեցաւ տեղւոյն գերեզմանատունը:

Տարաբախտ Պետրոսը Գրընըլարցի էր, Բիւթանիոյ շրջանի զուտ հայաբնակ գիւղէն: Իր ընտանիքի բոլոր անդամները եւ երեք եղբայրները զոհ գացին Հայկական Եղեռնին. գաղափարականօրէն զինուորագրուած էր Հնչակեան կուսակցութեան. ընթերցասէր էր. կը սիրէր հայերէն գիրը: Ան 1924էն ի վեր հաստատուած էր Տրակինեան: Առաջամեռն եղած է ազգային բոլոր ձեռնարկներուն, իր բարոյական եւ նիւթական օժանդակութիւնը բերած է ՀՕԿ.ին եւ Ազգ. հասկաին:

Եղած է Հ.Բ.Ը. Միութեան Տեղւոյն մասնաճիւղին անդամ եւ սատարած անոր: Անդամ էր Տրակինեանի Հայրենասէրներու Միութեան եւ իր պարտականութիւնը կատարած է մինչեւ իր մահը: Երեք տարի առաջ այցելեց Հայրենիք, մօտէն տեսնելով անոր վերելքը, հպարտ էր անով: Գիտակէր՝ թըրուածներուն եւ բախտէն հալածուածներուն կ'օժանդակէր իր ուժերուն ներած չափով եւ սիրուած, յարգուած էր եւ հայերէն եւ տեղացիներէն:

Իր մահով, Տրակինեանի հայութիւնը կը կորսնցնէ մաքուր եւ զոհաբերող անդամ մը, իսկ մենք՝ ամբասիր հայրենակից մը:

Յ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ՆՈՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Փարիզի Հայ Ազգ. Տան առյարկի սրահին մէջ բացումը կատարուած է Ս.Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան ՓԱՐԱՄԱԶ Գրադարան-ընթերցասրահին, որ բաց է Բշ. եւ Շբ. օրերէն՝ բաց է ժամը 13էն 19.30:

Հրատարակիչներու, գրողներու, բանաստեղծներու եւ բոլորին կոչ կ'ըլլայ իրենց հրատարակութիւններէն եւ գրքերէն նուիրել այս նորաբաց Գրադարանին, ճոխացնելու համար անոր գրացանկը՝ յօգուտ ընթերցողներուն:

ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 19 Յունիս, Փարիզի Հայոց Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուած է ի յարգանս Քսան Հնչակեաններուն, որոնք 1915 Յունիս 15ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղան բարձրացան:

Ներկայ եղած են հոգեւորականներ, զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ, ընկերներ եւ հերոսներուն յիշատակը յարգող ժողովուրդ:

ԻՐԱՆ

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ ԵՒ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

Ռոզի Արմէն՝ Իրանի Կայսրուհիին ներկայացուած պահուն

Ֆրանսահայ ծանօթ երգչուհի Ռոզի Արմէն վերջերս Թեհրանի մէջ մասնակցեցաւ կայսրուհի Ֆարահ Տիպայի եւ իշխանուհի Աշրաֆի բարեսիրական նպատակի համար կազմակերպած պաշտօնական մէկ երեկոյթին:

Երեկոյթէն ետք ան հրաւիրուեցաւ արքունիք: Շահնշահի փափաքով հայ երգչուհին մէկէ աւելի անգամներ երգեց «Լ'Ամ Սլավ» երգը, որ իր վերջին երգապնակին առաջին համարն էր: Թեհրանի ռատիօկայանը ամէն օր կը ձայնասփռէ այս երգը:

Առ ի գնահատութիւն, կայսրուհին Ռոզի Արմէնի նուիրեց չափիւղայէ օղեր, ու երգչուհիէն յանձնեց իրանեան ժողովրդական երգ մը, խնդրելով որ զայն մաս դարձնէ իր երգացանկին՝ երբ վերադառնայ Թեհրան: Իրանի մէջ 15 օր երգելու փոխարէն Ռոզի Արմէն ստացաւ 35 հազար եգ. ոսկի, որ առաջնակարգ արուեստագէտի վճարում է:

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

جهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՑՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 145 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1966 ՀԱՏԸ ԶԵՐՈՒԲ 2,5 եգ. դհկ. կամ 25 Լիբ. դհկ. عدد رقم ١٤٥ — الخميس ١٥ سبتمبر ١٩٦٦

ԱՄՆ-Ի ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ՝ ՄՈՀԱՄԷՏ ՍԸՏՔԻ ՍՈՒԼԻՄԱՆ

Անցեալ Շաբաթ, 10 Սեպտեմբեր, յայտարարուեցաւ որ փոխ-Նախագահ Զաքարիա Մոհիէտտինի դահլիճին հրաժարականը ընդունելէ ետք, Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր նոր վարչապետ նշանակեց ճարտարագէտ Մոհամէտ Սըտքի Սուլիմանը (Ասուանի ջրամբարի շինութեան պատասխանատու նախարարը), պաշտօն յանձնելով անոր կազմելու նոր դահլիճը:

Ծանօթ է, որ Պր. Զաքարիա Մոհիէտտին վարչապետ նշանակուած էր, բացառաբար, երկրին առաջին և երկրորդ ծրագիրներուն փոխանցման շրջանին համար:

Այս դահլիճին գլխաւոր պարտականութիւնը պիտի ըլլայ երկրին երկրորդ ծրագրին յաջող գործադրութիւնը՝ առաւելագոյն արդիւնքով:

Բարձր Ջրամբարի շինութեանց յաջող և շատ դրական աշխատանքները Նախագահին առիթ ընծայեցին որ իր ընտրութիւնը կեդրոնացնէ ճարտարագէտ Մոհ. Սըտքի Սուլիմանի վրայ:

Ա. Մ. Հ.ի Նախագահը թիւ 3550 (1966 տարի) հրովարտակով հաստատեց նոր դահլիճի կազմութիւնը, որ ունի 4 փոխ-վարչապետներ, 24 նախարարներ և 3 փոխ-նախարարներ:

Ահաւասիկ անոր ամբողջական կազմը.

Մոհամէտ Սըտքի Սուլիման (վարչապետ). Տոքթ. Մահմուտ Ֆաուզի (Արտաքին գործոց փոխ վարչապետ). Ապտէլ Մոհսէն Ապուլ Նուր (Երկրագործութեան և ոռոգման փոխ վարչապետ, Հողային բարեկարգման և հողերու բարելաւման նախարար). Մահմուտ Եունէս (Ելեքտրականութեան, քարիւղի և հանքերու փոխ վարչապետ և նախարար) Տոքթ. Սարւաթ Օքաշա (Մշակոյթի փոխ վարչապետ և նախարար). Հասան Ապպաս Զաքի (Տնտեսութեան եւ Արտաքին առեւտուրի նախարար). Էլ Սայէտ Մոհամէտ Եուսէֆ (Ուսումնական և Կրթական նախարար). Տոքթ. Մոհամէտ Էլ Նապաուի Էլ Մոհանտէս (Առողջապահութեան նախարար). Մոհամէտ Ապտէլ Ուահապ Էլ Պիշրի (Ջինուորական արտադրութեանց նախարար). Մոհամէտ Թալաաթ Խայրի (Երիտասարդութեան պետական նախարար). Մոհամէտ Ապտէլ Լաթիֆ Սալամա (Աշխատանքի նախարար). Տոքթ. Մոհամէտ Լապիպ Շուքէյր (Ծրագրումի նախարար). Տոքթ. Մոհամէտ Էզզաթ Սալամա (Բարձրագոյն կրթութեան նախարար). Մահմուտ Ռիատ (Արտաքին գործոց նախարար). Մահմուտ Ապտէլ Սալամ (Փոխադրութեանց նախարար). Տոքթ. Նազիհ Ահմէտ Տէյֆ (Գանձի նախարար). Տոքթ. Շաֆիք Ալի Էլ Խէշէն (Երկրագործութեան նախարար). Շաարաուի Մոհամէտ Կոմաա (Ներքին գործոց նախարար) Մոհամէտ Էսամէտտին Հասսունա (Արդարութեան նախարար). Ահմէտ Համտի Ահմէտ Էպէյտ (Տեղական վարչութեան պետական նախարար). Ապտէլ Խալէք Էլ Շինաուի (Ոռոգման նախարար): Մոհամէտ Նուրէտտին Քորրա (Պարենաւորման և Ներքին առեւտուրի նախարար). Տոքթ. Ազիզ Ահմէտ Եասին (Բնակարանային, հանրային սպասարկութեանց և Զբօսաշրջիկութեան նախարար). Ամին Համէտ Հուէյտի (Պետական նախարար). Շամսէտտին Պատրան (Պատերազմական նախարար). Ահմէտ Թեֆիք Պաքրի (Ճարտարարուեստի նախարար). Մոհամէտ Մահմուտ Ֆայէք (Ազգային Ուղղութեան նախարար). Քամալ Հանրի Ապատիր (Հաղորդակցութեան նախարար). Տոքթ. Ահմէտ Մոհամէտ Խալիֆա (Ուաքֆներու և ընկերային գործոց նախարար). Նակիպ Իպրահիմ Նակիպ (Բնակարանային և հանրային սպասարկութեանց փոխ նախարար). Ապտէլ Մալէք Սաատ (Հաղորդակցութեան փոխ նախարար). Եուսէֆ Հաֆէզ (Ներքին գործոց փոխ նախարար):

Նոր դահլիճը իր երդումը կատարելէ ետք, Ա.Մ.Հ.ի Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի նախագահութեանը տակ գումարեց իր ա. նիստը, Կիրակի, 12 Սեպտեմբերին:

«Այս դահլիճը կոչուած է ըլլալու Գործադիր Կառավարութիւն մը» ըսաւ Ա.Մ.Հ.ի Նախագահը իր բացման խօսքը ուղղելով նոր նախարարներուն, և ընդգծեց որ անոնք իրենց պաշտօնները լաւ պիտի գործադրեն այդ կոչումը իսկական և արդիւնաւոր յաջողութեամբ արժեւորելու համար:

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.

Կաթողիկոսի Այցելութիւնները Կեդրոնական Եւրոպա

Վիեննայի հայ փոքրիկ գաղութին հրաւէրով՝ Յուլիս 23ին, Շաբաթ, օդանաւով Մոսկուայէն Դանուբի ափերուն մօտ Շվէխաթ կոչուած օդանաւակայանը իջաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա., որուն կ'ընկերանար Էջմիածնի Ճեմարանի Հոգեւոր Տեսուչ Հ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Պօզապալեան:

Ի պատիւ Մեծ Հիւրին՝ օդանաւակայան եկած էին Պետական Իշխանութիւններու կողմէ բարձրագոյն Ներկայացուցիչներ, Մխիթարեան Ուխտէն Հայրեր և գաղութին գրեթէ բոլոր անդամները:

Այս օրհնաբեր այցելութեան գլխաւոր նպատակն էր՝ հանդիսաւորապէս կատարել օծումը Հայկական Եկեղեցիին հիմնաքարերուն, որուն աւարտումը և հանդիսաւոր օծումը պիտի կատարուի յառաջիկայ գարնան:

Այս եկեղեցին Եւրոպայի ճիշդ կեդրոնը ապրող հայ գաղութին համար ալ մեծ նշանակութիւն պիտի ունենայ:

Լոնտոնէն կտակակատար հայ մայրիկ մը՝ 14.000 անգլ. ոսկիով և հողամասով մը կ'օժտէ Քոլոնից փողոցի 11 թիւը:

Յուլիս 24ին, Վիեննայի մատուռը խուռներամ լեցուած էր հաւատացեալներով: Շատեր դուրսէն յոտնկայս մասնակցեցան Ս. Պատարագին, որ մատոյց Հոգ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Պօզապալեան: Վեհափառը հմայիչ քարոզ մը խօսեցաւ. որմէ ետք իւրաքանչիւրին բաշխեց սիրուն խաչեր: Վեհափառ Կաթողիկոսը նոր կառուցուելիք Եկեղեցիին համար բերած էր նաև յատուկ Խաչքար մը:

Հետզհետէ իրարու յաջորդեցին ընդունելութիւն Իմբերիալ հիւրանոցին, Վիեննայի սիրուն զբօսայգի Շէնբրուն կոչուած ծառաստանին մէջ եւ Մխիթարեան Հայրերու Մայրավանքին մէջ:

(Շար. տես էջ 2)

ՄԱՍՆԱՒՈՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

«ՍԱՅԱԹ ՆՈՎԱՅ»Ի ԳՈՐԷԱՑԻ ՍԱՆՈՒՀԻՆ

ՊԱՏՐԻԿ ՍԵԼԵԱՆ

Դէմքեր կան, որոնք մտքում դրոշմւում են անջնջելիօրէն: Անցնում եմ «Արմենիա» հիւրանոցի առաջով: Աստիճանների վրայ, հոյակերտ շքամուտքի առջեւ ուշադրութիւնս է գրաւում զբօսաշրջիկ օտարուհին: Մեր հայեացքները իրար են հանդիպում: Նրա ժպիտն ինքնին ասում է, որ հին ծանօթներ ենք:

Գառնին է... խօսքը վերաբերում է օրիորդ Գառնի Թուրիկեանին, որ դիտելով Նորքի հեռուները, յափշտակուել է հայկական անկրկնելի բնանկարով, ու առանձնապէս թովիչ է իրիկնապահին: Ինքն էլ արուեստագէտ, որի արուեստն իր ցայտուն արտայայտութիւնը գտնում է շարժումների վարպետ համադրութեան ու հակադրութեան մէջ: Գառնի Թուրիկեանը պարարուեստի ուսուցչուհի է, հիմնադիրը «Դենս Սենտր» պարարուեստի դպրոցի՝ Հոլիվուդում:

Գառնի Թուրիկեանի երրորդ այցելութիւնն է Հայաստան վերջին հնգամեակում: Ծնուել է Ամերիկայում, Քեսապցի արտագաղթած ընտանիքում: Մայրն իր կաթի հետ նրան ջամբել է սէրը Հայաստան աշխարհի: Նրանց տանը տակաւին շարունակում են խօսել Քեսապի բարբառով: Ինքն էլ սահուն խօսում է այդ բարբառով: Նրան դէպի Երկիր Հայրենին քաշում են նաեւ հայկական ժողովրդական պարերը: Ամէն այցելութեան աւելի է հմտանում, աւելի է կապւում այդ պարերի հետ: Մանաւանդ, որ իր պարարուեստի դպրոցի մասնագիտական թեքումը՝ Արեւելքի ժողովուրդների պարերն են:

Հանդիպումը Գառնու հետ իրօք անակնկալ էր:

Սակայն ինչպէ՞ս գիտենայի, որ դա սկիզբն էր աւելի մեծ անակնկալի, որի մասին նա այդ օրը լռեց:

Սեպտեմբերեան մի երեկոյ, «Արմենիա» հիւրանոցի ճաշարանում ընթրում ենք Ամերիկայից ժամանած վաղեմի մեր մտերիմների հետ, ներս է մտնում Գառնին, կողքին մանկահասակ, շագանակագոյն մորթով մի աղջիկ: Ի՞նչ կապ կարող է լինել Գառնու եւ այս աղջնակի միջեւ: Գրաւուած ենք մշտաժպիտ աղջնակով եւ ոչ միայն մենք, այլ շատ սեղանների շուրջ բոլորուած ընթրողները, որոնցից ոմանք առաջին անգամ չէ, որ տեսնում են նրան, եւ ո՞վ կարող է չգրաւուել որոշապէս իր բնահողից արմատախիլ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները տարուած այս ծաղկափթիթ աղջնակով, որ դեռ շատ փոքր է հասկանալու իր հետ կատարուած ողբերգութեան ահաւորութիւնը:

Ծանօթանում ենք:

Աղջնակը գորեացի որբուհի է՝ որդեգրուած Գոպինայի բնակիչ (Գալիֆորնիա) ամերիկացի տեր մի ամոլի կողմից: Տեսնելով աղջնակի արտակարգ հակումը դէպի պարարուեստը, որդեգրողները նրա դաստիարակութիւնը վստահում են Գ. Թուրիկեանին: Դա հինգ տարի առաջ էր, երբ նշաձեւ աչքերով, շագանակագոյն մորթով աղջնակը ընդամէնը չորս տարեկան էր: Ամերիկացի ամոլի յանձնարարութեամբ էլ օրիորդ Թուրիկեանը աղջնակին բերել էր Հայաստան՝ նպատակ ունենալով պատեհութիւն ընձեռել սովորելու հայկական ժողովրդական պարեր: Այդ հանգամանքը աւելի է սրում մեր հետաքրքրութիւնը:

Խօսակցութիւնը գնում է անգլերէն: Իր ուսուցչուհու ներածական խօսքին ուշի ուշով հետեւող գորեացու սեւ սաթի պէս գրաւիչ աչքերը ժպտում են, երբ սեղմում է դէպի իրեն պարզած իմ ձեռքը:

—Անո՞ւնդ:

—Պամելա:

—Պամելա Ջո Քոնն, լրացնում է օրիորդ Թուրիկեանը, ինը տարեկան:

Դիւրահաղորդ է Պամելան: Շուտով մտերմանում ենք, պատմում է իր տպաւորութիւնները՝ յուզելով մեզ իր միամիտ ու անախարդախ մանկական դատողութիւններով:

Ի՞նչն է առանձնապէս գրաւել Պամելային Հայաստանում:

(Շար. տես էջ 6)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒՐՈՊԱ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Վեհափառը գաղութի ներկայացուցիչներուն ընկերակցութեամբ ընդունուեցաւ Աւստրիոյ Հանր. Նախագահ Ֆրանց Ժօնասի կողմէ: Վազգէն Ա. այցելեց նաեւ Սովետական դեսպանատուն:

Հինգշաբթի, 28 Յուլիս, վեհափառը Վիեննայէն ճեպընթացով այցելեց Սալզպուրկ, ընկերակցութեամբ Պօզապալեան և Գրիգորեան Վարդապետներուն, Եկեղեցւոյ նախագահ Պր. Ս. Կարապետեանի եւ ծանօթ անձնաւորութիւններու։ Վեհափառը ողջագուրուեցաւ Փրոֆ. Հայկ Արամեանի հետ, որ իր որդիական խորազգած յարգանքներով բարի գալուստ մաղթեց Ամենայն Հայոց սրտի եւ հոգիի Գերագոյն Պետին։

Քարլովի-Վարիի մէջ, Վեհափառը շրջապատուած Տ. Սերովբէ Արք. Մանուկեանէ, Արամ Խաչատրեանէ եւ տեղւոյն հայ գաղութի անդամներէն։

Սալզպուրկի երկու մեծ հիւրանոցները մօտ մէկ շաբաթ հաւաքավայրը եղան ծանօթ ազգայիններու։

29 Յուլիսին, ժամանեց Երուսաղէմի Պատրիարք Գեր. Տ. Եղիշէ Արք. Տէրտէրեան, ընկերակցութեամբ Տ. Շահէ Եպս. Աճէմեանի:

Աւստրիայէն ետք, Վեհափառ Հայրապետը մեկնեցաւ Չեխոսլովաքիա, հանգստանալու համար։

ՎԵՀԱՓԱՌԸ ՔԱՐԼՈՎԻ-ՎԱՐԻԻ ՄԷՋ

Սեպտեմբեր 1 թուակիր անձնական նամակէ մը կը տեղեկանանք, որ Վեհափառը Արամ Խաչատրեանի, Հայաստանէն եւ արտասահմանէն եկած հայերու, ինչպէս նաեւ Մոսկուայի ռուս նշանաւոր արուեստագէտներու հետ Չեխոսլովաքիոյ Քարլովի-Վարի քաղաքին մէջ կը կազդուրուի։ Քարլովի-Վարի (Նախկին Քարլսպատ) նշանաւոր է իր հանքային ջուրերով, բնութեան գեղեցիկ տեսարաններով, մաքուր ու ջինջ երկինքով ու կազդուրիչ օդով։

Մեր սիրելի Վեհափառը շատ հաճելի ժամանակ կ'անցընէ իր աշխարհածանօթ ընկերակիցներուն հետ, ու մեծապէս կ'օգտըւի այս արձակուրդէն։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՆԿԻՒՆ

ՍԵՐԿԷՅ ՄԵՐԳԵԼԵԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐԵՑ ՄԱԹԵՄԱԹԻԿՈՍՆԵՐՈՒ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Սերկէյ Մերգելեան՝ փոխ-նախագահ համաշխարհային մաթեմաթիկոսներու համագումարի կազմակերպչական կոմիտէին, Թղթակից անդամ Սովետական Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի, Անդամ Ս. Հայաստանի գիտութիւններու Ակադեմիայի, Գիտական առաջնորդ Ս. Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հետազօտութեանց կեդրոնին։

Մաթեմաթիկոսներու Միջազգային Միութեան 5րդ ընդհանուր ժողովը, Օգոստոս 13էն 15 գումարուեցաւ Տուպնայի մէջ, Մոսկուայի մօտ:

Ընդհանուր ժողովին մասնակցեցան 32 երկիրներու 180 գիտնականներ։

Հանրածանօթ մաթեմաթիկոս Սերկէյ Մերգելեան, որ սովետական պատուիրակութիւնը կը գլխաւորէր, Թ.ԱՍՍի թղթակիցին յայտարարեց, թէ ժողովը տեղի ունեցաւ «չափազանց արդիւնաւէտ կերպով, իսկապէս միջազգային գործակցութեան մը մէջ»: «Լայն վիճաբանութիւններէ ետք առնըւած որոշումները բոլոր երկիրներու գիտնականներուն գործակցութիւնը ընդլայնելու կը միտին», աւելցուց Փրոֆ. Մերգելեան։

ՀԱՅՐԵՆԻ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ռուանուէի մեր յարգելի աշխատակից ընկ. Յակոբ Աբելեան Հայաստան այցելութենէ վերադարձին իր թարմ տպաւորութիւնները հաղորդած է մեզի անձնական նամակով մը, որմէ կ'ընենք կարգ մը քաղուածքներ։

Մօտ երկու ամիս Սովետական Միութեան քանի մը քաղաքները և մանաւանդ Հայաստան պտտելէ ետք՝ վերադարձայ Ռուանուէ, ընտանիքիս և զաւակներուս մօտ, զորս կարօտցած էի։

Մեր սիրելի Հայաստանը կ'արժէ տեսնել մօտէն. վերաշինութեան և նոր կառուցումներու հսկայ կեդրոն մըն է։ Քանի մը տարիէն Երեւանը իրական դրախտավայրի մը պիտի վերածուի։

Հրաշք է այն՝ ինչ որ տեղի կ'ունենայ հոն. այդ քարոտ և ապառաժոտ երկիրը ծառաստանի կը վերածուի, քարը կը կտրեն ծառ կը տնկեն, այգի կը շինեն, քարէն թել կը հանեն:

Ամենէն կարեւորը Հայաստանի մէջ ազատութիւնն է դէպի բոլորը։ Մեր «Արարատ» օրաթերթը Երեւանի և Լենինականի հրապարակի թէ պարզ թերթավաճառներուն ստանալն ու սպառելը անմիջական կ'ըլլայ։

Ամբողջ Սովետական Միութեան մէջ գործաւորին կեանքը ապահովուած է. օրուան աշխատանքը 7 ժամ է։

Հայաստանի, մանաւանդ Երեւանի կիներն ու այրերը շատ մաքուր և վերջին նորաձեւութեամբ կը հագնին: Եւ կրնամ ըսել, որ շրջած քաղաքներուս մէջէն ամենանորաձեւ զգեստները Երեւանի կիներուն վրայ տեսայ։

Երեւանի մէջ երեք եկեղեցիներ կան, որոնք ունին իրենց առաջնորդը և իւրաքանչիւրը՝ 4-5 քահանայ հայրեր։ Կիրակի օրերը եկեղեցիները լեցուն են հաւատացեալներով:

Օտարականներու անվերջանալի շարքեր կ'այցելեն Էջմիածին, որուն թանգարանին հերթապահ վարդապետները գերմաներէն, ֆրանսերէն, անգլերէն և ռուսերէն լեզուով կուտան անհրաժեշտ բացատրութիւնները:

Այցելեցի Երեւանի պետական թանգարանն ու մատենադարանը, որոնք հայ անուններին միա՛յն պատիւ կը բերեն, երբ մանաւանդ պատասխանատու գեղեցիկ օրիորդները՝ այցելուներու հասկցած լեզուներով բացատրութիւններ կուտան ամէն ինչի մասին։

Ամէն տեղ այցելեցի՝ Աշտարակի գերեզմանը, Զուարթնոցը, Արա Գեղեցիկի բերդը, Տրդատ Թագաւորի Գառնիի բերդը, Գեղարդը, Գրիգոր Լուսաւորչի խոր վիրապը, տեսայ բոլոր պատմական վանքերն ու եկեղեցիները, որոնք շատ մեծ խնամքով կը պահուին։

Լենինական ունի երեք եկեղեցի, որոնցմէ մէկը վերածուած է թանգարանի։ Հայաստանի ամենամեծ եկեղեցին Լենինականինն է, որ ունի առաջնորդ մը և եօթը քահանայ հայրեր:

Չէի կրնար երեւակայել՝ որ Մայր Հայրենիք այցելութիւնս այդքան մեծ հոգեկան գոհացում և հպարտանք պիտի պարգեւէր ինծի։

Սիրով՝
ՅԱԿՈԲ ԱԲԷԼԵԱՆ

ՆՈՒԷՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ

Փարիզահայ Խաչիկ Տէօվլեթեան հայրենիքին նուիրեց ժամագործութեան առարկաներու և հին դրամներու հաւաքածու մը։ Անոնք այժմ կը ցուցադրուին Երեւանի Պատմութեան Թանգարանին մէջ, ուր մասնաւոր բաժին մը սահղծուած է իրենց համար։

Խաչիկ Տէօվլէթեան որպէս զբօսաշրջիկ եկած էր Հայաստան իր հետ բերած էր, ի միջի այլոց, սեղանի ժամացոյց մը, որ եզակի է իր տեսակին մէջ, եւ անցեալ դարու սկիզբներուն շինուած է։ Ան բերած էր նաեւ հռոմէական ու յունական դրամներ, որոնք մեր թուականութենէն առաջ երկրորդ դարուն կը պատկանին։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ԱՐԺ. ՏԷՐ ԳԷՈՐԳ ՔՀՆՅ. ՍԵՄԵՐՃԵԱՆԻ ՑՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԹԱՂՈՒՄԸ

Յետ կարճատեւ հիւանդութեան, գերյոգնութենէ վաղաժամօրէն վախճանեցաւ Աղեքսանդրահայութեան միակ քահանան։

Նախորդ տարիներուն վախճանած էին երեք քահանաներ և նոր մը չէր կրցած լեցնել պակսողներուն տեղը....։

Չորեքշաբթի՝ 7 Սեպտեմբերին Սբ. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին լեցուած էր հոծ բազմութեամբ։

Դասին մէջ տեղ գրաւած էին հայ յարանուանական և օտար բազմազգի կրօնականներ։ Նաեւ՝ ներկայ էին մայրապետներ և Ազգ. Իշխանութեան մի քանի անդամներ։

Հանդիսաւոր Սուրբ Պատարագ մատոյց արժանապատիւ Տէր Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան։

Օծումը կատարեց Գերաշնորհ Տ. Մամբրէ Արք. Սիրունեան՝ շըրջապատուած Գերշ. Տէր Զաւէն Եպիսկոպոս Չինչինեանէ և դպրաց դասէն: Երգչախումբը սատարեց հոգեպարար և յուզիչ արարողութեան։

Յոյն կաթոլիկ մոնսինեոր Փօլ Անթաքի ֆրանսերէն կարճ դամբանականին մէջ ըրուատեց վախճանեալը և աւելցուց —«Հայր Գէորգ, հիմա որ երկինքն ես մի՛ մոռնար հօտդ, մի մոռնար Աղեքսանդրիան և յիշէ՛ քրիստոնէական միութեան մեր սուրբ ձգտումը...»։

Մամբրէ Արք. խօսեցաւ կուռ և իմաստալից։ Մէջբերումներ իր խօսքերէն — «Տէր Գէորգ անձնուիրութեամբ, անխոնջ և անձանձրոյթ կորովով ծառայեց Աղեքսանդրահայութեան ...:

Իր քահանայութենէն առաջ ո՞վ կը ճանչնար զինք. միայն իր յաճախորդները։ Ետքը՝ զինքը ճանչցաւ ամբողջ Աղեքսանդրահայութիւնը և օտար եկեղեցականութիւնը: Ես 9 քահանայ ձեռնադրած եմ Գահիրէ և 4 հատ ալ՝ Աղեքսանդրիա։ Չեմ գիտեր Աստուած գլխ պատճելու համա՞ր, թէ գաղութը անմխիթար ձգելու համար անոնց մէկ մասը իր քով կանչեց...:

... Տէր Գէորգ կը մեկնի այս ապականած, կեղծաւոր և սուտ աշխարհէն դէպի յաւիտենականութիւն, որ ամբողջութեամբ գեղեցկութիւն է և համակ մաքրութիւն: Այս չար աշխարհէն շուտ գնաց հոգիներու աշխարհը: Այս նստարաններուն վրայ նստողներէն և բոլորէս օր մը ոչ ոք պիտի գտնուի երկրի վրայ....։

Աստուածմէ մխիթարութիւն կը հայցեմ երէցտիկնոջ և միակ զաւկին։

... Բայց կը յուսամ դեռ նոր քահանաներ ձեռնադրել այս գաղութէն»։

Յոյն Ուղղափառ Հոգեշնորհ Ստեփան Վարդապետ դագաղին առջեւ, արաբերէն, սրտաբուխ և վերացած աղօթեց։

Մամբրէ Սրբազանի գլխաւորութեամբ կատարուած վերջին աղօթքներէն ետք, դագաղը թափորով առաջնորդուեցաւ գերեզմանատուն, ուր եւս շարունակուեցան աղօթքները և հողին յանձնըւեցաւ երկրաւոր մարմինը Տէր Հօր։

Արժանապատիւ Տէր Գէորգ Քհնյ. Սեմերճեան 17 տարի շարունակ ծառայեց Հայաստանեայց Սուրբ Եկեղեցիին և Աղեքսանդրահայութեան:

Պիտի անդրադառնանք դեռ իր մասին։

ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Աղեքսանդրիա, 7 Սեպտ. 1966

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ՖԻԼԱՏԵԼՖԻՈՅ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Հիւս. Ֆիլատելֆիոյ Ս. Երրորդութիւն Հայց. Նորակառոյց եկեղեցիին օծումը պիտի կատարուի Սեպտ. 18ին։ Եկեղեցին ունի Կիրակնօրեայ վարժարանի յատուկ 12 սենեակներ եւ մշակութային սրահ մը՝ 450 անձի տարողութեամբ։ Կալուածին տարածութիւնը 11 արտավար է. ընդհանուր ծախք՝ 450.000 տոլար։ Եկեղեցիին ժրաջան հովիւն է Հոգշ. Տ Զաւէն Վրդ. Արզումանեան:

Հայկական ոճով շինուած այս եկեղեցիին ճարտարապետական յղացքը կը պատկանի Հէրի Գըլճեան Ընկերութեան, որ ազնուօրէն նուիրած է անոր յատակագիծը (պլու փրինթը)։ Իսկ շինութեան գլխաւոր ճարտարապետն է Ճան Սամուէլեան։

ԱԴԱՄԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐԸ

Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

900ական թուականներուն ասպարէզ իջան և նուագարուեստի մարզին մէջ ուրոյն տեղ գրաւեցին երկու շնորհալի քոյրեր։

Անոնք երկար տարիներ իրենց վրայ բեւեռուած պահեցին Եւրոպայի երաժշտական հասարակութեան ուշադրութիւնը որպէս մեծավարպետ դաշնակահարներ։ Ադամեան ընտանիքի Հեղինէ և Եւգինէ դուստրերն էին անոնք՝ փոնաւոր հնռուստատեսութեան գիւտարար Յովհաննէս Ադամեանի քոյրերը։ Անոնք ծնած են Պաքուի մէջ, Հեղինէն՝ 1881ին, Եւգինէն՝ 1883ին։ Միջնակարգ կրթութիւնը ստացած են Պաքուի Ս. Նինայի իգական կիմնազիումին մէջ։ Իսկ երաժշտական նախնական կրթութիւնը՝ տունը դասեր առնելով իր գործին հմուտ գերմանուհի դաշնակահարուհիէն։ Մայրը՝ Մարգարիտը, իր զաւակներու ապագայի մտահոգութեամբ, կը վճռէ անոնց հետ մեկնիլ արտասահման։

Աղջիկները կ'ընդունուին ժընևի երաժշտական ակադեմիան, զոր կ'աւարտեն 1904 թուականին։ Ապա կը փոխադրուին Պերլին, փայլուն կերպով կ'աւարտեն (1908 Թ.) Շտերի երաժշտանոցը՝ արժանանալով Կիւստաւ Հոլենտերի մետալին։

Արդէն, Պերլինի երաժշտանոցին մէջ կատարելագործուելու տարիներուն՝ Ադամեան քոյրերը գրաւած էին քաղաքի երաժշտական շրջանակներու ուշադրութիւնը իրենց նուագի բարձր արտայայտութեամբ և նրբին մշակուած թեքնիքով։

1908 թուականէն սկսեալ մինչև 1914 Թուականը Ադամեան քոյրերը մեծ շրջապտոյտ կը կատարեն Եւրոպայի երկիրներուն մէջ՝ հանդէս գալով երկու դաշնամուրի համերգներով։ Պերլինէն զատ, անոնք կ'այցելեն Դրեզէն, Փարիզ, Ռադերմուրկ, Մոսկուա, Ռիկա, Գոթենպուրկ, Փրակա, Վիեննա, Միւնխէն, Լայփցիկ, Ժընեւ և այլ քաղաքներ։

Ամէն տեղ, անոնց համերգները կը վերածուին իսկական երաժշտական տօներու, ամենուր անոնք կ'արժանանան բարձր գնահատանքի։ Թերթերն ու երաժշտական հանդէսները բարձր գովեստով կ'արտայայտուին հայ դաշնակահարուհիներու կատարողական արուեստին մասին։

Ադամեան Քոյրեր

«Դաշնամուրի վարպետներ», այսպէս անուանած էր երկու քոյրերը գերմանացի երաժշտագէտ Ուալթըր Նինամ։

Գերազանց թեքնիք, կը գրէ ան, խոր և հոգեզմայլ երաժշտականութիւն, կախարդիչ և զօրեղ կատարողականութիւն, անոնք զարմանալի ներդաշնակութեամբ, ու ամբասիր միաձոյլ իրենց համատեղ նուագին կը ներշնչէին բանաստեղծութիւն ու խոր բնականութիւն և ունկնդրին տպաւորութիւններուն մէջ կը մարմնաւորէին որպէս փայլի ու համաչափ ուժի դէմքերու շարժուն ամբողջականութիւն մը»։

Ժամանակին Յ. Մ. Կայտել Լայփցիկի կէջ հրատարակած է 16 էջերէ բաղկացած պրակ մը՝ Ադամեան քոյրերու լուսանկարով։ Հոն ամփոփուած են տարբեր ազբիւրներէ առնուած մօտ հարիւր կարծիքներ՝ մինչեւ 1911 թուական երկու քոյրերուն տուած համերգներուն մասին։ Նոյնպէս հրատարակութիւն մը լոյս տեսած է Փարիզի մէջ, ուր զետեղուած են մօտ յիսուն կարծիքներ։ Բերենք անոնցմէ մէկ քանին։

Պերլին։

«Ըլլալով բնածին տաղանդներ, անոնք իրենց մէջ մարմնաւորած էին «մեծ երաժշտութեան» բոլոր հմայքները և ծայրագոյն կատարելութեան հասցուցած իրենց վիրթիւոզ նուագով զարմանք կը պատճառէին ունկնդիրներուն։ Կը զգես աչքերդ, և քեզի կը թուի, թէ կը լսես միայն մէկ դաշնամուրի նուագ»։

(«Լոքալ Էնզէյկըր», 10 Փետր. 1909)

Տրիգտէն։

«Այդ երկու։ սեւագանգուր, քիչ մը գունատ, լիարիւն հայուհիները՝ Հեղինէ և Եւգինէ Ադամեան քոյրերը, շաբաթ օր դարձեալ վերադարձան մեզի մօտ։

Ով որ վկայ եղած էր այն մեծ յաղթահանդէսին, որ երիտասարդ զոյգ-դաշնակահարուհիները անցեալ տարի ունեցան այստեղ, ով որ կ'որդացած է գրեթէ ամբողջ Եւրոպայի մէջ անոնց կատարած համերգային յաղթական շըրջապտոյտի մասին, ան լարուած ակնկալութեամբ կը սպասէր դաշնամուրային նուագի այս բացառիկ երեկոյթին։

Եւ զարմանալի չէ, որ արուեստագէտներու տան դահլիճը լեփլեցուն էր յուզուած ունկնդիրներով։

Պախի C-Durը զոյգ դաշնամուրներու համար գրուած համերգային ծրագրի առաջին մասն էր։

Այնքան թափանցիկ և բիւրեղավճիտ, ինչպէս Ադամեանները ներկայացուցին այդ երկը, յաճախ պատիւ չըլլար ունկնդրել։

Ինչպիսի՜ արուեստով անոնք կը քակէին իրարու կապուած թելերը, առանց նոյնիսկ փոքրիկ հանգոյց մը կտրելու, անոնք մեր առջև կը տարածէին բազմահիւս հիւսուածքը, ինչպիսի՜ ոճաւորումով կարողացան անոնք անբաղդատելի նրբին երկին տէր դառնալ։ Եւ ամէն ինչ յիշողութեամբ, ու ոչ մէկ ձայնանիշ մոռցըւեցաւ։

Փոթորկալի ծափահարութիւնները վարձատրեցին այդ մեծատաղանդ զոյգ կիներու հոյակապ նուագը, իսկ հասարակութիւնը չհանգստացաւ, մինչև որ արուեստագիտուհիներէն չլսեց Արենսկիի երկերէն»։

(«Տրեզտնըր Նախրիխթըն», Ժընև։

«Քոյրերու համերգները արուեստի տօներ էին։ Երկզոյգ ձեռքերով անոնց նուագը զոյգ դաշնամուրի վրայ, երկի կատարման ձեւերը, նրբագեղ կշռոյթը, արտայայտչութեան ոյժը, հիացումի հասնող երաժշտական ունակութիւնները՝ այս ամէնը ունկնդրի վրայ կը ձգէին անջնջելի և կախարդիչ տպաւորութիւն»։

(«Լա Սուիս» 20 Մարտ 1908)

Այդ էր ծաղկապատ այն ուղին, որուն մէջէն անցան քոյրերը՝ համերգային շրջագայութիւն կատարելով Եւրոպայի տարբեր քաղաքներու մէջ։

Դժուար չէ գուշակել, որ ինչպիսի բարձունքի կը հասնէր արուեստի այն թռիչքը, որուն երկնային արահետները գըծած էր ինքը՝ բնութիւնը։

Բայց ահա վրայ հասան մըռայլ ժամանակներ, և ամէն ինչ տակնուվրայ եղաւ ոչ միայն Ադամեան քոյրերու, այլև ամբողջ ժողովուրդի մը կեանքին մէջ։

Հեղինէի ամուսինը՝ Արմէն Հայրանեան, թրքահպատակ էր, մասնագիտութեամբ բժիշկ։ 1914 թուականին, պատերազմը սկսելէ առաջ, ան իր կնոջ հետ կը մեկնի իր ծննդավայրը՝ Սվազի Տիվրիկ գիւղը՝ ծանր հիւանդ մայրը բուժելու։

Պատերազմը կը սկսի, Հայրանեան բանակ կը զօրակոչուի և կը նշանակուի սպայակոյտի բժիշկ։

Կը սկսի մեծ եղեռնը, շատերու հետ կը ձերբակալուի Հայրանեան

(Շար. տես էջ 4)

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆՆԵՐՈՒ «ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ» ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ... ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Վերջերս «Իզվեսթիա» սովետական կառավարական թերթին մէջ լուր մը կարդացի, որ թէեւ կարճ, բայց իր մէջ շատ բան կը պարունակէր և որ ակամայ մտածել տուաւ ինծի դէպի Արեւմուտք գաղթած կամ գաղթելու մտադրութիւն ունեցող եգիպտահայերու մասին։ Ակամայ ըսի, որովհետեւ ամէն մարդ, և իր կարգին ամէն եգիպտահայ, իր սեփական դատողութիւնը ունի իր անձնական, ընտանեկան և ազգային կեանքի ներկային ու ապագային մասին, և ուրիշը չէ որ պիտի մտածէ անոր մասին։

Ամերիկեան համալսարան ուսած ժամանակս՝ այնտեղ կար Միջին Արեւելքի ազգերու պատմութեան դասախօս մը, որ օր մը այսպէս արտայայտուեցաւ ինծի. «Հայերը այժմ հայրենիք չունին»։ Ասիկա պատմութեան «դասախօս» Աքենլընի խօսքն է, որ սակայն ինքն ալ գիտէր, որ ճիշդ չէ։ Աւելորդ մեկնաբանութեան կարիք չկայ, բայց այնպէս կ'երեւի թէ եգիպտահայերուն մէջ կան մարդիկ, որոնք պր. Աքենլընի նման կը մտածեն։ Անոնք կ'երեւի կը մոռնան թէ իրենք ո՛ր ազգը կը ներկայացնեն, իրենց հայրենիքը ո՛ւր է, և կամ իրենք որպէս անհատ ի՛նչ կը ներկայացնեն հասարակութեան մէջ և կարծելով թէ Եգիպտոսի մէջ քանի մը դրուշ հաւաքած ըլլալով տարիներու ընթացքին, իրենք կը պատկանին դրամատիրական դասակարգին, և թէ՝ Հայաստանի իրաւակարգը իրենց շահերուն կը հակասէ, առանց աւելի հեռուն խորհելու, մե՜ծ յոյսերով տարուած, հայ ժողովուրդը «շատ սիրող» Արեւմտեաններու փրոփականտէն խաբուած կը վազեն մինչեւ Աւստրալիա։

Այդ մեկնողներուն մէջ կան բազմաթիւ անգլիախօս հայեր, որոնք զոհ կ'երթան մէկ ուրիշին սխալ դիրքորոշումին։ Մտածելով որ եգիպտական թերթերը տպած չեն ըլլար այդ լուրը, կամ տըպուած ըլլալով մէկտեղ, չէ քննարկուած, կ'ուզեմ այստեղ տալ այդ հեռագրալուրին թարգմանութիւնը.

«Աթէնք, 18 Օգոստ. Աւստրալիա բնակող էմիկրանտները (հայեր, յոյներ, եւն., Ծ.Թ.) զինուորական ծառայութեան կանչելու աւստրալիական կառավարական որոշումը խիստ բացասական հակազդեցութիւն առաջացուց Յունաստանի մէջ։ «Ավկի» թերթի հաղորդումը՝ սպանութեանը մասին Բ. Զիրովասիլիսի, որ զինակոչի ենթարկուած և Վիեթնամ ուղարկուած էր, բազմաթիւ յոյներու ցոյց տուաւ՝ որ Թոնքինի Ծոցին մէջ մղուող պատերազմը կրնայ ուղղակի իրենց ալ սպառնալ։ Բողոքի աճող ալիքին առջեւ անմասնակից չէր կըրնար մնալ յունական կառավարութիւնը։ Աւստրալիական կառավարութեան մօտ անյաջող միջոցներու դիմելէ ետք, Յունաստանի կառավարութիւնը որոշում ընդունեց օգնելու աւստրալիական բանակ զինակոչի ենթարկուող երիտասարդ յոյներուն, որ հայրենիք վերադառնան։ Այս նպատակով Արտաքին գործոց նախարար Ի. Թումպաս, ինչպէս կը հաղորդեն տեղական թերթերը, մտադիր է զատավարական ընկերութիւններու ներկայացուցիչներուն հետ քննարկել Աւստրալիայէն Յունաստան վերադառնալ փափաքող յոյն ներգաղթողներու տեղափոխութեան հարցը»։

Յունաստանի կառավարութիւնը ուշ, բայց վերջապէս զգացեր է իր ազգի մարդոց սպառնացող վտանգը այդ երկրամասին մէջ։

Կարգը Եգիպտահայերունն է։

ՎԱՀԱՆ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Կիրովական, 20-8-66

ՊԵՆՃԱՄԻՆ ԲՐԻՏՏԷՆ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Անգլիացի աշխարհահռչակ երգահան Պ. Պրիտտէն անցեալ ամառ Հայաստան այցելեց։ Անոր կ'ընկերանային իր երգերը կատարող Փիթըր Փիրսը, Մսթիսլաւ Ռոստրոպովիչը եւ Գալինա Վիշնեւսկայան։ Անոնք մէկ ամիս անցուցին Հայաստանի մէջ եւ հանգստացան երգահաններու համամիութենական ստեղծագործական տան մէջ, ապա մասնակցեցան «Պրիտտէնի օրեր Երեւանի մէջ» երաժշտական տօնահանդէսին։

Պենճամին Պրիտտէն

Անգլիա վերադարձին, Պրիտտէն «Սանտէյ-Թելեկրաֆ» թերթին մէջ գրած է իր տպաւորութիւնները, որոնցմէ կը քաղենք Դելիջանի երգահաններու տան մասին հետեւեալը.

«Երանի թէ նման ձեռնարկ մը հնարաւոր ըլլար կազմակերպել Անգլիոյ մէջ։ Բայց դժբախտաբար, այստեղ երգահանները նման ուշադրութեան չեն արժանանար, ոչ ալ մենք անգլիացի երգահաններս այնքան հանրային եռանդ ունինք, որքան՝ սովետական մեր պաշտօնակիցները։

«Արձակուրդային աշխատանք կատարելու համար աւելի ուրախ միջոցներ կարելի չէ գտնել։

«Հոգատարութիւնը, որ սովետական երգահանները կը վայելեն այդպիսի ապահովութեան մէջ, յայտնի է՝ որ մեծապէս կը բարձրացնէ զիրենք։

«Սովետական երգահանին համար գոյութիւն ունի դասիարակութեան կազմակերպուած բարձր դրոյթ, արուեստագէտին համար բըծախնդրօրէն ծրագրուած կեանք՝ ըստ իր ունեցած եւ մշակած տաղանդին։ Այնտեղ մշակոյթը կ'ընդունուի իբրեւ ազգային կեանքի հիմնական մասը»։

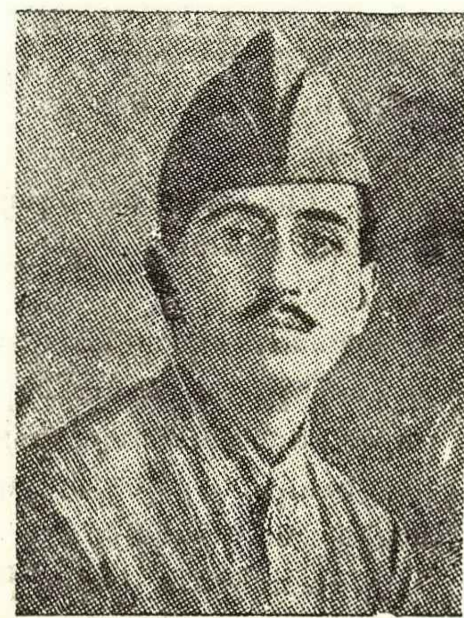
Ան հիացումով կը խօսի Է. Միրզոյեանի, Ա. Բաբաջանեանի, Ա. Յարութիւնեանի եւ կարգ մը նոր երգահաններու եւ ստեղծագործութիւններու մասին։

ԳԻՐՔԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

«ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ ԵՒ ԱՐՁԱԿ ԷՋԵՐ»

(ՅԱԲԵԹ Մ. ԻՍԿԷՆՏԷՐԵԱՆԻ)

Հին դպրոցի պատկանող գրիչ մըն է Յաբեթ Մ. Իսկէնտէրեանը, Սուէտիացի հանրային գործիչ աւելի, քան գրող։ Եւ հաւատարիմ իր սերունդի հոգեխառնութեան, ու օգտապաշտ, անմիջականօրէն դերակատար առաքելութեան, արուեստի մտահոգութիւնը պահած է որոշ հեռաւորութեան մը վրայ։

Յաբեթ Մ. Իսկէնտէրեան

Երկու հարիւրէ աւելի էջերով, իր այս գիրքը, որ իր յաջորդը պիտի ունենայ ուսումնասիրական բովանդակութեամբ («Սուէտիոյ Ապստամբութիւնը» և «Սուէտիոյ բարքերը»), շահեկան յիշատակարան մըն է։ Կենսագրական առաջին երկու մասերը (մէկը՝ Քարանտանեան-Մարտիրեան - Վրդանէսեան - Իսկէնտէրեան գերդաստանին նուիրուած, միւսը՝ ուղղակի Յաբեթ Իսկէնտէրեանի գործունէութեան) խիստ շահագրգռական են այն նպատով, զոր կը բերեն հերոսական շրջաններու պատմութեան պատրաստութեան։ Վաղը՝ մեր հայրենիքին մէջ առատօրէն հասնող բանասէրները, այս էջերէ՛ն ալ պիտի կազմեն գաղութահայութեան պատմութիւնը։

Կարելի չէ յուզումով չհամակուիլ Իսկէնտէրեանի շուրջ ստեղծուած աշխարհին ու անոր կենցաղի իրականութեան հանդէպ։ Գաղափարական մարդ (հնչակեան), Իսկէնտէրեան իբրև կազմակերպիչ, կամաւոր, մշակոյթի գործիչ դեր մը կատարեր է գերազանօրէն եռուզեռեալ շըրջանի մը մէջ, որ ճակատագրական սկիզբը, ընթացքը և վախճան ունեցաւ հայութեան համար։ Կիլիկիոյ ազատագրումը և ապա յանձնումը՝ ոսոխին։ Ալենպիի վկայութիւններէն մէկը (ձեռագրին քլիշէն կայ հատորին մէջ) և այլ հաստատումներ՝ մեր ցեղին մեծութեան ու արութեան փաստերը։

Ինչպէս ըսի, արուեստի մըտահոգութիւնը պահած է որոշ

(Շար. տես էջ 5)

★ ՅԻՍՈՒՆԷՆ ՎԵՐ ՄԱՐԴՈՑ ★

Բնական մահը բացառիկ պարագայ մըն է. յաճախ մահը հետեւանք է անհատական կամ հաւաքական սխալներու: Ահա թէ ինչու շատ ճիշդ է խօսքը, որ կ'ըսէ. «Մարդ չի մեռնիր, այլ կը սպաննէ ինքզինքը»:

Ինչ որ կը կոչենք մահ, առաւել կամ նուազ գիտակցութեամբ կատարուած անձնասպանութեան եղանակ մըն է:

Կարելի է ուշացնել ծերութիւնը, նոյն իսկ մահը, հետեւելով առողջապահական, մասնաւորաբար սննդառական փորձուած հաստատուած կանոններու:

Ցաւկալպէս կը չնչտենք յիսունը անց մարդոց, այր թէ կին, թէ տարիքի այդ կամուրջէն անդին վտանգները աւելի մեծ են, և ապահովութեան միջոցները քիչ: Ահա թէ ինչու պէտք է յարգել ֆիզիքական և մտային առողջապահութեան օրէնքները, զերծ մնալու համար վտանգներէն:

Կեանքի այդ շրջանին, դարանակալ կը սպասեն գիրութիւնը, լեարդի տկարութիւնները, շաքարախտը, ըմթացաւը (կուտ), մանաւանդ խլերդը (քանսէր). արդ, բոլոր այս վտանգներէն կարելի է խուսափիլ առաւել կամ նուազ ապահովութեամբ, եթէ հետեւիք առողջապահական պատուիրաններու, մասնաւորաբար սննդառական գիտական ռեժիմի մը:

Մի մոռնաք որ ամէն մարդ կը հասնի այնպիսի ծերութեան մը, որուն արժանի է իր կեանքով:

Սննդառական չափազանցութեան վտանգները կ'աճին տարիքին հետ: Հետեւաբար ժուժկալ եղէք, սակաւակեր: Նոյնիսկ խելացութիւն ըրած կ'ըլլաք, եթէ ժամանակ առ ժամանակ, կէս ծոմապահութիւն մը կատարէք մէկ օր. օրինակ՝ լուծողական մը առնէք, և ջուրէն զատ ուրիշ բան չխմէք և չուտէք ամիսը մէկ օր. կամ՝ այդ օրը անցընէք պտուղով միայն: Այս ձեւով կը մաքրէք ձեր ներքին թոյները:

Եւ ինչ որ պատճառ կը դառնայ ներքին թունաւորման, մերժեցէք. հսկեցէք այն գործարաններուն վրայ, որոնք զտումի կամ արտաքսումի կը ծառայեն, աղիք, երիկամունք, թոք, մորթ: Իբրև սնունդ՝ գլխաւորաբար բուսեղէն:

Պահպանեցէք ձեր ֆիզիքական ու մտային գործունէութիւնը ներդաշնակութեամբ: Հետեւեցէք մարմնակրթութեան՝ չափաւորութեան սահմաններուն մէջ. քալեցէք, լաւ մարզանք է քալելը: Ինչպէս և այլ մարզանքներ, որոնք ճկուն ու ճապուկ կը պահեն մարմինը:

Երկար մի մնաք արեւին տակ:

Կրճատեցէք ձեր ապրելակերպին պահանջները, չստեղծելու համար ներքին դժգոհութիւններ, մտահոգութիւններ և այլ թունաւոր մտածումներ: Անձնասէր մի ըլլաք, ոչ ալ նեղսիրտ ու թախծոտ: Զարգացուցէք ձեր հոգեկան խաղաղութիւնը, տրամադրութեան ներդաշնակութիւնը, փիլիսոփայ եղէք քիչ մը: Մօտեցէք երիտասարդներուն:

Բժշկական ընդհանուր քննութիւն մը անհրաժեշտ է տարին մէկ անգամ, ստուգելու համար թէ սիրտը ինչպէ՞ս կը գործէ, արեան ներերկրային ճնշումը բարձրացա՞ծ է, երիկամները լաւ կ'աշխատի՞ն, մէզին բաղադրութիւնը ի՞նչ պատկեր կը ներկայացնէ:

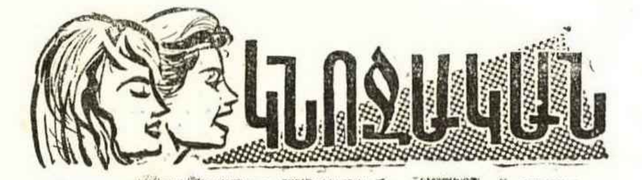
Անյապաղ դիմեցէք բժիշկին, երբ անսովոր բան մը կը նշմարէք կամ փոփոխութիւն մը ձեր առողջութեան պայմաններուն մէջ.— արիւնահոսութիւն, պնդութիւն, ախորժակի պակաս, ուժաթափութիւն կամ ծանրութեան նուազում: Ախորժաթափութիւն կամ ուժաթափութիւն յաճախ նախանշան են խլերդի:

Երբ կը թափին ձեր ակռաները, ատամնաբոյժին գացէք, լրացնելու համար պակասները: Եթէ ատամնաշար կը գործածէք, մաքրեցէք ամէն օր:

Երբ կը տկարանայ ձեր տեսողութիւնը, մի ձգձգէք, շուտով գացէք ակնաբոյժին:

Բժիշկին կ'օգնէք՝ կանուխ դիմելով: Ցապաղումը բարեկամ է հիւանդութեան, թշնամի՝ բժշկութեան կամ ձեզի:

ՓՐՈՖ. Փ. ՄԸԼՈՒ

ՄԵՐ ԱՌՕՐԵԱՅԷՆ

ԿԻՆԸ ԵՒ... ԾՈՒՆԿԸ

Կնոջական նորոյթը տարօրինակ քմայքներ ունի:

Օրին մէկը կը տեսնես, որ արժեւորուած է կնոջական մարմինի այս կամ այն մասը:

Ժամանակ մը ուսերը կը պանծացնէին. հսկայ «էփոլէթ»ներ բուրդերու եւ բլուզներու կը վերածէին կնոջ աղուոր ուսերը: Կինը պէտք էր երեւար խրոխտ, յաղթանդամ, թիկնեղ: Ասիկա այր մարդուն հաւասարելու կնոջ ձգտումներուն նախանշանը եղաւ:

Ապա, ուսերու լայնքն ու ծաւալը, — նոյնպէս խորքը — իմաստ զուրկ նկատուեցան: «Էփոլէթ»ները ինկան իրենց պատուանդաններէն, մէկ կողմ շպրտուեցան եւ կինը խելքի եկաւ — կ'երեւի — թէ ուժը քուրջին մէջ կարելի չէր ծրարել...:

×

Ուսէն ետք կարգը եկաւ բազուկին: Բացուեցան բոլոր տեսակի բազուկները, նոյնիսկ ուսը, ու կնոջ մարմինը արժեւորուեցաւ իր հոլանիութեան մարմարակերպ գեղեցկութեան համար: Բայց օրին մէկը այս մարմարն ալ շնորհազրկուեցաւ, տեղը տալու համար պազալթին—սեւնալ...

×

Մէջքը մնաց լուծելի խնդիր: Ան միս «գոյն փոխեց»: Երբեմն հրահանգուեցաւ մէջքը սեղմել, սեղմել նեղ կամ լայն գօտիներով, բարակցնել զայն ոստի մը չափ, բանաստեղծներուն երեւակայութեան թափ տալու գնով, եւ երբեմն ալ մէջքը անտեսուեցաւ ու յանձնարարուեցաւ զայն պահել թոյլ ու պարկած հագուստներու մէջ:

×

Աչքերուն մասին քիչ կը մտածուէր, թերեւս անոր համար, որ աչքը այլազան գոյներ ունէր: Բայց երբ ազդանշան տրուեցաւ զանոնք միայն սեւցնելու, կապոյտ ու կանաչ, մեղրագոյն թէ՛ սրճագոյն, սեւ կամ խաժ աչքերը ներկուեցան մէկ գոյնով. Սեւ.— Բոլոր կիները սեւցուցին իրենց աչքերը, յարակից մասերով, թերեւս մրցակցելու համար սատանային հետ (մեր մանկութեան օրերուն սատանան մեզի կը ներկայացնէին սեւ-սեւ գծուած սարսափազդու աչքերով):

×

Հերթը եկաւ սրունքին:

Դեռ տասնամեակ մը առաջ փէշերը այնքան երկնցած էին, որ գետին կ'աւլէին կարծես: Նորոյթի ասպետները յանկարծ խելքի եկան: Ինչո՞ւ ծածկել կնոջ սրունքը, որ բանալին է բոլոր գաղտնիքներուն: Հրահանգեցին բանալ:

Սկսան սանթիմ առ սանթիմ: Ու տասնամեակի մը մէջ հասան մինչեւ ծունկ:

Հերթը հիմա (անշուշտ «մի պահ») կը պատկանի ծունկին:

Բայց տեղքայլը նահանջ կը նշանակէ: Պէտք էր յառաջդիմել, շարունակել արշաւը դէպի վեր: Հարկ էր «բարձրանալ», յանուն քաղաքակրթութեան: Երբ բարձրութիւնը իրեն համար սահման ու կայք գտաւ ծունկը, ու պահ մը հանգստացաւ, սկսաւ յանդուգն մէկ արշաւի...

Էր երբեմն, «կօշիկէն վեր ելլել»ը ծիծաղելի էր: Հիմա երբ կիները բոլոր սահմանները փշրեցին ու ելան ծունկէն ալ վեր, մէկ նպատակ ունին անկասկած: Ծունկի բերել այդ ծունկերուն առջեւ *զօրաւոր* կոչուած «շատ տկար սեռ» մը: Ի՜նչ խեղճութիւն...:

Բայց այս ցուցահանդէսէն ետք մեր եզրակացութիւնը այն եղաւ, որ ծունկեր կան, որոնք ոչ թէ ցուցադրուելու են, այլ ծածկուելու, մի՛այն ծածկուելու: Ու ասիկա, որպէսզի չպղծուի շնորհ կոչուած առաքինութիւնը, որպէսզի չտգեղնայ գեղեցկութիւն կոչուած սրբութիւնը...:

«ԱՑԳ»

ԱԴԱՄԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐԸ

(Շար. Գ. էջէն)

և բանտ կը նետուի: Տիվրիկի մէջ կը սպաննուին անոր ծնողները, եղբայրները, բոլոր հարազատները: Հեղինէ, ամուսինը կորսնցուցած, արեան ու հրդեհներու դժոխքէն գերմարդկային ճիգերով կ'ազատուի և կերպով մը կը հասնի Պերլին:

Էնվէրի հրամանով կը սպաննուի Հայրանեան:

Լռեցին քոյրերու զոյգ դաշնամուրները: Երկար ժամանակ անոնց մատները չդպեցան փղոսկրէ ստեղնաշարերուն՝ անոնցմէ հնչիւններ կորզելու նպատակաւ: Հեղինէի հոգիին մէջ բոյն դրած վիշտը կ'արծաթաթելէր անոր մազերը: Թուրք դահիճներուն հասցուցած վէրքի կսկիծը ան ապրեցաւ մինչև իր կեանքին վերջը: Սակայն արուեստի, երաժշտութեան սէրը այնուամենայնիւ առողջացուց քոյրերուն ցաւած հոգիները: Տարիներու ընդմիջումէն ետք՝ Ադամեան քոյրերը վերստին երեւցան համերգային բեմերու վրայ: Բայց ահա նոր արհաւիրք, նոր տակնուվրայութիւններ: Աշխարհը մահու և կենաց պայքար կը մղէր հիթլերեան ֆաշիզմի դէմ:

Հասաւ ցանկալի օրը, երբ պարտուեցաւ Գերմանիան: 1945 թուականին Հեղինէ սեփական նախաձեռնութեամբ կը դիմէ Պերլինի սովետական ներկայացուցիչին և կ'առաջարկէ իր աջակցութիւնը (հաւանաբար իբրև թարգմանիչ): Ապա՝ սովետական սպաներուն կը դասաւանդէ գերմաներէն լեզու, իսկ 1946 թուականէն դաշնամուրի դասեր կուտայ սովետական սպաներու զաւակներուն՝ արժանալով ընդհանուրի ջերմ համակրանքին:

Հեղինէ կը վախճանի 1960 թուականի Փետրուարի 24ին՝ Լահնիտց քաղաքին մէջ (Գերմանական Դեմոկրատական Հանրապետութիւն): Քոյրը՝ Եւգինէ ամուսնանալով ճարտարագէտ Յովհաննէս Գարագաշի հետ կը փոխադրուի Փարիզ, ուր և կը վախճանի 1945 թուականին:

Ադամեան քոյրերու ապրած գեղեցիկ կեանքը, անոնց երաժշտական, համերգային գործունէութիւնը շատ բան կրնար տալ հայ կատարողական արուեստի պատմութիւնը ուսումնասիրողներուն:

Յ. Յ.

ԿԱԶՄԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ՀԱՅ ՕՐԹՈՏՈՔՍ ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ

14.— Ընտրողներու մասին ամէն առարկութիւն (բողոք) ըլլայ ցանկին մէջ անուններ մտցնելու, ըլլայ ցանկէն անուններ ջնջելու խնդրանքին առնչութեամբ – պէտք է գրաւորապէս եւ պատճառաբանեալ կերպով ներկայացուի Առաջնորդական Փոխանորդին 12րդ յօդուածի բացատրութեան համաձայն կատարուած փակցնելու եւ հրատարակելու գործողութեան թուականին յաջորդող 7 օրերու ընթացքին:

15.— Իրենց մատուցումի թուականին յաջորդող 7 օրերու ընթացքին այս խնդրանքներու մասին վերջնական վճիռ կ'արձակէ յանձնախումբ մը, որ կը բաղկանայ Առաջնորդի Փոխանորդէն իբր Նախագահ եւ երկու աշխարհական անդամներէ, զորս (Թեմական) Ժողովը կը նշանակէ իր անդամներէն:

16.— Ընտրութեան համար որոշուած օրը ընտրական գործողութիւնը կը յանձնուի Յանձնաժողովի մը, որ կը բաղկանայ նախորդ յօդուածին մէջ յիշատակուած Յանձնախումբի նախագահէն եւ երկու անդամներէն. ասոնց վրայ կ'աւելցուին ներկայ գտնուող ընտրողներու բազմութեան կողմէ ձայներու մեծամասնութեամբ ընտրուած երկու անդամներ:

17.— Ընտրութիւնը կը կատարուի հետեւեալ կերպով.– Ընտրողը իրեն տրուած քուէատոմսին մէջ կը գրէ 11րդ յօդուածով կանխագծուած պայմանները լրացնող անձերու մէջէն իր ընտրելիներուն անունները եւ տոմսը իր ձեռքով կը դնէ քուէատուփին մէջ:

Պահանջուած ընտրելիներուն թիւէն աւելի անուններ պարունակող տոմսէն կը ջնջուին աւելորդ անունները եւ պահանջուած թիւին առնչութեամբ վաւերական կը նկատուի տոմսը բուն կարգին:

18.— Անդամները կ'ընտրուին համեմատական մեծամասնութեամբ եւ քուէներու հաւասարութեան պարագային հաւասար քուէ ստացողներուն միջեւ վիճակ կը քաշուի:

19.— Յանձնաժողովին նախագահը կը յայտարարէ ընտրուած անդամներուն անունները յայտնելով միեւնոյն ատեն անոնցմէ իւրաքանչիւրին ստացած քուէներուն թիւը: Յանձնաժողովը ատենագրութիւն մը (Proces-Verbal) գրի կ'առնէ այս մասին:

20.— Եթէ ընտրեալը չընդունի անդամ կարգուիլ, իրմէ ետք առաւելագոյն քուէ ստացողը անդամ կը նշանակուի իրեն տեղ:

21.— Ընտրեալներուն դէմ առարկութիւն (բողոք) կ'ընդունուի ընտրական ցանկերուն մէջ անունները արձանագրուած ընտրողներէն միայն: Այս առարկութիւնը պէտք է գրաւոր եւ պատճառաբանեալ կերպով ներկայացուի պատկան Թեմական Ժողովին ընտրութեան արդիւնքի յայտարարութեան յաջորդող երեք օրուան ընթացքին: Այս պայմանները չլրացնող ամէն առարկութիւն նկատի չ'առնուիր: Իսկ պահանջուած պայմանները լրացնող առարկութիւնները կը դատէ (Թեմական) Ժողովը անոնց մատուցման թուականէն սկսեալ մէկ շաբթուան ընթացքին:

Ինչ կը վերաբերի առաջին ընտրութիւններուն.–

Ներկայ կանոնագրի գործադրութեան դրուելէն առաջ 15րդ եւ 16րդ յօդուածներով պայմանադրուած ընտրութեան զոյգ Յանձնաժողովներուն համար հարկ եղած երկ երկու անդամները կը նշանակէ այժմ կազմ ունեցող անվաւեր (օրֆի) Թեմական Ժողովը: Այս ժողովն է, որ կը դատէ 21րդ յօդուածին համաձայն ներկայացուած առարկութիւնները:

22.— Թեմական Ժողովներուն եւ համայնքի այլ մարմիններուն ոեւէ անդամը իր աշխատանքին փոխարէն չի կրնար ոեւէ վարձք կամ թոշակ ստանալ:

23.— Թեմական Ժողովի աշխարհական եւ կրօնական անդամները կ'ընտրուին 8 տարուան շրջանի մը համար: Անդամներէն կէսին ընտրութիւնը կը վերանորոգուի ամէն չորս տարին անգամ մը եւ աշխարհական անդամներու թիւին կէսին առնչութեամբ մասնակի ընտրութիւններ կը կատարուին:

Ընտրութիւններ կը կատարուին նաեւ այն պարագային, երբ չորս անդամներ կը հրաժարին, կը մեռնին կամ ուրիշ ոեւէ արգելքի կենթարկուին: Անդամներէն կէսը, որոնք դադարելի են առաջին քառամեայի վերջաւորութեան, կը ճշդորոշուին վիճակով եւ շրջանաւարտ անդամը վերընտրելի է:

24.— Առաջնորդարանը ընտրական ատենագրութենէն (Proces-Verbal) առարկութեան թուղթերէն ու այդ առթիւ արձակուած որոշումներէն օրինակ մը կը ղրկէ Ներքին Գործոց Նախարարութեան ընտրուած անդամներու վաւերացման համար:

25.— Թեմական Ժողովը իր աշխարհական անդամներուն մէջէն կը նշանակէ Ատենապետ (Նախագահի Տեղակալ) մը, Փոխ Ատենապետ (Փոխանորդ) մը, Ատենադպիր (սքրէթր) մը գործերը վարելու համար:

— Թեմական Ժողովի դիւանը կը բաղկանայ աշխարհական ատենապետէն եւ ատենադպիրէն: Ատենապետի բացակայութեան պարագային անոր տեղը կը գրաւէ փոխ-ատենապետը: Թեմական Ժողովներու դիւաններուն ընտրութիւնը տեղի կ'ունենայ ամէն տարին անգամ մը՝ Դեկտեմբեր ամսուն: Դիւանի անդամները վերընտրելի են:

26.— Թեմական Ժողովը հարկադրաբար կը գումարուի առնուազն տարին անգամ մը՝ Նոյեմբեր ամիսէն մինչեւ Մայիսի վերջը: Անդամներէն մէկ երրորդին, Առաջնորդին կամ Քաղաքական Ժողովին պահանջին վրայ ան կրնայ արտակարգ գումարներ որոշել տարուան ոեւէ ամսուան համար՝ բացառութեամբ Յուլիս, Օգոստոս եւ Սեպտեմբեր ամիսներուն: Որոշումները կը տրուին ներկայ անդամներուն բացարձակ մեծամասնութեան քուէով:

27.— Թեմական Ժողովի իրաւասութեանց մաս կը կազմեն հետեւեալ իրաւունքները.— ընտրել եւ հակակշռել Քաղաքական Ժողովը, եւ հսկել անոր վրայ, վաւերացնել տարեկան տեղեկագիրն եւ վարչութեան հաշիւը: Հաստատել յաջորդ տարուան պիւտճէն, քուէարկել բացառիկ վարկեր, նշանակել նուիրատուութեան յանձնախումբն ու Անձնական իրաւավիճակի (Statut personnel) յանձնաժողովներուն անդամները:

Թեմական Ժողովը կը քննէ համայնքը շահագրգռող ամէն խնդիր, որ օրակարգի անցած է իր անդամներէն երեքին, Առաջնորդին կամ Քաղաքական Ժողովին պահանջին վրայ:

Ժողովը ոեւէ ատեն իրաւունք ունի նիստին ներկայ անդամներու թիւին մեծամասնութեամբ որոշում կայացնելու՝ պարսաւանք ուղղելու համար Քաղաքական Ժողովին: Այս պարագային Քաղաքական Ժողովը հրաժարեալ կը նկատուի:

28.— Ներքին Գործոց Նախարարութեան պէտք է հաղորդուին Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ երկու Թեմական Ժողովներուն ընտրութեանց արդիւնքը, ինչպէս նաեւ Առաջնորդի Տեղապահին ընտրութիւնը, Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ Փոխանորդներուն, Քաղաքական Ժողովի անդամներուն եւ Անձնական իրաւավիճակի Յանձնաժողովներու անդամներուն անունները:

(Շար. 2)

ԲԱՐԻ ՏՂԱՆ ԵՒ ԱԶՆԻՒ ՏԻԿԻՆԸ... ԿԱՄ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

(ՖԱՆԹԵԶԻ)

— Ներողութիւն տիկին…

— Պարո՛ն… (չոր կերպով)

— Ներեցէ՛ք, տիկի՛ն, պիտի ուզէի…

— Կը սխալիք պարոն, ձեզ չեմ ճանչնար

— Գիտեմ, տիկին, որ պատիւը չունիմ ձեզ ճանչնալու, բայց…

— Հասկցայ, ըսել կ'ուզէք որ ահա լաւ առիթ մը գիտար ճանչնալու։

— Ո՛չ, տիկին, ես…

— (Ժպտուն) Այնպէս չէ՞…

— (Ամօթէն կարմրած) Այո՛, ո՛չ… իսկապէս կ'ուզէի…

— (Բարկացոտ) բայց պարոն զիս որո՞ւ տեղ դրիք:

— (Վախկոտ) Կը ներէք, տիկին, մի գուցէ սխալ…

— Պարո՛ն, կը կարծէք որ կը թոյլատրե՞մ ուէ անծանօթ անհատի ինծի խօսք ուղղելու…

— Բայց…

— Զիս կը զրպարտէք եւ կը վիրաւորէք պարոն։

— Ո՛չ…

— Այո՛, կը վիրաւորէք։

— (Դողդոջուն) Վիրաւորե՞լ, ե՞ս…

— Այո՛, պարո՛ն, եւ անգըթօրէն։

— Բայց, տիկին ձեզի չդպայ իսկ։

— Բնականաբար չդպաք։

— Ուրեմն…

— Կը կարծէք թէ կին մը միայն հարուածելո՞վ կը վիրաւորեն։ Այո՛, պարոն, դուք արժանապատուութիւնս վիրաւորեցիք՝ պատւոյս դպչելով…

— Ե՞ս, պատի՞ւ…

— Եւ ըսել, թէ այսպիսի անկիրթ, վայրագ եւ յանդուգն ձեւերով է որ կը յուսաք կիներու սիրտերը գրաւել։

— Տիկին կը վստահեցնեմ ձեզի…

— Հասկցայ, հասկցայ, պարոնը ինքնահաւան մըն է եւ ինքզինքը կը նմանցնէ Գազանովային եւ ատոր համար կը կարծէ թէ ամէն կին իր առաջին խօսքէն իսկ իր գիրկը պիտի նետուի։

— …

— Չէ՞ք պատասխաներ, պարո՛ն։

— Եթէ գիտնայինք տիկին ինչ…

— Լռեցէ՛ք: Կ'արգիլեմ ձեզի ինծի հետ բարձրաձայն խօսելու: Երջանիկ համարեցէք զձեզ ինծի պէս պարկեշտ կնոջ մը հետ գործ ունենալնուդ համար։ Եթէ երբեք անկիրթ եւ անպատիւ կին մը եղած ըլլայի, որոնց հետ զիս կը շփոթէք, ձեզ պիտի յորջորջէի ստահակ, սրիկայ, անկիրթ, անամօթ խաժամուժ, անարի… բարեբախտաբար ազնուական կին մը ըլլալուս ձեր անտեղի խօսքերուն նոյնիսկ չեմ պատասխաներ…

— Ներեցէք տիկին, ըսելիքս…

— Նախ եւ առաջ ձեզի կ'արգիլեմ զիս տիկին կոչել, այո՛, պարոն, ես օրիորդ եմ։

— Այդ մասին չեմ տարակուսիր։

— Այդ էր պակաս, արդեօք բժշկական վկայակա՞ն մը կ'ուզէիք ձեր կասկածը փարատելու համար…

— Կ'աղաչեմ օրիորդ…

— Կը բաւէ, ինչպէս քիչ առաջ ըսի, ես բարի եւ ազնուական կին մըն եմ, եւ ատոր համար ձեզի վերջին անգամ մը եւս կ'ազդարարեմ՝ ոստիկանը կը կանչեմ եթէ յանդգնիք ըսել՝ ինչ որ ըսել կ'ուզէիք։

— Օրիորդ ըսելիքս շատ պարզ է, ձեր կօշիկին բոնակապը կտրած ըլլալուն՝ կրնաք գետին իյնալ եւ ձեր ազնուական մարմնոյն մէկ քանի ազնուական տեղերը ցուցնել…

Աղեքսանդրիա ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

«ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ ԵՒ ԱՐՁԱԿ ԷՋԵՐ»

(Տպ. Գ. Դօնէն)

հեռաւորութեան մը վրայ։ Ցաւուր պատշաճի եւ պարագայական պոռթկումներ են գրական այս էջերը, միջավայրն ու օրը խանդավառելու ձգտումով: Միեւնոյն ատեն՝ փա՛ստը անխարդախ հայրենասիրութեան եւ ժողովրդասիրութեան։ Իսկէնտէրեան բանաստեղծ չէ «կամօքն Աստուծոյ», այլ ռամանաւոր գրող մը, թող թէ խանդավառ ու երբեմն ալ խորազգաց:

«Կեանքի Գիրքը» կը բովանդակէ իր ճանրային եւ ազգային բնոյթ ունեցող ոտանաւորները, որոնցմով կ'երգուին հերոսական Սուէտիան, կամաւորները, Հայաստանը, Արարատ, Հայ Դրօշը, հայրենի լեռները, բանւորները եւ հերոս մայրերը։

«Սրտիս Գիրքը» կը պարունակէ մտերմիկ ոտանաւորներ, ուր հեղինակը՝ նախնական արուեստով մը՝ մեզի կը հաղորդէ իր հոգիին թրթռումները, զանազան առիթներով, բնական գեղեցկութեանց առջեւ, տարապանքի եւ ուրախութեանց հետ։

«Խաղի Ճամբան» պատմուածքներու բաժինը կարելի է միացնել կենսագրական մասին։ Այս պատմուածքները մէյ մէկ վկայութիւններ են՝ գաղափարահեղձ կեանքէ մը բխող եւ նոյն կեանքին ձգտող վաւերական ու ողջունելի արարքներու մասին։

«Ոգեկոչումի Էջեր» բաժինը եւս պիտի աւելցնենք վկայութեանց վրայ։ Էականը, այս բոլորին մէջ, քերթուած թէ արձակ, պատմուածք թէ ոգեկոչում, դերբուկ ներկայացումին ետեւ կեցող առողջ նիւթն է եւ զանոնք բարձրացնող անկեղծութիւնը։ Արուեստով տկար, բայց ոգիով զմայլելի է մեր հին սերունդը, որոնց մէկ ներկայացուցիչն է ողբ. Իսկէնտէրեան:

Հայ աւազակներու վատ գընդակին զոհ գացած է Յաբեթ Իսկէնտէրեան՝ Պիթիասի եւ Հաճի-Հապիպլիի միջեւ՝ Իսկէնտէրեաններու կալուածին պարտէզին մէջ: Եւ այդ ոճիրը կազմակերպողն է եղեր (ուրիշ 17 ոճիրներու հետ) պատուելի՛ մը, Միհրան Րէնճիլեան անուն, որ երկար ատեն ալ շարունակեր է ապրիլ անպատիժ եւ քարոզի՜չ ալ մնալ…։ Այս պարագան մեզի անհասկնալի թուեցաւ եւ խոտոր համեմատող Հնչակեան աւանդութեանց…:

Իր ամբողջութեանը մէջ՝ թելադրական բնոյթով օգտակար յուշամատեան մըն է այս հատորը։

Ե. ԲԱՂՐԱՏԵԱՆ

Մարսէյլի Անթիլիասական Քահանան փախաւ

Պոլսոյ «Ժամանակ» թերթը իր 23 Օգոստոսի թիւին մէջ «Անթիլիասական քահանան փախաւ» խորագրին տակ հետեւեալ լուրը կը հաղորդէ.—

Մարսէյլի եկեղեցական վէճը, իր բոլոր դրուագներով, ծանօթ է մեր բոլոր ընթերցողներուն: Նորագոյն ուշագրաւ դէպքը հետեւեալն է.

Գոմոն արուարձանի Թաղականութիւնը՝ իր ապօրէն պաշտօնավարութիւնը լրումին հասցուցած էր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ բազմամեայ քահանան պաշտօնանկ ընելով, որովհետեւ այս վերջինը՝ չէր գործադրեր բըռնակալ Թաղականներուն հակաէջմիածնական հրահանգները։

Այս զեղծ արարքի «միտք բանին» էր Անթիլիասէն բերել քահանայ մը, որ գործադրէր բռնատիրաբար իշխող Թաղականութեան նպատակները։

Անթիլիաս՝ փութացած էր օգնութեան քահանայ ղրկել Թափուր պաշտօնին համար, եւ որ արժանացաւ մեծամասնութեան շատ ցուրտ վերաբերումին։

Տէր Մամբրէ քահանան՝ տեսնելով որ գործունէութեան ասպարէզ չկայ, գոյքերը ժողվելով կը վերադառնայ Պէյրութ։

Վրդովուած Թաղեցիներու զանգուածը՝ վերջ տալու համար Թաղականութեան ապօրինի գործունէութեան՝ կազմած է «Պոմոնի Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցիի հաւատացեալներու Միութիւն»ը, որուն անդամագրուած են ինը հարիւր անդամներ։

Պէյրութ վերադարձող Տէր Մամբրէ քահանան, Թաղականներուն ըսած է, թէ նորակազմ Միութիւնը թոյլ պիտի չտայ որ իր հանգամանքներուն եւ պայմաններուն մէջ գտնուող քահանայ մը աշխատանքի դաշտ ունենայ, մանաւանդ որ Միութիւնը՝ դատ բացած է նաեւ Թաղականութեան դէմ, պահանջելով օրինաւոր նոր ընտրութիւն: «Դատը ուշ կամ կանուխ պիտի շահուի Միութեան կողմէ» ըսած է մեկնող քահանան։

Թափուր եկեղեցւոյ մէջ կը պատարագէ Թրթռեան Եպիսկոպոս, իր դէմ համրելով քսան-երեսուն ներկաներ…։ Անշուշտ երջանիկ է Եպիսկոպոսը, տեսնելով Մարսէյլի մէջ իր ներկայութեան… պերճախօս արդիւնքները։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Վարդանեան Ալպէրդ Ալեքի, ծնած 1920 թուին Լենինականի Դիլուջեանի շրջանի Օրթաքիլիսա գիւղը (այժմու Ախուրեանի շրջանի Մայիսեան գիւղը), որ 1940 թուին հերթական ծառայութեամբ Սովետական բանակ գացած է Եարոսլաւ (Մոսկուայի շրջան)։ Վրայ հասած է 1941 թուի հայրենական պատերազմը։ Այդ օրերուն իրմէ ստացուած են նամակներ, բայց այնուհետեւ ոչ մէկ տեղեկութիւն իր մասին:

Հօր անունն է Ալեք, մայրը՝ Հերիքնազ, քոյրերը՝ Արփենիկ, Ազնիւիկ, Մարիամիկ, Օֆիկ, եղբայրները՝ Վարդգէս, Ժորժիկ, Սպանդար։

Իր մասին տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի լուր տալ քրոջը՝ Օֆիկ Վարդանեանին, հետեւեալ հասցէով.—

Օֆիկ Վարդանեան, «Սոյուզպեչատ», 31 Թբիլիսի խճուղի, Լենինական, Սովետական Հայաստան:

Ծ.Խ.— Արտասահմանի բոլոր թերթերէն կը խնդրուի ներկայս արտատպել։

«Ջահակիր»ի Աղեքսանդրիոյ Ներկայացուցիչն է Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ, Հելիոպոլիս փող. թիւ 18 Րամլէ, Քան Տը Սեզար: Հեռ. թիւ 21942

ՀԱԼԷՊ

ՁԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻ ՎԿԱՅԱԿԱՆԱՑ ԲԱՇԽՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հ.Բ.Ը. Միութեան հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցած է Տիկնանց Յանձնախումբի ձեւագիտութեան դասընթացքի վկայականներու բաշխման հանդէս-հաւաքոյթը։

Օրուան հանդէսին կ'ատենապետէր Տիկին Ալիս Գահվէճեան, որ իր բացման խօսքին մէջ անդրադառնալով կարուձեւի դասընթացքին օգտակարութեան, գնահատական խօսքերով դրուատեց ուսուցչուհի Տիկին Հերմինէ Պալիոզեանի անձնուէր աշխատանքը, որուն արդիւնքն էր այդ օր 14 հոգիներուն վկայուիլը։

Գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը բերին Օր. Նոյեմի Պալիոզեան, Օր. Ազնիւ Պուրունսուզեան եւ Վաչէ Ատրունի (դաշնակ), Ջօհրապ Պիլէմճեան (ագորտէոն), Օր. Պօղոսեան (մեներգ) եւ փոքրիկներ Ս. Գահվէճեան եւ Թ. Պալիոզեան (արտասանութիւն): Շրջանաւարտուհիներուն անունով ուղերձ մը կարդաց Տիկին Էլիզապէթ Նազարեան։

Շրջանաւարտուհիներուն ուղղուած հուսկ բանքը կարդաց ուսուցչուհի Տիկին Հերմինէ Պալիոզեան, որ թելադրեց աշակերտուհիներուն կամք եւ կորով դնել իրենց բոլոր աշխատանքներուն մէջ, կեանքի դէմ պայքարելու համար իբրեւ զէնք ունենալ ասեղն ու մկրատը, որոնք իգական սեռին համար ոսկի ապարանջան են։ Հանդէսի վերջաւորութեան տեղի ունեցաւ վկայականներու բաշխումը։

Պ. Ն.

Հ.Բ.Ը. Միութեան Հալէպի Տիկնանց կարուձեւի դասընթացքին այս տարուան շրջանաւարտները՝ նկարուած ուսուցչուհի Տիկ. Հերմինէ Պալիոզեանի (նստած՝ աջ կողմը) հետ։

ԱՆՈՆՑ ԲԱՐՔԵՐԸ

ՄԵՏԱՅԼՆԵՐ ԳԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

— Ֆրե՛տ, խելակորոյս պոռաց կին մը, ի՞նչ ընեմ քու զաւակներդ։

— Ինծի համար միեւնոյն է, պատասխանեց ան անտարբերութեամբ՝ նոյնիսկ դառնալով դէպի կինը եւ մտաւ բանտակառքին մէջ։

Այսպէս կ'աւարտի ամերիկեան Ֆորտ Տիքս (Նիւ Ճըրսիի նահանգ) ոչ մեծ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած ողբերգութեան վերաբերեալ նիւթը, որ տպագրուած է արեւմտագերմանական «Շթեռն» թերթին մէջ: Ի դէպ, այդ դէպքի մասին կ'արժէ պատմել աւելի մանրամասն։

Ամէն ինչ սկսաւ անկէ, որ ամերիկեան քաղաքացի՝ 26 տարեկան Ֆրետերիկ Տեվերոն զօրակոչուեցաւ բանակի շարքերը եւ ուղարկուեցաւ Հարաւային Վիեթնամ։ Երիտասարդը մեկնեցաւ, հայրենիքի մէջ ձգելով երեք զաւակներ, որոնցմէ մեծը ընդամէնը հինգ տարեկան էր, եւ քանչորսամեայ կինը՝ Գարինը։

Տեվերոն Սայկոնէն անմիջապէս ինկաւ ԱՄՆի գործող բանակի շարքերը: Ան արագօրէն սորվեցաւ բնութիւն գործադրել եւ սպաննել, դարձաւ գազան եւ սադիստ։ Պատժիչ արշաւախումբերուն մասնակցելուն համար Տեվերոն ստացաւ երեք մետալ: Ան նոյնիսկ կը հպարտանար դահիճի իր արհեստով:

Երբ Ֆրետերիկ վերադարձաւ Ֆորտ Տիքս, ուրկէ մեկնած էր քանի մը ամիս առաջ, կինը չճանչցաւ զայն: Անոր առջեւ կանգնած էր ուրիշ, օտար մարդ։ Վերջնականապէս հասկնալով այդ բանը՝ Գարին ապահարզան պահանջեց եւ զաւակներուն հետ քրոջը քով մեկնեցաւ: Սակայն Տեվերոն ապահարզան (ամուսնալուծում) չէր տար:

Ասոր փոխարէն՝ կիրակի օր մը, ինքնահարուածը ձեռքին, ներխուժեց Գարինի քրոջ տունը. այդ նոյն ինքնահարուածն էր, որով Տեվերոն սպանած էր Վիեթնամի անզէն կիները, երախաներն ու ծերերը: Բանալով սենեակին դուռը՝ Տեվերոն սովորական շարժումով սեղմեց հրահանը՝ կրակելով Գարինի վրայ։

«Ան նման էր կատղած գազանի», վրայ հասած ոստիկաններուն յայտարարեց անճանչցած Գարինի խելակորոյս քոյրը, որ գրկած էր քրոջ երեք զաւակները։ Ան տառացիօրէն գնդակներով ծակծկած էր իր կինը, ուշադրութիւն չդարձնելով զաւակներուն վրայ։

Կը մնայ աւելցնել՝ որ Ֆրետերիկ Տեվերոն բանտին մէջ շատ հանդարտօրէն ըսաւ.

«Ես խղճի ոչ մէկ խայթ կը զգամ։ Ես սորված եմ սպաննել։ Ինչո՞ւ Ամերիկայի մէջ պիտի դատեն զիս այն բանին համար, որուն համար պարգեւատրած են Վիեթնամի մէջ»:

Շատ բնորոշ անկեղծութիւն։ ԱՄՆի կառավարող շրջանները Հարաւային Վիեթնամ ուղարկած են մահ, ամերիկացի սովորական պատանի Ֆրետրիկ Տեվերոնը դարձնելով ինքնահարուածը ձեռքին գազան։ Այդ մահը դարձած է բումերանգ եւ վերադարձած խաղաղ Ֆորտ Տիքս քաղաքը…

Ա. ԿՈՒՐԳԻՆ

«Սով. Հայաստան» (ԱՊՆ)

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Աղեքսանդրիոյ Ազգ. Աղքատախնամի տարեկան պարահանդէսը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ, 19 Օգոստոս, Սան Սթեֆանօ ծովահայեաց պանդոկի պատշգամին վրայ։

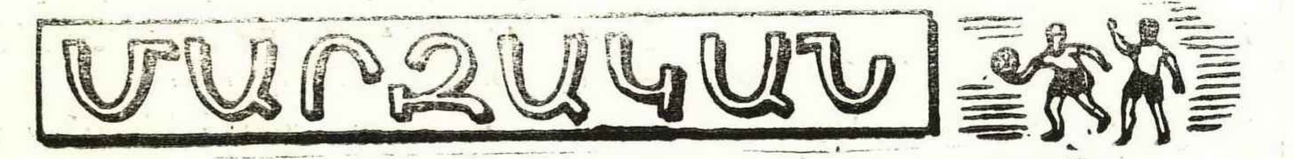
Հակառակ եղած հաւաստիացումներուն թէ մեծ թիւով տոմսեր սպառած էին, ներկաներու թիւը շատ սահմանափակ էր, ինչ որ սակայն պատճառ չեղաւ որ տիրէ խանդավառ մթնոլորտ մը և հաճելի պահեր անցընեն բոլոր անոնք, որ եկած էին քաջալերելու այս ձեռնարկը, որուն հասոյթը պիտի յատկացուի քաղաքին հայ կարօտեալներուն։

Այս առթիւ հրատարակուած գեղեցիկ յայտագիր պրակը իր ճոխ էջերով, զգալիօրէն աւելցուցած է պարահանդէսին հասոյթը։

Այս ձեռնարկին յաջողութեան համար ջանք չէին խնայած Աղեքսանդրահայութեան ծանօթ տիկիններէն՝ Զարբհանէլեան, Ա. Դուլիթեան, Պալմանեան, ՊՊ. Ամատունի, Շիշմանեան և բազմաթիւ ուրիշ նուիրեալ տիկիններ, օրիորդներ և պարոններ։

Տեղի ունեցաւ վիճակահանութիւն և արժէքաւոր նուէրներ ըստացան բախտաւորները։

Կը յուսանք որ աղեքսանդրահայութիւնը այսուհետեւ չպիտի բաւականանայ միայն տոմսեր գնելով, այլ և ներկայգտնուելով պիտի քաջալերէ կազմակերպիչ մարմինն ու նիւթապէս օժանդակէ բարենպատակ այս ազգային ձեռնարկին։

ԿՌՓԱՄԱՐՏ

ՄՈՀՏ. ԱԼԻ ԳԼԷՅ ԿԸ ՄՆԱՅ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵԱՆ

Մոհամմէտ Ալի Գլէյ իր Դ. մրցումն էր որ խաղաց անցեալ Շաբաթ 10 Սեպտ.ին, պահպանելու Աշխարհի Ախոյեանի իր տիտղոսը։

Գերմանիոյ և Եւրոպայի ախոյեան՝ Միլտընպըրկըր, որ ցարդ Գլէյի մրցորդներուն զօրաւորագոյնն էր յաղթուեցաւ 12րդ ռաունտին։

Մոհամմէտ Ալի Գլէյ անգամ մը եւս հռչակուեցաւ կռփամարտի աշխարհի ծանր կշիռքի ախոյեան, 30 հազար հանդիսատեսներու առջեւ։

Քարլ Միլտընպըրկըր առաջինը եղաւ որ կրցաւ Գլէյը յոգնեցնել ձախ հարուածող մը ըլլալուն համար։ Ան, Գլէյի քանի մը տկար կէտերուն վրայ իր յարձակողականներն ու արագ հարուածները իջեցնելու հազիւ սկսած՝ Գլէյ, որ շատ արագաշարժ է, կրցաւ այդ հարուածները վրիպեցնել և իրենց միջեւ պահել հեռաւորութիւնը, որ տեւեց մինչեւ 4րդ ռաունտը։ 5րդին, Գլէյ անցաւ յարձակողականի ու սկսաւ հետզհետէ զօրացնել իր դիրքը։

8րդ ռաունտին Գլէյի մէկ զօրաւոր հարուածը գետին փռեց իր մրցակիցը այն վայրկեանին երբ ռաունտը վերջանալու զանգը հնչեց ու Միլտընպըրկըր ոտքի ելաւ։

9րդ ռաունտին Միլտընպըրկըր ուզեց յարձակողականի անցնիլ բայց ի զուր, մինչ Գլէյ սկսաւ տեղացնել իր զօրաւոր հարուածները։

Իր մրցակիցը ամէն ջանք կը թափէր չյանձնուելու համար աշխարհի ախոյեանին, որուն դէմքը արիւնլուայ վիճակի մէջ ըլլալուն, բան չէր տեսներ։ Այսպէս շարունակուեցաւ 10րդ և 11րդ ռաունտներուն, բայց հազիւ 12րդ ռաունտը սկսած՝ մէկ ու կէս վայրկեան տեւող Գլէյի կարգ մը զօրաւոր հարուածները անշարժեցուցին Միլտընպըրկըրը, ու այդ պահուն, իրաւարարը յաղթական հռչակեց Գլէյը։ Ան այսպէսով կը պահէ Աշխարհի Ախոյեանի տիտղոսը։

Մրցումէն ետք, Մոհամմէտ Ալի Գլէյ ուրախ էր որ ոչ մէկ սրկթուք ունէր իր դէմքին վրայ. ան նաեւ յայտարարեց թէ Միլտընպըրկըր իրմէ յետոյ եկող ամենաարագ կռփամարտիկն է։

ՖՈՒԹՊՈԼ

— Մարոքի թագաւոր Մոհամէտ Ե.ի տրամադրած բաժակի մրցաշարքին, Ռէալ Մատրիտ պարտութեան մատնեց Մարոքի Ուատատ խումբը 2ով 0 (Ա. կիսախաղ՝ 0ով 0)։

— Հունգարիոյ Ֆաշալ խումբը փափաք յայտնած է մրցելու Զամալէքի հետ ԱՄՀ-ի մէջ, և նոյն պայմաններով ալ Հունգարիոյ մէջ։

Զամալէքի առաջարկուած է ընտրելու պայմանները։

— ԱՄՀ-ի ֆութպոլի խումբը մինչեւ անցեալ Շաբաթ կը գտնուէր Արեւելեան Գերմանիա ուր խաղաց 3 մրցումներ, բայց իրմէ սպասուածը չտուաւ։ Ա. մրցումին պարտուեցաւ 6ով 0, Բ. մրցումին, որ խաղաց Գերմանիոյ Բ. խումբին հետ, հաւասարեցաւ 2ով 2, իսկ Գ. մրցումին դարձեալ պարտուեցաւ 4ով 1։

Այս վերջին մրցումին մեր խաղացողներէն հինգը վիրաւորուեցան։

Մեր խումբին պարտութեան մեծագոյն պատճառը այն էր որ խաղացողները մրցումի պահուն պէտք եղածին չափ չէին շարժեր, մինչ Գերմանիոյ խումբի մարզիկները շատ արագաշարժ էին։

— Ահլիի խումբը յաղթեց Մանսուրայի խումբին 3ով 0, (կիսախաղ՝ 2ով 0)։

— Թերսանա կը յաղթէ Պենհայի 3ով 1, (կիսախաղ՝ 0ով 0)։

— Իսմայիլի կը յաղթէ Սամաննուտի 2ով 1, (կիսախաղ՝ 1ով 0 ի նպաստ Իսմայիլի)։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՊՐ. ՀՐԱՅՐ ՃԷՔԷՐՃԵԱՆ
ՕՐ. ԺԱՆԷԹ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ
ամուսնացեալք

20-8-66 Լոս Անճելըս

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին և մեր խնդակցութիւնը Տէր և Տիկին ընկեր Սեդրակ և Աղաւնի Շահէնին։

ՊՐ. ԱՐԹՕ ՏԱՏԵԱՆ
ՕՐ. ԳՈԼԷԹ ՋԱԳԸՃԵԱՆ
ամուսնացեալք

10-9-66 Լոնտոն (Անգլիա)

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին և իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Օր. Գոլէթ Ջագըճեանի ընդ Պր. Արթօ Տատեանի (Լոնտոն) բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ, Տէր և Տիկին Տիգրան Էվէրէկլեան կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— ե.գ.

Գալուստեանի ճաշի սեղանին	100
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	100
«Այծեմնիկ» Հանգստեան Տան	100
«Համազգային»ին	100
«Ցուսաբեր» Ակումբին	100
«Յուսաբեր» Օրաթերթին	100
«Արեւ» Օրաթերթին	100
«Ջահակիր» Շաբաթաթերթին	100

(Ստանալ նուիրատուէն)

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Իրենց շատ սիրելի զոքանչ մօր, մօր եւ մեծ մօր Այրի Տիկին Պայծառ Գասպարեանի մահուան քառասունքին առթիւ, Տէր և Տիկին Արամ Զուլճեան և զաւակունք (Գանատա) կը նուիրեն 100 ե.գ.։

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆՈՎ

ԱՒՍՏՐԻԱՑԻ նշանաւոր բեմադրիչ մը՝ Լէոփոլտ Կուզընպաուըր, Ֆրանց Վերֆէլի «Մուսա Լերան Քառասուն Օրերը» վէպը թատերգութեան վերածած է և գերմաներէն լեզուով ութը անգամ յաջողապէս ներկայացուցած՝ Լինց քաղաքի մէջ։ Ժողովուրդը բոլոր ներկայացումներուն ալ լեցուցած է թատերասրահը և ծափահարած է հայ հերոսամարտի սոյն փայլուն դրուագը։

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ

ԶՈՒԻՑԵՐԱՀԱՅ ԴԷՄՔԵՐ

ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՅ մէջ հաստատուած են բազմաթիւ հայեր։ Շատերը տիրացած են կարեւոր դիրքերու և անունի։ Այդ ծանօթ դէմքերէն են Փրոֆ. Յարութիւն Պալենց, որ իր ուսումը ստացած է Ցիւրիխի մէջ, և քիմիագէտ Մ. Ճէվահիրճեան, որ ստեղծիչն է բաղադրական (սենթեթիկ) թանկագին քարերու ճարտարարուեստին, Մոնթրէօյի մէջ, ուր ունի մեծ գործարան մը, (թերեւս Եւրոպայի մէջ ամենէն կարեւորը), որ Զուիցերիական և Եւրոպական ժամացոյցի ճարտարարուեստին կը հայթայթէ յակինթներ ու «բաղադրական» ուրիշ քարեր, կը գրէ «Հայաստանի Կոչնակ»։

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Գահիրէի յառաջիկայ Թեմական ընտրութիւններուն վերջնական թուական որոշուած է 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1966։

Ընտրութեան մասնակցելու իրաւունք ունեցող ազգայիններու անուանացանկը վերջնականապէս պիտի փակուի եւ կախուի Առաջնորդարանի մէջ Սեպտեմբեր 20ին։

Մեր ընտրողներուն ուշադրութեան կը յանձնենք որ բողոքի շրջանը է Սեպտեմբեր 20էն 27։

Ուրեմն կը հրաւիրենք ընտրութեան մասնակցելու իրաւունք ունեցող բոլոր ազգայինները, որ ուշադրութեամբ հետեւին պարբերաբար մեր թերթերուն մէջ հրատարակուող ընտրական յայտարարութեանց, տեղեակ մնալու համար իրենց կատարելիք գործողութիւններուն։

ՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆՑ. ՇԱՔԱՐԵԱՆ
Առաջնորդական Փոխանորդ Գահիրէի Հայոց

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ-ՊՈՒԼԱՔ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վերաքննութիւնները տեղի պիտի ունենան
Երկուշաբթի 19 Սեպտեմբեր 1966էն սկսեալ։
Վերաքննելի նիւթերը արձանագրուած են իւրաքանչիւր վերաքննելի
աշակերտի վիճակացոյցին մէջ։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

«ՍԱՅԱԹ ՆՈՎԱՅ»Ի ԳՈՐԾԱՑԻ ՍԱՆՈՒՀԻՆ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Հայ ժողովրդի ջերմութիւնը։

Ուզում է երկար մնալ Հայաստանում, թէկուզ այլ երկիրներ իրենց այցելութիւնները կրճատելու գնով։

Ուզում է մանաւանդ պարել հայաստանցիների համար։

—Ուզում է սովորել հայկական ժողովրդական պարեր, պարձեալ լրացնում է նրան դաստիարակչուհին։

Հաւաստիացնում եմ Պամելային։ Ստեղծւում է յուզաթաթաւ մթնոլորտ։

Մնում է կազմակերպել։ Հետեւեալ օրն իսկ սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէի նախագահութիւնում ենք։

Պամելան հանդէս է գալիս Երեւանի հեռուստատեսութեան կապոյտ պաստառի վրայ մի խաղացանկով, որ բացառապէս բաղկացած էր Հաւայեան կղզիների ծիսական պարերից, որոնց վարպետ կատարմանը հմտացել է, իր դաստիարակչուհու ղեկավարութեամբ երկու անգամ այցելելով խաղաղականի այդ երկրամասը։

Միաժամանակ Պամելան դառնում է հիւր-սանուհին Երեւանի պարարուեստի դպրոցի, որ կրում է Սայաթ Նովայի յաւերժական անունը։ Այդ դպրոցում էլ նա սովորում է հայկական երկու պար, ուսման ընթացքում կինոնկարում են նրան, կազմակերպւում է նրա համերգը ուսուցչական կազմի ու աշակերտութեան համար եւ ստեղծւում է այնպիսի մթնոլորտ, որ «Սայաթ-Նովայ»ի դպրոցում Պամելան զգում է իրեն իր հարազատ տանը։

Երեւանցիները ծանօթացան Պամելայի շնորհներին, բայց ամեն ինչ չիմացան շնորհալի գործացի որբութեան մասին։

Շատ կարճ է Պամելայի կենսագրութիւնը։ Ընդամէնը մի պարբերութիւն։

Ծնուել է 1956 թուականին։ Աւելի ճիշդը՝ նրան գտել են 1956 թուականին, տակաւին ծծկեր մանուկ, հազիւ աչքերը բացած արեւի լոյսին։ Հարաւային Կորէայում գաղութարարների սանձազերծած թայֆունն է նրան խլել իր ընտանիքից ու նետել Կոբինա՝ գեղեցիկ մեկ անկիւնը Կալիֆորնիայի։ Նրա ծնողները սպանուել են 9րդ բըլրում, ուր խարսխուած էին հարաւ կորէացի այն հայրենասէր պարտիզանները, որոնք ինը տարի առաջ, անհաւասար ահաւոր գօտեմարտում ոչնչացւում են ամբողջապէս՝ նախընտրելով մահը ստրկութիւնից։ Ու, ահա, ամերիկացի մի բժիշկ, գտնում է իր հոգեվարք ապրող կորէացի մանկիկին՝ խանձարուրով կախուած մի ծառի ճիւղից՝ քաղցից ուժասպառ ու կմախքացած։ Փոխադրում է Կալիֆորնիա, ուր Ուայթը Քոնն ամուսինները որդեգրում են նրան եւ անուանում՝ Պամելա Ջօ Քոնն։

Մեր վերջին հանդիպումը Պամելայի հետ, «Արմենիա» հիւրանոցում վերածուեց հրաժեշտի երեկոյի։ Նուագախումբը սկսեց պարեղանակներ, վերցրած կորէացի աղջնակի խաղացանկից, ու Պամելան ներքին մղումով — ոտնեց ասպարէզ, ընթրողների փոքրիկ ծափերի մէջ։ Պամելայի հեզաճկուն մարմինը դաշնաւոր թեւածութիւններով սահում էր ճաշասեղանները զիգզագող երթուղիներով երկար դահլիճի մի ծայրից միւսը, խանդավառութիւնը յանգեցնելով յափշտակութեան ու հիացմունքի։

Հետեւեալ օրը Պամելան մեկնեց Հայաստանից, բայց ոչ անվերադարձ։ Մեկնեց որպէս «Սայաթ-Նովայ»ի սանուհին, յաջորդ տարի վերստին աշակերտելու հեռանկարով։ Մեկնեց, իր խաղացանկի վրայ աւելացնելով երկու հայկական պար, իր հետ տանելով յուշանուէրներ Հայաստանից, երկու տասնեակ հայերէն բառեր եւ սէրը Հայաստանի...։

ՊԱՏՐԻԿ ՍԵԼԵԱՆ

Երեւան

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ՊԱՍՔԷԹԻՍԹՆԵՐՈՒ ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑՈՒՄԸ Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւան 12 Սեպտ. (Թասս Հ.Գ.)

Ս. Հայաստանի Պասքէթի ազգային կազմը յաղթեց Լիբանանի «Անդրանիկ» ակումբի խումբին 7[illegible]–46 արդիւնքով (ա. կիսախաղ 29–15)։

Այցելու խումբին լաւագոյն խաղացողները հանդիսացան Լիբանանցի Ժոզէֆ Ռապպաթը, որ նշանակեց 16 կէտ այս մրցման ընթացքին. ան բազմակողմանի յատկութիւն ունի. դժբախտաբար իր փասարկութիւններն ու անակնկալ արձակումները լաւագոյն ձեւով չօգտագործեցին իր խաղընկերները։ Հրաչ Մանուկեան եւ Արա Խոլոբեան լաւ տպաւորութիւն ձգեցին։

Ս. Հայաստանի խաղացողներէն ամենաշատ կէտ նշանակողը հանդիսացաւ Վիթալի Զասուխով (19 կէտ)։

Լիբանանի պասքէթ պոլիստները պիտի մրցին նաեւ Կիրովականի եւ Լենինականի մէջ։

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«ՋԱՀԱԿԻՐ» չ'արտայայտուիր այն հաւաքոյթներու մասին (հանդէս, թատրոն, դասախօսութիւն, երգահանդէս, մարզահանդէս, եւայլն), որոնց համար հրաւիրագիր չի ստանար կազմակերպիչներուն կողմէ։

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة اسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز السيدة عايدة سيروبيان

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 146 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1966 — ՀԱՏԸ ՁԵՌՔԻ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. — عدد رقم ١٤٦ – الخميس ٢٢ سبتمبر ١٩٦٦

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԵՐԲ ԱՀԱԶԱՆԳԸ ԿԸ ՀՆՉԷ...

Ամենայն իմաստութեամբ
եւ զգուշութեամբ

Երեք շաբաթներէ ի վեր Գահիրէի Հայկական համայնքին մէջ ստեղծուած է անստոյգ կացութիւն մը։

Արդարեւ, ազգային վարժարաններու վերամուտի օրերուն, անակնկալօրէն իր հրաժարականը կը ներկայացնէր Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի տնօրէնուհին, ու նախ քան նոր տնօրէնի մը նշանակումը, թափուր ձգելով իր պաշտօնը կը հեռանար վարժարանէն, աւելի առատավարձ եւ հանգստաւէտ պաշտօն մը ստանձնելու համար (ըստ մեզի հասած տեղեկութիւններուն) Բարեգործականի սեփականութիւնը եղող Կիպրոսի Մելքոնեան հաստատութեան մէջ։

Իրողութիւն է, որ հրաժարեալ տնօրէնուհին, անցեալ տարեշրջանի աւարտին (Յուլիս 1965), հրաժարական գիր մը ներկայացուցած էր Պատ. Քաղաքական Ժողովին, եւ սակայն անկէ քանի մը օրեր ետք, ետ առած էր այդ գիրը, զայն չեղեալ յայտարարելով։ Մեղադրելի պիտի չըլլար ան, եթէ դպրոցական այս տարեշրջանի վերջաւորութեան (1966 Յունիս), անցեալ տարուան նման, բայց այս անգամ յստակ եւ վերջնական հրաժարագիր մը ներկայացնէր, որպէսզի Ազգ. Իշխանութիւնները չհիմնուէին այն իրողութեան վրայ, թէ իր հրաժարականը ետ առած տնօրէնուհին, պիտի շարունակէր պաշտօնավարել այնքան ժամանակ, որ կրկին չէր ներկայացնէր նոր հրաժարական մը։

Այս տեսակէտէն մեկնելով, Ազգ. Իշխանութեան անդամները, առանց մտավախութեան եւ խաղաղ ու հանդարտ սրտով գացին անցընելու իրենց արձակուրդները, այն վստահ համոզումով, թէ վերամուտին նոր տնօրէնի հարց գոյութիւն պիտի չունենար Գալուստեան Ազգ. Վարժարանին համար։

Տիկին տնօրէնուհին սակայն, ստացած ըլլալով պաշտօնական ամէն ապահովութիւն իր ապագայ պաշտօնին վերաբերեալ, վերջնական եւ հապճեպ հրաժարական մը ներկայացուցած էր վերամուտի առաջին օրերուն իսկ, անակնկալի բերելով Ազգ. Իշխանութիւնը։

Աւելի մեծ անակնկալի եկան սակայն Գահիրէի հայութիւնն ու մենք, երբ թերթերու մէջ կարդացինք այս հարցին վերաբերեալ զանազան հաղորդագրութիւններ, տեղեկութիւններ, շնորհակալիքներ ու զանազան աղբիւրներէ մեզի հասած այլազան եւ վարմանազան լուրեր, երբեմն ծիծաղելի, երբեմն մտահոգիչ, երբեմն ողբերգական։

Վարժարանէն ներս թէ դուրս ծայր տուած էին շարժումներ, քսի ըսաներ, խաղեր ու դաւեր, որոնց մասնակիցներէն ոմանք իրաքանչիւրը, առաջնորդուած անձնական, հատուածական կամ բարեկամական զգացումներէ կամ ակնկալութիւններէ, կը ջանար իր նախասիրած եւ նպաստաւոր նկատած ձեւով լուծել այս հարցը, առանց նկատի առնելու դպրոցին, գաղութին եւ ի վերջոյ սփիւռքահայութեան գոյատեւման շահը։

Կացութիւնը շատ ծանրակշիռ նկատեցինք երբ տեղեկացանք որ Ազգային Իշխանութիւնները, գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար, որոշած եւ սկսած էին առնել այնպիսի քայլեր, որոնք ոչ միայն կը վտանգէին դպրոցին ՀԱՅԿԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ պահպանումը այլ եւ անոր գոյութիւնն իսկ։

Անհաւատալի թուեցաւ մեզի երբ տեղեկացանք. ու նոյնիսկ կարդացինք թերթերու մէջ, որ տնօրէնի պաշտօնին համար Պատ. Քաղաքական Ժողովը թեկնածուներ որոշած է երկու շատ յարգելի անձնաւորութիւններ, վաստակաւոր հայեր, առանց սակայն նկատի ունենալու կամ առնելու, որ անոնք ամբողջութեամբ չեն լրացներ, կրթական շրջանի կողմէ պահանջուած անհրաժեշտ պայմանները, եւ հետեւաբար թերեւս կարելի չըլլայ այդ թեկնածուներուն Պետութեան կողմէ վաւերացում ապահովելը։

Այս առթիւ, պարտք կը համարենք հանրութեան տեղեկացնելու, որ Պատ. Քաղաքական Ժողովը, երբ նիւթական եւ ելեւմտական դժուարութեանց դէմ հանդիման գտնուած է ու չէ կրցած դիմագրաւել այդ դժուարութիւնները, շատապ խորհրդակցութեան հրաւիրած է գաղութիս ազգային շրջանակներու պատասխանատուներէն ներկայացուցիչներ ու ցաւ ի սիրտ պարզած է այդ դժնդակ կացութիւնը, մինչ այսօր, խիստ էական եւ ճակատագրական հարցի մը առնչութեամբ ոչ իսկ տեղեակ պահած է այդ նոյն շրջանակներն ու անոնց ներկայացուցիչները։

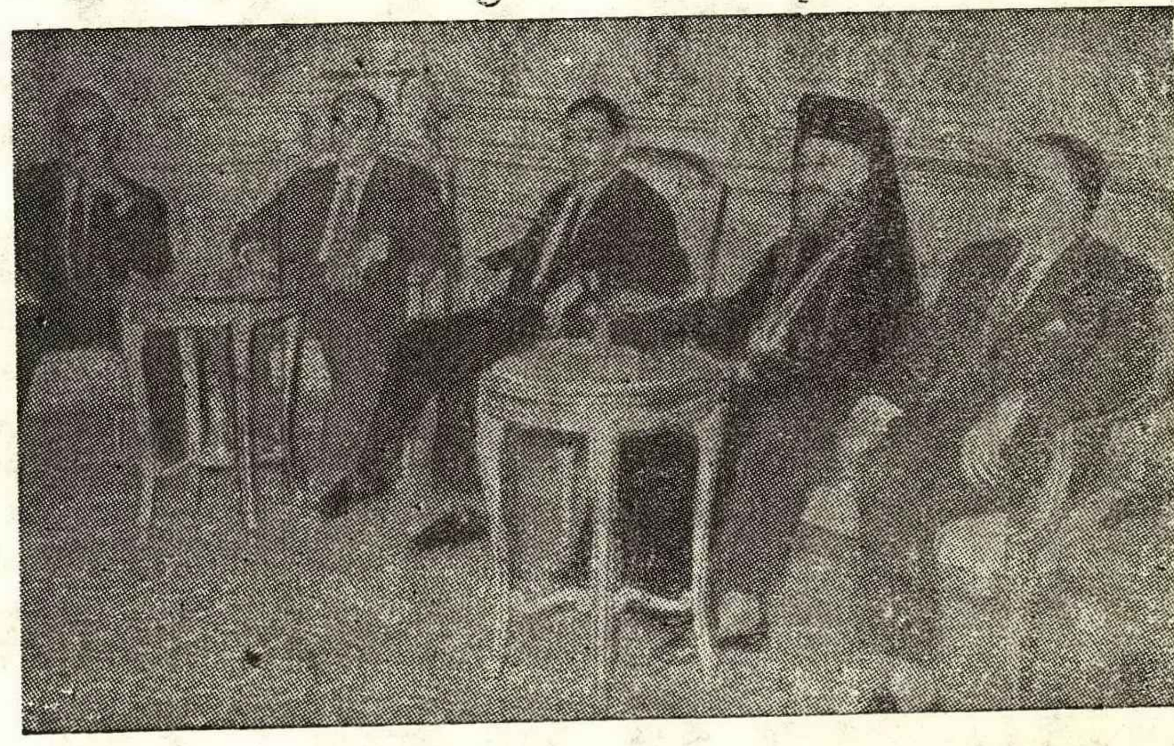
Կոչ կ՚ընենք Ազգ. Իշխանութեան պատասխանատու մարմիններուն եւ զանոնք բաղկացնող անձերուն, որ հանդարտ ու առողջ մտքով, յստակ դատողութեամբ, մէկդի դնելով իրենց անձնական, խմբակցական, փառասիրական, բարեկամական ամէն զգացում ու ակնկալութիւն, ազգասիրական մաքուր ոգիէ եւ հեռատես տրամաբանութենէ առաջնորդուած, առնեն այնպիսի քայլեր եւ որոշումներ, որոնք ոեւէ արատ կամ պատասխանատուութիւն չբերեն ոչ իրենց անձին կամ անունին, եւ ոչ ալ իրենց պաշտօնավարած վարչութեանը։

Ամենայն իմաստութեամբ եւ զգուշութեամբ, դէպի արդար եւ հաստատահիմ որոշում։

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԵՒ ԿՈՆՍԹԱՆԴԻՆ Ա.Մ.Հ.Ի ՄԷՋ

Կոնստանդին Բ. Թագաւորը

Կամալ Ապտէլ Նասէր եւ Մակարիոս Ս. Քուպպէի պալատին մէջ։

Կիպրոսի Հանրապետութեան Նախագահ Մակարիոս Սրբազան եւ Արտաքին գործոց նախարար Պր. Սփիրօ Կիպրիանու Գահիրէ ժամանեցին Ուրբաթ, 16 Սեպտ., ԱՄՀի մէջ մէկ շաբթուան պաշտօնական այցելութեան մը համար։

Կիպրոսի Նախագահը օդանաւակայանին մէջ դիմաւորուեցաւ Կամալ Ապտէլ Նասէրի կողմէ։ Ներկայ էին նաեւ, Մարաջախտ Ապտէլ Հաքիմ Ամէր, փոխ-նախագահներ ՊՊ. Զաքարիա Մոհիէտտին եւ Հիւսէյն Էլ Շաֆէի, Ազգ. Ժողովի նախագահ Անուար Էլ Սատաթ, Ընկվ. Միութեան ընդհ. քարտուղար Պր. Ալի Սապրի, Վարչապետ Սըտքի Սոլիման, դիւանագիտական ներկայացուցիչներ, կրօնապետներ եւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։ (Շար. տես էջ 6)

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐԸ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏՆՕՐԷՆ

Կանխատեսելով անդարմանելի կացութիւն մը, Եգիպտոսի Բարեխնամ Առաջնորդ Տէր Մամբրէ Ս. Արք. Սիրունեան, թերթիս խմբագիրին հետ ունեցած մասնաւոր տեսակցութեան ընթացքին, կրթական տագնապը լուծելու համար առաւ աննախընթաց որոշում՝ Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի տնօրէնի պաշտօնին իր թեկնածութիւնը դնել Պետական Կրթական շրջանի Վարչութեան մօտ։

«Անյապաղ ես պիտի փակեմ այն նամակը, որ քանի մը օրեր առաջ ուղարկեցի, Կրթական Նախարարութենէն վաւերացում խնդրելով երկու հայ առժամեայ տնօրէններու եւ մէկ օտար օգնականի ու արաբերէն ծրագիրի պատասխանատուին համար, ու անձամբ պիտի վարեմ Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի տնօրէնի պաշտօնը, մինչեւ նորի մը նշանակումը», կորովիօրէն յայտարարեց Եգիպտոսի Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, թերթիս խմբագիրին հետ ունեցած մասնաւոր տեսակցութեանը ընթացքին, որուն ներկայ գտնուեցաւ նաեւ Առաջ. Փոխանորդ Արժ. Տէր Սահակ Ս. Քհնյ. Շաքարեան։

Տեղեկացած էինք, որ 31 Օգոստոս Թուակիր նամակով, անակնկալօրէն իր հրաժարականը կուտար Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի տնօրէնուհին, շփոթ կացութիւն մը ստեղծելով դպրոցին եւ գաղութին մէջ, ճիշդ վերամուտի օրերուն։

Այնուհետեւ ոչ մէկ պաշտօնական տեղեկութիւն հաղորդուեցաւ խմբագրութեանս, պատասխանատու մարմիններուն կողմէ, մինչ ակէ ու անկէ, նոյնիսկ տեղական հայ թերթերէն կը տեղեկանայինք զիրար հակասող լուրեր, առնուած որոշումներու մասին զանազան զրոյցներ չը՛ ջան կ՚ընէին, որոշումներ՝ որոնք վարժարանին Ազգային հանգամանքը սպառնալու կը ձգտէին։

Ի տես այս կացութեան, եւ հանգամանօրէն լուսաբանելու համար մեր ընթերցողները, անհրաժեշտ նկատեցինք ճշգրիտ տեղեկութիւններ քաղել Ազգ. Իշխանութեան կարգ մը անդամներէն, նաեւ մասնաւոր տեսակցութիւն մըն ալ ունենալ Թեմիս Առաջնորդ Սրբազան Հօր հետ։ Ու անցեալ Ուրբաթ, 16 Սեպտեմբեր, Գահիրէի Ազգ. Առաջնորդարանին մէջ սրտաբաց զրոյց ունեցանք Գերշ. Տէր Մամբրէ Ս. Արք.ի հետ։

Յայտնեցինք, որ մեր ջերմ փափաքն էր Գալուստեան Վարժարանի տնօրէնի հարցին մանրամասնօրէն եւ ճշգրտօրէն տեղեկանալէ ետք միայն մեր ընթերցողները լուսաբանել ու մեր խորհրդածութիւնները ընել. Սրբազան Հայրը խիստ գոհ մեր այս խնդրանքէն՝ տուաւ հետեւեալ բացատրութիւնները։

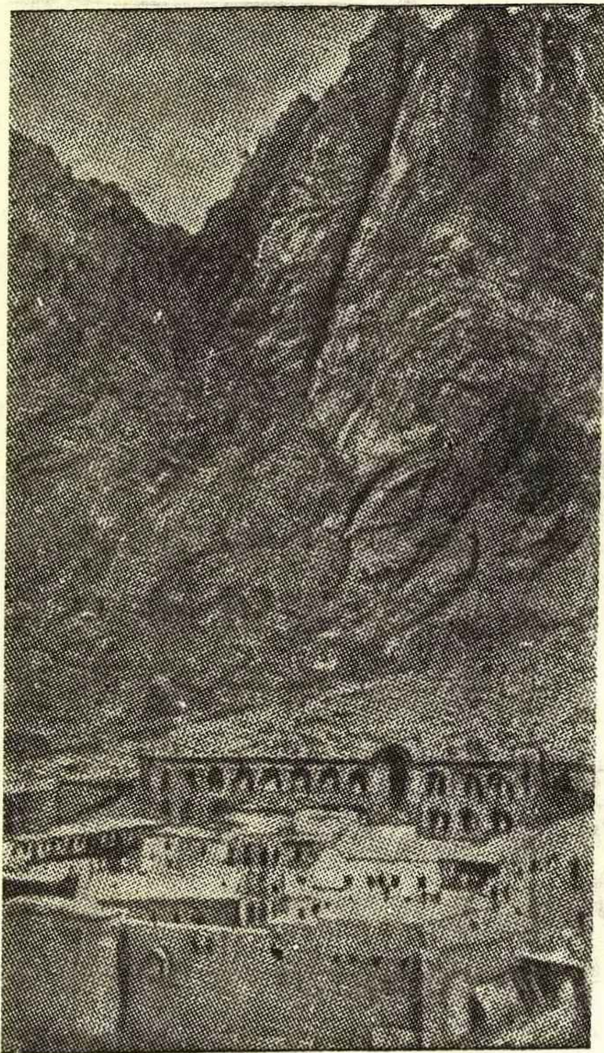
Նախ յայտարարեց, որ տնօրէնուհի Տիկին Ի. Տատրեանի հրաժարականը անակնկալի բերած էր Ազգային Իշխանութիւնները, որովհետեւ ան տարեշրջանի աւարտին ներկայացուցած չըլլալով Պատ. Քաղաքական Ժողովը վստա... (Շար. տես էջ 2)

ՍՈՒՐԲ ԳԱԹԸՐԻՆԻ ՎԱՆՔԸ
(1400ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

ՎԱՀԱՆ ՋԷՋԷՆԵԱՆ

Օրերս մեծ շուքով կը տօնուի Սինայի թերակղզին զարդը կազմող Ս. Գաթրինի վանքի հիմնադրութեան 1400ամեակը մասնակցութեամբ Կիպրոսի Նախագահ Մակարիոս Սրբազանին Յունաստանի թագաւոր Կոնսթանթինի եւ համայն աշխարհէն եկած բարձրաստիճան եկեղեցականներու:

Այս տարի, Յուլիս ամսուն, բախտաւորութիւնն ու երջանկութիւնը ունեցայ այդ պատկառազդու Սրբավայրերը այցելելու, որ քիչերու վիճակուած է՝ կարգ մը դժուարութեանց պատճառաւ:

Ս. ԳԱԹԸՐԻՆ ՎԱՆՔԻՆ ՀԱՄԱՅՆԱՊԱՏԿԵՐԸ

Հինգշաբթի, Յուլիս 21, երեկոյեան մեր «կարաւանը»ը, բաղկացած անապատի յատուկ երկու սարքաւորեալ ինքնաշարժերով, ճամբայ ելանք Գահիրէէն՝ մեզի հետ առնելով եռօրեայ ուտելիքներու և ըմպելիներու անհատնում պաշար:

Սուէզի մէջ կարճ դադարէ մը ետք՝ 8քմ. դէպի հիւսիս ուղղուեցանք որպէսզի Սուէզի ջրանցքին վրայ աշխատող շարժուն կամրջակը մեզ փոխադրէ Սինայի ափը:

Գիշերուան ժամը 9ն էր, շարունակեցինք մեր ընթացքը Սինայի թերակղզիին վրայ դէպի հարաւ կպրապատ ճամբով, երբեմն մօտէն հետեւելով Կարմիր ծովուն, անցնելով Մովսէսի Ակէն, Ապու Զինէմայէն և ուրիշ փոքրիկ կայաններէ, 164 քմ. կտրելէ ետք՝ հասանք Ապուրտէսի քարիւղի ընկերութեան գեղեցիկ գաղթավայրը, ուր և գիշերեցինք:

Ապուրտէսը Կարմիր ծովուն վրայ զով օդով հիւրընկալ կեդրոն մըն է, ուր ուխտաւորը կը գտնէ ամէն կարգի դիւրութիւն՝ ճամբորդութեան դժուարին մասը չըսկսած:

Ուրբաթ առտու սկսաւ մեր ուղեւորութիւնը դէպի Սուրբ Գաթըրինի հինաւուրց վանքը... տասնեակ մը քիլոմեթր կպրապատ հանգըստաւէտ ճամբան կը թողունք յանկարծ, մխրճուելու համար անապատի աւազներուն ու քարքարուտներուն մէջ, ուր կ՚ընթանանք (կամայ թէ ակամայ) տասնեակ մը տարիներէ ի վեր անցնող ինքնաշարժներու թողած հետքերուն վրայէն...: Մօտ 100 քմ. հեռաւորութեան՝ ամենէն ճարտար վարորդն անգամ Սինայի կեդրոնը գտնուող այդ վանքը հազիւ 6 ժամէն կրնայ հասնիլ. ուր մնաց սիրողներու մեր կարաւանը...:

Ճամբորդութեան տաժանելի մասը արդէն սկսած է լի անակընկալներով և ամէն տեսակի հաւանականութիւններով, գոյնզգոյն ժայռակոյտերը, լեռներն ու բլուրները երկնի ջինջ բաց կապոյտին հետ ամէն վայրկեան կը պարզեւեն սքանչելի տեսարաններու համոյթ մը, իսկ ճամբա՞ն, անապատի աւազները տասնեակ մը քիլոմեթր յետոյ տեղի կու տան գոյնզգոյն խճաքարերու, որոնք ձեւակերտ մոզայիքի մը երեւոյթը կը պարզեն:

Յուլիսի արեւը կէսօրուան մօտ հետզհետէ կիզիչ կը դառնայ... պահ մը կանգ կ՚առնենք զովացուցիչ մը խմելու սօրլերկրեայ ջրհորի մը եզերքը. հոն կը տեսնենք միջնադարը յիշեցնող ընիկ մը, որ իր ոտքին հետ ջրհորէն քաշուած մոխրագոյն ջուրէն կը խմէ, յետոյ կը լուացուի, ապա՝ երկու կաշեպարկերու մէջ կը լեցնէ այդ «փըրկարար» ջուրէն՝ քանի մը քիլոմեթր հեռու ապրող իր ընտանիքին տանելու համար...: Ամէն կողմ անապատ, լերկ լեռներ, անսահման և անտէր հող, սակայն ինչո՞ւ այս մարդկային խլեակը չի մտածեր իր ընտանեկան յարկը փոխադրել թէկուզ կեղտոտ այն ջուրին մօտ...

Քանի մը քիլոմեթր եւս այդ կիզիչ ճամբաներէն և ահա՛ մեր դէմ կը պարզուի Ֆէյրանի հովիտին գեղեցկութիւնը իր կանաչութիւններով և «զովութեամբ»...:

Հոս, Ս. Գաթըրինի վանքապատկան պարտէզին մէջ, ուր ամէն տեսակի յարմարութիւն կայ բիքնիք կազմակերպելու համար (առատ և մաքուր ջուր), կը հանգըստանանք քանի մը ժամ:

Երեկոյեան ժամը 5ին կը շարունակենք մեր վերելքը դէպի վանք, որ կը գտնուի 1600 մեթր բարձր հովիտի մը մէջ երկու հսկայ լեռներու Ս. Գաթըրինի (2800 մ.) և Մովսէսի լերան (2400 մ.) հովանիին ներքեւ: Ճամբան կը դառնայ աւելի դժուար իր յաճախադէպ զարձգարձիկներով, անհամար կիրճերով և հովիտներով: Այս մասը յատկանշական է իր լեռնային վայրի ցանցառ բուսականութեամբ: Երբեմն մանանայի ծառեր կը ցցուին լերան մը կողին, ուրիշ տեղեր՝ փոքրիկ անտառի մը երեւոյթը կը պարզեն...

Գիշերը վրայ կը հասնի: Օդը հետզհետէ կը զովանայ ու կը դառնայ զգալիօրէն չոր, իսկ երկինքը անամպ ու ջինջ՝ պատկառանք ազդելու չափ աստղազարդ ... զգացում մը, գիշերուան այդ պահին հազարամեայ պիպլիական սուրբ դէպքերուն հետ պատահած այս նոյն վայրերուն մէջ...

Գիշերուան ժամը 9.30ին կը հասնինք վանքին մուտքը: Երկու վանական հայրեր կու գան մեզ դիմաւորելու ու բարի գալուստ մաղթելու, մինչ վանքին սպասաւորները կ՚օգնեն մեզի մեր բեռները տեղաւորելու սենեակներուն մէջ: Վանքին լայն դրան կը յաջորդէ կամարապատ ցած մուտք մը, որմէ անցնելու համար հարկաւոր է - որպէս յարգանքի նշա՞ն թէ հարկադրանք - խոնարհիլ...:

Վանքին հինաւուրց պատըշգամէն գիշերուան ժամը 10ին կը դիտեմ դիմացս բարձրացած երկու հսկայ լեռներու պատկառազդու ստուերները, որոնց ընդմէջէն կ[illegible]

(Շար. աւս էջ 5)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Լիբանանահայ յարգամեծար անձնաւորութիւններէն ԳԱՐԻՆԱ (Պէյրութ և Պհամտուն) ու ԱՐԻԱՆԱ (Պէյրութ) կոչեկի աշխարհահռչակ վաճառատուներու սեփականատէր՝ Ընկեր Սարգիս Սարգիսեան, 4 Սեպտեմբեր 1966, կիրակի օր, առաւօտեան ժամը 9.30ին, ՔԱ. ԷԼ. ԷՄ օդանաւով մեկնեցաւ Եւրոպա, իր տարեկան քսանօրեայ շրջապտոյտը Եւրոպական գըլխաւոր մայրաքաղաքներու մէջ անցնելու համար:

Խալտէի միջազգային օդանաւակայանին մէջ, յանուն՝ «ՃԱՀԱԿԻՐ»ի, Հ.Մ.Մ.ի և «ԱՐԱՐԱՏ»ի, Ընկեր Սարգիս Սարգիսեանին բարի ճանապարհ և լիակատար յաջողութիւն մաղթեց Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի շրջանի ատենադպիր՝ Ընկեր Գէորգ Տարօնի:

ՔԵՄԱՆՉԻՍՏ ՌՈՒԲԷՆ ՍՈՎԵՏ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Քեմանչիստ Ռուբէն 8 Սեպտ.ին մեկնեցաւ Սովետ Միութիւն, մասնաւոր հրաւէրով: Արուեստագէտը նուագահանդէսներ պիտի տայ Օտեսայի, Լենինկրատի, Բիեւի, Մոսկուայի և Հայաստանի մէջ:

Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆ

× ԵՐԵՒԱՆԻ պետական համալսարանը բոլորած է իր հիմնադրութեան 45րդ տարին, որ իր նոր շէնքին մէջ տօնուած է մասնաւոր հանդիսութեամբ մը: Անցնող այս ժամանակամիջոցին 16,000 շրջանաւարտ տուած է: Ներկայիս ունի 12 բաժանմունք՝ 9000 ուսանողներով, 15 հսկայ շէնքերու մէջ: Համալսարանի տնօրէնն է Հ. Բատիկեան:

ՖՐԱՆՍԱ

ԲԵՆԻԱՄԻՆ ՊՈՂԱՆԵԱՆ

Երաժշտութեան առաջին մըրցանակի արժանացած է Մարսէյլի Գեղարուեստներու Ակադեմիայէն: Ծնած է 1934ին, Մարսէյլի

մօտ՝ Լա Սիոթա քաղաքին մէջ:

1959ին կը մտնէ Մարսէյլի երաժշտանոցը եւ յաջորդաբար կը ստանայ առաջին մրցանակները «արմոնի»ի, «քոնթրբբուանի»ի և «ֆիւկ»ի:

1965 Հոկտեմբերին կ՚ընդունուի Փարիզի Ազգ. Երաժշտանոցը, ուր կը հետեւի «քոմփոզիսիոն»ի եւ «տիրեքսիոն տ՚օրքեսթր»ի դասընթացքներուն:

Իր ստեղծագործութիւններու շարքին մասնաւորաբար կը յիշուի իր լարային քառեակը, որ այս աշնան պիտի ունկնդրուի Մարսէյլի մէջ:

Ջանասէր եւ զգայուն երիտասարդ մըն է, ապագայ խոստացող, կը գրէ «Զարթօնք»:

ԻՐԱՆ

Պարսկաստանի երեք հարիւրամեայ գաղութը ներկայիս կը հաշուէ 120,000 հայութիւն, որուն 85 հազարը հաստատուած է մայրաքաղաքին՝ Թեհրանի մէջ, ուր ունին 26 նախնական և միջնակարգ դպրոցներ, քան հազարէ աւելի աշակերտներով, և միայն մէկ եկեղեցի:

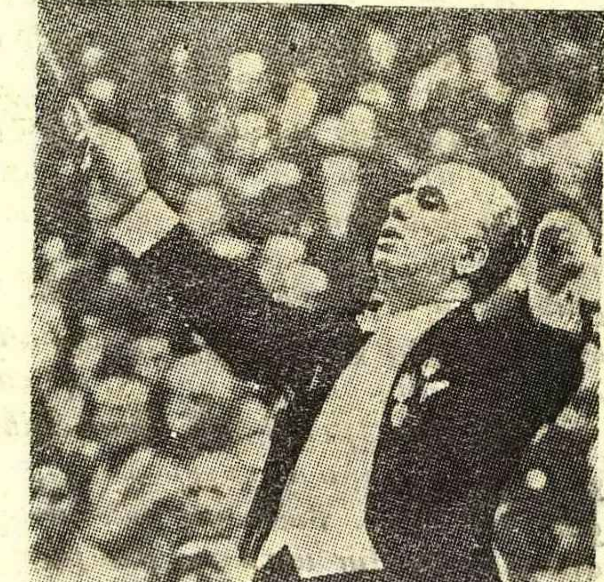
ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԱՏՐԻՆԷ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն փաստաբանուհի Ատրինէ Յարութիւնեան (Մաք Օմպըր) իր ամուսնոյն կը միանայ զինուորական փաստաբաններու շարքին: Առաջին անգամն է որ կին մը իր մուտքը կը գործէ «բանակի դատական փաստաբաններու ընդհ. ընկերութեան» մէջ:

Իր ամուսինը հարիւրապետ Մաք Օմպըր վկայեալ է Քօռնէլի համալսարանէն. ինչպէս նաև Ատրինէ Յարութիւնեան որ իր ուսանողական փայլուն շրջանին, բազմաթիւ մրցանակներու արժանացաւ և դասընկերներու կողմէ «Յաջողութեան լաւագոյն թեկնածուն» ընտրուեցաւ:

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

1968ին Արամ Խաչատրեան Միացեալ Նահանգներ պիտի այցելէ ու պիտի ղեկավարէ իր գործերը: Խաչատրեան որ 63 տարեկան է, այցելած է աւելի քան 30 երկիրներ, բայց բնաւ չէ ղեկավարած Միացեալ Նահանգներու մէջ: Ասկէ մի քանի տարիներ առաջ քանի մը օրուան համար Նիւ Եորք ու Ֆիլատելֆիա այցելեց, բայց նուագախումբ չղեկավարեց:

Առաջնորդ Սրբազան Հայրը Գալուստեանի Տնօրէն

(Շար. Ա. էջէն)

եղած էր որ այս տարեշրջանին եւս հրաժարեալ տնօրէնուհին պիտի շարունակէր իր պաշտօնը:

— Այս կացութեանը առջեւ, ըսաւ Սրբազան Հայրը, Պատ. Քաղաքական ժողովը յարմար նկատեց, երկար խորհրդակցութենէ ետք, այդ պաշտօնը առժամաբար յանձնել Արժ. Տ. Արշամ Քհն. Պօղոյեանի և ուսուցիչ Պր. Նշան Վարգեանի, որոնք միասնաբար պիտի վարէին վարժարանին տնօրէնի պաշտօնը, մինչեւ յարմարագոյնի և մնայունի մը նշանակումը:

Այս ընտրութիւնը կրթական շրջանէն վաւերացնելու համար, շարունակեց Սրբազան Հայրը, նամակ մը ուղարկեցինք, որուն մէջ աւելցուցինք նաև վարժարանին արաբերէնի ուսուցիչին անունը իբր օգնական և արաբերէն ծրագրի պատասխանատու:

Թերթիս խմբագիրը հարց տուաւ Սրբազան Հօր թէ թեկնածու նշանակուած երկու յարգելի անձնաւորութիւնները պիտի արժանանայի՞ն Կրթական շրջանի հաւանութեան, և թէ չկա՞ր կամ չը կայի՞ն ուրիշ հայ ուսուցիչներ ազգային վարժարաններէն ներս, որոնք լրացնելով տնօրէնի պաշտօնին նշանակուելու օրինական բոլոր պայմանները, անտեսուած էին կամ նկատի չէին առնուած: Միշտ նշտելով որ այս խօսակցութեանը գերագոյն պատակը միայն ու մի միայն Ազգ. վարժարանին և Եգիպտահայ նոր սերունդին հայեցիութիւնն ու հայապահպանումն էր: Սրբազան Հայրը պատասխանեց, որ ինք ի մտի չունի որեւէ յարմար անձ:

Առաջնորդական Փոխանորդ Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան պնդեց, որ ուսուցիչ պր. Արամ Մովսէսեան այժմ յարմարագոյնն է գոնէ առժամաբար նշանակուելու այդ պատասխանատու պաշտօնին, որովհետև կը լրացնէ պահանջուած բոլոր պայմանները: Ս. Հայրը սակայն մնաց իր տեսակէտին վրայ ու իր համաձայնութիւնը չտուաւ այս առաջարկին, ու պահ մը ինքնիրեն խորհրդածելէ ետք՝ ստեղծուած այս վտանգաւոր կացութեան վրայ, քաջաբար առաւ վճռական որոշումը, անյապաղ ետ պահանջելու Կրթական Շրջանին ուղարկուած նամակը և Իր Անձը ներկայացնելու Գալուստեան Ազգային Վարժարանի տնօրէնի պաշտօնին, ու ԱՆՁԱՄԲ ՂԵԿԱՎԱՐԵԼՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ:

Այս որոշման համար ջերմօրէն շնորհաւորեցինք Սրբազան Հայրը, որ հակառակ իր յառաջացած տարիքին, ծանր և յոգնեցուցիչ պարտականութիւն մը եւս յանձն կ՚առնէ իր ուսերուն վրայ, ու մաղթեցինք իրեն առողջութիւն, կորով և յաջողութիւն, այս սրբազան գործին լաւագոյնս նըւիրուելու համար:

← Հանրապետութեան մէջ կառուցուելիք բազմայարկ շէնքերէն մէկուն նախագիծը

ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱԶԵՐՈՒ[1] ՎԵՐԾԱՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ ԵՒ «ԿԻԲԵՐՆԵՏԻԿԱՆ[2]»

Գրեց ՄՕ. ԵԴՈՒԱՐԴ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Անհերքելի իրողութիւն մըն է, որ մեր հայրենի մշակոյթի պատասխանատու ղեկավարները, սրբազան պարտականութեան մը գիտակցութեամբը ներթափանցուած, յատուկ ուշադրութիւն կը դարձնեն փրկելու և վերականգնելու մեր անցեալի հոգեւոր մշակոյթի գանձերը՝ ի հարկին ստեղծագործօրէն օգտագործելու համար զանոնք:

Այդ կապակցութեամբ յատկանշական է Հայաստանի քանի մը երաժշտական գործիչներու «բաց նամակ»ը (3) *ուղղուած Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահութեան՝ հայկական միջնադարեան խազերու վերածման հարցին շուրջ* (4)։

«Դուք լաւ գիտէք, կը գրեն անոնք, մեր ժողովրդի հոգեւոր մշակոյթի անցեալ պատմութիւնը, որի ուսումնասիրութեան ու մեկնաբանութեան գործում մեր ակադեմիան շատ բան է արել: Ուրեմն լաւ գիտէք նաեւ այն, որ հայ հին երաժշտութեան հսկայական ժառանգութեան ուսումնասիրութիւնը դեռեւս շատ է ետ մնում Ձեր ու մեր ցանկացածից, մեր գիտութեան հնարաւորութիւններից:

«Դա իր տարբեր պատճառներն ունի, որոնց թւում, մեր կարծիքով յատուկ նշանակութիւն պէտք է տալ այն բանին, որ բազմաթիւ մատեաններով մեզ հասած հայկական միջնադարեան խազերը դեռեւս մնում են չվերծանուած»:

Ներսէս Շնորհալիի «Յիշեսցուք» գիշերապաշտաման երգը՝ առնուած ԺԴ. դարուն գրուած խազագրուած Ժամագիրքէ մը (կը գտնուի Պերլինի Ձեռագրատունը)

Հարցին այժմէականութիւնը նկատի ունենալով՝ անհրաժեշտ կը նկատենք, պատմական յետադարձ ակնարկով մը, ներկայացնել հայկական միջնադարուն կիրարկուած խազագրութեան (ձայնագրութեան) դրութիւնները (սիստեմ) և հայկական խազաբանութեան (5) *անցած երկարամեայ ուղին՝ գլխաւորաբար Կոմիտասի և սովետահայ երաժշտագէտ Ռ. Աթայեանի երաժշտագիտական երկասիրութիւններուն լոյսին տակ։*

Ըստ տուեալներու, տարբեր ժամանակներու մէջ, հայ եկեղեցական երաժշտութեան մէջ կիրարկուած են նոթագրութեան (խազագրութեան) քանի մը ինքնուրոյն դրութիւններ, որոնց իւրաքանչիւրը ունեցած է իր պատմական զարգացումը։

Հայկական ձայնագրութեան մը վերաբերեալ առաջին յիշատակութիւնը կու գայ Ե. դարու մատենագիր Փաւստոս Բիւզանդէն, որ իր «Պատմութիւն Հայոց» աշխատութեան մէջ, խօսելով այդ դարուն գործող մեծ լուսաւորիչ Մեսրոպ Մաշտոցի գործակից Սահակ Պարթեւի մասին, կը գրէր. «Եղեալ կատարելապէս հմուտ երգողական տաղիցն»: Դժբախտաբար հնչուն յուշարձաններու բացակայութիւնը հնարաւորութիւն չի տար թափանցելու այդ պարբերութեան վերջին մասին ամբողջական իմաստին:

Աւելի ուշ, Թ. դարուն, հայոց մէջ արդէն գործածութեան մէջ էին «էքփոնէթիք» (6) *նշանները, որոնք հեռու բիւզանդականին ընդօրինակումը ըլլալէ, ունէին իրենց ուրոյն նշանակութիւնը և բովանդակութիւնը՝ կաղապարուած հայ լեզուի երաժշտական օրինաչափութիւններուն վրայ, որոնց մէկ քանին պահպանուած են ժամամակակից հայ գրական լեզուի առոգանութեան մէջ։*

Այդ դրութեան սպառիչ նկարագրութիւնը մենք կը գտնենք Կոմիտասի «Հայոց եկեղեցական երաժշտութիւնը» գերմաներէն յօդուածին մէջ՝ լոյս տեսած 1899 *թ. Լայփցիկի մէջ։*

Հայկական բուն խազային նոթագրութիւնը ունեցած է պատմականօրէն իրար չղթայուող երկու դրութիւններ։

Առաջինը՝ կազմաւորուած է Ժ. դարէն սկսեալ կիրարկուելով մինչեւ ԺԲ. դար։

Այս դրութեամբ խազագրուած են շարականի և մասամբ պատարագի երգերը։

Աւելի ուշ՝ ԺԲ. դարէն սկըսեալ, մշակութային ընդհանուր վերելքի ժամանակաշրջանին, երբ երգային արուեստը իր վիրթիւոզական նկարագրով կը պահանջէր մեղեդիներու աւելի ճշգրիտ և կատարեալ ձայնագրում մը, կիրարկութեան մէջ կը մտնեն «մանրուսում»ի խազերը, օգտագործուելով հանդերձ շարականի խազերը։

Այս կատարելագործուած դրութեամբ խազագրուած են եկեղեցական կանոնական երաժշտութենէն դուրս մնացած բոլոր երգերը, տաղերը, մեղեդիները, գանձերը, պատարագի երգերը և այլն ինչպէս նաեւ բազմաթիւ աշխարհիկ տաղեր։

Հաւանաբար Կոմիտաս այդ դրութեան մէջ կիրարկուած խազերուն կ'ակնարկէր երբ կը թուէր խազաբանութեան հետեւեալ տարրերը (7)

Ա. Ձայնաստիճանի խազեր.
Բ. Ձայներանգի խազեր.
Գ. Զարդախազեր.
Դ. Ձայնոյժի խազեր.
Ե. Ամանակի խազեր.
Զ. Բանալի խազեր.
Է. Առոգանութեան խազեր.
Ը. Ոճական խազեր.
Թ. Կապող և զատող խազեր։
Ժ. Կիսանիշ խազեր, եւայլն։

Հայկական ձայնագրութեան ծագման և զարգացման շրջանը կ'երկարի մինչեւ ԺԵ. դար։ Հայ պետականութեան անկումով և մշակոյթի զարգացման դադարումով՝ հետզհետէ մոռացութեան պիտի տրուէր հայկական խազերու նշանակութիւնը։

ԺԶ. դարէն սկսեալ հետզհետէ կը նօսրանայ խազերով «կարդացող»ներու թիւը վերջնականապէս անհետանալու համար ԺԹ. դարուն։

1664 *թուականին Ամստերտամի մէջ առաջին անգամ լոյս տեսած Շարակնոցի խազերը արդէն իսկ գործածական նշանակութենէ դուրս էին։*

Հետագային ի գործ դրուած փորձերը, հայկական խազային նոր դրութիւն մը ստեղծելու, պիտի մնային անհետեւանք։

ԺԹ. դարու երկրորդ տասնամեակին՝ պոլսահայ պատարագիչ դպրապետ Համբարձում Լիմոնճեան, նախախնամական պայծառատեսութեամբ մը, հիմը պիտի դնէր հայկական նոր ձայնագրութեան, որով մոռացութենէ պիտի փրկուէին մինչեւ այդ բերանացի մեզի աւանդուած հոգեւոր երգերը և հետագային ալ ժողովրդական բազմահազար երգեր։

* * *

Անցեալէն մեզի հասած են բաւական մեծ թիւով հոգեւոր և աշխարհիկ երգերու խազագրուած ձեռագիր մատեաններ և պատառիկներ, որոնք կը մնան որպէս մունջ վկաները մեր անցեալի բարձր երգարուեստին։

Միայն Հայաստանի Պետական Ձեռագրատան մէջ անոնց թիւը կը հասնի աւելի քան 1000*ի։*

Մեծ թիւով այդպիսի ձեռագիրներ կան նաեւ արտասահմանի հայկական կեդրոններու մատենադարաններուն և օտար ձեռագրատուներուն մէջ։

Միջնադարեան մատենագիրներու հաղորդած ժլատ տեղեկութիւնները հայ երաժշտութեան վերաբերեալ, քերականական գրքերը, ոսկեփորիկները, խազգրքերը անբաւարար եղած են կարենալ լուսաբանելու համար միջնադարեան խազային դրութիւնները։

Հայկական խազաբանութիւնը իր աւելի քան երկու ու կէս դարու պատկառելի անցեալովը, ըզբաղեցուցած է ոչ միայն հայ՝ այլեւ մանաւանդ օտար երաժշտագէտները։

Ըլլալով ամենէն դժուար գիտութիւններէն մէկը՝ ան կը պահանջէ երկարատեւ և հետազօտական աշխատանք։

«Մի այսպիսի ուսումնասիրութիւն, ճշմարտացիօրէն կը գրէր Կոմիտաս «Տաճար» հանդէսին հասցէագրուած վերոյիշեալ յօդուածին մէջ (8), *կատարելութեան հասցնելու համար պէտք է ներհուն լինիլ տիրապէս սա հիմնական ուսմունքներին ու գիտութիւններին.– Տառաչափութեան, վանկաչափութեան, բառաչափութեան, տողաչափութեան, առոգանութեան, շեշտագրութեան, կէտադրութեան, խազաչափութեան, խազագիտութեան, լեզուին (բառերի իսկական և հին առմամբ), իմաստասիրութեան (երկրաչափութեան, թուաբանութեան, աստղաբաշխութեան և երաժշտութեան՝ հին առմամբ), խազերի ծագման, զարգացման, անկման և արդի պատմութեան, համեմատական խազաբանութեան եւայլն. և ապա կարելի է՝ գաղտնին երեւան հանել»։*

Հայկական խազերու մասին առաջին ուսումնասիրութիւնը, որ լոյս տեսած է 1711 *թուականին, կը պատկանի Շրէօտէրի գրչին։*

Օտար երաժշտագէտներէն՝ հայկական խազերու վերածման խնդիրով աշխատած են նաեւ՝ ժամանակագրական կարգով. Վիյոթօ, Բեթերման, Ֆեթի, Ֆլայշեր, Օպրի, Բ. Վակներ, Թիպօ, Վելլես և ուրիշներ, որոնց մեծ մասը անտեղեակ հայ լեզուի և երաժշտութեան, հայկական խազերը նկատած են որպէս ընդօրինակումը մասնաւորաբար բիւզանդականին դրժելով ի յառաջագունէ հայկական խազերուն ազգային ինքնատպութիւնը։

Հայկական խազերով հետաքրքրուած են նաեւ ԺԹ. դարու հայ մտաւոր վերածնունդին գործող հայ երաժիշտները, որոնք թէև զուրկ գիտական անհրաժեշտ պաշարէ՝ այնուամենայնիւ հասած են աւելի դրական արդիւնքներու քան օտարները։

Առանձին հետաքրքրութիւն կը ներկայացնէ պոլսահայ «երաժիշտ տիրացու» Եղիա Տնտեսեանի երաժշտագիտական յօդուածները, որոնք հետագային Կոմիտասի յատուկ ուշադրութեան պիտի արժանանային։

Աւելի ուշ գործող ազգագրագէտ-երաժիշտ Սպիրիդոն Մելիքեան՝ բիւզանդական ազդեցութեան մը վարկածին իր սխալ մեկնակէտովը կ'աւազախրի միակողմանի դատումներու և անճիշդ եզրակացութիւններու մէջ:

Վստահաբար հայ մեծագոյն տեսաբան - երաժիշտ Կոմիտասի վերապահուած էր հայկական խազերու պարզաբանման պատիւը՝ եթէ չպատահէր իր կեանքի ողբերգական ընթացքը և վախճանը:

Ինչպէս յայտնի է, Կոմիտաս՝ «Տաճար» հանդէսին ուղղուած նամակով մը (9), *ի պատասխան Աբրահամ Քհյ. Էպէեանի հարցադրումին հետեւեալ հակիրճ բացատրականը կը գրէր.*

«Իրաւ է, ես գտել եմ հայ խազերի բանալին, և նոյնիսկ կարդում եմ պարզ գրուածքները, բայց դեռ վերջակէտին չեմ հասել. զի իւրաքանչիւր խազի խորհրդաւոր իմաստին թափանցելու համար, նոյնիսկ տասնեակ ձեռագիրներ պրպտելով, երբեմն ամիսներ են սահում. իսկ եղած խազերը, այն

(Շար. տես էջ 4)

«Նայիրի» հաշուիչ մեքենայ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՏԱԽՏԱԿ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱԶԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

(Քանի մը հիմնական նշաններով)

Ա. ԱՌՈԳԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽԱԶԵՐ (ըստ Կոմիտասի)

Բութ, Երկար, Միջակէտ, Վերջակէտ
Շեշտ, Սուղ, Ստորակէտ, Հարցական

Բ. ՇԱՐԱԿԱՆԻ ԽԱԶԵՐ

(ա) Վերծանուած Ռ. Աթայեանէ

Թաշտ, Պարոյկ, Ոլորակ կամ Օձակ
Բութ, Խոնձ, Սուղ, Երկար
Շեշտ, Փուշ, Խոսրովային, Թուր

(բ) Չվերծանուած

Վերնախաղ, Ներքնախաղ, Բենկորձ
Էկորձ, Ձայկորձ, Լերկ, Փաթութ
Քարքաշ, Հռենայ, Թանձաւորա

Գ. ՄԱՆՐՈՒՍՈՒՄԻ ԽԱԶԵՐ (Չվերծանուած)

Դ. ՆՈՐ ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (Համբարձումեան)

(Հին խազերու ձեւով եւ անունով սակայն նոր բովանդակութեամբ)

Փուշ, Էկորձ, Վերնախաղ, Բենկորձ, Խոսրովային, Ներքնախաղ, Թուր

Հայ Մարմնամարզական Միութիւնը՝ Հ.Մ.Մ.՝ Արաբական Աշխարհի Մարզական Շարժումին Մէջ

ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

Այն օրէն ի վեր՝ երբ մարզական շարժումը արմատ նետեց եւ ուռճացաւ իր քաղաքական թէ տնտեսական լիակատար ազատութիւնը նուաճած Արաբական Աշխարհին ներս, այս շրջանի ժողովուրդները սկսան արտասովոր հետաքրքրութիւն տածել հանդէպ սփոռի բոլոր ճիւղերուն։ Պետական մասնայատուկ հովանաւորութեան ներքեւ ու երիտասարդական-մարզական կազմակերպութիւններու գծած աշխատանքային ուղեգծի հետեւողութեամբ, արաբական երկիրները կըրցան ունենալ իրենց ազգային սեփական կազմերը, սփոռի բոլոր բնագաւառներէն ներս անխտի՛ր, եւ որոնք իրենց հայրենական գոյները պաշտպանեցին միջազգային հանդիպումներու թէ Ողիմպիականներու ընթացքին։

Առաջին իսկ հերթին, Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը առաջնակարգ դիրք գրաւեց համաշխարհային սփոռի թատերաբեմին վրայ։ Նեղոսի ջուրը ըմպող վարպետ-մարզիկները իրենց բարերար ազդեցութիւնը ունեցան արաբական միւս քոյր երկիրներու մարզական շարժումին վրայ։

Լիբանան եւ Սուրիական Արաբական Հանրապետութիւնը, հետեւելով մարզական միջազգային դրութեան օրինագծին, վճռեցին աննահանջօրէն քալել անոր բացած լուսաւոր ակօսներուն ընդմէջէն, փայլուն ապագայ մը նըւիրակերտելու արդա՛ր այլ վսե՛մ նախանձախնդրութեամբ։ Կարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին, անոնք պատրաստեցին ու դաստիարակեցին համաշխարհային չափանիշով մարզիկներու ընտի՛ր հոյլ մը եւ ձեռնարկեցին իրենց մարզական աւաններուն շինութեան։

Մասնաւորելով մեր խօսքը, կրնանք անվարան հաստատել, թէ սա վերջին տասնամեակը, այսինքն՝ 1956էն 1966 երկարաձգուող ժամանակաշրջանը հանդիսացաւ ըՍՓՈՌԻ ՈՍԿԵԴԱՐԸ Արաբական աշխարհի մէջ:

(Շար. տես էջ 5)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱԶԵՐՈՒ ՎԵՐԾԱՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ ԵՒ «ԿԻԲԵՐՆԵՏԻԿԱՆ»

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

էլ անուն ունեցողները 198 հատ են առ այժմ, մի կողմ թողնենք դեռ անանուն խազերը, որոնք խիստ շատ են»։

Ժամանակակիցները և իր իսկ վկայութեամբ, Կոմիտաս արդէն իսկ պատրաստ ունէր հայ խազաբանութեան նուիրուած մի քանի հատորներ։

Դժբախտաբար իր այդ ուսումնասիրութիւնները, «տասն և վեց ամեակից աւելի» տքնաջան և բարեխիղճ գիտական հետազօտութիւնների արդիւնք, անվերադարձ կորսուած են։

Այսուհանդերձ, ժամանակին լոյս տեսած իր գիտական յօդուածները, ինչպէս նաեւ իր վտիտ ժառանգութենէն մնացած ձեռագիր բեկորները, այսօր իսկ կը ներկայացնեն գիտական մեծ շահեկանութիւն։

Կոմիտասի աշխատութիւններէն ետք, սովետահայ ներհուն երաժշտագէտ Ռ. Աթայեանի խազային նոթագրութեան մասին ուսումնասիրութիւնը կը հանդիսանայ անվիճելի արժէք ներկայացնող միակ լուրջ աշխատութիւնը (10)։

Հեղինակը՝ խազագրուած ձեռագիր մատեանները և պատառիկները մանրակրկիտ հետազօտութենէ ետք, հետեւողականօրէն կը լուսաբանէ խազագրութեան զարգացման տարբեր շրջանները, ապացուցանելով խազային տարբեր դրութիւնները պատմականօրէն մէկը միւսէն բխող յաջորդականութիւնը։ Աթայեանը անդրադառնում [illegible] դարերուն կիրառւող խազերին ու շարականի խազերու առանձնայատկութիւններուն և վերծանման հարցին, ուսումնասիրելով խազային գըրառձանութեան մէջ յայտնաբերուող նիշերի օրինաչափութիւնները՝ կը յանգի որոշ եզրակացութեան արդիւնքների քանի մը խազերու բնոյթին մասին, պարզելով նաև երաժշտական կշռոյթի և մետրի գրանցման սկզբունքները։

Հակառակ որ Աթայեանի աշխատութիւնը նոր խօսք էր հայ խազաբանութեան համար՝ ձեռք բերուած [illegible] արդիւնքները, այսուամենայնիւ «առանձին խազերի բացատրուած նշանակութիւնները,- կ'եզրակացնէ երաժշտագէտը,- դեռևս թոյլ չեն տալիս ձեռնարկելու խազերով ձայնագրուած երգերի վերծանութեանը»։

Որով հայկական խազերու առեղծուածը դեռ կը մնայ իր վերջնական լուծման։

* *

Խնդրին լուծման մէջ մտնելով, վերջերս Նամակի հեղինակները, այս հարցին մասին իրենց արդար մտահոգութիւնները բանաձեւելով, այլեւս ժամանակը եկած կը համարեն էլեկտրոնային ուղեղներու միջամտութիւնը հայկական խազերը վերծանելու համար։

«Մի ժամանակ, կը գրեն անոնք, խազերի ուսումնասիրութեան ու վերծանման վրայ մեզ մօտ զգալի ջանք դրուեց, Կոմիտասի յայտնագործումներին սովետահայ երաժշտագիտութիւնն աւելացրեց իր արժէքաւոր դիտումներն ու վերլուծութիւնները, բայց երեւի գործը յանգեց մի այնպիսի փուլի, երբ ուսումնասիրութեան տրադիցիոն (աւանդական Ե. Թ.) ձեւերն ու մեթոդները այլեւս անկարող էին արդիւնքների յանգել։ Եւ ահա աւելի քան 10 տարի է ինչ այդ ուղղութեամբ, ըստ երեւոյթին, ոչինչ չի արւում։

«Այնինչ, խնդրին մեծ նըպաստ կարող էր բերել կիբեռնետիկան, որի օգնութեամբ մեր օրերում յարութիւն են առնում նոյնիսկ մեռած լեզուները»։

Յայտնութիւն մը ըրած չենք ըլլար եթէ խոստովանինք, որ հսկայ վերելքի մէջ է Սովետական Հայաստանի արդիւնաբերութիւնը, որուն «արտադրանքի համբաւը վաղուց արդէն դուրս է եկել նրա սահմաններից»: (11)

Հայկական մակնիշ կրող մեքենաները ու ճշգրիտ սարքերը բարձր գնահատանքի արժանացած են միջազգային տօնավաճառներու մէջ «փառք ու պատիւ բերելով նրա ստեղծագործողներին՝ հայ աշխատաւորներին»։

«Երեւանը, կը գրէ Զ. Այվազեան իր վերջերս յօդուածին մէջ, Հայաստանի արդիւնաբերութեան ոլորտ, արտադրում է աշխարհահռչակ շատ մեքենաներ. Բայց թուարկենք դրանցից մի քանիսը. էլեկտրոնային հաշուիչ մեքենաներ՝ «Հրազդան», «Հրազդան 2», «Հրազդան 3», «Նաիրի» և այլ անուններ կրող մեքենաները լայն տարածում են գտել մեր երկրում։ Դրանք ստեղծել են հայ գիտնականները, ինժեներները, բանուորները. Այդ մեքենաներն աչքի են ընկնում իրենց կատարեալ կառուցուածքով, բարդ հաշուարկումները ճիշդ և կայծակնային արագութեամբ կատարելով, և դասւում են աշխարհում արտադրուող էլեկտրոնային հաշուիչ լաւագոյն մեքենաների շարքում։ «Նաիրի» մեքենան Լայպցիգի միջազգային տօնավաճառում արժանացաւ առաջնակարգ գնահատականի»։

Բնական է, որ էլեկտրոնային մեքենաներու ուղեղը պատրաստելու համար անհրաժեշտ [illegible] է որակաւոր և փորձառու մասնագէտներու անմիջական գործակցութիւնը։

Անդրադառնալով այդ հարցի մասին, Նամակը ստորագրողները կ'եզրափակեն.

«Թւում է, մեզ մօտ կան բոլոր նախապայմանները հայկական խազերի վերծանումը վստահելու էլեկտրոնային հաշուիչ մեքենաներին. ունինք ժամանակակից մաթեմատիկայի տուած բոլոր կարելիութիւնները, ունինք երաժշտագիտական հանգամանալի ուսումնասիրութիւններ, որոնց հիման վրայ հնարաւոր է համապատասխան ծրագիր կազմել։ Գործը անմիջապէս սկսելուն ի հարկէ կը խանգարի յատուկ նախապատրաստըւած մասնագէտների բացակայութիւնը։ Սակայն, կարծում ենք նպատակի կարեւորութեան գիտակցութիւնը կը շտապեցնի նաև այս հարցի պատասխանը։

«Ահա հենց այս նկատառումներն են մեզ Հայաստանի գիտութիւնների ակադեմիայի նախագահութեան առաջ միջնորդութիւն յարուցելու, որպէսզի նա հեղինակաւոր միջամտութեամբ օգնի մեր արուեստի պատմութեան համար այնքան խոշոր նշանակութիւն ունեցող խնդիրների լուծմանը,

«Վստահ ենք, որ մեր ցանկութիւնը Ձեր սրտից էլ է»։

Սփիւռքահայ երաժիշտներս եւս մեր անցեալի հնչուն յուշարձանները վերականգնած տեսնելու յոյսով, ամբողջ հոգիով կը ձայնակցինք մեր հայրենի արուեստագէտ եղբայրներու սրտաբուխ կոչին։

ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—

1) «Խազ» կը նշանակէ գիծ, նշանագիր ձայնագրութեան։

2) «Կիբեռնետիկա» — Նորակերտ գիտական բառ. Կիբեռնեան (յունարէն)=ղեկավարել. Ֆրանսերէն՝ cybernetique. ըստ Larousse-ի՝ «գիտութիւն, որ մարդկային եւ կենդանական ինչպէս նաև մեքենաներու հաղորդակցութեան և ղեկավարման կարգաւորումները կ'ուսումնասիրէ»։

3) «Սովետական Արուեստ», 1966 թ. թիւ 6։

4) Նամակը ստորագրած են՝ Նար Յովհաննիսեան, Լազարոս Սարեան, Էդգար Յովհաննիսեան, Վահան Յարութիւնեան, Լեւոն Հախվերդեան, Յակոբ Ոսկանեան, Էդուարդ Բաղդասարեան և Արամ Քոթանեան։

5) «Խազաբանութիւն» կը նշանակէ խազերու ուսումնասիրութիւն։

6) «Էֆֆեկթիւ» նշանները բիւզանդական հոգեւոր երաժշտութեան մէջ կիրառուած առոգանութեան խազերն են։ Ըստ նորագոյն տեսութիւններու, անոնց ծագումը աւելի հին՝ ասորական է։

7) «Տաճար», 1910թ. թիւ 19։

8) «Տաճար», նոյն տեղը։

9) «Տաճար», նոյն տեղը։

10) Ռ. Ա. Աթայեան, «Հայկական խազային նոթագրութիւնը», Երեւան, 1959 թ։

11) «Համաշխարհային [illegible]» (Զ. Այվազեան). «Սովետական Հայաստան» 1966 թ. թիւ 6։

ԿԱԶՄԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ՀԱՅ ՕՐԹՈՏՈՔՍ ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ

ԹԵՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ԺՈՂՈՎ

29.— Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ երկու Թեմական Ժողովներուն միասին հաւաքումով կը կազմուի Եգիպտոսի հայ օրթոտոքս համայնքին Թեմական Համագումար Ժողովը։ Այս ժողովը երկու քաղաքներէն մէկուն մէջ կրնայ գումարուիլ ամէն տարի Առաջնորդի նախագահութեան տակ։ Այս վերջինոյն բացակայութեան կամ իր ներկայութիւնը արգիլող պատճառի մը գոյութեան պարագային՝ ժողովը կը գումարուի նախագահութեամբ այն քաղաքի փոխանորդին՝ ուր տեղի կ'ունենայ գումարումը։

30.— Թեմական Համագումար ժողովը նիստի կը հրաւիրուի Առաջնորդին միջոցաւ: Առաջնորդական աթոռը եթէ թափուր է, ժողովը կը հրաւիրուի Տեղապահին միջոցաւ։ Առաջնորդի եւ Տեղապահի բացակայութեան պարագային հրաւէրը կը կատարուի Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ երկու փոխանորդներուն կամ անոնցմէ մէկուն միջոցաւ, պայմանաւ որ հրաւէրը տեղի ունենայ երկու ժողովներէն Եգիպտոս գտնուող անդամներուն բացարձակ մեծամասնութեան պահանջին վրայ։ Կարելի է նաեւ նիստի հրաւիրել յիշեալ ժողովը, եթէ երկու Քաղաքական ժողովներէն մէկը առ այդ ցանկութիւն յայտնէ այն թեմական ժողովին, որուն ինք ենթակայ է։

Անհրաժեշտ է, որ Թեմական Համագումար ժողովը սովորական գումարում ունենայ տարին անգամ մը Նոյեմբերէն մինչեւ Մայիսի վերջը։

31.— Թեմական Համագումար ժողովի իրաւասութիւններն են ընտրել եկեղեցական ժողովներու պատգամաւորը, փոփոխութեան ենթարկել ներկայ կազմական կանոնագիրը, սահմանել պատճէններ հանելու սակագիները եւ համայնքին մէն մի անդամէն գանձելի տարեկան տուրքին (ազգ. տուրք) քանակը, եւ արտօնել գնումն ու վաճառումը կամ այն կարգի ձեռնփոփոխութիւնը (Alienation) համայնքին պատկանող կալուածներուն։

Ժողովին խորհրդակցութիւնները օրինական չեն ըլլար առանց ներկայութեանը երկու Թեմականներէն իւրաքանչիւրի անդամներուն բացարձակ մեծամասնութեան. եթէ առաջին հրաւէրին մեծամասնութիւն չգոյանայ, յաջորդ ամսու ընթացքին եւ նոր հրաւէրի վրայ կը գումարուի Համագումար ժողովը եւ գումարումը օրինաւոր կը նկատուի համագումարի ամբողջական անդամներու բացարձակ մեծամասնութեան ներկայութեամբ:

32.— Երկու Քաղաքական Ժողովներուն, Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ երկու Թեմական Ժողովներուն եւ Համագումար Ժողովին արձակած որոշումները կը գործադրէ (ներկայ կանոնագրով կանխագծուած սահմաններու մէջ) Գերապատիւ Առաջնորդը կամ Տեղապահը։ Անոնց բացակայութեան պարագային գործադրութիւնը կը կատարեն Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ Փոխանորդները իւրաքանչիւրը իրեն պատկանող հարցին վերաբերմամբ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ (ՄԵՋԼԻՍ ԷԼ ԻՏԱՐԱ)

33.— Երկու շրջանակներէն իւրաքանչիւրին գործերը վարելու պաշտօնը կը յանձնուի Քաղաքական Ժողովի մը բաղկացած եօթը աշխարհական անդամներէ, զորս Թեմական Ժողովը իր անդամներու մէջէն կ'ընտրէ գաղտնի քուէարկութեամբ։

34.— Քաղաքական Ժողովին անդամները կ'ընտրուին երկու տարուան շրջանի մը համար։ Ներելի չէ, որ նոր (քաղաքական) ժողովը հին ժողովի անդամներէն աւելի քան երեք հոգի պարունակէ իր մէջ։ Այսու հանդերձ այս կերպով վերընտրուած անդամները չեն կրնար դարձեալ ընտրուիլ յաջորդ երկամեայ շրջանին համար:

35.— Քաղաքական Ժողովը իր անդամներու մէջէն կ'ընտրէ աշխարհական Ատենապետ մը (Րէյիս Մէտէնի), որ ժողովին աշխատութիւնները վարելու պաշտօն ունի, փոխ-ատենապետ մը, ատենադպիր մը եւ գանձապետ մը։

36.— Քաղաքական ժողովի խորհրդակցութեանց օրինաւորութեան համար չորս անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

37.— Քաղաքական ժողովը պարտի նիստը գումարել համայնքի պաշտօնավայրին մէջ ամէն անգամ որ այդպէս պահանջէ համայնքին շահն ու անոր գործերուն բարւոք վարչութիւնը։ Այսու հանդերձ, ժողովը ամէն պարագայի տակ պէտք է գումարուի գոնէ ամիսը անգամ մը։

38.— Քաղաքական ժողովը հարկ եղած ամէն իշխանութիւն ունի համայնքին ինչքերն ու նիւթական եւ բարոյական շահերը, ինչպէս նաեւ կրթական եւ մշակութային հաստատութիւնները վարելու, ժողովի իրաւասութեանց մաս կը կազմեն։

ա.— Պահել համայնքի անդամներուն անունները արձանագրելու սահմանուած տոմարները, կնունքի, ամուսնալուծման եւ մահուան տոմարները, ինչպէս նաեւ նուիրատուութեանց տոմարը։

բ.— Պատրաստել տարեկան պիւտճէն Թեմական Ժողովի վաւերացման ենթարկելու համար:

գ.— Պահել համայնքին շարժուն եւ անշարժ գոյքերը ցուցակագրող տոմար մը։ Այս տոմարը պէտք է վերաքննուի ամէն տարի։

Ժողովը պէտք է ցուցակագրէ նաեւ սեփականատիրութեան փաստաթուղթերը:

39.— Քաղաքական Ժողովը պէտք է ընտրէ Հոգաբարձութիւն մը (Լէժնէ) իւրաքանչիւր վարժարանի գործերը վարելու համար, հոգաբարձութիւն մը աղքատախնամ գործին համար, հոգաբարձութիւն մը եկեղեցիներու եւ գերեզմանատուներու գործերը վարելու համար եւ հոգաբարձութիւն մը կալուածներու համար, ինչպէս նաեւ ուրիշ որեւէ հոգաբարձութիւն կամ յանձնախումբ, զոր հարկ կը դատէ համայնքի գործերուն բարւոք ընթացքին համար:

Այս հոգաբարձութիւններէն որեւէ մէկուն կարելի է իբր անդամ նշանակել քաղաքական ժողովի անդամներէն մէկը կապակցութեան գործօն ըլլալու համար:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐ

40.— Գահիրէ եւ Աղեքսանդրիա քաղաքներէն իւրաքանչիւրին մէջ զուտ եկեղեցական եւ կրօնական խնդիրները իրաւասութեան տակ կը մտնեն Կրօնական Յանձնաժողովի մը, որ կը կազմուի քաղաքին բոլոր կղերականներէն՝ Առաջնորդի նախագահութեամբ։

Այս երկու յանձնաժողովներու նիստերուն մէջ տրուած որոշումները պէտք է կանոնաւորապէս տեղեկացուին պատկան Քաղաքական Ժողովին:

(Շար. 3)

Հայերը Աբխազիայում

Սուխումը 2500 տարեկան է։ Զայն կառուցած են յոյները մեր թուականէն առաջ Ե. դարուն։ Ըսկիզբը կոչած են Տիոսկուրիա, ապա Սեւաստոպոլիս, յետոյ Սուխում։ Աբխազները կ'անուանեն Ակուա։

Վաճառաշահ քաղաք եղած է Տիոսկուրիան։ 2000 տարի առաջ Սև ծովու ափի առեւտուրի այս խոշոր կեդրոնին մէջ կը հաւաքուէին բազմաթիւ երկիրներու 300 ազգութիւններու ներկայացուցիչներ, որոնք կը խօսէին 130 թարգմանիչի օգնութեամբ։ Այդ ժամանակ բոլոր թարգմանիչներուն համար պարտադիր էր յունարէնի և հայերէնի տիրապետելը։

Այո, աբխազական երկնքի տակ հայը վաղուց հաստատուած է։ Սերունդներ փոխուած են, վիթխարի տեղաշարժներ եղած են սեւծովեան ափերուն, բայց աբխազը միշտ ալ հիւրընկալած է իր եղբայրը՝ հայը։

այստեղ կը հասնին 80ի։ Հանրապետութեան մայրաքաղաք Սուխումի մէջ հայոց թիւը կ'անցնի 25 հազարը։ Հայկական մեծ բնակավայր են Լաբրան (1500 հոգի), Արագիչը (2000), Հայկական Աթարան (3000), Շահումեանովկան (3000), Բոգոպոստան (4000), Վերին Գուլրիպշը (2000), Ծեբելդան (4000), Գումիստան (2000), Գուդաութան (2000), Պսիրցխան (2000), Մծարան (2000), Գագրան (7000), Բագնարին (2000), Գանթիադին (2500) և այլն։

Հայերը այնտեղ կ'աշխատին տնտեսութեան բոլոր բնագաւառներուն մէջ։

Անոնց մեծ մասին զբաղումը գիւղատնտեսութիւնն է։ Գագրայի շրջանին 17 կոլտնտեսութիւններու և սովետական տնտեսութիւններու աշխատողներու 80 տոկոսը հայերն են։

Աբխազներու, վրացիներու, ռուսերու հետ, ինչպէս համեքաշխ

Գագրայի հայկական դպրոցի նորակառոյց շէնքը

Աքանչելի՜ բնութիւն ունի ամբողջ Աբխազիան։ Բայց ամենազարմանահրաշը Նոր Աֆոնն է։

Աբխազական զրոյցը կ'ըսէ, որ Աստուած եօթը օրուան մէջ մնացեալ աշխարհը արարած է, իսկ եօթն օրուան մէջ ալ՝ Աֆոնի բնութիւնը։ Ժամանակ մը Աֆոնի մէջ կը նստէր աբխազաց քաջ իշխան Գուտը։ Անոր հարսանեաց հանդէսին ժամանակ թշնամին կը յարձակի Աֆոնի վրայ։ Աֆոնի մէջ ապրող հայերը գունդ մը կը կազմեն և դիրք կը բռնեն հակառակորդին դէմ։ Թշնամին կը պարտուի, իսկ իշխանը միայն յաջորդ օրը կ'իմանայ, որ իր խաղաղ հարսանիքին համար պարտական է հայերուն։ Կիրճը, ուր տեղի կ'ունենայ հայերուն մարտը՝ մինչև հիմա ալ կը կոչուի Հայկական։

Աբխազիոյ ինքնավար հանրապետութիւնը կը մտնէ Վրացական ՍՍՀի կազմին մէջ։ Անոր հողամասը հաւասար է 8·700 քռ. քիլոմեթրի։ Հանրապետութեան բնակչութեան թիւը կը հասնի կէս միլիոնի, որուն 130 հազարը հայեր են։ Հայերը կ'ապրին Աբխազիոյ գրեթէ բոլոր շրջաններուն մէջ, Գագրայի, Գուդաութայի, Սուխումի, Գուլրիպշի, Օչամչիրի և Կալիի մէջ։ Հայաբնակ վայրերը

բնտանիքի մը հարազատ զաւակներ, հայերը ամէն ջանք կը թափեն Աբխազական հանրապետութեան ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման համար։ Թէյ, եգիպտացորեն, մերձարեւադարձային զանազան բերքեր աճեցնող հմուտ վարպետներու շարքին մէջ հայերը մեծ թիւ կը կազմեն։

Աբխազիոյ հայաբնակ գիւղերուն մէջ խօսակցական և պաշտօնական գրագրութեան լեզուն հայերէնն է։ Այնտեղ կարգ մը կոլտնտեսութիւններ ու սովետական տնտեսութիւններ կը կրեն Ստեփան Շահումեանի, Յովհաննէս Թումանեանի և ուրիշ հայ մեծ գործիչներու անունները։

Գագրա քաղաքին մէջ կան Սայաթ Նովայի, Պոսդանճեանի (Սովետ, Միութեան հերոս) անուններով փողոցներ։ Քաղաքի մեծ բուժարաններէն մէկը կը կրէ «Արմենիա» անունը։

Աբխազիոյ հայերու մեծ մասը Արեւմտեան Հայաստանի Համշէն գաւառէն է, որ այնտեղ հաստատուած է 80–90 տարի առաջ։ Համշէնի բարբառն ու սովորութիւնները Աբխազիոյ մէջ կը պահպանուին։

Աբխազիոյ մէջ սորվող հայ երախաներէն մօտ 90 տոկոսը կը յաճախեն հայկական դպրոց։

ԱԲԽԱԶԻՈՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

Թիւ	Դպրոցներու անուանումը	Տիպը	Աշակերտներու Թիւը
1.	Ք. Սուխումի	միջնակարգ	1038
	ԳԱԳՐԱՅԻ ՇՐՋԱՆ		
2.	Ք. Գագրա	միջնակարգ	600
3.	Միխլրիպշի	ութամեայ	168
4.	Միխլրիպշի	տարրական	19
5.	Միխլրիպշի	»	16
6.	Գանթիադի	միջնակարգ	608
7.	Լեսելիձէ	ութամեայ	119
8.	Ցինսվլա	»	90
9.	Ցինսվլա	»	188
10.	Նակադուրի	»	90
11.	Նակադուրի	տարրական	26
12.	Մոխնարի	ութամեայ	100
13.	Ջեգանի	տարրական	11
14.	Կլդիանի	»	31
15.	Բագնարի	միջնակարգ	203
16.	Աչմարդա	ութամեայ	82
17.	Ցխնարի	տարրական	17
18.	Վակէ	ութամեայ	69
19.	Խաշուբի	տարրական	37
20.	Խաշուբի	»	11
21.	Խոլոդնորեչսկայա	ութամեայ	133
22.	Խոլոդնորեչսկայա	տարրական	6
23.	Վերին Խոլոդնորեչսկայա	»	6
24.	Կոլխիդա	ութամեայ	149
25.	Կոլխիդա	տարրական	42
26.	Ջեմոխեւի	տարրական	38
27.	Բզիբի	ութամեայ	169
28.	Ալախաձէ	»	166
29.	Պիցունդա	»	131
30.	Լիձաւի	տարրական	22
	ՍՈՒԽՈՒՄԻ ՇՐՋԱՆ		
31.	Բերբուլսկ	տարրական	6
32.	Օբագվագորսկ	տարրական	15
33.	Վերին Եաշարա	»	18
34.	Վերին Եաշարա	»	35
35.	Վերին Եաշարա	ութամեայ	132
36.	Վերին Եաշարա	միջնակարգ	168
37.	Եաշարա	ութամեայ	155
38.	Աչադարա	տարրական	27
39.	Գորնսկայա	»	22
40.	Վերին Եաշտվա	»	18
41.	Վերին Եաշտվա	»	32
42.	Վերին Եաշտվա	միջնակարգ	160
43.	Ջեւիլոնսկայա	տարրական	7
44.	Գումիստա	ութամեայ	55
45.	Գումիստա	միջնակարգ	335
46.	Լեչկոպ	ութամեայ	147
47.	Ջեւոքորսկի	»	9
48.	Կվարդա	»	9
49.	Բեշկարդաշ	»	33
50.	Թավիսաբլերա	»	168
51.	Ախալի Սոփելի	»	6
	ԳՈՒԼՐԻՊՇԻ ՇՐՋԱՆ		
52.	Բառնաութի	տարրական	9
53.	Բառնաութի	ութամեայ	82
54.	Կապիտոնովկա	տարրական	33
55.	Վալշեւանի	»	22
56.	Վերին Մերխեուլի	»	23
57.	Ցիձլովանսկայա	»	21
58.	Վերխնեցկարսկայա	»	11
59.	Աշտկելսկայա	»	13
60.	Բուդուկսկայա	»	7
61.	Շրոմսկայա	»	25
62.	Ցաբնարի	»	33
63.	Կադսկայա	»	11
64.	Ցերուլսկայա	»	7
65.	Բոգոպոստա	»	33
66.	Բոգոպոստա	»	18
67.	Բոգոպոստա	միջնակարգ	487
68.	Մաջարկա	տարրական	39
69.	Նաա	ութամեայ	85
70.	Խուշումկուրի	»	173
71.	Մերխեուլի	միջնակարգ	113
72.	Մերխեուլի	ութամեայ	67
73.	Ներքին Մերխեուլի	»	122
74.	Վերին Գուլրիպշ	»	71
75.	Վերին Գուլրիպշ	»	81
76.	Կվեմացկարա	»	68
77.	Աբլուխվարա	»	55
78.	Կվեմաբանսկայա	»	38
79.	Էստոնկա	»	33
80.	Շահումեանովկա	միջնակարգ	291
81.	Ծեբելդա	»	184
	ԳՈՒԴԱՈՒԹԱՅԻ ՇՐՋԱՆ		
82.	Աբումծարա	տարրական	11
83.	Ապուխվա	»	16
84.	Ներքին Մծարա	»	34
85.	Պեվերցսկայա	»	47
86.	Ռեապշ	»	36
87.	Դասրանսկայա	»	22
88.	Սանիգվարդի	»	36
89.	Անուխվա	ութամեայ	43
90.	Անուխվա	միջնակարգ	114
91.	Վեսելովսկի	ութամեայ	58
92.	Ջիրխվա	»	83
93.	Ք. Գուդաութա	միջնակարգ	80
94.	Ագարակ	»	132
95.	Մծարա	»	227
96.	Պրիմորսկ	»	257
97.	Պսիրցխա	»	315
	ՕՉԱՄՉԻՐԻ ՇՐՋԱՆ		
98.	Արագիչ	տարրական	40
99.	Արագիչ	միջնակարգ	426
100.	Հայկական Աթարա	տարրական	34
101.	Հայկական Աթարա	»	31
102.	Հայկական Աթարա	»	16
103.	Հայկական Աթարա	միջնակարգ	347
104.	Լաբրա	տարրական	35
105.	Լաբրա	միջնակարգ	273
		Ընդամէնը	11·013

Այս դպրոցներէն 97ը լրիւ հայկական են։ Մնացած ութ դըպրոցները ունին խառն դասարաններ՝ հայկական, վրացական և ռուսական։ Դրոցներուն մէջ բոլոր առարկաներու դասաւանդումը կը կատարուի հայերէն, նոյն ծրագրով, ինչ որ կը գործադրուի Հայկական ՍՍՀի դպրոցներուն մէջ։ Ամենամեծ հայկական դպրոցը Սուխումի թիւ 9 հայկական միջնակարգ դպրոցն է (տնօրէն՝ Արշաւիր Ջիգարեան), որ անցեալ տարի տուած է ոսկիէ և արծաթէ 23 մետայլակիրներ։ Ուսումնական նոր տարուան ընթացքին Աբխազիոյ հայկական դպրոցներու դասարաններուն թիւը 9ով կ'աւելնայ։

Աբխազիոյ հայկական դպրոցներու շրջանաւարտները իրենց բարձրագոյն կրթութիւնը կը ստանան Երեւանի մէջ։ Աբխազիոյ հայերը կը ստանան Սովետական Հայաստանի մէջ լոյս տեսնող գիրքերը, թերթերն ու ամսագրերը։

«Հայրենիքի Ձայն»

ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ՝ Հ.Մ.Մ.

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Արաբական Աշխարհի հիւրընկա՛լ ափերուն վրայ, եւ մանաւանդ՝ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան, Սուրիական Արաբական Հանրապետութեան եւ Լիբանանի մէջ հասակ նետող հայ նոր սերունդը, գաղթաշխարհի հայ երիտասարդութեան արժանաւորագո՛յն ներկայացուցիչի հանգամանքով, իր անշահախնդիր ու իր անվերապահ աջակցութիւնը բերաւ յաջորդաբար փարաւոններու, օմայեաններու եւ մայրիներու երկիրներու մարզական շարժումի յառաջխաղացքին։ Գահիրէի, Աղեքսանդրիոյ, Դամասկոսի, Հալեպի եւ Պէյրութի մէջ, Հայ Մարզական Միութիւնները, զիսակցելով իրենց պատասխանատուութեան տարողութեան, տուին ֆութպոլիստներու, հեծելանւորդներու, պասքեթպոլիստներու եւ փինկփոնկիստներու պատկառելի՛ փաղանգ մը, որ արժանացաւ արաբական մեր այս երկրորդ հայրենիքներու ղեկավար շրջանակներու եւ ժողովրդական զանգուածներու ջերմ գնահատանքին հաւասարապէս:

Համահայկական այս մարզական արշաւա՛ն առաջնութեան յաջողութեամբ պսակման գործին մէջ՝ առանձնայատուկ տեղ վերապահուած է իր լուսաւոր գոյութեան քառասուն եւ հինգ տարիներու ոսկեայ շղթան օղակաւորած Հայ Մարմնամարզական Միութեան՝ Հ·Մ·Մ·ին: Ի պատիւ այս հայկական մարզական կազմակերպութեան, պէտք է ըսենք, թէ ան իր պատմութեան հինգ տասնեակ տարիներուն ընթացքին, յաղթանակի անհատնելի եւ գեղակերտ բարձունքներ նուաճեց արաբական հիւրընկալ երկիրներուն համար:

Միջին Արեւելքի հայ երիտասարդութեան, բոցավառ, կենսունակ եւ մտադրա՛ր ոգին որպէս՝ Հ.Մ·Մ· հանդիսացաւ բազկերակը՝ արաբ եւ հայ մարզական կազմակերպութիւններու անխախտելի բարեկամութեան եւ անոնց սերտ համագործակցութեան։ Հ·Մ.Մ.ով ներփրագործուած արաբ եւ հայ ժողովուրդներու բարեկամութեան եւ համագործակցութեան շինարար արդիւնքները լայն չափի վրայ կը վայելէ Արաբական Աշխարհի հայութիւնը, այսօ՛ր:

Հակառակ տարիներու տագնապալի տարաժամին կերտուած ըմբռնելի դժնդակ պարագաներ ունենալուն, Հ.Մ·Մ·եան կազմակերպութիւնը տակաւին կը մնայ մարզական մաքրամաքուր զուպարի ամրակուռ պատնէշին վրայ, հաւատարիմ՝ զինք իր արաբական հայրենիքներու յարանուն վերելքին լծող դարաւոր ուխտերուն։

Ահա ա՛յս առաջադրութիւններով է, որ Հ.Մ.Մ.ի Միջին Արեւելքի բոլոր շրջաններն ու մասնաճիւղերը կը թեւակոխեն գործունէութեան նո՛ր եւ բեղուն դաշտը:

Տօնական յաջողութիւն Հ·Մ. Մ.եան երկսեռ կազմակերպութեան:

Պէյրութ · ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

ՍՈՒՐԲ ԳԱԹԸՐԻՆԻ ՎԱՆՔԸ

(Շար. Բ. էջէն)

պարզուի աստղավառ ջինջ երկինք մը։ Պահը վեհ է ու մարդ այդ վայրկեանին կը ցանկայ անկուշտ դիտել այդ չքնաղ տեսարանը, բանալ իր առօրեայ հոգերէն չարչըրկըւած սիրտը, վերանալ, բարձրացնել իր հոգին դէպի այդ բարձունքները բնակութիւն հաստատած Մեծ Ստեղծիչին, մաքրուիլ իր հոգեկան ախտերէն... ։ Կը վերադառնան աչքերս դէպի այդ հինաւուրց վանքին բակը, ուր հետըզհետէ կ'ինքնորոշուին եկեղեցիներու գմբէթներն ու մզկիթի մը մինարէն քով քովի...

Ծոխ ընթրիքէ մը ետք՝ վանքին լոյսերը կը մարին։ Նստած այդ նոյն պատշգամին՝ մինչեւ ուշ գիշեր երկար կը խօսակցինք վանականի մը հետ, որ մեզի կ'ընէ վանքին պատմականը։

(Շարունակելի) Վ.Զ.

ՃԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
22 ՍԵՊՏ. 1966

Ամերիկահայ Վեթերան ընկեր Լեւոն Մկրտիչեանի յայտարարութիւնները

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Օգոստոսի 19ին Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի Կոմիտէ այցելեց ամերիկահայ զբօսաշրջիկների խումբը։ Կոմիտէի Նախագահ Վ. Համազասպեանը նրանց հետ անցկացրեց ջերմ զրոյց։ Այդ ողջոյնի խօսքով հանդէս եկաւ զբօսաշրջիկների խմբի անդամ Լեւոն Մկրտիչեանը։

—Մենք ականատես ենք մեր հայրենիքի մեծ վերելքին, ասաց նա, հայ հանճարեղ միտքը և շինարար բազուկը մեր մայր երկիրը հասցուցած են քաղաքակիրթ երկիրներու բարձր մակարդակին, մոխիրներու մէջէն, ոչինչէն, շէն ու լուսաւոր քաղաքներ կերտած են։ Այսօր հայրենիքը մագնիսի պէս կը քաշէ մեր սրտերը։ Մենք հպարտ ենք մեր հայրենիքով և մեր՝ սփիւռքահայերուս նպատակը պէտք է ըլլայ ուժեղացնել պայքարը ազգապահպանման համար։

Հանդիպումից յետոյ հիւրերին տրուեցին յուշանուէրներ։ Նրանց համար ցուցադրուեցին «Շառլ Ազնաւուրը Հայաստանում» եւ «Սայաթ Նովա» հայկական կինոնկարները։

ՉԻԼԻԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Չիլիի մայրաքաղաք Սանթիակոյի մէջ ներկայիս կ'ապրին մօտաւորապէս 500 հայեր, որոնց երկու երրորդը Պաղեստինէն գաղթած արաբախօս ազգայիններ են, միայն կրօնքով կապուած հայութեան։ Մնացեալ 150 հայերը, մեծ ու պզտիկ, կը կազմեն բուն հայ

Սանթիակոյի Հայ Տան մէջ՝ Հայ Մշակոյթի օրուան հանդէսի ընթացքին, մարզական փորձեր կը կատարեն հայ տղաքը։

գաղութը։ Ոչ կուսակցութիւններ կան եւ ոչ ալ միութիւններ։ Ազգային գործերը կը վարէ ժողովուրդին քուէներով ընտրուած Գաղութային Վարչութիւնը, որուն ատենապետն է Խարբերդի շրջանի Բալու գաւառակի Անդրանիկ Պալոեանը, իսկապէս հայրենասէր եւ ազգանուէր հայ մը։

Սանթիակոյի հայ գաղութը մայրաքաղաքի կեդրոնական պողոտաներէն մէկուն վրայ ունի խոշոր շէնք մը, Հայ Տունը, որուն ընդարձակ, բակին մէջ անցեալ տարի ծնած է երեք չորս հարիւր հոգիի բաւող գեղեցիկ սրահ մը։ Հայ Տունի սենեակներէն մէկը Գաղութային Վարչութիւնը վերածած է մատուռի, ուր տեղի կ'ունենան եկեղեցական արարողութիւնները՝ երբ Արժանթինէն եկեղեցական մը այցելէ։

Գաղութը կը պահէ կիրակնօրեայ վարժարան մը, ուր կը յաճախեն քսանէն երեսուն հայ փոքրիկներ։ Դպրոցը հիմնուած է 1960ին։

Գաղութին մէկ մեծ տոկոսը բալուցի է։ Երկրորդ աշխարհամարտէն ետք Յունաստանէն ալ մէկ քանի ընտանիքներ Սանթիակօ հաստատուած են։ Կան նաեւ մէկ քանի Կովկասահայ ընտանիքներ։

Հայ գաղութի անդամները կ'ապրին համերաշխ եւ Հայ Տունի գործերը կը վարեն համերաշխաբար։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԵՒ ԳՈՆՍԹԱՆԹԻՆ Ա.Մ.Հ.Ի ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Մակարիոս Սրբազանին ժամանումը ողջունուեցաւ թնդանօթի հարուածներով։ Նախագահ Նասէր ողջագուրուեցաւ իր հիւրին հետ և զայն առաջնորդեց պատուոյ բեմը, եւ նուագուեցան երկու երկիրներու քայլերգները։

Պատուոյ պահակագունդի «բարև կաց»էն ետք՝ հիւր Սրբազանը ձեռնուեցաւ դիւանագիտական անդամներուն հետ, որոնց կողքին դիրք գրաւած էին նաեւ Հայ Համայնքին Ներկայացուցիչները։ Առաջնորդ Սրբազանը, Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան, Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. Պօղոյեան և Քաղաք. Ժողովէն անդամներ։

Մակարիոս Սրբազան Մամբրէ Արք.ի ձեռքը առած պահուն, Պատ. Քաղաքական Ժողովի անդամ Պր. Հ. Պալեան յունարէն լեզուով Սրբազան Հօր և Եգիպտահայ համայնքին կողմէ բարի գալուստ մաղթեց հիւրերուն։ Կիպրոսի արտաքին գործոց նախարար Պր. Սփիրօ Կիպրիանուի եւս բարի գալուստ և շնորհակալութիւն յայտնուեցաւ իր հայանպաստ ելոյթին համար։ Քաղ. ժողովի անդամները հիւրերուն մատուցանեցին ծաղկեփունջեր։

Հոծ բազմութեան մը բուռն ծափերուն ներքեւ, երկու Նախագահները մեկնեցան Քուպպէի պալատը, ուր պիտի բնակէր Մակարիոս Սրբազանը։

Մակարիոս Սրբազանը գոհունակութիւն յայտնեց, որ կըրկին առիթ ընծայուած էր իրեն տեսնելու իր «անձնական բարեկամը», որ նոյն ատեն մեծ բարեկամ մըն էր Կիպրոսի ու աւելցուց թէ նախագահ Նասէրի հետ պիտի քննէին երկու երկիրները հետաքրքրող հարցեր։

Մակարիոս Սրբազան Կիրակի 18 Սեպտ.ին ներկայ եղաւ Սինայի Սուրբ Գաթըրինի վանքի հիմնադրութեան 1400ամեակի հանդիսութեան, որուն մասնակցեցան նաև Օրթոտոքս եկեղեցիներու բազմաթիւ ներկայացուցիչներ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ Ա.Մ.Հ. ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ

Շաբաթ, 17 Սեպտ., կ. ա. ժամը 8ին Գահիրէի միջազգային օդանաւակայանը ժամանեց Յունաստանի թագաւորը, Գոնսթանթին Բ. և ընդունուեցաւ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի կողմէ։

Եղան արքայական պատիւներ եւ ընդունելութիւն։ Թնդանօթի հարուածներ, Ազգ. քայլերգներու նուագում, պաշտօնական անձերու հետ ծանօթացում։

Թագաւորը, որ Ա.Մ.Հ. ժամանեց ներկայ գտնուելու Ս. Գաթըրին վանքի 1400 ամեակի տօնակատարութիւններուն, օդանաւակայանէն ինքնաշարժով մեկնեցաւ Սինայի Թերակղզին, Ս. Գաթըրինի վանքը, ընկերակցութեամբ արքայ պատուոյ յանձնախումբի մը։

Ս. ԳԱԹԸՐԻՆԻ ՎԱՆՔԻ 1400ԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սինայի մէջ, Ս. Գաթըրինի վանքին 1400րդ տարեդարձի հանդիսութիւնները սկսան Կիրակի, 18 Սեպտ., Մակարիոս Սրբ.ի կողմէ մատուցուած Ս. Պատարագով։

Ժամը 9.30ին, Յունաստանի Գոնսթանթին Թագաւորը, իր արքայական զգեստները հագած և պատուոյ թափօրին ընկերակցութեամբ, եկեղեցի հասաւ, որուն սեմին զայն ընդունեցին Մակարիոս Սրբազանն ու այլ բարձրաստիճան եկեղեցականներ։

Հոգեհանգիստ մատուցուեցաւ Յուստինիանոս կայսեր հոգւոյն համար, որ 545 թուականին կառուցանել տուած էր այս վանքը։ Պատարագն ու աղօթատացութիւնները տեւեցին չորս ժամ։

Կէսօրէ ետք՝ Մակարիոս Սրբազանն ու Գոնսթանթին Թագաւորը, պատուոյ յանձնախումբի ընկերակցութեամբ, այցելեցին վանքն ու տեսարժան պատմական վայրերը, Հեղինէ Թագուհիին խորանը, Յուստինիանոսի եկեղեցին, Ս. Գաթըրինի դամբարանը, Մովսէսի ջրհորը և ամրոցին աւերակները։

Հիւրերը խմեցին ջուրը այն հորին, ուր Յակոբի որդի Յովսէփը նետուած էր։

Այցելեցին գերեզմաննոցը, ուր թաղուած են կառուցումէն ի վեր մեռած վանականները։ Ապա մագլցեցան Մովսէսի լեռը, ու իրենց այցելութիւնները վերջացուցին վանքին ներքնամասի մզկիթին մէջ։

Երկուշաբթի 19 Սեպտ.ին, Գոնսթանթին Թագաւորը վանքին նուիրեց թանկագին քարերով ագուցուած ոսկեայ խաչ մը՝ իր շըղթայով։

Յունաստանի Վեհապետը Գահիրէ վերադարձաւ, ուր գիշերը Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր ի պատիւ իրեն, ճաշկերոյթ մը տուաւ։

Ս. Գաթըրինի վանքին 1400րդ տարեդարձի հանդիսութեանց առթիւ, ԱՄՀի ընկերային գործոց նախարարութիւնը շրջանին պետութիւններուն մեծ քանակութեամբ ուտեստեղէն և նուէրներ բաժնեց։

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ Ա.Մ.Հ.Ի ՄԷՋ

Աֆղանիստանի վարչապետ Մոհամէտ Հաշիմ Մայվանտվալի եւ վարչապետ Մոհամէտ Սըտքի Սոլիմանի միջև բանակցութիւնները տեղի ունեցան Կիրակի, 18 Սեպտ., որոնց ընթացքին, անոնք ընդհանուր ակնարկ մը նետեցին միջազգային կացութեան և ոչ դիրքաւորեալ քաղաքականութեան ամրապնդման միջոցներուն վրայ, քննեցին երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները, և որոշեցին մշակութային համաձայնութիւն մը կնքել այս միջոցին։

Ծ Ն Ո Ւ Ն Դ

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք, որ մեր աշխատակից Պր. Արամ եւ Տիկին Լիւսի Մովսէսեան բախտաւորուած են երկրորդ մանչ զաւակով մը, զոր կոչած են Վազգէն։

Կը շնորհաւորենք բախտաւոր ծնողքը եւ նորածինին կը մաղթենք առողջ ու երջանիկ կեանք։

«ՃԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Պր. Հրայր Մեսրոպ Քիւփէլեան 100 ե.դ. կը նուիրէ իր սիրեցեալ հօր՝ Ողբ. Հայկ Քիւփէլեանի մահուան 12րդ տարելիցին առթիւ։

Առ ի գնահատութիւն Թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Պր. Սուքիաս Թապաքեան (Աղեքս.) կը նուիրէ 100 ե.դ.։

«Ճահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
Ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ,
Հելիոպոլիս փող. թիւ 18
Ռամլէ, Քամփ Ցը Սեզար։
Հեռ. թիւ 21942

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

جاهكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالنيابة)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԻՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

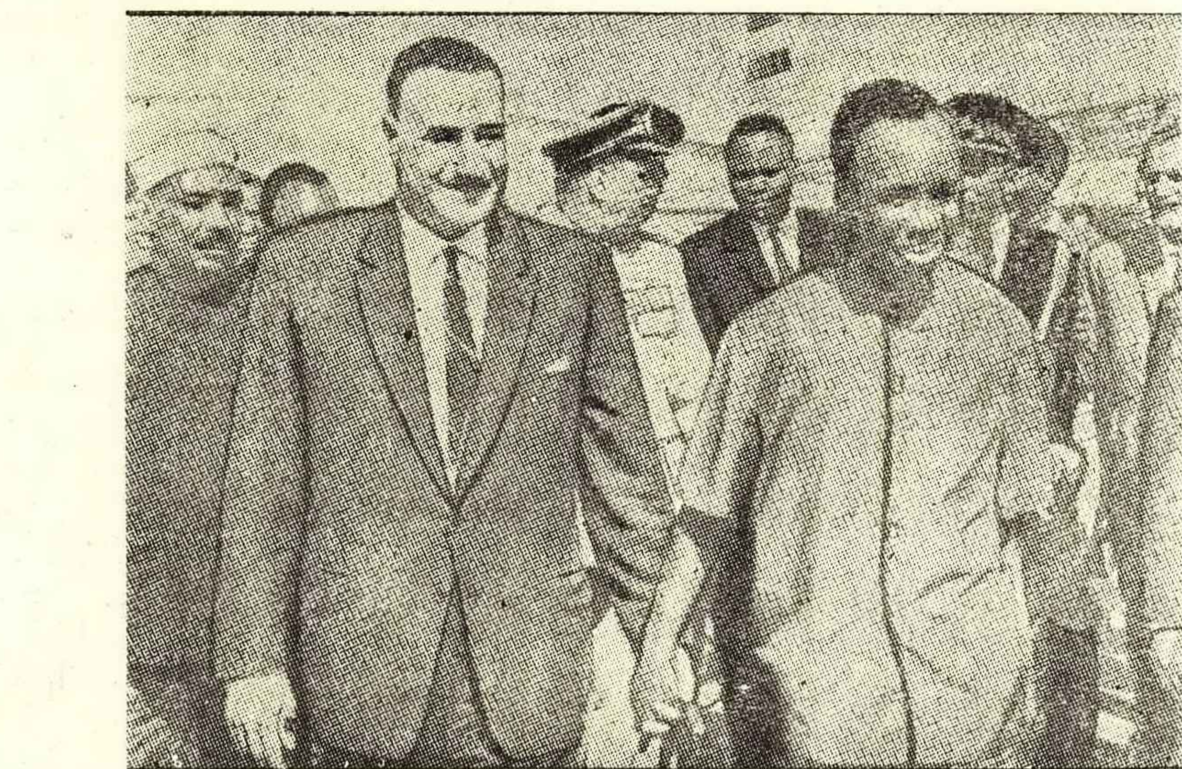
Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 147 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1966 ՀԱՏԸ ՉԵՌՈՒԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ١٤٧ - الخميس ٢٩ سبتمبر ١٩٦٦

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԹԱՆԶԱՆԻԱ

Անցեալ Հինգշաբթի, 22 Սեպտ., Ա.Մ.Հ.ի Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր Թանզանիա մեկնեցաւ, ընկերակցութեամբ ՊՊ. Զաքարիա Մոհիէտտինի (փոխ–Նախագահ), Անուար էլ Սատաթի (Ազգ. Ժողովի Նախագահ), Մահմուտ Ռիատի (Արտաքին գործոց Նախարար), Մոհամէտ Ֆայէքի (Ազգ. ուղղութեան Նախարար) և Սալահ Նասէրի։

Նախագահներ Կամալ Ապտէլ Նասէր եւ Ճուլիուս Նիերերէ Տար էլ Սալամի օդանաւակայանին մէջ

Թանզանիոյ Նախագահ Ճուլիուս Նիերերէ, փոխ նախագահներ, նախարարներ, բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ, դիւանագիտական կազմի անդամներ ներկայ էին Տար էլ Սալամի օդանաւակայանը, ուր Ա.Մ.Հ.ի Նախագահն ու իրեն ընկերացող պատուիրակութիւնը մեծ պատիւներով ընդունուեցան։

Երկրին ժողովուրդը ցնծութեան մէջ դիմաւորեց իր յարգելի հիւրերը։

Այս առթիւ, մասնաւոր արձակուրդ տրուած էր բոլոր բանուորներուն, ուսանողներուն և պետ. պաշտօնէութեան։

Դրօշակներ, Նախագահներուն նկարները, ողջոյնի լոզունգներ և լուսազարդում մայրաքաղաքին մէջ՝ ամէնուրեք։

Հինգշաբթի գիշեր՝ Թանզանիոյ նախագահը մեծ ճաշկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ իր մեծ հիւրին։

Ուրբաթ, 23 Սեպտ., երկու Նախագահները ունեցան պաշտօնական խօսակցութիւններ, որոնց մասնակցեցան երկու երկիրներու պատուիրակութիւնները։

Կէսօրէ ետք երկու Նախագահները այցելեցին «ԹԱՆՈՒ» կուսակցութեան կեդրոնատեղին, համալսարանն ու երեկոյեան ներկայ գտնուեցան խորհրդարանի դահլիճին մէջ մասնաւոր հաւաքոյթի մը, որուն ընթացքին Տար էլ Սալամի պատուոյ քաղաքացիի տիտղոսը շնորհուեցաւ Ա.Մ.Հ.ի Նախագահին։

Երկու Նախագահներուն պաշտօնական խօսակցութեանց նիւթ կազմեցին գաղութարարներու տնտեսական ճնշումները ազատ երկիրներուն վրայ, ճարտարարուեստի զարգացման հարցեր, միջազգային, արաբական և ափրիկեան կացութիւնները և այլն։

Շաբաթ, 24 Սեպտ., Ա.Մ.Հ.ի Նախագահը այցելեց Զանզիպար կղզին, ուր ողջունուեցաւ մեծ պատիւներով։ Ան այցելեց նաև Արուշա քաղաքը, ուրկէ մեկնեցաւ Կիրակի, 25 Սեպտ.։ Եղաւ Մանեարա լճի եզերքին գտնուող մեծ անտառը։ Ապա այցելեց Վիքթորիա լճի ափին գտնուող Մըուանզա քաղաքը։

Երկուշաբթի, 26 Սեպտ., Նախագահը վերադարձաւ Տար էլ Սալամ, ուր վերսկսան քաղաքական բանակցութիւնները, երկու Նախագահներուն միջև։

Երեքշաբթի, 27 Սեպտ., Ա.Մ.Հ.ի Նախագահը պատմական ճառ մը խօսեցաւ Թանզանիոյ խորհրդարանին առջև։

Այս աննախընթաց այցելութիւնը տևեց վեց օր։ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր ու իրեն ընկերացող պատուիրակութիւնը երէկ վերադարձան Ա.Մ.Հ.։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՈՒԺԵՐՈՒ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ

Կիրակի, 25 Սեպտ., Մարաջախտ Ապտէլ Հաքիմ Ամեր ներկայ եղաւ ծովային ուժերու մեծ ռազմափորձի մը, որուն մասնակցեցան բազմաթիւ ռազմանաւեր ու ընդծովեաներ և փորձուեցան նաև հրթիռներ։

Մարաջախտ Ամեր

Մարաջախտը, որուն կ՚ընկերանային պատերազմական նախարար Շամսէտտին Պատրան, ծովային ուժերու ընդհ. հրամանատար ֆերիք Սուլիման Էզզաթ, օդային ուժերու ընդհ. հրամանատար ֆերիք Մոհամէտ Սըտքի Մահմուտ, զինեալ ուժերու ընդհ. հրամանատարի օգնական Հիլալ Ապտալլա Հիլալի և բարձրաստիճան սպաներ, Աղեքսանդրիոյ նաւահանգիստէն փորձերուն հետևեցան ռազմանաւի մը վրայէն։

Զինեալ ուժերու փոխ ընդհ. հրամանատար Մարաջախտ Ապտէլ Հաքիմ Ամեր ծովային վարժարանի շէնքին մէջ, ծովային սպաներուն խօսեցաւ իրենց պարտականութիւններուն մասին, մատնանշելով անոնց պատասխանատուութիւնները հանդէպ հայրենիքի պաշտպանութեան։

ՄԱՐԱՋԱԽՏ ԱՄԵՐ Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ԱՅՑԵԼԷ

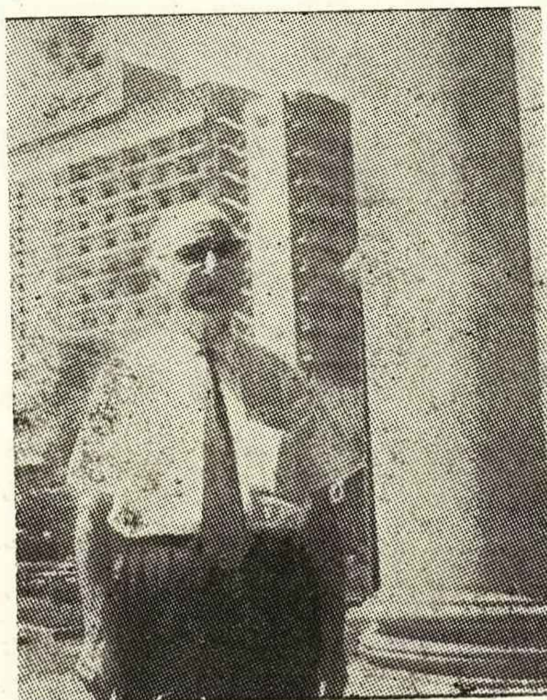
Սով. Միութեան արտաքին գործոց փոխ–Նախարար Վլատիմիր Սիմէոնով, մէկ շաբթուան պաշտօնական այցելութենէ մը ետք, Կիրակի առաւօտ իր մեկնումի պահուն յայտարարեց, որ Ա.Մ.Հ.ի առաջին փոխ–Նախագահ եւ զինեալ ուժերու փոխ ընդհ. հրամանատար Մարաջախտ Ապտէլ Հաքիմ Ամեր մօտ ատենէն Սովետական Միութիւն պիտի այցելէ։ Մարաջախտը ինք պիտի որոշէ իր այցելութեան թուականը։

Ան յայտարարեց՝ թէ Գահիրէի մէջ իր ունեցած բանակցութիւններու ընթացքին քննուած են երկու երկիրներու միջև բարեկամութեան եւ համագործակցութեան ամրապնդման, ինչպէս նաև Մ.Ա.Կի ընդհանուր ժողովի ներկայ նստաշրջանին քննուելիք հարցերը, և նշեց թէ երկու պետութիւններու տեսակէտներուն միջև ոչ մէկ տարակարծութիւն յայտնուած էր։

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՎԵԹԵՐԱՆ ԸՆԿԵՐ ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ

Բարերար ընկերը 125.000 Լիբ. ոսկի կը նուիրէ Պէյրութի Սահակեան Լիսէի շինութեան Ֆոնտին

«Ասիկա վերջին նուէրս չէ» յայտարարեց յարգելի նուիրատուն Հ.Մ.Մ.ի (Պէյրութ) մէջ ի պատիւ իրեն կազմակերպուած մեծ ընդունելութեան ընթացքին։

Յիշատակ-նկար մը Ընկ. Լեւոն Մկրտիչեանի Գահիրէ այցելութենէն

Չորեքշաբթի, 14 Սեպտ. 1966, ի պատիւ իրեն տրուած ընդունելութեան մը ընթացքին՝ ամերիկահայ ծանօթ ազգային, գաղափարական վաստակաւոր գործիչ ընկ. Լեւոն Մկրտիչեան բացումը կատարեց Սահակեան Լիսէի սեփական շէնքի կառուցման հանգանակութեան, նուիրելով .25.000 լիբ. ոսկի։

Վեթերան ընկեր Լեւոն Մկրտիչեան յայտարարեց որ՝ ասիկա ազգօգուտ այս մեծ ձեռնարկի յաջողութեան բերուելիք իր մասնակցութեան առաջին բաժինն է։ Յառաջիկային եւս իր կարելին պիտի ընէ սեփական և արդիական շէնքով մը օժտելու համար Լիբանանահայ կրթական հնագոյն հաստատութիւնը, Սահակեան Լիսէն, որուն ազգապահպանման դերին ծանօթ է հայ հասարակութիւնը։

Սահակեան Լիսէի սեփական շէնքի կառուցման հանգանակութիւնը պաշտօնապէս բացուած կը յայտարարուի։ Կը սպասուի որ ազնուական այս ժեստը արձագանգ գտնէ Լիբանանէն մինչև Սփիւռքի հեռաւոր գաղութները։

Վստահ ենք, որ դպրոցաշինութիւնն ու եկեղեցաշինութիւնը կիրքի վերածած մեր ժողովուրդը, պիտի փութացնէ վերականգնո՛ւմը Սահակեան Լիսէին։

Թող շո՛ւտ կանգնի հայապահպանման նոր ամրոցը։

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԻՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

Գոհունակութեամբ տեղեկացանք, որ Կրթական Շրջանը վաւերացուցած է Գալուստեան Ազգային վարժարանի տնօրէնի թափուր մնացած պաշտօնին համար ներկայացուած Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. Պօղոսեանի եւ անոր օգնական Պր. Նշան Վարդեանի թեկնածութիւնները։

Անցեալ Շաբաթ, 24 Սեպտ., կ.ա. ժամը 10ին, տեղի ունեցաւ տնօրէնի պաշտօնի փոխանցման առթիւ հաւաքոյթ մը վարժարանին մէջ, որուն կը նախագահէր թեմիս Առաջնորդ Տէր Մամբրէ Ս. Արք. Սիրունեան։

Ներկայ էին Ազգ. Իշխանութեան, Հոգաբարձութեան, Ծնողաց Միութեան անդամներ, դպրոցի ուսուցչական կազմը եւ Մամուլի ներկայացուցիչներ։

Սրբազան Հայրը խօսք առնելով յայտարարեց, որ տնօրէնի պաշտօնին կոչուած է Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. Պօղոսեան, իրեն օգնական ունենալով ուսուցիչ Պր. Նշան Վարդեանը, ու կոչ ուղղեց ուսուցչական եւ պաշտօնէութեան կազմին, որ խաղաղ համերաշխ մթնոլորտի մը մէջ, իրենց ամենաօգտակար աջակցութիւնը բերեն Տէր Հօր եւ անոր օգնականին, յօգուտ մեր սիրելի ուսանողութեան եւ այս սուրբ յարկին, որ Գալուստեան Ազգային Վարժարանն է, եւ որուն հարիւրամեակը տօնուեցաւ մի քանի տարիներ առաջ։ Սրբազանը ցաւ յայտնեց՝ որ դպրոցի հարիւրամեակին առիթով ծրագրուած պատմական հրատարակութիւնը տակաւին չէ հրատարակուած զանազան պատճառներով եւ յուսաց որ այդ ալ կ՚իրականանայ մօտիկ ապագային։

Սրբազան Հօր խօսքերը արաբերէնի թարգմանուեցան, վարժարանի հոգաբարձութեան ատենապետ Տոքթ. Հենրի Պետրոսեանի կողմէ։

Նորընտիր տնօրէն Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. իր խօսքերուն մէջ շեշտեց՝ որ վարժարանի տնօրէնութիւնը անձնական, սեփական եւ նիւթական գործ մը չէ, ու հակառակ իր եկեղեցականի եւ հոգեւորականի պարտականութիւններուն, յօժարեցաւ ընդունիլ Սրբազան Հօր առաջարկը։

Խօսք առաւ նաեւ արաբերէնի պատասխանատու Պր. Ճոքէյ, որ պատրաստակամութիւն յայտնեց իր կարելի բոլոր միջոցներովը օժանդակել թէ ուսանողութեան եւ թէ տնօրէնութեան։

Կը յուսանք որ նորընտիր տնօրէնութիւնը արի եւ արդար կեցուածքով, խաղաղ եւ համերաշխ մթնոլորտ մը ստեղծէ, որուն անհրաժեշտօրէն կը կարօտին այսօր մեր ազգային վարժարանները։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Երեւանի Կոմիտասի անուան փողոցին վրայ կը կառուցուին 40-ական յարկաբաժիններով 9 յարկանի չորս շէնքեր։ ՍՍՀՄ-ի մէջ առաջին անգամ ըլլալով անոնք կը կառուցուին յարկերու բարձրացման եղանակով։ Սկիզբը ամենավերի յարկը կը պատրաստուի գետնի վրայ եւ կը բարձրացուի վեր, այնուհետեւ նոյն ձեւով կը տեղաւորուին միւս յարկերը։ Շէնքերու նախագիծը մշակած է Հայկական ՍՍՀ շինարարութեան նախարարութեան՝ հանրապետութեան վաստակաւոր շինարար, ճարտարապետ Ս. Շահնազարեանի ղեկավարած ստեղծագործական անձնակազմը։ Իւրաքանչիւր շէնքի կառուցումով կը գրաղին երեք հոգի։

ԲԵԳԼԱՐ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ

«Զարթօնք» եւ «Այգ» օրաթերթերը «ստոյգ» աղբիւրէ առնուած լուր մը հրատարակեցին Բեգլար Նաւասարդեանի անձնասպան ըլլալուն մասին։

Ըստ «Զարթօնք»ի, Բեգլար Նաւասարդեան վերջին օրերուն «անհանգիստ» կը զգայ եղեր՝ ունենալով գլխու սաստիկ ցաւեր։ Հինգշաբթի (15 Սեպտ.) կէսօրին ունեցած է ջղային կամ ուղեղային սուր տագնապ մը։ Զինք հանդարտեցուցած եւ հսկողութեան տակ պահած են մինչեւ գիշերուան ժամը 11՝ երբ ք'՛անալու համար անկողին մտած է։ Քանի մը վայրկեան ետք՝ անկողնէն ելած եւ ուղղուած է դէպի պատշգամ (Երեւանի «Արմենիա» պանդոկէն յարկաբաժին մը տրուած էր իրենց), տիկինը եւ որդին վազած են ետեւէն ու փորձած են բռնել ու զսպել զինք, բայց չեն յաջողած։ Բեգլար Նաւասարդեան ինքզինք «Արմենիա» պանդոկի 7րդ յարկէն վար նետած եւ անշնչացած է»։

Կ'ըսուի թէ միտքի յանկարծական խանգարումը եղած է զինք անձնասպանութեան մղողը, կը գրէ «Արարատ»։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԵՐԳՉՈՒՀԻ ԱՍՏՂԻԿ (ՌՈՒԹ) ՇԱՔԱՐԵԱՆ

Այս աշնան, Նիւ Եորքի հռչակաւոր Մեթրոփոլիթըն Օփերայի հայազգի երեք երգչուհիներուն՝ Լուսին Ամարայի, Լիլի Չուքազեանի եւ Շաքէ Վարդենիսեանի կողքին տեղ պիտի գրաւէ չորրորդ մը՝ երգչուհի Աստղիկ (Ռութ) Շաքարեան։

Օր. Աստղիկ Շաքարեան օժտուած է բացառիկ մեցո-սոփրանօ ձայնով։ Արդէն իսկ ստորագրած է աւելի քան երկու տարուան պայմանագրութիւն Մեթրոփոլիթըն Օփերայի վարչութեան հետ։

Երգչուհին ծնած է Աղեքսանդրիա, (Եգիպտոս) եւ հաստատուած Ամերիկա։ Աւարտած է Ֆրեզնօ Փասիֆիք Գոլէճի երեք տարուան դասընթացքը։ Երաժշտութեան ու ձայնամարզութեան հետեւած է «Սան Ֆրանսիսկօ Քանսըրվեթորի ավ Միուզիք» եւ «Թորոնթօ Քանսըրվեթորի ավ Միուզիք» երաժշտանոցներուն մէջ։ Երգած է Գանատայի օփերային մէջ։ Այս տարի Ապրիլին յաջող քննութիւն մը տալով՝ Օր. Շաքարեան ստացած է 5½ շաբաթ օփերայի մէջ երգելու պայմանագրութիւն։ Աշնան՝ 25 շաբաթ պիտի երգէ «Մեթրոփոլիթըն Օփերա Հաուզի» մէջ։

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԱՅՍ ՕՐԵՐՈՒՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ԿԸ ՏՊԱԳՐՈՒԻ Ս. ԳՐՔԻ ՉՈՐՍ ԱՒԵՏԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ս. Գրքի հայերէն առաջին տպագրութեան 300ամեակին առթիւ, այս օրերուն Իսթանպուլի մէջ կը տպագրուի Ամեն. Տ. Շնորհք Արք. Գալուստեանի աշխարհաբար թարգմանութիւնը եղող Ս. Գրքի չորս աւետարաններու։ Ներկայիս, մամուլի տակ է Մատթէոս Աւետարանի հրատարակութիւնը։ Սոյն գործը՝ աւարտած պիտի ըլլայ յառաջիկայ Հոկտեմբեր ամսուան ընթացքին։

Նշենք նաեւ՝ որ Թրքահայոց Պատրիարքութեան կողմէ Պոլսոյ մէջ պիտի կազմակերպուին փառաշուք հանդիսութիւններ Ս. Գրքի հայերէն տպագրութեան 300ամեակին առթիւ։ Այս կապակցութեամբ արդէն հայրապետական կոնդակ մը հրապարակուած էր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա.-ի կողմէ։ Արդարեւ, պոլսահայութիւնը այս հանդիսութիւնը մասնաւոր փայլով տօնելու մէջ արդար իրաւունք մը ունի, որովհետեւ Ս. Գրքի հայերէն առաջին տպագրութիւնը կենսագործող Յակոբ Մեղապարտի շիրիմը կը գտնուի Իսթանպուլի Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ բակին մէջ։

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՏՈՒՆԸ ԱՆՎԹԱՐ ԿԸ ՄՆԱՅ ՔԻՒԹԱՀԻՈՅ ՄԷՋ

Հայ երգի մեծահամբաւ ստեղծիչ, մեծանուն Կոմիտաս Վարդապետ Սողոմոնեանի Քիւթահիոյ իր ծննդավայր տունը այցելած է Վիեննական Մխիթարեանի հայրերէն Հայր Իգնատիոս Վրդ., որ ինքն ալ բնիկ Քիւթահիացի մը ըլլալով, իսկոյն ճանչցած է Քովնտի փողոցներու մէջ գտնուող տունը։ Քիւթահիոյ մէջ միակ հայ հայրենակից Գրիգոր Քորեանի հետ այցելած են հայ երգի մեծ Վարպետին ծնած տունը, ուր ամէն ինչ, սենեակները, խոհանոցը, մառանը եւ պարտէզը գտած են անվթար եւ լաւ վիճակի մէջ։

Այժմ, Քորեան ընտանիքն զաս, Քիւթահիոյ մէջ կը գտնուին նաեւ երկու հայեր եւս, որոնք սակայն կ'ապրին առանձին։

Ա. ՓԵՀԼԻՎԱՆԵԱՆԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Օդի ճամբով 20 Սեպտ.ին Հռոմէն Պէյրութ վերադարձաւ սիրուած արուեստագիտուհի Տիկին Արփինէ Փեհլիվանեան։

Ան մեկնած էր Սիենա (Իտալիա) հետեւելու համար «Ակադեմիա Միւզիքալ Չիճիանա»ի կատարելագործման ամառնային դասընթացքներուն՝ որ աւարտած է պատուոյ վկայականութեամբ։

Կը շնորհաւորենք ու նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք երգչուհի Արփինէ Փեհլիվանեանին։

ԸՆԿ. Լ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

Կիրակի, 18 Սեպտ. 1966, կ.ա. ժամը 10ին, Թի-Էյ-Էմ օդանաւով Ամերիկա վերադարձաւ վեթերան ընկեր Լեւոն Մկրտիչեան։

Յարգելի ընկերը, մօտ քսան օր Պէյրութ մնալով, ուսումնասիրեց Սահակեան Լիսէի հողի գնման եւ զայն արդիական շէնքով մը օժտելու հնարաւորութիւնները, եւ 125 հազար լիբ. ոսկիի սրտաբուխ նուիրատուութեամբ բացումը կատարեց հողի գնման ֆոնտին։ Ամերիկա վերադարձին ան իր կարելի բոլոր միջոցները ի գործ պիտի դնէ, Սահակեանի օժանդակ մարմնի հետ խորհրդակցաբար, համազգային հանգանակիչ մարմնի մը կազմութեամբ՝ Ամերիկահայութեան օժանդակութիւնը ապահովելու ազգօգուտ այս մեծ ձեռնարկին յաջողութեան համար։

Ուղերթ մաղթելու համար օդանաւակայան փութացած էին, Լիբանանի Վարիչ Մարմինի, Սահակեանի Հոգաբարձութեան, «Արարատ» Օրաթերթի, Հ.Մ.Մ.ի, «Մասիս»ի եւ Սահակեան Շրջ. Միութեան ներկայացուցիչներն ու Սահակեանի Տնօրէնութիւնը եւ այլ ազգայիններ։

Ժամը 10ին յարգելի հիւրը հրաժեշտ առաւ ներկաներէն, եւ սկսուած գործի յաջողութեան փոխադարձ մաղթանքներով բաժնուեցաւ Պէյրութէն։

Բարի ճանապարհ եւ յաջողութիւն կը մաղթենք մեր պատուական ընկերոջ։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՋՈՀԵՐՈՒՆ ՍՐԲԱԴԱՍՄԱՆ ԴԱՏԸ

Սիրելի հայրենակիցներ,

1966 Փետրուար 7ին, Ամենապատիւ եւ Գերերջանիկ Հոգեւոր Տէրն՝ Տ. Իգնատիոս—Պետրոս ԺԶ. Պաթանեան՝ Կաթողիկոս-Պատրիարք Կաթողիկէ Հայոց, Մեծ Եղեռնի Հայ Զոհերուն նահատակութեան եւ սրբադասման դատին համար Աղերսարկու անուանեց Արհի. Տ. Մեսրոպ Եպիսկոպոս Թերզեանը, որ ամիսներէ ի վեր ձեռնարկած է այս նուիրական գործին, եւ վաւերաթուղթեր կը հաւաքէ եւ գրաւոր վկայութիւններ կ'ընդունի, որոնք կրնան ծառայել փաստելու Քրիստոնէական Սուրբ հաւատքին համար նահատակութիւնը մեր Զոհերուն։

Դիւրացնելու համար այս դժուարին եւ սրբազան գործը, կը խնդրենք Ձեզմէ, որ բարեհաճիք փաստաթուղթեր եւ գրաւոր վկայութիւններ հաղորդել եւ մեր զոհերուն նահատակութեան ականատես կամ ականջալուր վկաներու հասցէները ղրկել Պէյրութի Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանը, հետեւեալ հասցէով.

S. E. Mgr MESROB TERZIAN
Patriarcat Arménien Catholique – Achrafieh
Beyrouth (Liban)

Պէյրութ, 20 Յուլիս 1966

Ձեր աղօթարար
ՄԵՍՐՈՊ ԵՊ. ԹԵՐԶԵԱՆ
Աղերսարկու Հայ Նահատակներու Դատին

«ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼ» «ԹԱԼԷԱԹԻ ԴԱՄԲԱՐԱՆԸ»

COMBAT
LE JOURNAL DE PARIS
De la Résistance à la Révolution

Jeudi 8 septembre 1966 — No 6.910

A

0,30 franc — Algérie 0,30 din. - Tunisie 40 mil. - Maroc 0,40 dh. — Belgique 3 fr b. - Italie 60 lires - Espagne 5 pes. — 18, rue du Croissant, Paris-2e - CEN. 81-11 (Cinq lignes groupées)

LE MAUSOLÉE DE TALAAT

par Gabriel MATZNEFF

REPRENANT avec discipline les informations du gouvernement turc, les journaux français ont publié ces jours-ci des articles émus sur un séisme qui s'est produit en Anatolie orientale, dans une région désertique, et qui a fait plus de deux mille morts au sein de la population turque.

Tout cela est fort triste.

Mais ce qui est encore plus triste, c'est que rien de tout cela est vrai.

La région où s'est produit le tremblement de terre n'est pas l'Anatolie, mais l'Arménie. Les victimes ne sont pas des Turcs mais des Kurdes. Quant à l'aspect « désertique » de l'Arménie, nous y reviendrons dans un instant.

Pourquoi ces chicaneries ? nous demandera-t-on. Pour deux raisons.

La première est que nous aimerions bien être sûrs que les immenses sommes d'argent collectées par le Conseil œcuménique des Églises, le Secours catholique et divers organismes de bienfaisance, parviendront réellement aux Keselbach, ces rudes guerriers kurdes qui habitent la région sinistrée et dont le moins que l'on puisse dire est que le gouvernement turc ne les porte pas dans son cœur.

La seconde est que ces impostures de détail ne font qu'épaissir le brouillard de mensonge et de silence derrière quoi on cherche à taire le premier grand génocide de l'histoire contemporaine, au cours duquel un million et demi d'Arméniens furent massacrés avec une sauvagerie et une bestialité qui font que, dans ce triste domaine, l'Allemand Hitler ne fut que l'élève, l'imitateur du turc Talaat.

Du moins les principaux chefs nazis ont-ils été châtiés et les gouvernants de l'Allemagne nouvelle (qu'elle soit de l'Ouest ou de l'Est) ont condamné les atrocités hitlériennes, rompu avec ce passé déshonorant, indemnisé — ne serait-ce que symboliquement — les survivants des camps de la mort.

NOUS ne comprenons pas pourquoi l'actuel gouvernement turc refuse de suivre cette voie. Nous ne comprenons pas les raisons qui le poussent à demeurer solidaire des atrocités perpétrées par Talaat. Du point de vue de la morale comme de la politique, la Turquie d'aujourd'hui se grandirait en condamnant les horreurs d'hier et en dédommageant, dans la mesure du possible, les fils et les petits-fils des martyrs de 1915.

Elle n'en prend, hélas ! pas le chemin. Tous les hommes épris de justice ont ressenti comme une gifle la décision des actuels dirigeants turcs d'inhumer Talaat — le Himmler turc — aux côtés de Midhat Pacha, le réformateur vénéré de la Turquie, en un lieu nommé — ô ironie ! — « colline de la liberté éternelle » et de lui y élever un mausolée. Un mausolée de Talaat à Constantinople ! quand une statue à Eichmann à Ravensbruck ?

Mais revenons à la « région désertique ». Si désert il y a, ce sont les Turcs qui en portent la responsabilité. Le territoire que les dépêches de presse baptisent pudiquement « l'Anatolie orientale » et qui est l'Arménie, était jadis, au dire de Strabon, la plus fertile du monde ; ce fut là que les Anciens situèrent le paradis terrestre, là verdoyaient les forêts épaisses que des monarques assyriens décrivaient comme étant composées d'arbres de toutes espèces, « aussi serrés que les roseaux dans la campagne » ; là se dressaient les admirables monuments de l'Arménie chrétienne.

●

AUJOURD'HUI ? Mais écoutons le Dr G. Khaytoutan qui, se trouvant à Varto et à Caylar vers le 20 août, fut certainement le dernier touriste à visiter cette contrée avant le séisme.

« Je voulais m'incliner sur les lieux de souffrance et de mort d'un million et demi des nôtres, faire un signe de croix sur une sépulture (...). Mais il n'y a plus une seule sépulture chrétienne en Arménie turque ; je défie quiconque d'en trouver une. Tout a été profané, la terre a été retournée, les ossements ont été jetés aux chacals, les pierres tombales et les croix ont été fracassées, les églises détruites. Il ne reste plus que quelques vestiges dans des lieux inaccessibles (...). En cinquante ans, les Turcs ont détruit des millions de tombes, pieusement entretenues depuis des siècles. »

Massacre des populations, déboisement imbécile, destruction fanatique des édifices chrétiens : voilà l'action « civilisatrice » de la Turquie en Arménie. En Israël, les kibboutzim ont transformé un désert en terre fertile ; en Arménie, les Turcs ont transformé une terre fertile en désert. Que l'on aide les Kurdes victimes du récent séisme, nous sommes les premiers à nous en réjouir, mais en ce qui regarde la pseudo « Anatolie orientale », il convient de ne pas abuser et de ne pas perdre une occasion de crier la vérité, la douloureuse vérité. Un jour nous serons entendus.

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՄԱՆՑ ԿԵԴՐՈՆ

Փարիզ, 1966, Սեպտեմբեր 13

Պատուարժան Վարչութիւն՝
«Ջահակիր» Շաբաթաթերթի, Գահիրէ

Քառասուն տարիէ ի վեր առաջին անգամն ըլլալով, գաղիական թերթերու խմբագիր մը համարձակեցաւ խզել հայկական հարցին շուրջ տիրող լռութիւնը։

Այս լրագրողը, ճանչցուած Փարիզի մէջ որպէս թերթերու սաստափազդու զաւակը, մերժելով սպառնալիքներն ու կաշառքի խոստումները, հրապարակաւ արտայայտեց ճշմարտութիւնը, ձաղկելով թրքական ստայօդ յերիւրածոները։ Ան ոչ միայն վստահութեամբ լսեց Հայագիտական Ուսմանց Կեդրոնի տուած ճշգրիտ տեղեկութիւնները, այլ զանոնք ընդարձակելով դրաւ հանրութեան առջեւ։

Ձեր խմբագրութեան կը ղրկենք այդ յօդուածը, որուն հրատարակութեան օրն իսկ Փարիզի թրքական Դեսպանատունը շարժման մէջ դրաւ իր բոլոր միջոցները, չէզոքացնելու նպաստաւոր հրապարակուած ճշմարտութեան ազդեցութիւնը, արդարութեան ձայնը իր սաղմին մէջ խեղդել փորձող հուժկու բողոքներ բարձրացնելով։

Ներփակ գտնուող յօդուածը կամ անոր թարգմանութիւնը երբ ձեր պատուարժան թերթին մէջ արտատպէք, երախտապարտ կ'ըլլանք եթէ թելադրէք ձեր ընթերցողներուն որ շնորհաւորական տողեր ղրկեն հետեւեալ հասցէին՝ նոյն իսկ ոչ գաղիերէն լեզուով։

Journal Combat, 18 Rue du Croissant, Paris 2e (France)

Նկատի ունենալով այս լրագրոյն մէջ լոյս տեսած յօդուածին ցնցիչ ազդեցութիւնը, վստահ կրնաք ըլլալ՝ որ ուրիշ երկիրներու մէջ ալ ուշ կամ կանուխ նոյն արձագանգը պիտի գտնէ։ Մեր պարտքն է, հետեւաբար, մեր ամէն կարելին չխնայել յորդորելու համար այս թերթը, որպէս զի շարունակէ դիմադրել թրքական ճնշման ու պաշտպանել ճշմարտութիւնը եւ մեր արդար դատը։ Այդ կերպով օրինակ հանդիսանալ եւս ուրիշ թերթերու։

Վստահ ըլլալով՝ որ ձեր ազգասիրական բուռն զգացումները կը մղեն ձեզ սիրայօժար գործադրելու մեր այս կարեւոր առաջարկը, կը խնդրենք՝ որ հաճիք ընդունիլ, յարգոյ Վարչութիւն, մեր յարգանաց անկեղծ հաւաստիքը։

Հայագիտական Ուսմանց Կեդրոն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՏԱԳԱՂԹՆԵՐԸ

(ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋ)

Վ. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ
(Պատմական Գիտութիւններու Տօքթոր)

Պատմական գոյատեւման դարաւոր ուղիներու ընթացքին ժողովուրդները, իրենց զարգացման ընդհանուր գիծերով հանդերձ, կ'ունենան նաեւ տարբեր ճակատագիրներ: Հայ ժողովուրդի պատմութեան առանձնայատուկ կողմերէն մէկը այն է, որ անիկա միաժամանակ գաղութահայ զանգուածներու պատմութիւնն է։ Այդ առանձնայատկութեան ակունքները կը սկսին հարիւրամեակներու խորքերէն՝ տակաւին հին աշխարհի և միջնադարու սահմանագլխին՝ երբ Հայաստան աշխարհը առաջին անգամ սկսաւ մարտաթափ դառնալ։ Այնուհետեւ արտագաղթն ու արտագաղթեցումները, հայերու համար համազգային այդ ողբերգութիւնը, դարձան անբաժան ուղեկիցը հայ ժողովուրդի և 1915 թըւականին աւարտեցան հայկական մեծ եղեռնով՝ նոր շրջանի պատմութեան առաջին ամենամեծ ցեղասպանութեամբ։

Հայկական արտագաղթներու հիմնական պատճառը եղած են օտար նուաճողներու աւերիչ արշաւանքները, անոնց ժողովրդաջինջ քաղաքականութիւնը և ատոր հետեւանքով Հայաստանի մէջ յառաջացած օրհասական պահերը։ Իր քաղաքական-տնտեսական դրութեամբ և աշխարհագրական դիրքով՝ հայ ժողովուրդին հինէն ի վեր վիճակուած էր կարեւոր դեր խաղալ Արեւելքի և Արեւմուտքի միջև, շատ յաճախ ալ կըռուախնձոր դառնալ անոնց միջեւ։ Այդ պատճառով Հայաստան-Աշխարհը գրեթէ չապրեցաւ հանգիստ պահեր:

Հայ բնակչութեան առաջին մեծ բռնագաղթը անմիջականօրէն կ'առնչուի Սասանեաններու հետ որոնք Պարսկաստանի մէջ իշխանութեան գլուխ գալով՝ բացայայտ կերպով թշնամական դիրք բռնեցին Հայաստանի հանդէպ, մանաւանդ 4րդ դարու սկիզբները, երբ քրիստոնէութիւնը հայերուն մօտ պետական կրօն դարձաւ։ Պատմիչ Ագաթանգեղոս կ'ըսէ, որ տակաւին 3րդ դարուն պարսկական զօրքերը Հայաստանէն կը գերավարեն և Պարսկաստան կը քշեն մեծ քանակութեամբ հայ բնակչութիւն։ Պարսիկներու այսօրինակ գործելակերպը հայ ժողովուրդին վրայ ծանր կը նստի մանաւանդ Շապուհի օրով: 360 թուականին, հայոց Արշակ թագաւորի խաբէութեամբ բանտարկուելէն ետք, Շապուհ մեծ զօրաբանակ կ'ուղարկէ Հայաստան։ Ըստ Փաւստոս Բուզանդի՝ երկիրը ասպատակելէ ետք այս բանակը Պարսկաստան կը տեղափոխէ տասնեակ հազարաւոր հայ ընտանիքներ. Արտաշատէն՝ 40 հազար ընտանիք, Երուանդաշատէն 50 հազար, Զարեհաւանէն՝ 13 հազար, Զարիշատէն՝ 24 հազար, Վանէն՝ 23 հազար, Տիգրանակերտէն՝ 40 հազար, Նախիջեւանէն 18 հազար ընտանիք: Որքան ալ այս թիւերը Փաւստոսի մօտ չափազանցուած ըլլան՝ այնուհանդերձ ատոնց հիմքին մէջ կայ պատմական ճշմարտութիւնը, որովհետեւ Շապուհի բանակը, իրօք, Հայաստանի մէջ քար քարի վրայ չէր ձգեր, գերելով տասնեակ հազարաւոր ընտանիքներ։

Հ. Զարդարեան:- Հայերու բռնի գաղթեցումը Շահ Աբբասի կողմէ 1604 թուականին։ Արախսէն անցքը։

Իրենց հետեւանքով և ծաւալով աննախընթաց էին հայերու՝ դէպի բիւզանդական շրջանները կատարած զանգուածային տեղաշարժները։ Ծայր առնելով 5-6րդ դարերէն, այդ տեղաշարժները տեւեցին ընդհուպ մինչև 13րդ դարը և իրենց յորձանուտին մէջ առին հայ ժողովուրդէ զգալի մաս մը։ Սկզբնական շրջանին հայերը դէպի կայսրութեան շրջանները կը մղէր պարսիկներու վարած քաղաքականութիւնը:

Տակաւին Աւարայրի ճակատամարտէն (451 թ.) ետք, 460ական թուականներուն, հայ իշխաններ Արտաւանն ու Գազրիկը, Լեւոն կայսեր թոյլտուութեամբ, իրենց ընտանիքներով և ենթակայ բնակչութեամբ կը գաղթեն Մակեդոնիոյ Նիկեա քաղաքը:

Մակեդոնիոյ մէջ հաստատուած այս հայ Արշակունիներէն սերած է Վասիլ Ա. կայսրը՝ Բիւզանդիոնի մէջ հայկական ազգատոհմի հիմնադիրը: Բիւզանդիոն քշուած գաղթական հայերու թիւը այնքան շատցած էր, որ 576 թըւականին՝ հաշտութեան բանակցութիւններու ժամանակ պարսիկները կը պահանջէին զանոնք վերադարձնել Հայաստան։

Հայերու արտագաղթը ծաւալուն կերպարանք կ'ընդունի մանաւանդ 7րդ դարէն սկսեալ։ Բիւզանդիոնի և Արաբական խալիֆայութեան միջև 7-11րդ դարերուն Հայաստանի, Փոքր Ասիոյ և Կիլիկիոյ համար մղուած պատերազմները, անհամար սարսափներու և կոտորածներու հետ միաժամանակ, հայ ժողովուրդին բերին մէկ ուրիշ արհաւիրք եւս՝ կամաւոր ու բռնի զանգուածային արտագաղթները։ Կամաւոր բառը այստեղ, անշուշտ միայն պայմանական իմաստ ունի, որովհետեւ կամաւոր գաղթ կատարող հայութիւնն ալ այդ քայլին կը դիմէր ակամայ՝ իր հայրենիք թափանցած օտար բռնակալի ճնշումէն ահաբեկած և ընկերա-տնտեսական ծանր կացութենէն դրդուած։

Հայաստանի մէջ արաբներու տիրապետութիւնը կը նշանակէր ծանր տանջանքներ և մարդկային անհամար զոհեր, դաւն զրկանքներ և տնտեսական կեանքի փլուզում։ Հայաստանի ամբողջ հարըստութիւնը յայտարարուեցաւ խալիֆայի սեփականութիւն, իսկ բընակչութիւնը, նոյնիսկ մեռելները ծանրաբեռնուեցան հարկերով: Նոյնիսկ մեռելներու համար հարկ պահանջող բռնակալէն փրկուելու համար՝ բնակչութիւնը ստիպուած էր բռնել գաղթի ճամբան։ Ամենայարմար ուղին կը տանէր քըրիստոնեայ Բիւզանդիոնի փոքրասիական շրջանները, ուր և կը գաղթէին հայերը։

Բիւզանդիոնի մէջ հայկական գաղութներ ստեղծուած էին արաբական արշաւանքէն ալ առաջ։ Սակայն այդ շրջանին Բիւզանդիոն անցած հայերը ուղղափառութիւն ընդունելով «Հայ-Հռոմ» կը դառնային և կը ձուլուէին, թէև 6-7րդ դարերուն կայսրութեան մէջ ոչ քիչ թիւով հայեր զերծ մնացած էին ձուլումէն։ 6րդ դարու կէսերէն Կոստանդնուպոլսոյ մէջ գոյութիւն ունէր անջատ հայ գաղութ։ Հնարաւոր է, որ ատոնք այն հայերն էին, զոր Յուստինիանոս կայսրը Մելիտինէէն Կ. Պոլիս բերաւ և մասամբ ալ տեղափոխեց Թրակիա։ Նոյն 6րդ դարուն Մօրիկ կայսրը Թրակիա կը բերէ մեծ թիւով հայ գաղթականներ և անոնցմէ զօրնդեր կազմած՝ կը պատերազմի աւարներու դէմ։

Բայց 7րդ դարու վերջը արաբական հալածանքները Բիւզանդիոն կը քշեն հայ ժողովուրդի աւելի ու աւելի խոշոր հատուածներ, որոնք իրենց մեծաքանակութեան շնորհիւ ի վիճակի կ'ըլլան դիմագրել կանգնելու ձուլումի վըտանգին և գոյատեւելու իբրեւ ինքնուրոյն հայ համայնքներ, ըզբաղեցնելով ամբողջական շրջաններ: Հայ նախարարներու մէկ մասը Փոքր Ասիոյ կեդրոնական և արեւմտեան շրջանները կը տեղափոխուի 706 թուականին, անկէ ետք՝ երբ հայ և բիւզանդական միացեալ ուժերը պարտութիւն կըրեցին արաբներէն։ Քանի մը տասնամեակ անց, 774-775 թըւականներուն ապստամբութեան պարտութենէն ետք, ասոնց օրինակին կը հետեւի հայ գաղթականներու առաւել մեծ հոսանք մը, իսկ 790 թուականին Շապուհ Ամատունիի գլխաւորութեամբ Բիւզանդական շրջանները կ'արտագաղթեն 12 հազար հայ ընտանիքներ:

10-11րդ դարերուն Հայաստանէն հեռացող բնակչութեան շարքերը խիստ կը ստուարանան բիւզանդական կայսերու կողմէ կազմակերպուած բռնի արտագաղթներու հետեւանքով։ Խնդիրը այն է, որ 9րդ դարէն սկսեալ, արաբական խալիֆայի թուլացման զուգահեռ, Արեւելքի մէջ կ'ուժեղանան Բիւզանդիոնի զօրքերը։

Վասիլ Ա.էն (867-886 թթ.) սկսեալ Բիւզանդական բանակները Անատոլուի մէջ արաբներէն կը նըւաճեն բազմաթիւ շրջաններ: Ըսկիզբը անոնց յառաջխաղացքը, չէր ուղեկցուած հայերու նկատմամբ նուաճողական քաղաքականութեան գործադրմամբ։ Բայց Նիկիփորոս Բ. (963-969) կայսրէն սկսեալ ընդհուպ մինչ'և սելճուքեան արշաւանքները՝ Բիւզանդիոնի քաղաքականութեան հակահայկական ընթացքը աննախընթաց չափեր կ'ընդունի և հետագային փաստօրէն կը նպաստէ սելճուքներու յառաջխաղացման՝ ի վնաս թէ հայերու և թէ բիւզանդացիներու:

(Վերջը յաջորդով)

«Պատմական Վկայութիւն մը»

Նախկին եգիպտահայ հայրենադարձ արուեստագէտ եւ գրող Առաքել Պատրիկ՝ թերթիս աշխատակից ընկեր Արմէն Տասուրի ղրկած է հետեւեալ նամակը՝ որուն հետ նաեւ պատմական վկայութիւն մը. Երկուքն ալ կու տանք առանց մեկնաբանութեան:
Ծ. Խ.

Սիրելի Արմէն,

... Նամակատուփիս մէջ գտայ «Ջահակիր»ի 16 Յունիսի համարը, նուիրուած քսան կախաղանների յիշատակին: Այնտեղ՝ խմբագրականում խօսւում է տխրահռչակ Արշաւիր Եասեանի մասին։ Ես անձամբ նրան տեսած լինելու զզուանքն ունեմ դեռ Սեբաստիայում, 1909 թ. ուր եկել էր որպէս «հնչակեան գործիչ»...:

... Ինձ թւում է, որ որպէս պատմական վկայութիւն կարելի է հրատարակել «Ջահակիր»ում ներփակ գրութիւնը Սեպուհ Լուսարարեանի — մեր ընտանիքի մօտ անձնաւորութիւն, դպրոցակից եւ անկեղծ մարդ: Իմ խնդրանքի վրայ գրի առած իր զգայացունց յուշերից եմ համառօտել այդ կարեւոր դրուագը։

Իմ կողմից որպէս պատմական վկայութիւն հարկ եմ համարում նաեւ աւելացնել հետեւեալը —

1947 թ. Ֆրանսիայից ներգաղթել էր հնչակեան ծանօթ հերոս Սեբաստացի Վահագն Նալբանդեանը (*), որը մի քանի ամիս յետոյ էլ վախճանուեց։ Նա ինձ պատմել էր, որ Գահիրէի հնչակեան Վարչութիւնը — անշուշտ տեղեկանալով մեր յարգելի Պր. Մկրտիչ Լիլլօզեանից, տանտիրուհուց եւ ուրիշներից — Արշաւիր Եասեանի գաղտնի լրտեսի հանգամանքը, անմիջապէս ուզեր է նրան մէջտեղից վերցնել. սակայն այդ ժամանակ Եգիպտոսում գտնուող հնչակեան ականաւոր գործիչ Սապահգիւլը յայտարարել է, որ նրան պատժելու գործը իրեն յանձնուի...։

Մնացեալը արդէն յայտնի է։

... Յուսալով որ այսպիսով հայու խղճմտանքի տուրքս վճարած կը լինեմ, եւ մանաւանդ ուշադրութեանը կ'արժանանամ նրանց՝ որոնք պատմական ճշմարտութիւնների հետամուտ են, միշտ քոյդ անկեղծօրէն՝

Ա. Պ.

ԴԱՒԱՃԱՆ ԱՐՇԱՒԻՐ ԵԱՍԵԱՆԻ ՍԱՏԱԿՈՒՄԸ

Ես հրաշքով ազատուել էի ընդհանուր ջարդերից եւ մի կերպ յաջողել էի ապաստան գտնել Հալէպում, ուր գոյութիւնս պահելու համար մտել էի Դ. Բանակի զինուորական արհեստանոցում աշխատանքի։

Մի օր հանդիպեցի սեբաստացի մի ծանօթ տղայի, որը ինձ զգուշացրեց, յայտնելով որ մատնիչ Արշաւիրը գտնւում է Հալէպում։

1908 թ. Օսմանեան տխրահռչակ «սահմանադրութեան» օրերին նա յայտնուել էր Սեբաստիայում, որպէս հնչակեան գործիչ եւ ես հազիւ պատանի, լսել էի նրա հայերէն եւ թուրքերէն հայրենասիրական ճառերը...։

Նրա անունը սարսուռ ազդեց իմ վրայ, քանի որ ես անձամբ ճանաչում էի նրան, որովհետեւ նրա մատնութեամբ էր որ Կեսարիայի մէջ կախաղան էր բարձրացուել մօրեղբայրս՝ հասարակական անձնուէր գործիչ Համազասպ Տէր Մեսրոպեանը։

Այդ մարդակերպ հրէշը ուրեմն, աչքերին մուգ կապոյտ ակնոց դրած — չճանաչուելու համար — յաճախ գալիս նստում էր Հալէպի Քառասուն Մանկանց եկեղեցու դիմաց գտնուող սրճարանում, լրտեսելու համար:

Այդ ժամանակ Պաղեստինի ճակատում անգլիացիների յառաջխաղացման պատճառով թուրք իշխանութիւնը հայ աշխատաւորներիս ուղարկեց Պոզանդի, երկաթ գծի շինարարութեան վրայ։ Սակայն իմանալով հայ գործաւորական վաշտերի դաւադրօրէն կոտորածները, մի օր փախանք Պօզանդիից ու լեռներում երկար թափառումներից յետոյ հասանք Ատանա, ուր ես աշխատանքի ընդունուեցի հացի զինուորական մի գործարանում, որից ամէն օր հացաբաժնի քարտ ներկայացնելով հաց էին ստանում ճակատից նահանջող թուրք զինուորները եւ մեկնում էին գնացքով։

Թուրքերը Ատանան եւս լքելու պատրաստւում էին։ Ստեղծուել էր քաոսային վիճակ։ Ֆրանսական զօրքերն ու հայ կամաւորները գրաւել էին կառավարչատունը եւ երկաթուղու կայարանը։ Մի շէնքում գործում էր նաեւ Հայ Ազգային Խորհուրդը։

Մի առաւօտ ես ու մի հայ ընկեր երբ նորից հաց էինք բաժանում քարտ ներկայացնող փախչող թուրք զինուորներին, շնչակտուր աճապարանքով քարտը ինձ ներկայացրեց նիհար, սարսափահար դէմքով մի մարդ ու շտապ պահանջում էր իր հացաբաժինը, ասելով որ ուշանում է գնացքից։ Նա աչքերը սքողել էր նոյն մուգ կապոյտ ակնոցով։ Արշաւիրն էր...։ Ես գործս յանձնելով ընկերոջս, անմիջապէս վազեցի Ազգային Միութեան շէնքը։ Այնտեղ երբ տեղեկացան արիւնարբու հրէշի փախուստի մասին, անմիջապէս երկու հայ կամաւոր զինուոր ընկերացրին ինձ ու մենք մի փայթոն նստած, փութացինք կայարան: Թուրք զինուորներով խճողուած վակոնները մէկիկ մէկիկ խուզարկեցինք, վերջապէս մի վակոնում նրան գտանք թաքնուած զինուորների ետեւ։ Ամբողջ մարմնով դողում էր։ Ձերբակալուելով տարուեց քաղաքային բանտը, որը դեռ գտնւում էր թուրք իշխանութեան տակ։

Անցել էին մի քանի օրեր, երբ մի առաւօտ ընկերս ինձ ասաց որ շտապեմ կայարանի մօտերքում մի ամայի տեղ՝ դիտելու սիրտ զովացնող մի տեսարան։ Արդարեւ այնտեղ սուինահար եւ տանջամահ փռուել էր Արշաւիր Եասեանի զզուելի դիակը, ջախջախուած մուգ կապոյտ ակնոցը դեռ աչքերին:

Նրա կողքին նոյնպէս շան սատակ արուել էր նաեւ մի ուրիշ դաւաճան՝ Կարապետ անունով, որը Հալէպի թուրք ոստիկանութեան որպէս գործակալ, այնքան նախճիրներ էր գործել։

Յետոյ իմացանք որ այդ մաքրագործումը կատարուել է մի խումբ հայ կամաւորների կողմից(**)։ Նրանք գիշերանց սպառնալիքի տակ պահանջել են բանտապահից այդ երկուսի յանձնումը, եւ կատարել են նրանց արժանի հատուցումը...։

ՍԵՊՈՒՀ ԼՈՒՍԱՐԱՐԵԱՆ

(*) Վահան Նալպանդեանը (Գէլ Վահան), մատնիչ Համայեակ Արամեանցի տեռորիստն է։

(**) Այս մասին մանրամասն նկարագրականը պիտի հրատարակենք Քսաններու յաջորդ տարեդարձի օրերուն։

«Ջ»

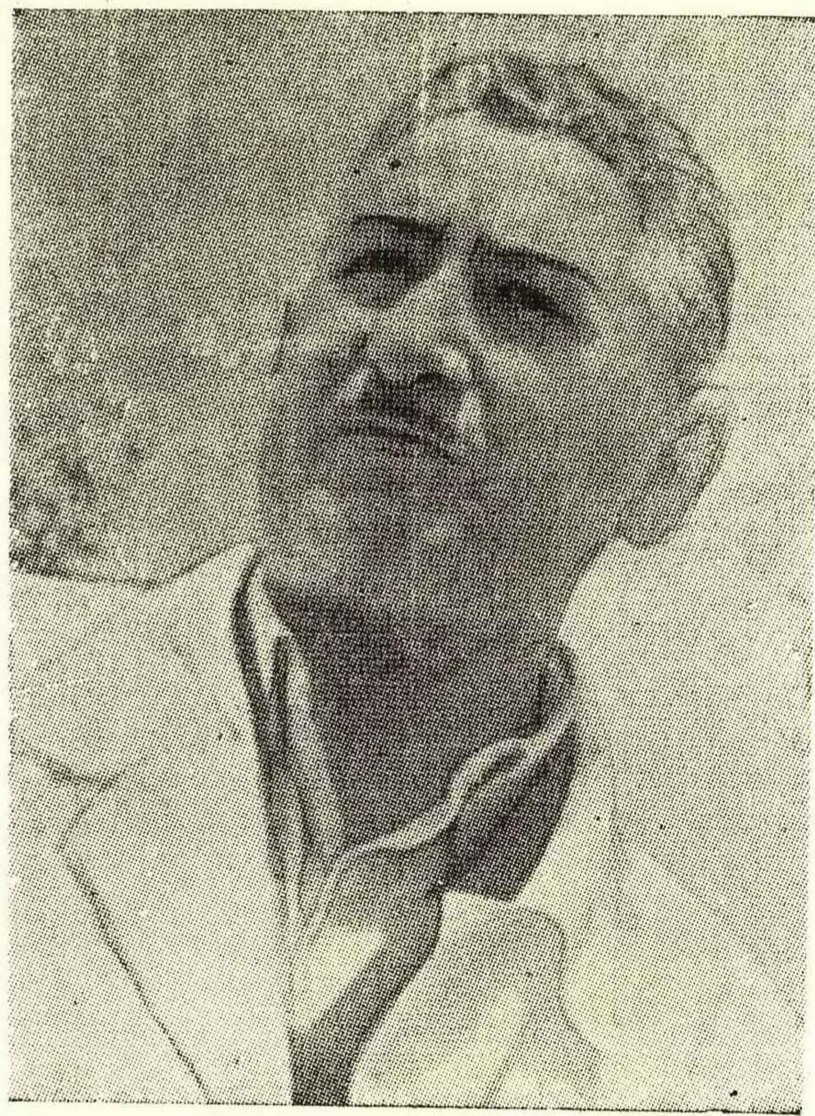
★ Բոյսերու Անհող Մշակումը Հայաստանի Մէջ ★

Վերջերս, Հայաստանի կառավարութեան որոշումով, հանրապետութեան գիտութիւններու ակադեմիայի հողամշակման փորձակայանը վերակազմակերպուեցաւ եւ դարձաւ հիմնարկ, որ իր բնոյթով առաջինն է Սովետական Միութեան մէջ:

Հիմնարկի տնօրէնը, Հայկական ՍՍՀի գիտութեան վաստակաւոր գործիչ, ակադեմիկոս Գագիկ Դաւթեան՝ բոյսերու անհող մշակման բնագաւառին մէջ կատարուող աշխատանքներու մասին արտայայտուած է.

— Բոլորովին ալ պատահական չէ, որ բուսական նիւթերու արտադրութեան արդիւնաբերական եղանակներու մշակման կեդրոն դարձած է Հայաստանը։ Մեր հողասակաւ երկրի պայմանները դրդած են հայ գիտնականները, տակաւին տարիներ առաջ, զբաղուելու վերոյիշեալ հարցերով: Խօսքը կը վերաբերի ոչ միայն հողը արհեստական սննդարար նիւթերով փոխարինելուն, այլ որոշ պարագաներու մէջ, փակ միջավայրի մէջ բոյսերու համար օդի ջերմութեան, խոնաւութեան եւ լոյսի ինքնակարգաւորման միջոցներուն: Բոյսերու անհող մշակութեան փորձերն ու աշխատանքները մեզ մօտ սկսած են 1959էն։ Յայտնի է, որ նման մշակում գոյութիւն ունի արտասահմանեան շատ երկիրներու մէջ՝ բանջարեղէնի եւ ծաղիկներու արտադրութեան համար (Հոլանտա, Պելճիքա, Ֆրանսա եւ այլն)։

Հայաստանի մէջ այս ուղղութեամբ առաջին աշխատանքները կատարուած են բաց դաշտի պայմաններու մէջ՝ բանջարեղէնի անհող մշակման ուղղութեամբ: Առաջին իսկ փորձերը ցոյց տուին արդիւնաբերական եղանակի հեռանկարային արժէքը: Պարզուեցաւ, որ արհեստականօրէն ղեկավարուող սննդարար միջավայրի մէջ բոյսերը կ'աճին շատ աւելի արագ եւ անհամեմատօրէն մեծ բերք կու տան։ Ըստ որում՝ բերքի որակը ոչ միայն չ'իջնար, այլ հնարաւոր կ'ըլլայ բարձրացնել անոր բաղադրութեան ցանկալի ցուցանիշները։ Ասոր հետ խիստ նուազում կը կրեն դաշտավարութեան համար բնորոշ ամենաաշխատատար գործողութիւնները։

Փրոֆ. Գագիկ Դաւթեան

Փակ միջավայրի մէջ կատարուած առաջին յաջող փորձերը մենք տեղափոխեցինք բաց միջավայր։ Այժմ մենք ունինք բոյսերու աճեցման 1.000 քառակուսի մեթր տարածութիւն, որուն ինքնիրեն գործող կահաւորումը մշակուած է հիմնարկի գիտնականներու կողմէ, եւ 5 տարի է որ անխափան կը գործէ։

Բազմամեայ փորձերը ցոյց տուին, որ ստացուող բերքը, սովետական դաշտային պայմաններու համեմատ, քանի մը անգամ բարձր է։ Օրինակ, երբ Արարատեան դաշտավայրը շրջապատող նախալեռնային գօտիի մէջ տեպղինի բերքը սովորաբար կը կազմէ հեկտարէն 10 թոն, ապա անհող մշակութեան պայմաններու մէջ մէկ հեկտարէն նուազագոյն բերքը կը հասնի 56 թոնի (իսկ երբեմն՝ 100-120 թոնի)։ Երբ դաշտային պայմաններու մէջ ստացուող մէկ թոն տեպղինի բերքին վրայ կը ծախսուի 30 աշխատանքային օրուայ ծախս, ապա անհող մշակութեան պայմաններու մէջ ստացուող բերքի նոյն քանակութեան համար կը պահանջուի ընդամէնը 2-3 աշխատանքային օրուայ ծախս։

Դաշտային պայմաններու հետ բաղդատելով, 4-5 անգամ բարձր է նաեւ լոլիկի բերքը, անոնք կ'ըլլան շատ աւելի համեղ եւ կենսանիւթերով աւելի հարուստ:

Բոյսերու անհող մշակման դրական կողմերէն մէկն ալ այն է որ մենք հնարաւորութիւն կ'ունենանք օգտագործելու Հայաստանի քարքարոտ, աղուտ եւ այս կամ այն պատճառներով անօգտագործելի հողատարածութիւնները: Եւ ոչ միայն ատոնք, հեռու չէ այն օրը, երբ որոշ արդիւնաբերական ձեռնարկներու եւ բնակելի շէնքերու տանիքները պիտի ծածկուին փարթամ բուսականութեամբ...

Ահա այս յաջողութիւններու շնորհիւ է, որ Միութեան տարբեր ծայրերէն մարդիկ ու պատուիրակութիւններ կը ժամանեն Երեւան, կը ծանօթանան բոյսերու անհող մշակման բնագաւառին մէջ ձեռք բերուած մեր յաջողութիւններուն։ Եւ ինչո՞ւ միայն Միութեան։ Հիմնարկի բաւարարածաւալ յուշամատեանին մէջ աշխարհի գրեթէ բոլոր լեզուներով գրութիւններ կան։ Եւ եթէ փորձէք թարգմանել անոնցմէ մէկ քանին, կը տեսնէք որ բոլորին իմաստը միեւնոյնն է. «Մեր տպաւորութիւնները սպասուածէն վեր են»։

ԴԻՄԱՍՏՈՒԵՐ

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

(ԻՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ — 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1902)

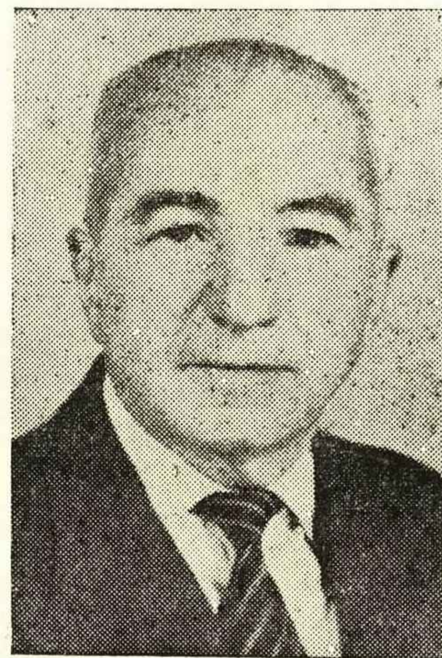
ՍԵԴԻ ԳՕՉՈՒՆԵԱՆ

Վերջին հանդիպումս իրեն հետ, Կիրակի 20 Փետրուար 1966։

Կը մեկնի Նիկողոսեան դէպի Գանատա։

Ինքնաշարժով կը սուրանք դէպի Գահիրէի օդանաւակայանը։

Կսկծալի լռութիւն կը տիրէ մեր միջեւ, մինչ յուշերս կ'երթան դէպի ետ, դէպի 1947ի ներգաղթի օրերը։

Գրիգոր Նիկողոսեան

Հայկական Ընթերցասրահին մէջ հոծ բազմութիւն մը խռնուած է։

Բեմէն կը խօսին ծանօթ ղեկավարներ։

Ծափ, խանդավառութիւն, բացագանչութիւններ...

Ու յանկարծ բազմութեան մէջէն «Գրիգորը, Գրիգորը կ'ուզենք...» կը պոռայ, կը պահանջէ, ներկայ ժողովուրդը։

«Գրիգորը»...

Կարճահասակ, նիհար, լայն ճակատով, փոքր դէմքին վրայ քիչ մը խոշոր քիթով, հմայիչ ու տըպաւորիչ նայուածքով մէկը կը բարձրանայ բեմ։

... և Նիկողոսեանը բեմին վրայ է։

Այդ օրը ճանչցայ զինքը։

Կը ժպտի, ու նախ՝ դանդաղ և հետզհետէ արագացող ու բարձրացող եղանակով մը կ'արտասանէ «Իմ հայրենի աղջիկները»։

Գոց գիտենք բոլորս, որքա՜ն լսած ենք։

Բայց միթէ մեր լսածներուն նմա՞ն է...

Կարծես առաջին անգամն է, որ կը լսենք այդ ոտանաւորը։

Հայ աղջիկը մեզի կը պատկերանայ, նոճեհասակ, մէջքը բարակ, աչքերը սեւ... որ մեզ կուտայ և իր սէրը և իր կեանքը և իր հոգին։

Խելայեղ ծափեր, երեք անգամ, չորս անգամ։

Ու կ'արտասանէ ուրիշ մը եւս, միշտ «պիս»երու, «պրաւօ»ներու արժանանալով։

Այսպէս ճանչցայ զինքը... բեմին վրայ։ Առանց մտածելու որ օր մը այդ նոյն բեմին խաղընկեր պիտի ըլլայինք միասին։

Ըսուած է՝ տաղանդը կ'ազնուացնէ մարդը։ Այս խօսքը պարզ բառերէ չէ կազմուած, այլ փորձառութեան ձայնն է։

Ու Նիկողոսեան ունեցած է այդ փորձառութիւնը։

Համեստ ընտանիքի զաւակ, աշխարհ եկած է Շապին Գարահիսարի Զըտախ գիւղին մէջ 1902 Սեպտեմբեր 26ին։ Գաղթած է Եգիպտոս 10 տարեկանին և այրիացած մօրը խնամքին ու գուրգուրանքին առարկան եղած։ Գալուստեան Ազգային Վարժարանը յաջողապէս աւարտելէ ետք, որպէս Եղիայեանի առաջին սաներէն յաճախած է Գոլէժ Սէն Ժոզէֆ (Խորոնֆիշ)։

Այս եղած է Նիկողոսեանի ուսման շրջանը։

Համալսարաններ չէ աւարտած։ Ան պէտք էր կանուխէն ճարել տան ապրուստը. բայց եղած է քաջ ծանօթ հայերէն, ֆրանսերէն և անգլերէն լեզուներուն, հայոց պատմութեան, եկեղեցական ու ազգային աւանդութեանց և հիացող մը մեր Նախնիքներուն վրայ։

Ոչ գրագէտ, ոչ բանաստեղծ, ոչ տեսաբան. այլ երկարամեայ ծառայող մը հայ սփիւռքին։

Հարուստ է իր անձը, սրտով, գաղափարաբանութեամբ, հոգեկան գեղեցկութեամբ և մաքուր խառնուածքով։

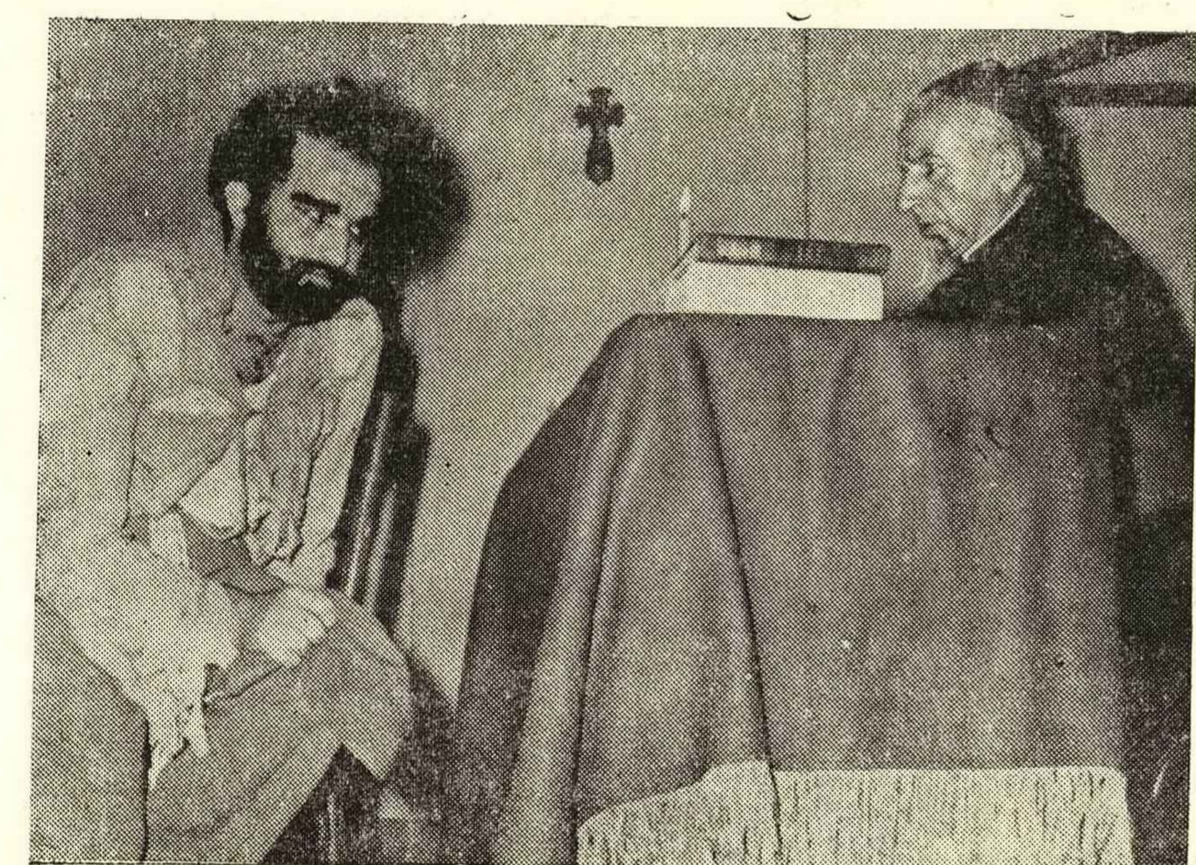
Ընդարձակ է իր հետաքրքրութեանց սահմանը, ծանօթութիւն ամէն բանի, խօսակցութիւն ամէն նիւթի շուրջ, զուարթօրէն, կատակով, միամիտ ու բարի համակրութեամբ։

Եղած է ծնողասէր։ 1929էն պարկեշտ ու հաւատարիմ ամուսինը նկարչուհի Տիգրանուհի Պէշիրեանի։ Ետագային երեք զաւակներու ընտանեսէր հայր, աւելի ուշ մեծ հայրիկ։

Նիկողոսեան ընթերցասէր է և անհունօրէն կը սիրէ բեմը։ Խտրութիւն չի դներ մեծ ու փոքր դերերու միջեւ։ Կը սիրէ բեմը։ Երբ կը սիրեն՝ կը նուիրուին, կը ծառայեն...

Ու Նիկողոսեան ծառայեց Եգիպտահայ բեմին աւելի քան 30 տարիներ, յաճախ իր կնոջ հետ մասնակցեցաւ Հայկական Ընթերցասրահի «Արծիւ» Թատերախումբի, Տիկ. Արաքսի Օհանեանի, Արփիար Վարդեանի եւ Սեդի Գօչունեանի թէ Գահիրէի եւ թէ Աղեք-

(Շար. տես էջ 5)

Տեսարան մը «Քորրատօ» ներկայացումէն։ Ձախին՝ Սեդի Գօչունեան (Քորրատօ), աջին՝ Գրիգոր Նիկողոսեան։ (Ծիանինօ)։

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՎԱՅԵԼԵԼ ՕՓԵՐԱՆ

Ինչպէս որեւէ ուրիշ բան, ՕՓԵՐԱ մըն ալ վայելելու համար նախ պէտք է հասկնալ զայն։ Սոյն նպատակին հասնելու համար, կը թելադրուին երեք գլխաւոր միջոցներ. Ա.— Պատմութիւնը կարդալ, ինչ որ կարեւորագոյնն է, տրուած ըլլալով որ ան հիմնատաղձն է նուագին. հետեւաբար կարելի չէ կատարելապէս գնահատել ՕՓԵՐԱ մը, որուն պատմութիւնը կը մնայ մութ կամ աղօտ՝ ունկընդրին մտքին մէջ։ Բ.— «Լիպրէթթօ»ն (օփերային խօսքերը) պարունակող գրքոյկը կարդալ։ Գ.— Նուագը մտիկ ընել:

Նախ պէտք է ընդունիլ, որ բազմաթիւ են այն օփերաները, որոնց նիւթերը տկար և անտրամաբանական են։ Ատոնք լեցուն են մթին ՍԵՆՊՈԼԻԶՄով, ուրիշներու մէջ կ'իշխէ առասպելը, իսկ արդիական դպրոցի օփերաներուն մէջ կը գտնենք անհասկնալի կամ հասկնալի բայց անկապակից բառեր։

Օփերան ուսումնասիրելու համար միայն պատմութիւնը կարդալն ալ բաւարար չէ։ Արդարեւ, որքան աւելի մօտէն ուսումնասիրենք զայն, նաեւ մշակոյթի ուրիշ ձեւերու հետ իր ունեցած յարաբերութիւնները, ծանօթանանք հեղինակին և իր գաղափարներուն հետ, այնքան աւելի կատարեալ կ'ըլլայ վայելքը։

Նախ քան ներկայացումը, լսել օփերան ձայնասփիւռէն կամ երգապնակի մը միջոցաւ, հետեւելով ՆՈԹԱՅին վրայէն, հաւանաբար սերտելու լաւէլ ձեւն է։ Եթէ ՆՈԹԱՆ շատ դժուար կը թուի հետեւելու համար, այն ատեն կարելի է դիմել ԼԻՊՐԷԹԹՕԻՆ, ընդունելով հանդերձ որ թարգմանուած օփերա մը հետաքրքրական չէ յաճախ, քանի որ դժուար է վերարտադրել գործ մը՝ պահելով բնագրին բանաստեղծական ու սահուն ոճը։

Օփերայի մը վայելքը կը սկսի յաճախ «Ուվերթիւր»ի և առաջին նօթերով։ Թէեւ ամէն օփերաթիք ուվերթիւր լուրջ նպատակաւ գրուած չէ։ Խորհելով որ ունկնդիրները պիտի ուզէին խօսիլ վարագոյրին բացուելէն առաջ, հին երգահանները գոհացած են յօրինելով որեւէ նուագ մը, որ խօսակցութիւններուն խորքի երաժշտութիւն մը պիտի կազմէր:

Սակայն և այնպէս կարգ մը ուրիշ երգահաններ յղացած են այնպիսի «Ուվերթիւր»ներ, որոնք իրենց օփերային ըներգը կազմելով, արդէն իսկ կը ստեղծեն ճշգրիտ յուզման մթնոլորտը։

Օփերան հազուադէպօրէն կը մօտենայ թատերախաղի իրապաշտութեան։ Երկ մը, իմացական կրնայ ըլլալ. բայց օփերան պէտք է յուզական մնայ, որովհետեւ նուագը յուզական է։

Թերեւս այնպէս թուի թէ օփերայի մը երգիչներուն շարժումները դանդաղ են և երբեմն անտեղի, պատճառը այն է՝ որ անոնք պէտք է քայլ յարմարցնեն նուագախումբի ընկերակցութեան, ոչ միայն երգով, այլ նաեւ շարժումներով։

Օփերաթիք դ'րակատարութիւնը դժուար է, և միայն կատարելութեան հասած ու ճկուն դերակատարներ կրնան տպաւորիչ և համոզիչ դարձնել զայն։ Սակայն և այնպէս, երգի բաժինը կը մնայ գերազանցապէս դժուար, ան կը պահանջէ շարժումներու սահմանափակում և Ֆիզիքական կորով։ Կ'ըսուի թէ, զոր օրինակ,

(Շար. տես էջ 5)

ՍՈՒՐԲ ԳԱԹԸՐԻՆԻ ՎԱՆՔԸ
(1400ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

ՎԱՀԱՆ ՉԷՉՃԷՆԵԱՆ

Սուրբ Գաթըրին քրիստոնեայ կոյսը Հռոմի Մաքսիմոս կայսեր իշխանութեան օրով (305-313), քրիստոնէութեան Հայաստան մուտքի տարիներուն, հրաշքով դիմանալէ ետք դժնդակ խուժդուժութեանց՝ կը նահատակուի Աղեքսանդրիոյ մէջ, ուր այսօր գոյութիւն ունեցող Ս. Գաթըրին եկեղեցին կը կարծուի Սրբուհիին մարտիրոսացման վայրը ըլլալ։

Հինգ դար ետք, սինացի վանականի մը կը յայտնուի՝ թէ Ս. Գաթըրինի մարմինը հրեշտակներու ձեռամբ փոխադրուած է Սինայի լերան գագաթը (այժմ՝ Ս. Գաթըրին)։ Վանականները լեռ կը բարձրանան ու հոն կը գտնեն ոսկորներ, որոնք խնկոյն կը թաղեն այնտեղ՝ եկեղեցիին մէջ։ Աւանդը կ'աւելցնէ՝ թէ մարմինը իւղ մը կը հանէր, զոր կը հաւաքէին սրուակներու մէջ իր սրբազան յատկութիւններուն համար։

1026 թուականին, Սիմոն վանականը այդ իւղէն հաւաքած միջոցին 3 մատոսկրներ կը փրցնէ Սուրբին ձեռքէն և կը փոխադրէ Վանք, ապա՝ Ֆրանսայի Ռուէնի մօտ Ս. Երրորդութեան Աբբայութեանը, սակայն խաչակիրները կրկին կը վերադարձնեն զայն Վանքին։

Ուխտաւորներու պահանջին վրայ, Սուրբին բոլոր աճիւնները կը փոխադրուին Վանք և կը զետեղուին Այլակերպման Մայր Տաճարին մէջ։ Ամէն տարի, Նոյեմբեր 25ին, մեծ թափօր կը կազմուի՝ որուն ընթացքին մեծ հանդիսութեամբ կը բանան սուրբին մասունքները պարունակող երկու ոսկեայ տուփերը, որոնցմէ մէկուն մէջ կայ անոր Աջը՝ գոհարեղէններով զարդարուած, իսկ միւսը՝ կը պարունակէ Գանկը։

Ցուրտ ամառն՝ վերմակներու տակ, լեռնային չոր օդը կազդուրիչ քունով ու մեր շրջապատն ալ տպաւորիչ երազներով կը պատուեն մեզ... Վանքին կոչնակներու ձայնէն կ'արթննանք, կը շտապենք եկեղեցի երթալ, ու կը մտնենք Այրող Մորենիին մատուռը՝ մեր կօշիկները հանելէ ետք միայն, այնպէս ինչպէս Տէրը պատուիրած էր Մովսէսին։ Արարողութեանց վախճանին՝ երիտասարդ վանական Անթոնիոյի ընկերակցութեամբ Վանքէն կ'ելլենք դուրս, ուր ուղտերու կարաւան մը մեզի կը սպասէ Մովսէսի լերան կատարը բարձրացնելու համար մեզ (2600 մ.)։ Մօտ երկու ժամ ուղտերու սապատներու «հովիտ»ներուն մէջ տեղաւորուած օրօրուելով, չորրուելով կը բարձրանանք քարքարուտ նեղ արահետներով. կը հասնինք բարձունք մը, ուրկէ անդին ուղտերուն երթը անկարելի կը դառնայ ու մեր դիմաց կը բացուին օձապտոյտ սանդխման անհամար աստիճաններ, որոնք Մովսէս կոչուած վանական մը կողմէ յարմարցուած, քով քովի բերուած ժայռերէ կազմուած են։ 750 աստիճան կը բարձրանանք մերթ հեւալով, մերթ հանգստանալով, ուտելով, խմելով, երգելով և ակնածելով...։ Կէսօրուան մօտ արեւին ջերմութիւնը զգալի չէ, զով քամի մը մեր ելքը հաճելի կը դարձնէ... կը հասնինք լերան կատարը՝ հո՛ն ուր Տէրը իր զօրութեան մէջ երեւցաւ Մովսէսի ու տասը պատուիրանները յանձնեց անոր... Անթոնիօ հոն գտնուող եկեղեցիին զանգը կը հնչեցնէ, որուն ղօղանջը ալիք առ ալիք կրօնական զգացումով կ'ողողէ շրջակայքի լեռներն ու ձորերը... մինչ մենք նոյն եկեղեցւոյն մէջ ծնկաչոք կը լեցուինք Տիրոջ ներկայութեամբ։

(Շար. տես էջ 6)

ԿԱԶՄԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ
ՀԱՅ ՕՐԹՈՏՈՔՍ ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

41.— Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ շրջանակներէն իւրաքանչիւրը կ'ունենայ նուիրատուութեանց յանձնաժողով մը բաղկացած երեք անդամներէ, զորս երկու քաղաքներու թեմական ժողովներէն իւրաքանչիւրը իր անդամներէն կ'ընտրէ չորս տարուան շրջանի մը համար։ Այս անդամները վերընտրելի են։

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԻՐԱՒԱՎԻՃԱԿԻ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐ

42.— Գահիրէ եւ Աղեքսանդրիա քաղաքներէն իւրաքանչիւրին մէջ Առաջնորդը կը նշանակէ յանձնաժողով մը բաղկացած երեք ամուսնացած կրօնական անդամներէ։ Այս յանձնաժողովին պաշտօնն է, իբրեւ նախապատրաստական պարտադիր դատավարութիւն փորձել հաշտութեամբ կարգադրելու ամուսնական վէճերը։ Եթէ վէճը չկարգադրուի՝ յանձնաժողովը դատը կը փոխանցէ անձնական իրաւավիճակի նախագահ Ատեանին, որ իրաւասութիւն ունի զայն լուծելու։

Նշանակում Անձնական Իրաւավիճակի Յանձնաժողովներուն (Ատեանի) եւ անոնց իրաւասութիւնները.—

43.— Թեմական ժողովներէն իւրաքանչիւրը իր անդամներու մէջէն կը նշանակէ Եգիպտոսի մէջ գործածական օրէնքներու սահմաններուն մէջ անդամները Անձնական իրաւավիճակի Յանձնաժողովին (Նախագահ Ատեան), որ պաշտօն ունի նախաքննաբար դատելու Եգիպտոսի հայ օրթոտոքս համայնքին պատկանող անձերուն միջեւ ծագած եւ անձնական իրաւավիճակի (Սթաթիւ Փերսոնել) վերաբերեալ բոլոր վէճերը:

«Անձնական իրաւավիճակի խնդիրներ» բացատրութեամբ կը հասկցուին այն խնդիրները, որոնք բացատրուած են հանգուցեալ Դատրի Փաշայի «Անձնական իրաւավիճակի մասին Օրինական տրամադրութիւններ» (էլ Ահքամ էլ Շարիէ Ֆիլ Ահվալ էլ Շախսիյէ) անուն գիրքին մէջ:

Այս տրամադրութեանց բացառութիւն կը կազմեն անկտակ ժառանգութեան խնդիրները, զորս Անձնական Իրաւավիճակի Յանձնաժողովը իրաւասութիւն ունի դատելու այն պարագային միայն, երբ բոլոր ժառանգորդները ըստ իսլամական օրէնքին (շէրիա) համաձայնին իր առջեւ դատավարելու:

Անձնական իրաւավիճակի Յանձնաժողովին իրաւասութիւնը չի տարածուիր որեւէ խնդրի մը, որուն դատումը կը հարկադրէ դատի մէջ մտցնել հայ օրթոտոքս համայնքէն տարբեր հակառակորդներ։ Անոր իրաւասութիւնը չի տարածուիր նոյնպէս այն հարցերուն, որոնք եգիպտական ուրիշ դատարաններու իրաւասութեան ենթակայ են ըստ ի զօրու օրէնսդրութեան: 42րդ յօդուածով կանխատեսուած հաշտութեան սկզբնական դատավարութիւնը կատարելէ յետոյ միայն կարելի է որեւէ ամուսնալուծման խնդիր վերոյիշեալ Յանձնաժողովի առջեւ հանել։

44.— Անձնական Իրաւավիճակի Յանձնաժողովը (Նախագահ Ատեան) կը բաղկանայ կղերական նախագահէ մը եւ երկու ամուսնացած անդամներէ։

(Շար. տես էջ 6)

ԶՐՈՅՑ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՀԵՏ

Սիրելի Անահիտ,

Վերջացաւ ամրան արձակուրդը և մեզմէ իւրաքանչիւրը վերսկսաւ իր աշխատանքին տունէն ներս կամ դուրս։ Տղաքը գրեթէ բոլորն ալ արդէն դարձած են դպրոց և կարօտով վերագտած իրենց ընկերները և ուսուցիչները, գրասեղանն ու բակը, գիրքն ու գրատախտակը։

Մենք ալ հաճոյքով կը վերսկսինք մեր զրոյցներուն և սիրով կը պատասխանենք զանազան հարցերու, միշտ ակնկալելով աւելի խանդ մեր ընթերցողներուն կողմէ՝ ըլլայ մանկավարժական կամ կրթական նիւթերու շուրջ։

Դպրոցական վերամուտի օրերը տեսակ մը տարեդարձներ են, որոնք մեզի կը յիշեցնեն՝ որ մեր զաւակները տարիով մըն ալ մեծցած են, միտքով քիչ մը աւելի հասունցած։

Վերամուտի օրերուն տղաք կ'ակնկալեն նոր բաներ – նոր կօշիկ կամ գոգնոց, նոր պայուսակ, նոր գրիչ ու մատիտ, նոր տետրակ ու գիրք —։ Այս նորերէն ոմանք անհրաժեշտ են տղոց համար։ Բայց կարելի է գործածուած գիրք տալ անոնց ձեռքը։ Որքան ատեն՝ որ անոնք ընթեռնելի են և երեւոյթով լաւ վիճակի մէջ, առանց դոյզն վարանումի կարելի է թոյլ տալ անոնց գործածութիւնը։ Բայց զգուշանանք մեր զաւակներուն յանձնելէ կազմը քայքայուած, պակաս կամ գունատած թերթերով դասագիրքեր։ Եթէ դժուար գտնելի գիրք մըն է՝ գոնէ ճիգ մը ընենք ներկայանալի դարձնելու տղուն ձեռքը տալէ առաջ։ Պատռած դասագիրք մը կրնայ անտարբեր դարձնել տղան այդ դասին հանդէպ։ Մեր զաւակներուն բնածին ճաշակը զարգացնել ջանանք ամէն կերպով, ամէն գնով և ամէն ատեն։

Սիրով՝
ԱՍՏՂԻԿ

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

սանդրիոյ մէջ սարքուած ներկայացումներուն, խաղարկութեամբ և կամ յուշարարութեամբ։ Խտրութիւն չդրաւ դերակատարներու տարիքին, համբաւին, նորեկին և փորձառուին միջև. խաղընկեր եղաւ բոլորին ալ։

Կը տեսնեմ զինքը այս պահուս, բեմին վրայ՝ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան՝ իր ստանձնած դերերով՝ Մոնսինեոր Ճիանինօ (Քորրատօ), Կեկոր (Պէպօ), գաղտնի ոստիկանապետ Ռաֆ (Գիշերուան Մարդը), Տրակոմիր (Սուսերին Սէջէն), Տոքթ. Պէյքըր (Ռեպեքքա), Վարժապետ Անդրանիկ (Վարժապետին Աղջիկը), Հայրապետ (Նամուս), Մինաս սափրիչը (Մարող ճրագներ), Պր. Վորֆ (Արմենոյշ), Համլետ (Քարմա), Արզումանեան էֆէնտի (Հարս ու կեսուր) եւլն։

Քիչ անուններ ունինք հոս այսքան ծանօթ, այսքան սիրելի, այսքան ժողովրդական։ Բեմի մեծ դէմքեր ունեցած ենք, իրմէ աւելի մեծ դերասաններ կարելի է գտնել հայ կեանքի մէջ, ողջ թէ մեռած։

Բայց իրեն հաւասար համակրանք վայելած, իրեն չափ յարգուած ու սիրուած դերասան՝ դժուար է գտնել:

Թերի պիտի ըլլար իր պատկերը, եթէ չաւելցնենք՝ թէ այս տաղանդաւոր մարդը, երիտասարդ տարիքէն մինչև իր մեկնած օրը անդամակցած է Հայկական Ընթերցասրահին և վարած՝ վարչական պատասխանատու պաշտօններ։ Ազգային իշխանութենէն ներս՝ որպէս Եկեղեցւոյ և Գերեզմանատան հոգաբարձութեան անդամ (1957-1965) իր բոլոր կարողութիւնները ի սպաս դրաւ և գործեց պարկեշտօրէն, ուղղամտօրէն, ինչպէս որ եղաւ իր կեանքին մէջ։ Խոր համոզումով գործակցեցաւ իր գաղափարակից ընկերներուն։ Համոզումները յարգանքի իրաւունք ունին միշտ, երբ կը բխին մարդոց էութենէն և ոչ թէ առօրեայ ագահ հաշիւներէ: Արժանի եղաւ ան այս յարգանքին, ոչ ոք արհամարհեց զինքը, ոչ իսկ իր գաղափարի հակառակորդները: Յարգուեցաւ բոլորէն և իր խօսքերը հաշտութեան և համերաշխութեան ձայն մը դարձան։

Պիտի փնտռենք զինքը. որուն արժանիքներէն մէկն էր իր գործնական ոգին։

Անաղմուկ կը մտնէր սրահէն ներս, զուարթութիւն ու շարժում կը սփռէր իր շուրջը։ Իր ներկայութիւնը միշտ հաճելի էր ամէն շրջանակի մէջ, ուրախ ու զուարթ ինչպէս՝ իր տան մէջ։

Բայց աւա՜ղ... 1958ի աշնան փշրուեցաւ իր ընտանեկան ջահը։ Ցամքեցաւ իր խանդավառութեանց աղբիւրը։

Նիկողոսեան կորսնցուց իր կեանքի թագուհին...

Տիգրանուհի Նիկողոսեան վաղաժամ փակեց իր աչքերը, խոր սուգի մատնելով իր հարազատները, մտերիմները և բեմընկերները։

Նիկողոսեան սգաց իր կնոջ մահը, բայց իր տունը չդարձաւ լքուած բոյն մը, ու ան շրջապատուեցաւ իր մտերիմներէն, Տագնապներու մատնուեցաւ բայց չնահանջեց, գիտցաւ դիմադրել ճակատագրի դժբախտութիւններուն։ Տարաւ պայքարը անշեղ ու յամառ՝ միշտ կռթնած իր զաւակներուն։ Լծուեցաւ գործի ու գիշերը ցերեկին խառնելով տարաւ թէ ապրուստի և թէ տնական հոգերը, յամառ հայու մը տոկունութեամբն ու համբերութեամբը։ Իր խաղաղ ու յոյզ ներաշխարհին մէջ նուիրումը եղաւ սփոփանքի միակ կանթեղը: Կեանքի անհուն դառնութիւնը ճաշակելէ ետք ու դեռ այդ տառապանքին մէջ, Նիկողոսեան կորովը ունեցաւ դարձեալ գործելու, այս անգամ տխուր դէմքով, մարած ժպիտով, բարութեամբ լեցուած ու հեռազգած թախիծի մութ ալիքի մը մէջ ընկղմած աչքերով:

1964ի գարնան, զաւակներէն առանձնացած, իր հիւանդագին օրերուն մահուան ուրուականը երբ իր շուրջը կը պտտէր, չվախցաւ անկէ, այլ տխրեցաւ իր հարազատները անգամ մը եւս չտեսնելու մտածումէն։

Տարիներէ ի վեր երկու կարօտներու միջև ապրած էր ան։

Մէկը հայրենիքի կարօտը, իսկ միւսը իր զաւակներունը, որոնք վաղուց մեկնած էին Գանատա։

Ու երբ կ'ուղղուէինք դէպի օդանաւակայան, մեծ էր իր ուրախութիւնը, որովհետև վերջապէս պիտի միանար իր զաւակներուն։ Միևնոյն ատեն տխուր էր ան, որ պանդուխտ կեանքէն կ'երթար ապրելու ուրիշ պանդուխտ կեանք մը։ Իր երազը՝ երթալ ու հաստատուիլ մայր հայրենիքին մէջ, չէր կրցած իրականացնել...

Բայց Նիկողոսեան, յուշերով հարուստ, կարօտով խորունկ, հառաչանքով մը՝ որ ամէն ճշմարիտ հայու սրտէ բխած անհուն ցաւի հեծանք մըն է, ակամայ կը մեկնէր իր երկրորդ հայրենիք Եգիպտոսէն՝ իր հետը տանելով 55 տարիներու յիշատակ մը և ետին ձգելով կէս դարու աշխատանք, տառապանք, վիշտ ու թանկագին վաստակ մը, թափուր ձգելով իր տեղը եգիպտահայ գաղութին մէջ։

Ունեցա՞ւ արդեօք ճշմարիտ հայու պարտականութիւնը կատարած ըլլալու գոհունակութիւնը...

Մենք ունինք գոհունակութիւն և իր տարած գործին հանդէպ յարգանք:

Ու հիմա, թէև ան Մոնրէալի բնակիչ է, բայց հոգիով կ'ապրի ան Երեւանի մէջ:

Երանի թէ իր խելայեղ վազքին մէջ Գանատահայ նոր սերունդը, կորովը ունենար կանգ առնելու և դիտելու այս ազնուական տիպարը։ Նիկողոսեանի նման հայ հոգիներ, դարեր առաջ եկող երէկներէն կը սկսին և կը խոյանան դէպի ապագայ օրերը:

Եգիպտահայ պատմութեան մէջ կարելի չէ յարգանքի ու մեծարանքի տեղ մը չտալ վաստակաւոր այս գործիչին, որ աւելի քան յիսուն տարի իր ժողովուրդին ծառայեց։

Արժանի է ան այս յարգանքին մանաւանդ անոր համար, որ ճանչցաւ, ապրեցաւ ու գործեց մեր գաղութին և լաւ ու վատ օրերուն:

Մարդ երկու անգամ կրնայ մեռնիլ։ Մոռացումի տապանաքարին տակ և ապա Ֆիզիքական մահով։

Նիկողոսեան իր բարի կենցաղով գեղեցիկ յիշատակներու ածու մը ծաղկեցուցած է մեր մտածումներու դաշտին մէջ։ Պիտի չմոռնանք զինքը երբեք, պիտի չբաւականանք յարգանքի այս սիւնակի բառերով, այլ միշտ պիտի յիշենք զինքը՝ որքան ալ ան հեռու գտնուի մեզմէ։

Գահիրէ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՎԱՅԵԼԵԼ ՕՓԵՐԱՆ

(Շար. Դ. էջէն)

«Թրիստան է Իզոլտ»ի մէջ երգող գլխաւոր դերակատարներ հինգ փաունտ կը կորսնցնեն ամէն մէկ ներկայացման։

Օփերա մը մշտնջենապէս հմայիչ կը մնայ, եթէ նկատի ունենանք զայն իր կարելիութիւններու և սահմանափակումներու դաշտին մէջ։ Ան կ'ընծայէ մեզի կատակերգութիւն, ողբերգութիւն պերճանք և վիպերգ, գրեթէ անհատնում թատերացանկի մը մէջէն:

Երիտասարդին և տարեցին համար արտասովոր հրապոյր ունի օփերան։ Իր թագաւոր և թագուհիներով, դի և դիցուհիներով, նաև իր խեղկատակներով կը հմայէ մանուկները։ Տղաքը օփերայի պատրաստելու համար, կը թելադրուի սկսիլ «Հէնսըլ էնտ Կրէթըլ»ի սերտողութեամբ։ Նիւթը նկարագեղ և հաւանական է, իսկ բեմական գործողութիւնները պարզ և լի հաճելի ներդաշնակութեամբ։ Յանձնարարելի է նաև Պ. ՊՐԻԹԸՆԻ «Լէց Մէյք էն օփերա» վերնագրով օփերան։ Այն տղան, որ այս ձեւով առաջնորդուած է դէպի օփերան, մեծնալով պիտի տիրանայ մշակուած ու նուրբ ճաշակի։

Երբ բաւականաչափ օփերա լսած էք, հաստատ մնացէք ձեր համոզումներուն մէջ՝ բաղդատութիւններու, գնահատութեան կամ քննադատութեան պարագային։ Կատարելապէս ազատ զգացէք, երբ կը նախընտրէք օփերայի մը նուագը լսել ձայնասփիւռէն կամ երգապնակի մը միջոցաւ, քան թէ ուղղակի բեմադրութիւնը տեսնել, եթէ կը խորհիք թէ նիւթը կը խաբանէ նուագին վայելքը: Միւս կողմէ, եթէ գտնաք ամփոփումը նիւթին, որուն վրայ հիւսուած է նուագը, աւելի դիւրաւ պիտի գնահատէք ներկայացումը:

Անկեղծ մարդիկ, յաճախ վարանելով և երկմիտ կը մնան, երբ առաջին անգամ կը տեսնեն օփերա մը, և ձանձրացած ու յուսախաբ դուրս կու գան պարզապէս, որովհետև ձանձրոյթը չեն առած ուսումնասիրելու զայն նախապէս: Ցաւալի է, որ մեծ է թիւը անոնց, որոնց պէտք է յիշեցնել՝ թէ օփերան սիրելու համար ընելիք պզտիկ ճիգը՝ ակնկալուած հաճոյքին փոխարէնը վճարելու չնչին գինն է:

Պատրաստեց ԱՐԱՔՍ

«Բուրաստան»
Մոնթրէալ

ՋԱՀԱԿԻՐ
29 ՍԵՊՏ. 1966
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ «ՄԱՌՔԱ»Ն

(ՖԱՆԹԵԶԻ)

Ինչպէս գիտէք՝ շատոնց է որ աւտոմոպիլ (ինքնաշարժ, օթօ) կը գործածեմ և զարմանալին այն է՝ թէ միշտ հաւատարիմ գտնուած եմ նոյն սքանչելի «մառքա»յին (խմբագրապետ՝ կը ներես մառքային հայերէն թարգմանութիւնները՝ նշան, դրոշմ, կնիք, խորթ եւ անյարմար հնչեցին ականջիս), որուն սկիզբէն վարժուեցայ և զոր ալ չեմ կրնար ձգել։

Նախընտրած կառքս «բարեկամի կառքն» է։ Այս «մառքան» ունի օրինաւոր ամենալաւ յատկութիւններ և ոչ մէկ թերութիւն, ոչ պէտք ունիս զբաղելու մեքենային բարդութիւններով և ոչ ալ մտահոգուելու անոր սպառած իւղով ու պենզինով...

Բայց... (միշտ բայց մը կայ) երբ բազմիս այս «կառքիդ» մէջ, ստիպուած ես հրաւիրեալի քու հանգամանքով լուռ անցնիլ այն ամէն անպատեհութիւններուն վրայէն, որոնք քեզի անհաճոյ պիտի թուին եթէ իսկապէս «քուկդ» ըլլար ան։

Պիտի չկրնամ տալ ձեզի բոլոր այն պատգամները, որոնց պէտք է հետեւին անոնք՝ որ կ'ուզեն հանգիստ կերպով և ձրիօրէն ճամբորդել, բայց և այնպէս ահա քանի մը խրատներ՝ որոնք արդիւնք են իմ հին փորձառութեան։

Եթէ գտնուիք քշողին քով, պէտք է ընդունիք ի՛նչ որ ալ ըսէ իր հրաշալի և անզուգական մեքենային մասին։ Օրինակի համար. երբ օթոն 50ի վրայ կը վազէ և տէրը ըսէ՝ թէ 100 է արագութիւնը, երբեք հակառակը մի՛ պնդէք, նոյնիսկ աւելին ըսէք...

Եթէ ուրիշ օթօ մը սխալմամբ ձեր ետեւ ձգէք՝ սապէս արտայայտուեցէք.

— Խեղճե՜րը...

Իսկ եթէ շատ աւելի զօրաւոր աւտոմոպիլ մը անցնի, քիթերնուդ տակէն պէտք է մռլտաք.

— Ապուշնե՜ր... անձնասպանութեան թեկնածունե՜ր...

Ու վերջապէս պէտք է ըսեմ, որ ամէն ոք եթէ քիչ մը դրամ ունի՝ ինքնաշարժ մը կրնայ ունենալ, բայց «բարեկամի կառք» մառքա մը ունենալու համար պէտք են բնածին բարձր ձիրքեր և գեղարուեստի անհուն ճաշակ...։

Աղեքսանդրիա ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

ՍՈՒՐԲ ԳԱԹԸՐԻՆԻ ՎԱՆՔԸ

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

Եկեղեցիին կից կայ հսկայ քար մը, որուն ներքեւ — ըստ աւանդութեան — ապաստանած է Մովսէս՝ Տիրոջմէ այլայլած... Քանի մը մեթր անդին կառուցուած է փոքրիկ մզկիթ մը՝ իբրեւ աղօթատեղի մահմետական ուխտաւորներուն համար։ «Իսկ հրեանե՞րը, հարց կուտամ, բնաւ չե՞ն մտածեր այդ սրբավայրերէն մէկուն մէջ աղօթատեղի մը կանգնեցնել...»

Անմեղ մանկութիւնս յիշեցնող Տասը Պատուիրանները կարգաւ կը յուշուին մտքիս մէջ ու կը մտածեմ, այսքա՛ն կրօններ աշխարհի սկիզբէն մինչեւ այսօր կը ձգտին — ապա՞ — մարդկային զգացումները ազնուացնելու...

Մովսէսի լերան բարձրագոյն կատարէն կը դիտեմ մինչեւ Հանրապետութեան սահմանները հասնող հեռուները, ապա վեր՝ եթերին մէջ պահ մը կ'անչքանայ ամէն ինչ ու կը թուի ակնթարթի մը համար թափանցած ըլլալ կեանքի խորհուրդին։

Այս լեռը ինչպէս նաեւ իր դիմացը կանգնած Ս. Գաթըրինի գագաթը, որոնք ձմրան եղանակին ձիւնով ծածկուած կ'ըլլան, ինչո՞ւ չեն օգտագործուիր զբօսաշրջիկային նախարարութեան կողմէ, երբ զանազան ջրհորներ կան համեղ և սառնորակ ջուր հայթայթող։ Տեղին է թելադրանք մը պատկան իշխանութեանց՝ նախ կպրապատելու Ապուրտուչէն դէպի վանք տանող ճամբան, ապա՝ թելեֆերիք զետեղել այս երկու լեռներուն միջեւ՝ որպէսզի շուտով ծաղկի ու պանդոկներու և ճոխ զբօսավայրերու ցանցով մը լեցուի երկրի այս մասն ալ։ Կրնանք անվարան յուսալ, որ ներքին թէ արտաքին զբօսաշրջիկային մեծ շարժում պիտի ապահովէ մեր այս առաջարկը ի շահ երկրի տնտեսութեան բարգաւաճման։

Չենք ուզեր լքել Լիբանանի լեռնային օդը յիշեցնող այս գեղատեսիլ վայրերը, սակայն, ակամայ ստիպուած կ'ըլլանք վերադարձի ճամբան բռնել. մեր դիմաց ունինք սանդուխի 3400 անողորկ ու կոշտ աստիճաններ՝ որպէսզի վանք հասնինք։ Էջքը՝ որ աւելի դիւրին կը թուէր, կը տեւէ քանի մը ժամ, որովհետեւ ստիպուած կ'ըլլանք բազմիցս ընդմիջելու զայն՝ հանգստանալով ստուերներու տակ։ Ճամբուն վրայ կը հանդիպինք ուղտի մը ոտքի հետքին՝ փորուած ժայռի մը վրայ. բնիկները կ'ըսեն՝ որ ատիկա Մոհամէտ մարգարէի ուղտին կը պատկանի, երբ Մոհամէտ գիշերով երկինք կը բարձրանար։

Կը հանդիպինք նաեւ ջրամբարներու, փոքրիկ մատուռներու, որոնցմէ ամենէն կարեւորը Ս. Աստուածամօր նուիրուածն է՝ իր գեղեցիկ պարտէզով ու «անապատի» ծառերով...

Կը հասնինք Վանք կէսօրէ վերջ ժամը 4ին։ Լուացուելէ և ճաշելէ ետք, ակամայ կը մնանք կառչած մեր աթոռներուն... բոլորիս ոտքերը ծանրացած են ու դարձած ցաւատանջ... վարանումով կը դիտենք անխոնջ Անթոնիոն, որ մեզի կ'առաջարկէ այցելել Վանքին զանազան բաժանումները...։

(Շարունակելի)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ = ԳԱՀԻՐԷ

Ուրբաթ, 30 Սեպտ. 1966, երեկոյեան ժամը 8,30ին

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

կը դասախօսէ ՊՐ. ՌՈՊԷՐ ԹԱՊԱԳԵԱՆ

Նիւթ՝ ԻՆՆԱՄՍԵԱՅ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Ս. ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տիկին Ազաւնի Մզրաքեան (Աղեքս.) իր սիրեցեալ ամուսնոյն Ողբ. Զաքար Մզրաքեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ կ'ընէ հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— ե.գ.

Աղեքս. Աղքատախնամին	200
Ս. Պօղոս Պետրոս Եկեղեցւոյ պայծառութեան	200
Աղեքս. Ազգ. Գերեզմանատան	200
«Ջահակիր» Շաբաթաթերթին	200
«Յուսաբեր» Օրաթերթին	100
«Արեւ» Օրաթերթին	100

(Ստանալ նուիրատուէն)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Արշակ Տէրվիշեան Հայկ. Ընթերցասրահ իր այցելութեան առթիւ կը նուիրէ 500 ե.գ.։

Օր. Արաքսի Առաքելեանի ընդ Պր. Ժոզէֆ Աֆիֆիի բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ, Տէր և Տիկին Նուպար Պալեան կը նուիրեն 100 ե.գ.։

Ողբ. Տիկ. Սոֆի Երրանոսեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան կը նուիրեն.
Տէր և Տիկ. Սարգիս Պալեան,
Տէր և Տիկ. Նուպար Պալեան,
Տէր և Տիկ. Զաւէն Պալեան
100ական ե.գ.։

«Ջահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ,
Հելիոպոլիս փող. թիւ 18
Ռամլէ, Քամ Տր Սեզար:
Հեռ. թիւ 21942

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՊԱՍՔԷԹ ՊՕԼ

Կեզիրէի պասքէթի խումբը, որ խաղաց 7 մրցումներ 8 օրուան մէջ, բոլորին մէջէն յաղթական դուրս եկաւ ի բաց առեալ մէկ մրցումէ մը, ուր յաղթուեցաւ 104ով 94՝ Ֆինլանտայի ազգային խումբէն։

Կեզիրէի պարտութեան մատնեց վերջին վայրկեանին Ֆինլանտայի ախոյեան խումբը՝ 76ով 74։

Խումբը ամսուան 16ին Ֆինլանտայէն անցաւ Շուէտ, հոն խաղալու քանի մը մրցումներ։

ՖՈՒԹՊՈԼ

— Ֆութպոլի աշխարհի մէջ ճանչցուած Էլիաս Զագուր, Պրազիլի խումբի պատասխանատուն, կը հասնի Գահիրէ մօտ օրէն համաձայնագրութիւն մը բերելով հետը Պրազիլի Սանթոս ակումբէն՝ մրցելու ԱՄՀի խումբին հետ փոխան 16 հազար եգիպտական ոսկիի։

— Միացեալ Նահանգներու ֆութպոլի նորակազմ ֆետերասիոնը տարեկան 20 հազար ոսկի առաջարկած է աշխարհահռչակ Տի Սթեֆանոյի՝ որպէս Ամերիկայի խումբին թեքնիք Տնօրէն։

Տի Սթեֆանոյի պատասխանը եղած է հետեւեալը. «Կը նախընտրեմ մնալ Սպանիոյ մէջ և օգտակար ըլլալ իմ երկրիս խումբին»։

— ԱՄՀի 200 և 400 մեթրի ախոյեան Մոհամէտ էլ Ռիհանի (Ահլի) վերջնականապէս պիտի ձգէ աթլեթիզմը և պիտի սկսի մարզուիլ Ահլիի ֆութպոլի խումբին հետ։ Ռիհանի, քանի մը տարիէն կրնայ իրապէս օգտակար ըլլալ խումբին՝ իր արագութեամբն ու շունչի երկարութեամբը:

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Հ.Բ.Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Կեդրոնական Վարչական Ժողովը պատիւ ունի հրաւիրելու Միութեան բոլոր իրաւասու անդամները ներկայ գտնուելու 53րդ Ընդհ. Ժողովին, որ պիտի գումարուի Շաբաթ օր, 3 Դեկտեմբեր 1966, առաւօտեան ժամը 9.30ին, Միութեան Կեդրոնական Գրասենեակին մէջ, 109 Իսթ 40րդ Փողոց, Նիւ Եորք, Ն. Ե.։

Եթէ օրինական մեծամասնութիւն մը ներկայ չըլլայ վերոյիշեալ թուականին, այս ծանուցումը պիտի նկատուի իբրեւ երկրորդ հրաւէր Ընդհանուր ժողովի, որ պիտի գումարուի ՇԱԲԱԹ եւ ԿԻՐԱԿԻ, 10 եւ 11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1966, առաւօտեան ժամը 9.30ին, ՍԹԷԹԼԸՐ ՀԻԼԹԸՆ ՊԱՆԴՈԿԻՆ մէջ, Սեվընթ Էվընիւ եւ 33րդ Փողոց, Նիւ Եորք, Ն.Ե. 10001:

Այն բոլոր Իրաւասու անդամները, որոնք ներկայ պիտի ըլլան այս ժողովին, օրինական մեծամասնութիւն պիտի կազմեն:

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Ընդհանուր Տեղեկագիր 1965 Տարեշրջանի։
2. Ընդհանուր Հաշուետուութիւն 1965 Տարեշրջանի։
3. Ընտրութիւն Կեդր. Վարչ. Ժողովի՝ իրենց պաշտօնավարութեան շրջանը աւարտած անդամներու տեղ։
4. Առաջարկներ եւ թելադրութիւններ։
5. Գնահատանքի Բանաձեւեր:

Ի ԴԻՄԱՑ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ. ԺՈՂՈՎԻ

Ատենադպիր	Ատենապետ
Մ. Մ. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ	Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Նիւ Եորք, 1 Սեպտ. 1966

ԾԱՆՕԹ.— Հեռաւոր վայրերու այն իրաւասու անդամները, որոնք բանաւոր պատճառով մը չեն կրնար անձամբ Ընդհանուր Ժողովին ներկայ գտնուիլ, կրնան իրենց փոխանորդ նշանակել Ամերիկա բնակող իրաւասու անդամ մը։ Ընտրուած փոխանորդ մը եթէ չկարենայ այդ պաշտօնը կատարել, իրաւունք ունի իր տեղ նշանակելու ուրիշ իրաւասու անդամ մը, որ ներկայացնէ իր փոխանորդեալը։

Արտասահմանի Մասնաճիւղերէն կը խնդրուի ի հարկին ուրիշ փոխանորդագրեր եւս պատրաստել եւ ամբողջը միասին Միութեան Կեդր. Գրասենեակը ղրկել, օդային թղթատարով, մինչեւ Նոյեմբերի կէսը:

Որեւէ փոխանորդագիր, որ հաստատուած չէ պատկան մասնաճիւղի վարչութեան կողմէ՝ անվաւեր կը նկատուի։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ազաւնի Մզրաքեան, ինչպէս նաեւ համայն սգակիր պարագաները կը ծանուցանեն՝ թէ յառաջիկայ Կիրակի, 2 Հոկտ. 1966, առաւօտեան ժամը 10ին, յաւուրս Ս. Պատարագի, Ս. Պօղոս-Պետրոս Եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, ի հանգիստ հոգւոյ իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ ազգականին

ՈՂԲ. ԶԱՔԱՐ ՄԶՐԱՔԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ։

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ԿԱԶՄԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

45.— Թեմական Ժողովը իր անդամներու մէջէն կը նշանակէ երեք պահեստի անդամներ, որոնք բացակայ անդամներուն տեղը կը գրաւեն կարգաւ։

46.— Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ Անձնական Իրաւավիճակի Յանձնաժողովէն արձակուած որոշումներուն վերաքննութիւնը կը տարուի Անձնական Իրաւավիճակի Վերաքննիչ Յանձնաժողովին (Վերաքննիչ Ատեան) առջեւ։

47.— Վերաքննիչ Յանձնաժողովը կը կազմուի նախագահէ մը, որ Գահիրէի կամ Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդական Փոխանորդն է եւ չորս աշխարհական անդամներէ, որոնց երկուքը կը նշանակէ Գահիրէի Թեմական Ժողովը իր անդամներու մէջէն, իսկ միւս երկուքը կը նշանակէ Աղեքսանդրիոյ Թեմական Ժողովը իր անդամներու մէջէն:

48.— Երկու Թեմական Ժողովներէն իւրաքանչիւրը իր անդամներու մէջէն կը նշանակէ երկու պահեստի անդամներ, որոնք Անձնական Իրաւավիճակի Վերաքննիչ Յանձնաժողովէն բացակայող անդամին տեղը կը գրաւեն:

Առաջին ատեանի վճիռին արձակման մասնակցող անդամ մը չի կրնար մաս կազմել Վերաքննիչ մարմնոյն յիշեալ վճիռի արձակման տեղի տուող դատի քննութեան պահուն։

49.— Վերաքննիչ Յանձնաժողովը վերջնական վճիռ կ'արձակէ եւ անոր որոշումները որեւէ կերպով առարկելի չեն:

50.— Վերաքննիչ Յանձնաժողովը իր նիստերը կը գումարէ Գահիրէ քաղաքին մէջ, եթէ առարկութեան նիւթ կազմող որոշումը արձակուած է Գահիրէի Նախադատ Յանձնաժողովէն: Նիստերը կը գումարուին Աղեքսանդրիոյ քաղաքին մէջ, եթէ որոշումը արձակուած է Աղեքսանդրիոյ Նախադատ Յանձնաժողովէն։

51.— Անձնական իրաւավիճակի Յանձնաժողովներէն արձակուած որոշումները վաւերական կ'ըլլան այն պարագային միայն, եթէ Յանձնախումբին բոլոր անդամները ներկայ գտնուած են։

52.— Անձնական իրաւավիճակի Նախադատ եւ Վերաքննիչ Յանձնաժողովներուն անդամները կը նշանակուին քառամեայ շրջանի մը համար եւ վերընտրելի են:

53.— Ներկայ կանոնագրով տրուած իրաւասութեան տակ մտնող հարցի մը մասին վերոյիշեալ դատարաններէն արձակուած որոշումները շահագրգռուող անձերու պահանջին վրայ եւ անոնց պատասխանատուութեան տակ (հակառակորդ կողմանց) կը ծանուցուին եւ կը գործադրուին վարչական միջոցներով։

ԴԱՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

54.— Անձնական իրաւավիճակի յանձնաժողովներուն առջեւ բացուած դատերուն մէջ պէտք է հետեւիլ ներկայ կազմական կանոնագրին յարակից դատավարական կանոնագրով կանխագծուած գործողութիւններուն։

(4- Վերջ)

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 91 5013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 148 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1966 ՀԱՏԸ ԶԵՐՈՒԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ١٤٨ - الخميس ٦ أكتوبر ١٩٦٦

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ԴԱՐԱԴԱՐՁԸ

Յանուն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, կ'առաջադրենք եւ կը հրահանգենք, որ՝ — Այս տարի, Հոկտեմբեր 8ին, Սրբոց Թարգմանչաց տօնախմբութիւնը եւ «Հայ մշակոյթի օր»ուան հանդիսութիւններն նուիրուին Աստուածաշունչի հայերէն առաջին տպագրութեան երեքհարիւրամեակին:

ՎԱԶԳԷՆ Ա.

Եթէ քիչ մը ուշադրութեամբ թղթատենք մեր ազգային պատմութեան էջերը, հոն առաւել չափով արձանագրուած պիտի գտնենք հայ ժողովուրդին կրած պարտութիւնները, ֆիզիքական պարտութիւնները: Մեր պատմութիւնը աշխարհակալական յաղթանակներով հպարտանալու շատ քիչ առիթներ ընծայած է մեզի:

Սակայն, այդ պարտութիւններուն քով ի վեր մենք շահած ենք հոգեկան և իմացական այնպիսի փառաւոր յաղթանակներ, որոնք հաստատուն ու անխախտ հիմերը կազմած են մեր ազգի բարգաւաճման ու գոյատեւման:

Եւ հայ ժողովուրդը տօնած է իր պարտութիւնները, տօնախմբութիւններու վերածելով զանոնք, և փառաբանած է իր տարած իմացական յաղթանակները:

Ապրող ժողովուրդներու մէջ միայն հա՛յ ազգը գիտցած է տօնել իր կրած պարտութիւնները: Կեանքի փորձառութիւնն ու քրիստոնէական վարդապետութիւնը սորվեցուցած են իրեն հաւատալ, համոզումո՛վ հաւատալ, նիւթի անցաւորութեան և հոգիի յաւերժութեան ու անմահութեան:

Եւ հոգեկան բարձր մշակոյթի տէր և ստեղծագործ ոգիով կենսունակ մեր ազգին համար անկարելի էր քայլ չպահել համայն մարդկութիւնը անմահութեան առաջնորդող գիտին, կիւթեմպերկի տպագրութեան գիւտին հետ, և չօգտուիլ անոր բերած անգնահատելի բարիքներէն:

1512ին, տպագրութեան գիւտէն 57 տարիներ ետք, Վենետիկի մէջ լոյս կը տեսնէ հայերէն առաջին գիրքը՝ «Պարզատումար»:

Հայ տպագրութեան հիմնադիրը իր փառաւոր գործին հետ մեզի ժառանգ ձգած է միայն իր անունը՝ ՅԱԿՈԲ ՄԵՂԱՊԱՐՏ. ուրիշ ոչինչ:

Ո՞վ էր ան, ի՞նչ նեղութիւններ ու դժուարութիւններ կրած էր գլուխ հանելու համար, այն ալ անհատական միջոցներով, հայերէն տպագրութեան գործը: Ո՛չ մէկ ծանօթութիւն իր մասին:

Յակոբ Մեղապարտի կը յաջորդէն ուրիշ վաստակաւոր տպագրիչներ՝ Աբգար Դպիր, Թոխաթեցի, Տարբեցի. «Պարզատումար»ով սկիզբ կ'առնէ հայերէն տպագրուած գիրքերու շարքը: Սակայն, ժամանակաշրջանի միջոցներն ու պայմանները չեն թոյլատրեր, որ «Գիրքերու Գիրքին» տպագրութիւնը իրականանայ:

Աստուածաշունչի տպագրութիւնը անհրաժեշտութիւն մը դարձած էր սակայն: Պատմիչը կ'արձանագրէ, որ ամբողջ հայ ժողովուրդին տրամադրելի էր 20 ձեռագիր Աստուածաշունչ միայն: Առաջին քրիստոնեայ ազգին պատիւ չէր բերեր այս երեւոյթը:

1655 Թուականին Ս. Էջմիածնի կաթողիկոս կ'ընտրուի Յակոբ Դ. Ջուղայեցի, որ ծանօթ է որպէս իմաստուն, մշակութասէր և շինարար կաթողիկոս: Ան կ'որոշէ ամէն գնով տպագրութեան յանձնել Աստուածաշունչը: Անոր թոյլտուութեամբ է՝ որ 1662ին Ոսկան Վարդապետ Երեւանցի արտասահման կը մեկնի իր եղբօր գնած տպարանին գործերովը զբաղելու համար:

Եւ փառաւոր օր մը, 1666 Մարտ 11, Ամստերտամի մէջ լոյս աշխարհ կու գայ հայերէն տպագրուած առաջին Աստուածաշունչ Մատեանը:

Հրատարակիչը, տպագրիչն ու սրբագրողն էր երախտաւորն ՈՍԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՐԵՒԱՆՑԻ,* որ գգետնելով յարուցուած բոլոր

(Շար. տես էջ 2)

Թունուզ իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները կը խզէ Ա.Մ.Հ.ի հետ

«Թունուզի այս որոշումը ոչինչ կը փոխէ 18 ամիսներէ ի վեր ստեղծուած կացութենէն» յայտարարեց Արտ. գործոց նախարար Մահմուտ Ռիատ:

Երկուշաբթի Թունուզի մէջ հրատարակուած պաշտօնական հաղորդագրութիւն մը կը յայտարարէր թէ, Պր. Հապիպ Պուրկիպայի նախարարական ժողովին որոշումով, Թունուզ իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները կը խզէր Ա.Մ.Հ.ի հետ. Նոյն ատեն ժողովը կը հաստատէր Արաբական Լիկայի հանդէպ Թունուզի դիրքաւորումը՝ որոշուած 1965 Սեպտեմբերին, և որուն համաձայն Միջարաբական Կազմակերպութեան հաւաքոյթներուն ան չէր բերեր իր մասնակցութիւնը:

«ԵԹԷ ԻՍՐԱՅԷԼ ՅԱՐՁԱԿԻ ՍՈՒՐԻՈՅ ՎՐԱՅ, Ա.Մ.Հ. ՎՃՌԱԿԱՄՕՐԷՆ ՈՐՈՇԱԾ Է ՄԻՋԱՄՏԵԼ»

Ցամաքային ուժերու հրամանատար և զօրաբանակի զօրավար Ապտէլ Մոհսէն Քամէլ իր խօսքը ուղղելով Սինայի թերակղզիին վրայ կեդրոնացուած արաբ զօրախումբերուն, յայտարարեց՝ որ Ա. Մ. Հ. պատրաստ էր զինուորական ուժով միջամտելու, Սուրիոյ վրայ Իսրայէլի կողմէ կատարուած յարձակման մը պարագային:

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՔՆՆԱՐԿԵՑ ԿԱՐԳ ՄԸ ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՐՑԵՐ

Ճարտարագէտ Մոհամէտ Սըտքի Սըլիմանի նախագահութեան տակ գումարուած այս շաբթուան Նախարարաց խորհուրդի նիստը տեւեց հինգ ժամ, որուն ընթացքին քննարկուեցան շատ մը ներքին հարցեր, որոնցմէ՝

ա) Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի Թանզանիա այցելութեան արդիւնքները:

բ) Ա.Մ.Հ.ի պատուիրակութեան մասնակցութիւնը Եմէնի Յեղափոխութեանը դ. տարեդարձին:

գ) Արաբ. Ընկերվարական Միութեան ընդհ. քարտուղարութեան և շրջանային մարմիններու գործադիր քարտուղարներուն միջև եղած հաւաքոյթի ընթացքին քըննարկուած կառավարչատանց հարցերը:

դ) Համալսարանական կրթութիւնը և կրթական բարձր ուսմանց Նախարարութեան առած միջոցառումները:

ե) Կառավարական սպասարկութեանց միջև ծագած անհամաձայնութիւնները հարթելու համար Արդարութեան Նախարարութեան ներկայացուցած ծրագիրը:

Նախարարաց խորհուրդը երկրին տնտեսական կացութեան քննութիւնը շարունակելով, որդեգրեց կարգ մը միջոցներ, որոնք պիտի աւելցնեն արտադրութիւնն ու բոլոր ուժերը գործի պիտի լծեն արագօրէն հասնելու դրական արդիւնքներու:

Նախապատուութիւն ունեցող ծրագիրները ճշդող յանձնախումբէն խնդրուեցաւ արագօրէն առնելու իր որոշումները:

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ԳԻՐՔԻՆ...

Տեղ չո՛ւնին քեզ համար գրատունիս դարաններն,
Մեծ ու փոքր՝ ամէնքն ալ գիրքերով ծանրաբեռն.
Երկու մեծ ճակատներ, բանակներ զերդ կրկին,
Եռաքեւ, ուրաչեայ, կեցուածքով ահագին.
Ուրիշ զոյգ մ'իրենց մօտ, միւս մ'ալ դէմ յանդիման,
Անոնցմէ քայլ մը լոկ ես՝ կանգուն կը մնամ.
Երեքներ մինչ ուրիշ՝ բարձր ու նեղ մարտկոցներ
Կը թուին, գլուխներնին խրոխտ տնկած դէպի վեր.

Ոչ մէկ տեղ՝ քեզ համար, գիրքերուն մէջ այդ վէս,
Որոնցմով խուցս այս լուռ ռազմադաշտ մ'է կարծես,
Ո՛վ Գիրք Սուրբ, հոգւո՛յս գանձն, Աստուծո՛յ դու մատեան,
Ուր սիրտերն երկընքին խորհուրդներն կը կարդան:

Երբ դուրսի մայրիէն մաղուած տիւը ոսկի
Լուսամուտ փեղկերէն ներս սողոսկի,
Կամ գիշերը, երբ որ, փարփառ լոյսը ճրագին
Լեցնէ ողջ սենեակս իր վառքովը ուժգին,
Ու յանկարծ թիկունքներն ոսկեկազմ գիրքերուն
Զերդ կիսուած ասպարի՝ նըշուլեն շողշողուն,
Բըլշակնած աչքս ինչո՞ւ կը փնտռէ իսկոյն քեզ,
Է՞ր քեզի կը տենչամ անձկանքով ըղձակէզ...

Ա՜խ, մնացի՛ր դուն ինծ մօտ, սեղանիս վրայ՝ անփակ,
Այդպէս լուռ տարածած էջըդ ջինջ ձախիս տակ,
Ու, ճամբովը տրտիս, փոխանցէ՛ աչքիս՝ ոյժ,
Խանդ անբիծ հաւատքի, ներշընչման յոյզ անոյշ,
Որ գրիչս յոյլ, դողդոջուն, չըսահի ձեռքէս վար,
Ու խեղդուին խորհուրդներս գիշերին մէջ խաւար:

Տեղ չունին, քեզ համար, գրատունիս դարաններն.
Մեծ ու փոքր, ամէնքն ալ, գիրքերով ծանրաբեռն.
Քու տեղն հո՛ս է միայն, Աստուծո՛յ ո՛վ շունչ դուն.
Սեղանի՛ս վրայ՝ Գիրք Սուրբ, ո՛վ դուն լոյսը մարդուն:

1935

ԹՈՐԳՈՄ ՊԱՏՐ. ԳՈՒՇԱԿԵԱՆ

ՈՍԿԱՆ ԵՐԵՒԱՆՑԻ(*)

1655 թուականին Էջմիածնի կաթողիկոս է դառնում Յակոբ Ջուղայեցին, մի շինարար, բարեկարգիչ մարդ, Ջուղայի գրական դպրոցի լաւագոյն ներկայացուցիչներից մէկը: Նրա առաջին հոգսերից մէկն է դառնում հայերէն տպագրութիւնը: Եւ այդ նպատակով նա Եւրոպա է ուղարկում Մատթէոս Ծարեցի դպրին:

Սա էլ իր քայլերը ուղղում է Իտալիա: Բայց այստեղ կաթոլիկ կղերի արգելքներն ու հալածանքները չեն թոյլ տալիս նրան գործ սկսել: Եւ Ծարեցին մի գեղեցիկ միտք է անում, այն է՝ Իտալիայից դուրս որոնել հայ տպագրութեան համար նպաստաւոր մի միջավայր: Հայ վաճառականների հիմնած առեւտրական գաղութներից մէկն էլ գտնւում էր Հոլանտիայի Ամստերտամ քաղաքում: Այդտեղ գնաց Ծարեցին, տպարան հիմնեց, որ, իրաւ, ազատ էր կաթոլիկ կղերի հսկողութիւնից ու հալածանքներից: Բայց մի քանի գրքեր տպելուց յետոյ՝ Ծարեցին մեռաւ, իսկ նրա տպարանն անցաւ Աւետիս անունով մի Ջուղայեցի վաճառականի: Սա, տեսնելով որ իր գործը չէ գրքեր հրատարակելը, հրաւիրում է Էջմիածնից իր եղբօրը,

(*) Ծ.Խ. Այս հատուածը, որուն խորագիրը մեր կողմէ տրուած է, քաղուած է Լէոյի «400 տարի հայ տպագրութեան» գրքոյկէն:

(Շար. տես էջ 2)

ՀԱՅ ԵՐԱԽՏԱՒՈՐԻՆ ԱՐԺԱՆԻ

Ո՞ր մեղքերի համար՝ Մեղապարտ...

Հայրենանուէր, լուսաւոր ու սրբազան գործ ձեռնարկելո՞ւ համար...

Մինչեւ այսօր անյայտ է նրա ծննդավայրը։ Վարկած է միայն նրա ջուղայեցի, կեսարացի, կիլիկեցի լինելը։

Դիւրին չէր դաժան, խաւար ու մութ ժամանակներում դպիր ու ջահակիր լինել մի բազմաչարչար ժողովրդի, որին արեւն էլ չէր կամեցել ժպտալ ու ջերմացնել։

Պաշտելի լինեն, միեւնոյն է, մէկ օրինակ են, լաւագոյն դէպքում՝ ընդօրինակուած, բոլորի կամ շատերի համար անհասանելի ու անմատչելի։ Ժողովուրդն էլ, արի ու տես, գրաճանաչ, լուսատենչ ու լուսաւոր, իսկ նրա զաւակներն էլ ի սկզբանէ գրի ու գպրութեան նուիրակներ, մունետիկներ ու մշակներ։

Մի նուիրակ, մունետիկ ու մշակ էլ ինքն է ուզեցել լինել։ Եւ եղել է, այն էլ՝ երախտաւոր։

Գուցէ այդ պարագան է նրան ոտքի հանել չափչփելու աշուղեկցութեամբ առագաստանաւերը Միջերկրականի ափին, ինքն էլ օտար ոստանում խարխափել ձգել հաւատով լի՝ սիրելի ազգին ծառայելու կամքով ալ լեցուն։

Երկար չի տեւել նրա խանդաղատանքը. ի՞նչ իմանանք կարծեցեալ «լուսաւոր» երկրի մութ ու չար ուժերը չկամութեան, խանդի մարմաջ չե՞ն ունեցել ու չե՞ն մարել արդեօք հազիւ առկայծող կանթեղի լոյսը...

Եւ ահա իր այդ ոչ երկար գործունէութեան ժամանակ նա էր, որ պատիւ բերելով իր ժողովրդին ու նրա բազմադարեան մշակոյթին, հիմք դրեց հայ գրքի տպագրութեան բազմախորհուրդ ու նուիրական գործին եւ իր տքնութեամբ լոյս ընծայած ոչ մեծ թուով ու ոչ մեծ տպաքանակով «Պարզատումար», «Ուրբաթագիրք», «Աղթարք», «Տաղարան», «Սաղմոսարան»ներով իր հոյակերտ յուշարձանը կանգնեցրեց՝ ի ցոյց գալիք սերունդի։

Ըրեցաւ տառս ի ՋԿԱ Թուականիս Հայոց ի Նոռ ումծոսպոլ՝ Հ բողոքս ի Վենետիկ Յ... Ձեռամբ՝ Մեղապարտ Յակոբին։ Ով որ կարդայք մեղաց թողութիւն խնդրեցէք։

Նա գիտեր ու քաջատեղեակ էր, որ իր ժողովուրդն ու նրա զաւակները հոգեւոր մշակոյթին ու նրա մասունքներին անձնուրաց պաշտպան ու զօրավիգ են եղել։

Հայ ժողովուրդը սերունդներին պատգամել է սիրել եւ պատկառանք ունենալ դէպի մշակոյթն ընդհանրապէս, իսկ գիրքը՝ մասնաւորապէս։ Ահա գրիչի ստանաւոր պատգամը կամ ուղերձ ոտանաւորը.

Աղաչեմ զձեզ,
Ո՛վ ընթերցողք,
Բան մի խրատ տամ՝ լսեցէք,
Գիրքս ամանաթ ձեզ պահեցէք
եւ կարդացէք,
Գերի երթա՛յ նա՝ դարձուցէք,
Գեճվի կաթիլ տեղ մի՛ դնէք,
Ջմոմս ի վերայ մի՛ կաթուցէք,
Թքոտ մատով թուղթ մի՛ շրջէք
Եւ լրբութեամբ մի պատառէք։

Մինչեւ իր տարագրութիւնը Յակոբ Մեղապարտը երկար է մտածել հայ գրքի տպագրութեան բախտի եւ նրա անհրաժեշտութեան մասին։ Հրաշք ձեռագրերը, ինչքան էլ անձեռակերտ ու խարհի հորիզոնները՝ մի խաղաղ անկիւն որոնելու համար, իր փայփայած իղձերը մարմնաւորելու տենչով հրավառ։ Ծովեր է կտրել ու անցել, փոթորիկ ու տագնապ է եղել ճանապարհին. երկար ու ձիգ մղոնները, տարերքն ու արհաւիրքները բոլորովին չեն յուսահատեցրել նրան։ Երկիւղ չի կրել, որ անկատար կը մնան իր տենչանքները, ու կը մարի իր հոգում այնքա՜ն ջերմութեամբ անթեղուած կրակը։ Ի վերջոյ, բարեհուսոյ հողմերի

Սերունդները նրա ազնիւ ժառանգութեանը վերաբերուեցին իբրեւ սուրբ մասունքի, իրեն էլ մեծարելով իբրեւ լուսաւորչի։ Ասես հանճարեղ հացիկցին դպրութեան, գրի լուսաշող ջահը յանձնեց գալիքի լուսաւորիչներին, նրանք էլ իրենց հերթին այն փոխանցեցին վստահելի՝ առանց մեղքերի Մեղապարտին։

Եւ եկաւ ժամանակը, երբ իմ ժամանակակիցներն ու իմ սերունդի մարդիկ ինքնակամ Մեղապարտի անունը ոսկեղենիկ գրչով, ոսկի տառերով գրանցեցին մեր անմահ երախտաւորների ոսկեայ մատեանում։ Ի յաւերժացումն հայ գրքի առաջին տպագրութեան, Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների սովետը Երեւանի պոլիգրաֆկոմբինատը կոչեց Յակոբ Մեղապարտի անունով։ Յանձնարարուած է մամուլի շէնքի առջեւ կանգնեցնել հայ առաջին տպագրիչի արձանը։

Կարո Տիրատուրեան

Հայկական ՍՍՀ արուեստի վաստակաւոր գործիչ

ՁՕՆ

— Առ քեզ Մեղապարտ Յակոբ, կը վերընծայեմ իմ հիացումս ու պատսումս՝ անփոխարինելի ծառայութեանդ համար, զոր չորս ու կէս դարեր առաջ լռիկ մնջիկ մատուցիր հայկեան սերունդին, ի տար աշխարհ կամովին պանդխտելով, հոն անանուն եւ աննշան ապրելով եւ հայ տպագրութեան նախախայրիքը տալով մեզի՝ իբր մասունք նուիրական մեր մտաւորական տաճարին։ Հայ ազգը մեղապարտութեանդ հանդէպ երախտապարտ պիտի մնայ յաւէտ, եւ տխուր մականունի մը պէս անուանդ լծուած այդ ածականն ալ պարտի այլեւս բազմերախտի վերածել անպայման։

ԹԷՈԴԻԿ

ՈՍԿԱՆ ԵՐԵՒԱՆՑԻ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Ոսկան վարդապետին գնալ շարունակել Ծարեցու սկսածը։ Եւ Յակոբ կաթողիկոսը իսկոյն ուղարկում է նրան Եւրոպա։

Այսպիսով հանդէս է գալիս այն մարդը, որ հայերէն տպագրութեան ամենամեծ երախտաւորներից մէկն է։

Ոսկան վարդապետը ծնուել էր Ջուղայում, բայց կոչւում էր Երեւանցի, անշուշտ այն պատճառով, որ նրա ծնողները երեւանցի գաղթականներ էին։ Նա էլ պատկանում էր Ջուղայի դպրոցին, բայց բաւական չհամարելով իր ստացած կրթութիւնը, աշակերտեց Էջմիածնում գտնուող մի կաթոլիկ միսիոների, սովորեց լատիներէն։ Ուղեւորուելով Ամստերդամ (1662 թ.), նա իր ձեռքն առաւ տպագրութեան գործը եւ ցոյց տուեց մի արտասովոր հրատարակչական եռանդ։ Նրան է պատկանում առաջին անգամ հայերէն Աստուածաշունչ տպագրելու պատիւը։

Բացի դրանից, նա տպագրեց եւ ուրիշ աչքի ընկնող գրքեր, որոնց մէջ էր ժամանակակից գրող Առաքել Դաւրիժեցու ստուար Պատմագրութիւնը։ Սակայն յայտնի չէ թէ ի՛նչ պատճառներով, Ոսկան վարդապետը իր տպարանը փոխադրում է նախ Իտալիա (Լիվոռնօ) եւ ապա Ֆրանսիա (Մարսէյլ)։ Այստեղ նրա գործունէութիւնը ենթարկւում է կաթոլիկ հոգեւորականութեան հսկողութեան եւ սկըսւում են հալածանքներ, դաւեր ու արգելքներ, որոնց մանրամասնութիւնները այսօր էլ ցոյց են տալիս թէ հոգեկան եւ նիւթական ինչ տանջանքներ է կրել ծերունի վարդապետը։

ԼԷՕ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԵՐԵՒԱՆ.— Ժօզէ Պարրոզա, Կարմիր Խաչի համաշխարհային դաշնակցութեան Նախագահը, Սեպտեմբեր 21ին այցելութիւն մը տուաւ Հայաստանի Առողջապահութեան Նախարարին։ Ուղղուած հարցումներուն պատասխանելով Նախարարը ըսաւ՝ որ ներկայիս Հայաստանի մէջ կը գործեն 300 հիւանդանոցներ եւ դարմանատուներ, որոնց մէջ կը ծառայեն 5700 բժիշկներ։ 50 տարի առաջ, 1917ի Յեղափոխութեան նախօրեակին, Հայաստան 10 հազար բնակիչի համար միայն 26 բժիշկ ունէր։

Ժօզէ Պարրոզա եւ իր հետեւորդները այցելեցին Էջմիածին, ուր տեսան 1600 տարի առաջ կառուցուած Մայր Տաճարը, որուն կից կայ հայ եկեղեցւոյ պատմութեան Թանգարանը։ Օտար հիւրերը ընդունուեցան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. Վեհափառ Հայրապետին կողմէ։

ՆՈՐԱՅՐ ՍԻՍԱԿԵԱՆԻ ԱՆՈՒԱՆ ԴՊՐՈՑ

Հայկական Կառավարութեան որոշումով՝ Աշտարակի երկրորդական վարժարաններէն մէկը պիտի կոչուի սովետ ականաւոր գիտնական, ակադեմիկոս Նորայր Սիսակեանի անունով։

Նորայր Սիսակեան (1907-1966) հանճարեղ կենսաքիմիագէտը, իր կեանքի վերջին տարիներուն՝ Ս. Միութեան Գիտութեան Ակադեմիայի գիտական ա. քարտուղարի պաշտօնը կը վարէր։

Սիսակեանի անունը տրուած է նաեւ Երեւանի փողոցներէն մէկուն։

ՀԱՅ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐ
(ԺԶ. – ԺԸ. ԴԱՐ)

Վենետիկ	1512	Լիվոռնօ	1643
Փարիզ	1537	Ամստերդամ	1660
Ֆերրարա–Պավիա	1539	Մարսէյլ	1673
Կ. Պոլիս	1567	Իզմիր (Զմիւռնիա)	1676
Հռոմ	1579	Լայփցիկ	1680
Պերլին	1583	Բատուա	1690
Ֆրանքֆորտ	1596	Լոնտոն	1736
Լվով (Լեհաստան)	1616	Էջմիածին	1771
Միլան	1621	Մատրաս	1772
Նոր Ջուղա (Սպահան)	1641	Թրիեստէ	1776
		Ս. Բեդերսպուրկ	1781
		Նոր Նախիջեւան	1787
		Աստրախան	1796

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ
(Շար. Ա. էջէն)

դժուարութիւնները, արհամարհելով իրեն դէմ բացուած բոլոր պայքարները, դիմադրելով նիւթական թէ բարոյական նեղութիւններու, մեծ անձնազոհութեամբ ու խոր նուիրումով կրցաւ առանձինն գլուխ հանել սքանչելի գործ մը, որ կազմակերպուած մարմիններու կողմէ միայն կրնար իրագործուիլ։

Տպագրուած առաջին Աստուածաշունչը իր գեղատպութեամբ, ճաշակաւոր պատկերազարդումներով, մաքուր ու կոկիկ տպագրութեամբ ի յայտ կը բերէ նաեւ տպագրութեան մեծ երախտաւորին արուեստագիտական ճաշակը։

Նկատի ունենալով այն ժամանակը, ուր գործեց Ոսկան Վարդապետ, անվարան կրնանք ըսել՝ որ իր կատարած գործը հաւասար է հերոսութեան, իսկ իր անունն ալ արժանի է դասել մեր պատմութեան մեծագոյն հերոսներու կարգին։

Ոսկան Վարդապետ իր կատարած սքանչելի գործով ԺԷ. դարու հայ մտքի վերածնունդի ուղին լուսաւորեց։ Յակոբ Դ. Ջուղայեցի կաթողիկոս եւ Ոսկան Վարդապետ Երեւանցի ԺԷ. դարու մեր լուսաւորիչներն են։

Իմաստուն կարգադրութեամբ մը, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ Վազգէն Ա. կը հրահանգէ, որ «Թարգմանչաց տօնը» այս տարի նուիրուի Աստուածաշունչի հայերէն տպագրութեան 300ամեակին։

Այս երկու տօները իրարմէ անջատ իմաստ ունեցող յիշատակութիւններ չեն, այլ՝ հայոց իմացական մշակոյթի պատմութեան շղթային իրերայաջորդ օղակները։ Ե. դարու Սահակ Կաթողիկոսի իմաստութեամբն ու մշակութասիրութեամբը վառուած էր Յակոբ Դ. Ջուղայեցին, եւ Մեսրոպի նախաձեռնութեան ոգիով զինուած էր Ոսկան Վարդապետ։ Թարգմանիչ մեր նուիրեալները թարգմանեցին Աստուածաշունչը, իսկ Ոսկան Վարդապետ տպագրելով Զայն՝ Աստուծոյ շունչը մօտէն զգալի դարձուց հայ ժողովուրդին։

Այս դարադարձը յարմարագոյն առիթը կը նկատենք պատասխանատու իշխանութեանց ուշադրութեան յանձնելու Աստուածաշունչի աշխարհաբար թարգմանութեան խիստ այժմէական հարցը։

Ժամանակն է, որ հայ հաւատացեալին ձեռքը տրուի վաւերական աշխարհաբար Աստուածաշունչ մը, որպէս զի համատարած բնոյթ կրող տագնապալից այս դարուն՝ ան չզրկուի հոգեկան ու բարոյական այն առողջ սնունդէն, զոր իրեն պիտի ընծայէ Աստուածաշունչի ընթերցումը։

Ս. Գրքի առաջին տպագրութեան 300ամեակը առիթը կ՚ընծայէ մեզի նաեւ բարի նախանձով վարակուելու եւ վառուելու այն բուռն սէրով, զոր Ոսկան վարդապետները տածեցին հայ գիրին ու գիրքին հանդէպ։

Հետեւելով մեր լուսաւորիչներու օրինակին, մոլեգնօրէն սիրենք հայ գիրը, գիրքն ու մշակոյթը եւ ոչինչ խնայենք անոնց պաշտպանութեան, պանծացման ու տարածումին համար։ Այսպէսով է՝ որ յաւերժացուցած կ՚ըլլանք հայ հոգեկան մշակոյթի ուխտեալներուն յիշատակը։

ՅԱԿՈԲ ԱՐՄԷՆ

(ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ)

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

Եղել է այսպէս։

Շատ ժամանակներ առաջ Տրապիզոն քաղաքում ապրելիս է եղել մի կտրիճ ձկնորս-նաւազ՝ Յակոբ անունով։ Եւ որովհետեւ նա հայ է եղել, իր ընկեր ուրիշ ազգի նաւազները ու ձկնորսները նրան Յակոբ Արմէն են անուանել։

Ոչ ոք չի կարողացել նրա պէս սուզուել ծովի ջրերում, նրա չափ հեռու լողալ ծովի անհուն տարածութեան վրայ։ Փոթորիկ է եղել թէ ամէհի ալեկոծութիւն, նա զուարճացել է ծովի ալիքների բաշերը շոյելով եւ միշտ, կոյր գիշեր լինէր թէ արեւից շլացած ցերեկ, գտնել է ափն ու դուրս եկել իր ջրեղէն թագաւորութիւնից։

Նրա համբաւը երգ ու զրոյց դարձած տարածուել է հայրենի ծովի ջրերից շատ հեռու, հասել օտար ծովերի, ուրիշ ժողովուրդների ականջին։ Լողորդ նաւազների մրցում է եղել թէ ծովային հեռաստանները սեփական թեւերով կտրելու գրազներ, միշտ շահել է նա՝ Արմէնը, Յակոբ Արմէնը։

Եւ մի անգամ, երբ ծովի ալիքների վրայ, ծովահարսի նազանքով ու փղոսկրի ոսկերից նաւակով զբօսնելիս է եղել Տրապիզոնի կայսեր միակ դուստրը, ծովի խորերից փոթորիկ է ժայթքել, խորտակել արքայադստեր փղոսկրէ ոսկերից նաւակը։ Արքայադուստրն ըսկսել է սուզուել։

Սակայն բախտը մարդու հետ է։ Արքայադստեր բախտն էլ եղել էր հետ։ Նրա նաւակին մօտիկ ջրերում հեծելիս է եղել Յակոբ Արմէնը։ Տեսնելով աղէտը, նա սլացել, սուզուել է փոթորկուած ծովի խորքը, նրա անդունդից խլել չքնաղ արքայադստեր մարմինն ու թեւերի վրայ հասցրել ափ։

Եղել է այսպէս։

Արքայադուստրը բռնկուել է Յակոբ Արմէնի սիրով։ Դստեր փրկութեամբ լացել-ուրախացել է նրա կայսր հայրը եւ իր մօտ կանչել նրա փրկչին։

—Ես կայսր, դու ինձ հպատակ նաւազ,— ասել է արքան։— Ես յոյն, դու՝ հայ։ Բայց որովհետեւ դու անտարակոյս մահից ես փրկել իմ դստրիկին, որ միակն է արեւի ու լոյսի տակ, եւ որովհետեւ նա զարկուած է քո սիրով, ուստի ես վճռեցի նրան կնութեան տալ քեզ, ո՛վ Յակոբ Արմէն։ Միայն, որպէսզի դու ինձ եւս համոզես, թէ աստուածառաք ճշմարիտ սիրով ես սիրում իմ աղջկան, ապա դու պիտի այստեղից՝ իմ Տրապիզոն մայրաքաղաքից լողաս մինչեւ Վոսփորի Ոսկեղջիւր նեղուցների վրայ ծաւալուած Մեծն Կոստանդինի Կոստանդնուպոլիս մեծ քաղաքը եւ լողալով էլ ետ գաս։ Այս է պայմանս։ Համաձա՞յն ես, Յակո՛բ Արմէն։

—Համաձայն եմ, կայսր զթաւոր, անվարան պատասխանել է Յակոբ Արմէնը։

—Իսկ գիտե՞ս՝ քանի մղոն է այդ ջրեղէն ճանապարհը։

—Հազար ու մէկ մղոն, ո՛վ մեծ կայսր։ Բայց ո՞ր հեռաւորութիւնն է արգելք սիրոյ թռիչքին։

—Դէ, ուրեմն շտապիր կատարել պայմանս։

Ձկնորս նաւազները աղաչել են խենթ սիրահարին, յորդորել, խնդրել, որ նա հրաժարուի կայսեր արիւնոտ պայմանից, բայց կայսեր դստրիկի սէրը բռնկած է եղել Յակոբ Արմէնի սիրտն ու հոգին, ու նա գնացել է կատարելու անկարելին։

Եւ մի լուսաբացի, երբ ծովը ծփալիս է եղել ծիրանի շողերով, Յակոբ Արմէնը ծովի վրայ կախուած քարափից նետուել է նրա ալիքների մէջ ու լողացել դէպի Վոսփորի Ոսկեղջիւրները։

Ծովեզրեայ բարձր ամրոցի բարձր պարսպի վրայից, հեռուից հեռու իր սիրելուն ճամբու է դրել կայսեր աղջիկը եւ արտասուել դառնաղի եւ չոքելով՝ աղօթել նրա յաջող դարձի համար։ Աղօթել է՝ հաւատալով, որ Աստուած չէ, այլ իր սէրը, միայն իր սէրը ուժ ու կորով կը տայ Յակոբ Արմէնին ու նա կը կատարի անկարելին։

Ծովն իր բեկբեկուն հեռաստաններն է փռել - պարզել խիզախ տղայի առջեւ։ Նա մերթ գազազել է՝ ջրեղէն անդունդներ բացելով նրա առաջ, մերթ հանդարտուել հեւոցով։ Նա մերթ իր յատակից ահեղ ալիքներ ու ծովային գազաններ է հանել՝ տղային կլանելու համար, մերթ էլ տարածուելով՝ շոյել նրա պիրկ մարմինը, որ հըզօր աղեղից պոկուած նետի պէս սլանում էր՝ ծովի ջրեղէն կուրծքը ակօսելով։

Իր տենչալի սիրուհու պատկերը սրտում, նրա աղօթք-անունը շուրթերին, Յակոբ Արմէնը լողացել է մէկ օր, երկու օր, շատ օրեր...

Անցող-դարձող նաւերից նաւազներն ուտելիք են նետել նրան ու այծի տիկերում պահած ջուր։ Յոգնած բազուկներին մի կարճ պահ միայն դադար տալով, երբեմն հանգստացել, շունչը ետ է բերել Յակոբ Արմէնը ու նորից սլաք դառնալով սլացել... Սլացել է գետաբերաններից ծովը խուժող սառցահամ ջրերի վրայով, խառնուելով արեւից շիկացած առափնեայ ալիքներում։ Սլացել է գիշատիչ ձկների վտառները վանելով, հալածելով իրեն կլանելու մղուող ծովագազաններին։

Եւ մի օր, երբ երեկոն քնքշօրէն պարուրել է Վոսփորի Ոսկեղջիւր ափերն ու Սուրբ Սոֆիայի երկնամերձ գմբէթը, Յակոբ Արմէնը հասել է մեծն Կոստանդինի Կոստանդնուպոլիս մեծ քաղաքը։ Միայն մի գիշեր հանգիստ առնելով ծովափի աւազների վրայ, նա նորից է նետուել ծովը՝ եկած ճանապարհով դէպի իր սիրական արքայադստեր գիրկը լողալու...

Այսպէս էլ եղել է։

Տուն դարձի ճանապարհը տասնապատիկ ծանր ու դժուարին է եղել եւ վտանգներով լի։ Բայց մղոն-մղոնի ետեւից իր պիրկ բազուկներով ու սիրով լեցուն կրծքով նուաճելով ծովի հեղհեղուկ անհունութիւնը, հազար փորձանք ընկճելով, հայրենի քաղաքից դուրս

գալու քառասուներորդ օրը, Յակոբ Արմէնը մօտեցել է Տրապիզոնին, տեսել կայսեր ծովափնեայ ապարանքը, նրա մռայլ աշտարակները եւ ցնծուն ուրախութեամբ լցնելով ծովն ու իր բարեկամ ձկնորս-նաւազների սրտերը՝ շտապել դէպի ափ։

Բայց ո՞ւր ուրախութիւնը վերջ չունի այս դաժան աշխարհում։

Տեսնելով, որ ձկնորս-նաւազը կատարել է անհնարինը, կայսրը մարդ է ուղարկում նրան ընդառաջ, նրան... սպաննելու։ Եւ երբ արեւն իր վերջին ծոպերով նաշխել է ծովը, առափնեայ ջրերի ոսկեղենիկ ալիքների վրայ սկսել է ծփալ Յակոբ Արմէնի կարմիր բոց արիւնը։

Աշտարակի վրայ, մինչեւ լուսաբաց նրան սպասել է կայսեր դուստրը եւ երբ իմացել է եղելին, աշտարակից նետուել է ծովը, գնացել սիրելիի ետեւից...

Մինչեւ հիմա էլ կայ ծովափի այն ժայռը, որի վրայից ծովն է նետուել քառասուն օր ծովի ալիքների հետ կռուած, հազար ու մէկ մղոն լողալով անցած, ետ եկած ձկնորս-նաւազ Յակոբ Արմէնը։ Ձկնորս-նաւազներն այդ ժայռը մինչեւ օրս էլ Արմէնի ժայռ են անուանում։ Եւ երբ կանգնում են նրա գլխին, հառաչում են տխուր.

—Արմէ՛ն, Արմէ՛ն...

Եւ երգ են յօրինել Աստծոյ շնորհքներով շատացած գնացած-այդ լողորդի մասին ու երգում են հիմա էլ։

—Արմէ՛ն, Արմէ՛ն...

Եւ որպէսզի տարակոյս չմնայ, թէ եղել կամ չի եղել այս բանը, ես՝ պեղելով հին մատեանների մագաղաթեայ ծալքերը, բերում եմ Յովհան Տրապիզոնցի գրչի վկայութիւնը, գրուած մի խունացած ճաշոցի լուսանցքում։

«Աչքովս եմ տեսել, մարդի՛կ։ Հաւատացէք ու յիշեցէք»։

Ուրեմն այսպէս էլ եղել է։

(*Նկարները՝ Մ. Սօսոյեանի*)

«ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑԷՆ

11 ԹՌԻՉՔ ԴԷՊԻ ԼՈՒՍԻՆ

Լուսինը Երկրի ամենամերձաւոր երկնային հսկայ մարմինն է։ Մարդը երկար ժամանակէ ի վեր կը հետաքրքրուի անոր ծագումով եւ բնութեամբ։ Մեր մոլորակի արբանեակի առաջին հետազօտութիւնները կատարեցին անգլիացի մաթեմաթիքոս Թոմաս Հարիոթ եւ իտալացի գիտնական Կալիլէօ Կալիլէի ԺԷ. դարու սկիզբը։ Անոնք առաջինը եղան Լուսինը հեռադիտակով դիտող, նկարներ գծեցին եւ նկարեցին անոր մակերեսը։

Գիտութեան եւ տեխնիկայի զարգացման հետ կատարելագործըւեցան Լուսինին ծանօթանալու եղանակները։ Երկրի մակերեսէն կատարուած բազմաթիւ տարիներու դիտումները շատ արժէքաւոր լուսաբանութիւններ տուին մեր արբանեակի շարժման օրինաչափութեան, անոր կազմին, չափերուն եւ ջերմային յատկանիշներուն մասին, ինչպէս նաեւ վերի շերտերու խտութեան եւ կառուցուածքին մասին։ Սակայն Լուսնի մթնոլորտը եւ մինչեւ Լուսին մեծ հեռաւորութիւնը կը սահմանափակէն հետազօտութեան հնարաւորութիւնները։ Եւ միայն մեր ժամանակներուն է որ գիտնականները ազատ միջոցներ ունեցան Լուսնի հետագայ ուսումնասիրութեան համար։

Սովետական տիեզերական սարքաւորումներու թռիչքները նոր էջ բացին Լուսնի եւ լուսնամերձ տարածութեան իւրացման պատմութեան մէջ։ Ժամանակակից տիեզերագնացութեան յաջողութիւնները անսահմանօրէն ընդլայնեցին Լուսնի հետագայ ուսումնասիրութեան հեռանկարները։ Այսպէս, պատասխաններ ստացան այնպիսի հարցեր, ինչպէս անկշռութեան մէջ նաւարկութիւնը, ճառագայթման ազդեցութիւնը, եւ այլն։

Սովետական առաջին տիեզերական հրթիռը դէպի Լուսին արձակուեցաւ 2 Յունուար 1959ին։ Ան Լուսնի մօտով անցաւ եւ դարձաւ արհեստական արբանեակ։ Այս թռիչքով հարթուեցաւ որոշուած ժամանակին հրթիռակիրի արձակման հարցը, փորձուեցաւ հրթիռի շարժման ինքնագործ սիստեմը, ռատիոթեքնիք սարքաւորումները եւ թռիչքի ուղեծիրի վերահսկումը, շարժական ուժի հայթայթումը եւ հրթիռի գործիքներուն ջերմութեան կանոնաւորումը։ Անկէ զատ հիմը դրուեցաւ նաեւ Արեգակի ճառագայթման եւ տիեզերական առաջնային ճառագայթման տարբեր յատկանիշներու ուսումնասիրութեան։ Հրթիռին մէջ կը գտնուէին նաեւ Լուսնի մագնիսական դաշտը յայտնաբերող գործիքներ եւ նատրիումային ամպ առաջացնող գործիք մը, որուն շնորհիւ ստուգուեցաւ թռիչքի ուղեծիրի ռատիոհսկողութեան սարքաւորումներու ճշդութիւնը։

Սովետական երկրորդ տիեզերական հրթիռը, որ արձակուեցաւ 12 Սեպտ. 1959ին, Լուսին հասցուց Սովետ. Միութեան խորհրդանիշը ներկայացնող իրեր։ Այսպէսով առաջին անգամ իրագործըւեցաւ Երկրէն դէպի ուրիշ երկնային մարմին տիեզերական տեղափոխութիւնը։ Այս թռիչքի արդիւնքներու վերլուծումը թոյլ տուաւ ճշդելու թեքնիք եւ գիտական որոշ լուծումներ հրթիռի սիստեմին առնչութեամբ։ Այս կայանին սարքաւորումները չհաստատեցին Լուսնի մագնիսական դաշտը։

4 Հոկտ. 1959ին արձակուած սովետական երրորդ հրթիռին միջոցաւ մարդկութեան պատմութեան մէջ առաջին անգամ կարելի դարձաւ Լուսինի հակառակ երեսի նըկարներու հաղորդումը Երկիր։ Ռատիոթեքնիք սիստեմը յաջող կերպով երկկողմանի կապ պաշտպանեց Երկրին եւ կայանին միջեւ եւ Երկիր հաղորդեց հեռաչափական եւ գիտական տեղեկութիւններ։ Նկարահանումները սկիզբէն մինչեւ վերջ կատարուեցան ինքնագործ կերպով։ Նախատեսուած էր ժապաւէնները պաշտպանել տիեզերական ճառագայթման դէմ։ «Լուսին-3» հրթիռի շնորհիւ մշակուեցան ռատիոնշաններու ուղարկման նոր եղանակներ, որոնցմով կարելի եղաւ առաւելագոյն չափով պակսեցնել աղմուկի մակարդակը, միաժամանակ պաշտպանելով տեղեկութիւններու հաղորդման անհրաժեշտ արագութիւնը։

Առաջին երեք ինքնագործ կայանները արձակուեցան բազմաստիճանային հրթիռակիրներու օգնութեամբ, որոնք կայանները ուղղակի դէպի Լուսին թռիչքի ուղեգիծը կը մտցնէին։ Ուղեգծի ճշդումը չէր նախատեսուեր։ Հետագային լուսնային ինքնագործ սարքաւորումներու ուրիշ միջոց կիրառուեցաւ։ Սկիզբը հրթիռակիրը Երկրին շուրջ կը պըտտցնէ ծանր արբանեակը, յետոյ որոշ ժամանակ ետք կը սկսի աշխատիլ տիեզերական հրթիռը եւ ինքնագործ կայանը կ'առաջնորդէ դէպի Լուսնին ուղեծիրը։ Այս կերպով արձակուեցան լուսնային վերջին ինքնագործ կայանները։ Այս թռիչքներուն ընթացքին լուծուեցաւ խիստ որոշեալ ժամանակին արձակումը կատարելու հարցը։

Լուսնի յատկապէս անտեսանելի կողմի մասին մեր գիտութիւնը ընդարձակուեցաւ «Զոնդ 3» ինքնագործ կայաններու օգնութեամբ առնուած լուսանկարներուն շնորհիւ։ Այս կայանը 20 Յուլիս 1965ին նկարեց Լուսնի անտեսանելի կողմի մակերեսի այն մասը, որ չէր նկարուած «Լուսին 3» կայանին կողմէ։ Այժմ միայն լուսնային մակերեսի միայն 5 տոկոսը կը մնայ չըլուսանկարուած։

Սովետական տիեզերագնացութեան մեծ յաղթանակը եղաւ Լուսնի վրայ «Լուսին 9» ինքնագործ կայանի մեղմ վայրէջքը եւ առաջին անգամ հաղորդումը նկարներու, որոնք գիտնականներուն ուղղակի լուսաբանութիւն կու տային Լուսնի մակերեսի միկրոկառուցուածքին եւ ռելիէֆի մասին։

Լուսնի առաջին արուեստական արբանեակի՝ «Լուսին 10»ի օգնութեամբ յաջող կերպով կատարուեցան գիտական հետազօտութիւններ։ Արուեստական արբանեակը նախատեսուած էր նաեւ Լուսնի շըրջանի մթնոլորտի եւ ճառագայթման, լուսնային մակերեսի ջերմային տարածութեան մէջ տիեզերական ճառագայթման ուսումնասիրութեան։ «Լուսին 10»ի միջոցաւ ստացուած տեղեկութիւնները գիտական բացառիկ արժէք կը ներկայացնեն։

Իսկ այժմ տիեզերքի տարածութեան մէջ կը շրջի նոր արբանեակ մը։ 28 Օգոստոսին մերձլուսնային ուղեծիր արձակուեցաւ ինքնագործ նոր կայան՝ «Լուսին 11»ը։ Ստացուած տեղեկութիւններու վերլուծումը ցոյց կու տայ, որ թռիչքի ծրագիրը կ'իրագործուի յաջողութեամբ։

Ա. ԼՎՈՎ ԵՒ Վ. ՍԱՏՈՎՍԿԻ

Թարգմ. ՎԱՀԱՆ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Կիրովական, 30 Օգոս. 1966

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՏԱԳԱՂԹՆԵՐԸ

(ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋ)

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Վ. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ
(Պատմական Գիտութիւններու Տոքթոր)

Նիկեփորոս Բ.ի նման անոր յաջորդները Յովհաննէս Զմշկիկ (969–976) և Վասիլ Բ. (976–1025) ջանք չխնայեցին իրենց տիրակալութիւնները Հայաստանի հաշուին ընդարձակելու և Հայաստանը իր բնակիչներէն դատարկելու ուղղութեամբ։

Թէոդոսիա քաղաքը, ուր 11րդ դարէն ի վեր հաստատուած է հայկական գաղութը: Ս. Գէորգ եկեղեցին (15րդ դար):

Որդեգրելով նախորդներուն քաղաքականութիւնը, Բիւզանդիոն նպատակ ունէր՝ հայերը դաւանափոխել և ձուլել Յոյներու մէջ, անոնցմով բնակեցնել բիւզանդական շրջանները և զարկ տալ վայրերու տնտեսական զարգացման, հայերու զինուորական ուժը օգտագործել կայսրութեան թշնամիներուն դէմ և քաղաքականապէս չէզոքացնել հայ ազնուականութիւնը, որուն դժգոհ խումբերը յաճախ առիթի պարագային կարող էին կայսրութեան գլխացաւանք պատճառել:

Արդէն 964–969 թուականներու արշաւանքի ժամանակ Նիկեփորոս Բ. Տարօնը միացուց կայսրութեան, իսկ Զմշկիկ կայսրը, զուտ ռազմական նպատակներով, հսկայական թիւով հայեր տեղափոխեց Փիլիպոպոլ (Պուլկարիա)։

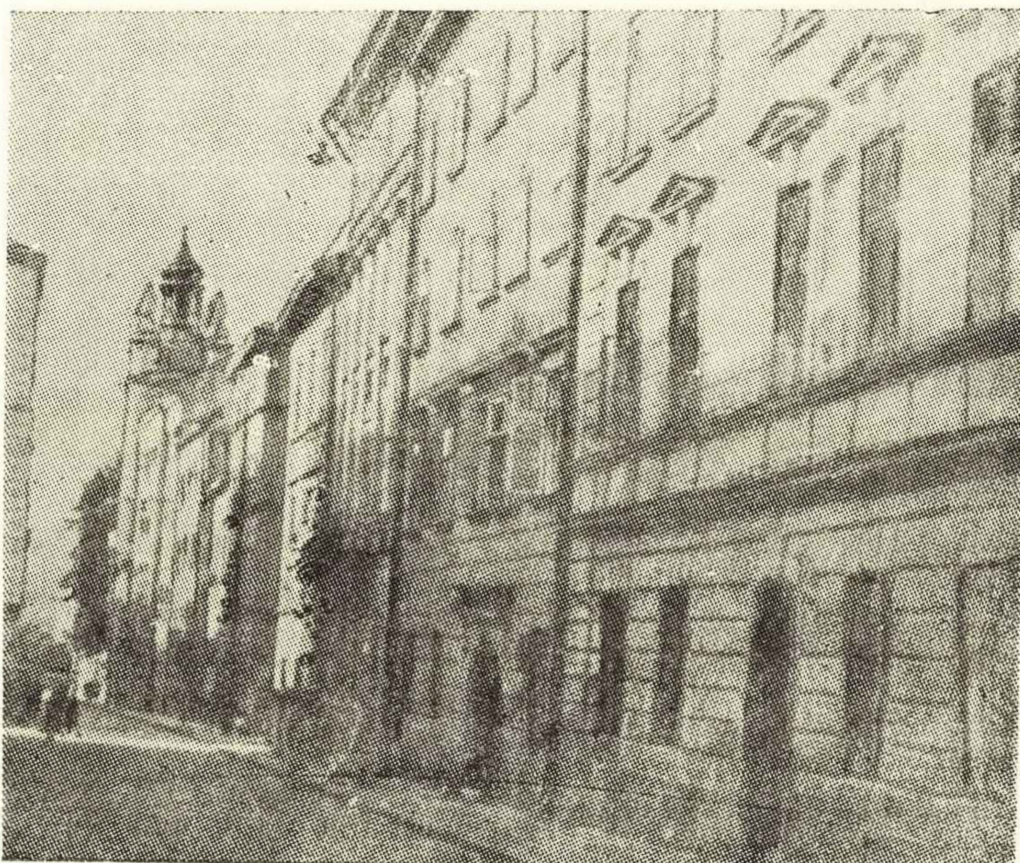
Ասոնք հիմնականին մէջ Թոնդրակեցիներ էին, որոնց շարժումը ունենալով սոցիալիստական բնոյթ՝ բիւզանդական արշաւանքի ժամանակ հարկաւ ստացած էր նաեւ ազգային-ազատագրական պայքարի կերպարանք։ Անոնց արտագաղթեցումով Զմշկիկ նախ կը թուլցնէր հայկական շրջաններուն մէջ եղած հակաբիւզանդական պայքարը և միաժամանակ ձեռք կը բերէր լրացուցիչ կայսրութեան սահմանները պուլկարներէն, ռուսերէն և հունգարներէն պաշտպանելու համար։

Հայաստան աւելի ծանր հարուած ստացաւ Վասիլ Բ.ի օրով։ 1000–1001 և 1021–1022 թուականներու արշաւանքներուն ժամանակ ան ոչ միայն աւերեց բազմաթիւ հայկական գաւառներ, այլև իր իշխանութեան ենթակայ բազմաթիւ հայեր տեղափոխեց Մակեդոնիա, ինչպէս պատմիչ Ասողիկը կը վկայէ՝ «Պուլկարներուն դիմագրաւելու և երկիրը կառուցելու համար»։ Վասիլ Բ.ը ոչ միայն կ'արտագաղթեցնէր հայերը, այլև ամէն կերպ կ'օժանդակէր եւ կը խրախուսէր այն հայ նախարարները, որոնք այս կամ այն պատճառներէն դրդուած՝ ցանկութիւն կը յայտնէին տեղափոխուելու կայսրութեան ենթակայ շրջաններ։

Այսպէս 1021 թուականին Վասպուրականի թագաւոր Սենեքերիմ իր ամբողջ ազգականներով ու ժողովուրդով, թիւով 14 հազար տղամարդ, չհաշուած կիներն ու երախաները, կը տեղափոխուի Սեբաստիա, ատոր փոխարէն Բիւզանդիոնին ձգելով 72 բերդ, 4000 գիւղ և 8 քաղաք։

Բագրատունիներու անկման նախօրեակին, անկում, որ նաեւ Բիւզանդիոնի հակահայկական քաղաքականութեան հետեւանքն էր, արտագաղթը կ'ընդգրկէ բնակչութեան բոլոր խաւերը: Լաստիվերտցիի հաւաստի վկայութեամբ, 1041 թուականին Յովհաննէս-Սմբատ թագաւորի և անոր եղբայր Աշոտի մահէն ետք՝ բիւզանդական կողմնորոշում ունեցող շարք մը հայ իշխաններ «դուրս եկան իրենց հայրենի ժառանգութենէն, պանդխտեցան օտար երկիր, այդ պատճառով ամայացուցին գաւառները, և գացին Բիւզանդիոն: Շէն աւանները դարձան գազաններու որջ, իսկ անոնց անդաստանները՝ վայրենի կենդանիներու արօտատեղի»։

Սակայն ո՞վ կրնար կասեցնել պատմական իրադարձութիւններու ընթացքը։ Յաջողութիւններէ կուրացած՝ բիւզանդական իշխողները իրենք ալ չէին նկատեր, որ ինչպէս կը խախտէին սեփական տան հիմերը։ Բագրատունիներու անկումէն ետք, շուտով, շատ շուտով Անդրկովկաս և Փոքր Ասիա ներխուժեցին Թուրք-սելճուկները, որոնց՝ Հայաստանը անկարող էր այլեւս զօրեղ դիմադրել նաեւ այն պատճառով, որ կորսնցուցած էր պետականութիւնը, իսկ անոր զօրքը երկրէն հեռու կը մարտնչէր բիւզանդական սահմաններու պաշտպանութեան կամ ընդարձակման համար։

Արմեանսկի փողոցը Լվովի մէջ. խորքը կը տեսնուի հայկական եկեղեցին (1362 թ.)

Սելճուկեան արշաւանքներու հետեւանքով յառաջացած մղձաւանջային դրութիւնը ծայր կու տայ գաղթականական նոր հոսանքներու։

Ժամանակի դէպքերու ականատես Սամուէլ Անեցիի վկայութեամբ, 1064 թուականին Անիի անկումէն ետք՝ քաղաքի կենդանի մնացած բնակիչները «կը փախչէին Բիւզանդիոն»։ Կ'ենթադրուի, որ Անիի անկումէն ետք՝ դէպի Արեւմուտք գաղթած հայերու թիւը 150 հազարէն պակաս չէ եղած։ Վասպուրականի Սենեքերիմ թագաւորի օրինակին՝ 1064ին կը հետեւի Կարսի Գագիկ թագաւորը։ Սելճուկներէն ահաբեկած՝ ան իր թագաւորութիւնը կու տայ Կոստանդին Դուկասի և փոխարէն ստանալով Ծմանդակ, Լառի, Կոմնան, Ամասիա եւ 100 գիւղ՝ իրեն ենթակայ բնակչութեամբ կը տեղափոխուի այնտեղ։

7–11րդ դարերուն Հայաստանէն արտագաղթած բնակչութեան զգալի մէկ մասը քայլ առ քայլ հաստատուեցաւ Կիլիկիոյ մէջ և վաղուց ի վեր այնտեղ հիմնաւորուած իր ազգակիցներուն հետ ստեղծեց հայկական պետականութիւն։ Սակայն գաղթականութեան ստուար մէկ մասն ալ հանգրուան գտաւ Կոստանդնուպոլսոյ, Ղրիմի, Պալքաններու, Հիւսիսային Կովկասի, Մերձ. Արեւելքի և շարք մը վայրերու մէջ։ Այս երկիրներուն մէջ յառաջացած հայկական գաղթօճախները, շնորհիւ հայրենիքի հետ ունեցած իրենց մշտական կապին և համալրումներուն, գոյատեւեցին հարիւրամեակներ, անցան պատմական ուղիներ, մեզի ձգելով տարբեր մակարդակի և չափի մշակութային բաւական հետաքրքրական ժառանգութիւն։

Արտագաղթները եղած են հայ ժողովուրդի մշտական ուղեկիցը։ Բայց անոր պատմութեան հետեւելով դժուար չէ նշմարել, որ հայ գաղթական հոսանքներ հիմնականին մէջ կը յառաջանային օտարերկեայ ասպատակութիւններու և դաժան թոհուբոհերու պահերուն։

Սելճուկեան արշաւանքներուն յաջորդած մոնկոլական ասպատակութիւններն ու տիրակալութիւնը (13–14րդ դարերուն) ևս կը բնորոշուին զանգուածային արտագաղթներով, ընդ որում գաղթող հայութեան թիւը այս անգամ աւելի մեծ էր, քան սելճուկներու շրջանին։

(Շար. տես էջ 5)

ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ՏԱՐԵԳԼՈՒԽԸ

Նախնական բոլոր ժողովուրդներուն համար ալ կրօնը եղած է բնապաշտութիւնը: Բնապաշտական աստուածագիտութեան մէջ առաջացեալ բոլոր կրօններու հիմքն է ճանչնալ տիեզերքը կենդանի և իմաստուն ու զայն բաժնել երկու մեծ ուժերու, ներգործական և կրաւորական: Երկինքը ներգործական ուժն էր, իսկ երկիրը կրաւորական. Պլուտարքոսի բառերով երկինքը հայրն էր, իսկ երկիրը մայրը։

Բնութեան արու և էգի ու անոնց անապական ամուսնութեան այլաբանական մեկնութիւնն ունին Քաղդէական կրօնի Երէն և հրէական կրօնի Եդէն դրախտներու նկարագրուած գեղեցկութիւնները, որոնք երկիր մայրն ընձիւղեց երկինք հօր ցանկութեամբ և մերձեցումով։

Վիրգիլիոս, աւելի պարզաբանելով կը նկարագրէ.— «Երկիրը գարնան կը բացուի ընդունելու համար բեղմնաւորման սերմը։ Արեւը կը զօրանայ, իր տաքութեան մէջ կ'իջնէ եթերը իր ամուսնոյն ծոցը և անձրեւներուն հետ կը հոսեցնէ սերմը, կը բեղմնաւորէ զայն»։

Եգիպտոսի կրօնական քահանաները վաղուց ընդունած էին թէ աշխարհն է իսկական, անհուն ու յաւիտենական աստուածը և բնութիւնն է որ իր մէջ կը պարունակէ ամէն եղելութեանց պատճառն ու արդիւնքները։ Բնութեան ներկայացուցիչ Պան աստուծոյ ձօնուած մէկ մեհեանին արձանագրութիւնը ստորին Եգիպտոսի մէջ կ'ըսէ.

— Ես եմ ամէն ինչ որ եղած է, ամէն ինչ որ է, ամէն ինչ որ պիտի ըլլայ։

Արեւին նուիրուած Հելիոպոլիս քաղաքի մեհեանին մէջ, Արի աստուծոյ արձանը ոսկեգոյն պատանիի կերպարանքով, իր աջ ձեռքը բռնած էր մտրակ մը՝ վարելու համար աշխարհի կառքը, ձախ ձեռքին մէջ ունէր կայծակէ գունտ մը և հասկեր իբրև յայտարար նշան Արեւին ու Երկրին յարաբերական զօրութեանց։

Նեղոս գետը կը պաշտուէր, մայր-երկիրը բեղմնաւորող աստուած-բնութեան իբրև ամենէն շնորհապարգև մէկ անդամը։

Մեհենագրական վաւերաթուղթերով ապացուցուած է, թէ Եգիպտացիները, Քրիստոսէ հազարաւոր տարիներ առաջ իրենց մի. հարստութեան ժամանակ, արդէն հաստատած էին տարուան 365 ու մէկ քառորդ օր ըլլալը։ Իրենցմէ փոխ առին նախ Քաղդէացիները և ապա ուրիշ ազգեր։ Եգիպտացիները նոյնպէս շատ կանուխէն ընդունած են տիեզերական երկու գլխաւոր ուժերու ներդաշնակութիւնը, արու և էգի վարդապետութիւնը, որոնց կը զուգորդէր բարիի ու չարի գաղափարը։ Ասոնք գտած էին, որ Նեղոսի կենսաբեր յորդումները կանոնաւորապէս կը սկսին տարուան մէջ ճիշդ այն ատեն երբ «Սիրիուս» եգիպտերէն «Սոթիս» կոչուած երկնքի գեղեցկագոյն Շնիկ աստղը կը ծագի արեւին հետ միաժամանակ։

Սրբազան Նեղոսը, բեղմնաւորող ջուրերու իր յորդումներին ունի և կ'ոռոգէ արտերն ու այգիները, պարտէզներն ու դաշտերը։ Ամենապարգև երկինք — արեգակի արարչութեան աչքն, բուսական կեանքը բողբոջման, աճման և պտղաբերման իր կատարելութեան հասած է: Աստուածային մայր-երկիրը բարիքներու իր ծննդաբերութիւնը կը լրացնէ։

Բնապաշտ կրօնի աստուածագիտութեան մէջ իմաստուն Եգիպտացիներուն համար, տարուան մէջ չկար ասկէ աւելի նախընտրելի, աւելի սրբազան ժամանակ մը հաստատելու իրենց տարեգլուխը և կատարելու իրենց ուրախութեանց, շնորհակալութեանց, զոհաբերութեանց և մաղթանքներու ցնծատօները։

Պատմութենէն յստակ գիտենք որ Եգիպտոսի մեծազօր փարաւոններու մղած պատերազմները միշտ տեղի ունեցան Պաղեստինի և Սուրիոյ ռազմադաշտերուն վրայ։ Անոնց քաղաքական տիրապետութեան ենթարկուեցան Հրեաներ, Փիւնիկեցիներ և սուրիական ուրիշ ժողովուրդներ, որոնք իրենց կրօնական էութեանց և փորձառութեանց հետ, միշտ շաղած պահեցին լուսնական օրացոյցի դրութիւնը։ Եգիպտացիներու տիրապետութիւնը երբեւիցէ անցած չէ Տաւրոսեան լեռնագօտիներու հիւսիսային կողմերը, և հետեւաբար հասած չէ Հայաստանի։ Ու Հայաստան պատմութեան բովանդակ շրջաններուն իր գոյութիւնը պահելու համար գրեթէ մահու և կենաց ոգորութիւն մը ցոյց տուած է բաբելական, պարսկական, արաբական, հռովմէական կայսրութեան մէջ, ապրած է այս աշխարհակալ պետութեանց մէկուն եւ միւսին գերիշխանութեան կամ քաղաքական ազդեցութեան տակ:

Այս բոլորին մէջ, միայն ու միայն Հայերն եղած են սակայն, որ արեգակնային օրացոյց-տօնացոյց ունեցած են, յար եւ նման Եգիպտացիներուն։ Հայերն են միայն որ Եգիպտացիներուն բարձր աստուածագիտութեան հաւասար ըմբռնումներով իրենց տարեգլուխ-կաղանդը ու յարակից տասնեակ մը օրերու ազգային եւ կրօնական մեծահանդէս տօները զետեղած են այգիներու եւ պարտէզներու պտղաբերութեան լրացման, հունձքի եւ ցանքի միջոցներուն: Հայերն են որ կրցած են Եգիպտացիներուն հաւասար թափանցել բնապաշտ կրօնի արու եւ էգի բաժանման խորագոյն իմաստութեան։

«Երկնէր երկին, երկնէր երկիր»։

Հայոց Աստղիկ դիցուհին հոմանիշ էր բնութեան գեղեցկութեան։ Վահագնը երկինքէն անցնողի եւ արեւէն բան մը ունեցողի առնական զօրութիւնը կը ներկայացնէր. «Նա հուր հեր ունէր... բոց ունէր մօրուս եւ աչկունքն էին արեգակունք»։ Անահիտ չաստուածուհին կը ներկայացնէր մայր երկիրը եւ խորհրդանիշն էր անոր սրբութեան, բեղմնաւորութեան եւ լիութեան, «Մայր ամենայն զգաստութեանց, սնունդ եւ կենդանութիւն Հայոց աշխարհիս»։

Նաւասարդի առաջին օրը, Հայոց ամենամեծ, պանծալի, սրբազան օրն էր, որուն ետեւ եւ առջեւ տասնեակ մը օրերու հանդէսները կը սկսէին Աստղիկի մեհեանէն, մանաւանդ Անահիտի տաճարէն, «Պսակեալ ծաղկովք եւ պտղովք, որթովք եւ ողկուզովք, հասկք ցորենոյ մատուցեալք եւ նշխար ամենաբեր ի ձեռին ուրախացեալք»։

Նաւասարդի առաջին օրը, նաեւ քաղաքական տարեգլուխ էր Հայոց։ «Վեհագոյն եւ հնագոյն յիշատակի տօնը Հայկ Նախահօր, որով ազգերնիս ձեւանալն մեծ յաղթութեամբ ազատելով ի Բելայ բռնութենէն։ Այդ օրը կը կոչուէր համաշխարհական կամ աշխարհաժողով, վասնզի ուրիշ տօներէ աւելի կը կատարուէր բազմութեամբ մարդկանց, որք յամէն գաւառաց կուգային ժողովէին Բագրեւանդայ բարձրաւանդակաց վրայ։ Թագաւորն իր արքայատեան չորս բիւր գնդովն, նախարարք ութ բիւր գումարտակով, 600 գաւառատեարք եւ 400 գահակալ իշխանք, բազմութիւն կրօնական աւագ պաշտօնէից, ճորտերով, որով միայն քաղաքական, զինուորական եւ կրօնական ազգային հանդիսացեալք իրենց մարդերով, քանի մը բիւր կ'ըլլային զատ ի հասարակաց զօրականին: Իսկ բազմութիւն ազնուաց եւ ռամկաց միլիոնաւոր պիտի ըլլային»: (Հ.Ղ. Ալիշան)։

«Ո՛ տայր ինձ զծուխ ծիրանի»:

ԿԻՒՐԵՂ ԽՐԱՅԵԱՆ

«Սուրբ Փրկիչ»

ՍՈՒՐԲ ԳԱԹԸՐԻՆԻ ՎԱՆՔԸ
(1400ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

ՎԱՀԱՆ ՉԷՉԾԷՆԵԱՆ

— Իբրեւ ընդհանուր հաստատութիւնը՝ Վանքը — անկանոն քառանկիւն մը 384×268×254×250 մեթր կողմերով — կառուցուած է Բիւզանդիոնի Մեծն Յուստինիանոս Կայսեր օրով (525–565), որ երբ կ'իմանայ անոր դիրքին անապահով ըլլալը (երկու ուղղաձիգ ու տիրապետող լեռներու միջեւ), ըսպաննել կուտայ զայն կառուցանողները.... Սակայն, իր մէջ պարփակած «Այրող Մորմենի»ին մատուռը աւելի հին է ու կը թուի Մեծն Կոստանդիանոսի շրջանէն (365)...

Սուլթան էլ Հաքիմի (996–1021) արշաւանքին՝ այս վերջնոյն թելադրանքին վրայ, որպէսզի իր՝ զինուորներերը հասնին Վանք չքանդեն զայն, այն պատրանքը ստանալով որ Մոհամէտ Մարգարէի այցելած վայրն է այդ մզկիթը... առասպել մը սակայն կ'ուզէ հաւատացնել, թէ իրօք, Մոհամէտ Մարգարէն այցելած է Վանք իբրեւ ուղտապան և գիշերած նոյն այդ վայրին մէջ... — գուցէ և այս առասպելին կը պարտի Վանքը իր գոյութիւնը դարերուն ընթացքին...)

Վանքին Եկեղեցւոյ Ներքնամասը

Այս խօսքերով կը սկսի վանական Անթոնիոն իր առաջնորդի պարտականութիւնը, մինչ մենք մեր յոգնատանջ սրունքները հազիւ կը քաշկռտենք ուղղուելու համար մեր այցելութեան առաջին վայրը՝ Այլակերպման Տաճարը, որուն մուտքը երկու յաջորդական դռներէ կազմուած է, մէկը բուն, միւսը՝ շինուած աւելի ուշ. Ներքնամասը, իր կրանիթեայ 12 միակտուր սիւներով տարուած 12 ամիսները խորհրդանշող, յունական ճարտարապետութեան և եկեղեցիի յարդարանքի տիպար նմոյշ մը կը ներկայացնէ: Խորանին ետեւ կայ «Այրող Մորմենի»ին մատուռը, որ ըստ աւանդութեան, Աստուածաշունչին մէջ ակնարկուած դէպքին վայրը կը կարծուի ըլլալ: Դուրսը բակին մէջ, այդ նոյն մորմենին դարերէ ի վեր կ'աճի Վանքին միւս բոյսերու կողքին...

Ապա կ'այցելենք ճաշարանը, որ նախկին եկեղեցի մըն է, այժմ անգործածելի, ուր վանականները ուխտաւորներուն ոտքերը կը լուային — այս սովորութիւնը չի գործադրուիր այժմ — պատերուն վրայ կը տեսնուին խաչակիրներէ մնացած յիշատակի արձանագրութիւններ:

Կ'անցնինք վանքին հին ու նոր պատերուն ընդմէջէն նեղլիկ ու մութ անցքով՝ հասնելու համար նախկին դրան ու ամէնուն ծանօթ «վերելակ»ին (1600թ.)... Նախնական այս վերելակը գուցէ «Նախահայրըն» իսկ է աշխարհի բոլոր վերելակներուն...

Մեր դիմացի տանիքին վրայ, կը յայտնուի վանքին մզկիթը... ոտնամանները կը հանենք ու կը մտնենք ներս այս աղօթատեղիէն, որուն պարզութիւնը ու պարզապաշտութիւնը կարծես աւելի ինքնամփոփ կը դարձնէ, քան գոյնզգոյն պատկերներով ու անհամար սկիհներով պաճուճուած խորանները...: Վանքին շրջափակին մէջ ցցուած մինարէն, ճիշդ եկեղեցիին զանգակատան կողքին — երբեք զոյգ մատներ — կը բարձրացնեն միասնաբար հաւատացեալները առ Աստուած...

Այս մզկիթը կառուցուած է հազինչ (ժամերու ընթացքին...):

Կարգը կուգայ գրադարանին՝ հսկայ սրահ մը, այնքան ճոխ իր 3000 այլազան լեզուներով թանկարժէք ձեռագիրներով — ընդ որս հայերէն ձեռագիր Աւետարան միջին դարերէն — և իր պատմական բազմաթիւ վաւերաթուղթերով: Հոն կը ցուցնեն Մոհամէտ Մարգարէին ֆիրմանին պատճէնը. բնագիրը 1517 թուականին Թուրքիոյ Սուլթան Սելիմ Ա.ի Եգիպտոս գրաւման օրերուն Պոլիս տարուած է:

Վանքը ունի մօտ 2000 գունաւոր սրբանկար, գործ՝ երրորդ դարէն 9րդ դար: Հարիւրամեակ մը այս նկարներէն, թանկարժէք ուրիշ սրբազան անօթներու և իրեղէններու հետ, ցուցադրուած են գրադարանին կից սրահի մը մէջ:

Հայր Անթոնիօ, հակառակ մեր աչքերէն հոսող լուռ աղերսանքին, կ'ուղղուի դէպի Վանքին ելքը... (արդեօք ուրիշ լե՞ռ մը մագլցելու կը տանի մեզ...): Կը հպատակինք մեր հերոս Վանականին: Բակէն կ'անցնինք Վանքին պարտէզը, ուր նոճիներ, ձիթենիներ, պտղատու ծառեր, բանջարանոց, հաւնոց, փարախ, ասպաստան, գոմ ու ախոռ հիացում առթելէ զատ կ'ուզեն վկայել Վանքին ինքնաբաւ ըլլալը...

Մեր աջին՝ սպիտակ փոքրիկ հիւրընկալ շինութիւն մը... Ներսը, անհելի ու սարսռազդու տեսարան... գանկերու և ոսկորներու կոյտեր, երկու սենեակի մէջ բաժնըւած, մթնոլորտը կ'ապականեն մահաբոյր ծանր հոտով... հազարչորսհարիւր տարիներէ աւելի այս վանքը կանգուն պահած վանականներուն վախճանը... Կը նայիմ կմախքներուն, դեղին մաշկով, [illegible] որուն գանկն ու ոսկորները օր մը պիտի խառնուէին դարերուն այս դէզին, դեռ ո՞վ գիտէ քանի [illegible] պատահական այցելուներու... Դարակներուն վրայ կանոնաւոր շարուած գանկեր կը տեսնեմ... «Աստուած Երջանկացուցանէ [illegible]ին...» կը բացատրէ Անթոնիոն:

(Շար. տես էջ 6)

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պր. Ղուկաս Ցովակիմեան, Տէր և Տիկին Ժիլպէր Ցովակիմեան և Պր. Պերճ Ցովակիմեան իրենց սիրեցեալ կողակցին և մօր՝ Ողբ. Տիկին Հերմինէ Ցովակիմեանի մահուան քառասունքին առթիւ կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները.—

	ե.գ.
Ազգատախնամին	1000
Արգարեան Դարմանատուն	1000
«Այծեմնիկ» Հանգ. Տան	1000
Գալուստեան ճաշի սեղանին	1000
Նուպարեան ճաշի սեղանին	1000
«Արեւ» Օրաթերթին	200
«Յուսաբեր» Օրաթերթին	200
«Ջահակիր» Շաբաթաթերթին	200

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ընկերուհի Կիւլիզար Կարդաշողեան (Դամասկոսէն) խմբագրատանս տուած իր այցելութեան առթիւ կը նուիրէ 1000 ե.գ.:

Առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալ նուիրատուութիւնները.—

Ընկ. Գարեգին Մսրլեանէ (Պէյրութ) ե.գ. 300
Ընկ. Սարգիս Բ. Իսկէնեանէ (Հալէպ) ե.գ. 150
Պր. Մկրտիչ Խանճեանէ (Աղեքս.) 100

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Ընկերուհի Կիւլիզար Կարդաշողեան (Դամասկոսէն) Հայկ. Ընթերցասրահ իր այցելութեան առթիւ կը նուիրէ 2000 ե.գ.:

Ողբ. Տիկին Սոֆի Երրանոսեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան կը նուիրեն.

Տէր և Տիկին	ե.գ.
Խաչիկ Թաշգարալեան	100
Տէր և Տիկին Վահան Խաչերեան	100
Պր. Խօսնակ Շամլեան	50

Տոքթ. Կարպիս Մերճանեանի ընդ Օր. Մարօ Ցակոբեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ կը նուիրեն.

	ե.գ.
Տէր և Տիկ. Սարգիս Պալաեան	100
Տէր և Տիկ. Նուպար Պալաեան	100

Ողբ. Կարապետ Սարգիս Պօյաճեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան Տէր և Տիկ. Նուպար Պալաեան կը նուիրեն 100 ե.գ.:

Ողբ. Տիկին Հերմինէ Ցովակիմեանի մահուան քառասունքին առթիւ, Տէր և Տիկին Խաչիկ Թաշգարալեան կը նուիրեն 100 ե.գ.:

Սիրելի Անահիտ,

Հարց կուտաս թէ անհրաժե՞շտ էր Գահիրէի ազգային վարժարաններուն համար Սեպտեմբեր 5ը նշանակել վերամուտի թուական:

Վերամուտ չի նշանակեր երբեք վարժարանին դուռները բանալ: Դպրոցի վերամուտի աշխատանքները նոյնքան լուրջ են կամ լուրջ պէտք է ըլլան, որքան տարւոյն ընթացքին տարուած ճիգերը: Վերամուտի թուական ճշդելէ առաջ՝ պատասխանատու մարմինները պարտին ապահոված ըլլալ դասագիրքերը և գիտական անհրաժեշտ պիտոյքները, վերջացուցած ըլլան ամէն տեսակի նորոգութիւն կամ շինութիւն շէնքէն ներս կամ բակին մէջ և ամենէն կարեւորը՝ ամբողջացուցած ուսուցչական կազմը:

Արձակուրդէն վերջ երբ տղաքը նորոգուած, մարմնով թէ միտքով, դառնան դպրոց՝ կ'ակնկալեն տեսնել ամէն ինչ կարգին և այդ հոգեկան վիճակին մէջ պատրաստ են առաւելագոյն ջանքով օգտուելու տրուած դասերէն:

Իմաստուն է ան՝ որ կ'օգտագործէ այս առիթը և չի կտրեր թափը տղոց, մանաւանդ որ Սեպտեմբերէն մինչեւ Յունուար ամենէն բեղուն շրջանն է դպրոցական ամիսներուն՝ տրուած ըլլալով որ արձակուրդներով քիչ ընդհատուած է:

Եթէ այս բոլոր վերեւի յիշուածները մտածուած ու հոգացուած են, որեւէ անպատեհութիւն չկայ վերամուտը կանուխ ընելու, թէև կլիմային ալ պատշաճելու է անշուշտ քիչ մը:

Երբեմն կ'ակնարկուի, որ կարելի չ'ըլլար դասերը կանոնաւոր սկսիլ, որովհետեւ ծնողներ կը թերանան իրենց զաւակները վարժարան ղրկելու՝ վերամուտի ճշդուած թուականին: Եթէ հարցը մօտէն քննենք՝ չուտով պիտի համոզուինք, որ ծնողներու ցուցաբերած այս անտարբերութիւնը կարելի է բացատրել և նոյնիսկ արդարացնել: Ինչո՞ւ աճապարել՝ եթէ վարժարանը պատրաստ չէ սկսելու իր գործը: Եթէ ծնողք հաւատան որ առաջին երկու օրերուն գիրքերու կարգադրութիւնը լրանալէ վերջ պիտի սկսին դասաւանդութիւնները, չեմ խորհիր որ մեզմէ ոեւէ մէկը մնայ անհոգ:

Սիրով՝
ԱՍՏՂԻԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՏԱԳԱՂԹՆԵՐԸ
(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Երկիրէն կը փախչէին իշխանները, արհեստաւորն ու առեւտրականները, իսկ անոնց հետեւելով՝ նաև գիւղացիութիւնը, վերջինի արտագաղթին կը նպաստէին Միջին Ասիոյ տափաստաններէն քոչւոր թիւրքմէններու ներխուժումները դէպի Հայաստանի դաշտավայրերն ու ալպեան արօտավայրերը:

Արտագաղթի հետեւանքով 14րդ դարուն երբեմնի հռչակաւոր Անին արդէն նման էր սովորական գիւղի մը: Իսկ Դուինը առհասարակ դադրած էր գոյութիւն ունենալէ: 11–14րդ դարերուն գաղթ կատարած հայութիւնը, համալրելով Ղրիմի, Հիւսիսային Կովկասի և Միջագետքի Արեւելքի մէջ հաստատուած հայ գաղթօճախները, միաժամանակ կեանքի կոչեց նոր գաղութներ, որոնք սկզբնաւորութիւնը [illegible] Մոլտավիոյ, Վալախիոյ, Գալիցիոյ, Տրանսիլվանիոյ, Լեհաստանի և Ռուսաստանի մէջ և այլուր:

Հայ վաճառականներու համար կամրջակ դեր կը կատարէր Թուրք-պարսկական հակամարտութիւնը 16րդ դարու վերջը և 17րդ դարու սկիզբները: Հայաստանը անմարդաբնակ դարձնելու և Պարսկաստանը չլեցնելու ինտրեին համեմատ Շահ-Աբբաս կը ծրագրէ եւ կ'իրականացնէ հայերու բռնի գաղթը դէպի Պարսկաստան: Իր շարժական ստացուածքով գաղթի ճամբայ հանուած էր մօտ 350 հազար հայ բնակչութիւն: Ան պէտք է ոտքով կտրէր 1000 քմ. ճամբայ: Զանոնք բռնի կերպով քշեցին Արաքսի միւս կողմը, և ատով ալ սկզբնաւորուեցան Իրանի հայկական գաղթօճախները, որոնք նլեւէջներով կը յարատեւեն մինչեւ այսօր: Պարսկահայութեան, յատկապէս Նոր Ջուղայի հայութեան մէկ մասը հետագային հիմը դրաւ Հնդկահայ գաղութին, ինչպէս և Աստրախանի հայկական գաղթօճախին:

Շահ-Աբբասի կատարած բռնի գաղթին զուգընթաց, այս նոյն շրջանին, Հայաստանէն, յատկապէս անոր արեւմտեան նահանգներէն, տեղի կ'ունենայ բնակչութեան զանգուածային արտագաղթ [illegible] և երկարատեւ [illegible]:

18–19րդ դարերուն եւս Հայաստանէն [illegible] կը շարունակուի: Ռուս-Թրքական պատերազմներու ժամանակ, մասնաւորապէս 1827–1828 թուականներուն, տասնեակ հազարներ արեւմտահայեր [illegible] իրենց բնակավայրերը կ'անցնին Արեւելեան Հայաստան ու Կովկաս: Որքան կը սաստկանար Թրքական լուծը, այնքան կը ստուարանային հայ գաղթականութեան շարքերը: Սակայն ամենամեծ ողբերգութիւնը կատարուեցաւ 1915 թուականին: Թրքական կառավարութեան մշակած հայասպան ծրագիրով, քաղաքակիրթ աշխարհի բացայայտ թոյլտուութեամբ, իր բնօրրանէն դուրս քշուեցաւ երկու և կէս միլիոնի հասնող արեւմտահայութիւնը: Անոր կէսէն աւելին դարձաւ Թրքական սուրի զոհը, իսկ մնացած կէսը աքսորուեցաւ Միջագետքի աւազուտները: Թրքական եաթաղանէն մազապուրծ դարձած մէկ միլիոն հայ գաղթականները ցրուեցան ամբողջ աշխարհը, ըսկիզբ դնելով ժամանակակից ըսփիւռքին, այդ [illegible]:

Սակայն փոխուած են ժամանակները, փոխուած է հայ ժողովուրդի ճակատագիրը: Իր [illegible]

Վ. ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ

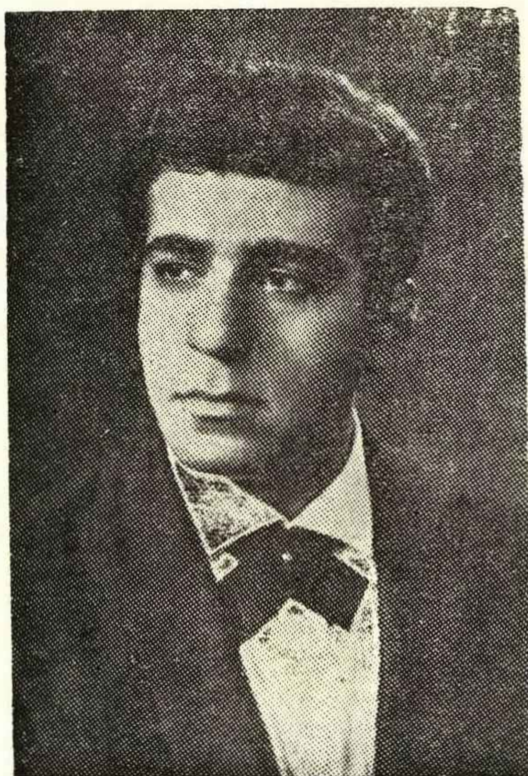
ԶԱՐԹՕՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
6 ՀՈԿՏ. 1966

ԳԷՈՐԳ ԿԱԿՈՍԵԱՆԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լիբանանահայ ծանօթ երգիչ Գէորգ Կակոսեան մեծ յաջողութեամբ աւարտած է Սիենայի (Իտալիա) «Ագատեմիա Միւզիքալ Զիճիանա»ի կատարելագործման ամառնային դասընթացքները և վկայական ստացած՝ պատուոյ յիշատակութեամբ։

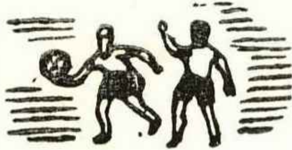
Մօ. Տաւորեթթոյի թեկադրութեամբ՝ Կակոսեան անցած է Հռոմ և Հոկտ. 6ին «Սանդա Չիչիլիա գոնսերվադուար»ի մուտքի քննութիւնը պիտի տայ, որմէ ետք մօտ 8 ամիս պիտի հետեւի երաժշտանոցի դասընթացքներուն։

Վստահ ենք, որ Կակոսեան այս դասընթացքն ալ պիտի աւարտէ փայլուն յաջողութեամբ և տիրանայ երաժշտական մարզին մէջ մեծ արժէք ներկայացնող այդ վկայականին։

Ջերմօրէն կը շնորհաւորենք մեր երիտասարդ և տաղանդաւոր արուեստագէտը՝ նորանոր յաջողութիւններ մաղթելով անոր։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՖՈՒԹՊՈԼ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԼԻԿԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ՍԿՍԱՆ

Անցեալ Ուրբաթ սկսան լիկի մրցումները Գահիրէի, Աղեքսանդրիոյ, Իսմայիլիայի և Տամիէթի մէջ։

ԱՀԼԻ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ԻԹԹԻՀԱՏ ՍԱՔԱՆՏԱՐԻԻ՝ 3ՈՎ 0

Երկու խումբերը դաշտ իջան որոշեալ ժամուն, 30 հազար ներկաներու ծափահարութիւններուն տակ։

Իթթիհատի խումբը բոլորովին ինքնավստահ էր, որովհետեւ նախապէս երկու բարեկամական մրցումներուն յաղթած էր Ահլիին (1ով 0 Աղեքսանդրիոյ մէջ և 3ով 0 Գահիրէի մէջ)։ Ահլիի խաղացողները խոստացած էին իրենց կարելին ընելու և յաղթանակը ապահովելու։ Եւ յաջողեցան։ Մրցումի սկզբնաւորութեան երկու խումբերն ալ պրկուած էին. սակայն քանի մը րոպէ ետք խաղարկութիւնը փոխուեցաւ և երկու կողմէն գեղեցիկ յարձակողականներ եղան։ Ահլիի գերազանցութիւնը բացայայտ եղաւ երբ սկսաւ սպառնալ Իթթիհատի բերդին և կամալ Մահմուտի մէկ գեղեցիկ փասը օգտագործելով Մոհամատէն նշանակեց առաջին կէտը։ Իթթիհատ սկսաւ աւելի արագ խաղարկութիւն մը, սակայն չյաջողեցաւ հաւասարիլ։ Կիսախաղը վերջացաւ 1ով 0։ Բ. կիսախաղի 6րդ վայրկեանին բարձր փաս մը առնելով՝ Ահլիէն Թահա նշանակեց բ. կէտը։ 11րդ վայրկեանին ձախ ծայր Հասան Կապր գնդակը ուղարկեց Թահային, որ իր կարգին տուաւ Մոհամատէնին, և որ նշանակեց Գ. կէտը և յուսահատութիւն բերաւ Իթթիհատի, որ անմիջապէս ինքզինքը վերագտաւ ու սկսաւ հակայարձակողականի. սակայն Մարաուան իր բերդը քաջաբար պաշտպանեց ու խաղը վերջացաւ 3-0 ի նպաստ Ահլիին։

ԻՍՄԱԻԼԻ ՅԱՂԹԵՑ ՄԱՍՐԻԻՆ՝ 3ՈՎ 1

Իսմաիլիի խումբը սկիզբէն տիրապետած էր դաշտին ու յաղթանակը տարած շնորհիւ Շէհդա և Ապու Կրէշա զոյգին, որոնք նշանակեցին 3 կէտերը։

Շէհդա Ա. կիսախաղին նշանակեց Ա. կէտը, իսկ Բ. կէտը՝ Բ. կիսախաղի 30րդ վայրկեանին։ Ապու Կրէշա նշանակեց Գ. կէտը 37րդ վայրկեանին։ Մասրիի խաղացող Մոհսէն Սալեհ նշանակեց իր խումբին միակ կէտը։

ՕԼԻՄՓԻՔ ՅԱՂԹԵՑ ՍՈՒԷԶ ՌԻԱՏԻԻ՝ 2ՈՎ 1

Միջակ խաղարկութիւն մը, որուն ընթացքին Օլիմփիք յաջողեցաւ յաղթել Սուէզի խումբին։ Ա. կէտը նշանակեց Գազզազ՝ 20րդ վայրկեանին, իսկ խաղի 24րդ վայրկեանին, Մահմուտ Պատաուիի 20 մեթրայէն զօրաւոր մէկ հարուածով նշանակեց Բ. կէտը։ Սուէզի խումբի միակ կէտը նշանակեց, Բ. կիսախաղի 40րդ վայրկեանին, Համիտ։ Ու Օլիմփիք յաղթեց Սուէզ Ռիատիի 2ով 1։

ՏԱՄԻԷԹ ԵՒ ՍԷՔՔԱ ՀԱՒԱՍԱՐ՝ 0ՈՎ 0

Խաղին մակարդակը, որ միջակէն բարձր էր Ա. կիսախաղին. փոխուեցաւ ու Բ. կիսախաղին երկու խումբերու խաղացողներն ալ սկսան վայրագ խաղարկութեան մը, իրաւարարը ստիպուեցաւ Գերտանին դուրս վտարել դաշտէն ու Տամիէթի խումբը շարունակեց խաղալ 10 հոգիով. մրցումը վերջացաւ հաւասար արդիւնքով։

ՋԱՄԱԼԷՔ ՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏՆԵՑ ԹԱԵԱՐԱՆԸ՝ 7ՈՎ 1

Զամալէքը սկիզբէն մինչեւ վերջը տիրապետեց դաշտին և նշանակեց 7 կէտեր, որոնցմէ 5ը Ա. կիսախաղին իսկ 2ը Բ. կիսախաղին։

Թաեարանի յետսապահները երբեք չկրցան կասեցնել Զամալէքի յարձակողականները։

Զամալէքէն Թահա Պասարի, որ ամենէն երիտասարդն է, նշանակեց 3 կէտ, Կոհարի 2 կէտ, Ապտէլ Մաքսուտ և Էֆֆաթ մէկական կէտ։ Թաեարանի միակ կէտը նշանակեց Միտհաթ Ֆագգուսա։ Այս խաղարկութեամբ Թաեարան յուսախաբ ըրաւ իր կողմնակիցները, մինչ հակառակը պատահեցաւ Զամալէքին, որուն կողմնակիցները իրենց ուրախութ հէն ինչ ընելնին չէին գիտեր։

ԹԵՐՍԱՆԱ ՅԱՂԹԵՑ ՄԱՀԱԼԼԱՅԻ՝ 3ՈՎ 1

Մահալլա լաւ խաղարկութիւն մը ունեցաւ Ա. կիսախաղին, որ վերջացաւ 1ով 0 ի նպաստ Մահալլայի։ Բ. կիսախաղին Թերսանա աւելի արագացուց իր խաղարկութիւնը ու 4րդ վայրկեանին Շազլի նշանակեց Թերսանայի Ա. կէտը՝ շնորհիւ Մուսթաֆա Ռիատի տուած փասին։

20րդ վայրկեանին Շազլի յաջողեցաւ նշանակել Բ. կէտը և 10 վայրկեան ետք ալ Գ. կէտը։ Թերսանա յաղթեց Մահալլայի, որ սակայն դիմադրեց մինչեւ վերջը։

Թերսանայի յաղթութեան պատճառներէն մէկը եղաւ իրենց խաղարկութեան փոփոխութիւնը։

Վ'ՀԱՆ ԳՍՋԱՆՃԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, 2 Հոկտ, 1966, կ.ե. ժամը 6ին, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ Ս. Պսակի արարողութիւնը՝

ՏՈՔԹ. ԿԱՐԳԻՍ ՄԵՐՃԱՆԵԱՆԻ

ԵՒ

ՕՐ. ՄԱՐՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

կնքահայրութեամբ գաղութիս ծանօթ ազգայիններէն Պր. Աւետիս Ն. Զագրեանի եւ ի ներկայութեան հոծ հրաւիրեալներու:

Լոյսերով ողողուած եկեղեցիին մէջ՝ արարողութիւնը կատարուեցաւ Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Ծաքարեանի եւ Տ. Արշամ Քհնյ. Պողոյեանի կողմէ, մասնակցութեամբ «Շնորհալի» երգչախումբին, զոր կը ղեկավարէր Մօ. Եդ. Յակոբեան:

Հարսը շնորհալիօրէն զգեցած հանգամանքի ըշխազգեստը, փեսան հրեւանքի ժպիտը դէմքին, ինչպէս նաեւ երկու կողմերու ծնողները, ընդունեցան հրաւիրեալներու շնորհաւորութիւնները։

Օր. Մարօ՝ շնորհալի դուստրն է Տէր եւ Տիկին Պօղոս Յակոբեանի. ան օժտուած է հայեցի եւ օտար կրթութեամբ։

Տոքթ. Կարգիս՝ զաւակը Տիկին Նեկտար Մերճանեանի, Եգիպտական Համալսարանէն վկայեալ ատամնաբոյժ է: Ան «Զահակիր»ի երիտասարդ աշխատակիցներէն մին է։

Կը շնորհաւորենք այս բարեբաստիկ միութիւնը եւ կը մաղթենք տեւական երջանկութիւն:

—— ✲✲ ——

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթ, 24 Սեպտ. 1966ին, ընտանեկան ջերմ մթնոլորտի մէջ տեղի ունեցաւ նշանախօսութիւնը

ՊՐ. ՀՐԱՅՐ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆԻ

ԸՆԴ

ՕՐ. ՄԱՐԻ ԼՈՒԻԶ ԱՄԱՏՈՒՆԻԻ

Նշանդրէքը կատարեց Աղեքս.ի Առաջնորդական փոխանորդ Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեան։

Մեր սրտագին խնդակցութիւնները խօսեցեալ զոյգին, ինչպէս նաեւ կողմերու ընտանեկան պարագաներուն:

✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲

ՀԱՅ ԵՐԳԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՌԱՏԻՈԿԱՅԱՆԷՆ

Ուրախութեամբ կը տեղեկացնենք հայ հասարակութեան, որ Ա.Մ.Հ.ի ռատիոկայանի երգիչ Գարոյր Սարգիսեան (պարիթոն) Երեքշաբթի, 11 Հոկտեմբեր, հայկական յայտագրի ընթացքին (կ.ա. ժամը 10ին) պիտի երգէ Գահիրէի ռատիոկայանէն, հետեւեալ կտորները.—

1. Կարմիր վարդը (Ռ. Մելիքեանի)
2. Հերիք որդիակ (Տ. Չուխաճեանի)
3. Հայրենիք (Ա. Խաչատրեանի)
4. Մօր կարօտը (Յ. Բատալեանի)։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑ

Թեմիս Բարեխնամ Առաջնորդ Սրբազան Հօր հրահանգով, Կիրակնօրեայ Վարժարանը պիտի վերաբացուի Հոկտեմբերի 14ին, Ուրբաթ։ Դասաւանդութիւնները կը սկսին, ինչպէս ամէն տարի, կ.ե. ժամը 3ին:

Շուպրա բնակող աշակերտները պարտին պատրաստ ըլլալ ժամը 2ին, իսկ քաղաքին կեդրոնը բնակողները՝ ժամը 2.30ին։ Հելիոպոլսոյ ինքնաշարժի շրջանը կը սկսի ժամը 2ին։

Այս առթիւ պարտք կը զգանք յիշեցնել, թէ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ վարժարաններու հիմնական կոչումն է.—

Ա. Նորահաս սերունդին մտքին և սրտին մէջ սերմանել և մշակել աւետարանական ճշմարտութիւններն ու աշխարհահայեացքը։

Բ. Տղոց նկարագիրը և խիղճը մարզել քրիստոնէական սկզբունքներով։

Գ. Սատարել հայապահպանման: Մաքառիլ այլասերման վտանգներուն դէմ, անաղարտ պահելու համար նոր սերունդին մէջ Հայ Քրիստոնեայի ինքնուրոյն դիմագիծը։

Այս նուիրական առաջադրութեանց մէջ յաջողելու համար՝ Կիրակնօրեայ դպրոցէն ներս կը կատարուի հետեւեալ աշխատանքը.—

1.— Կը կարդացուի և կը մեկնաբանուի Կիրակի օրուան ճաշու Աւետարանը:

2.— Կը պարզուի Ս. Գրական մեծ դէմքերու կեանքը, որպէս անձնաւորուած բարոյական դասերու և գաղափարական բարձր հասկացողութեան, ջանալով որ տղաք զանոնք կիրարկեն առօրեայ կեանքին մէջ, անձնապէս ապրուած փորձառութեան դրոշմը ստանալու համար։

3.— Կը պատմուին բարոյալից պատմութիւններ։

4.— Ազգային-եկեղեցական մեծ դէմքերու կեանքին օրինակով աշակերտութեան ներշնչել եկեղեցասիրութիւն, ազգասիրութիւն, եղբայրասիրութիւն, նուիրումի և զոհողութեան ոգի, գնահատում հոգեկան արժէքներու:

5.— Կ'ուսուցուին մեր Մայր Եկեղեցւոյ իւրայատուկ նկարագիրը, առաքելականութիւնը, դաւանանքը, շարականներն ու աղօթքները։

Ուստի, սրտագին կոչ կ'ուղղենք բոլոր ծնողներուն, որ իրենց զաւակները ղրկեն Կիրակնօրեայ Վարժարան, որպէս զի անոնց ներաշխարհին մէջ միշտ վառ մնան Լոյսը Ս. Աւետարանի և Կանթեղը Ս. Լուսաւորչի:

Այս կոչը կրկնակի ուժգնութեամբ կ'ուղղենք օտար վարժարաններու մէջ զաւակ ունեցող Հայ ծնողաց:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԲ ԳԱԹԸՐԻՆԻ ՎԱՆՔԸ

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

Ապակեպատ պահարանի մը մէջ կը դիտենք Ստեփաննոս Վանականին զմռսուած մարմինը՝ զգեստաւորուած (580 Թ.)։ Շինութեան կից՝ փոքրիկ գերեզման մը կայ, ուր նախ կը թաղուին մեռնող վանականները, ապա՝ քանի մը տարի ետք, ոսկորները կը փոխադրուին դէպի ոսկրարան...

Կը վերադառնանք մեր սենեակները ուժասպառ՝ Անթոնիօ կը հետապնդէ մեզ, կը հաւաքուինք վանքին կոկիկ ու ընդարձակ հիւրանոցին մէջ, այցելուներուն տոմարը մեզի կը սպասէ. երկու տարուան ընթացքին՝ մեծղի տոմարը իր վախճանին հասեր է... հոն արձանագրեր են աշխարհի բոլոր լեզուներով... մեր մեծասքանչն ալ անմասն չի մնար։

Ծովերէ հեռու, լեռներուն մէջ կորսուած այս վանքը, հռչակաւոր դարձած անցնող դարերու ընթացքին՝ հոն այցելած միլիոնաւոր ուխտաւորներով, կուրծք տուած բոլոր հովերուն, մնացեր է կանգուն ինչպէս զինք շրջապատող կրանիթեայ հսկայ լեռները՝ լուռ վկաները իրենց ծոցին մէջ պատահած պատմական հազարամեայ դէպքերուն։ (3 ՎԵՐՋ)
